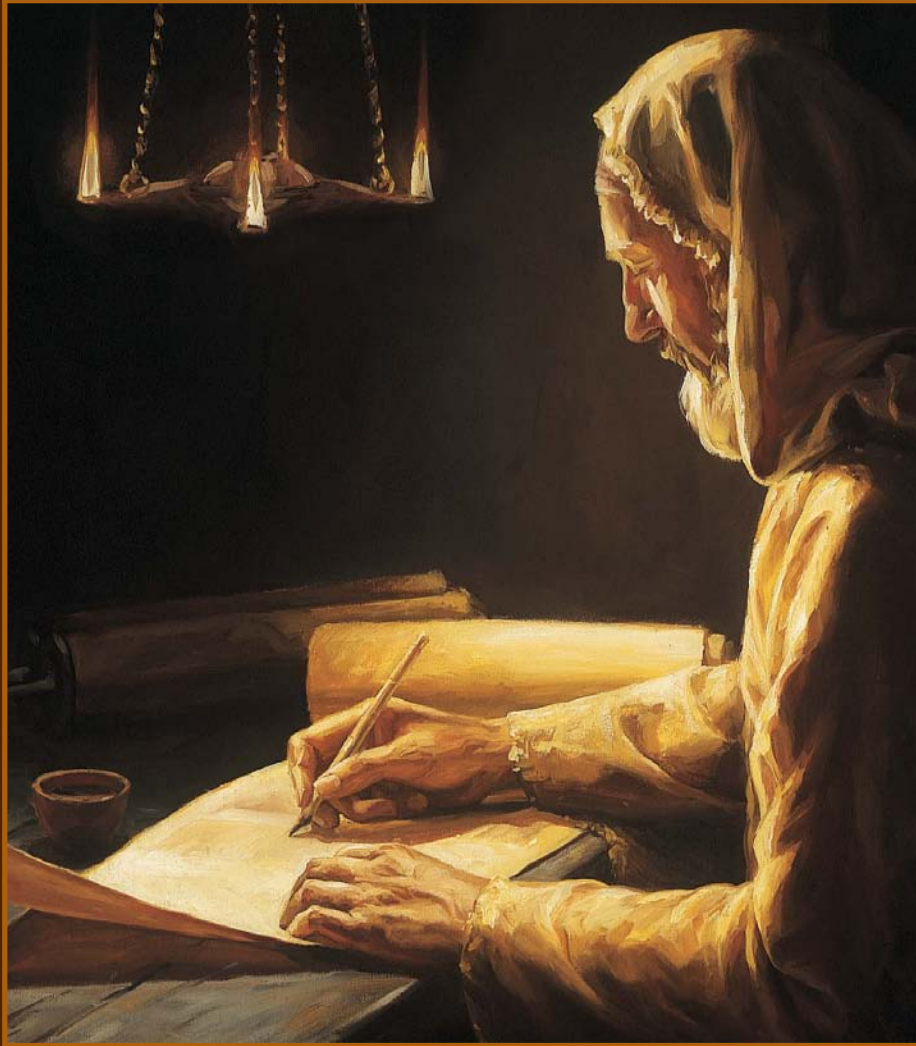

Старий Завіт

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

**Підготовлено
Системою церковної освіти**

**Видано
Церквою Ісуса Христа Святих Останніх Днів
Солт-Лейк-Сіті, Юта**

Переклад цього видання було рекомендовано для використання в системі внутрішньоцерковного навчання релігії та релігійного виховання послідовників Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів. Назване навчання не є освітнянською діяльністю і може бути покладене на кожного гідного члена Церкви. Наявність в перекладі термінів («вчитель», «студент», «інститут», «семінарія» і т.п.) обумовлена необхідністю збереження цілісності оригіналу.

© 2003 належить Intellectual Reserve, Inc.
Усі права застережено
Printed in Germany

Текст англійською мовою затверджено: 9/95.
Переклад затверджено: 9/95

Назва оригіналу: *Old Testament Teacher Resource Manual*
Ukrainian

Вступ до підручника <i>Старий Завіт</i> .		
<i>Методичний підручник для вчителя</i>	1	
Розподіл на 36-тижневий навчальний рік	5	
Вступ до Старого Завіту	7	
Допоміжні навчальні матеріали у вивченні Писань	10	
Великий план щастя	13	
Книги Буття, Мойсея та Авраама	20	
Авраам 3	20	
Мойсей 1	21	
Буття 1–2; Мойсей 2–3; Авраам 4–5	23	
Буття 3; Мойсей 4	27	
Буття 4; Мойсей 5	31	
Буття 5; Мойсей 6–7	35	
Буття 6–10; Мойсей 8	40	
Буття 11–17; Авраам 1–2	43	
Буття 18–23	48	
Буття 24–33,	52	
Буття 34–41	57	
Буття 42–50	63	
Книга Вихід	70	
Вихід 1–4	70	
Вихід 5–10	74	
Вихід 11–13	77	
Вихід 14–15	80	
Вихід 16–17	82	
Вихід 18–24	84	
Вихід 25–40	88	
Книга Левит	95	
Левит 1–16	95	
Левит 17–27	100	
Книга Числа	103	
Числа 1–10	103	
Числа 11–21	105	
Числа 22–36	108	
Книга Повторення Закону	111	
Повторення Закону 1–34	111	
Книга Ісуса Навина (Книга Єгошуї)	117	
Ісус Навин (Єгошуа) 1–24	117	
Книга Суддів	122	
Суддів 1–21	122	
Книга Рут	127	
Рут 1–4	127	
Перша книга Самуїлова	129	
1 Самуїлова 1–11	129	
1 Самуїлова 12–15	132	
1 Самуїлова 16–17	134	
1 Самуїлова 18–31	136	
Друга книга Самуїлова	139	
2 Самуїлова 1–10	139	
2 Самуїлова 11–24	141	
Перша книга царів	144	
1 Царів 1–10	144	
1 Царів 11–16	145	
1 Царів 17–22	147	
Друга книга царів	149	
2 Царів 1–13	149	
2 Царів 14–25	153	
Перша книга хроніки	156	
1 Хроніки 1–29	156	
Друга книга хроніки	158	
2 Хроніки 1–36	158	
Книга Ездри	160	
Ездра 1–10	160	
Книга Неемії	162	
Неемія 1–13	162	
Книга Естер	164	
Естер 1–10	164	
Книга Йова	166	
Йов 1–42	166	
Книга Псалмів	170	
Псалми 1–150	170	
Книга Приповістей Соломонових	174	
Приповісті 1–31	174	
Книга Екклезіястова (або Проповідника)	176	
Екклезіяст 1–12	176	
Пісня над піснями	177	
Книга Ісаї	178	
Ісаїа 1–12	178	
Ісаїа 13–23	182	
Ісаїа 24–35	183	
Ісаїа 36–39	186	
Ісаїа 40–47	186	
Ісаїа 48–66	187	
Книга Єремії	192	
Єремія 1–19	192	
Єремія 20–29	196	
Єремія 30–33	197	
Єремія 34–52	199	
Плач Єремії	201	
Плач Єремії 1–5	201	
Книга Єзекіїла	202	
Єзекіїль 1–3	202	
Єзекіїль 4–32	203	
Єзекіїль 33–48	205	
Книга Даниїла	211	
Даниїл 1–12	211	
Книга Осії	216	
Осія 1–14	216	

Книга Йоїла	217	Книга Софонії	226
Йоїл 1–3	217	Софонія 1–3	226
Книга Амоса	218	Книга Огій	227
Амос 1–9	218	Огій 1–2	227
Книга Овдія	220	Книга Захарія	229
Овдій 1	220	Захарій 1–14	229
Книга Йони	221	Книга Малахії	231
Йона 1–4	221	Малахія 1–4	231
Книга Михея	223	Сім'я: Проголошення світові	234
Михей 1–7	223	Царі та пророки Ізраїля та Юдеї	235
Книга Наума	224	Ілюстрації	239
Наум 1–3	224		
Книга Авакума	225		
Авакум 1–3	225		

“Мета релігійної освіти в Системі Церковної освіти—допомогти окремим людям, сім’ям та провідникам священства у виконанні місії Церкви” (*Teaching the Gospel: A Handbook for CES Teachers and Leaders* [1994], 3). Перше, що потрібно зробити для досягнення цієї мети,—це навчати учнів евангелії Ісуса Христа так, як вона є в Головних трудах і словах пророків. Цей підручник було написано, щоб допомогти вам у цьому, і неважливо, який ваш учительський досвід, якою мовою чи в якій країні ви викладаєте.

Другий важливий момент—навчати через наставляння та приклад. Найефективніше навчають евангелії ті, хто навчає через наставляння та приклад. Щоб навчати через наставляння, вам перш за все слід прагнути розуміння принципів евангелії Ісуса Христа “через вивчення, а також через віру” (УЗ 88:118). Щоб навчати через приклад, ви маєте самі жити згідно з евангелією. Старійшина Бойд К. Пекер, член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, навчав: “Сила приходить, коли вчитель зробив усе можливе, щоб підготуватись,—не тільки саме до цього уроку,—але й коли він живе так, щоб бути налаштованим до спілкування з Духом. Якщо він навчиться, шукаючи натхнення, покладатися на Духа, він зможе вийти і стати перед своїм класом, . . . напевно знаючи, що зможе навчати з натхненням” (*Teach Ye Diligently* [1975], 306). Сила, про яку говорив старійшина Пекер, часто виявляється, коли вчитель складає особисте свідчення про принцип, якому навчає.

Як користуватися цим підручником

У підготовці до уроку перш за все використовуйте Писання. У вивченні Писань та у підготовці до уроків вам допоможуть такі підручники:

- Два підручники для студентів інституту релігії (курс 301 та 302)—*Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (32489) і *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (32498)
- Підручник для домашнього навчання учнів семінарії—*Старий Завіт. Навчальний посібник для учнів* (34189)
- *Путівник для відеоматеріалів по Старому Завіту* (32318)
- Цей підручник—*Старий Завіт. Методичний підручник для вчителя*

У підготовці до навчання ваших студентів ці підручники не замінять вам особистого вивчення Писань чи натхненного проводу Святого Духа. Вони є додатковим джерелом та допомогою у підготовці до уроків. Зокрема, *Старий Завіт. Методичний підручник для вчителя* надає вам деяку вступну інформацію до кожного блоку писань, виділяє деякі важливі евангельські принципи,

які слід вивчити докладніше, та підказує, як саме слід викладати деякі з цих принципів, щоб учні краще розуміли їх та застосовували у своєму житті.

“Адміністрація СЦО вирішила, що в системі СЦО викладання Писань в будні, коли є більше часу для навчання, слід проводити в послідовному порядку. Один з найкращих способів навчання евангелії Ісуса Христа—це викладання Писань у послідовному порядку. Викладання Писань у послідовному порядку означає викладання Писань у тому порядку, як вони розміщені в Головних трудах” (*Навчання евангелії*, 20; на цій сторінці можна знайти більш детальну інформацію щодо послідовного вивчення евангелії). У цьому підручнику книги з Писань розглядаються у тій же послідовності, в якій вони є у Старому завіті, однак в нього не включено допомогу для вивчення всіх віршів з кожного блоку Писань. Додаткові допоміжні матеріали можна знайти в підручниках для студентів інституту релігії та навчальному посібнику для учнів семінарії.

Навчання евангелії: Підручник для вчителів і провідників СЦО (34829.192) надає докладну допоміжну інформацію стосовно навчання в класі СЦО. Ви маєте добре опрацювати зміст цього посібника. Наведені далі загальні рекомендації можуть бути корисними для вас у підготовці до уроків.

Готуйтеся до вивчення та викладання евангелії

- Живіть згідно з евангелією
- У молитві просіть, щоб Дух направляв вас у вивченні, підготовці та викладанні.
- Виявляйте віру в Господа, у силу Духа і в те, що у Писаннях ваші студенти зможуть знайти відповіді на всі важливі для них питання.

Вирішіть, що саме ви будете викладати

- Вирішіть, які саме уривки з Писань ви розглядатимете на уроці. Цей підручник розділено на блоки Писань, і ці розділення показують, де змінюється сюжетна лінія чи предмет обговорення. На сторінках 5–6 подано щоденний та потижневий розподіл матеріалу, що допоможе вам визначити, який саме обсяг матеріалу планувати для уроків.
- Ретельно опрацюйте блок Писань. Прочитайте його кілька разів, роблячи нотатки щодо положень учення, принципів, подій, а також важких для розуміння слів і фраз. Цей підручник, а також підручник для студентів інституту релігії та навчальний посібник для учнів допоможуть вам зрозуміти блок писань і вирішити, що саме є

важливим для ваших студентів. Ваше викладання буде ефективнішим, якщо *ви* знайдете щось надихаюче у блоці писань. Тоді ви зможете направити ваших учнів, щоб і вони зробили подібне відкриття.

- Старійшина Генрі Б. Айрінг, член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав: “Я сподіваюся, що ви викладатимете історію та події Старого Завіту. Я сподіваюся, що ви з ясністю навчатимете ученню про завіти та жертви, якими сповнені сторінки цієї книги Писань” (*Covenants and Sacrifice* [address to religious educators, 15 August 1995], 7). Відберіть ті положення вчення, принципи та події, про які в першу чергу слід дізнатися вашим учням. Нехай спонукання Духа та потреби ваших учнів направляють вас у виборі матеріалу для викладання.

Вирішіть, як саме ви будете навчати

- Виберіть один чи кілька навчальних методів для кожної події, кожного принципу чи положення вчення, які ви збираєтеся викладати. Використовуйте свої власні методи або ті, що запропоновані в навчальних матеріалах Церкви.
- Вибирайте ті методи, які заохочуватимуть учнів готуватися до уроків, брати в них участь та застосовувати засвоєне в житті.
 1. *Готовність до уроків* означає, що учні підготовлені духовно та розумово, що вони уважні, зосереджені та готові навчатися. “Готовність—це стан серця і розуму” (*Навчання євангелії*, 13). Це не прийом, щоб розпочати урок; це постійне оцінювання зосередженості ваших учнів.
 2. *Участь в уроці* означає, що учні залучаються до навчального процесу. Їхня участь може бути фізичною, емоційною, розумовою та духовною. Чим активнішою є участь учнів у навчальному процесі, тим більше вони розуміють, запам’ятають і зможуть застосувати у житті.
 3. *Застосування в житті* означає, що студенти сприйняли ідеї, яких їх було навчено, розуміють, як їх застосувати у своєму житті, і прагнуть жити за цими принципами.

Як організовано цей підручник

Матеріали, включені до цього підручника, розбито на такі три розділи.

Вступний матеріал

Вступний матеріал подається для кожної книги Писань і для кожного блоку Писань. Вступ до кожної книги включає описання відповідної історичної ситуації, а

також іншу інформацію, яка допоможе вам зрозуміти цю книгу в її історичному контексті та в контексті Писань. Розуміючи цей історичний контекст і мету написання конкретної книги Писань, ви зможете отримати від читання більше користі і задоволення. Вступ до кожного блоку Писань надає додаткову допомогу для розуміння історичного контексту та мети написання розділів Писань, включених у цей блок. В багатьох випадках до вступу включено ідеї, які допоможуть вам глибше та краще зрозуміти прочитане з цього блоку. У підручниках для студентів Інституту релігії та навчальному посібнику для учнів семінарії ви знайдете додатковий вступний матеріал.

Вступний матеріал ви можете використовувати, щоб:

- Ставити учням запитання і заохочувати їхню готовність до навчання.
- Надавати учням корисну інформацію щодо історичного контексту уривків з Писань, які вони ще не прочитали, а також вказувати, на що саме слід звертати увагу під час читання цих уривків.
- Подати цитати, які можна оформити у вигляді плакатів або написати на дошці, а також примітки, які учні можуть вписувати у свої примірники Писань.

Деякі важливі принципи євангелії, на які слід звернути увагу

У блоці Писань ви можете знайти багато важливих принципів. У цьому розділі перелічено *деякі* з тих, яким ви можете навчати ваших учнів. Ось як ви можете застосовувати їх у викладанні:

- Використовуйте їх як стандарт, що визначає правильність учення, якого ви навчаєте.
- Використовуйте їх, щоб визначити, чого саме слід навчати ваших учнів.
- Записуйте їх на дошці, щоб ваші учні знали, на які принципи слід звернути увагу при вивченні блоку Писань.
- Пропонуйте учням знаходити додаткові посилання на Писання, які підтверджують або детальніше пояснюють учення.

Рекомендації для навчання

У цьому розділі вміщено навчальні ідеї, якими ви можете скористатися, вирішуючи, як саме розповісти про події, навчати принципам та положенням вчення, які ви вибрали з блоку Писань. Від вас не вимагається, щоб ви обов’язково використовували ці рекомендації; вони включені для вас як допоміжний засіб, коли ви визначаєте під впливом Святого Духа потреби своїх студентів. Також у навчальному посібнику для учнів ви знайдете корисні рекомендації, які можна адаптувати

для вашого класу (див. “Вступ для вчителів у книзі Старий Завіт. Навчальний посібник для учня”, с. 3).

Ось заголовки, під якими наведено навчальні рекомендації:

- **Ключовий момент.** Кожній рекомендації передують назва, набрана шрифтом, яка вказує, якого блоку Писань та принципів стосується ця навчальна рекомендація. Вони часто відповідають тим принципам, що знаходяться в блоці Писань у розділі “Деякі важливі принципи євангелії, на які слід звернути увагу”.

- **Опанування Писань.** Навчальні поради, які включають уривки з Писань з переліку для опанування, відмічено такою позначкою. Президент Говард В. Хантер за свого служіння президентом Кворуму Дванадцятьох Апостолів сказав: “Ми сподіваємося, що ніхто з ваших учнів не піде з вашого класу наляканим, збентеженим або присоромленими через те, що не зміг знайти потрібну допомогу, бо не знає Писань настільки добре, щоб відшукати потрібні уривки з них” (*Eternal Investments* [address to religious educators, 10 Feb. 1989], 2).

“Опанування Писань”—це метод навчання учнів тому, як знайти вірші з Писань, зрозуміти їхнє значення та застосовувати їх у житті. Сто уривків з Писань—по двадцять п’ять для кожного курсу вивчення Писань—було відібрано як особливо важливі в семінарії. Ці посилання входять до переліку, названого “Опанування Писань”, і посилання на цей перелік наводиться скрізь, де ці вірші включено в навчальні рекомендації. Ви повинні допомагати учням опрацювати вірші з переліку для опанування, розглядаючи їх у класі та заохочуючи учнів вивчати їх самостійно. Рекомендації, як саме вивчати у класі вірші з переліку “Опанування Писань”, знаходяться у підручнику *Навчання євангелії. Підручник для вчителів і провідників СЦО*, сс. 34–35.

- **Тижнева позначка.** Деякі навчальні рекомендації також відмічено такою позначкою. Ця позначка вказує на навчальні рекомендації, адресовані вчителеві, який викладає за програмою домашнього вивчення, або тим, хто потребує допомоги у викладанні більших блоків Писань.
- **Визначення часу.** У кінці тексту заголовку вказано, скільки приблизно часу потрібно для реалізації на уроці цієї навчальної рекомендації. Його наведено тільки для того, щоб допомогти спланувати ваші щоденні уроки, а не тому, щоб ви на уроці витрачали для цієї навчальної рекомендації саме стільки часу.

ІНШІ НАВЧАЛЬНІ ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

- **Відеофільми по Старому Завіту (56058.192).** Цей інформативний пакет разом з відеокасетою *Old Testament Symposium 1995 Resource Videocassette* (53248) містить у собі відеофільми, які допоможуть вам викладати Старий Завіт. Навчальні рекомендації для пакету *Відеофільми по Старому Завіту* знаходяться у посібнику *Путівник для відеоматеріалів по Старому Завіту* (32318.192). Блоки писань, для яких існують відеофільми, відмічено такою позначкою та приміткою на початку розділу з рекомендаціями для навчання.
 - **Учні з особливими потребами.** “Особливі потреби”—це загальний термін, який стосується тих студентів, які мають особливі обставини життя. Це можуть бути учні, яким важко читати або навчатися, які мають певні проблеми у поведінці або які відстають у розумовому розвитку. Це може стосуватися і прикутих до інвалідних колясок, тих хто відвідує спеціальні школи, хто не виходить з дому, хто має проблеми зі слухом та зором тощо. Пророк Джозеф Сміт сказав: “Усі розуми і духи, яких Бог будь-коли послав у цей світ, здатні розвиватися” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 354). Ви повинні докладати всіх можливих зусиль, щоб задовольнити потреби у навчанні, які мають усі ваші учні, хоч, вірогідно, неможливо задовольнити всі потреби всіх учнів в кожному випадку. Однак, ви можете пам’ятати про особливі потреби ваших учнів та адаптувати стандартні навчальні матеріали таким чином, щоб усі учні могли брати участь в уроці й виносити для себе щось корисне з кожного уроку, або, щонайменше, з частини кожного уроку. Іншим учням також можна дати нагоду допомогти тим учням, які мають особливі потреби. Таке самовіддане служіння є благословенням і для того, хто служить, і для того, кому служать.
- Крім стандартних навчальних матеріалів, є й інші, мета яких—допомогти в навчанні тим, хто має особливі потреби. Це підручники для сліпих мовою Брайля, підручники, начитані на аудіокасети, відеокасети, на яких записано Книгу Мормона американською кінетичною мовою, матеріали Початкового курсу (спрощені навчальні матеріали підвищеної наочності для учнів, чия здатність читати оцінюється від другого до четвертого рівня), а також Набір ілюстрацій “Мистецтво Євангелії” (див. розділ “Specialized Curriculum Materials” в поточному каталозі видань СЦО, а також розділ “Матеріали для членів Церкви з вадами” в переліку поточного каталогу Церковного розподільчого центру). Також у Церковних журналах міститься багато статей, ілюстрацій та ідей, які допоможуть забезпечити особливі потреби ваших учнів.

Вступ для вчителів у книзі *Старий Завіт. Навчальний посібник учня*

Старий Завіт. Навчальний посібник учня допомагає учням читати *Старий Завіт*, обмірковувати прочитане та застосовувати його вчення в житті. Він потрібен у програмі домашнього навчання, проте більшість учителів, які навчають за щоденною програмою, знайдуть його корисним у підготовці та викладанні.

Використання в семінарській програмі домашнього навчання

У семінарії навчаються за п'ятиденною програмою (або її еквівалентом) протягом усього навчального року. Оскільки заняття в класах за цією програмою відбуваються лише раз на тиждень, учні мають працювати з навчальним посібником щодня інші чотири дні тижня. Хоч усіх учнів заохочують читати Писання щоденно, ті з них, які навчаються за програмою домашнього навчання, мають розуміти, що від них вимагається приблизно 30–40 хвилин щоденної праці для виконання завдань з навчального посібника.

На відміну від тих підручників, якими учні користувалися раніше, в цьому навчальному посібнику їм не потрібно робити записів. Для письмового виконання завдань та подання їх на перевірку нехай учні використовують один з двох далі наведених способів:

- Нехай кожний учень веде два зошити і користується ними по черзі. Протягом тижня учень працює з одним зошитом і на уроці подає вам його на перевірку. Поки ви читаете його роботу та перевіряєте її, учень робить записи в іншому. На наступному занятті ви обмінюєтеся зошитами, і так цей процес повторюється.
- Нехай кожний учень виконує письмові завдання у швидкозшивачі та кожного тижня подає на перевірку заповнені сторінки. Коли ви повертаєте роботу учневі, він може знову вставити ці сторінки до швидкозшивача.

Щотижня збирайте учнівські роботи, читайте їх, пишть свої зауваження та повертайте їх учням. Для вас це чудова можливість краще познайомитися зі своїми учнями та точніше визначити, наскільки добре кожен з них опанував той матеріал, який він чи вона вивчає— і в класі, і поза класом. Ваші учні будуть більше зацікавлені вести зошити, якщо ви допомагатимете їм у цьому, запрошуючи бажаних ділитися своїми записами під час щотижневих уроків.

Оцінка робіт в учнівських зошитах

До посібника для учнів не включено перелік запитань для перевірки завдань. Деякі з відповідей знаходяться в Писаннях і мають бути очевидними для вас під час

перевірки кожного з практичних завдань. Інші відповіді дають самі учні, виходячи з їхніх ідей, досвіду, точки зору та свідчення. У цих випадках єдиної правильної відповіді може й не бути. Оцінюйте роботу учнів і ставте оцінку, виходячи із їхніх здібностей і докладених ними зусиль. Пишучи свої зауваження, виправляйте те, що вони неправильно зрозуміли або явно неправильні відповіді та хваліть їх за докладені зусилля.

Будьте чуйними до учнів, які мають особливі потреби; адаптуйте учнівський навчальний посібник у відповідності до ситуації. Наприклад, якщо учень має ваду, через яку йому дуже важко писати, ви можете дозволити цьому учневі використовувати магнітофон для запису виконаного завдання або попросити його друга або члена сім'ї писати для нього. Ви можете змінювати кількість навчальних практичних завдань для учнів з особливими потребами. Інших учнів можна стимулювати до навчання, заохочуючи виконувати більше необхідного мінімуму. Допоможіть учням зрозуміти, що оцінку "відмінно" заслуговує той, хто робить якнайкраще все, на що здатний.

Використання в семінарській програмі щоденного навчання

Старий Завіт. Навчальний посібник учня не є обов'язковим для учнів, які навчаються в семінарії за щоденною програмою, але ви маєте забезпечити кожного учня примірником цього посібника для занять в класі. Тоді ви зможете відсилати учнів до розділів "Розуміння Писань", де вони знайдуть значення важких для розуміння слів та фраз, а також цитати та пояснення.

Готуючись до уроку, ознайомлюйтеся зі вступом до кожного блоку Писань та до розділу "Вивчення Писань". Це допоможе вам вирішувати, що саме і як саме викладати. Наприклад, у вступі іноді наведено запитання для обговорення, які сприятимуть готовності учня. Іноді можна просити учнів виконати на уроці одне з завдань, включених у розділ "Вивчення Писань", і розповісти про написане ними—членам своєї групи або цілому класу. Навіть якщо практичні завдання виконувати не точно так, як описано в навчальному посібнику, вони можуть підказати добрі ідеї, які можна реалізувати в умовах вашої класної кімнати.

Розподіл матеріалу вашого навчального курсу зі Старого Завіту

Старий Завіт є найбільшим з Головних трудів Церкви. За кількістю сторінок він вдвічі більший за Книгу Мормона. Безумовно, для вас буде неможливо за один навчальний рік дослідити з класом кожен вірш. Завдання полягає в тому, щоб належним чином відібрати матеріал з Писань та розподілити його на уроки вашого навчального курсу. Не слід витрачати надто багато часу на першу частину, бо тоді може не

вистачити часу на послання книг, які залишаться, але їй не слід, намагаючись викласти своїм учням усе, рухатися вперед надто швидко, бо це позбавить ваших учнів можливості зрозуміти та оцінити ті чи інші дуже важливі частини Старого Завіту.

Цей підручник допоможе вам вибрати для викладання найважливіші частини Старого Завіту. У наведеній нижче структурі розподілу вказані рекомендовані для учнів завдання для читання; це допомагатиме вам вирішити, скільки матеріалу проходити кожного дня і кожного тижня. Оскільки у світі існує багато різних типів семінарських програм, то організувати цей підручник таким чином, щоб він якнайкраще підходив

для кожної з них, просто неможливо. 36-тижневий розподіл призначений для усередненої семінарської програми, відповідна таблиця читання знаходиться в навчальному посібнику для учнів. Можливо, вам доведеться адаптувати цей розподіл, пристосовуючи його до вашого щоденного чи щотижневого розкладу та потреб ваших учнів.

Викладання євангелії Ісуса Христа молоді Церкви є священною довірою та радісним обов'язком. Нехай Господь благословляє вас і ваших учнів у вашому спільному вивченні Старого Завіту.

СТРУКТУРА РОЗПОДІЛУ МАТЕРІАЛУ ДЛЯ 36-ТИЖНЕВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ

Семінарські заняття проходять п'ять разів на тиждень, але матеріал уроків розраховано тільки на чотири дні, що залишає час для перерв у навчанні, таких як шкільні заходи та збори, особливі семінарські заходи та презентації, опанування писань, екзамени та вікторини. Ви також можете вирішити, що для більш ефективного викладання певного блоку писань слід виділити більше,

ніж один день. Ця закладена в курс гнучкість має заохотити вас шукати провід Духа в навчанні, виходячи з особливих потреб ваших учнів, а не тільки з розкладу.

За цим розподілом учні прочитають приблизно 395 сторінок Старого Завіту за 35 тижнів, приблизно по 11,3 сторінок щотижня.

Тиждень	Рекомендовані для навчання блоки Писань	Рекомендоване для учнів читання
1	Дні 1–2: “Вступ до Старого Завіту” та “Допоміжні матеріали для вивчення Писань” Дні 3–4: “Великий план щастя”	
2	День 1: Авраам 3 День 2: Мойсей 1 День 3: Буття 1–2; Мойсей 2–3; Авраам 4–5 День 4: Буття 3; Мойсей 4	Мойсей 1–4; Авраам 3
3	День 1: Буття 4; Мойсей 5 Дні 2–4: Буття 5; Мойсей 6–7	Мойсей 5–7
4	День 1: Буття 6; Мойсей 8 Дні 2–3: Буття 7–10 День 4: Буття 11	Буття 6–9; 11; Мойсей 8
5	День 1: Буття 12; Авраам 1–2 День 2: Буття 13–14 День 3: Буття 15–16 День 4: Буття 17	Буття 13–17; Авраам 1–2
6	День 1: Буття 18–19 День 2: Буття 20 День 3: Буття 21–22 День 4: Буття 23	Буття 18–19; 21–22
7	День 1: Буття 24 День 2: Буття 25–27 День 3: Буття 28–30 День 4: Буття 31–33	Буття 24; 26–30; 32–33

Тиждень	Рекомендовані для навчання блоки Писань	Рекомендоване для учнів читання
8	День 1: Буття 34–36 День 2: Буття 37 День 3: Буття 38–39 День 4: Буття 40–41	Буття 35; 37; 39–41
9	День 1: Буття 42–45 День 2: Буття 46–47 День 3: Буття 48–49 День 4: Буття 50	Буття 42–46; 48–50
10	День 1: Вихід 1–2 День 2: Вихід 3–4 День 3: Вихід 5–6 День 4: Вихід 7–10	Вихід 1–10
11	Дні 1–2: Вихід 11–13 День 3: Вихід 14–15 День 4: Вихід 16–17	Вихід 11–14; 16–17
12	День 1: Вихід 18–19 День 2: Вихід 20:1–11 День 3: Вихід 20:12–26 День 4: Вихід 21–24	Вихід 18–20; 24
13	День 1: Вихід 25–27; 30 День 2: Вихід 28–29; 31 День 3: Вихід 32 День 4: Вихід 33–40	Вихід 28–29; 32–34

Тиждень	Рекомендовані для навчання блоки Писань	Рекомендоване для учнів читання
14	День 1: Левит 1–7 День 2: Левит 8–11 День 3: Левит 12–18 День 4: Левит 19–27	Левит 1; 10–11; 14; 16; 19; 26
15	День 1: Числа 1–10 День 2: Числа 11–15 День 3: Числа 16–21 День 4: Числа 22–36	Числа 6; 9; 11–14; 16; 22–24; 27
16	День 1: Повторення Закону 1–6 День 2: Повторення Закону 7–13 День 3: Повторення Закону 14–26 День 4: Повторення Закону 27–34	Повторення Закону 4; 6; 8–9; 18; 26; 28; 30; 32
17	День 1: Ісус Навин (Єгошуа) 1 День 2: Ісус Навин (Єгошуа) 2–5 День 3: Ісус Навин (Єгошуа) 6–10 День 4: Ісус Навин (Єгошуа) 11–24	Ісус Навин (Єгошуа) 1–7; 10; 23–24
18	День 1: Суддів 1–5 День 2: Суддів 6–9 День 3: Суддів 10–21 День 4: Рут	Суддів 2–3; 6–8; 13–16; Рут 1–4
19	День 1: 1 Самуїлова 1–2 День 2: 1 Самуїлова 3 День 3: 1 Самуїлова 4–8 День 4: 1 Самуїлова 9–11	1 Самуїлова 1–3; 7–10
20	День 1: 1 Самуїлова 12–15 День 2: 1 Самуїлова 16–17 День 3: 1 Самуїлова 18–24 День 4: 1 Самуїлова 25–31	1 Самуїлова 12–13; 15–17; 24; 26
21	День 1: 2 Самуїлова 1–6 День 2: 2 Самуїлова 7–10 День 3: 2 Самуїлова 11–12 День 4: 2 Самуїлова 13–24	2 Самуїлова 6–7; 9; 11–14
22	День 1: 1 Царів 1–10 День 2: 1 Царів 11–16 День 3: 1 Царів 17 День 4: 1 Царів 18–22	1 Царів 3; 8–9; 11–12; 17–19
23	День 1: 2 Царів 1–3 День 2: 2 Царів 4–13 День 3: 2 Царів 14–20 День 4: 2 Царів 21–25	2 Царів 2; 4–6; 17–19; 22–23
24	День 1: 1 і 2 Хронік День 2: Ездра 1–6 День 3: Ездра 7–10 День 4: Неемія	2 Хронік 15; 20; Ездра 9–10; Неемія 1; 6; 8
25	День 1: Естер День 2: Йов 1–18 День 3: Йов 19–37 День 4: Йов 38–42	Естер 1–10; Йов 1–3; 38; 42

Тиждень	Рекомендовані для навчання блоки Писань	Рекомендоване для учнів читання
26	День 1: Псалми 1–24 День 2: Псалми 25–150 День 3: Приповісті День 4: Екклезіяст (пояснення стосовно Пісні над піснями)	Псалми 22–24; Приповісті 3; 6; 22; 30–31; Екклезіяст 1–2; 4–5; 12
27	День 1: Ісаія 1–2 День 2: Ісаія 3–5 День 3: Ісаія 6–9 День 4: Ісаія 10–23	Ісаія 1–2; 4–5; 11; 14
28	День 1: Ісаія 24–28 День 2: Ісаія 29 День 3: Ісаія 30–35 День 4: Ісаія 36–47	Ісаія 24; 26; 29; 40; 43; 46–47
29	День 1: Ісаія 48–52 День 2: Ісаія 53 День 3: Ісаія 54–58 День 4: Ісаія 59–66	Ісаія 48–50; 53; 55; 58–59
30	День 1: Єремія 1–6 День 2: Єремія 7–15 День 3: Єремія 16–22 День 4: Єремія 23–29	Єремія 1; 7; 16; 23
31	День 1: Єремія 30–32 День 2: Єремія 33–52 День 3: Плач Єремії День 4: Єзекїїл 1–3	Єремія 30–31; 52; Плач Єремії 1; 5; Єзекїїл 2–3
32	День 1: Єзекїїл 4–32 День 2: Єзекїїл 33–34 День 3: Єзекїїл 37 День 4: Єзекїїл 38–48	Єзекїїл 18; 33–34; 37
33	День 1: Даниїл 1 День 2: Даниїл 2 День 3: Даниїл 3–5 День 4: Даниїл 6–12	Даниїл 1–3; 6
34	День 1: Осія День 2: Йоїл День 3: Амос День 4: Овдій	Осія 1–3; 6; Йоїл 2; Амос 3–4
35	День 1: Йона День 2: Михей День 3: Наум; Авакум День 4: Софонія; Огій	Йона 1–4; Михей 3; Софонія 3; Огій 1
36	День 1: Захарій День 2: Малахія 1–3 День 3: Малахія 4 День 4: Свідчення; прощання з учнями	Захарія 10; 14; Малахія 3–4

Вступ

Старійшина Бойд К. Пекер сказав учителям Системи церковної освіти:

“Дуже важливо на самому початку навчання подати *короткий*, але ретельно складений огляд усього.

Кілька вступних занять, на які ви витратите порівняно небагато часу, допоможуть учням орієнтуватися в курсі на будь-якому етапі його вивчення. Вони усвідомлюватимуть цей курс як єдине ціле, і це відчуття буде сильнішим, коли вони знатимуть, як саме всі елементи складаються в єдине ціле, і тоді світло навчання сяятиме яскравіше. Такий попередній огляд формує структуру, цінність якої набагато перевищує час і зусилля, витрачені на її створення” (*The Great Plan of Happiness* [address to religious educators, 10 August 1993], 2).

Виділіть час, щоб підготувати та викласти вступ до Старого Завіту і його огляд. Допоможіть вашим учням зрозуміти важливість Старого Завіту, щоб вони з нетерпінням чекали на історії, істини та ідеї, які вони читатимуть і які вивчатимуть протягом цього навчального року. Зміцніть ваше особисте розуміння божественної місії Ісуса Христа і зміцніть таке розуміння у ваших учнів.

Що таке Старий Завіт?

Старий Завіт є описанням стосунків Бога з Його дітьми від Сотворіння до, приблизно 400 року до Р.Х. Для людини або для групи людей, які уклали завіт, він є особливою формою стосунків з Богом. Господь встановлює умови отримання нагород (благословень, спасіння, піднесення), а також, яких для цього треба докласти зусиль (послух правилам і заповідям). Завіт виконано, коли люди дотримуються своїх обіцянь і (тримаються) у вірі до кінця, а Господь, зі свого боку дає за це благословення у смертному житті та спасіння й піднесення після нього. Старий Завіт містить у собі завіти й учення, що їх Господь дав Своїм дітям, щоб підготувати їх до першого пришествя Месії, а також щоб навчити їх, як повернутися в Його присутність і жити там.

Старий Завіт є натхненним голосом з давнини, який несе життєво важливі послання для сьогодення. У ньому також вміщено ті історичні й доктринальні коріння, які живлять усі інші наші Писання; він закладає підвалини розуміння того, ким ми є сьогодні та в що саме віримо. Завдяки сучасним одкровенням ми можемо точніше розуміти й більше цінувати Старий Завіт.

Чому нам слід вивчати Старий Завіт?

Президент Меріон Д. Ромні, за свого служіння другим радником у Першому Президентстві, сказав:

“Послання Старого Завіту є послання про Христа, Його прищестя і Його спокуту. Я не думаю, що можна знайти більш просте, зрозуміле й доречне пояснення Старого Завіту, ніж те, що записане у [2 Нефії 25–33]. Мені здається, що уважне, молитовне вивчення цих розділів повинно бути вимогою для всіх, хто хотів би зрозуміти послання Старого Завіту та навчати їм. У цих розділах Нефій залишив лише важливе, відділивши першочергове від другорядного. Він також пояснив, чому саме ці вчення є такими важливими для нас, тих, хто живе в останні дні [див. 2 Нефій 25:23–26].

Послання Старого Завіту є посланням спасіння; це заповіді, яким ми маємо коритися, щоб стати причасниками запропонованого спасіння” (“The Message of the Old Testament”, in *A Symposium on the Old Testament*, 1979, 5–6).

Давні й сучасні пророки наголошували, що цінність Старого Завіту полягає в тому, що він допомагає людям пізнати Бога. Апостол Павло писав Тимофію, кажучи: “І ти знаєш з дитинства Писання святе” (2 Тимофію 3:15). Писання, які були доступні Тимофію, містили в собі книги, які сьогодні є в нас у Старому Завіті. Зауважте, що сказав Павло про ці Святі Писання:

- Вони можуть зробити людину “мудр[ою] на спасіння” (2 Тимофію 3:15).
- Вони є “Богом надхненн[і]” (в. 16).
- Вони є “корисн[ими] до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності ” (в. 16).
- Вони допомагають праведникам ставати досконалими і “до всякого доброго діла готов[ими]” (в. 17).

Значна частина Книги Мормона містить у собі Писання із Старого Завіту та посилення на них. Пророк Нефій навчав свій народ багатьом істинам із написаного на пластинах з латуні. На цих пластинах були написані ті Писання, що їх ми тепер маємо в Старому Завіті, включаючи Писання Мойсея та Ісаї. За його словами, він використовував ці Писання, щоб :

- Допомогти їм знати “про діяння Господа в інших землях, серед давнього народу ” (1 Нефій 19:22).
- “Більше переконати їх вірити в Господа, їхнього Викупителя ” (в. 23).
- Застосовувати Писання до себе, щоб вони були на користь і в науку (див в. 23).

Старійшина Бойд К. Пекер сказав:

“У курсі Старого Завіту ви дізнаєтеся про сотворіння та падіння людини, основу храмового ендаументу. Ви дізнаєтеся про те, хто такі пророки. Ви познайомитеся з такими словами як *послушність, жертва, завіт, Ааронове, Мелхиседекове священство*.

Вам викладатиметься сама основа юдейсько-християнського закону і навіть ісламу.

Буде пояснено все стосовно десятичини й пожертвувань. Ви читатимете пророцтва про прищестя Месії та відновлення євангелії. Ви побачите Іллю, який продемонстрував запечатувальну владу, і почуєте пророцтво Малахії, що Іллю буде послано з ключами запечатувального повноваження.

У семінарії ви вчитеся розуміти Старий Завіт. Він, тепер майже покинутий християнським світом, залишається для нас завітом Ісуса Христа” (in Conference Report, Mar.–Apr. 1990, 49; or *Ensign*, May 1990, 37–38).

Ось деякі ідеї, які вказують, що ретельне вивчення Старого Завіту є справою не лише важливою, але й просто необхідною:

- Єгова, Бог Старого Завіту,—це доземне ім'я Ісуса Христа, обіцяного Месії.
- Єгова (Ісус Христос) створив небеса і землю.
- Падіння Адама і Єви було реальним і необхідним кроком у розвитку всього людства.
- Бог може безпосередньо втручатися в життя людей і народів, і Він це дійсно робить.
- Ми отримуємо благословення від Бога, укладаючи священні завіти та дотримуючись їх.
- Ідолопоклонство у будь-якій формі є духовно руйнівним.
- Господь обіцяв буквально збирання Ізраїля в останні дні.
- Існують пророцтва стосовно першого й другого прищестя Господа.
- Батьків План щастя викладається Його дітям через Його пророків.

Часові та культурні відмінності створюють непрості проблеми для дослідників Біблії, а особливо—Старого Завіту. Крім того, текст, який ми маємо тепер, не є повним. Багато частин і завітів, “які були ясними і найціннішими” було вилучено (1 Нефій 13:26). Значну частину втраченого було відновлено завдяки Книзі Мормона, Перекладу Біблії, зробленого Джозефом Смітом, а також завдяки іншим сучасним одкровенням (див. 1 Нефій 13:33–41). Є інші частини Біблії, які здаються замаскованими, або схованими завдяки використанню символів. Насправді таке пророче приховування виявилось корисним, тому що ті, хто мали намір вилучити “просте й найцінніше”, залишили

порівняно незайманими ці найбільш незрозумілі фрагменти. Таким чином, багато великих істин було збережено, щоб їх читали й розуміли силою Святого Духа й “духом пророцтва” (2 Нефій 25:4), що його Бог зробив доступним для святих останніх днів.

Як скомпоновано Старий Завіт?

Біблія—це не цілісна книга, але збірка книг; саме це значення має слово *біблія*. Старий Завіт містить тридцять дев'ять книг, які можна розбити на чотири основні категорії, виходячи з природи їхнього змісту. Не всі книги включено в Біблію в хронологічному порядку їх написання.

1. **Закон**—Ця група складається з перших п'яти книг, від Буття до Повторення Закону, які написав Мойсей. У них представлено історію стосунків Бога і людини від сотворіння землі до того часу, коли Господь забрав Мойсея. Їх часто називають Законом, тому що в них записано Божі одкровення Мойсею, які й склали закон Мойсеїв. Ці п'ять книг також мають назву *Тора*, а також *П'ятикнижжя* (див. Путівник по Писаннях “Тора” і “П'ятикнижжя”).
2. **Історія**—Ця група складається з книг від Ісуса Навина (Єгошуа) до Естер. Як підказує назва, ці книги здебільшого є історичним викладом подій.
3. **Поезія, або Писання**—Наступні п'ять книг, від Йова до Пісні над Піснями, було написано здебільшого в гебрійському поетичному стилі.
4. **Пророки**—Решта книг у Старому Завіті містять учення пророків, чікими іменами названо відповідні книги.

Більш детальну інформацію щодо походження та історії Біблії можна знайти в Путівнику по Писаннях, у статті “Біблія”

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Хоч багато “ясного і найціннішого” було вилучено із Старого Завіту, все ж його було збережено рукою Божою і він містить у собі важливі вчення для нашої доби й для нашого особистого блага (див. 1 Нефій 13:20–29; Уложення Віри 1:8).

Рекомендації для навчання

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 1, “Вступ: часова капсула”, можна використовувати для ознайомлення зі Старим Завітом (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Огляд Старого Завіту. Старий Завіт було збережено для нашої доби і для нашого особистого блага (30–35 хвилин)

Скажіть учням, що “часова капсула”—це контейнер, де знаходяться записи і предмети, які, так би мовити, представляють культуру певного періоду. Такі часові капсули виготовляють і зберігають, щоб їх відкрили у визначений час в майбутньому. Попросіть ваших учнів допомогти вам зібрати все необхідне для такої “часової капсули”, яку буде відкрито в 2050 році. Намалюйте на дошці великий ящик, який би означав “часову капсулу”, і попросіть назвати десять предметів, які, на думку учнів, представляють життя в їхній країні за останні п’ять років. Проведіть коротке обговорення, як саме кожний з цих предметів характеризує їхнє суспільство. Допоможіть вашим учням зрозуміти, що Старий Завіт є свого роду біблійною часовою капсулою. Це збірка різноманітних священних Писань давнини, збережених для того, щоб ми відкрили їх для себе.

Попросіть учнів відкрити їхні примірники Біблії й визначити, скільки сторінок займає Старий Завіт (від книги Буття до книги Малахії). Скажіть їм, що Адам і Єва залишили Сад Еденський приблизно за 4000 р. до р.х., а книгу Малахії було написано приблизно за 400 р. до р.х. Попросіть їх визначити, де саме, на їхню думку, знаходиться опис подій, які стосуються середини старозавітної історії; тоді попросіть їх відкрити Буття 12 і скажіть, що пророк Аврам (якому Господь пізніше дав нове ім’я “Авраам”) жив приблизно за 2000 р. до р.х., тобто хронологічно якраз посередині між Адамом і Малахією. Попросіть учнів порівняти кількість сторінок біблійного Писання, які описують перші дві тисячі років, з кількістю сторінок, на яких йдеться про наступні дві тисячі років. (Вступний матеріал “Книги Буття, Мойсея й Авраама” в навчальному посібнику для учнів відкриває нам, що зробив Господь, аби надати нам більше інформації про ці перші дві тисячі років).

Попросіть учнів відкрити їхні примірники Біблії на сторінці “Зміст” (на сторінці, де вміщено зміст). Допоможіть їм відмітити частини Старого Завіту (Закон, Історія, Поезія та Пророки) і обговоріть, що

саме вміщено в кожну з цих частин (див. “Як скомпоновано Старий Завіт”, с. 8).

Попросіть учнів назвати деякі з їхніх найулюбленіших історій із Старого Завіту і розповісти, чому саме вони їм подобаються.

Скажіть учням, що цього року вони дізнаються про реальних людей, які мали реальні виклики життя і проблеми:

- Чи просили вас коли-небудь виконати те, що здавалося неможливим? Тоді розкажіть їм, що попросили зробити Авраама.
- Чи ваші брати й сестри поводитися коли-небудь з вами несправедливо? Тоді вам буде легко уявити, як почувався Йосип.
- Чи з вами поводитися брутально? Давид на собі відчув, що це таке.
- Чи ставало вам страшно від завдання, яке вас просили виконати? Цього року ви дізнаєтеся, як у подібній ситуації повівся Гедеон.
- Чи в наш час людей спокушають порушити закон цнотливості? У Йосипа і Давида була така спокуса, але вони зреагували на неї по-різному.

Поділіться з вашими учнями свідченням про те, що проблеми, які виникали у святих в давні часи, є практично тими самими, що й виникають у нас. Нагадайте їм, що хоч вміст цієї біблійної часової капсули прийшов з давнини, старозавітні вчення, історії та ситуації мають велику цінність і в наш час. Старий Завіт було організовано і збережено для нашого часу і на користь кожного.

Скажіть учням, що вміст “часових капсул” і Старого Завіту можна відкрити й зрозуміти тільки тоді, коли цей контейнер відкривають і ретельно аналізують. Попросіть їх прокоментувати зв’язок між ставленням людей до Старого Завіту і їхньою здатністю розуміти євангельські принципи, яких у ньому навчають. Заохочуйте учнів ставитися до вивчення Старого Завіту з щирим бажанням і з молитвою.

ДОПОМОГА У ВИВЧЕННІ ПИСАНЬ

У 1993 р. Церква видала нове видання—Трикнижне видання Писань (Книга Мормона, Учення і Завіти та Дорогоцінна Перлина), до якого було включено Путівник по Писаннях, що містить багато навчальних матеріалів, що зробить вивчення Писань більш цікавим і корисним. Див. розділ “Допоміжні навчальні матеріали у Писаннях, виданих Церквою Ісуса Христа Святих Останніх Днів” у підручнику *Старий Завіт. Навчальний посібник для учнів*, де знаходиться детальне пояснення цих допоміжних навчальних матеріалів.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- У нові видання Писань Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів вміщено велику кількість допоміжних навчальних матеріалів, які сприятимуть глибшому розумінню Писань.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 2, “Багато простого і цінного”, допомагає навчати тому, як Переклад Джозефа Сміта відновлює істини, втрачені з Біблії (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Допоміжні навчальні матеріали у вивченні Писань. Знання назв книг та порядку, в якому вони розташовані в Старому Завіті, допоможе нам швидше знаходити посилання на Писання (10–15 хвилин)

Учням часто подобається вивчати назви книг Старого Завіту, співаючи пісню “The Books in the Old Testament” (*Children’s Songbook* [1995]). Якщо ви кілька разів заспіваєте цю пісню, а потім будете починати з неї кожний урок протягом, приблизно, тижня, це допоможе учням швидко вивчити назви книг.

Допоміжні навчальні матеріали у вивченні Писань. Допоміжні навчальні матеріали, включені у Писання, видані Церквою Ісуса Христа Святих Останніх Днів, сприяють кращому вивченню Писань. (40–45 хвилин)

Церква включила у це видання Писань велику кількість допоміжних навчальних матеріалів. Ці матеріали детально розглянуто в розділі “Допоміжні навчальні матеріали у Писаннях, виданих Церквою Ісуса Христа

Святих Останніх Днів” у навчальному посібнику для учнів. Наведені далі рекомендації допоможуть вам навчити учнів, як користуватися допоміжними навчальними матеріалами.

Заголовок розділів і вступ (анотація) до нього. Попросіть учнів знайти заголовок до 3-го розділу Буття. Прочитайте заголовок і поясніть, що заголовок вказує на головне, що є в кожному розділі, часто в заголовку вказано і доктринальні ідеї, що вміщені в розділі. Зверніть увагу на такі приклади:

- Попросіть учнів прочитати призначені їм заголовки розділів і дати відповідь на такі запитання:
 1. Буття 2—Хто одружив Адама і Єву?
 2. Єзекїль 38—Як називають битву, що станеться перед Другим пришествям?
 3. Іоанн 1—Хто створив усе?
 4. Мойсей 6—Який літопис писав рід Адама?
 5. Авраам 3—Як Авраам здобув знання про сонце, місяць та зірки?
- Попросіть учнів розглянути заголовок та анотацію до якогось із розділів Учення і Завітів. Поясніть, що у заголовку подається історичне тло, а в анотації—стислий огляд змісту цього розділу.

Слова, виділені в Біблії курсивом. Поясніть, що курсивом у Біблії виділено слова, вставлені перекладачем для того, щоб текст відповідав українській граматиці. Коли Біблію перекладали українською з грецької та гебрійської мови, не завжди можна було зберегти буквральність перекладу. Отже, довелося вставляти слова, щоб текст Писань був граматично правильним.

Виноски. Виберіть одну-дві сторінки в Старому Завіті, аби показати, що таке є виноски. Попросіть учнів відкрити ці сторінки і розкажіть, у чому системи виносок.

Посилайтеся на розділ “Допоміжні навчальні матеріали” з навчального посібника для учнів, де можна знайти додаткові матеріали та приклади.

Переклад Джозефа Сміта. Поділіться з вашими учнями інформацією про Переклад Джозефа Сміта, що знаходиться в статті “Переклад Джозефа Сміта” у Путівнику по Писаннях. Скажіть їм, що в трикнижне видання Писань було включено не всі зміни перекладу Біблії, зробленого Джозефом Смітом, а лише шістсот віршів, у які було внесено зміни.

Допоміжні навчальні матеріали у вивченні Писань. Використання допоміжних навчальних матеріалів сприятиме поглибленню нашого розуміння Писань.
(5–10 хвилин)

Поділіться історією, що її згадував старійшина Річард Г. Скотт за свого служіння в президентстві сімдесятників. Вона показує цінність допоміжних навчальних матеріалів, включених у нові видання Головних трудів Церкви.

“Я пам’ятаю, як трикнижне видання Писань було представлено Братам. Це робив старійшина Макконкі. Він взяв одну книгу й прочитав те, що було написано на форзаці: “Старійшині Брюсу Р. Макконкі”. Підпис: “Амелія” і дата—день, коли він прибув до дому місії. Він сказав: “Я возив з собою ці Писання по цілому світі. Я постійно користувався ними. Їх переплітали тричі. Я можу сказати вам, на якій саме сторінці у цій книзі знаходиться те чи інше Писання”. Тоді він додав: “Але я не буду більше користуватися цією книгою. У ній немає тих дуже цінних допоміжних навчальних матеріалів і [так би мовити] могутніх ключів для поглибленого вивчення та розуміння, які є в цьому новому томі”. Це мене просто вразило. Наступного дня у мене з’явилася нагода зайти до нього в кабінет. Старійшина Макконкі сидів за своїм великим столом і читав нове видання Писань, роблячи в ньому помітки з допомогою червоного олівця та лінійки. Що ж, якщо той, хто знає Писання настільки добре, вважає корисним користуватися новим виданням, то я вирішив, що і я користуватимуся ним” (“Spiritual Communication”, in *Principles of the Gospel in Practice*, Sperry Symposium 1985 [1985], 18–19).

Допоміжні навчальні матеріали у вивченні Писань. Допоможіть студентам застосувати те, що вони дізналися про допоміжні навчальні матеріали у вивченні Писань.
(30—35 хвилин)

Після того як ви навчили студентів як користуватися допоміжними навчальними матеріалами у вивченні Писань нехай вони складуть тест як перевірку того, чого вони навчилися. Ви можете запропонувати їм працювати в групах.

1. Дайте відповіді на питання стосовно хрищення:
 - а. Що означає слово *хрищення*?
 - б. Що підтверджує те, що хрищення відбувалося ще до часів Христа?
 - в. Що символізує хрищення?
 - г. Назвіть чотири мети хрищення
2. Перелічіть три посилання на Писання, що стосуються наступних тем:
 - а. Останні дні
 - б. Втрачені писання
 - в. Пророцтво
 - г. Одкровення

ВЕЛИКИЙ ПЛАН ЩАСТЯ

Вступ

У 1993 р. старійшина Бойд К. Пекер, член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав учителям Системи церковної освіти, що на початку кожного навчального року разом з коротким оглядом навчального курсу вони мають подати огляд Плану спасіння:

“Короткий огляд “Плану щастя” (а саме так я люблю називати цей план), якщо його подати на самому початку, а потім час від часу повертатися до нього, буде надзвичайно цінним для ваших учнів.

У мене є для вас завдання. Вам належить підготувати короткий синопсис, або огляд, Плану щастя—Плану спасіння. Складіть його так, щоб він став своєрідним обрамленням курсу і ваші учні змогли упорядкувати для себе ті істини, якими ви будете ділитися з ними.

На перший погляд, це завдання може здатися вам простим. Запевняю вас, це не так. Лаконізму і простоти досягти дуже важко. Спочатку ви відчуватимете спокусу зробити цей огляд дуже детальним, оскільки План [спасіння] у його повноті містить в собі всі євангельські істини.

Це може бути найважчим і, безсумнівно, найблагодословеннішим завданням вашої вчительської кар’єри.

Ваш огляд Плану щастя має бути тільки швидким поглядом на розгорнутий сувій істин Писань. Ваші учні потім зможуть визначити свою особисту роль у цьому Плані.

Я дам вам лише структуру цього Плану як, власне, початок, а скласти його ви вже маєте самі.

Ось найважливіші складові цього великого Плану щастя, викуплення, спасіння:

- Доземне існування
 - Духовне сотворіння
 - Свобода вибору
 - Війна на небесах
- Фізичне сотворіння
- Падіння і смертне життя
 - Принципи й обряди євангелії Ісуса Христа (перші принципи: віра в Господа Ісуса Христа, покаяння, хрищення, . . .
 - Спокута
 - Загробне життя
 - Духовний світ
 - Суд
 - Воскресіння (*The Great Plan of Happiness*, 2–3).

Наведену далі інформацію включено, щоб допомогти вам глибше зрозуміти цей великий План щастя і скласти його огляд. Ви можете відчути спокусу викладати План спасіння більш детально, ніж це

передбачає короткий огляд, що його рекомендував старійшина Пекер. Будь ласка, не піддавайтеся цій спокусі, пам’ятаючи, що багато деталей цього Плану будуть обговорюватися в процесі вашого вивчення Старого Завіту. У цьому підручнику знаходяться рекомендації для навчання, які допоможуть вам пов’язати те, що вивчається у Старому Завіті, з вашим оглядом Плану спасіння.

ПЛАН СПАСІННЯ НАГАДУЄ ТРЬОХАКТНУ П’ЄСУ

У 1995 р. Президент Бойд К. Пекер, діючий президент Кворуму дванадцятьох, виступаючи на вогнику для молодих неодружених, сказав:

“Шлях нашого смертного життя—від народження до смерті—відбувається за вічним законом і проходить за планом, який описано в одкровеннях як великий План щастя. Я хотів би, щоб ви засвоїли одну ідею—ідею про те, що у цьому Плані є три частини. Ви знаходитесь в другій, або середній, частині, у тій частині, де вас буде перевірено спокусами, випробуваннями, можливо, і трагедіями. Зрозумійте це—і тоді ви зможете краще усвідомити сенс життя і не піддаватися хворобі сумнівів, розпачу та депресії.

План викуплення, з його трьома частинами, можна порівняти з великою трьохактною п’єсою. Перший акт має назву “Доземне життя”. У Писаннях сказано про нього як про наш перший стан (див. Юда 1:6; Авраам 3:26, 28). Другий акт, від народження до часу воскресіння, є “другим станом”. І третій акт має назву “Життя після смерті”, або “Вічне життя”.

У смертному житті ми нагадуємо акторів, які ввійшли до театру саме в той момент, коли піднімається завіса і починається другий акт. Перший акт було зіграно [скажімо так] без нас. У сюжеті багато основних та другорядних сюжетних ліній, які переплітаються між собою, тому важко визначити, хто з ким пов’язаний і що до чого, хто герої, а хто—негідники. Ситуація ускладнюється тим, що ми не просто глядачі—ми входимо до складу трупи, ми на сцені, у самому вирі подій!” (*The Play and the Plan* [address to young adults, 7 May 1995], 1–2).

ДОЗЕМНЕ ІСНУВАННЯ

До нашого смертного народження ми жили з нашим Небесним Батьком (див. Йов 38:4–7; Єремія 1:5; Авраам 3:21–23). Небесний Батько—прославлена, вдосконалена, цілестіальна істота, яка має тіло з плоті й кісток (див. УЗ 130:22). Пророк Джозеф Сміт навчав: “Бог колись Сам був таким, як ми зараз, Він є піднесеною людиною; Він сидить на престолі там, на небесах” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 345).

Небесний Батько є батьком наших духовних тіл (див. Числа 16:22; Дії 17:29; Євреям 12:9; Мойсей 3:5). Він має повноту усіх божественних рис і повноту радості, і Він бажає, щоб Його діти уподібнилися Йому (див. Матвій 5:48; 2 Нефій 9:18; Мойсей 1:39).

Духовне сотворіння

Авраам бачив, що всі діти Небесного Батька були “розумами”, які було організовано ще до закладіння світу (див. Авраам 3:18–23). Президент Бойд К. Пекер навчав: “Духи чоловіків і жінок є вічними (див. УЗ 93:29–31; див. також Joseph Smith, *Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 158, 208. Усі є синами й дочками Бога і жили у доземному житті як Його духовні діти (див. Числа 16:22; Євреям 12:9; УЗ 76:24). Дух кожної особи—чоловічої і жіночої статі—є подобою цієї особи в її земному житті (див. УЗ 77:2; 132:63; Мойсей 6:9–10; Авраам 4:27). Усіх створено за образом небесних батьків” (*The Play and The Plan*, 3).

У документі “Сім’я: проголошення світові” Перше Президентство стверджувало: “Усі людські істоти—чоловіки й жінки—створені за образом Божим. Кожна людина—це улюблений духовний син чи дочка небесних батьків і, як така, має божественні сутність і долю. Стать є життєво важливою характеристикою індивідуальної доземної, земної та вічної особистості й мети” (*Ensign*, Nov. 1995, 102; див. також УЗ 29:31–32; Мойсей 3:5; підручник *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* [Religion 301 student manual], с. 32).

Свобода вибору

1. Усі істоти підлягають божественному закону, послухності якому приносить благословення. Результатом непослуху є страждання та осуд.
2. Кожна особа має божественний дар—свободу вибирати добро чи зло. Особа може поклонитися так, як їй завгодно, де завгодно та чому завгодно, але тільки через пізнання цілестяльних законів та послухності їм вона може бути піднесеною.
3. Кожна особа може вибирати, як їй діяти самостійно тільки в тому разі, коли здобуде пізнання добра і зла та відчуватиме їхній вплив” (“Basic Doctrine”, *Charge to Religious Educators*, 3rd ed. [1994], 85).

Щоб уподібнитися Богові, необхідно належним чином використовувати свою свободу (див. 2 Нефій 2:14–16). Однак існують певні наслідки того, що людині надано можливість вибирати. Як свобода вибору є необхідною для нашого зростання, так само неминучим є те, що не завжди людина робитиме правильний вибір. Як писав апостол Павло: “[Усі] згрішили, і позбавлені Божої слави” (Римлянам 3:23). Сама по собі свобода вибору могла б стати нам на засудження. Цей наслідок свободи вибору було передбачено і про це подбали у плані, який Батько представив своїм дітям на доземній нараді.

Велика нарада і війна на небесах

Після того, як у доземному світі Небесний Батько надав нам духовні тіла, ми були більш подібними до Нього, але у нас не було багатьох дуже важливих якостей. Він є піднесеною й удосконаленою істотою і має прославлене фізичне тіло; ми ж цього не мали. Батько скликав Своїх дітей на велику нараду на небесах і представив Свій план, щоб допомогти нам уподібнитися Йому (див. Мойсей 4:1–4; Авраам 3:22–27).

Президент Бойд К. Пекер сказав:

На нараді Богів план Вічного Батька було підтримано (див. Алма 34:9; див. також *Teachings [of the Prophet Joseph Smith]*, 349–50). Цей план передбачав сотворіння землі, на якій Його діти мали отримати фізичні тіла й пройти крізь випробування відповідно до Його заповідей (див. Мойсей 6:3–10, 22, 59; Авраам 3:24–25; 4:26–27). Кожному духові в доземному житті були надані можливості навчатися й слухатися. Кожному було дано свободу вибору (див. Алма 13:3–5).

На небесах було скликано велику нараду (див. *Teachings*, 349–50, 357). Божественний план вимагав, щоб когось було послано як спасителя й викупителя, аби виповнити план Батька. Першонароджений Вічного Батька, Єгова, з готовністю запропонував Себе; Його і було вибрано (див. Мойсей 4:1–2; Авраам 3:19, 22–27).

Більшість підтримала цей вибір. Інші повстали, і на небесах була війна. Сатану й тих, хто пішов за ним у цьому бунті проти Батькового плану, було вигнано і відмовлено в праві на життя у фізичному тілі (див. Об’явлення 12:7–13; УЗ 29:36; 76:28; Мойсей 4:3).

Тим, хто зберіг перший стан (і ви серед них), було надано можливість отримати фізичне тіло й жити на землі в цьому запланованому другому стані (див. Авраам 3:26). Кожному для життя було призначено час і місце (див. Повторення Закону 32:8; Дії 17:26). Декого було передвисвячено бути пророками (див. Алма 13:7–9; Авраам 3:23; див. також *Teachings*, 365)” (*The Play and the Plan*, 3; див. також Путівник по Писаннях, “Війна на Небесах”).

ФІЗИЧНЕ СОТВОРІННЯ

Фізичне сотворіння небес, землі та всього суцього в них було наступним надзвичайно важливим кроком, щоб допомогти нам уподібнитися нашому Небесному Батькові (див. Мойсей 1:33–39; Авраам 3:24–26). Коли Бог створив землю, вона була “дуже [доброю]” (Мойсей 2:31); вона була місцем краси й рясноти (див. Буття 1–2; Мойсей 2; 3:7–25; Авраам 4–5; див. також УЗ 59:16–20; *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, 27–36).

Президент Бойд К. Пекер навчав: “Тоді було організовано землю (див. Авраам 5:4). Адам і Єва у своєму райському стані були першими чоловіком і жінкою (див. Мойсей 1:34; 3:7; 4:26; 6:3–10, 22, 59). Їх було

одружено на вічність; їм дали заповіді (див. Мойсей 3:23–25). Вони перебували в стані невинності і не знали гріха (див. 2 Нефій 2:23)” (*The Play and the Plan*, 3).

ПАДІННЯ І СМЕРТНЕ ЖИТТЯ

Падіння Адама і Єви було наступним кроком у великому Плані щастя. Падіння принесло з собою умови смертного життя, включаючи духовну і фізичну смерть (див. 2 Нефій 2:19–25; Алма 42:1–10). Смертне життя на землі є необхідним, щоб уподібнитися Богові. Воно дає нам нагоду отримати фізичне тіло і можливість подальшого зростання та пізнання через свободу вибирати між порадами Бога та спокусами Сатани (див. Алма 42:1–12; УЗ 29:36–43; Мойсей 5:9–12). Саме власним вибором ми перевіряємо себе (див. Авраам 3:25; див. також *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*).

Використовуючи своє метафоричне визначення життя як трьохактної п’єси, (див. с. 13), Президент Бойд К. Пекер дав таку пораду щодо нашого земного стану:

“Як складова вічного плану, пам’ять про наше доземне життя, тобто перший акт, відділено від нас завісою. Оскільки ми входимо в смертне життя на початку другого акту, не пам’ятаючи про перший акт, то й не дивно, чому нам складно зрозуміти, що відбувається.

Не пам’ятаючи [про доземне життя], ми починаємо з нічого. Це ідеальні умови для випробування; це гарантує нам особисту свободу вибору і дозволяє нам вибирати вільно. Багато разів вибір доведеться робити тільки за вірою. Навіть за цих умов ми несемо в собі частку нашіптуваного знання про наше доземне життя і стан нащадків безсмертних батьків.

Ви були народжені в невинності, бо “дух кожної людини був невинним на початку” (УЗ 93:38), і ви маєте природжене відчуття правильного і неправильного, через Писання у Книзі Мормона нам сказано, що ми “навчені достатньо, щоб відрізнити добро від зла” (2 Нефій 2:5).

Якщо ви сподіваєтеся знайти у другому акті тільки легкість, і спокій, і блаженство, то, безперечно ж, ви будете розчаровані. Ви тільки трохи зрозумієте, що саме відбувається і чому дозволили, щоб усе було так, як воно є.

Пам’ятайте про це! Рядок “І з тих пір вони всі жили завжди щасливо” ніколи не писався для другого акту. Це рядок з третього акту, коли таємниці розкриються і все стане на своє місце.

Доки ви не побачите широку перспективу вічної природи цієї великої драми, ви не дуже будете розуміти, чому в житті є несправедливість. Хтось від народження має так багато, а хтось—так мало. Хтось народжується в бідності, з каліцтвами, зазнає болю й

страждань. Хтось вмирає передчасною смертю, навіть невинні діти. Існують жорстокі, нещадні сили природи і жорстокість між людьми. Останнім часом ми все частіше помічаємо це.

Не думайте, що Бог за Своїм бажанням, заради здійснення Його власних цілей, викликає те, чому Він дозволяє відбуватися. Коли ви знаєте план і всю його мету, навіть ці речі виявлятимуть любов Небесного Батька.

Існує те, що можна назвати сценарієм цієї великої п’єси, цієї драми епох.

Той сценарій, як ви вже могли зрозуміти,—це Писання, тобто одкровення. Читайте їх. Вивчайте їх.

Писання кажуть правду. З них ви можете достатньо дізнатися про всі три акти, щоб зорієнтуватися і взяти курс у своєму житті. Вони відкривають, “що ви також були на початку з Батьком; те, хто є Дух, саме Дух істини,

А істина є знанням речей, як вони є, і як вони були, і як вони будуть” (УЗ 93:23–24).

МІСІЯ ЦЕРКВИ І ПРИНЦИПИ ТА ОБРЯДИ ЄВАНГЕЛІЇ

Падіння Адама і Єви не було помилкою або несподіванкою. Якби вони, за своїм вибором, не стали смертними, то ні вони, ні решта дітей Небесного Батька не змогли б розвиватися, щоб уподібнитися Богові (див. 2 Нефій 2:22–25). Падіння було необхідною частиною плану, але воно принесло певні негативні наслідки, від яких нас треба спасати (див. коментар до Буття 3:19 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 42).

Євангелія Ісуса Христа відкриває всьому людству шлях, щоб їм бути викупленими від Падіння і повернутися в присутність Бога (див. 2 Нефій 31:10–21; Мосія 3:19; Алма 7:14–16; 3 Нефій 27:13–22; Уложення віри 1:4; див. також коментар до Буття 4:1 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 51–52. Якщо ми відмовимося дотримуватися цього Плану і не приймемо Спокуту Ісуса Христа, ми не зможемо бути викупленими з наших гріхів і вдосконаленими (див. Мосія 2:36–39; 4:1–12; Алма 11:40–41; УЗ 29:43–44).

У кожному розподілі посилалися пророки, щоб на землі навчати Божих дітей євангелії. Церкву Ісуса Христа було встановлено в ці останні дні, щоб запросити всіх прийти до Христа через проголошення євангелії світові, вдосконалення святих та викуплення мертвих (див. Амос 3:7; Ефесянам 4:11–15; УЗ 1:4–23; 138; Уложення віри 1:5–6).

СПОКУТА

Через Падіння Адама ми всі помремо (фізична смерть), нас усіх відсічено від присутності Бога (духовна смерть),

і ми не можемо самотужки повернутися до Нього; ми живемо у світі, де є тяжка праця, гріх та сум. Спокута Ісуса Христа дає всьому людству можливість воскреснути в безсмертних фізичних тілах, тим самим долаючи фізичну смерть. Через Спокуту ми також можемо бути очищеними від особистих гріхів; ми можемо змінити свій занепалий стан і уподібнитися Богові, здолавши духовну смерть (див. 2 Нефій 2:5–10; 9:4–14, 19–27; Алма 7:11–13; 12:32–34; 34:8–16; 42:11–28; УЗ 19:16–19; Уложення віри 1:3; див. також “Велика нарада і війна на небесах”, с. 14).

Жодна звичайна людина не змогла б здійснити воскресіння та спокутувати гріхи всього людства. Тільки той, хто мав владу над смертю і силу безгрішного життя, міг зробити це. Отже, це вимагало жертви Бога (див. Іоанн 10:17–18; Алма 34:9–14; УЗ 45:4).

ЗАГРОБНЕ ЖИТТЯ

Духовний світ

Фізична смерть є відділенням духа від тіла. Після смерті духи всіх дітей Небесного Батька йдуть у духовний світ, де чекають воскресіння мертвих. У світі духів існує розділення між тими, хто прийняв євангелію й дотримувався заповідей, та тими, хто не зробив цього. Як пояснив Президент Бойд К. Пекер: “Це—щастя, рай для праведних. Це—нещастя для злочестивих (див. 2 Нефій 9:10–16; Алма 40:7–14). Де б ми не опинилися, ми продовжуємо навчатися та нести відповідальність за свої дії (див. УЗ 138:10–22)” (*The Play and the Plan*, 3). Більш детальну інформацію щодо духовного світу можна знайти в Ученні і Завітах 138. Це розповідь Президента Джозефа Ф. Сміта про відкрите йому надзвичайне видіння роботи, що виконується в духовному світі.

Суд

Коли Батько представив Свій План і було запропоновано сотворіння землі, головною метою цього було випробування Його дітей, щоб пересвідчитися, чи будуть вони дотримуватися Його заповідей (див. Авраам 3:25). Через пророка Джозефа Сміта було відкрито, що нас будуть судити не тільки за нашими справами, але й за бажаннями наших сердець (див. Алма 41:3–6; УЗ 137:9).

Суд і воскресіння тісно взаємопов’язані, і частково наш останній суд відбуватиметься під час нашого воскресіння. Усі, крім синів загибелі, постануть у воскресінні в досконалих тілах, але вони будуть різнитися славою. Людей буде воскресено в тілах, що відповідатимуть тому царству, яке вони успадкують,—целестіальному, терестріальному або телестіальному. Синів загибелі буде воскресено, але їм не буде дано

жодного ступеня слави; їх буде кинуте в зовнішню темряву (див. 1 Коринтянам 15:35, 39–42; УЗ 88:28–32).

Президент Бойд К. Пекер сказав:

“Після того, як кожний отримає належне, відбудеться суд (див. Мосія 3:18; див. також *Teachings*, 218–19). Кожного буде воскресено в “своєму належному порядку” (див. 1 Коринтянам 15:21–23). Однак слава, яку отримає кожний, залежатиме від послухності законам і обрядам, які входять до плану нашого Батька (див. 1 Коринтянам 15:40–42).

Ті, хто очистився через покаяння, отримають вічне життя і повернуться у присутність Бога. Їх буде піднесено як “спадкоємців Бога і співспадкоємців Христа” (Римлянам 8:17; див. також УЗ 76:94–95; 84:35; 132:19–20; див. також *Teachings*, 374).

У цьому Плані подбали і про тих, хто не знав цього плану за смертного життя: “Там, де немає закону даного, немає й покарання; а де немає покарання, немає й засудження. . . через спокутування; бо вони визволені його владою” (2 Нефій 9:25).

Без цієї роботи викуплення заради мертвих План був би неповним і дійсно несправедливим. Обряди храму—ендаумент, запечатування у вічному шлюбі—варті всіх необхідних приготувань. Не робіть нічого, що може зробити вас недостойними їх отримання, інакше вам нічого сподіватися від третього акту більше, ніж ви зараз вільні заслужити” (*The Play and the Plan*, 3–4).

Воскресіння

Кожен з тих, хто жив на землі, праведні й неправедні, будуть воскресені в безсмертних фізичних тілах. Це дар можливий завдяки Спокуті Ісуса Христа (див. 1 Коринтянам 15:19–22; 2 Нефій 9:6–15, 19–22). Не всі будуть воскресені одночасно, “але кожен у своєму порядку” (1 Коринтянам 15:23; див. також Мосія 15:20–26; Алма 40:1–2; УЗ 76:15–17).

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ПРИНЦИПИ ЄВАНГЕЛІЇ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Небесний Батько є прославленим, досконалим, целестіальним Батьком, Який має повноту радості (див. Мосія 4:9; 3 Нефій 28:10).
- Ми жили з Небесним Батьком до того, як прийшли на землю. Ми—Його духовні діти, і Він хоче, щоб ми, ставши такими, як Він, мали таку саму радість (див. Єремія 1:5; Римлянам 8:16; Євреям 12:9).
- Щоб уподібнитися Богові, нам необхідно мати воскресене, прославлене фізичне тіло; ми також маємо зростати, щоб оволодіти якостями божества (див. Йов 19:26; 3 Нефій 27:27; УЗ 130:22).

- Наше смертне життя на землі призначене допомогти нам набуті якостей божества. В ньому нам надано можливість отримати фізичне тіло і засвоїти уроки божествування через надану нам свободу вибору: прислухатися до порад Бога чи піддаватися спокусам Сатани (див. Буття 2:16–17; 2 Нефій 2:25–27; Алма 34:32–34).
- Сотворіння землі і Падіння Адама дали необхідні умови смертного життя, у тому числі духовну й фізичну смерть, і світ, в якому є тяжка праця, біль та сум (див. Буття 2:17; 3:6–7; 2 Нефій 2:15–25).
- Спокута Ісуса Христа забезпечує воскресіння, тому кожен отримає безсмертне фізичне тіло (див. Йов 19:25–27; Єзекіїль 37:12–14; Алма 11:42–45). Спокута також може очистити нас від особистих гріхів та допомогти нам уподібнитися Богові (див. Ісаїя 1:18; Мосія 3:19; Мороній 10:32–33).
- У кожному розподілі євангелії Ісус Христос посилав пророків, щоб ті навчали євангелії Божих дітей на землі. Церкву Ісуса Христа було засновано в ці останні дні, щоб запросити всіх прийти до Христа і стати причасниками Його плану щастя (див. Амос 3:7; Алма 12:32–34; УЗ 1:1–14).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 4 “План спасіння” дає виклад центральних дійових осіб у плані спасіння (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання). Цей перегляд не повинен замінити обговорення на уроці, тому що він лише стисло торкається доземного і післяземного життя. *Old Testament Symposium 1995 Resource Videocassette presentation 3, “Children of Israel”*—цей фільм може допомогти учням зрозуміти роль подій, описаних у Старому Завіті, щодо плану спасіння.

Зауваження: Старійшина Бойд К. Пекер попереджав: “Деякі святі, залишаючи Наву, не утрималися і взяли з собою вантаж, вага якого була більша, ніж це встановили Брати. Згодом їм це дорого обійшлося. Ви, як і вони, захочете включити надто багато у свій огляд [Плану спасіння]. Вам буде важко відмовлятися від того, що ви б хотіли в нього включити. Піонерам з ручними візками дозволяли взяти з собою лише сімдесят фунтів. Цей огляд є “оглядом на ручному візку” (*The Great Plan of Happiness*, 2–3). Ви будете викладати основні елементи Плану спасіння під час вивчення багатьох місць із Старого Завіту, особливо протягом кількох наступних тижнів, коли ви будете викладати перші розділи книг Буття, Мойсея та Авраама. Тоді ви будете обговорювати такі події, як Сотворіння, Падіння і Спокута детальніше. Можливо вам буде корисним переглянути матеріали тих уроків, готуючись до цього вступного

уроку, щоб потім ви могли доповнювати, а не просто повторювати те, що ви викладатимете у своєму огляді.

Огляд Плану спасіння: Рекомендація 1 (90–120 хвилин)

Допоможіть учням наочно представити План спасіння (натягнувши вірвовку від однієї стінки вашої класної кімнати до другої. Прикріпіть скріпку на вірвовку, так щоб її могли легко пересувати по цій вірвовці. Зробіть дві однакові фігури, які можна прикріпити до скріпки—одну з прозорої плівки, а другу—з білого паперу.

Скажіть учням, що вірвовка символізує лінію їхнього життя, один її кінець символізує їхнє минуле, а інший—їхнє майбутнє. Скріпка символізує їх самих як розуми, прозора пластикова фігура—їхнє духовне тіло, а фігурка з білого паперу—їхнє фізичне тіло. Пересувайте скріпку по вірвовці і прикріплюйте до неї фігурки під час обговорення вашого просування від доземного минулого до посмертного майбутнього. Коли ви будете говорити про смерть, витягніть фігурку з білого паперу із скріпки, а прозору пластикову фігурку залиште. Навчаючи про План спасіння, у разі потреби, ставте запитання, подібні до тих, які наведені в наступних розділах; використовуйте також інформацію із вступного розділу. Буде краще, якщо учні якомога більше відповідей знаходять самі; для цього нехай вони досліджують вказані у посиланнях Писання.

Доземне життя

- Де починається і де закінчується лінія життя? (див. УЗ 93:29; “Духовне сотворіння”, с. 14). Поясніть, що лінія нашого життя насправді простягається за межі стін класної кімнати і тягнеться у безкінечність в обох напрямках. Наше життя не має початку і не має кінця.
- Що ви знаєте про вашого Небесного Батька і ваше життя з Ним до вашого земного народження? (див. “Доземне існування”, с. 13).
- Що означає бути духовною дитиною Бога? Що ви являли собою до цього? (див. “Доземне існування” і “Духовне сотворіння”, с. 13–14). Прикріпіть пластикову фігурку до вірвовки, щоб проілюструвати це.
- Якщо ми жили з Небесним Батьком у доземному світі й були безсмертними, то чому ми не могли просто залишитися там? (див. “Свобода вибору” і “Велика нарада і війна на небесах”, с. 14).
- Що ми знаємо про відмінність між планом Небесного Батька і пропозицією Люцифера? (див. Мойсей 4:1–4; “Велика нарада і війна на небесах”, с. 14).
- Що саме у свободі вибору було настільки важливим, що Бог допустив, аби Люцифер та його послідовники збунтувалися й почали війну на небесах? (див. “Свобода вибору”, с. 14).

Смертне життя

- Якщо Сатану зрештою буде кинуто до зовнішньої темряви, чому Бог дозволив йому та його послідовникам прийти на землю і створювати стільки проблем? (див. УЗ 29:39).
- Чому нам було потрібно прийти на фізичну землю й отримати фізичне тіло? (див. Мойсей 1:33–39; “Велика нарада і війна на небесах”, а також “Фізичне сотворіння”, с. 14).
- Чому падіння Адама і Єви було необхідним? Що саме змінилося через Падіння? (див. 2 Нефій 2:19–25; “Падіння і смертне життя”, с. 15).
- Якщо нам була потрібна така земля, де ми могли б зазнати біль, сум і смерть, чому на початку Бог створив її райською? (див. “Падіння і смертне життя”, с. 15).
- Чому для того, щоб План спрацював, потрібен був Викупитель? (див. “Велика нарада і війна на небесах”, с. 14; “Спокута”, с. 15).
- Чому Єгова (Бог, Якого [пізніше назвуть] Ісусом Христом) мав стати смертним (тобто) стати людиною), щоб цей План спрацював? (див. “Спокута”, с. 15).
- Як перед лицем стількох спокус сучасного світу ми можемо змінити свою природу й чинити опір злу? (див. 1 Нефій 2:16; Мосія 3:19; 4:1–3; 5:1–2; Етер 12:27).

Посмертне життя

- У чому полягає різниця між фізичною і духовною смертю? Як ми рятуємося від кожної з цих смертей? (див. 2 Нефій 9:6–23; Алма 40:11–14; УЗ 29:40–44; “Місія Церкви і принципи та обряди євангелії”, “Спокута” і “Духовний світ”, с. 15–16).
- На що схожий духовний світ, і що ми робитимемо в ньому? (див. Алма 40:11–14; УЗ 138:11–37; “Духовний світ”, с. 16).
- Коли саме нас судитимуть? Чи існує більше, ніж один суд? (див. “Суд”, с. 16).
- На підставі чого нас судитимуть? Чи всіх судять за однаковими нормами? (див. Мосія 2:36–41; Алма 41:3–7; УЗ 82:3; “Суд”, с. 16).
- Що станеться з тими, хто за своє життя ніколи не чув про євангелію? (див. УЗ 138:1–37; “Суд”, с. 16).
- Якими ми будемо, воскреснувши? (див. Алма 11:42–45; “Суд” і “Воскресіння”, с. 16).
- Якою є наша кінцева доля і ким ми можемо стати, якщо будемо дотримуватися “Великого плану щастя”? (див. УЗ 76:50–70).
- Чому наш Небесний Батько не міг просто зробити нас богами без того, щоб ми пройшли через цей досвід земного життя? (див. Алма 34:32–34).

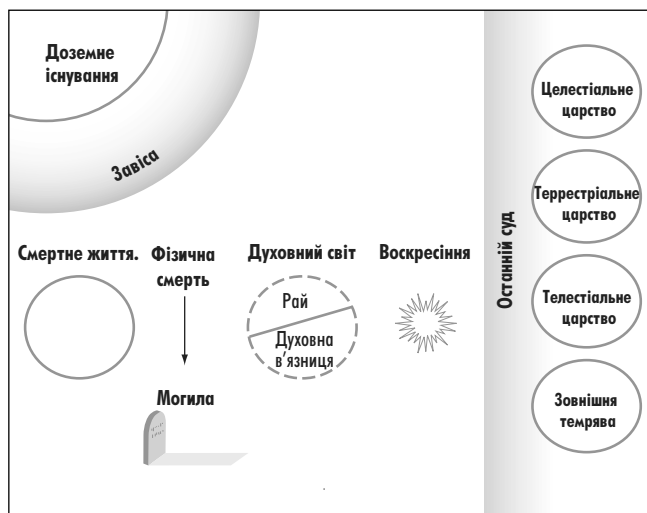
Необов’язково постійно привертати увагу учнів до віршовки, що символізує час); вказуйте на неї лише для того, щоб допомогти їм зрозуміти, як матеріал, який вони вивчають, відповідає тій чи іншій частині Плану.

Спитайте учнів, як пізнання Плану допомагає їм розуміти, чому саме Господь заповідає нам виконувати одне і в той же час забороняє інше. Виберіть одну з заповідей, дотримання якої для молоді у ваших краях є проблемою (це може стосуватися чесності, моральності або дотримання Суботнього дня), і спитайте учнів, чому дотримання цієї заповіді стає необхідним, коли є розуміння Плану щастя.

Поділіться своїм свідченням про красу цього Плану і те, наскільки важливо пам’ятати, чому ми тут і що саме Господь зробив, аби допомогти нам повернутися до Нього.

Огляд Плану спасіння: Рекомендація 2 (90–100 хвилин)

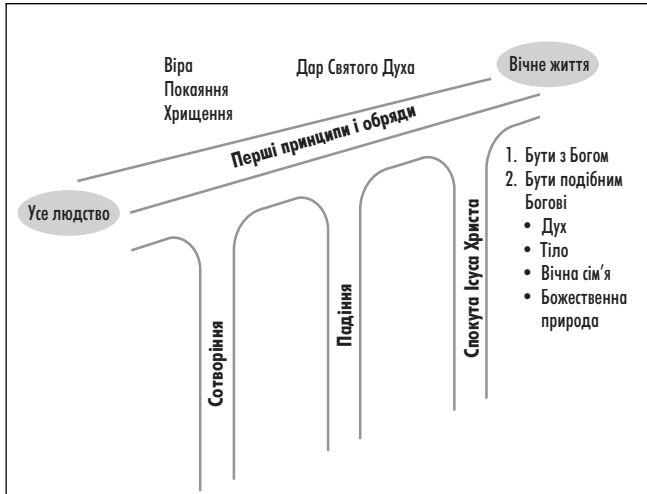
У навчанні Плану спасіння можна використовувати схему, створивши її за наведеним нижче зразком. Цей метод є добрим для візуального представлення Плану, але, з точки зору хронології, він програє Рекомендації 1.

Малюючи схему і обговорюючи елементи Плану спасіння (або можна використати роздатковий матеріал), ставте запитання за зразком тих, що вміщено в Рекомендації 1. Малюйте стрілки, позначаючи наше просування в ході виконання Плану. Там, де це можливо, запропонуйте учням знайти відповіді на запитання, використавши вказані далі посилання на Писання. За бажанням цю схему можна повісити у класній кімнаті, щоб час від часу звертатися до неї протягом навчального року.

Огляд Плану спасіння: Рекомендація 3 (60–70 хвилин)

Простим, але ефективним способом оглянути План спасіння, підкресливши важливість смертного життя, є використання моста як метафори. Ви можете намалювати (на дошці або плакаті) міст за зразком, наведеним далі на схемі. Надписи робіть не спочатку, а тоді, коли ваші учні відкриватимуть для себе частини Плану в процесі спільного вивчення Писань.

Вкажіть учням на міст і запитайте: “Що саме може зробити міст, чого не може зробити дорога”? (Він допомагає вам перетнути каньйон або прірву). Прочитайте з вашими учнями Авраам 3:22 і допоможіть їм зрозуміти, де ми раніше перебували, а тоді прочитайте 1:39, щоб вони зрозуміли, куди саме Небесний Батько хоче нас привести (*безсмертя* означає жити завжди; *вічне життя* означає бути з Богом і бути подібними до Нього; див. “Доземне існування” і “Духовне сотворіння”, с. 13–14; “Свобода вибору”, с. 14). Напишіть *Усе людство* на одному кінці мосту і *Вічне життя* разом з його визначенням—на іншому.

Поставте такі запитання:

- Якщо ми жили з Богом у доземному світі, навіщо нам було залишати той світ?
- Яка прірва, або каньйон (інакше кажучи, яка відмінність), існувала між нами і Небесним Батьком, коли ми жили з Ним як Його духовні діти?

Допоможіть учням зрозуміти, що ми багато в чому відрізнялися від нашого Небесного Батька, хоч і жили з Ним (див. 3 Нефій 12:48; УЗ 76:70; 88:41; 130:22; “Доземне існування”, с. 13).

Скажіть учням, що опори, на яких стоїть міст, символізують те, що зробив Небесний Батько, аби

допомогти нам уподібнитися Йому, а частини мосту, які підтримуються цими опорами,—це те, що мусимо зробити ми. Попросіть учнів прочитати Авраам 3:24–27 і знайти, що саме зробив для нас Небесний Батько, та обговорити, чому це було необхідним (див. “Свобода вибору”, “Велика нарада і війна на небесах”, а також “Фізичне сотворіння”, с. 14). Напишіть *Сотворіння* на першій опорі.

Спитайте учнів, що, на їхню думку, символізує друга опора. Що саме мало відбутися після фізичного сотворіння, для того щоб ми могли стати більш подібними до Небесного Батька? (див. 2 Нефій 2:22–25; “Падіння і смертне життя”, с. 15). Напишіть *Падіння* на другій опорі й обговоріть *стисло*, як саме Падіння змінило все суще і принесло смерть та гріх у світ.

Спитайте учнів, що було б з нами фізично та духовно, якби все залишилося у занепадомому стані. Прочитайте 2 Нефій 9:6–10 і обговоріть, що саме зробив Бог, аби допомогти нам подолати наслідки Падіння (див. “Спокута”, с. 15). Спитайте учнів, що саме символізує третя опора і підпишіть її *Спокута Ісуса Христа*. Поставте таке питання: Оскільки Ісус Христос обіцяв викупити нас з наших гріхів, якою є власне наша відповідальність, щоб цей план спрацював для нас особисто? (див. Алма 42:9–15).

Попросіть учнів прочитати Геламан 14:15–17 і скажіть, які саме благословення Спокути дані всьому людству незалежно від того, як саме вони живуть (воскресіння і приведення в Божу присутність на суд). Є також інші благословення, які даються тільки тим, хто старанно прагне їх. Попросіть учнів прочитати Уложення віри 1:3–4 і перелічити, що насамперед Бог вимагає від нас, аби ми отримали прощення своїх гріхів і могли вдосконалюватися (див. також “Місія Церкви і принципи та обряди євангелії”, с. 15).

Закінчивши підписувати частини мосту за зразком, наведеним на схемі, спитайте учнів, як пізнання Плану допомагає їм зрозуміти, чому саме нам заповідано одне виконувати, а іншого уникати. Виберіть деякі заповіді, виконання яких для деяких молодих людей у ваших краях становить проблему і обговоріть, як План спасіння пояснює, чому Бог дав ці заповіді.

Прочитайте учням вислів Президента Бойда К. Пекера, що вміщений під рубрикою “Суд” (с. 16), і поділіться вашим свідченням про “Великий план спасіння”, що його підготував для Своїх дітей Небесний Батько.

Авраам 3

Вступ

Єгова звелів Авраамові йти до Єгипту, щоб навчати євангелії. По дорозі до Єгипту (див. Авраам 3:15) Господь навчав його істинам, які знаходяться в Книзі Авраама, у розділах з 3 по 5.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Духи всіх людей вічні. Їх було організовано Небесним Батьком, і вони жили з Ним до свого земного народження (див. Авраам 3:18–23).
- Ісус Христос мав більше розуму, або “світла й істини” (УЗ 93:36), ніж усі інші духовні діти Небесного Батька, завдяки чому Він був “подібний Богові” (див. Авраам 3:24).
- Ісуса Христа було вибрано бути Спасителем і Викупителем тих духовних дітей Небесного Батька, які погодилися слідувати Батьковому плану і зійти на землю (див. Авраам 3:24–28).
- Пророк Джозеф Сміт сказав: “Кожна людина, яка має певне покликання у священнослужінні жителям цього світу, була висвячена саме для цього на Великій нараді на небесах ще до закладіння світу” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 365; див. Авраам 3:22–23; див. також УЗ 138:55–56). Кожен з нас має довести вірність цим покликанням на землі (див. Авраам 3:25; див. також Алма 13:3–5, 8–10; УЗ 121:34–40).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Авраам 3:22–28 (Опанування Писань, Авраам 3:22–23). Знання того, хто ми і чому знаходимося тут, може надати нам більше сили, щоб долати виклики життя і знаходити в ньому радість. (35–40 хвилин)

Зауваження: Хоч ви вже обговорювали доземне життя, коли викладали План спасіння, слід глибше розглянути його під час вивчення частини Книги Авраама — особливо тих уривків з Писань, які включено до переліку для опанування. Наведена нижче вправа допоможе учням познайомитися один з одним і сприяти обговоренню розділу Авраам 3.

Напишіть на дошці *Хто я? Чому я тут?* Попросіть учнів дати відповідь на ці питання, написавши

представлення своєї особи для класу. Заохочуйте їх творчо підійти до цього завдання, щоб його виконання принесло їм задоволення. Ви можете попросити їх скласти перелік визначень їхньої особи, які відповідають на перше запитання, серед яких можуть бути: дочка, друг (подруга), студент (студентка), музикант, людина, яка миє посуд, секретар класу “Лавр”.

Після того, як учні представляться, скажіть їм, що пророк Авраам отримав деякі надзвичайно важливі відповіді на такі ж запитання. Попросіть учнів прочитати Авраам 3:22–28 і підготуйте відповіді на запитання, написані на дошці, вказавши посилання на вірші, де ці відповіді знаходяться. Відповіді напишіть на дошці під запитаннями.

Поставте учням такі запитання:

- Що ви думаєте про досвід, здобутий Авраамом?
- Як пізнання, здобуте Авраамом через це одкровення, змінило його життя?
- Як знання про те, що ми були присутніми на тій нараді на небесах, може вплинути на те, які рішення ми прийматимемо в смертному житті?

Президент Езра Тефт Бенсон сказав, “*Велике випробування життя*—це послухність Богові” (in Conference Report, Apr. 1988, 3; or *Ensign*, May 1988, 4). Напишіть його вислів на дошці і допоможіть учням швидко завчити його напам’ять. Можна зробити плакат з цим висловом і повісити його в класній кімнаті. Допоможіть учням зрозуміти, що хоч Авраам було вибрано для здійснення певних цілей (див. Авраам 3:23), він мав довести свою гідність через послухність (див. в. 25).

Прочитайте такий вислів Президента Бенсона:

“Протягом майже шести тисяч років Бог тримав вас у запасі, щоб ви з’явилися в останні дні перед Другим Пришествям. Кожний попередній розподіл євангелії поступово закінчувався відступництвом, але з нашим розподілом цього не станеться. Бог приберіг для останніх жнів одних з найсильніших Своїх дітей, які допоможуть привести царство до тріумфальної перемоги. Ось куди ви прийшли, бо ви є поколінням, яке має підготуватися до зустрічі свого Бога. Не помиляйтеся—ви є вибраним поколінням. Ще ніколи від вірних не очікувалося більшого в такий короткий проміжок часу, як від вас. Щодня ми особисто приймаємо багато рішень, які показують, що саме ми підтримуємо. Кінцевий результат не викликає сумніву—сили

праведності зрештою переможуть. Що залишається побачити, так це те, де саме кожен з нас особисто—тепер і в майбутньому—стоятиме в цій боротьбі, і наскільки доблесно. Чи будемо ми вірними нашій місії останніх днів, на виконання якої нас було передвисвячено”? (quoted in Marvin J. Ashton, in Conference Report, Sept.–Oct. 1989, 48; or *Ensign*, Nov. 1989, 36–37).

Складіть свідчення про те, що знання того, хто ми і чому знаходимося тут, може надати нам сили в часи спокуси; воно допоможе нам бути послухними Богові й довести свою вірність.

Мойсей 1

Вступ

Ми не знаємо точно, коли саме Мойсей отримав одкровення, записане в 1 розділі книги Мойсея, але деякі моменти у віршах підказують, що це сталося після того, як він побачив полум'яний куц (див. Мойсей 1:17; див. також Вихід 3:1–22; 4:1–17), і до того, як він повернувся до Єгипту, щоб допомогти визволити дітей Ізраїля з неволі (див. Мойсей 1:25–26). Більш того, ми дізнаємося, що Мойсей написав книгу Буття на підставі одкровень, про які ми читаємо в розділі Мойсей 1 (див. Мойсей 1:40–41). Є багато причин, які дозволяють вважати цей розділ доктринально глибоким, але особливо тому, що в ньому сказано, як саме і чому Мойсей отримав перші розділи книги Буття (див. Мойсей 1:30).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Ми не можемо витримати Божої присутності, якщо нас не змінено силою Святого Духа, так щоб Божа слава могла зійти на нас. Ця зміна називається “переображенням” (див. Мойсей 1:2, 5, 9, 11, 25, 31).
- Ми є дітьми прославленого Небесного Батька (див. Мойсей 1:3–6).
- Віра в силу Ісуса Христа, тобто Єгови Старого Завіту, пам'ять про наші стосунки з Богом, дотримання заповідей і молитва—все це може допомогти нам чинити опір силі та спокусам Сатани (див. Мойсей 1:12–22; див. також Матвій 4:10–11; Яків 4:7).
- Святий Дух дає нам змогу легше відрізнити добро від зла (див. Мойсей 1:13–18; див. також УЗ 93:36–37).

- Мета Божих трудів і сотворінь—допомогти Його дітям отримати безсмертя і вічне життя (Мойсей 1:30–39).
- Ісус Христос створив цю землю і незліченні світи, подібні до нашого (Мойсей 1:32–38; див. також Мойсей 7:30).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Відеофільми по Старому Завіту, фільм з “Божа робота і слава” можна використати, щоб допомогти показати наш божественний потенціал (див. Путівник для відеоматеріалів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання). *Old Testament Symposium 1995 Resource Videocassette presentation 1, “For Mine Own Purpose,”*—ці відеофільми допоможуть визначити мету плану спасіння—“здійснювати безсмертя та вічне життя людини” (Мойсей 1:39). Перед тим як показувати цей відеофільм, скажіть учням, що це інсценування Мойсеєвого спілкування з Господом. Попросіть їх знайти ті відповіді, які Господь дав на запитання Мойсея. Чому ці відповіді є важливими?

Мойсей 1:1–22. Мойсеїв досвід ілюструє пораду старійшини Далліна Х. Оукса, члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів. Він сказав: “Укорініть у розумі молоді людини могутню ідею про те, що вона є дитиною Бога, і ви дасте їй самоповагу і мотивацію протистояти проблемам життя” (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995, 31; or *Ensign*, Nov. 1995, 25). (25–30 хвилини)

Напишіть на дошці *Хто я?* (Ви могли вже обговорити відповідь на це питання під час вивчення 3-го розділу Книги Авраама). Поставте учням таке запитання: Як те, що люди відповідають на це запитання, впливає на спосіб їхнього життя?

Напишіть на дошці *Людина є ніщо* і поставте учням приблизно такі запитання:

- Як ви ставитеся до цього твердження?
- Чи можна це вважати однією з відповідей на запитання “Хто я”?
- Чому у когось могло виникнути відчуття, що людина є ніщо?

Попросіть учнів прочитати Мойсей 1:9–11 і знайти ключові моменти, які пояснюють, чому Мойсей сказав, що “людина є ніщо”.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 1:1–11 і всім класом перелічити все, що в цих віршах сказано про особистість Бога. Спитайте учнів, як можна порівняти ці характеристики з характеристиками будь-якої смертної істоти. Спитайте: Чи не це спонукало Мойсея сказати: “Людина є ніщо”?

Допоможіть учням зрозуміти, хто саме говорить у розділі Мойсей 1. Скажіть їм, що Той, Хто говорить до Мойсея у розділі Мойсей 1, був доземним Ісусом Христом, Єговою, хоч Він і звертався до Мойсея: “Мій сину” (в. 4). Це є прикладом принципу божественного передання повноваження, того повноваження, яке дозволяло Ісусу Христу говорити від імені Небесного Батька так, немовби Він сам був Небесним Батьком (див. Joseph Fielding Smith, *Answers to Gospel Questions* [1957–66], 13–21).

Коли Адама було вигнано з Саду Еденського, його було віддалено від присутності Небесного Батька. З тих пір Ісус Христос стоїть між людиною й Небесним Батьком як наш Заступник і Посередник. Старійшина Джеймс Е. Талмедж, апостол, написав:

“Загальний розгляд вміщених у Писаннях доказів веде нас до висновку, що Бог, Вічний Батько, являв Себе раннім пророкам, або одкровителям, дуже рідко, і навіть у цих випадках здебільшого для того, щоб підтвердити божественність повноваження Його Сина, Ісуса Христа” (*Jesus the Christ* [1970], 39).

Попросіть учнів знову відкрити Мойсей 1:1–11 і відмітити те, що Мойсей дізнався про самого себе. Запитайте:

- Що ми можемо відчувати, коли нас називають синами й дочками Бога?
- Як саме стосунки з Ісусом Христом висвітлюють наш потенціал?

Щоб проілюструвати наш потенціал, принесіть на урок насіння великого дерева. Покажіть його учням і запитайте, що, на їхню думку, з нього може вирости. Скажіть учням, з якого дерева це насіння. Запитайте:

- Який потенціал має це насіння?
- Звідки ви це знаєте?
- Хоч воно здається малим і незначним тепер, але завдяки своєму потенціалу воно має цінність, яку зараз неможливо виміряти. Як можна пов'язати це насіння з твердженням Мойсея у вірші 11?
- Чим це насіння нагадує всіх нас?

Прочитайте Мойсей 1:12–22 з вашими учнями і допоможіть їм зрозуміти, наскільки це важливо—знати, хто ми і ким можемо стати, зазначивши те, як це знання вплинуло на Мойсея в його контакт з Сатаною. За бажанням можете поставити деякі з наведених нижче запитань:

- Як Сатана назвав Мойсея?
- Як відповів на це Мойсей?

- Наскільки наполегливим був Сатана?
- Як Мойсееве знання про Бога допомогло йому здолати Сатану?

Попросіть учнів поділитися принципом, який вони засвоїли, вивчаючи ці події з життя Мойсея.

Мойсей 1:1–28. Коли в нас є Дух Господа, нам легше відрізнити добро від зла і робити мудрий вибір. (20–25 хвилин)

Якщо дозволяють умови, затініть чим-небудь світло в класній кімнаті, так щоб воно ледве пробивалося. Покажіть учням два предмети, які мають схожу форму, але різний колір (наприклад, синю та чорну шкарпетку) і попросіть їх описати відмінності між цими двома предметами. Включіть світло і попросіть їх зробити це знову. Попросіть їх прочитати Мойсей 1:1–18 і сказати, як це можна порівняти з тим, що сталося з Мойсеєм. Спитайте: Що ми дізналися про необхідність відчувати Духа і мати духовний досвід якомога частіше?

Попросіть учнів прочитати Мойсей 1:1, 5–9, 24–28 і перелічити все, що побачив і про що дізнався Мойсей. Попросіть їх прочитати вірші 11, 14–15 і знайти, що ж дозволило Мойсеєві все це побачити і про все це дізнатися. Спитайте учнів, як цей досвід допоміг йому краще розібратися, що є добро, а що—зло.

Усім класом складіть перелік того, що ми можемо робити, аби запросити Святого Духа в наше життя, щоб ми могли отримати благословення особистого одкровення і бути більш проникливими. Заохотьте учнів використовувати Путівник по Писаннях (статті “Дар Святого Духа” і “Одкровення”), щоб знаходити відповіді в Писаннях. Цей перелік може включати вивчення Писань (див. Геламан 3:29), покаяння (див. Алма 26:21–22), довіру до євангельських норм і їх дотримання, що допоможе нам вести добropорядне життя (див. УЗ 11:12–14), ставити Господа на перше місце в нашому житті (див. УЗ 88:67–68), гідне причащення і дотримання пов'язаних з причастям завітів (див. 3 Нефій 18:1–7).

Попросіть учнів згадати ті випадки з їхнього життя, коли вони прислухалися до Господніх настанов і отримували Дух. Запросіть кількох добровольців поділитися своїм досвідом з класом.

Мойсей 1:24–40. Пізнання того, що Божа робота і слава полягає в тому, щоб допомагати нам уподібнюватися Йому, дає нам спокій і підтримку. (15–20 хвилин)

Спитайте учнів, чи вони вже вирішили, як будуть заробляти на життя. Попросіть їх розповісти про причини їхнього вибору. Прочитайте Мойсей 1:6 і знайдіть, на яку роботу було покликано Мойсея. Поставте учням такі запитання:

- Що б ви відчули, дізнавшись, що у Господа є для вас робота? Чи є в Нього для вас робота?
- Прочитайте Мойсей 1:24–26 і знайдіть, на виконання якої саме роботи було покликано Мойсея. Яку, на вашу думку, роботу Господь має для вас?
- Як ви можете дізнатися, що це за робота?
- Яку, на вашу думку, має роботу Небесний Батько, Ісус Христос і Святий Дух?
- Прочитайте Мойсей 1:27–29 і знайдіть, які саме Божі труди було показано Мойсеєві. Якби ви побачили те саме, що й Мойсей, то які б у вас могли виникнути запитання?

Попросіть учнів прочитати вірш 30 і знайти та відмітити два запитання, поставлені Мойсеєм; попросіть їх прочитати вірші 31–40 і знайти, як Господь відповів на них.

Напишіть на дошці *безсмертя* та *вічне життя* і спитайте учнів, що означає кожний з цих термінів і чим вони відрізняються. Вміщені далі слова Президента Джозефа Філдінга Сміта допоможуть учням зрозуміти різницю між безсмертям і вічним життям:

“Безсмертя і вічне життя—це два окремих поняття; перше відрізняється від другого. Кожна людина—добра, погана або пересічна—отримає безсмертя, бо воскресіння з мертвих прийде до всіх.

Вічне життя—це щось додаткове. Вічне життя не отримає ніхто, крім тих, хто дотримується заповідей Господніх і завдяки цьому має право ввійти в Його присутність. . . Це є вічне життя—перебувати в присутності Батька й отримати від Нього піднесення” (*Doctrines of Salvation*, comp. Bruce R. McConkie, 3 vols. [1954–56], 2:4–5).

Прочитайте Мойсей 1:39; 2 Нефії 26:23–24 і поставте учням такі запитання:

- Як пізнання Божої роботи і мети може змінити наше життя?
- Як знання того, що Ісус Христос створив землю, що Він страждав і помер за гріхи людства, розкриває Його відданість нам?
- Як це допомагає нам довіряти Йому і вірити, що Він бажає нам тільки найкращого?

Попросіть учнів поділитися почуттями, які в них виникають, коли вони довіряються Господу.

 Мойсей 1:39 (Опанування Писань). Мета Божих трудів і сотворінь—допомогти своїм дітям отримати безсмертя і вічне життя.
(15–20 хвилин)

Напишіть на дошці повний текст з Мойсей 1:39 і допоможіть учням завчити його напам'ять. Один із способів—повторювати його вголос усім класом. Після того, як учні зроблять це, зітріть кілька слів і попросіть їх знову повторити вірш. Продовжуйте цей процес, доки не зітрете весь вірш, так щоб клас зміг процитувати його напам'ять.

Скажіть учням, що цитування Писання за своєю важливістю не є настільки ж важливим, як розуміння його і застосування в житті. Спитайте їх, чому цей принцип є правильним, і заохочуйте їх не зупинятися на запам'ятовуванні слів, але здобувати глибше розуміння Мойсей 1:39. Наприклад, спитайте:

- Що символізують хліб і вода причастя?
- Як ці символи причастя допомагають нам зрозуміти те, як Ісус Христос допомагає здійснювати наше безсмертя і вічне життя?
- Чого від нас чекає Господь, що допомагатиме Йому здійснювати безсмертя й вічне життя інших людей? (Наприклад, обговоріть, наскільки важливими для виконання роботи Небесного Батька є місіонерська робота і вічний шлюб).

Буття 1–2; Мойсей 2–3; Авраам 4–5

Вступ

У Писаннях є три описання Сотворіння (див. Буття 1–2; Мойсей 2–3; Авраам 4–5; є також опис, який дається у храмі). У цьому розділі ми будемо використовувати опис, поданий у Мойсей 2–3, посилаючись, якщо в цьому виникне потреба, на Буття 1–2 і Авраам 4–5.

План щастя було дано люблячим Небесним Батьком, щоб допомогти Його дітям отримати безсмертя і здобути вічне життя. Сотворіння землі,—куди б можна було посилати Його духовних дітей, щоб вони отримали фізичне тіло, пройшли випробування та іспити й розвинули божественні якості,—було необхідним у цьому плані. Писання розкривають достатньо деталей Сотворіння, щоб допомогти нам зрозуміти роль Ісуса Христа у Сотворінні, а також божественну мету Сотворіння.

Даний у Писаннях опис Сотворіння не розкриває деталей того, як або коли було створено землю, але він засвідчує те, чому її було створено і хто був творцем (див. Мойсей 1:31–32, 39). Господь обіцяв, що настане день, коли буде відкрито особливі деталі сотворіння цієї землі (див. УЗ 76:5–10; 101:32–34).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Ісус Христос (Єгова) створив небеса і землю під керівництвом Батька (див. Мойсей 2:1; див. також УЗ 38:1–3; 76:23–24; Мойсей 2:31–33).
- Землю не було створено з нічого; її було організовано з матерії, яка вже існувала (див. Буття 1; Мойсей 2; Авраам 4).
- Духи всіх живих сутностей було створено перше, ніж їх було створено фізично (див. Буття 2:4–5; Мойсей 3:4–5).
- Адам був першою людиною. Його і його дружину Єву було створено за образом Бога в буквальному розумінні, і всі люди на землі походять від них (див. Буття 1:26–27; Мойсей 2:26–27).
- Бог призначив людям один із семи днів для відпочинку від їхніх трудів, а також для того, щоб вони поклонялися Йому (див. Буття 2:1–3; Мойсей 3:1–3; див. також Вихід 20:8–11).
- Бог від початку дав людині свободу вибору, тобто здатність діяти самостійно. Кожний вибір, зроблений з власної волі, має наслідки, основою яких є вічні закони (див. Мойсей 3:16–17; див. також 2 Нефії 2:16, 27; УЗ 130:20–21).

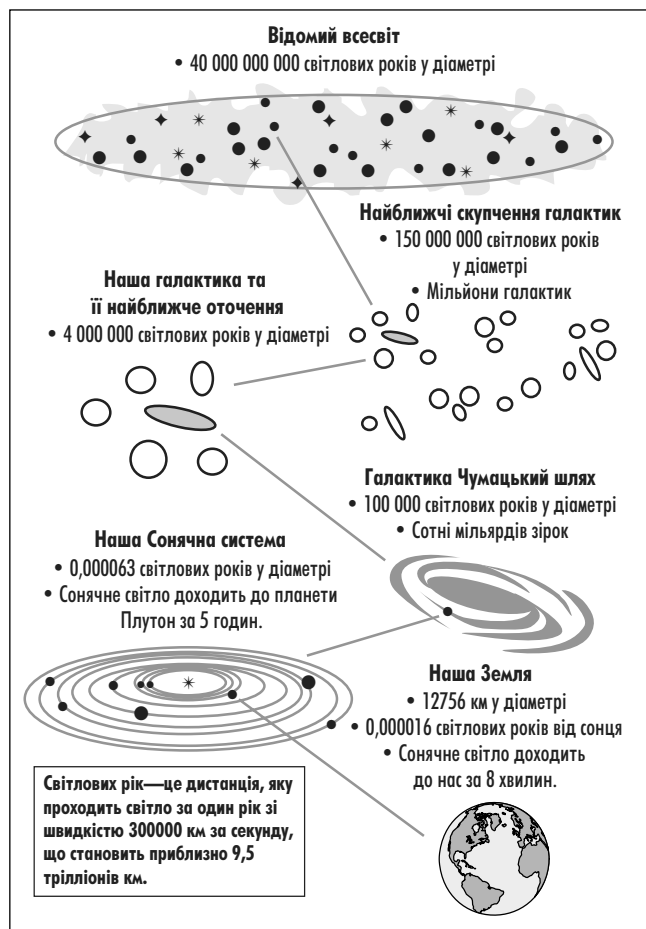
Рекомендації для навчання

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 5, “Сотворіння”—тут розповідається про те, яку роль відіграє Сотворіння у плані нашого Небесного Батька (див. Путівник для відеоматеріалів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Буття 1:1; Мойсей 2:1; Авраам 4:1. Описання Сотворіння подані в Писаннях не для того, щоб дати відповідь на такі запитання, як скільки часу пройшло з моменту Сотворіння, як було створено землю або скільки часу забрав процес сотворіння, а для того, щоб дати відповідь на більш важливі питання—чому було створено землю і хто створив її. (20–25 хвилин)

Покажіть картину або опишіть те, як художник уявляє собі всесвіт (див. наведену далі схему; також на с. 239) або зоряне небо. Обговоріть з учнями співвідношення між нашою землею і відомим всесвітом, а також неосязність цих сотворінь.

Принесіть на урок головоломку, що складається з 200 фрагментів, і попросіть учнів подумати про те, наскільки простою й невеличкою вона є в порівнянні з усім всесвітом. Попросіть когось з учнів спробувати зібрати головоломку, трясучи фрагменти в коробці і висипаючи їх на підлогу. Попросіть його повторити цей процес, цього разу доклавши більше зусиль, щоб фрагменти самі приєдналися один до одного належним чином. Спитайте: Якщо така проста річ, як ця головоломка, не може зібратися сама по собі, то що ж тоді казати про щось велике, наприклад, як ця земля або всесвіт? Обговоріть, що з цього прикладу стає очевидною потреба в творцеві, або помічникові, який би зібрав усі елементи.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 2:1 і Авраам 4:1, знаходячи те, що в цих віршах сказано про Сотворіння. Попросіть учнів швидко проглянути Мойсей 2–4 і Авраам 4–5, де обговорюється Сотворіння, і звернути увагу на те, скільки разів тут згадується слово *Бог*. Спитайте їх, чому саме це слово так наголошують.

Для того, щоб підкреслити ту важливу істину, що

Єгова—Ісус Христос—є Творцем, можна виконати одне-два наступних завдання:

- Заспівайте “My Heavenly Father Loves Me” [“Небесний мій Батько любить мене”] (*Children’s Songbook*, р. 228) і обговоріть послання цієї пісні.
- Попросіть учнів подумати, що нагадує їм про існування Бога і що вказує на Його любов до них. Нехай вони про це розкажуть або намалюють, або ж принесуть в клас те, що б про це свідчило. Попросіть їх поділитися своїми думками з класом.
- Прочитайте Алма 30:43–44 і Мойсей 6:63 та обговоріть, як усе в природі свідчить про Ісуса Христа як Творця і Його місію як нашого Викупителя.

Буття 1–2; Мойсей 2–3; Авраам 3–4.
Сотворіння було здійснено за порядком і з точністю, які відповідали планові Небесного Батька. (30–35 хвилин)

Щоб допомогти учням зрозуміти порядок періодів Сотворіння, дайте їм завдання А до Буття 1; Мойсей 2:1 з навчального посібника для учнів, яким вони користуються. Обговоріть порядок Сотворіння і попросіть учнів поділитися тим, що їх вразило під час виконання цього завдання.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 2:10, 12, 18, 21, 25, 31. Поставте такі запитання:

- Як Господь оцінював кожну виконану частину Сотворіння?
- Як ви особисто сприймаєте те, що Сотворіння було такої якості? Чому?
- Що ви відчуваєте, знаючи, що людство було вінцем творіння Небесного Батька та Ісуса Христа?

Візьміть примірник Біблії і спитайте учнів, що є важливішим: знати фізичні параметри цієї книги (наприклад, яка палітурка, папір або шрифт) чи послання, яке є в ній, та його значення для нашого життя. Поясніть, що хоч особливості видання Біблії та її історія можуть бути цікавими, усе ж її послання та значення змісту є важливішими. Спитайте, чи можна застосувати такий же підхід, обговорюючи сотворіння землі.

Напишіть на дошці такі запитання:

- Як?
- Як довго?
- Хто?
- Для чого?

Поставте учням такі запитання:

- Якби запитання на дошці стосувалися сотворіння землі, в якому б порядку ви розташували їх, з точки зору важливості для вашого спасіння? Чому?

- Прочитайте Мойсей 1:39. Для якої божественної мети була створена ця земля?

Поясніть, що хоч багато чого стосовно сотворіння цієї землі ми не знаємо і не розуміємо (див. УЗ 101:32–33), усе ж поданий у Писаннях опис сотворіння дає нам відповіді на деякі з найважливіших питань.

Прочитайте такий вислів старійшини Марка Е. Пітерсена, який був апостолом, і обговоріть відповіді учнів на поставлені ним запитання:

“Чи усвідомлюємо ми, чим насправді є для нас ця земля? Чи бачимо ми, навіщо її було створено? Чи розуміємо ми її призначення? Чи бачимо ми, що в її походженні не було нічого ні випадкового, ні спонтанного? Чи бачимо ми, що її сотворіння було в буквальному розумінні, воістину, абсолютно й виключно Божим трудом?” (in Conference Report, Apr. 1983, 86; or *Ensign*, May 1983, 64).

 Буття 1:26–27 (Опанування Писань). Ми є синами й дочками Небесного Батька. Ми створені за Його образом. (15–20 хвилин)

Попросіть кількох учнів розказати, чим саме вони схожі на своїх батьків, особливо про характерні особливості, які вони успадкували або яким навчилися від своїх батьків (наприклад, зовнішність, звички, манери, цінності та духовні дари). Запитайте:

- Наскільки звичайним є для дитини, щоб вирости й бути схожою на своїх батьків?
- Прочитайте Буття 1:26–27. За чийм образом нас було створено?
- Які характерні риси і якості ми отримали від Нього?
- Як знання того, що нас створено за образом нашого Небесного Батька, допомагає нам знати, що ми можемо вирости й уподібнитися Йому?

У 1909 р. Перше Президентство проголосило:

“Усі чоловіки й жінки є за подобою спільних Батька і Матері і є в прямому розумінні синами і дочками Божества” (in James R. Clark, comp., *Messages of the First Presidency of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*, 6 vols. [1965–75], 4:203).

У 1995 р. Першим Президентством і Кворумом Дванадцятьох Апостолів було проголошено:

Усі люди—чоловіки й жінки—створені на образ Божий. Кожна людина—це улюблений духовний син чи дочка небесних батьків і, як така, має божественні сутність і долю. Стать є невід’ємною характеристикою її доземної, земної та вічної особистості та мети“ (“Сім’я: Проголошення світові”, *Ensign*, Nov. 1995, 102).

Спитайте учнів, як знання того, що їх було створено за образом їхнього Небесного Батька, допомагає їм поглибити почуття власної гідності. Попросіть їх пошукати інші уривки з Писань, які навчають, що ми є дітьми Бога і були створені за Його образом. Підкажіть їм скористатися з виносок до Буття 1:26–27 та Путівником по Писаннях. Складіть перелік уривків з Писань, які вони знайшли, і запропонуйте їм вписати деякі з цих посилань біля віршів, включених до переліку для опанування. Попросіть учнів вибрати кілька віршів з їхнього переліку і розповісти, як вони будуть використовувати їх, щоб допомогти комусь із друзів більше дізнатися про Небесного Батька.

Старійшина М. Рассел Баллард, член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Коли ми досліджуємо, щоб мати докази сотворіння навколо нас, від піщинки до величних планет, то починаємо усвідомлювати, що ми є найвеличнішими з Божих створінь; нас створено за Його образом” (in Conference Report, Apr. 1988, 66–67; or *Ensign*, May 1988, 58).

Буття 2:1–3. Бог призначив для людей один день з семи, щоб вони відпочивали від своїх трудів і поклонялися Йому. (10–15 хвилин)

Спитайте учнів:

- Який день у тижні вам подобається більше за всі інші?
- Що відрізняє цей день від інших?
- Прочитайте Мойсей 2:31. Як Єгова оцінив створене Ним, закінчивши [процес Сотворіння]?
- Прочитайте Мойсей 3:1–3. Що, згідно з цим Писанням, відбулося наприкінці Сотворіння?
- У чому виявляється те, що Господь ставиться до сьомого дня не так, як до інших шести днів Сотворіння?
- Що Господь чекає від нас, якщо казати про наслідування Його прикладу?

Поясніть, що Господь знову підкреслив важливість Суботнього дня на горі Сінай. Попросіть учнів прочитати Вихід 20:8–11; 31:13, 16–17, щоб дізнатися, чому нам слід дотримуватися святості й священності

Суботнього дня. Напишіть відповіді учнів на дошці та обговоріть їх.

Спитайте учнів, що означає те, що Субота є ознакою й завітом з Господом (див. Вихід 31:13, 16). Спитайте, що відбувається, коли ми ігноруємо наші завіти з Господом або нехтуємо ними.

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 58:13–14 і Учення і Завіти 59:9–21 і знайти, які благословення ми можемо отримати, виконуючи заповідь дотримуватися святості Суботнього дня. Закличте учнів краще виконувати цю заповідь, щоб вони могли отримати великі благословення, що їх обіцяв Господь Його завітному народові.

Буття 2:15–17; Мойсей 3:15–17. Свобода вибору є невід’ємною в історії Адама і Єви, а також у нашому вічному розвитку, передбаченому Планом спасіння, наданому нам Небесним Батьком. (15–20 хвилин)

Напишіть на дошці *Свобода не є вільною*. Спитайте учнів:

- Що, на вашу думку, означає ця фраза?
- Чому саме свобода не є вільною?
- Що саме в цьому вислові означає термін *вільна*? (Без плати).

Попросіть учнів навести приклади ціни свободи і прочитайте такий вислів старійшини Бойда К. Пекера:

“У Писаннях немає виразу “вільна свобода вибору”. Єдина свобода вибору, про яку йдеться там,—це *моральна свобода вибору*, “яку,—каже Господь,—Я дав їй, щоб кожна людина могла бути *відповідальною* за свої власні гріхи в день суду” (УЗ 101:78; курсив додано)” (in Conference Report, Apr. 1992, 92; or *Ensign*, May 1992, 67).

Спитайте учнів, чому, на їхню думку, в Писаннях ніколи не говориться про свободу вибору, як про вільну. Допоможіть їм зрозуміти: хоч дар свободи вибору дає нам волю вибирати (див. 2 Нефій 2:27), що може пояснити, чому про неї іноді думають як про “вільну”, ми залишатимемося відповідальними за кожний “вільний” вибір, який робимо (див. УЗ 101:78). Інакше кажучи, ми не можемо робити вибір і в той же час бути вільними від відповідальності та наслідків цього вибору, за винятком тих випадків, коли ми невідповідно через юний вік або розумовий стан.

Поясніть, що в Бутті 2 і Книзі Мойсея 3 розповідається про те, як Господь забезпечив наявність свободи вибору для Адама і Єви. Зробіть копію наведеної тут схеми, залишивши порожніми клітинки “Куштувати” і “Не куштувати”. Нехай ваші учні заповнять ці клітинки під час вивчення цієї події.

Куштувати чи не куштувати?

Попросіть учнів прочитати Мойсей 3:9, 15–17 і знайти, що саме Бог сказав Адамові про куштування від дерева пізнання добра і зла. Попросіть учнів прочитати 2 Нефій 2:15–16. Спитайте:

- Чому було необхідним, щоб Адам і Єва мали можливість вибирати?
- Прочитайте 2 Нефій 2:22–23. Що сталося б, якби Адам і Єва не скуштували від забороненого плоду?
- Прочитайте 2 Нефій 2:24–29. Як змінилося наше становище завдяки тому, що вони вибрали скуштувати від того плоду?

Щоб проілюструвати, що означав для нас вибір Адама і Єви, поставте на стіл миску з якимось видом фруктів. Покладіть інший фрукт, дуже гарний і спокусливий, біля миски. Попросіть когось з учнів стати біля столу з фруктами і тоді колом обведіть місце, де знаходяться стіл і цей учень. Скажіть учневі, що він може їсти фрукти з миски стільки, скільки схоче, поки не вийде за межі цієї позначеної території. А той фрукт можна з'їсти, тільки вийшовши за межі позначеної території, але переступивши обмежувальну територію, назад цей учень повернутися вже не зможе. Скажіть учневі, що коли він вирішить взяти той фрукт і, повернувшись на своє місце в класі, з'їсти його, то ви обцяєте дати всьому класу на наступному уроці нагороду (фрукти або щось інше).

Повторіть умови: Учень може залишатися в межах позначеної території і їсти досхочу фрукти з тарілки або взяти той один фрукт, залишити цю територію і тим самим зробити можливою нагороду для всього класу. Спитайте:

- Як у цій ситуації представлено свободу вибору?
- Як цю ситуацію можна порівняти з тією, в якій опинилися Адам і Єва?

Допоможіть учням зрозуміти, що Адам, використовуючи свою свободу вибору, діяв заради нашого блага—через Падіння уможливив смертне життя, “щоб людина могла бути” (2 Нефій 2:25); а Ісус діяв заради нашого блага, принісши Спокуту, уможлививши воскресіння і прощення (див. 1 Коринтянам 15:22).

Буття 3; Мойсей 4

Вступ

Сучасні одкровення засвідчують, що Падіння було добрим, необхідним і спланованим кроком у вічному розвитку всіх дітей Небесного Батька. У Старому Завіті пояснено, що саме сталося в процесі Падіння, але не пояснено, чому це сталося, або що означає для нас Падіння. Можливо, так сталося й через те, що багато ясних і дорогоцінних істин з Біблії було втрачено (див. 1 Нефій 13:25–29). Як члени Церкви, ми можемо краще розуміти доктрину Падіння, тому що значну частину того, що було втрачено, відновлено в Книзі Мормона, Ученні і Завітах, а також Дорогоцінній Перліні.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Сатана продовжує вести на землі ту війну, яку розв'язав на небесах, намагаючись зруйнувати план щастя, що його відкрив нам Небесний Батько (див. Мойсей 4:1–6; див. також Об'явлення 12:7–17; УЗ 76:28–30).
- Сатана прагне поневолити тих, хто не бажає прислухатися до слів Господа, засліплюючи та обманюючи їх (див. Мойсей 4:4; див. також Джозеф Сміт—Матвій 1:37).
- Сатана збрехав Єві, спокусивши її скуштувати плід дерева пізнання добра і зла. Адам вирішив, що й він також скуштує плід, чим і приніс Падіння—“щоб люди могли бути” (2 Нефій 2:25)—і щоб план спасіння і надалі зберігав свою дієвість (див. Буття 3:1–6; Мойсей 4:5–18).
- Господь розповів Адамові та Єві про наслідки Падіння, з якими належало стикнутися їм та всьому людству як смертним людям на землі, серед цих наслідків були гріх, сум, діти, робота, смерть та

залишення Божої присутності (див. Буття 3:16–24; Мойсей 4:23–25; див. також Алма 42:2–10; Мойсей 5:1–4; 6:48–49).

- Наслідки Падіння були благом для Адама і Єви. Це добре, що ми можемо вибирати між добром і злом, переживати сум, мати дітей, працювати і зрештою залишити смертне життя через фізичну смерть (див. Буття 3:16–24; див. також Мойсей 5:9–11).
- Чоловік має головувати над своєю дружиною і сім'єю в праведності та задовольняти їхні потреби (див. Буття 3:16–20; Мойсей 4:22; див. також Ефесянам 5:22–31).
- Робота та випробування смертного життя є необхідними і можуть бути благословенням (див. Буття 3:16–19; Мойсей 4:22–25).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 6, "Падіння"—цей фільм допоможе зрозуміти, чому Падіння є важливою частиною плану Небесного Батька (див. Путівник для відеоматеріалів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Мойсей 4:1–6. Розпочата на небесах війна ще не скінчилася; Сатана продовжує свої намагання зруйнувати план Небесного Батька і знищити Його дітей. (5–10 хвилин)

Напишіть на дошці *Війна на Небесах*. Намалюйте або покажіть учням картинку, на якій зображено військову зброю, і спитайте:

- Якою, на вашу думку, була війна на небесах?
- Що було причиною тієї війни? (див. УЗ 29:36–38; Мойсей 4:1–4).

Попросіть їх дослідити Об'явлення 12:7–11 і знайти, хто саме брав участь у тій війні. (Михаїл та його ангели—ми входили до їх числа—боролися проти Сатани і його ангелів). Прочитайте Мойсей 4:1–6 і спитайте:

- Як Сатані вдалося переконати третину небесних воїнств піти за ним?
- Як саме він пропонував здійснити Божий план?
- Як знищення свободи вибору людини дозволило б Сатані досягти успіху?

Порівняйте те, що Сатана сказав Небесному Батькові, з тим, що сказав Ісус, "Улюблений Син". Спитайте:

- Що ви відчуваєте до Ісуса Христа, дізнавшись про це?
- Що сталося з Сатаною та його послідовниками?

Прочитайте Учення і Завіти 76:25–30 і допоможіть учням зрозуміти, що та війна ще не скінчилася—вона

перейшла на інше поле битви й продовжується тут, на землі. Спитайте, яку зброю використовували, щоб завдати поразки Сатані (див. Об'явлення 12:11). Скажіть їм, що головною ціллю Сатани є святі останніх днів (див. Об'явлення 12:17). Спитайте: Якщо Сатану буде зрештою кинуту до зовнішньої темряви, чому Небесний Батько дозволив йому та його послідовникам прийти на землю і завдавати стільки шкоди?

Мойсей 4:1–6. Сатана збунтувався і прагнув знищити свободу вибору людини. (15–20 хвилин)

Зауваження: Наступне завдання є продовженням рекомендації для навчання для Буття 2:15–17; Мойсей 3:15–17 (с. 25), але й використане не як продовження тієї рекомендації, воно не втратить своєї ефективності.

Прочитайте Мойсей 4:1, 3 і спитайте учнів, що, згідно з цими писаннями, планував Сатана зробити для знищення нашої свободи вибору. Більшість людей думає, він би змушував нас чинити правильно, але це була б лише одна з таких можливостей. Поясніть: для того, щоб у нас була свобода вибору, необхідні певні умови, і що ви продемонструєте, що це за умови.

Попросіть когось із учнів стати перед класом і запропонуйте йому привабливу нагороду просто за те, щоб він до кінця дня робитиме якусь праведну справу. Коли учень питає, що це за "праведна справа", скажіть, що ніяких правил немає—учень може робити все, що заманеться. Учень, можливо, подумає, що це добра угода. Спитайте клас, як цей учень буде знати, чи справді виконане ним є "праведною справою". Прочитайте 2 Нефій 2:11–13 з вашими учнями і допоможіть їм зрозуміти, що якщо немає правил поведінки, то поведінку не можна вважати ні правильною, ні неправильною. Отже, учень ніяк не зможе здобути обіцяну нагороду, тому що в такій ситуації не може існувати свободи вибору. Напишіть на дошці *1. Необхідно, щоб були закони, які визначають добро і зло* (див. 2 Нефій 2:13). Поясніть: необхідно, щоб були дані певні правила, або заповіді, і всі вони мають бути пов'язані з певними благословеннями та наслідками. Без закону не могло б бути гріха (див. 2 Нефій 2:13). Він—невід'ємний елемент свободи вибору.

Поставте перед класом стіл, на якому немає нічого, і запросіть вийти до нього іншого учня. Вкажіть на цей стіл і скажіть учневі, що законом заборонено щось брати з цього столу та їсти. Оскільки зі столу брати буде нічого, то учень нічого й не візьме, а ви скажіть, що він є дуже праведною людиною, оскільки закон не було порушено. Спитайте клас, чи, на їхню думку, слід нагороджувати людину за послухність законам, коли в неї немає альтернативи). Пророк Легій навчав про необхідність протилежності (див. 2 Нефій 2:11). Нам

обов'язково потрібно робити вибір між добром і злом (див. 2 Нефій 2:16). Попросіть учнів назвати другий невід'ємний елемент свободи вибору. Напишіть на дошці 2. *Необхідно, щоб була альтернатива тому, що визначено як добре* (див. 2 Нефій 2:11).

Покладіть на стіл якийсь пригощення, а інше пригощення, значно смачніше, сховайте у своїй кишені. Попросіть когось з учнів вийти і вибрати щось із пригощення на столі. Після того, як учень вибере щось з виставленого пригощення, покажіть пригощення, що було у вашій кишені, і спитайте, чому він не вибрав смачніше пригощення. Коли учень скаже, що йому не було відомо про інший вибір, попросіть клас назвати третій невід'ємний елемент свободи вибору. Напишіть на дошці 3. *Особа повинна знати, що є з чого вибирати і якими будуть можливі наслідки їхнього вибору* (див. 2 Нефій 2:15–16; Геламан 14:30–31).

Покладіть на столі два пригощення, одне з яких смачніше за інше. Попросіть ще одного учня вийти й вибрати будь-яке з цих пригощень і з'їсти його. Коли учень простягне руку, щоб взяти смачніше пригощення, то ви це пригощення заберіть. Попросіть учня спробувати ще раз, і якщо він знову спробує взяти пригощення, не дайте йому це зробити. Попросіть клас назвати четвертий невід'ємний елемент свободи вибору. Напишіть на дошці 4. *Особа повинна мати повну свободу вибирати між двома альтернативами* (див. 2 Нефій 2:26–27).

Допоможіть учням зрозуміти, чому свобода вибору є такою невід'ємною частиною плану спасіння, обговоривши такі запитання:

- Чому ми вибрали прийти на землю, згідно з планом Небесного Батька, а не пішли за Сатаною?
- Чи могли ми уподібнитися Богові за планом Сатани? Чому ні?
- Чи можна людині довіряти сили божествування, якщо вона ніколи не мала нагоди навчитися вибирати між правильним і неправильним?

Скажіть їм, що Сатана міг би знищити нашу свободу вибору, один з тих чотирьох елементів, і що він все ще намагається знищити нашу свободу вибору, використовуючи ті самі прийоми обману й брехні.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 4:4. Спитайте їх, до якої віри щодо облудних ідей, що можуть вплинути на вибір людей, Сатана намагається схилити. (Бога немає, отже, немає законів, що визначають правильне і

неправильне, гріха не існує, і покарання не існує. Усе, що хочете робити, є правильним). Попросіть учнів навести приклади того, як Сатана нападає на ті чотири елементи свободи вибору в наш час. (Усі так роблять. Це моє тіло. Я нікому не завдаю шкоди. Тільки один раз. Ніхто не дізнається).

Буття 3; Мойсей 4:6–29. Розуміння Падіння необхідне для того, щоб цінувати Спокуту і гідно відповідати на виклики життя. (20–25 хвилин)

Напишіть на дошці *Якщо в саду Еденському був рай, чому Адам вирішив залишити його?* Прочитайте такі вислови (або інші, які, можливо, краще підходять до обставин життя ваших учнів) і попросіть їх проголосувати, піднімаючи великий палець догори, якщо вони згодні, і вниз, якщо вони не згодні:

- Мені подобається, коли мене кусають комахи.
- Виполювати бур'яни—це одне з моїх улюблених занять.
- Я найщасливіший, коли хворію.
- Я почуваюся в повній безпеці, хоч і знаю про війни, голод та епідемії у світі.
- Я в захопленні від того, що знаю: одного дня я помру.

Спитайте учнів:

- Чи, на вашу думку, Адам і Єва мали випробування, живучи в Саду Еденському?
- Чому Адам і Єва вибрали життя в занепадому світі, а не в раю?

Попросіть учнів дослідити Мойсей 4:6–19 і знайти причини, з яких Єва скуштувала заборонений плід (див. вв. 12, 19). Чому потім і Адам скуштував його (див. в. 18). Спитайте: Якби Адам і Єва не вчинили цю провину, чи народжувалися б ми в Саду Еденському? (Див. 2 Нефій 16:28–23).

Щоб допомогти учням зрозуміти, що Падіння було необхідним для нашого розвитку, використайте наведену далі схему як роздатковий матеріал або намалюйте її на дошці. Напишіть лише заголовки й номери, залишивши місце для відповідей. Прочитайте разом з вашими учнями вказані в посиланнях Писання і допоможіть їм написати, які були умови до Падіння і після нього.

До Падіння	Після Падіння
1. Не було фізичної смерті; Адам і Єва могли б жити вічно (див. 2 Нефій 2:22).	1. Усе суще стало смертним і могло вмирати фізично (див. 2 Нефій 9:6).
2. Не було духовної смерті; вони жили в Божій присутності—не було потреби у вірі (див. Алма 32:21).	2. Адама і Єву було вигнано з Божої присутності, і вони стали духовно мертвими (див. УЗ 29:40–42).
3. Просування до божествування було неможливим через обмежену свободу вибору (див. 2 Нефій 2:22).	3. Вічний розвиток, згідно з планом Небесного Батька, став можливим (див. Мойсей 5:11).
4. Вони не могли мати дітей (див. 2 Нефій 2:23).	4. Адам і Єва могли мати дітей (див. Мойсей 4:22; 5:11).
5. Вони були невинними, не знаючи ні добра, ні зла, ні радості, ні нещастя (див. 2 Нефій 2:23).	5. Вони пізнали добро та зло і могли відчувати радість і нещастя (див. Мойсей 5:11).
6. Вони жили в раю, де все було доступним без докладання зусиль (див. Мойсей 3:8–9).	6. Земля також пережила падіння, отже, людина мусила працювати, щоб отримувати необхідне (див. Мойсей 4:23–25).

Прочитайте такий вислів Президента Езри Тефта Бенсона, щоб допомогти учням зрозуміти, як пізнання наслідків Падіння допомагає нам цінувати Спокуту. (Зуваження: Тему спокути вивчають під час обговорення 5-го розділу книги Мойсея).

“Так само, як людина по-справжньому не хоче їсти, доки не зголодніє, так само вона не бажає спасіння Христового, доки не пізнає, чому вона має потребу у Христі.

Ніхто точно і напевно не знає, чому він має потребу у Христі, доки не зрозуміє і не сприйме вчення про Падіння та його наслідки для всього людства” (in Conference Report, Apr. 1987, 106; or *Ensign*, May 1987, 85).

Спитайте учнів:

- Як розуміння Падіння може допомогти нам справлятися з неминучими випробуваннями та викликами цього життя?
- Чому нам було б гірше, якби ми пройшли через смертне життя, не стикнувшись з жодним випробуванням життя та його труднощами? (Можна провести аналогію, спитавши: Чи добре б ви розуміли математику, якби вам ніколи не доводилося розв’язувати жодної математичної задачі? Чи стали б ви сильнішими без виконання фізичних вправ?)

Поділіться своїм свідченням про те, що хоч Падіння здавалося кроком униз, все ж воно було важливим кроком вперед.

Буття 3:14–19; Мойсей 4:20–25. Наслідки Падіння є благословеннями, а не покараннями. (15–20 хвилин)

Зуваження: Ця рекомендація для навчання є продовженням попередньої, яка також стосувалася наслідків Падіння, отже, їх можна використовувати разом.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 4:20–25 і знайти, якими були наслідки Падіння. Напишіть їхні відповіді на дошці.

Напишіть на дошці слово *ворожнеча*. Поясніть, що Президент Езра Тефт Бенсон визначав ворожнечу, як “ненависть, вороже ставлення до чогось або стан протистояння” (in Conference Report, April 1989, 3; *Ensign*, May 1989, 4).

Попросіть учнів звернутися до Книги Мойсея 4:21. Спитайте:

- Хто саме поклав перепону ворожнечі між Сатаною та жінкою, а також між послідовниками Сатани та сіменем жінки?
- Хто це—“сім’я жінки”? (Ісус Христос; див. також коментар до Буття 3:15 у посібнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 41).
- В якому розумінні ворожнечу можна розглядати як благословення?
- Як перемога Ісуса Христа над Сатаною благословляє наше життя тепер і благословить у вічностях?

Напишіть на дошці слово *сум* і спитайте учнів, чи може сум бути благословенням. Прочитайте Мойсей 4:22–23 і знайдіть слово *сум* у кожному вірші, визначивши, чи це поняття сприймається тут як покарання чи благословення. Поясніть, що гебрійське слово, яке було перекладено як *сум* у цих віршах, може також означати “тяжкі обставини”, або “тяжкий труд”, або “праця” (див. також коментар до Буття 3:16–19 у посібнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 41). Спитайте учнів, як важка праця, хвороби та інше лихо можуть зрештою бути благословеннями нашого життя.

Буття 3:16–20. Господь поклав на Адама відповідальність за благополуччя Єви. Так само чоловіки мають головувати над своїми дружинами і сім’ями в праведності і забезпечувати їхні потреби. (5–10 хвилин)

Деяких людей непокоять слова про те, що Адам буде панувати над Євою (див. Буття 3:16; Мойсей 4:22). Прочитайте учням вислів Президента Спенсера В. Кімбола в коментарі до Буття 3:16 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 41).

Прочитайте Ефесянам 5:23 і спитайте, як саме чоловік має головувати над дружиною й сім’єю. Спитайте, які

саме риси найкраще описують головування Ісуса Христа над Церквою; напишіть відповіді на дошці.

Допоможіть учням зрозуміти, що Небесний Батько бажав, аби головування над своїми сім'ями, яке мали демонструвати Адам і всі чоловіки, було подібним до головування Спасителя над Церквою.

Мойсей 1–4. Благословення Падіння. (40–50 хвилин)

Зауваження: Усі основні ідеї, які учні вивчали в розділах з 1 по 4 в Книзі Мойсея, не можуть бути розглянуті, якщо ваш клас має лише один або два уроки на тиждень. Однак ця навчальна рекомендація може допомогти вам переглянути деякі з найважливіших учень, вміщених у цих розділах. Ви також можете вирішити скористатися з деяких інших рекомендацій для навчання, беручи до уваги те, що ви знаєте про своїх учнів, а також провід Духа.

Напишіть на дошці чотири наступних запитання:

- Хто я?
- Чому було створено землю?
- Чому на землі стільки злочестивості, тривоги і випробувань?
- Чому нам потрібен Спаситель?

Висловте своє сподівання, що до кінця уроку вони зможуть знайти відповіді на кожне з цих запитань.

Спитайте учнів, що вони дізналися з особистого вивчення перших двох розділів Книги Мойсея стосовно відповіді на перше запитання: Хто я? Зверніть їхню увагу на те, що Мойсей дізнався про Бога і себе самого (див. Мойсей 1:1–11). Скажіть їм, що один із способів дізнатися, ким може стати дитя,—це подивитися на його батьків. Спитайте:

- Хто є Батьком наших духів?
- Що це каже про наш потенціал?

Обговоріть наступне: Чому знання того, що ми є дітьми Небесного Батька, може бути важливим у нашому житті.

Попросіть учнів виконати завдання А і Б для 1-го розділу Книги Мойсея з їхнього навчального посібника. Попросіть їх поділитися своїми відповідями з класом.

У розділі Мойсей 1 ми читаємо про видіння, що їх Господь давав Мойсееві стосовно цього світу і людей, які живуть в ньому. Після того, як Мойсей побачив це видіння, у нього виникло два запитання. Попросіть учнів знайти й відмітити ці запитання в Мойсей 1:30. Нехай вони прочитають Мойсей 1:39 і Авраам 3:24–26 і дадуть відповіді, навіщо було створено землю.

Попросіть учнів стисло описати, що саме відбувалося в кожному з періодів сотворіння. Це буде додатковим поясненням причин сотворіння Землі. Спитайте:

- Що було створено в останню чергу?
- Чим вони відрізнялися від решти створінь?

Спитайте учнів, як би вони відповіли на третє запитання: Чому на землі стільки злочестивості, тривоги і випробувань? Попросіть їх прочитати Мойсей 4:15–31 і перелічити наслідки Падіння. Попросіть їх прочитати Мойсей 5:9–11. Спитайте:

- Чому Падіння є для нас благом?
- Чому воно було необхідним елементом плану спасіння?
- Що було тим необхідним, аби падіння стало благословенням? (Спокута). Чому?
- Як покаяння допомагає нам отримувати благословення Спокути?

Буття 4; Мойсей 5

Вступ

Господь не вислав Адама і Єву в світ, не надавши їм належних настанов. Переклад Джозефа Сміта пояснює, що Адам і Єва дізналися про благословення Падіння і їх було навчено про Ісуса Христа і про те, як саме поклонитися Йому (див. Мойсей 5–6). Більш того, ми дізнаємося, що Адам і Єва навчали істинам, які пізнали, своїх дітей. Отже, Каїн вбив свого брата, знаючи про вічні істини. Ми також дізнаємося про те, що на Каїнові дії впливав Сатана—у біблійному описі цієї істини немає.

Розділ Мойсей 5 допомагає нам зрозуміти, що наш Небесний Батько забезпечив план викуплення від Падіння Адама і Єви та від нашого особистого падіння, яке відбувається з нами через наші власні гріхи (порівняйте Мойсей 5:4 з 5:41; див. також 2 Нефій 1:20; 5:20).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Адама і Єву, а також їхнє потомство викуплено від Падіння через Спокуту Ісуса Христа, яка уможливило викуплення (див. Мойсей 5:4–9; див. також Мосія 3:16–17; 4:6–8; Мойсей 6:52).
- Падіння дало Адамові та Єві, а також їхньому потомству можливість пережити радість, мати дітей, розрізнати добро і зло, а також здобути вічне життя (див. Мойсей 5:10–11; див. також 2 Нефій 2:22–27).

- Пожертвування Господу необхідно робити в праведності, інакше вони не є прийнятними для Нього (див. Мойсей 5:16–27; див. також Мороній 7:6–8).
- Одним із способів, за допомогою яких Сатана прагне знищити людство, є спокуса не відчувати відповідальності за своїх ближніх (див. Мойсей 5:28–34).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Зауваження: Відеофільми по Старому Завіту, фільм 7, “Спокута”, це відтворення сцени жертвоприношення Адама і Єви (див. Путівник для відеоматеріалів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Мойсей 5:1–12. Як Адам і Єва, ми всі є “занепалими” і “вигнаними” з Божої присутності. Спокута Ісуса Христа викупляє нас з нашого занепалялого стану. (25–30 хвилин)

Зробіть два плакати—один підпишіть “У Божій присутності”, а інший — “Поза Божою присутністю”. Прикріпіть їх на протилежні стіни в класній кімнаті.

Попросіть учнів стати поруч з вами на тому боці кімнати, яка названа “У Божій присутності”. Поясніть, що ми всі жили в Божій присутності перш, ніж прийти на землю. Перебуваючи в Еденському саду, Адам і Єва також жили в Божій присутності. Щоб символізувати Падіння, перейдіть разом з учнями на бік кімнати, названий “Поза Божою присутністю”. Позначте стрічкою середину кімнати і попросіть учнів уявити, що ця стрічка є перешкодою, яка не дає нам повернутися в Божу присутність.

Попросіть їх прочитати Мойсей 5:1. Спитайте:

- У Божій присутності чи поза нею жили тоді Адам і Єва?
- Чому вони опинилися в такому стані? (Вони порушили закон, коли скуштували заборонений плід).
- Як їхній стан нагадує нинішній наш стан?

Попросіть учнів прочитати Алма 42:2–3, 6–7, 9, 12, 14 і написати на дошці перелік умов, які існували після Падіння. Переконайтеся в тому, що учні розуміють, що двома основними наслідками Падіння є фізична смерть і духовна смерть, або відділення від Божої присутності.

Є дві причини нашого занепалялого стану—Падіння Адама і наші особисті гріхи. Спасителева Спокута звільняє все людство від наслідків Падіння і надає обумовлене звільнення від наслідків особистих гріхів. Щоб проілюструвати силу Спокути, виріжте приблизно 1 м посередині стрічки, яка символізує перешкоду. Попросіть учнів прочитати 2 Нефій 31:19–21 і спитайте, хто відкрив шлях для повернення до Божої присутності

і як саме він зробив це. За бажанням можна прочитати разом з учнями слова гімну “Зелений пагорб височить” або заспівати його (*Гімни і дитячі пісні*, с. 24), а тоді обговорити, як він перегукується з посланням ангела до Адама в Книзі Мойсея 5:6–8. Позначте прохід, утворений посередині стрічки, яка символізує перешкоду, написом “Спокута Ісуса Христа”.

Перепишіть інформацію з наведеної далі схеми на дошку, або зробіть роздатковий матеріал, або плакат, і допоможіть учням зрозуміти, як саме Спокута дає всьому людству здатність подолати наслідки Падіння (див. також навчальні рекомендації до Мойсей 6:50–68, с. 35). За бажанням ви можете написати тільки одне посилення для кожної клітинки праворуч на схемі, щоб учні могли самі знаходити відповіді.

Наслідки Адамового Падіння, від якого ми потребуємо спасіння

- Фізична смерть: Ми всі народжені в смертних тілах і зрештою помremo.
- Духовна смерть: Ми всі народжені у занепалялому світі і є відділеними від нашого Небесного Батька.
- Ми живемо на телестіальній, занепалялі землі.

Безумовні благословення Спокути

- Усі, хто колись жив, будуть воскресені в безсмертних фізичних тілах (див. Алма 11:42–44).
- Усіх буде приведено назад до Божої присутності на суд (див. Алма 11:44; Геламан 14:15–17).
- Землю буде перетворено і вона стане целестіальною (див. УЗ 88:18–20).

Наслідки нашого власного Падіння, від якого ми потребуємо спасіння

- Коли ми стаємо підзвітними за свій вибір, наші гріхи роблять нас недостойними повернення до присутності Небесного Батька (див. Мосія 16:2–5).

Обумовлені благословення Спокути

- Якщо ми маємо віру в Ісуса Христа, каємося й християлися, то можемо очиститися від наших гріхів. Завдяки дару Святого Духа ми можемо стати освяченими і гідними того, щоб залишитися в присутності Батька й стати такими, як Він (див. Алма 34:13–17; 42:15; Мороній 10:32–33; УЗ 76:58; 132:19–20; Мойсей 5:5–11).

Мойсей 5:4–7. Господь використовує символи, щоб дати нам пізнання Його спокутної жертви й допомогти пам'ятати про неї. (20–25 хвилин)

Візьміть ліхтарик або діапроектор і створіть на стіні тінь від якогось предмета. Попросіть учнів сказати, що це за предмет, і пояснити, як вони впізнали його. Поясніть, що тінь—це не сам предмет, але вона представляє його.

Іноді Бог використовує “праобрази” (вони також мають назву “символів” або “подоб”) Спокути Ісуса Христа, щоб допомогти збільшити віру у віруючих, навчити їх основам Спокути та виробити в собі прагнення здобути викуплення, яке пропонує Спокута. Попросіть учнів прочитати Мойсей 5:4–5 та визначити, які саме заповіді Господь дав Адаму і Єві. Попросіть їх прочитати вірш 7 і знайти слово *подоба*. Скажіть їм, що *подоба*—це символ, або представлення чогось іншого, і попросіть їх прочитати вірші 5–6 та визначити елементи цієї подоби (жертва; первородні з отари). Спитайте, чому ці елементи можна назвати “тінями” Спасителевої Спокути.

Жертви, які приносив Адам, представляли жертву Ісуса Христа, і певні елементи жертвоприношення вказують на Спокуту або навчають про неї:

- Адам приносив “перворідних з їхніх отар” (Мойсей 5:5). *Перворідний* стосується першонародженого чоловічої статі. Ісус Христос був першонародженим серед дітей Небесного Батька в доземному житті (див. УЗ 93:21), Він був Єдинонародженим дитям, народженим від нашого Небесного Батька у плоті, і Він був першонародженим у Своєї матері, Марії. Він також був “першонародженим” у воскресінні (див. Колоссянам 1:18; див. також 1 Коринтянам 15:20).
- Перворідного з отари приносили в жертву замість того, хто згрішив. Відповідно до цього Ісуса Христа іноді називають Агнцем Божим (див. Іван 1:29; 1 Нефій 11:31–33). Він страждав і помер за все людство (див. УЗ 18:11–12), щоб “усі люди могли стати підвладними йому” (2 Нефій 9:5). Він сплатив ціну за наші гріхи і пожертвував Собою за нас, отже, ми маємо шукати спасіння через Нього. Адама було навчено ангелом, що жертви, які він приносив, повинні нагадувати йому, що він має “покаятися і прикликати Бога в ім'я Сина вічно” (Мойсей 5:8).

Господь відкрив Мойсееві інші жертвоприношення, які служили подобами Спасителевої спокутної жертви (див. Вихід 12:3–28, 43–50; Левит 1:1–4:12).

Спитайте учнів: У наш час в чому ми беремо участь і що нам допомагає *згадувати* Спокуту? (Причастя). Прочитайте причасні молитви з Учення і Завітів 20:77, 79 і спитайте, як причастя навчає нас тим самим принципам, які Адам пізнав від ангела. Наприклад, як причастя заохочує нас “робити все, що ти робиш, в ім'я Сина” (Мойсей 5:8) і знати, що “оскільки ти пав, ти можеш бути викупленим” (в. 9)?

Намалюйте на дошці наступну схему і допоможіть учням зрозуміти, що жертвоприношення крові до земного життя Ісуса Христа допомагали людям чекати Його Спокуту, а причастя допомагає людям згадувати Спокуту.

Жертвоприношення крові → Спокута ← Причастя

Буття 4:1–16; Мойсей 5:12–41. Сатана спокушає нас не відчувати відповідальності за благополуччя інших. (20–25 хвилин)

Прочитайте разом Мойсей 5:12 і допоможіть учням зрозуміти, що Адам і Єва навчали всіх своїх дітей тим істинам, які вони пізнали від Господа. Попросіть їх прочитати вірші 13–41 і визначити слова і фрази, які допомагають нам зрозуміти, чому Каїн, якого виховували праведні батьки, міг відкинути істини євангелії і дожитися до того, що його стали називати “загибель”.

Старійшина Брюс Р. Макконкі, апостол, написав:

“Дві особи, Каїн і Сатана, отримали жадливий титул, або ім'я,—*Загибель*. Це ім'я означає, що в них немає жодної надії на будь-який ступінь спасіння, що вони повністю піддалися нечестю і що в їхніх грудях зникли всі праведні почуття. Обидва пішли на відкритий бунт проти Бога, маючи досконале знання, що їхній курс іде всупереч усій праведності” (*Mormon Doctrine*, 2nd ed. [1966], 566).

Наведений нижче матеріал може бути корисним для обговорення в класі:

- Як Каїн демонстрував, що він любив Сатану більше, ніж Бога?
- Як люди в наш час демонструють, кого саме—Бога чи Сатану—вони люблять більше?
- Чому важливо знати, що Сатана звелів Каїнові зробити нешанобливе жертвоприношення? (Див. Мойсей 4:11).
- Прочитайте Алма 3:27. Чим саме “плата”, яку пропонує Сатана, відрізняється від тих дарів, які пропонує Господь?
- До яких наслідків призводить підпадання під вплив Сатани?

- Як Каїнове запитання—“Чи я сторож брата свого?” (Буття 4:9; Мойсей 5:34)—розкриває його характер? Чому, на вашу думку, він так сказав?
- Як правильно відповісти на Каїнове запитання?

Старійшина Даллін Г. Оукс, член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Чи є ми сторожами наших братів? Інакше кажучи, чи маємо ми відповідальність за благополуччя наших ближніх, коли ми зайняті зароблянням собі на щоденний хліб? Золоте правило Спасителя каже, що ми маємо цю відповідальність. Сатана ж каже, що не маємо.

Він жадає майна і грішить, щоб здобути його. Це може бути гріх убивства, грабунку або крадіжки. Це може бути гріх підробки або обману. Можливо, це було хитре, хоч і не протизаконне маніпулювання фактами або тиск, щоб здобути неправедну перевагу над іншою людиною. Виправдання завжди те саме: “Чи я сторож брата свого?” (in Conference Report, Oct. 1986, 25; or *Ensign*, Nov. 1986, 20).

Спитайте учнів:

- До яких спокус вдається Сатана, щоб зводити людей на манівці в наш час?
- Які з гріхів, подібних до вчинених Каїном, є дуже поширеними сьогодні?

Прочитайте Алма 41:3–10 і знайдіть, що веде до нещастя, а що—до щастя.

Мойсей 5. Пожертвування Господу слід робити в праведності, інакше вони неприйнятні для Нього. (10–15 хвилин)

Учні знають, що в наш час ми не приносимо Господу жертви цілоспалення. Але багато з них можуть не розуміти, що закон жертвування залишається в силі і що послух цьому законові може благословляти нас, як благословляв Адама. Попросіть їх прочитати 3 Нефій 9:20; Учення і Завіти 59:8; 97:8 і спитайте їх, що в цих Писаннях говориться про те, яких жертв Господь чекає від нас у наш час.

Поділіться наступним висловом Президента Езри Тефта Бенсона, тодішнього президента Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Зректися всієї безбожності означає прийти до Христа через обряди й завіти, покаятися в будь-якому гріхові, що перешкоджає Духу Господньому зайняти належне місце в нашому

житті. Зректися всієї безбожності означає “принести жертву Господу Богу твоєму, . . . саме жертву розбитого серця і впокореного духа (УЗ 59:8)” (in Conference Report, Mar.–Apr. 1979, 46; or *Ensign*, May 1979, 32).

Спитайте учнів:

- Чому, на вашу думку, розбите серце і впокорений дух є прийнятними жертвами?
- Які інші жертвування ми робимо в наш час? (Наприклад, сплачуємо десятину й пожертвування від посту, служимо, ділимося своїми талантами, підкоряємося євангельським принципам, відвідуємо семінарію та служимо на місії).

Попросіть учнів прочитати Мойсей 5:16–21 і порівняти те, що приніс у жертву Авель, з тим, що приніс у жертву Каїн, пояснивши мотивацію жертвоприношення кожного з них. Спитайте: Чому жертвоприношення Авеля було прийнятним, а Каїнове—ні? (див. Мойсей 5:5, 20–23).

Попросіть учнів прочитати Мороній 7:6–13 і визначити, як наші мотиви та ставлення визначають цінність наших жертв. Мормон навчав, що диявол “жодну людину не переконує творити добро” (Мороній 7:17). Чому приношення дару на вимогу Сатани суперечить тому, що викладено в книзі Моронія 7:6–9? Справжній намір є складовою віри, яку ми виявляємо в наших релігійних справах. Пророк Джозеф Сміт пояснював:

“Каїн приніс у жертву плоди землі, і не отримав схвалення, бо він не міг робити цього з вірою. Жертвоприношення було введено як символ, завдяки якому людина мала розпізнавати велику Жертву, яку підготував Бог; у жертвоприношенні, яке робилося всупереч цьому, неможливо було виявляти віру. А Авель зробив прийнятне жертвоприношення, завдяки якому його було визнано праведним. Безумовно, пролиття крові тварини не могло допомогти жодній людині, якщо тільки воно не було подобою, або символом, або поясненням того, що воно повинно було стати жертвою через дар Самого Бога, і якщо тільки це дійство не виконувалося з оком, спрямованим у вірі на силу тієї великої Жертви заради відпущення гріхів” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 58).

Авель вчинив праведно й отримав Господні благословення, хоч його і вбили. Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 42:46; 98:13; і 138:38–40 і визначити, яке саме велике благословення отримав Авель від Господа за своє праведне життя.

Жертви, які ми приносимо в наш час, відрізняються від тих, які приносили в старозавітні часи, але принципи, які спонукають нас робити це, залишаються в силі. Наприклад, в обряді причастя ми маємо нагоду принести в жертву розбите серце і впокорений дух. Якщо ми причащаємося, згадуючи Ісуса Христа і Його Спокуту, то це допоможе нам отримати благословення цього священного обряду. Допоможіть учням зрозуміти, що праведна жертва приносить благословення небес (“Praise to the Man”, *Hymns*, no. 27). Попросіть їх навести приклади, які ілюстрували б цей принцип. (Наприклад, сплата десятини та моральне життя). Можна поділитися прикладом з власного досвіду, що демонструє цю істину.

Буття 5; Мойсей 6–7

Вступ

У розділах Мойсей 6–7 вміщено частини Писання, відновлені через пророка Джозефа Сміта. У цих розділах змінено 4 вірші та додано 126 нових віршів до 5 розділу Буття. Ці додатки поглиблюють наше розуміння особистості Адама та його потомства. Значний внесок цих розділів полягає у вміщеній в них інформації про Еноха, його священнослужіння (включаючи додаткові повчання Адама про те, як саме подолати Падіння), і про місто Сіон. З літопису Еноха ми не тільки дізнаємося про вчення й принципи, які допомагають нам подолати гріх і повернутися до життя з Богом, але ми читаємо про групу людей, які практикували ці принципи, збудували праведне суспільство і згодом були взяті до присутності Бога.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Робота з сімейної історії включає пошук імен та історій наших предків, а також підготовку власних записів для нашого потомства (див. Мойсей 6:1–25, 45–46). Кульмінація цієї роботи—храмова робота.
- Ми можемо пізнати важливі євангельські істини, читаючи про праведних чоловіків і жінок минулих поколінь (див. Мойсей 6:4–9, 41, 45–46; див. також 2 Нефії 25:23, 26; Авраам 1:31).
- Господь покликає певних людей навчати євангельським істинам людство і дає їм особливі настанови, розуміння та владу (див. Мойсей 6:27–29, 32–36, 42–43, 47; 7:2–21).
- Ми можемо подолати наслідки Падіння, “народившись знову” в Божому царстві (див. Мойсей 6:48–60, 62, 64–68; 7:10–11, 18–21).

- Завдяки праведності Енох і його місто були перетворені, тобто взяті на небеса (див. Буття 5:21–24; Мойсей 7:13–21; див. також УЗ 107:48–49).
- Господь називає своїх людей Сіоном, коли вони всі живуть об’єднано й праведно та піклуються про бідних, які є серед них (див. Мойсей 7:18). Господь перебуває з людьми в Сіоні (див. Мойсей 7:16–17, 21, 27, 69; див. також УЗ 45:64–71; 84:2–5).
- Злочестивість продовжуватиметься на землі аж до Другого пришестя Спасителя (див. Мойсей 7:23–66).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 8, “Перші принципи та обряди”—показано картини фізичного народження як подоби духовного відродження. Тут використано метафору, у якій образ мосту використано, щоб допомогти учням зрозуміти наші обов’язки у плані спасіння. Фільм 12, “Символізм Писань”—це пояснення природи і мети символізму в Писаннях. Можна використати його, навчаючи цей блок писань або Вихід 11–13 (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Мойсей 6:1–25, 45–46. Робота з сімейної історії є важливою й священною. Вона включає пошук імен та історій наших предків, складання власних записів для нашого потомства, а її кульмінацією є храмова робота. (25–30 хвилин)

Покажіть учням заповнену карту родоводу і запис сімейної групи (бажано щось з ваших власних). Поясніть, що це, і, якщо можливо, розкажіть історією про одну людину з цієї карти, сказавши, чому родинний зв’язок з нею є для вас радістю. Візьміть на урок для учнів чисті бланки карт родоводу й записів сімейної групи і почніть заповнювати їх на уроці. Попросіть їх закінчити заповнення цих форм вдома. Нехай це стане для них частиною ведення особистої та сімейної історії.

Попросіть учнів подумки прочитати Мойсей 6:5–25, 45–46 і сказати, яку саме інформацію вміщено в сімейних записях Адама і для чого використовувалася ця інформація. Спитайте: Як наші особисті сімейні записи можуть бути використані подібним чином? Допоможіть учням зрозуміти, що саме слід вносити до особистих і сімейних історій та записів і чому це є важливим. Для цього поділіться такою інформацією:

- Старійшина Брюс Р. Макконкі, який був членом Кворуму Дванадцятьох Апостолів, написав, що Адамова книга спомину, написана духом натхнення, включала “їхню віру й труди, їхню праведність і відданість, їхні одкровення й видіння, а також їхню вірність даному через одкровення планові спасіння” (*Mormon Doctrine*, 100).

- Адамові писання і писання тих, хто були після нього, допомогли наступним поколінням дізнатися про своїх прародителів та їхні вчення й обряди священства (див. Мойсей 6:45–46; Авраам 1:31).
- Писання також використовувалися, щоб навчати читати й писати (див. Мойсей 6:6).
- Писання зазначають, що “книга спомину” включатиме перелік людей, які жили вірно й віддано перед Господом (див. Малахія 3:16–17; УЗ 85:9–11).

Церковні провідники заохочують нас наслідувати Адамів приклад і вести особисті та сімейні історії. Президент Спенсер В. Кімбол навчав про особисті благословення, що походять від ведення книги спомину:

“Вірогідніше ті, хто веде книгу спомину, будуть пам’ятати про Господа у своєму щоденному житті. Щоденник—це спосіб перелічити наші благословення та залишити цей перелік своєму потомству” (in Conference Report, Apr. 1978, 117; or *Ensign*, May 1978, 77).

Церква заохочує своїх членів вести сімейні записи та виконувати храмову роботу для своїх померлих родичів (see Dallin H. Oaks, “Family History: In Wisdom and Order,” *Ensign*, June 1989, pp. 6–8). Можна поділитися з учнями наступним висловом Президента Кімбола з завдання Б для Буття 5; Мойсей 6 в навчальному посібнику для учнів.

Попросіть окремих учнів або групи учнів опрацювати наступні писання і розповісти, чого саме ці писання навчають нас стосовно важливості записів, які ведемо:

- 1 Нефій 4:10–16 (Вони можуть зберегти народ від загибелі в невірі).
- 2 Нефій 25:23, 26 (Вони можуть допомогти привести наше потомство до Христа через наше свідчення).
- Учення і Завіти 128:6–7, 15–18 (Вони можуть бути записом виконаних обрядів спасіння).

Заохочуйте учнів почати ведення точних особистих та сімейних історій.

Мойсей 6:26–47; 7:1–21. Покликання Еноха пророком може допомогти нам зрозуміти, чому Господь покликає пророків, які духовні знання Він дає їм, а також як Він дає своїм слугам силу й владу у їхній слабкості, якщо вони виявляють готовність і послухність. (35–40 хвилин)

Спитайте учнів, чому Господь покликає пророків. Приймайте всі їхні відповіді, але також зверніть їхню увагу на Писання і Путівник по Писаннях. В Ученні і Завітах 1:12–23 вказано слухні причини, які ви, за

бажанням, можете особливо рекомендувати для розгляду й обговорення.

Дослідження Енохового покликання допомагає дати відповідь на запитання, чому Господь покликає пророків. Напишіть такі запитання на дошці, залишаючи під кожним з них місце, де можна буде записувати відповіді:

- Чому Господь покликав Еноха?
- Як Енох сприйняв своє покликання?
- Що Господь обіцяв йому?
- Як люди сприймали Еноха?

Попросіть учнів прочитати Мойсей 6:26–38 і написати відповіді на ці запитання. Обговорюючи знайдене учнями, можна особливо привернути їхню увагу на таке :

- Слова і фрази, які описують людей тієї землі (див. Мойсей 6:27–29). Обговоріть значення таких фраз: “їхні серця закам’яніли”, “їхні вуха є німими на слухання”, “їхні очі не можуть бачити далеко”, “шукали своїх власних порад у темряві”, “вони прокляли самих себе”. Як ці фрази описують людей наших часів?
- Буквальне розуміння слова *провидець*—“той, хто бачить”. Спитайте: Як те, що було послано провидця, особливо стосувалося проблем, які, за словами Господа, мали люди? (див. Мойсей 6:27–29). Попросіть учнів прочитати Мойсей 6:35–46; 7:2–12 і сказати, що побачив Енох, що Господь сказав йому про те, що він побачив, і як Енох застосував отримане розуміння. Спитайте: Як слід розуміти, що Енох помазав брудом цього світу свої очі, потім змив його, і тільки тоді зміг мати видіння? (див. Мойсей 6:35–36; див. також УЗ 5:24).

Прочитайте Учення і Завіти 21:1–2, 4–6 і обговоріть, що Господь сказав стосовно сучасних пророків, їхньої ролі та обіцянь, які ми отримуємо, якщо сприймаємо їхнє пророче бачення. Нагадайте: через те, що пророки є провидцями, вони *бачать* те, що ми не можемо бачити, тому порада, яку вони дають нам, дається з причин, які ми *не можемо бачити* тепер. Прикладом цього можуть бути деякі норми, яких важко дотримуватися молоді, тому що вони не розуміють, або не *бачать*, для чого вони дані.

Історія Еноха є блискучим прикладом того, що може статися, коли люди покладають свою надію на Господа і слухаються Його порад. Попросіть учнів дослідити такі моменти:

- Слабкість, яку за словами Еноха, він мав (див. Мойсей 6:31)
- Що саме Господь попросив зробити Еноха і що Він йому пообіцяв (див. Мойсей 6:32–34)
- Що зробив Енох (див. Мойсей 6:37, 39, 47; 7:2–3, 12)

- Описання Еноха (див. Мойсей 6:39, 47; 7:13, 20)

Спитайте учнів, чому історія Еноха є прикладом Господнього обіцяння, яке знаходиться в Етері 12:27. Попросіть учнів порівняти Мойсей 6:27–29, 37–38 і Мойсей 7:16–21 та обговорити суттєві зміни, які люди зробили у своєму житті. Запевніть учнів, що Господь може допомогти нам змінити нашу природу, як Він зробив це з Енохом і його народом.

Мойсей 6:50–68. Щоб бути спасеними в царстві Божому, ми маємо “народитися знову” через Спокуту Ісуса Христа. (35–40 хвилини)

Поставте учням такі запитання:

- Якщо вам доводилося переїжджати до іншої місцевості, з якими труднощами ви стикалися?
- Перелічіть переваги переїзду до нового місця? (Зустріч з новими людьми; ознайомлення з різними культурами та способами життя; нагода почати життя знову в тому місці, де ніхто вас не знає).
- Які переваги має нагода таким чином почати все знову?

Попросіть їх прочитати Мойсей 6:59 та визначити, що, за словами Господа, ми маємо робити, аби отримати Його найвеличніші благословення. Прочитайте вірші 50–58, щоб краще зрозуміти, що означає народитися знову, і обговоріть, у чому хрищення схоже на народження. Попросіть учнів прочитати Мосія 5:2 і Алма 5:14 та визначити, чому народитися знову—це більше, ніж просто бути охрищеним.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 6:60. Напишіть на дошці *виправданий* та *освячений*. Спитайте учнів, чи чули вони раніше ці слова й чи розуміють вони їхнє значення.

Президент Джозеф Філдінг Сміт пояснював:

“Кожна дитина, яка приходить у цей світ, виношується у воді, народжується з води й крові, а також від духа. Отже, коли ми народжуємося в царство Боже, ми маємо бути народженими таким самим чином. Через хрищення ми народжуємося від води. Через пролиття крові Христової ми очищуємося і освячуємося; а через Духа Божого нас виправдано, бо хрищення не є повним без хрищення Святим Духом. Побачте цю паралель між народженням у світ і народженням у царство Боже” (*Doctrines of Salvation*, 2:324–25).

Наступні висловлювання можуть допомогти учням краще зрозуміти виправдання і освячення, а також їхню

роль у духовному відродженні. Ви можете їх переписати і попросити учнів прочитати ці висловлювання всьому класові.

- Старійшина Брюс Р. Макконкі написав:

“Виправдання—це накладення божественної печатки ствердження на курс, яким прямують праведні люди. Це ствердження Святим Духом того життя, яким живуть члени Церкви. Це божественне схвалення способу життя істинних святих. Ця печатка накладається Святим Духом Обіцяння” (*A New Witness for the Articles of Faith* [1985], 102).

- Старійшина Макконкі також пояснив:

“Бути освяченим означає бути чистим; це стан чистоти і незаплямованості, в якому не знайти й натяку на гріх. Тільки ті, хто вмирають для гріха і народжуються знову в праведність, стаючи таким чином новими створіннями Святого Духа, зараховуються до освячених.

У житті більшості з нас освячення є постійним процесом, і ми здобуваємо цей славетний статус крок за кроком, долаючи світ і стаючи такими ж святими в наших справах, як у нашому йменні” (*A New Witness for the Articles of Faith*, 265–266).

- Президент Джозеф Філдінг Сміт стверджував:

“Вічне життя є нагородою, що її отримає людина, яка послушна всім законам і завітам євангелії і яка, завдяки своїй вірності, є освяченою через кров Ісуса Христа. Той, хто отримує цей великий дар, буде подібним Ісусові Христу” (*Doctrines of Salvation*, 2:217).

Допоможіть учням зрозуміти, що виправдання й освячення є процесом, який вимагає від нас віри та зусиль, щоб отримати і втримати їх. Скажіть їм: якщо вони будуть смиренно намагатися прийти до Христа, дотримуючись своїх христильних завітів, прислухаючись до спонукань Святого Духа і каючись, то будуть виправдані й освячені.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 6:62 і знайти, завдяки якій саме силі план спасіння став доступним для нас. Спитайте їх, яку роль такі обряди, як хрищення, відіграють у плані спасіння. Попросіть їх прочитати Мойсей 6:64–68 і визначити, які саме обряди спасіння отримав Адам.

Спитайте учнів, чи хрищення та отримання дару Святого Духа—це все, що є необхідним для нашого спасіння. Прочитайте разом 2 Нефій 31:17–21. Визначіть і обговоріть те, що, за словами Нефія, ми маємо зробити, ступивши на цю путь. Можна закінчити, зачитавши Мойсей 6:68, де сказано, що кожен з Адамового потомства може стати єдиним з Богом, як Адам, через учення та принципи, які ви обговорили.

 Мойсей 7:18 (Опанування Писань). Коли група людей бездоганно дотримується у своєму житті принципів євангелії, вони можуть створити ідеальне суспільство, в якому з ними зможе перебувати Господь. Господь називає таких людей і такі суспільства “Сіон”. (25–30 хвилин)

Приклади Еноха та його народу є корисними повчаннями для святих останніх днів, які прагнуть дотримуватися Господніх заповідей і встановлювати суспільство, подібне до Сіону (див. УЗ 6:6). Попросіть учнів прочитати Мойсей 7:18 і визначити три фрази, якими Господь описував Сіон:

- “Одного серця і одного розуму” (єдність)
- “Перебували в праведності”
- “Не було бідних серед них”

Напишіть ці фрази на дошці і попросіть учнів підкреслити їх у своїх примірниках Писань. Розуміння цих умов може допомогти нам, щоб зробити їх частиною свого життя.

“Одного серця і одного розуму”. Попросіть учнів прочитати 4 Нефій 1:15 і визначити, що є основою єдності. Прочитайте такий вислів Президента Езри Тейта Бенсона:

“Коли ми ставимо Бога на перше місце, все інше або займає належне місце, або зникає з нашого життя. Наша любов до Господа визначатиме наші симпатії і те, як ми будемо розпоряджатися своїм часом, чим будемо цікавитися і якими саме будуть наші пріоритети” (in Conference Report, Apr. 1988, 3; or *Ensign*, May 1988, 4).

“Перебували в праведності”. Сіон можна встановити тільки через праведність. Бути праведним в буквальному розумінні означає “бути правдивим з Богом”. Це є результатом процесу, про який казав Енох у Мойсеї 6:57–61.

“Не було бідних серед них”. Попросіть учнів прочитати Матвій 22:36–40 і знайти другу велику заповідь. Спитайте їх, як ми можемо виявляти свою любов до ближнього. Попросіть їх прочитати Книгу Якова 2:18–19 і визначити, з якою метою, відповідно до Господнього

задуму, ми маємо здобувати багатства. Поясніть, що коли люди об’єднуються в праведності, вони долають егоїстичні і пожадливі прагнення та пристрасті. Їхнє найбільше бажання—допомагати Господу приносити істинне щастя всім людям. Опікуватися бідними—це просто на ділі виконувати другу велику заповідь—любити ближнього, як самого себе.

Спитайте учнів, яку нагоду опікуватися бідними мають члени Церкви щомісяця. Поясніть, що пощення та щедрі пожертвування від посту допомагають нам подолати суєтність і наблизитися до Духа. Членам Церкви радять під час нашого щомісячного посту жертвувати щонайменше грошовий еквівалент пропущених прийомів їжі на користь бідним і нужденним. Ті, хто може собі це дозволити, мають давати більше, ніж еквівалент цієї не спожитої їжі. Президент Спенсер В. Кімбол сказав:

“Я вважаю, що нам слід бути дуже щедрими і, замість грошей, заощаджених на двох прийомах їжі під час посту, давати набагато більше—вдсятеро більше, коли можемо дозволити собі це” (in Conference Report, Apr. 1974, p. 184).

Поділіться з учнями процитованою далі порадою. Вона допоможе їм зрозуміти, як можна ще допомогти бідним:

“Існує багато інших способів виявити співчуття до бідних і нужденних. Ми можемо священнослужити їм, витрачаючи свій час, використовуючи свої таланти, духовно та емоційно підтримуючи їх, молячись за них з вірою.

Коли в наших серцях є любов, нам не потрібно розповідати про всі способи опікування бідними та нужденними.

Якщо ми почнемо контактувати з тими, кому менше поталанило, то станемо краще розуміти їхні потреби. Ми станемо співчутливішими й будемо з більшим старанням полегшувати страждання тих, хто знаходиться навколо нас. Нас буде скеровувати Дух Господа, і ми дізнаємося, кому служити і як найкраще задовольнити їхні потреби” (*A Leader’s Guide to Welfare: Providing in the Lord’s Way* [1990], 9).

Ви також можете використати вислів Президента Спенсера В. Кімбола стосовно того, що є необхідним для встановлення Сіону, з підрозділу “Розуміння Писань” до Буття 5; Мойсей 7 у навчальному посібнику для учнів. Можна обговорити ці вислови з учнями.

Мойсей 7:23–67. Злочестивість буде продовжуватися на землі аж до Другого пришествя Спасителя. Енох також жив у часи великої злочестивості. (10–15 хвилин)

Опрацюйте Мойсей 7:23–67 всім класом і допоможіть учням зрозуміти, як свобода вибору, злочестивість, Потоп, Спокута і Воскресіння Ісуса Христа, Відновлення евангелії та Друге пришествя укладаються в план Небесного Батька—план спасіння для Його дітей. Попросіть учнів виконати завдання Б, В і Г до Буття 5; Мойсей 7 в їхніх навчальних посібниках для учнів.

Мойсей 5–7. Хоч ми народжуємося в занепалому світі і є духовно відсіченими від Бога через гріх, та через Спокуту Ісуса Христа і нашу послухність законам і обрядам евангелії ми можемо бути знову народженими в Боже царство, встановити Сіон і зрештою жити знову у Його присутності. (35–40 хвилин)

Підготуйте класну кімнату, як це описано в навчальній рекомендації до книги Мойсея 5:1–12 (с. 30). Попросіть учнів прочитати Мойсей 6:48–49, 55 і визначити наслідки Падіння, яких ми всі зазнали.

Попросіть учнів прочитати Мойсей 5:5 і сказати, які саме заповіді Господь дав Адаму і Єві, коли Він вигнав їх з Саду Еденського. Прочитайте Мойсей 5:6–9 і обговоріть, що саме Адам дізнався стосовно викуплення від Падіння й повернення до життя з Богом. Скажіть учням, що докладніше про те, чого саме навчали Адама, йдеться в повчаннях Еноха в 6-му розділі книги Мойсея.

Учням важливо розуміти, що Спокута Ісуса Христа долає всі наслідки Падіння Адама. Однак наше відділення від Бога (представлене в розташуванні предметів у класній кімнаті), є результатом нашого особистого падіння через *наші власні* гріхи. (Щоб краще проілюструвати роль Спокути, можна скористатися з інструкцій, вміщених у навчальних рекомендаціях для Мойсей 5:1–12). Прочитайте разом Мойсей 6:53–57 і обговоріть Падіння Адама, а також те, як воно співвідноситься з особистим падінням кожної підзвітної особи.

Ми дізнаємося з книги Мойсея 5:6–9, що Спокута Ісуса Христа відкриває для нас шлях повернення до Божої присутності. Якщо ми хочемо жити з Ним вічно, ми маємо розкаятися в наших гріхах і дотримуватися заповідей. Попросіть учнів прочитати Мойсей 6:52, 57–60 і зробити перелік того, що, за словами Господа, ми маємо зробити, аби отримати всі благословення Спокути. Можна використати шість великих паперових смужок, на кожній з яких написавши по одній з наведених нижче вимог:

- Вірити в Христа
- Покаятися

- Охреститися в ім'я Христа
- Отримати дар Святого Духа
- Керуватися проводом Духа
- Витерпіти до кінця

Покладіть ці смужки в проході, який символізує Спокуту і веде до тієї частини класної кімнати яка символізує присутність Господа. Або можна просто позначити це місце написом “Народитися знову” (див. навчальні рекомендації до книги Мойсея 6:50–68).

Щоб краще показати зміну, яку пережили люди Енохових часів, коли вони послушалися його повчань та скорились їм, прочитайте й порівняйте Мойсей 6:27–29 і Мойсей 7:11–21. Ця зміна людської природи ілюструє силу, яка приходить до нас, коли ми живемо за евангельськими принципами, а також нове народження. (Ви можете використати навчальні рекомендації для книги Мойсея 7:18 і стисло розповісти про Сіон тих часів).

Пов'яжіть те, що сталося з Адамом, коли він зробив жертвоприношення, з ученнями про хрищення, які він отримав; це допоможе учням зрозуміти, що обидва обряди символізують спокутну жертву Ісуса Христа і благословення, які приходять завдяки їй. Нас христять і в наш час, але ми не приносимо в жертву тварин, як це робив Адам. Спитайте учнів, які в нас є обряди, що нагадують про Спокуту і те, що Спаситель зробив для нас. Закличте їх причащатися вдумливіше і при цьому згадувати про важливість хрищення, і якщо вони щотижня поновлюватимуть завіти, в які вступили під час свого хрищення, то це допоможе їм дійсно народитися знову.

Щоб скласти воедино все, чого ви навчали про Падіння, Спокуту Ісуса Христа й духовне відродження, розкажіть, що побачив Президент Девід О. Маккей у нічному сновидінні, яке він, тоді ще молодий апостол, мав, коли подорожував. Він побачив прекрасне місто, і дуже багато людей, одягнених у біле, наближалися до нього. Він побачив Спасителя, Який вів їх.

“Я зрозумів, що це було Його місто. Це було Місто Вічне; і люди, які слідували за Ним, мали перебувати в ньому в мирі та вічному щасті.

Але хто вони були?

І Спаситель немовби прочитав мої думки і відповів, указавши на півколо, яке з'явилося над ними, і на ньому золотом були написані слова:

“*Це ті, хто переміг світ—хто дійсно народився знову!*”
(*Cherished Experiences from the Writings of President David O. McKay*, comp. Clare Middlemiss [1976], 60).

Буття 6–10; Мойсей 8

Вступ

Старійшина Брюс Макконкі писав, що “від Адама і до Ноя, неначе ті гучні розкати грому,—кожний наступний гучніший за попередній,—зло, і хтивість, і злочестивість посилювались зростали, аж доки “кожна людина [не] піднеслася в уяві думок свого серця, які були тільки злими постійно” [Мойсей 8:22]” (*The Millennial Messiah: The Second Coming of the Son of Man* [1982], 359). У часи Ноя земля була “сповнена жорстокістю” і “вся плоть спотворила свій шлях на землі” (Мойсей 8:28–29). Виявляючи милість до землі і майбутніх поколінь, Бог сказав Ною: “Кінець усієї плоти прийшов до Мене, бо земля сповнена жорстокістю, і ось, я винищу всю плоть з землі” (в. 30). Старійшина Джон А. Уідсоу, який був членом Кворуму дванадцятьох, навчав: “Святі останніх днів розглядають землю як живий організм, який славетно виповняє “міру свого сотворіння”. Вони розглядають потоп як хрищення землі, яке символізувало очищення від нечистоти минулого і настання нового життя” (*Evidences and Reconciliations*, art. G. Homer Durham, 3 vols. in 1 [1960], 127).

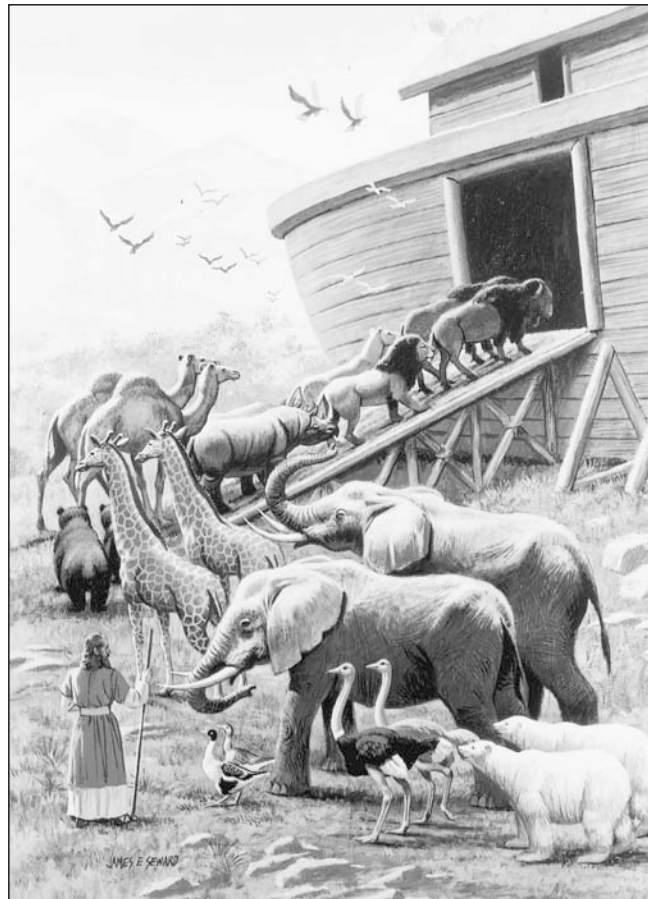
Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Ті, хто одружуються не за новим і вічним завітом, втрачають мирські та вічні благословення (див. Буття 6:1–4; Мойсей 8:13–21; див. також Повторення Закону 7:1–4; УЗ 132:15–17).
- Коли люди настійливо вибирають злочестя, Дух Господа відходить від них (див. Буття 6:3–7; Мойсей 8:17–30; див. також 2 Нефій 26:11).
- У часи злочестивості ми, як і Ной, можемо знайти благодать в очах Господа (див. Буття 6:5–8; Мойсей 8:22–27).
- Знищення злочестивих у часи Ноя свідчить про Божу справедливість і любов до всіх Його дітей (див. Буття 6:5–13; Мойсей 8:22–30).
- Ті, хто виконують закони й обряди євангелії, стають синами і дочками Бога (див. Мойсей 8:13; див. також Мосія 5:1–9).

Рекомендації для навчання

Буття 6–9. Допоможіть учням краще зрозуміти історію Потопу (20–25 хвилин)

Розділіть учнів на групи по-двоє-четверо. Призначте кожній групі для читання одну з частин Буття 6–9 і попросіть їх скласти коротке опитування, до якого б входило десять запитань. Попросіть групи обмінятися своїми запитаннями для опитування і відповіді на них, а потім обговоріть те, що вони дізналися про Потоп.

Буття 6–9; Мойсей 8. Потоп був виявленням Божої справедливості й любові (30–35 хвилин)

Під час вашого обговорення Потопу нагадайте учням, що Небесний Батько—Батько люблячий і злочестивців. Він покарав заради їхнього ж вічного благословення. Прочитайте 2 Нефій 26:23–24 і обговоріть, як саме все, що робить Господь, іде на благо всіх Його дітей. Поставте запитання, на зразок наведених нижче:

- Якщо все людство є Божими дітьми, чому Йому потрібно було винищити так багато з них потопом?
- Чому Потоп був виявленням любові нашого Небесного Батька?
- У чому була користь для землі від Потопу?

Напишіть на дошці, чому Потоп був благословенням:

- Він приніс суд на злочестивців.
- Він допоміг зберегти решту праведних людей, через яких Бог міг знову встановити Свій завіт.

- Він зберіг ненароджених духовних дітей Бога, які б інакше народжувалися без надії на те, що їхні злочестиві батьки навчать їх праведності та істині.
- Він привів злочестивих до духовного світу, де їх зрештою могли навчати євангелії.

Попросіть учнів дослідити Буття 6 і Мойсей 8 і знайти вірші, які підтверджують наявність таких цілей і складіть перелік відповідних посилань. Поясніть, як саме Потоп виявляє повне Боже правосуддя та Його милість. Старійшина Ніл А. Максвелл сказав, що Бог втрутився, “коли розтління стало таким, що вже знищувалася свобода вибору, що духів вже не можна було посилати сюди” (*We Will Prove Them Herewith* [1982], 58; див. також розділ “Потоп як вияв любові” у посібнику *Старий Завіт. Буття–2 Самуїлова*, сс. 55–56).

В описанні Потопу, що його включено в Писання, використовується стиль, подібний до того, яким описувалося Сотворіння. Прочитайте Буття 7:10, 14; 8:17, 20–21; 9:1, 3 і спитайте учнів, чим ці вірші схожі на ті, в яких йдеться про Сотворіння. Які додаткові ідеї щодо цілей Потопу пропонують схожі моменти в цих двох описаннях? Потоп, наче хрищення, символізує новий початок для землі.

Напишіть на дошці такі заголовки до наведеної нижче схеми і вписуйте інформацію під ними під час обговорення схожого між Потопом і Сотворінням:

Адамів початок (Буття 1)	Подія або описання	Ноевий новий початок (Буття 8–9)
1:2	Дух Божий ширяв над водою.	8:1
1:6–7	Води було розділено.	8:2–3
1:9–10	З’явилася суша.	8:5
1:24–25	Тварин було послано, щоб вони плодилися на землі.	8:17
1:28–30	Людству було наказано плодитися й наповнювати землю, а також панувати над нею.	9:1–3

Прочитайте з учнями Джозеф Сміт—Матвій 1:41 і попросіть їх визначити, як саме Господь порівнював Ноеві дні з днями перед Другим пришествям. Ми знаємо, що під час Другого пришествия буде відбуватися нове очищення землі—цього разу вогнем (див. УЗ 5:19).

Ми також маємо охреститися водою, а також вогнем, тобто Святим Духом (див. Іван 3:5; 2 Нефій 31:13).

Свідчіть, що ми можемо очиститися силою Святого Духа (див. 2 Нефій 31:17). Спитайте учнів, як саме ми можемо отримати цю очищувальну силу, якщо ми вже охрестилися і були конфірмовані. Прочитайте Учення і Завіти 20:77, 79 і закличете їх робити те, що вимагається, аби дозволити Господній очищувальній силі діяти у своєму житті.

Буття 6:1–4; Мойсей 8:13–15. Одруження поза завітом було одним з виявів злочестивості у дні Ноя. (10–15 хвилин)

Попросіть учнів прочитати Мойсей 8:13–14 і спитайте:

- Хто такі “сини Божі”?
- Чим вони відрізнялися від “синів людських”?

Прочитайте частини коментарю до Буття 6:1–2, 21 у посібнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (сс. 53–54), які допомагають проілюструвати той факт, що вони стали синами Божими через завіт, який уклали з Ним. Прочитайте Мойсей 8:15 і спитайте:

- Що означає фраза “дочки. . . продали себе”?
- Чому деякі люди одружуються поза завітом?
- Назвіть благословення, які стають можливими завдяки одруженню гідних членів Церкви.

Попросіть когось з учнів прочитати наведений далі вислів Президента Спенсера В. Кімбола:

“Кожен з вас обійшов би навколо світу заради таїнства запечатування, якби ви знали його важливість, якби ви усвідомлювали, наскільки великим воно є. Жодна відстань, жодна нестача коштів, жодна ситуація ніколи не змогла б утримати вас від одруження в святому храмі Господа” (“The Importance of Celestial Marriage”, *Ensign*, Oct. 1979, 4–5).

Спитайте учнів, що вони думають про сказане Президентом Кімболом. Які ситуації можуть вплинути на наш вибір одружитися в завіті. Запевніть їх, що одруження в завіті має незрівнянну цінність. Засвідчіть, що шлюб поза завітом може мати вічні наслідки.

Буття 6–7. Ной був прикладом людини надзвичайної віри в Бога. Його приклад може надихати нас бути більш вірними. (15–20 хвилин)

Заспівайте всім класом “Nephi’s Courage” (*Children’s Songbook*, р. 120). Спитайте учнів, як, на їхню думку, принцип, викладений в цій пісні, стосується Ноя.

Прочитайте, що Господь сказав зробити Ною в Бутті 6:14–21. Щоб показати, яким за величиною був ковчег, виведіть учнів з приміщення і покажіть їм ділянку, вибрану вами до заняття, яка б відповідала приблизному розміру ковчегу. За одиницю виміру візьміть сорок п’ять сантиметрів (лікоть) і позначте на цій ділянці розміри, описані в Бутті 6:15. Якщо виводити учнів з приміщення незручно, порівняйте розмір ковчегу з розмірами знайомих їм об’єктів (див. порівняльну таблицю в підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 55; див. також коментар до Буття 6:14–16, с. 54).

Спитайте учнів:

- Що, на вашу думку, могли думати про Ноя його сусіди, беручи до уваги розмір ковчегу і те, що поблизу, вірогідно, не було жодної великої водойми?
- Що Господь через своїх пророків просить робити нас?
- Чим ми як члени Церкви відрізняємося від решти людей цього світу, через що нас вважають дивними та висміюють?

Поділіться особистим досвідом, як з Господньою допомогою ви виконали складне завдання, або попросіть свідчити про це учнів.

Буття 6–9; Мойсей 8. Як для сім’ї Ноя ковчег став місцем безпеки, так і в наш час є місця, де ми можемо знайти спокій і захист від злочестивості світу. (25–30 хвилин)

Попросіть учнів уявити, що якась людина прийшла до їхньої школи і проголосила, що протягом тижня стихійне лихо знищить їхнє місто. Спитайте:

- Що б ви подумали про цю людину?
- Що б змусило вас повірити їй?
- Куди б ви вирушили, шукаючи безпеки?

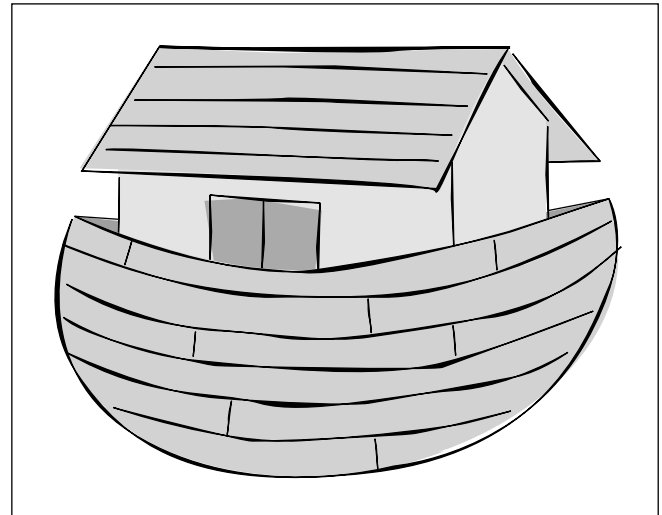
Попросіть учнів прочитати Мойсей 8:16–24. Спитайте:

- Як люди Ноевих часів реагували на подібні застереження?
- Чому люди саме так реагували на них?
- Що могло б переконати їх прислухатися до Ноевих застережень?

Прочитайте Буття 7:4–6, 11–12, 19–24 і відшукайте, що саме сталося з тими, хто не послухався Ноя. Прочитайте Буття 7:1–3, 7–10, 13–18; 8:13–18 і вкажіть, чим відрізняються наслідки для цих людей і тих, які послухалися пророка. Усім класом опрацюйте наступні запитання:

- Чому Ноеву сім’ю було захищено від Потопу? (див. Буття 6:18, 22; 7:1, 5; 9:1, 8–15).

- Куди пішла Ноева сім’я, щоб мати захист від Потопу? (див. Буття 6:14–18; 7:1, 17; 8:4, 13).

Допоможіть учням зрозуміти, що в наш час є місця, куди завітний народ може йти, щоб мати захист від злочестивості світу та проречених знищень останніх днів. Ще до уроку намалюйте ковчег і розріжте малюнок на шість частин. Для кожної з шести груп на зворотному боці кожної з цих частин напишіть посилення на Писання, вказані нижче. Розділіть учнів на шість груп і попросіть опрацювати Писання, посилення на яке написано на отриманій ними частині головоломки. Нехай вони підготуються і розкажуть, що вони дізналися про те, де ми можемо знайти безпеку й захист. Щоразу, коли наступна група представлятиме свої знахідки, просіть учнів додавати свою частину до головоломки, складаючи таким чином зображення сучасного ковчегу.

Група 1: Учення і Завіти 1:13–18; 20:25–27 (Слідувати за пророками)

Група 2: Псалом 127:3–5; Приповісті 1:8; 20:7; 1 Коринтянам 11:11 (Батьки і сім’ї)

Група 3: Учення і Завіти 109:20–26; 132:19–20 (Храми)

Група 4: Учення і Завіти 82:14–15; 101:17–25; 115:6; Мойсей 7:17–21 (Коли Сіону)

Група 5: 1 Нефій 8:21–30; 15:23–24; Учення і Завіти 1:37–38 (Вивчення Писань)

Група 6: Лука 21:36; 3 Нефій 18:15–19; Учення і Завіти 10:5; Джозеф Сміт—Історія 1:15–17 (Молитва)

Після того, як ковчег-головоломку буде зібрано, прочитайте Буття 6:14 і поясніть, що Ною було необхідно якимось чином закрити шви й отвори в ковчезі. Скажіть учням, що після того, як ми зробили все, що можемо, аби залишитися в духовній безпеці,— а це включає наслідування пророків, послушність батькам, відвідування храму, збирання в коли, вивчення Писань і молитву,—Спокута Ісуса Христа дає нам змогу або уникнути знищення, яке прийде на злочестивих,

або перетерпіти його. Прочитайте Мосія 5:15 і закликайте учнів зробити Спокуту дієвою в їхньому житті, щоб залишитися “на плаву” в ці останні дні (див. Буття 7:17).

 Буття 6–9; Мойсей 8. Так як Ной, ми можемо знайти благодать Божу в часи злочестивості. (35–40 хвилин)

Ми живемо в час, коли злочестивість покриває землю. Зрештою, як колись землю було очищено водою, так її буде очищено вогнем, і це станеться під час Другого пришествя Спасителя (див. УЗ 5:19). Ноеве спасіння прийшло через послухність Господнім заповідям і побудову ковчега, що дозволило йому та його сім'ї пережити Божі суди. Подібно Ною та його сім'ї, ми маємо покаятися і бути послухними Господу, щоб спастися від злочестивості. Попросіть учнів обговорити, що саме Господь просить нас робити сьогодні, що можна було б порівняти з побудовою ковчега і що дозволило б нам піднятися над злочестивістю світу та спастися від судів Бога. Напишіть на дошці перелік їхніх ідей.

Розділіть клас на дві групи. Одній групі дайте завдання прочитати Буття 6:1–7:10, а іншій — Мойсей 8. Попросіть їх відшукати, які саме вчинки Ноя можуть навчити нас того, як спастися від злочестивості світу. Допишіть до переліку на дошці принципи, які вони знайшли. Зверніть увагу учнів на те, що:

- Ной відрізнявся від інших людей своєї доби. Попросіть учнів прочитати Буття 6:1–13 і знайти слова або фрази, що описують, якою великою була людська злочестивість. Обговоріть, що означає те, що “сини Божі” брали собі жінок з “людських дочок” (див. Буття 6:2; див. також коментар до Буття 6:1–2, 21 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, сс. 53–54).
- Прочитайте Буття 6:8 і спитайте учнів, що таке благодать (див. Путівник по Писаннях, “Благодать”). Попросіть їх прочитати Мойсей 8:13, 23–27 і визначити, як саме Ной знайшов благодать від Господа. Можна попросити учнів виконати завдання А до Буття 6 і Мойсей 8 у навчальному посібнику для учнів і поділитися тим, що вони дізналися.
- Укладання та дотримання євангельських завітів є надзвичайно важливим для нашого спасіння. Обговоріть з учнями, чому для отримання допомоги та сили від Господа так важливі послухність та вірність завітам. (У цю частину уроку можна включити навчальні рекомендації для Буття 6–7). Спитайте: Які благословення Ной та його сім'я отримали завдяки своїй послухності? Що ми можемо робити, готуючись до очищення землі, яке відбудеться під час Другого пришествя? У чому саме ми можемо бути впевненими стосовно завітів, які укладає Господь? (Він завжди шануватиме дане Ним слово).

Спитайте учнів:

- Де і як вам доводилося відчувати на собі несприйняття, висміювання та глузування?
- Чи виникає у вас відчуття, що зло тисне на вас з усіх сторін?
- Символом чого може бути ковчег Ноя у наші дні?
- Де ми можемо знайти захист від видимого потопу злочестивості, яка панує навколо?
- Як наші домівки, приходи та коли можуть бути для нас нібито ковчегом?
- Що ми можемо робити, аби вони залишалися безпечними гаванями?

Допоможіть учням зрозуміти, чому саме в наш час храм також є нібито ковчегом для гідних членів Церкви, а також, чому так важливо готуватися до відвідування храму.

Ной залишається для нас прикладом також і *після* Потопу. Попросіть учнів прочитати Буття 8:20–22 і визначити, що перш за все зробив Ной, вийшовши з ковчега. Ми повинні постійно дякувати Господу за те, що Він дає нам можливість спастися від злочестивості і знайти радість та надію в цьому житті та у світі прийдешньому.

Буття 11–17; Авраам 1–2

Вступ

Авраама, чоловіка, через якого Господь знову встановив Свій завіт, аби розпочати новий розподіл євангелії, було названо батьком вірних (див. УЗ 138:41). Ми читаємо в Писаннях, що всіх, хто приймає євангелію, названо Авраамовими дітьми (див. Авраам 2:10–11). Президент Спенсер В. Кімбол пояснив причину цього:

“Христос є найкращим прикладом для кожного вірного носія священства. Досліджуючи Писання, я читаю про багатьох, які наслідували цей найкращий приклад і ставали гідними благословень, обіцяних через священство. Одним з них був Батько Авраам, чиє життя є зразком, який підніме й піднесе в цій Церкві кожного батька, який бажає стати істинним патріархом своєї сім'ї.

Чи відчуваєте ви, що ми всі можемо стати, як Авраам, при умові, що навчимося ставити Бога на перше місце у своєму житті? Я свідчу вам, що ми можемо стати, як Авраам, який за свою доблесть тепер “увійшов у своє піднесення і сидить на своєму престолі”. (УЗ 132:29). Чи таке піднесення є благословенням, призначеним тільки для Генеральних авторитетів або президентів колів, або президентів кворумів, або єпископів? Зовсім ні. Це

благословення чекає на всіх, хто підготує себе, залишивши свої гріхи, отримавши Святого Духа насправді і постійно піклуючись, щоб бути гідним Його, та наслідуючи приклад, поданий Авраамом.

Якби члени Церкви були такими ж цілісними, послухними, якби вони мали таке ж одкровення, таку ж віру і, так служили, як Авраам! Якби батьки шукали тих благословень, яких шукав Авраам, вони могли б отримувати такі ж одкровення, завіти, обіцяння і вічні нагороди, що й Авраам" ("The Example of Abraham", *Ensign*, June 1975, 4, 6–7).

Ми знаємо, що Авраам здобув піднесення (див. УЗ 132:29), отже, ми повинні досліджувати його життя і знаходити, що він робив, аби отримати це велике благословення. Тоді ми маємо "йти. . . й чинити діяння Авраамові" (УЗ 132:32).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Для того, щоб спастися в царстві небесному, ми мусимо коритися принципам євангелії та виконувати її обряди (див. Авраам 1:2; див. також Мойсей 6:52; Уложення віри 1:3; УЗ 84:33–39).
- Якщо доведеться вибирати між послухом Богів та збереженням свого смертного життя, ми повинні вибрати послух Богів (див. Авраам 1:5–12).
- Авраам був праведним, і через це Господь уклав завіт, що Він благословить його землею, священством, вічним потомством і піднесенням. Ми беремо участь у цьому завіті, відомому як Авраамів завіт, коли з вірою виконуємо євангельські обряди і вступаємо в завіти та дотримуємося їх (див. Буття 15:1–6; 17:1–8; Авраам 1:18–19; 2:9–11).
- Господь дотримується всіх Своїх обіцянь (див. Буття 13:16; 15:1–18; 17:15–22; 21:1–2; див. також УЗ 1:37–38; 82:10).
- Небесний Батько чує наші молитви, знає наші випробування і втішає нас, коли ми з вірою шукаємо Його (Буття 15:1–6; 16:4–14).

Рекомендації для навчання

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 9, "Авраамів завіт"—це допоможе учням краще зрозуміти, яку силу ми отримуємо, укладаючи завіти з Господом (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Буття 11–17. Коли Господь уклав завіти з Авраамом, Він змінив його ім'я на "Авраам" (див. Буття 17:1–9). Дослідження життєвого досвіду Авраама допоможе нам зрозуміти, наскільки важливо отримати євангельські

Обряди, укласти завіти з Господом і тим самим прийняти на себе ім'я Христа. (20–25 хвилин)

Допоможіть учням зрозуміти важливість імен. Обговоріть такі або подібні питання:

- Чому батьки іноді витрачають стільки часу, вирішуючи, яке ім'я дати дитині?
- Чи має ваше ім'я якесь особливе значення? Якщо так, то яке саме?
- Чи хотілося б вам змінити своє ім'я? Якщо так, то чому? Яке б ім'я ви вибрали?

Попросіть учнів знайти добре знайомі імена в Бутті 11:27–32. Попросіть їх відкрити Буття 17:1–8 і знайти, що Господь зробив з Авраамовим іменем. Зазначте, що його ім'я було змінено і що це було частиною завіту. Ім'я "Аврам" означає "піднесений батько", а ім'я Авраам—"батько повні народу" (див. Путівник по Писаннях, "Авраам"). Спитайте: Як ця зміна імені додатково свідчить про Господні обіцяння, дані Ним Авраамові?

У наш час Господь не змінює наші імена. Замість цього ми, приєднуючись до Церкви через хрищення, беремо на себе ім'я Ісуса Христа (див. Мосія 5:6–12; УЗ 20:37). Хоч нас і після цього знають за нашими власними іменами, нас називають ще і християнами або святими. Святий—це послідовник Христа, який вільний від гріха. Обговоріть, що це означає і чому важливо взяти на себе ім'я Ісуса Христа.

Прочитайте Авраам 1:18–19 і обговоріть, що для нас ще може означати отримання імені від Господа. Попросіть учнів прочитати Мосія 5:7–10 та Учення і Завіти 20:77, 79 і зверніть увагу на те, де саме люди отримують ім'я Господа. Спитайте:

- Чого навчають нас ці уривки з Писань стосовно, того, чому ми бажаємо взяти на себе саме Господнє ім'я?
- Яку зміну викликає в людях взяття на себе імені Ісуса Христа?
- Які зобов'язання несе з собою взяття на себе імені Ісуса Христа?
- Що Господь обіцяє, коли ми беремо на себе ім'я Христа?

Авраам 1:1–19. Наші справжні бажання значною мірою впливають на наше становище в цьому житті і в житті прийдешньому. (20–25 хвилин)

Попросіть учнів подумати про п'ять їхніх найбільших бажань у житті. Прочитайте з ними Алма 32:27–28 та Учення і Завіти 137:9, а потім обговоріть, чому нам так важливо прагнути праведності.

Попросіть учнів прочитати Авраам 1:1–4 і скласти на дошці перелік того, чого прагнув Авраам. Прочитайте

Учення і Завіти 132:29 та Авраам 2:12, а потім обговоріть, як у вічній нагороді Авраама віддзеркалюються його праведні прагнення.

Попросіть учнів порівняти їхні прагнення з прагненнями Авраама. Обговоріть, чому наші бажання обумовлюють нашу нагороду, як це було з Авраамом.

Попросіть учнів прочитати Авраам 1:5–7 і знайти, що саме заважало Авраамові мати праведні прагнення. Спитайте їх, які рішення міг би прийняти Авраам, якщо брати до уваги нелегкі обставини його життя (наприклад, він міг би облишити пошуки праведності, він міг би спробувати змінити релігійну обстановку, доклавши більших зусиль для навернення свого батька, або він міг би піти з дому). Попросіть їх прочитати вірші 8–12 і знайти, що насправді зробив Авраам і якими були наслідки цього. Допоможіть їм зрозуміти, що бути праведними не завжди легко, навіть тоді, коли ми щиро цього бажаємо. Як і Авраам, ми, намагаючись жити за євангелією, можемо чекати випробувань і спокус. Запевніть учнів, що вони, як і Авраам, отримуватимуть благословення, якщо будуть наполегливо шукати праведності, особливо стикаючись з випробуваннями та спокусами.

Прочитайте наведений нижче вислів пророка Джозефа Сміта і обговоріть його значення:

“Від початку існування людини віру, необхідну для того, щоб отримати життя і спасіння, ніколи не можна було отримати без того, щоб не пожертвувати всім земним. І саме через жертвування всім земним люди дійсно знають, що вони роблять приємне в очах Бога. Коли людина заради істини приносить у жертву все, що в неї є, не виключаючи і самого життя, ... вона справді знає, з абсолютною впевненістю, що Бог приймає її жертву й приношення тепер і робитиме це й надалі, і що ніколи її пошуки Його не бувають марними —ні тепер, ні в майбутньому. Отже, за цих умов, вона може розвинути віру, необхідну, щоб здобути вічне життя” (*Lectures on Faith* [1985], 69).

Прочитайте Авраам 1:15–20 і перелічіть, що саме Господь зробив для Авраама за його вірність. Попросіть учнів вибрати одне з благословень, обіцяних Господом Авраамові у віршах 18–19, яке вони хотіли б отримати, і сказати, чому саме. Допоможіть їм зрозуміти, що Авраам отримав благословення, тому що він *бав* їх, тому що він був *послушним* і тому що він мав відвагу *жертвувати* заради того бажаного, істинність якого він пізнав. Виходячи з Авраамового прикладу, попросіть учнів подумати про те, що саме вони можуть робити, аби здобути благословення, обіцяні вірним.

Авраам 2:1–25. Як і Авраам, ми можемо жити праведно, незважаючи на злочестивість інших людей. (15–20 хвилин)

Попросіть учнів назвати, що в оточуючому їх світі заважає їхнім одноліткам жити праведно. Обговоріть такі або подібні питання:

- Як нам жити праведно, якщо стільки людей навколо чинять злочестиво?
- Чи справді Господь чекає від нас праведного життя у світі, де злочестивість зростає?
- Як приклад Авраама допомагає нам вибрати і чинити те, що є праведним?

Прочитайте з учнями Авраам 1:2–7. Обговоріть обставини, в яких жив Авраам, а також те, як йому, вірогідно, було важко здійснити свої праведні бажання.

Розділіть дошку навпіл вертикальною лінією. На одній половині напишіть *Авраам 2:1–13*, а на другій—*Авраам 2:14–25*. Розділіть клас на дві групи і призначте кожній з них одне з послань. Попросіть їх знайти в тексті, які вчинки Авраама допомагали йому жити праведно. Коли вони виконають це завдання, попросіть кожну групу написати свої відповіді на дошці під відповідним посланням. (Ось деякі з можливих відповідей: він одружився з праведною жінкою [в. 2], він залишив злочестиве оточення [в. 4], він молився [вв. 6, 17–18, 20], він шукав Господа [в. 12], він вибрав наслідувати Господа [в. 13], він слухався Господа [вв. 3–4, 13–14], він виконував місіонерську роботу [в. 15]).

Посилаючись на переліки на дошці, обговоріть, що можуть робити учні, наслідуючи приклад Авраама. Попросіть їх порівняти Авраам 2:3–4 і Послання до євреїв 11:8–16 та обговорити, що Павло сказав про силу залишатися праведним. Спитайте: “Як ці самі принципи можуть допомогти нам залишатися праведними?”

Буття 13:5–15. Милосердя, безкорисливість і здатність бути миротворцем—це риси Христа, маючи які людина може бути достойною благословень небес. (15–20 хвилин)

Принесіть у клас два пригощення, одне з яких здавалося б на вигляд значно смачнішим за інше. Запросіть двох учнів, яким подобалося це смачніше пригощення, підійти до вас і стати перед класом. Скажіть їм, що ви хочете дати кожному з них пригощення. Покажіть їм пригощення і скажіть, що вони мають вирішити, хто саме з них візьме яке пригощення. Єдина умова при цьому така: вони не можуть ділитися один з одним пригощенням, яке вибрали. Після того, як вони зробили свій нелегкий вибір, спитайте їх, чи важко було вибирати. Потім спитайте: Якби серед того, з чого потрібно було вибирати, були стереосистеми, автомашини, будинки

або земельні ділянки,—наскільки складніше було б зробити вибір?

Скажіть учням, що два чоловіки в Писаннях мали подібний досвід. Попросіть їх прочитати Буття 13:5–7 і сказати, хто були ті двоє чоловіків, і яке рішення вони мали прийняти. Попросіть їх прочитати вірші 8–13 і встановити мотиви, якими керувалися Авраам і Лот, вирішуючи цю свою проблему. У Посланні до євреїв 11:10, 13–16 наведено додаткові ідеї стосовно мотивів, якими керувався Авраам у своїх діях. Попросіть учнів прочитати Буття 13:14–18 і визначити, що саме Авраам отримав від Господа за свою праведність і чому це благословення було важливим для Авраама.

Можна обговорити, які проблеми породжує розбрат і які благословення дає Господь миротворцям (див. Путівник по Писаннях, “Суперечка”, “Боротьба” і “Миротворці”).

Буття 14:17–24. Авраам є прикладом того, як нам слід виявляти любов до Господа, шануючи його слуг, вділяючи від свого мирського майна та дотримуючись своїх завітів. (15–20 хвилин)

Напишіть на дошці *Мелхиседек* і спитайте учнів, що їм відомо про це слово. Багатьом з них знайомий термін “Мелхиседекове священство”, але вони можуть не так багато знати про самого цього чоловіка. Запропонуйте їм більше дізнатися про Мелхиседека, вивчивши такі джерела: Буття 14:17–24; ПДС, Буття 14:25–40; Алма 13:14–19; Учення і Завіти 107:1–4; Путівник по Писаннях, “Мелхиседек”. Обговоріть те, про що вони дізналися.

Попросіть учнів прочитати Буття 14:17–20 і розповісти про описані події. Беручи до уваги отримані ними знання про Мелхиседека, спитайте їх, чому, на їхню думку, Авраам зробив те, що він зробив. Учення і Завіти 84:14 подає додаткові ідеї щодо стосунків Авраама і Мелхиседека. Попросіть учнів порівняти, як Авраам повівся з Мелхиседеком і як він повівся з царем Содому (див. Буття 13:13; це допоможе зрозуміти, уособленням чого був цар Содому). Спитайте:

- Як цей контраст розкриває нам особистість Авраама?
- Як можна перенести на сучасний ґрунт приклад Авраама з цих віршів? Наприклад, хто є подібними до “Мелхиседека” в нашому осередку? Хто відіграє в нашому житті роль “царів Содому”?

Однією з причин, чому Авраам не спокусився на вигідні пропозиції царя Содому, була та, що він більш за все прагнув бути вірним своїм завітам (див. Буття 14:22). Спитайте:

- Які завіти уклали ми?
- Як ці завіти можуть допомогти нам бути такими ж вірними, як і Авраам?

Доцільно провести з учнями коротке обговорення стосовно принципу десятини. Спитайте:

- Що саме зробив Авраам, поки він був з Мелхиседеком? (див. Буття 14:20).
- Чому, на вашу думку, Господь просить нас сплачувати десятину замість того, щоб самим забезпечувати Церкву всім необхідним?
- Як досвід Спасителя, описаний в Євангелії від Матвія 19:16–22, допомагає нам відповісти на це запитання?

Допоможіть учням зрозуміти, що сплата десятини є одним із способів показати Господу, що ми ставимо Його на перше місце в нашому житті.

Буття 15. Зразок укладення завітів, описаний у Бутті 15, допомагає нам глибше задуматися над символізмом, силою обрядів та укладення завітів (20–25 хвилин)

Намалюйте на дошці таку схему:

Спитайте учнів:

- Яка з трьох істот, перелічених на дошці, є наймогутнішою? (Бог).
- Хто з тих двох, що залишилися (людина і Сатана), має більшу силу?

Перед тим, як відповідати на друге запитання, попросіть їх прочитати Ефесьянам 6:10–13; 2 Нефії 2:27–29; Алма 34:35; Учення і Завіти 10:5; 21:4–6 і Мойсей 4:3–4. Проведіть лінію, з’єднуючи на схемі кола, позначені як “Бог” і “людина”. Напишіть над цією лінією слово “завіти”. Допоможіть учням зрозуміти, що люди можуть мати більшу силу, ніж Сатана, якщо вони зв’язані з Богом завітами, тим самим отримуючи силу від Бога. Якщо люди не зв’язані з Богом, Сатана може мати над ними дедалі більшу силу.

Прочитайте з учнями Буття 15:1. Зазначте, що Господь сказав, що Він є Авраамовим “цитом” та “нагородою вельми великою”. Обговоріть, що це означає. Розгляньте деякі з нагород, які Господь обіцяв Авраамові, наприклад, земля, священство та незліченне потомство. Спитайте: Які саме з цих нагород, або благословень, уже прийшли до Авраама?

Попросіть учнів прочитати Буття 15:2–3 і знайти, відсутність якого благословення, як видно, непокоїла Авраама. Прочитайте разом вірші 4–6 і визначте, як Господь відповів на його занепокоєння і що зробив Авраам. Прочитайте також ПДС, Буття 15:9–12 і визначте, що ще непокоїло Авраама і як він спілкувався з Господом стосовно цього. Допоможіть учням зрозуміти, що нам слід намагатися побачити більш повну картину, аби зрозуміти, що Бог завжди виконує Свої обіцяння (див. УЗ 1:37–38). Саме на цьому наголошено в описі останньої події з Буття 15.

Якщо є така можливість, роздайте аркуші з висловом старійшини Генрі Б. Айрінга, члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів. Прочитайте цей вислів:

Наш Небесний Батько. . . надав нам можливість укладати з Ним завіти. А разом з тими завітами Він забезпечив нас обрядами, через які Він може показати, що саме Він обіцяв, або присягнув, робити, і ми можемо показати, що саме ми обіцяли, або присягнули, робити" (*Covenants* [address to college-age young adults, 6 Sept. 1996], 1).

Попросіть учнів подумати про обряд і завіт хрищення. Запитайте:

- Що саме в цьому обряді Господь обіцяє—особливо символічно—зробити?
- Що обіцяємо робити ми?

Скажіть учням, що Буття 15:9–21 описує давній спосіб укладення завітів, здебільшого між двома людьми, але в цьому випадку—між Богом і Авраамом. Попросіть учнів прочитати Буття 15:9–19 і визначити, що зробив Авраам, що сказав йому Господь і які дії Господа представлено "димуючою піччю" та "смолоскипом огняним".

Спитайте:

- Як Авраам показував, що виконуватиме свою частину завіту? (Він чекав здійснення обіцяних Господом благословень стільки, скільки це було необхідно).
- Що обіцяв Господь? (Що Він дійсно виконає все за Своїм словом).

Підсумуйте обговорення, прочитавши Учення і Завіти 82:10. Запевніть учнів, що Господь завжди дотримується Своїх завітів, і поясніть, ми можемо мати силу над ворогом і отримати вічне життя, укладаючи завіти з Господом і належним чином дотримуючись їх.

 Буття 11–17; Авраам 1–2. Коли ми розуміємо важливість Авраамового завіту і те, що він стосується й нас, то ми можемо краще розуміти значення наших можливостей у цьому житті та благословень, що чекають нас у вічності. (30–45 хвилин)

Попросіть учнів уявити заповіт, в якому одного з них названо спадкоємцем. Спитайте:

- У чиєму заповіті вам хотілося б фігурувати як спадкоємцем?
- Кого саме зазвичай називають спадкоємцями? (Членів сім'ї).
- Як батьки і прабатьки, в яких немає матеріальних багатств, все-таки можуть залишати своєму потомству спадщину?
- Назвіть, що з нематеріальної спадщини ви отримали від ваших батьків, дідусів і бабусь, а також від інших предків?
- Які саме привілеї та благословення ви маєте завдяки тому, що ви є членом своєї сім'ї?

Нагадайте учням, що "[з точки зору вічної долі Його дітей], сім'я є центральною у Спасителевому плані" ("Сім'я: Проголошення світові", *Ensign*, Nov. 1995, 102). Перед тим, як прийти на землю, ми жили в сім'ї—вічній сім'ї Бога. Поки ми знаходилися в присутності Небесного Батька, Він навчав нас Свого плану завдяки якому ми могли успадкувати все, що має Він. Він послав нас у земну сім'ю, маючи на меті цілі, досягнення яких дозволить нам повернутися і не тільки бути разом з Ним, але й бути подібними до Нього.

Після Падіння Адам і Єва отримали настанови, обряди і уклали завіти, які стосувалися цілей смертного життя і всього того, що необхідно було виконувати, аби успадкувати вічне життя—те життя, яким живе Бог. Адам отримав священство і міг виконувати ці обряди для інших. Адаму і Єві було заповідано навчати цьому своїх дітей і виконувати це для них, щоб їх можна було привести назад до їхньої вічної сім'ї, де б вони успадкували вічне життя (див. Мойсей 5:4–12, 58–59; 6:51–62, 64–68).

Від початку євангелію проповідували і виконували її обряди в сім'ях. Оскільки в Адамовій сім'ї були ті, хто не приймав його навчання, багато людей зростало, не отримавши спасительних обрядів євангелії. Прочитайте з учнями Авраам 1:2–5 і допоможіть їм зрозуміти, що саме в такій ситуації опинився Авраам. Особливо підкресліть фразу у вірші 2, де Авраам сказав, що він зрештою "став правомочним спадкоємцем. . . маючи право, яке належить батькам" (курсив додано).

Авраам безумовно брав участь у спасительних обрядах євангелії. Він також отримав священство і міг виконувати ці обряди для свого потомства. Завдяки Авраамовій праведності Господь уклав з ним особливий завіт, який ми звемо Авраамовим завітом. Частиною цього завіту було те, що Господь покликав Авраама бути "батьком вірних" (УЗ 138:41), главою сім'ї, через яку спасіння буде можливим для всіх дітей Небесного Батька, які приходять на землю.

Члени Авраамової сім'ї служать розпорядниками Небесного Батька в Його спасительній роботі. Виконуючи це, Авраамова сім'я стає подобою сім'ї Небесного Батька. Благословення, обіцяні Авраамові, стають нашими благословеннями, коли ми укладаємо Авраамів завіт.

Обговоріть з учнями матеріал, включений у рубрику “Ідеї для роздумів” у 5-му розділі підручника *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 70–72). Допоможіть їм зрозуміти, як кожне з цих благословень стосується їх.

Допоможіть учням зрозуміти, що вони не автоматично отримують обіцяні благословення завіту, не просто за походженням (див. 2 Нефій 30:1–2). Попросіть їх прочитати Буття 17:1 і визначити, що саме, за словами Господа, повинен був робити Авраам, аби отримати всі завітні благословення. Можна зупинитися на тому, що ще робив Авраам, готуючись до отримання завітів, а також на тому, як він дотримувався своїх завітів до подій, описаних у 17 розділі Буття.

Допоможіть учням застосовувати отримані знання, прочитавши їм рядки, які можна знайти в патріаршому благословенні:

“Ви були благословенні прийти в це життя як член дому Ізраїлевого, і завдяки цьому отримати всі благословення, обіцяні Авраамові. Через це вам було дано обов'язки і право на всі благословення та обіцяння, дані цій сім'ї в Ізраїлі”.

Попросіть їх написати листа людині, яка, можливо, отримала таке благословення, пояснивши важливість цього твердження. Попросіть їх пояснити у своєму листі, що саме означає бути спадкоємцем пророка Авраама, а також те, які обов'язки несе з собою ця спадщина, особливо стосовно сім'ї. Попросіть кількох учнів поділитися тим, що вони написали.

Буття 18–23

Вступ

У 1833 р. Господь сказав, що святих останніх днів через їхні провини “треба покарати і випробувати саме як Авраама” (УЗ 101:4). У Бутті 18–23 розповідається про деякі суворі випробування Авраама та показано його вірність. Протилежністю Авраамовій долі є доля Содому та Гоморри. Вивчаючи ці розділи, думайте про Авраама. Як він зміг витримати свої випробування? Які благословення прийшли завдяки тому, що він вірно підкорявся Господу? Як ми можемо наслідувати його приклад, коли прагнемо тих самих благословень?

Авраам отримав обіцяння від Бога (пізніше їх було названо Авраамовим завітом) і здобув титул “батько

вірних” (УЗ 138:41). Він допоміг нам отримати благословення євангелії (див. УЗ 84:33–34; 124:58). Людей же Содому та Гоморри, з іншого боку, було знищено Богом через їхню злочестивість.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Божі обіцяння буде здійснено або безпосередньо Ним, або через Його слуг (див. Буття 18:2, 9–15; 21:1–2; див. також Буття 17:15–19; УЗ 1:38).
- Господь дає особливі благословення тим, хто вірно витримує випробування і перевірки (див. Буття 18:1–19; 20:1–3, 14–18; 22:1–19; див. також УЗ 58:4).
- Ось чому навчає Книга Буття про наші стосунки з Господом:
 - а. Господь може робити те, що неможливе для нас. Отже, ми повинні мати віру і довіряти Йому (див. Буття 18:9–14; 21:1–8; див. також Римлянам 4:16–22; 1 Нефій 4:1).
 - б. Праведні люди в суспільстві або державі можуть тимчасово захистити решту людей від повноти осуду Божого на злочестивих (див. Буття 18:23–32; див. також Алма 10:22–23; 62:40; Геламан 13:13–14).
 - в. Якщо люди постійні у своєму виборі приєднуватися до злочестивих, то це може знищити їх фізично і духовно (див. Буття 19).
 - г. Господь всіх нас випробує, і ми повинні виконувати те, що Він наказує, яким би важким це не здавалося. Якщо ми слухаємося, усе піде нам на користь—у цьому житті чи в наступному (див. Буття 21:9–21; 22:1–19; див. також Римлянам 8:28; УЗ 90:24).
- Якщо ми дійсно любимо Господа всім своїм серцем, то охоче зробимо все, що Він просить (див. Буття 22:1–12; див. також Іоанн 14:15; Омній 1:26).

Рекомендації для навчання

Буття 18:1–15. Господь дає славетні обіцяння своїм вірним послідовникам. Він має владу виконати свої обіцяння і зробить це “у свій власний час, своїм власним шляхом і за своєю власною волею” (УЗ 88:68).
(20–25 хвилин)

Дайте кожному учню аркуш паперу, на якому написано:

Ваш вчитель каже: “Я обіцяю тобі, що _____”.

Ваші батьки кажуть: “Ми обіцяємо тобі, що _____”.

Попросіть кожного учня написати на відведеному місці обіцяння, які вони найбільше хотіли б почути. Запропонуйте кільком учням розказати, що вони написали, і пояснити чому. Спитайте:

- Які обіцяння ви отримували від цих людей в минулому?
- Наскільки ті обіцяння були важливими для вас?
- Чи впевнені ви, що отримані вами обіцяння завжди будуть виконуватися? Чому “так” або чому “ні”?

Господь також дає обіцяння. Спитайте учнів, де саме вони можуть знайти деякі з обіцянь, що їх дає Господь (наприклад, патріарші та інші благословення священства, обряди, слова живих пророків і Писання). Попросіть учнів подумати над деякими з обіцянь, які Господь дав їм особисто. Скажіть їм, що Господь має силу виконати кожне зі Своїх обіцянь і що Він здійснить їх.

Попросіть учнів прочитати Буття 18:1–12 і знайти обіцяння, яке отримала Сара. Спитайте:

- З огляду на її вік (див. в. 11), чи не славетним було це обіцяння?
- Як Сара відреагувала на це обіцяння? (див. в. 12).
- Чому, на вашу думку, вона відповіла саме так?

Поділіться коментарем до Буття 18:9–15 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (сс. 75–76). Спитайте учнів, чи були вони колись здивовані або вражені чудовою великодушністю Бога.

Попросіть учнів прочитати Буття 18:13–14 і знайти, що саме Господь сказав про Свою силу дотримуватися Своїх обіцянь. Запитайте в них, як вони відповіли б на запитання “Чи є щось для Господа занадто важким?” Прочитайте Учення і Завіти 1:36–37 і 82:10. Спитайте: Як ці Писання підтримують учення, що Господь виконає кожне зі Своїх обіцянь, яким би важким воно не здавалося нам?

Допоможіть учням зрозуміти, що для Господа немає нічого занадто важкого, але Він благословляє нас “у Свій власний час, Своїм власним шляхом і за Своєю власною волею” (УЗ 88:68). Подумайте, наприклад, як довго Сарра і Авраам чекали, поки їх буде благословлено дітьми.

Прочитайте з учнями Буття 15:1–6 і розгляньте, що робив Авраам, коли тривожився. Як і чому він отримав благословення? Прочитайте Ісаїя 40:25–31 і знайдіть, чого навчають ці вірші про важливість поклатися на Господа (тобто терпіння). Можна запросити учнів розповісти, що вони відчували, коли отримували відповідь Господа і вона була найкращою для них, навіть якщо і не такою, на яку вони сподівалися.

Буття 18:1—15. Божі обіцяння буде виконано або безпосередньо Ним, або через Його слуг. (5–10 хвилин)

Спитайте учнів, які проблеми є для молоді найважчими, та перелічіть їх на дошці. Спитайте: Чи є щось занадто важким для Господа або занадто важким для нас, якщо Господь з нами?

Зосередьте обговорення на тому, що із наказаного їм Господом вимагає очікування, наприклад, не ходити на побачення до шістнадцяти [років], відкласти на два роки свої заняття заради служіння на місії, залишатися морально чистими і жити за законом десятини. Складіть своє свідчення, що Господні благословення чекають на тих, хто витримує терпеливо у вірі, й що Господь завжди виконує Свої обіцяння.

Буття 18:16–33; 19:1–13, 23–26. Коли світ все більше стає нечестивим, нам потрібно знати, що праведні можуть мати рятівний вплив на грішних людей; нам потрібно знати, як вони повинні ставитись до інших, коли суди Божі вражають мешканців землі, а також те, що Бог зробить для праведних. (30–35 хвилин)

Спитайте учнів, чому, на їхню думку, Бог знищив ціле населене місто. Щоб знайти відповідь на це запитання, нехай учні виконають одне із запропонованих далі завдань; при цьому слід зважити, скільки часу залишається до кінця уроку:

- Попросіть учнів використати свої Путівники по Писаннях і, прочитавши в ньому статті “Знищення”, “Бог, Гнів Божий”, “Нечестя” і “Злочестивість”, знайти відповіді на поставлене запитання.
- Прочитайте Мойсей 7:33–34 та 8:28–30, де сказано про злочестивість напередодні Потопу.

Попросіть учнів прочитати Буття 18:20–21 і сказати, жителі яких міст були дуже грішними в часи Авраама. Попросіть учнів ознайомитися з наступними уривками і назвати особливі гріхи, які були поширені в Содомі та Гоморрі, а потім провести обговорення:

- Буття 19:4–11 (див. також ПДС, Буття 19:9–15)
- Єзекиїль 16:48–50
- Юда 1:7 (див. також коментар до Буття 19:13 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 76)

Запитайте, чим саме гріхи, згадані в цих уривках, схожі на гріхи, про які вони вже прочитали і провели обговорення. Попросіть учнів подумати, чи не ті самі гріхи існують і в наш час і як Бог сьогодні ставиться до тих самих проявів зла, про які говорили Його пророки.

Скажіть учням, що Господь, перш ніж послати Своїх вісників до Содому та Гоморри, розповів Авраамові, що саме Він збирався зробити. Перед тим, як прочитати, що відповів Авраам, спитайте учнів, чому, на їхню думку, Бог є таким терплячим до них і до суспільства в цілому. Нехай вони прочитають Буття 18:23–33 і знайдуть причини, з яких Бог є таким терплячим.

Як праведні повинні ставитися до людей, які є достатньо злочестивими (як група), щоб їх було знищено? Врахуйте в своєму обговоренні те, що Господь сказав в Ученні і Завітах 86:1–7 стосовно притчі про пшеницю та кукіль.

Прочитайте з класом Алма 10:22–23 і обговоріть, як це стосується діалогу між Авраамом і Господом. Спитайте: Чого саме ми можемо навчитися з того, що Авраам робив і говорив? (див. коментар до Буття 18:16–33 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 76). Нехай вони прочитають Учення і Завіти 29:7–9 і 133:4–15 та звернуть увагу на пораду, яку Господь дав щодо цього вчення. Спитайте:

- Що, за словами Господа, Він має намір зробити?
- Що ми можемо зробити, аби отримати Його захист?

Знову спитайте учнів, чому Бог збирався знищити людей. (Буде корисно згадати тут історію Ноя та знищення людей в його часи). Попросіть учнів прочитати 1 Нефій 17:35 і Алма 45:16 та пояснити, що ми дізнаємося з цих Писань стосовно того, коли саме Бог знищує народи. Спитайте:

- Яке слово з цих двох щойно прочитаних Писань могло б описати Содом та Гоморру після того, як праведних людей було вигнано? (*Дозріли*).
- Що Бог зробив з Содом та Гоморрою після того, як праведні пішли?
- Чого ми можемо навчитися з історії про Содом та Гоморру, що допомогло б нам пережити великі знищення в майбутньому або уникнути їх?

Буття 19:1–8. Ми повинні поважати й шанувати слуг, призначених Господом. (10–15 хвилин)

Спитайте в учнів, що б вони відчували, якби їх відвідав Президент Церкви або хто інший з Генеральних авторитетів. Скажіть їм, що і Авраама, і Лота відвідали особливі посланці від Господа. Нехай вони прочитають Буття 18:2–8 і 19:1–3 та знайдуть, як саме Авраам і Лот приймали помазаних слуг Господа. Спитайте:

- Як повага, з якою Авраам і Лот приймали посланців Господа, може підказувати нам, як повинні діяти ми?
- Як ми можемо виявляти повагу до наших пророків і провідників, хоч їх і немає поруч з нами?

Попросіть учнів прочитати Кн. Якова 4:6; 3 Нефій 23:5 та Учення і Завіти 1:14, 37–38 і сказати, яку пораду дає кожне з цих Писань. Обговоріть, як нам виявляти належну повагу до своїх місцевих Церковних провідників, які для нас є також слугами Господа.

Через пророка Джозефа Сміта Господь попереджав членів Церкви про те, що ми повинні виявляти повагу до своїх провідників та один до одного. Членам Церкви було сказано змінити “приклад своєї поведінки перед

Церквою та перед світом в усіх своїх манерах, звичаях і звичках, а також у привітаннях [один одному]; віддавати кожній людині пошану, відповідну її посаді, покликанню і священству, в які Я, Господь, покликав і висвятив вас” (*History of the Church*, 2:177).

Буття 19–22. Постійний зв'язок зі злочестивими за власним вибором може призвести до фізичного і духовного знищення. (30–35 хвилин)

Використайте плівку або папір, щоб зробити смужки на підлозі, як показано на наступній схемі. Зробіть їх достатньо довгими, щоб кінці розходилися приблизно на два метри.

Запропонуйте учням пройти якомога далі, одночасно крокуючи по цих смужках. Спочатку робити це буде просто, а потім все важче і важче. Згодом вони мають або йти по одній із смужок, або впасти. Щоб продемонструвати складність запізнілого рішення, попросіть учня, якому вдалося пройти найдалше, підняти одну ногу—залишаючи іншу на місці—і поставити її на ту саму смужку, де стоїть друга нога, не втративши при цьому рівноваги.

Позначте одну із смужок “Шлях Господа”, а іншу—“Шлях світу”. Спитайте учнів:

- Як це завдання можна порівняти з тим, як намагаються жити деякі люди?
- Чому ці смужки досить близькі на початку?
- Як це описує один із способів, яким Сатана обманює нас?

Прочитайте й обговоріть 2 Нефій 28:19–24 і наступний вислів старійшини Езри Тефта Бенсона, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Христос навчав, що ми повинні бути у світі, але не від світу. Проте, серед нас є ті, які не стільки зацікавлені в тому, щоб нести євангелію у світ, скільки в тому, щоб вносити мирське в євангелію. Вони бажають, щоб ми були у світі і від світу” (in *Conference Report*, Apr. 1969, 11).

Попросіть учнів прочитати Буття 13:5–13 і знайти момент, коли шляхи Авраама і Лота явно розійшлися. Скажіть їм, що Содом був дуже багатим і процвітаючим

містом, але також і дуже злочестивим (див. в. 13).

Спитайте:

- Яка небезпека існувала для Лота і його родини через те, що він “наметував аж до Содому”? Чому?
- Що може символізувати “наметування” до чогось?
- А до чого повинні “наметувати” ми? (див. Мосія 2:6, де можна знайти одну з пропозицій).

Попросіть учнів прочитати Буття 14:12 і дізнатися, куди пізніше Лот перебрався з сім’єю. Нехай вони потім прочитають Буття 14:5, 11–12, щоб побачити, до яких неприємних наслідків призвело його рішення жити в Содомі. Зазначте, що Авраам не був узятий у полон і навіть не брав участі у тій битві, хіба що для звільнення Лота. Обговоріть, як життя за євангелією,—а воно схоже на життя в безпечному місці,— допомагає нам уникнути або позбутися певних труднощів і проблем, від яких, здається, треба “звільняти” інших.

Авраам був переповнений рішучості служити тільки Богові. Попросіть учнів прочитати Буття 14:17–24. Нагадайте їм, ким був Мелхиседек (див. коментар до Буття 14:18 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 67–68, та в пропозиціях для навчання до Буття 14:17–24, с. 43). Попросіть їх уявити, якою людиною був цар Содому, і розповісти, чому, на їхню думку, Авраам робив і говорив саме так. Спитайте: Як дії Авраама показали, яким шляхом він хотів ходити?

Господь пообіцяв Аврааму нескінченне потомство, хоч у нього з Саррою на той час дітей не було (див. Буття 15:1–5). Попросіть учнів прочитати в Бутті 15:5–6 Авраамову відповідь на обіцяння Господа. У Бутті 17 і 18 ми читаємо, як саме Господь відновив це обіцяння Авраамові й Сарі, хоч вони вже були дуже поважного віку.

Попросіть учнів прочитати Буття 19 та назвати, до яких наслідків призвело життя Лота в Содомі. Особливо нехай вони знайдуть описання впливу, який відчула на собі сім’я Лота. Запросіть учнів поділитися думками, як ми можемо жити серед злочестивості та залишатися праведними. Нехай вони порівнюють те, що сталося з Лотом і його родиною, з тим, що сталося з Авраамом і його родиною, як про це написано в Бутті 21–22, особливо звернувши увагу на обіцяння, дані в Бутті 22:17–18.

Спитайте учнів:

- Що люди могли б подумати про цих двох чоловіків, якби спостерігали за ними на початку цієї історії, в її середині, та наприкінці її?
- Чого ми можемо навчитися від них стосовно вірності Господу?
- Чого саме ми можемо навчитися від них, взявши до уваги приклад з двома смужками?

Прочитайте вступ до брошури “Заради зміцнення молоді”, написаний Першим Президентством ([буклет, 1990], сс. 3–5). Спитайте:

- Як їхня порада допомагає вам прийняти рішення, яким шляхом іти в житті?
- Як інші поради з цього буклету можуть благословити ваше життя?

Буття 21. Авраам і Сарра в усьому покладалися на Господа. (15–20 хвилин)

Щоб спонукати учнів глибше відчути, як важливо покладатися на Господа, попросіть їх виконати завдання А до Буття 20–21 у навчальному посібнику для учнів.

Буття 22. Історія про готовність Авраама пожертвувати своїм сином Ісаком є не тільки вражаючою демонстрацією вірності. Вона також навчає і свідчить про Спокуту Ісуса Христа. (45–50 хвилин)

Обговоріть з учнями питання, які знаходяться у вступі до Буття 22 в їхніх учнівських посібниках. Користуйтеся роз’ясненнями в розділі “Розуміння Писання” цього навчального посібника, щоб полегшити відповідь на питання “чому”.

Історія в Буття 22:1–18 є настільки важливою, що ви, ймовірно, захочете прочитати її вголос у класі. Зупиняйтеся час від часу, щоб вивчаючи цей урок, ставити питання, обговорювати, роздумувати і коментувати. Наприклад, прочитайте вірш, а потім зупиніться і спитайте учнів, що вони дізналися з нього про Авраама, Ісака, Сарру або Господа. Можна також дати корисну інформацію про Авраама з підручника *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 77–80.

Попросіть учнів зачитати, що Господь сказав членам Церкви в Ученні і Завітах 101:4–5. Запитайте в них, чому, на їхню думку, ми повинні певним чином бути випробуваними і перевіреними. (Переконайтеся, що вони розуміють, що це писання не означає, що треба жертвувати своєю дитиною). Щоб допомогти цьому обговоренню, поділіться інформацією стосовно Буття 22 з учнівського посібника та коментарем до Буття 22:1 в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 78).

Попросіть учнів уявити, що в них є новий потужний автомобіль або щось інше, що має велику цінність для молодих людей. Спитайте:

- Чи дозволили б ви сісти за кермо цієї своєї машини або погратися чи покористуватися іншим цінним для вас подарунком людині нерозважливій, недосвідченій, невірніваженій, наприклад, дитині, якій 5–10 років? Чому?
- А що, на відміну цьому, Господь обіцяв дати нам? (див. УЗ 76:58–59, 95; 84:38).

Попросіть учнів звернути увагу в Бутті 22:16–18 на те, що Господь, побачивши готовність Авраама послухатися і пожертвувати своїм єдиним сином, запевнив його в урочистій клятві, що всі благословення, обіцяні йому раніше, *будуть* дані —разом з іншими, про які не було згадано під час попередніх подій. Спитайте: Як послухність Авраама допомогла йому стати гідним цих великих благословень?

Разом з учнями складіть список того, що, на їхню думку, в цій історії про Авраама та Ісака є подобою (прототипом або символом жертви Ісуса Христа, або попросіть їх поділитися тим, що вони написали в завданні А для Буття 22 у своїх учнівських навчальних посібниках. Інформація, яка знаходиться в коментарі до Буття 22:1–19 в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 77–78), допоможе у виконанні цього завдання.

Нагадайте учням, що коли Небесний Батько дозволив принести в жертву Свого Сина, ягняти поруч в гушавині не було. Ісус жив безгрішним життям кожную мить кожного дня, тож Він зміг принести жертву,—як саме, ми навіть не можемо досягнути,—щоб підготувати шлях для нашого спасіння, умовою якого є наше покаяння. Якщо ми прагнемо уподібнитися Йому, то маємо бути готовими до того, що нас попросять долати гріх і жертвувати.

Попросіть учнів прочитати наступний вислів старійшини Ніла А. Максвелла, члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів.

“Хіба ж ми з вами можемо сподіватися, що нам вдасться з наївністю здійснювати пурхання все своє життя, начебто кажучи: “Господи, дай мені досвід, але не через скорботу, не через горе, не через біль, не через протистояння, не через зраду, і, звичайно ж, не через самотність. Збережи мене, Господи, від усіх цих переживань, які зробили Тебе Тим, Хто Ти е! Потім дозвоь мені прийти й перебувати з Тобою і повною мірою розділити Твою радість!” (in Conference Report, Apr. 1991, 117; or *Ensign*, May 1991, 88).

Старійшина Мелвін Д. Баллард, також апостол, розповідав про готовність нашого Небесного Батька принести в жертву Свого Єдинонародженого Сина:

“Мені здається, що я можу уявити нашого дорогого Батька в ту мить, коли Він стояв за завісою, спостерігаючи за цими смертними муками; . . . Його велике, сповнене любові до Свого Сина серце аж розривалося від болю. О, в той момент, коли Він міг спасти Свого Сина, я

дякую Йому і вихваляю Його за те, що Він не залишив нас. Я радію, що Він не втрутився і що Його любов до нас дала Йому сили, щоб Він витримав, дивлячись на страждання Свого Сина, та віддати Його зрештою нам—нашого Спасителя й Викупителя. Без Нього, без Його жертви ми б залишилися і ніколи не змогли б прийти прославленими у Його присутність. Ось чого, почасти, це коштувало для нашого Батька в небесах, щоб віддати Свого Сина в дар людям”. (in *Melvin J. Ballard, . . . Crusader for Righteousness* [1966], 137).

Можна дати учням деякий час, щоб вони висловили свою подяку за жертву та Спокуту Ісуса Христа.

Буття 12–22; Авраам 1–2. Авраама піднесено (див. УЗ 132:29), і його знають як “батька вірних” (УЗ 138:41). Він є взірцем для всіх нас в тому, як досягти вічного життя. (30–40 хвилин)

Авраам є важливою фігурою для членів Церкви, які стали причасниками благословень завіту. Попросіть учнів написати, чого вони навчилися, вивчаючи життя Авраама. Ви могли б запропонувати їм вибрати три принципи з його життя, які й сьогодні члени Церкви повинні практикувати. Нехай вони назвуть кроки розвитку Авраамового життя (тобто, з чого він почав, чим закінчив, як потрапив туди) або нехай напишуть твір на одну з наступних тем:

- Чому Авраама названо другом Божим і батьком вірних?
- Як я можу стати частиною завітної сім’ї Авраама?

Дозвольте учням писати твір упродовж усього часу заняття, а ви потім його письмово перевірите, або першу половину заняття виділіть для письмового завдання, а після цього нехай бажаючі поділяться тим, що вони написали.

Буття 24–33

Вступ

У Старому Завіті Єгову названо Богом Авраама, Ісака та Якова (див. Вихід 3:6). Завіт, який було складено з Авраамом, продовжувався по лінії його сина Ісака та його онука Якова. Ісак, Авраамів другий син, отримав завіт та благословення перворідства замість свого старшого брата Ізмаїла. Подібним чином і Яків, а не Ісав, був спадкоємцем завіту. Перворідство за традицією

віддавалось найстаршому синові від першої дружини, але це обумовлювалося вірністю цієї дитини. Писання містять кілька прикладів того, коли благословення перворідства отримували молодші сини (наприклад, Сиф, Авраам, Ісак, Яків, Йосип, Єфрем і Нефій; див. Буття 4:25; 11:27; 27:36–40; 28:1–5; 48:1–4, 14–22; 1 Нефій 2:22).

В отриманні благословення Авраамового завіту неухильна послухність є важливішою за походження або порядок народження. Незважаючи на своє походження, ми повинні заслужити благословення завіту через вірне життя за євангелією. Писання навчають, що віра в Святого Ізраїлевого і покаяння, а не походження, визначають те, хто саме отримує благословення Авраама (див. Римлянам 9:6–8; 2 Нефій 30:2; УЗ 64:34–36; Авраам 2:6–11). Вивчаючи Буття 24–33, зверніть увагу на вірність Ісака та Якова, а також на значення шлюбу в завіті; і перше, і друге є умовами отримання благословень Авраама.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Особисте достоїнство є важливішим за походження або порядок народження для отримання благословень Авраамового завіту (див. Буття 24:57–60; 25:19–34; 26:1–5, 24, 34–35; 27:46; 28:1–19).
- Шлюб у завіті, тобто вічний шлюб у храмі, є необхідним, щоб отримати повне благословення Авраамового завіту (див. Буття 24:1–4; 26:34–35; 27:46; 28:1–9; див. також УЗ 131:1–4; 132:19–20).
- Ми повинні намагатися улагоджувати проблеми або позбутися недобрих почуттів, які ми маємо до інших (див. Буття 27:30–42; 31:17–55; 32:3–23; 33:1–16).
- Ми повинні мати цілісність у шануванні своїх обов'язків (див. Буття 29).
- Господь благословляє нас фізично і духовно, коли ми дотримуємося своїх євангельських заповітів (див. Буття 30:37–43; 31:5–7, 9, 42; 32:9–12).

Пропозиції для навчання

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 10, “Тисячі мільйонів”, використовує аналогію з доміно, щоб показати, якими далекосяжними є наслідки шлюбу в завіті (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Буття 24–28. Ті, хто одружуються в храмі й дотримуються укладених там заповітів, будуть насолоджуватися піднесенням як чоловік і дружина. (35–40 хвилин)

Напишіть на дошці *Життєво важливі рішення*. Попросіть учнів назвати кілька найважливіших рішень, які їм доведеться приймати, і запишіть їхні відповіді на

дошці. З цього списку нехай вони виберуть рішення, яке, на їхню думку, матиме найбільший вплив на їхню вічну подорож. Нехай вони прочитають вислів Президента Спенсера В. Кімбола, який знаходиться у вступі до Буття 24 в навчальному посібнику для учнів. Прочитайте Учення і Завіти 131:1–5 і 132:1–6, 19–20 та обговоріть важливість таких надзвичайно важливих рішень, як: чому, з ким, коли і де ми одружуємося.

Попросіть учнів прочитати Буття 24:1–7; 27:46 і 28:1–9 та визначити, яких дружин хотіли мати для своїх синів Авраам і Сара, а потім Ісак та Ревека. Обговоріть, чому Авраам та Ісак були проти одруження своїх синів з “дочками ханаанськими”.

Попросіть учнів звернути увагу на те, яка була відстань між Хараном (або Паданом араміїським) та Беер-Шевою (див. Біблійні карти). Спитайте:

- Скільки часу займає подорож на таку відстань пішки, якщо в середньому за день проходити по 33 км?
- Як подорож на таку відстань свідчить про важливість шлюбного завіту?
- Що було б неправильним в одруженні з ханаанеянкою? (Повторення Закону 8:7–4).
- Що для нас сьогодні можна назвати шлюбом з дочками або синами ханаанськими? (Одруження з особою іншого віросповідання).
- Прочитайте Учення і Завіти 132:7, 14–16. Якими є деякі наслідки в смертному житті та у вічності через одруження поза завітом?

Попросіть учнів прочитати Буття 26:34–35 і 27:46 та розказати, що із зробленого Ісавом поставило під загрозу його право на благословення Авраама. Спитайте: Як Ісак і Ревека відреагували на рішення Ісава? Нехай вони прочитають Повторення Закону 7:3–4 і знайдуть Господні поради давньому Ізраїлю щодо шлюбу. Спитайте:

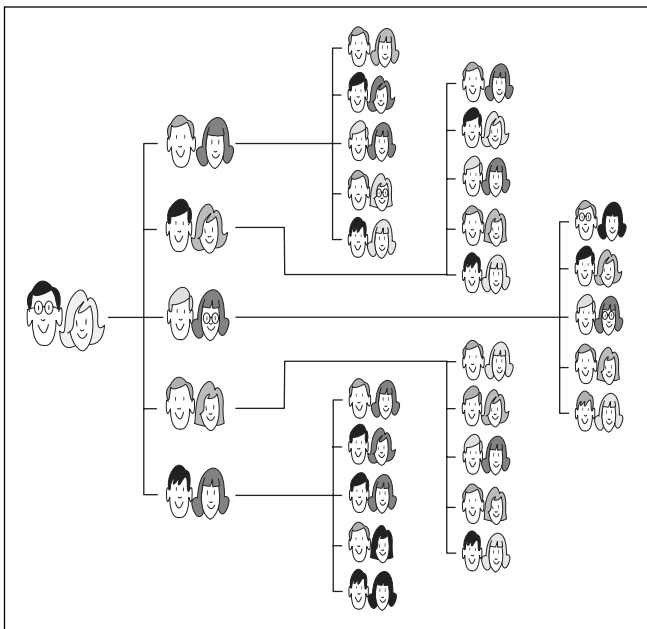
- Які риси слід мати людині, з якою ви візьмете шлюб?
- На яку відстань, на вашу думку, ви могли б піти, щоб знайти людину з такими рисами?
- Що саме ви маєте змінити у власному житті зараз, щоб самим бути людиною з такими рисами?

Буття 24–28. Наші рішення про шлюб можуть впливати на багато поколінь (35–40 хвилин)

Зробіть висновок з історії про те, як Господь допоміг Авраамовому слугі знайти гідну дружину для Ісака. Прочитайте з учнями історію про те, як Яків працював за Лію та Рахіль в Бутті 29:1–30. Спитайте:

- Що ми дізнаємося з цих історій про важливість шлюбного завіту?
- Чого саме ми навчаємося про бажання праведних батьків стосовно їхніх дітей?

Попросіть учнів прочитати Буття 24:60 і знайти благословення, що їх хотіла сім'я Ревеки для неї. Використовуйте вказані далі підрахунки, щоб допомогти учням усвідомити, на яку кількість людей може вплинути шлюбне рішення. Почніть з подружньої пари, яка має п'ятеро дітей. Припустимо, що кожний з них уклав шлюб (додайте п'ять дружин [або чоловіків] до загальної кількості), а кожна з тих пар має по п'ятеро дітей, і так далі (див. наведену схему). Зверніть увагу, як швидко потомство тієї першої пари стане більше за тисячу чоловік. Обговоріть, як наше рішення одружитися в храмі за порівняно короткий проміжок часу прямо впливає на тисячі ненароджених дітей нашого Небесного Батька. Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 132:19 і обговорити, як це стосується вічного шлюбу й сімей.

Обговоріть з учнями, що саме вони можуть робити вже тепер, аби підготуватися до храмового шлюбу (див. буклет *Заради зміцнення молоді*, с. 7). Прочитайте Буття 29:15–20 і обговоріть, що охоче зробив Яків, аби одружитися з Рахіллю. Вічне життя ніколи не здобути без обрядів храму, і тільки ті, хто є одруженими на вічність, зможуть насолоджуватися благословеннями вічної сім'ї. Президент Спенсер В. Кімбол розказав про принципи, які є необхідними для успішного і вічного шлюбу:

“По-перше, має бути відповідний підхід до шлюбу, який передбачає вибір “другої половини”, яка, наскільки це можливо, сягає вершин досконалості в усіх аспектах, які мають значення для особистостей. Потім ці двоє людей повинні прийти до олтаря в храмі, усвідомлюючи, що їм доведеться багато працювати, аби мати успішне спільне життя.

По-друге, має бути велика самовідданість.

По-третє, щоб любов жила і розцвітала, треба постійно виявляти увагу, свою закоханість, доброту та люб'язність один до одного.

По-четверте, треба жити, в усьому дотримуючись заповідей Господа” (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, ed. Edward L. Kimball [1982], 306).

Складіть своє свідчення про вічну цінність шлюбу в завіті і про те, що кожен учень має починати підготовку до нього вже тепер.

Буття 24; 31:1–16. Коли ми живемо достойно, Господь допомагатиме нам приймати праведні рішення. Люди, які піклуються про нас—батьки, Церковні провідники і вчителі—також допомагатимуть нам приймати важливі рішення. (25–30 хвилин)

Попросіть учнів подумати, який вибір їм уже довелося зробити сьогодні. Спитайте:

- Як ви приймаєте рішення?
- Чи є для вас настільки важливі рішення, що ви розраховуєте на допомогу Господа у прийнятті їх?

Попросіть учнів прочитати Буття 24:1–7 і визначити, яке рішення повинен був прийняти слуга Авраама. Спитайте: Яку, на вашу думку, частину в прийнятті цього рішення виконав Господь? Прочитайте решту 24-го розділу і знайдіть доказ того, що Господь підтвердив рішення слуги.

У Бутті 31 Якову потрібна була порада у прийнятті важливого рішення. Попросіть учнів дослідити вірші 1–2 та знайти, що турбувало Якова. Прочитайте вірші 3–16 і попросіть учнів визначити, від кого Яків отримав пораду та з ким він радився, вирішуючи, що йому робити, оскільки Лаван мав погані почуття до нього. Поділіться наступним висловом Президента Езри Теффа Бенсона про сімейні ради:

“Міцні родини можуть добре спілкуватися. Вони говорять про свої проблеми, спільно складають плани та співпрацюють для досягнення загальних цілей. Домашній сімейний вечір і сімейні ради застосовуються і використовуються як ефективні засоби для цього” (in *Conference Report* Apr. 1984, 6; or *Ensign*, May 1984, 6).

Нагадайте учням, що в нашому доземному житті Небесний Батько встановив зразок рад (див. Авраам 4:26).

Спитайте учнів, чого навчає рада Якова зі своїми дружинами і доземна рада з Небесним Батьком стосовно прийняття важливих рішень. Попросіть учнів опрацювати вказані уривки всім класом або в маленьких групах, а потім звітувати, чого саме вони навчилися стосовно прийняття важливих рішень і керівництва від Господа: Ісус Навин (Єгошуа) 1:7–9; Матвій 7:7–11; 2 Нefій 32:1–3; Учення і Завіти 6:22–24; 8:2–3; 9:7–9.

Поділіться своїм свідченням про пошук поради від Господа у процесі прийняття важливих рішень.

Буття 25–27. Для отримання благословень євангелії особисте достоїнство є важливішим, ніж походження або порядок народження. (15–20 хвилин)

Напишіть *Благословення перворідства* на дошці й спитайте учнів, що ці слова означали в старозавітні часи (див. коментар до Буття 25:32 в підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 85).

Прочитайте Авраам 1:1–7 та Буття 25:29–34 і порівняйте, як ставилися до “благословення батьків” Авраам і Ісав. Попросіть учнів вибрати фрази, які показують ставлення Ісава до свого перворідства, і записати їх на дошці. Нехай вони прочитають Буття 26:34–35 і знайдуть, що вчинки Ісава також демонстрували, що він дозволяв своїм фізичним бажанням брати верх над духовними благословеннями. Спитайте: Як батьки Ісава відреагували на його одруження?

Допоможіть учням зрозуміти, що Ісавове одруження з хіттеянськими жінками, яке було поза завітом, ще раз вказує на відсутність в нього зацікавленості отримати духовні благословення. Хіттеяни були ідолопоклонницьким народом, який жив в регіоні між Ханааном та Малою Азією. У Повторенні Закону 7:3–4 Господь детальніше пояснює, чим загрожує одруження з тими, хто має інші релігійні вірування.

Буття 25–27. Господь благословляє нас, коли ми дотримуємося своїх євангельських завітів. (15–20 хвилин)

Розгляньте з учнями, як Яків отримав благословення перворідства. Скористайтеся коментарем до Буття 27:1–40 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 85–86), щоб прояснити цю історію. Нагадайте учням, що у нас немає цілого сюжету, але Яків був тим, кого Господь призначив для отримання благословення перворідства (див. Буття 25:23). Як приклад, прочитайте Буття 27:33 і 28:1–4 і знайдіть слова, які показують, що Ісак знав, що Яків повинен був отримати це благословення. Попросіть учнів прочитати Буття

28:13–15 і визначити, що саме зі сказаного Господом Якову також виявляє, що він отримав благословення, як йому і належало. Навіть Яків не відразу цілком оцінив те, що Господь обіцяв йому; він здобув це розуміння через деякий час.

Старійшина Даллін Х. Оукс, член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Першонароджений Ісав “знехтував первородство своє” (Буття 25:34). Яків, другий близнюк, бажав його. Яків цінував духовне, а Ісав прагнув речей цього світу. Багато “ісавів” відмовилися від того, що має вічну цінність, заради вдоволення короткочасного голоду за речами світу” (in Conference Report, Oct. 1985, 76; or *Ensign*, Nov. 1985, 61; див. також Буття 25:30).

Старійшина Езра Тефт Бенсон, тоді член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

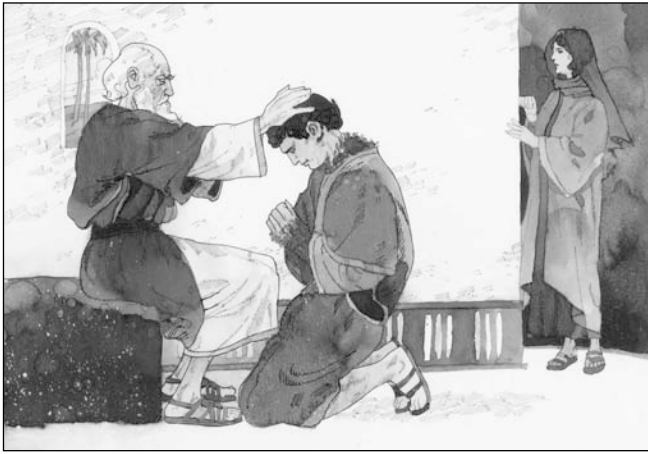
“Ваша спадщина є однією з найбільших в усьому світі. Вам ніколи не слід заздрити тому, хто з народження успадкував мільйони мирського багатства, або навіть тому, чиє народження дало йому право правити імперією. Ваше перворідство перевершує все це, і ви благословенні через своє походження” (*The Teachings of Ezra Taft Benson* [1988], 555).

Прочитайте Учення і Завіти 88:33 і спитайте учнів, якими благословеннями вони володіють як члени Церкви. Відповіді запишіть на дошці. (Їхніми відповідями можуть бути: дар Святого Духа, священство, таїнства, храмові благословення, Писання, живі пророки, члени філії або приходу, які складають одну велику сім’ю, та обіцяння вічного життя). Спитайте:

- Як нам навчитися цінувати свої благословення і не втрачати їх через байдужість або непослушність?
- Як ви вважаєте, чому деякі люди готові радше загинути, ніж втратити ці благословення?

Складіть своє свідчення про важливість євангельських обіцянь.

Буття 28:10–22. Обряди і завіти євангелії, найвищі з яких отримуються і укладаються в храмі, є необхідними для піднесення. (15–20 хвилин)

Покажіть учням зображення храму святих останніх днів та драбини. Запитайте в них, чи не бачать вони якоїсь схожості між ними, а якщо бачать, то яку. Поясніть, що перед тим, як послати Якова до Харану на пошуки гідної дружини, Ісак благословив його благословенням Авраама (див. Буття 28:3–4). Потім, на своєму шляху до Харану, Яків набув священного досвіду у Вефілі.

Попросіть учнів прочитати Буття 28:10–22 і пояснити, чому, на їхню думку, Яків назвав це місце “Бет-Ел” (див. Путівник по Писаннях, “Бет-Ел”). Нехай вони порівнюють обіцяння, що їх Господь дав Якову у Бет-Елі (див. Буття 28:13–15), з обіцяннями, які Господь дає тим, хто гідно відвідує храми (див. УЗ 109:22–26; 110:6–7).

Прочитайте вислів Президента Меріона Г. Ромні, який знаходиться в коментарі до Буття 28:10–19 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 86). Також прочитайте наведений вислів пророка Джозефа Сміта:

“Павло був узятий до третього неба, і зміг зрозуміти три основні щаблі драбини Якова — телестіальну, террестріальну і целестіальну слави, або царства” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 304–5).

Спитайте учнів, що символізують сходинки цієї драбини. Класом назвіть кілька обрядів або завітів, які вимагаються для піднесення (хрищення, дар Святого Духа, ендаумент і запечатування). Нехай вони прочитають Учення і Завіти 131:1–4 і відзначать обряд, який символізує верхній щабель цієї драбини.

Скажіть учням, що без Спокути Ісуса Христа жоден з цих обрядів євангелії не був би доступним для нас. Обговоріть зусилля, яке буде потрібне, аби піднятися на небеса по драбині, і як Господь, давши нам таку “драбину”, допомагає підніматися по її щаблям (див. Мосія 5:1–5; Етер 12:27).

Буття 32–33. Ми можемо зустрічати виклики життя більш впевнено, коли дотримуємося своїх завітів з Небесним Батьком. (30–35 хвилин)

Спитайте учнів, на що вони витратили б свій день, якби знали, що завтрашній день може не настати. Поясніть, що Яків був саме в такій ситуації, про що написано в Бутті 32. Він утік з рідної землі двадцять років тому почасти тому, що його брат Ісав хотів убити його. Зрозуміло, що, повертаючись додому, він боявся, що Ісав знову може посягати на його життя. Підготовка Якова до зустрічі зі своїм братом є взірцем того, про що ми можемо роздумувати і що можемо робити, аби найкращим чином зустріти виклики життя.

Попросіть учнів прочитати подумки Буття 32:3–20 і з’ясувати, що робив Яків, готуючись до зустрічі з Ісавом. Запитайте в них, що вони з’ясували, і запишіть їхні відповіді на дошці. Перечитайте вірші 9–12, особливо приділяючи увагу словам і фразам, що показують покірність Якова. Спитайте: Як покірність Якова підготувала його до зустрічі зі своїм братом?

Попросіть учнів прочитати Буття 32:24–32. Спитайте:

- Чого бажав Яків?
- Яку саме “боротьбу” міг переживати Яків?

Хоч більша частина того, що сталося в Пенуїлі є неясним (див. в. 31), із Писань видно, що там відбулася священна подія. Духовна боротьба часто передує могутнім одкровенням. Наприклад, коли Енош, Алма і Джозеф Сміт наполегливо шукали благословення від Господа, вони переживали таку “боротьбу” (див. Енош 1:1–5; Алма 8:10; Джозеф Сміт—Історія 1:13–17). Боротьбу, яку пережив Яків, можна назвати духовною боротьбою.

Прочитайте Буття 32:30 і запитайте, чому Яків назвав це місце Пенуїл—“лице Бога”. Яків писав: “бачив був Бога лицем у лице, та збереглася душа моя”. Можна припустити, що у певний момент він бачив Господа. Вірш 30 можна було б перекласти ще й так: “бачив був Бога лицем у лице, і викуплена душа моя” (див. також Буття 48:14–16).

Спитайте учнів, що саме з того, що із зробленого Яковом у попередні двадцять років підготувало його до пережитого ним у Пенуїлі. (Він одружився в завіті, терпляче виконував служіння, вірно жив за завітами і шукав Господа, коли зустрічався з труднощами). Боротьба Якова і благословення, отримані в результаті цього, стали для нього джерелом духовної сили упродовж усього його життя. Цей досвід був для нього важливим кроком у сходженні по “драбину” до своєї небесної цілі та, здається, був важливим попереднім кроком до всіх благословень, які він отримав пізніше, коли повернувся до Бет-Ела.

Спитайте учнів:

- Як цей досвід міг вплинути на Якова, коли він готувався зустрітися з Ісавом?
- Як знання про те, що ваше життя схвалено Богом, допомагає вам зустрічати труднощі?

Упевненість Якова зміцнилася завдяки тому, що він дотримувався своїх завітів з Господом (див. Буття 28:10–22). За свою праведність Яків отримав більше благословення через додаткові завіти—як на це вказано в Бутті 32:24–32. Спитайте учнів про завіти, які вони уклали, такі як завіт хрищення і завіт причастя. Запевніть їх, що вірність цим завітам допомагає їм приготуватись до більших благословень і відповідальностей, пов'язаних із завітами храму. Щоб наголосити на цьому, прочитайте Учення і Завіти 35:24.

Наведіть наступний вислів старійшини Ніла А. Максвелла, члена Кворуму дванадцятьох, узятий з його виступу про можливість повернення у присутність Господа:

“Не робіть нічого, що могло б зіпсувати цей момент. Не дозволяйте собі відхилитися з цього вузького і тісного шляху, але намагайтеся прибути на цю зустріч в такому стані і настільки духовними, щоб ви могли бути

наповненими радістю і впізнати дотик тих рук, бо Його руки милосердя й любові простягнуті до вас. Я присягаюся вам, що ця зустріч реальна. Для декого з вас воно настане раніше, для декого—пізніше, але настане, якщо ви будете вірними. Про це я свідчу!” (“*The Education of Our Desires,*” [devotional at the Salt Lake Institute of Religion, 5 Jan. 1983], 11).

Буття 34–41

Вступ

У Бутті 34–41 акцент переміщується з Якова, або Ізраїля, на його нащадків. Ми читаємо про праведність Йосипа і те, що він зазнав у своєму житті через злочестивість інших. Ми також читаємо, як Господь повернув Йосипові страждання на великі благословення, які допомогли йому врятувати всю родину від голодної смерті, зберігши таким чином завітне потомство Авраама.

Історія Йосипа подає багато важливих уроків. Старійшина Хартман Ректор молодший, колишній сімдесятник, сказав: “Історія Йосипа, сина Якова, названого Ізраїлем, є яскравою демонстрацією великої істини, що “все працюватиме разом на благо [тих], хто “любить Бога”. (Див. Римлянам 8:28). Здавалося, Йосип завжди чинив правильно, але більш важливим є те, що він діяв, маючи правильну мотивацію. І саме це є важливим, дуже важливим! Йосипа продали в рабство брати, і його купив Потіфар, начальник сторожі фараона. Але навіть як невільник-слуга, Йосип повертав кожний випадок, усі обставини, якими б важкими вони не були, на щось добре” (in Conference Report, Oct. 1972, 170; or *Ensign*, Jan. 1973, 130).

Вивчаючи історію Йосипа, зверніть увагу на те, що його життя було “праобразом” життя Спасителя. Ця ідея буде обговорюватися докладно в блоці Писань Буття 42–50.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Прагнення помсти є гріхом (див. Буття 34:1–31; див. також Буття 49:5–7; Левит 19:18).
- Господь дає благословення Авраама тим, хто вірно укладає священні завіти та дотримується їх (див. Буття 35:2–4, 6–7, 9–15; див. також УЗ 84:33–34; Авраам 2:11).

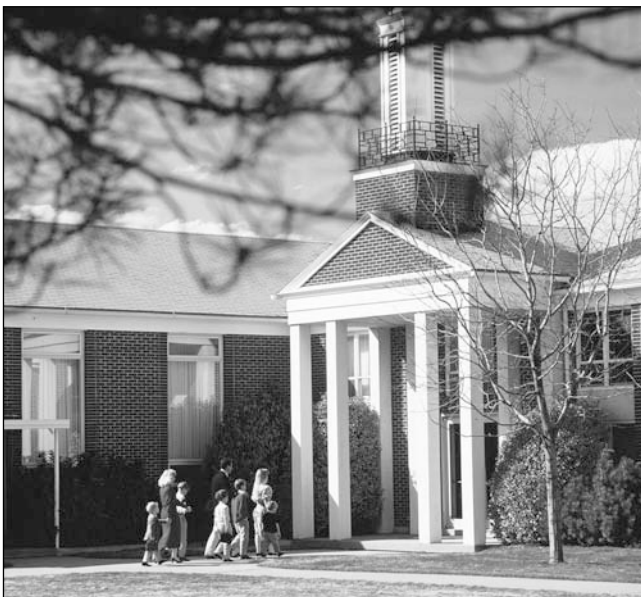
- Ревнощі та заздрість є проявами гордині. Вони змушують Дух відійти і можуть привести до більших гріхів (див. Буття 37:1–28; див. також Приповіді 6:34–35; 2 Нефій 26:32).
- У цьому житті праведні іноді зазнають великих страждань, але якщо вони вірні, Господь буде з ними і може повернути усі їхні випробування на великі благословення (див. Буття 37:1–28; 39:1–23; 41:1–45; див. також Алма 36:3; УЗ 98:3; 122:9).
- Порушення закону цнотливості є гріхом проти Бога (див. Буття 39:7–9; див. також Алма 39:5; Яків 2:28).
- Коли ми шануємо і слухаємося Бога та робимо Його [джерелом] найважливішого впливу на наше життя, то отримуємо силу протистояти спокусам і дотримуватися заповідей (див. Буття 39:9; див. також Матвій 22:35–40; Мороній 10:32).
- Господь часто попереджає нас про майбутні події через Своїх пророків. Мудрі прислухаються до їхніх порад (див. Буття 41:28–57; див. також Амос 3:7; Матвій 25:1–13).

Пропозиції для навчання

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 11, “Бо то Бог послав мене”—тут життя Йосипа порівняно з вишиванкою—з [планом] Небесного Батька (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Буття 35:1–5. Ми повинні готуватися духовно й фізично до відвідування храму (10–15 хвилин)

Покажіть учням два зображення, наприклад ті, що показано нижче (див. також с. 224).

© 1998 PhotoDisc, Inc. Усі права застережено.

Спитайте:

- Дивлячись на те, який вигляд мають ці люди, скажіть, чим вони займаються?
- Які підказки ви бачите на цьому зображенні?
- Що саме визначає доречність певного одягу для певних подій?
- У що б ви одяглися, якби готувалися до зустрічі з пророком або з Господом?

Попросіть учнів прочитати Буття 35:1 та знайти, куди саме було заповідано йти Якову. Усім класом з'ясуйте, що вони дізналися про Бет-Ел і події, які там відбувалися. Нагадайте учням, що гебрейською мовою *Бет-Ел* означає “дім Божий” (див. також вислів президента Меріона Д. Ромні в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 86, що “храми для усіх нас є тим, чим Бет-Ел був для Якова”).

Прочитайте Буття 35:2–5 і спитайте:

- Що сказав Яків, аби спонукати своїх людей одягтися належним чином, коли вони готувалися йти до Бет-Ела?
- Як ми можемо скористатися цією порадою сьогодні?
- Про яку ще підготовку, крім фізичної, каже Яків у вірші 2? (Про духовну підготовку).
- Як ми можемо прислухатися до його поради “усунути чужинних богів, які є серед вас, і очиститися”?

- Як ми можемо духовно підготуватися, щоб іти до таких святих місць, як храми або церковні доми зборів?

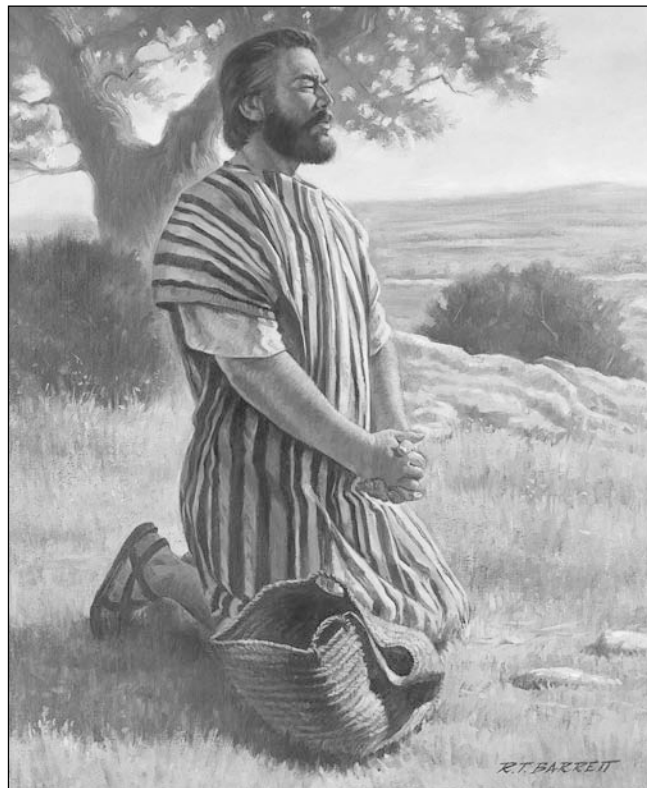
Попросіть учнів знайти у своїх примірниках Путівника по Писаннях уривки з Писань, які допомагають зрозуміти, як ми можемо очиститись або стати достойними (статті “Чистий, чистота”, “Каятися, покаєння” і Гідність, гідний”). Попросіть їх поділитися своїми знахідками з класом. Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 110:6–8 і розповісти, які саме благословення обіцяв Господь, якщо ми не осквернимо храм, увійшовши туди негідними. Можливо, ви також захочете поділитися інформацією з рубрики “Одяг і зовнішній вигляд”, що в буклеті *Заради зміцнення молоді* (с. 8).

Буття 35:9–13. Життя Якова ілюструє той принцип, що коли ми отримуємо благословення від Господа, це відбувається через укладення і дотримання завітів.
(25–30 хвилин)

Спитайте учнів:

- Як ви вважаєте, духовність—це те, з чим людина народжується, чи те, що вона має розвинути?
- Що саме люди роблять, аби ставати більш праведними і духовно зрілими у процесі зростання?
- Що саме може привести нас до бажання бути більш праведними?

Які факти з життя Якова показують, що він зростає духовно, коли вчився звертатися до Господа у важкі для себе часи. Попросіть учнів швидко ознайомитися з Буттям 26—35 і назвати події з життя Якова у хронологічному порядку. Запитайте учнів, як, на їхню думку, кожна з тих подій допомагала Якову зростати духовно. Попросіть їх поділитися тим, що їх більш за все захоплює в Якові або який приклад з його життя навчив їх чомусь, що стосується вічних благословень.

Попросіть учнів переглянути і порівняти три відвідування Якова Господом (див. Буття 28:10–22; 32:24–31; 35:9–13). Спитайте:

- Чим схожі ці візити?
- Чим вони відрізняються?
- Що вони представляють в духовному прогресі Якова?
- Що вони могли б символізувати в нашому духовному розвитку?
- У чому виявлялася духовна зрілість Якова у кожному з цих разів?

Зауваження: Скористайтеся інформацією з трьох наступних абзаців, щоб допомогти учням проаналізувати ці відвідування.

Буття 35:9–13 розповідає про третє записане відвідування Якова Господом, що вдруге відбулося у Бет-Елі. Багато в чому це відвідування завершило духовну подорож, яка почалася, коли Яків був молодий, неodrужений; тоді він тікав від гніву свого брата, Ісава. Під час першого відвідування Яковом Бет-Еля Господь відкрив Себе Якову уві сні. Згадування Якова про те, як він прокинувся від свого сну, наводить на думку про духовне пробудження в його житті, так само як і появу в ньому зростаючої відданості Богу (див. Буття 28:10–22; див. також коментар до цих віршів у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 86). У тому першому сні Господь говорив йому про численні обіцання Авраамового завіту, які він міг отримати. Яків відповів на це, назвавши те місце “Бет-Ел” (гебрейською мовою “дім Божий”) й узявши на себе особливі обов’язки послухності Господу та Його заповідям.

Після двадцяти років перебування у Падані араамійському (Сирія) Яків подорожував назад на свою батьківщину. Він дотримався свого завіту з Господом і зріс духовно. У місці з назвою Пенуїл, що означає “лице Бога”, Яків отримав вельми священний досвід (див. Буття 32:24–31). Він боровся з людиною за благословення (пізніше він назвав цього чоловіка ангелом; див. Буття 48:16). Особа, з якою він боровся, спочатку дала йому нове ім’я, а потім дала благословення. Нове ім’я “Ізраїль” (яке гебрейською може означати “той, хто є наполегливим перед Богом” або “нехай Бог переможе”) вказує на те, що Яків прожив попередні двадцять років і яким є його духовне зростання. У Бутті 28 описано, як Господь шукав Якова, а в Бутті 32, двадцятьма роками пізніше, ми читаємо, як Яків наполегливо шукав Господа і боровся за Його благословення. Яків хотів знати, яким він є перед Господом, і отримав заспокійливу відповідь (див. Буття 32:24–29).

У Бутті 35 ми читаємо про третю значну духовну подію в житті Якова. Яків повернувся на те місце, де Господь йому вперше Себе відкрив і де Яків зобов’язався неухильно йти за Господом. Цього разу Яків привів усю свою сім’ю, і Господь підтвердив для нього його нове ім’я Ізраїль (яке вперше було отримано в Пенуїлі) та багато інших благословень Авраамового завіту, включаючи благословення, які стосуються його потомства. Він довів свою вірність знанню, яке отримав, і зобов’язанню, яке взяв на себе першого разу у Вефілі. Подібно до свого батька і діда, Яків шукав завітного благословення від Бога щодо його сім’ї та вічного життя—і він отримав його. На закінчення, попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 132:37 і знайти, де саме Яків перебуває зараз і чому він отримав таке благословення.

Виходячи з того, що учні дізналися про духовний розвиток Якова, і те, що вони знають про доступні в наш час благословення евангелії, намалюйте разом з учнями сходи, що показують кроки, які необхідно

зробити, аби отримати благословення вічності (див. Пропозиції для навчання до Буття 28:10–22, с. 51).

Буття 37–41. Прагнення бути праведними не гарантує того, що наше життя завжди буде приємним, процвітаючим та безболісним. Якщо ми вірні, Господь поверне наші випробування й труднощі на благословення, але цей процес відбудеться за Його розкладом, а не нашим. (60–70 хвилин)

Мон. 1

Мон. 2

Покажіть учням ілюстрацію 1 (с. 225) і запитайте в них, що, на їхній погляд, відбувається на зображенні— щось добре, чи щось погане. (Більшість скаже, що відбувається щось погане. Якщо хтось із учнів скаже, що відбувається щось добре, попросіть його пояснити і застосувати це до того, що ви їм викладаєте). Потім покажіть ілюстрацію 2 (с. 226) і запитайте, як вигляд події на ілюстрації 1 у більшому масштабі, змінює їхнє ставлення до того, що відбувається. Запитайте в них, чи переживали вони колись неприємності, які пізніше перетворилися на благословення. (Наприклад, догляд за літньою або хворою людиною і знання та благословення, які прийшли завдяки цьому досвіду). Якщо хтось із ваших учнів вважає доречним поділитися

переживанням, яке не є надто особистим, можна запросити їх розказати про це класу. Скажіть учням, що вони будуть вивчати історію, в якій йдеться про людину, яка пережила декілька випробувань, що пізніше перетворилися на благословення.

Запишіть на дошці такі посилання, що стосуються подій з Йосипового життя:

1. Буття 37:1–4	7. Буття 40:1–19
2. Буття 37:5–11	8. Буття 40:20–23
3. Буття 37:12–28	9. Буття 41:9–45
4. Буття 39:1–6	10. Буття 41:46–49, 53–57
5. Буття 39:7–20	11. Буття 41:50–52
6. Буття 39:21–23	

Призначте кожному учневі або групі учнів одне або більше з цих посилань для опрацювання. Після того, як вони прочитають призначені їм уривки, нехай вирішать, був той досвід нещастям чи благословенням. Нехай вони на дошці запишуть відповідне слово поруч з посиланням.

Коли кожен уривок буде відмічено, нехай кожен учень або хтось із кожної групи за порядком написаних посилань підведець і розповість історію, пояснивши, чому цей досвід був або нещастям, або благословенням для Йосипа. Під час цих розповідей заохочуйте інших учнів пояснювати, як розвиток події змінює її значення. Наприклад, коли Йосип потрапляє до в'язниці через жінку Потіфара, це можна вважати нещастям, але наступна група може вирішити, що це більшою мірою було благословенням, бо воно призвело до того, що Йосип зрештою став другою людиною в країні після фараона. Закінчуючи це завдання, спитайте учнів, як розуміння цих подій в ширшому ракурсі всього життя Йосипа змінило їхнє ставлення до цих епізодів.

Попросіть учнів прочитати вислів пророка Джозефа Сміта у введенні до Буття 38–39 в їхніх навчальних посібниках і сказати, чому те саме можна сказати і про Йосипа з Єгипту. Перелічіть з класом випадки, коли особа з меншою, ніж у Йосипа з Єгипту, вірою могла б просто впасти у відчай і відмовитися від обіцянь, даних Йосипові Господом у його сні. Спитайте: Що, на вашу думку, могло б статися, якби Йосип впав у відчай і став злочестивим? Прочитайте й обговоріть пораду Господа, дану пророку Джозефу Сміту в Ученні і Завітах 122:5–9 стосовно випробувань та переслідувань.

Спитайте учнів, як часто вони чули від інших: “Це несправедливо!” або “Життя несправедливе!” Запитайте в них, погоджувалися вони з цим чи ні і чому. Спитайте: Чи вважаєте ви, що життя завжди здавалося Йосипові справедливим?

Нагадайте учням про те, як на початку навчального року ви обговорювали план щастя нашого Небесного Батька. Спитайте: Яку роль відігравали у цьому плані

випробування та нещастя? Див. “Великий план щастя” сс. 13–19; див. також Етер 12:6). Нехай вони прочитають Об’явлення 15:3 і 2 Нефій 26:7 та обговорять, чого саме ці уривки навчають про справедливість Бога.

Уся робота Спасителя полягала в тому, щоб допомогти нам прогресувати й зростати; вона вчинена нам на благо, якщо ми довірятимемо Йому й будемо виявляти послухність тим істинам, які ми отримали (див. 2 Нефій 26:24; Мойсей 1:39). Згадавши всі ці істини, попросіть учнів написати відповідь на запитання: Чому іноді Бог дозволяє траплятися чомусь поганому з добрими людьми? Попросіть кількох учнів поділитися тим, що вони написали.

Поділіться своїм свідченням про важливість того, щоб зустрічати свої випробування з хоробрістю та вірою, щоб згодом “усе, в чому ви були скривджені, [спрацювало разом] вам на благо” (УЗ 98:3; див. також УЗ 90:24).

Буття 39:7–20 (Опанування Писань, Буття 39:9). Коли ми слухаємося Бога та впливу Його [джерелом] найважливішого впливу на наше життя, то отримуємо силу протистояти спокусам. (35–40 хвилин)

Можна записати на дошці наступний вислів Президента Гордона Б. Хінклі:

“Здається, що для всього світу секс став нав’язливою ідеєю. У дуже оманному та звабливому вигляді він постійно атакує вас. Вас піддано його впливу в телепрограмах, у журналах і книгах, на відео і навіть у музиці. Відвертайтеся від цього. Уникайте цього. Я знаю, що це простіше сказати, ніж зробити. Але кожного разу, коли ви робитимете так, наступного разу буде набагато простіше. Як це буде чудово, коли одного дня ви зможете стати перед Господом і сказати: “Я чистий” (in Conference Report, Apr. 1996, 69; or *Ensign*, May 1996, 48).

Скажіть учням, що зараз вони читають про двох братів—Юду та Йосипа—і про те, як кожен з них вів себе у часи спокуси. Прочитайте з класом Буття 38:15–26 і 39:7–20. Допоможіть їм порівняти й протиставити ці дві історії, обговорюючи запитання, які наведено далі:

- Як можна порівняти моральні спокуси, з якими стикнулися Йосип та Юда?
- Як Йосипова реакція показує, наскільки глибоко він ставився до того, щоб зберегти свою цнотливість?
- Якими були негайні наслідки дій обох чоловіків?
- Якими були наслідки їхніх дій у майбутньому? (див. коментар до Буття 38–41 в підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, сс. 94–95).

Президент Езра Тефт Бенсон сказав:

“Коли Йосип перебував у Єгипті, що було найважливішим у його житті—Бог, робота чи Потіфарова жінка? Коли вона намагалася спокусити його, він відповів, кажучи: “Як же я вчиню це велике зло, і згрішу перед Богом?” (Буття 39:9).

Йосипа було ув'язнено за те, що він ставив Бога на перше місце. Якби ми стикнулися з необхідністю робити подібний вибір, кому ми б виявили свою вірність у першу чергу? Чи можемо ми ставити Бога на чільне місце, а вже потім думати про безпеку, спокій, пристрасті, багатства й людські вшанування?

Коли Йосип був змушений вибирати, то більш за все він хотів догодити Богу, а не жінці свого роботодавця. Коли нам потрібно вибирати, то чи хочемо ми більше догодити Богу чи нашому начальникові, учителю, сусіду або тому, до кого ходимо на побачення?” (in Conference Report, Apr. 1988, 4; or *Ensign*, May 1988, 4–5).

Попросіть своїх учнів відмітити Буття 39:9 і розказати, як дотримання заповітів допомогло Йосипу не піддатися спокусі. Обговоріть, як дотримання наших заповітів допомагає нам дотримуватися не тільки закону цнотливості, але й інших заповідей.

Попросіть учнів прочитати Буття 39:10 і визначити, що робив Йосип, коли дружина його хазяїна спокушала його “день у день”. Нехай вони продивляться вірші 11–12 і розкажуть, що саме Йосип зробив, коли вона не змиралася з тим, що її ігнорують. Прочитайте наступний вислів старійшини Хартмана Ректора молодшого, колишнього сімдесятника:

“Йосип зробив найкраще, що тільки міг зробити в тих обставинах. Просто кажучи—*він наклав п'ятами*.

Можливо, це й не здається таким вже хитромудрим виходом із становища, але іноді це єдине, що треба зробити. . .

Це настільки важливо, щоб неодружені молоді люди спорудили бар'єри проти спокуси і щоб уникали ризикованих ситуацій. Дозвольте запропонувати кілька таких бар'єрів.

1. Ніколи не входьте в будинок вдвох з особою протилежної статі.
2. Ніколи, ні за яких обставин не входьте у спальню вдвох з особою протилежної статі.

3. Не дозволяйте, щоб справа доходила до палких обіймів та пестошів.
4. Ніколи не зупиняйтеся вдвох у машині на безлюдній дорозі.
5. Не читайте порнографічну літературу.
6. Не проглядайте [фільми, які спонукають до аморальної поведінки].

Так, Йосип утік, і завдяки цьому він тимчасово потрапив до в'язниці, де був відсіченим від суспільства. Але якби він не втік, він став би вічним в'язнем, імовірно, назавжди відсіченим від Бога, бо він був би нездатним мати те необхідне спілкування [з Богом], яке зробило його тим великим пророком, яким він був” (in Conference Report, Oct. 1972, 172–73; or *Ensign*, Jan. 1973, 131).

У Бутті 38 і 39 учні прочитали про Йосипа, чії спокуси, здавалося, самі шукали його, і про Юду, який шукав спокус. Можливо, серед ваших учнів є такі, хто належать до тієї чи іншої категорії. Прочитайте Учення і Завіти 20:22 і обговоріть, який взірець установив Спаситель стосовно того, як саме ми повинні ставитися до спокуси. Попросіть учнів розповісти, як ми у своєму житті можемо наслідувати приклади, що їх подали Спаситель і Йосип.

Прочитайте з класом 1 Коринтянам 10:13–14 і складіть своє свідчення про те, що якщо вони житимуть праведно і уникатимуть спокус, коли ті з'являтимуться, тоді не буде жодної спокуси, перед лицем якої вони не змогли б встояти. Заплануйте також обговорення поради, даної в буклеті *Заради зміцнення молоді*, щоб допомогти їм уникати спокуси порушити закон цнотливості.

Допоможіть учням зрозуміти, що до тих, хто дотримується закону цнотливості, приходять великі благословення. Нехай вони прочитають Буття 39:21, 23 і знайдуть описання благословень, отриманих Йосипом за те, що він зберіг свою чесноту. Нехай вони прочитають Учення і Завіти 131:1–4. Запитайте, якою є одна з вимог, що стосується піднесення в цілестіальному царстві. Нагадайте їм, що передумовою для отримання цих благословень на землі є дотримання закону цнотливості, а щоб отримати ці благословення у вічності, ми повинні дотримуватися як цього закону, так і інших законів та заповідей (див. УЗ 14:7). Знову прочитайте зі своїми учнями вислів Президент Кімбола, наведений на початку цієї рекомендації для навчання.

Буття 40–41. Господь був з Йосипом і допоміг йому розтлумачити сни чашника, пекаря та фараона (20–30 хвилин)

Поділіть учнів на групи і дайте кожній групі папір і те, чим малювати. Попросіть кожну групу виконати завдання А до Буття 41 в їхніх учнівських навчальних посібниках.

Запросіть учня з кожної групи пояснити класові свої малюнки та їхнє можливе значення. Нехай клас прочитає Буття 41:29–36 і знайде тлумачення обох снів фараона. Запитайте в них, чи можуть сні бути джерелом одкровення (див. Йоїл 2:28–29; Матвій 1:20; 2:12; 1 Нефій 3:2; 8:2). Прочитайте Учення і Завіти 46:27 і 50:9–10, 15–25, 28–32 і знайдіть, як ми можемо впізнати, що той чи інший сон є від Господа.

Попросіть учнів прочитати Буття 40:8 і 41:16, 39 і визначити, що саме зробило Йосипа здатним дати правильне тлумачення цих снів. Прочитайте Мороній 7:16–17 і складіть своє свідчення про те, як важливо мати Духа, аби розуміти будь-яке одкровення від Господа. Допоможіть учням зрозуміти, що завдяки тому, що Йосип розтлумачував ці сні силою Божою, його тлумачення було правильним (див. Буття 40:20–23; 41:44–57).

Попросіть учнів прочитати Буття 41:38 і відмітити фразу “чоловік, як оцей, що Дух Божий у нім”
Спитайте:

- Чи описує вона належним чином Йосипа?
- Що б ви відчули, якби цей комплімент сказали про вас?
- Що б вам треба було б зробити, аби відповідати такій оцінці?

Закличте учнів працювати над тим, щоб відповідати такій оцінці.

Буття 41:46–57. Господньому народові завжди радять бути готовими як фізично, так і духовно. (15–20 хвилин)

Познайомте учнів з однією з таких ситуацій:

- Що б ви вдягли, якби знали, що сьогодні, поки ви у школі, випаде сніг на цілий метр?
- Що б ви зробили сьогодні, якби дізналися, що завтра всі запаси питної води вашого міста буде інфіковано і це протриває протягом двох наступних днів?

Скажіть учням, що Йосип з Єгипту стикнувся з подібною ситуацією. Нехай вони прочитають Буття 41:46–57 і знайдуть способи, за допомогою яких Йосип підготував Єгипет до прийдешнього голоду.

Спитайте учнів, наскільки важливою є для них та їхніх сімей підготовка до вдоволення своїх фізичних потреб. Поясніть: Господь прорік, що перед Другим пришествям Спасителя багато лиха буде послано на землю, що і зробить таку підготовку необхідною (див. УЗ 29:14–16). Президент Езра Тефт Бенсон сказав:

“Я з усією серйозністю запитую вас: чи забезпечили ви свої сім’ї річним запасом продуктів, одягу і, де це можливо, паливом? Заготовляти і зберігати продукти, як каже одкровення,—це може бути настільки ж важливим для нашого матеріального благополуччя сьогодні, як входження у ковчег у дні Ноя” (in Conference Report, Oct. 1987, 61; or *Ensign*, Nov. 1987, 49).

Церква дала детальніше пояснення:

“Щоб бути впевненими в собі, ми повинні мати достатньо їжі, одягу й житло. Тому нам радили зберігати, правильно використовувати і знати, як виготовляти все необхідне. Ми у більшій безпеці, коли здатні забезпечити себе в часи лихоліття (див. УЗ 38:30)” (*A Leader’s Guide to Welfare*, 7).

Спитайте учнів: Чи є фізична підготовка настільки ж важливою, як наша духовна підготовка? Нехай вони прочитають Матвій 25:1–13. Запитайте, як ця притча стосується духовної підготовки. Прочитайте Учення і Завіти 45:56–57 і обговоріть, що ми можемо робити, аби наповнити олією наші духовні каганці. Спитайте учнів, чому, на їхню думку, п’ять розумних дів не поділилися своєю олією. Президент Спенсер В. Кімбол, тоді президент Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав, що деякими речами неможливо поділитися:

“Як може хтось поділитися послухністю принципу десятини; миром розуму, що приходить від праведного життя; накопиченим знанням? Як хтось може поділитися вірою або свідченням? Як може хтось поділитися своїми манерами, або цнотливістю, або досвідом місії? Як може хтось поділитися храмовими привілеями? Кожен повинен сам отримати цю олію для себе” (*Faith Precedes the Miracle* [1972], 255–56).

Складіть своє свідчення про важливість підготовки. Поділіться порадою Господа про підготовку, що знаходиться в Ученні і Завітах 38:30.

Буття 42–50

Вступ

Йосипові брати зрадили його й продали у рабство. Він багато чого втратив, включаючи зв’язок зі своєю

родиною. Залишившись у чужій країні, він розвинув у собі риси, які зберегли і зміцнили його характер.

Доктор Сідні Б. Сперрі пирав: “Історії Йосипа є дивовижними з тієї простої причини, що в них описано велику людину—шляхетну особу серед людей—і їх подано так, що вони підносять прекрасний характер героя цих історій. Понад усе, ми бачимо в них цілісність, цнотливість, чесність і бездоганність, гідні улюбленого сина Якова. Вони залишаються неперевершеними на всі прийдешні часи” (*The Spirit of the Old Testament*, 2nd ed. [1980], 34).

Вивчаючи Буття 42–50, відмітьте риси, розвинуті Йосипом, і те, як вони його благословили. Вирішіть, які саме з них можуть виявитися корисними для вас, і розвивайте їх у собі.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь вимагає, щоб ми прощали тих, хто кривдить нас або завдає нам болю (див. Буття 45:1–7, 15; 50:15–21; див. також Матвій 6:14–15; УЗ 64:9–11).
- Через патріарші благословення Господь може відкрити обіцяні благословення й можливості, надати пораду і попередження, дати знати про наші дари і таланти. У патріарших благословеннях також визначається “коліно”, або сім’я в Ізраїлі, через яку ми можемо успадкувати благословення Авраама (див. Буття 48:3–4, 15–22; 49:1–28; див. також 2 Нефій 2:1–4; 3:1–25; 4:3–12).
- Потомки Йосипа під Єфремовим керуванням відповідають за принесення світу благословень Авраамового завіту (див. ПДС, Буття 48:5–11; Буття 49:22–26; див. також Буття 17:4–8).
- Батьки можуть застосовувати священство у своїх сім’ях, даючи батьківські благословення втіхи та поради (див. Буття 48:8–49:28).

Пропозиції для навчання

 Буття 37–50. Усі пророки свідчили і навчали про Ісуса Христа (див. Кн. Якова 7:11). (40–45 хвилин)

Зауваження: Цю пропозицію для навчання краще використати в кінці вивчення книги Буття, щоб переглянути життя Йосипа, фокусуючись на тому, чому саме він являв собою приклад учня Спасителя і що ми дізналися з його прикладу.

Попросіть учнів прочитати 3 Нефій 27:27. Спитайте в них, чи, на їхній погляд, Господь залишив це повчання тільки для чоловіків. Попросіть їх подумати про когось, чоловіка або жінку з їхнього приходу, філії або школи, кого вони вважають схожими на Христа. Спитайте:

- Які саме вчинки цієї людини нагадують вам про Спасителя?
- Як поведінка цієї людини впливає на інших людей?

Поясніть учням, що життя пророків часто нагадує нам про Спасителя. Поділіться наступним висловом старійшини Джеффри Р. Холланда, члена Кворуму дванадцятьох:

“Мойсей (як Ісаак, Йосип та багато інших у Старому Завіті) сам був пророчим символом Христа, Який мав прийти” (*Christ and the New Covenant: The Messianic Message of the Book of Mormon* [1997], 137).

Схожості, які можна знайти між Йосипом, проданим у Єгипет, і Спасителем здаються чимось більшим, ніж простий збіг обставин (див. коментар до Буття 45:4–8 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, сс. 96–97). Дайте кожному учню копію наведеної далі схеми тільки з посиланнями на Писання. Працюючи з класом, особисто або в групах, нехай вони прочитають вказані уривки з Писань і запишуть схожості у середній стовпчик.

Посилання на Йосипа	Схожості між Йосипом і Христом	Посилання на Христа
Буття 37:3	Обоє були синами перворідства й найулюбленішими синами.	Мормон 5:14; Мойсей 4:2
Буття 37:4	Кожного з них зненавиділи деякі інші діти їхнього батька.	Лука 4:16, 28–29
Буття 37:2–11	Обидва розуміли місію свого життя з раннього віку.	Лука 5:46–49
Буття 37:18	Люди таємних змов об’єднувалися проти них обох.	Матвій 26:3–4
Буття 37:23–24	Обоє було зраджено одним з близьких до них людей, хто мав би любити й захищати їх.	Матвій 26:46–47
Буття 37:23	З обох було зірвано одяг.	Матвій 27:28
Буття 37:26	Обоє зрадив чоловік на ім’я Юда.	Матвій 27:3
Буття 37:28	Обидва були в Єгипті.	Матвій 2:14
Буття 37:28	Обоє було продано за тогочасну ціну раба—Йосипа за двадцять срібняків, а Христа за тридцять.	Матвій 27:3

Посилання на Йосипа	Схожості між Йосипом і Христом	Посилання на Христа
Буття 37:29	Обох шукали. Старший брат Йосипа шукав його в порожній ямі; а старший апостол Христа шукав Його в порожній гробниці.	Іоанн 20:3–6
Буття 39:10	Обоє перебороли велику спокусу.	Євреям 4:15
Буття 39:12–18	Обох несправедливо звинуватили у злочестивості.	Матвій 26:59
Буття 40:8; 41:16	Обом Бог дав спаву за те добро, яке вони творили.	Іоанн 8:28–29
Буття 45:3–5	Обидва очче прощали тим, хто покався.	Мосія 26:30
Буття 42:35; 45:7	Обидва були спасителями свого народу і забезпечили його спасительним хлібом.	Іоанн 4:42; 2 Нефій 9:50–51
Буття 42:8; 45:3–5	Обох не впізнали ті, хто мав їх знати.	Лука 5:17–21

Спитайте учнів, як їм допомагає знання про те, що інші смертні мають риси, подібні до Христових. Дайте їм деякий час подумати над тим, як вони можуть розвинути в собі такі самі риси. Запросіть їх визначити один з аспектів їхнього життя, в якому вони намагаються стати схожими на Спасителя.

Буття 42–45. Ми можемо засвоїти багато важливих уроків з життя Йосипа, сина Якова. (90–120 хвилин)

Доцільним може бути читання великих фрагментів з Буття 42–45 разом з учнями, а також обговорення тих уроків, які відкриваються нам по мірі розгортання подій у житті Йосипа. Це можна здійснити, вибравши учнів, щоб вони читали текст за Йосипа, його братів (якщо необхідно, один або два учні могли б зіграти ролі всіх одинадцятьох братів), Якова і фараона. Також нехай один учень читає текст між діалогами.

Закінчивши огляд, прочитайте Буття 42:1–8 і спитайте учнів, чому, на їхню думку, Йосипові брати не впізнали його (див. коментар до Буття 42:8 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 96). Прочитайте Буття 42:9–13, 17–24 і запитайте, як брати пояснювали причину того, що їх було кинуто до в'язниці.

Через двадцять років після того, як Йосипові брати продали його в рабство, вони все ще відчували себе винними. Спитайте: Що це говорить нам про наслідки гріха? Прочитайте й обговоріть такий вислів старійшини М. Рассела Балларда з Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Гріх завжди, постійно, буде призводити до страждань. Це може статися раніше або пізніше, але таки станеться” (in Conference Report, Oct. 1990, 46; *Ensign*, Nov. 1990, 36).

Перегляньте Буття 42:21–38 і спитайте:

- Чому, на вашу думку, Йосип заплакав?
- Йосип відправив своїх братів додому з мішками зерна, в які він поклав їхні гроші. Як на це відреагували брати? (Див. в. 35).
- Що відчував Яків, дозволивши Веніямину йти до Єгипту, аби звільнити Симеона з в'язниці? (Див. вв.
- Як брати могли ставитись до Веняміна, з огляду на те, як до нього ставився Яків?
- Якби ви були Симеоном, то як би ви почувалися, якби ваші брати не повернулися, аби врятувати вас?
- Що саме з того, що відбувалося з Симеоном, нагадувало те, що сталося з Йосипом? (Див. в. 21).

Перегляньте решту оповідання, ставлячи наступні питання:

- Чому Яків дозволив Веніямину йти до Єгипту? (Див. Буття 43:1, 9).
- Як зреагував Йосип, коли побачив свого брата Веняміна? (Див. вв. 29–30).
- Чому, на вашу думку, Йосип посадив братів за столом у певному порядку—від найстаршого до наймолодшого? (Див. в. 33).
- Чому, на вашу думку, Йосип виявляв особливу прихильність до Веняміна, а потім прилюдно виставив його як крадія? (Див. Буття 43:34–44:12).
- Що могли вчинити брати, знайшовши чашу в мішку Веняміна, якби вони ставилися до нього так само негативно, як колись до Йосипа?
- Порівняйте те, що Юда зробив у Бутті 44:16–34, з тим, що він зробив у Бутті 37:26–28. Яку різницю ви побачили? Чому, на вашу думку, він діяв по-різному?
- Прочитайте Буття 45:1–8. Чому, на вашу думку, Йосип саме тоді вирішив відкритися братам?
- Чому, на вашу думку, брати “налякалися його” (Буття 45:3)?

Старійшина Спенсер В. Кімбол, тоді член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, писав:

“Прощення і відшкодування залежать від покаяння того, хто ображав, і починаються вони з визнання гріха та прийняття особистої відповідальності” (*The Miracle of Forgiveness* [1969], 84).

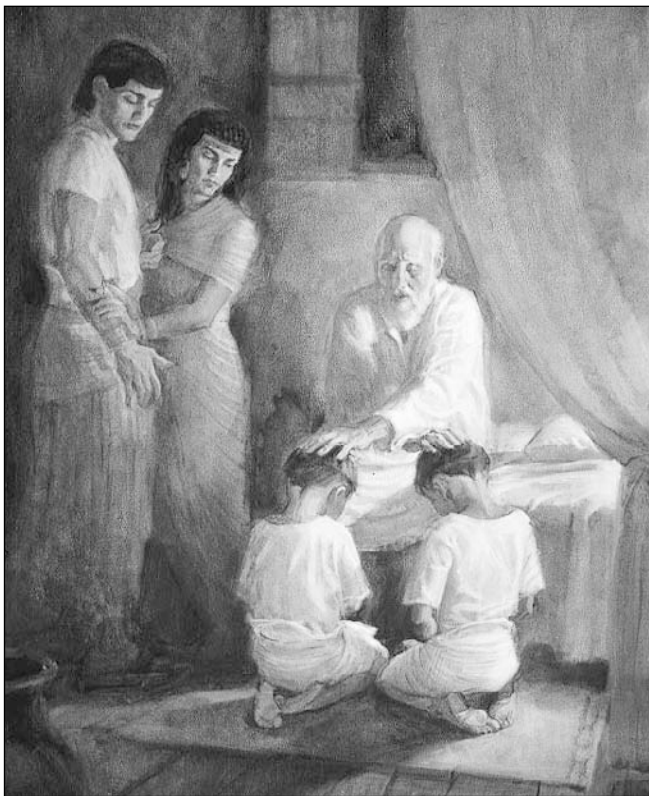
Спитайте:

- Що є доказом того, що Йосипові брати визнали свій гріх?
- Що є проявом того, що вони прийняли відповідальність за те, що зробили з Йосипом?
- Прочитайте Буття 45:5–8 і знайдіть подібні до Христових риси, притаманні Йосипу (див. також Матвій 6:14–15; УЗ 64:9–11). Як Йосипові брати могли поставитися до його слів?
- Чому Йосип був здатний прощати до такої міри? (Він здійснював у Єгипті Божі цілі).

Буття 48:1–22. Важливо розуміти, як і чому Єфрем і Манасія стали колінами замість коліна Йосипа. (15–20 хвилин)

Спитайте учнів, скільки колін складають дім Ізраїля. (Дванадцять). Поділіть учнів на дві групи. Призначте одній групі дослідити Буття 49:1–27, а іншій—Числа 10:14–27. Нехай кожна група перелічить на дошці імена [засновників] колін. Порівняйте ці два переліки й визначте різницю. Поясніть, що коліно Левія представлено в Числах 10 як “Ааронові сини” (в. 8) і як “Гершонові сини та сини Мерарієві” (в. 17).

Спитайте учнів, чи знають вони, що сталося з коліном Йосипа. Прочитайте Буття 48:1–6 і поділіться з ними коментарем до Буття 48:22 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 97–98). Йосип, як син, що мав перворідство, отримав подвійну частку, яку було поділено між його двома синами (див. Буття 48:22).

Переклад Джозефа Сміта відновив знання про те, що Яків глибоко розумів [місію] Йосипа (див. ПДС, Буття 48:5–11; див. також коментар до Буття 48:5–11 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 97). Можна наголосити наступні моменти:

- Яків проголосив, що завдяки завіту, який Господь уклав з ним, Йосипа було поставлено саме для того, щоб врятувати дім Ізраїля від знищення (див. ПДС, Буття 48:7–9).
- Завдяки вірності Йосипа його коліно було благословлено більше, ніж коліна його братів—навіть більше, ніж його батько (див. ПДС, Буття 48:9–11; порівняйте з Йосиповим сном в Бутті 37:9–11).
- У певний час у майбутньому коліно Йосипа (через коліна його синів Єфрема та Манасії) знову принесє спасіння дому Ізраїля—не від голоду, але від рабства гріха (див. ПДС, Буття 48:11; див. також ПДС, Буття 50:24–38 і 2 Нефій 3:1–22, де Йосип пророкував у Єгипті про спасительну роботу в останні дні, яку буде здійснено через одного з його нащадків, пророка Джозефа Сміта).

Буття 49. Патріарше благословення містить особисте одкровення, яке надається через патріарха від люблячого Небесного Батька, аби допомогти Його дітям. (50–60 хвилин)

Зауваження: Читання патріарших благословень в класі не є доречним. Ви можете запросити висвяченого патріарха до класу, щоб той відповів на запитання учнів стосовно патріарших благословень.

Намалюйте на дошці зображення Ліягони і спитайте учнів:

- Що являла собою Ліягона?

- Для чого нею користувалися?
- Яку користь може принести нам особисто такий дороговказ?

Прочитайте 1 Нефій 16:10, 27–29 і Алма 37:38–40 та знайдіть, як саме Ліягона скеровувала сім'ю Легія. Спитайте: Чи не хотіли б ви мати власну Ліягону, яка б вела вас у безпеці крізь життя? Поділіться наступним висловом Президента Томаса С. Монсона, тоді другого радника в Першому Президентстві:

“Той Самий Господь, Який приготував Ліягону для Легія, приготував для вас і для мене унікальний та цінний дар, щоб скеровувати наше життя, вказувати на небезпеки—заради нашого спокою і для того, щоб окреслювати шлях, надійну дорогу—не до обцяної землі, а до нашого небесного дому. Дар, про який я кажу, відомий як ваше патріарше благословення. Кожний гідний член Церкви має право отримати такий важливий і безцінний власний скарб” (in Conference Report, Oct. 1986, 81; or *Ensign*, Nov. 1986, 65).

Спитайте учнів, чим саме патріарше благословення нагадує особисту Ліягону.

Прочитайте Буття 49 і розгляньте благословення, які Яків дав своїм синам. Скористуйтеся коментарем до Буття 49:1–20; 49:8–12 і 49:22–26 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 98), щоб мати допомогу в роботі над складними уривками. Запитайте, чим патріарше благословення схоже на благословення Якова, а чим відрізняється від нього.

Приготуйтеся відповісти на наступні запитання:

- Якого віку ми повинні досягти, щоб отримати своє патріарше благословення?
- Як патріарше благословення може направляти й благословляти нас?
- Як ми повинні готуватися до його отримання?
- Як ми домовляємося про отримання патріаршого благословення? (Отримуємо рекомендацію від єпископа або президента філії і домовляємося з патріархом).
- Чи описує патріарше благословення кожен важливу подію у нашому житті?
- Чому саме проголошення мого походження є важливим?

Використайте наступні висловлювання для відповідей на запитання:

- Президент Гордон Б. Хінклі говорив провідникам священства:

“Я сподіваюся, що ми заохочуємо отримати патріарше благословення людей достатньо зрілих, аби зрозуміти його значення. Своє патріарше благословення я вважаю однією з найсвятіших речей у житті. Патріарше благословення—це те неповторне, священне, особисте й прекрасне, що дано кожному членові Церкви, якщо він живе гідно цього благословення” (*Teachings of Gordon B. Hinckley* [1997], 423).

- Президент Джеймс Е. Фауст, другий радник у Першому Президентстві, сказав:

“Патріарше благословення слід читати смиренно, з молитвою і часто. Патріарше благословення є дуже священним і особистим, але ним можна ділитися з близькими членами сім'ї. Воно є священною настановою, сповненою порадами, обцяннями й інформацією від Господа; проте, людина не повинна очікувати, що це благословення докладно опише все те, що станеться з нею, або дасть відповідь на всі запитання. Фактично, коли в чиемусь патріаршому благословенні не згадується про такі важливі події життя, як місія або шлюб, то це не означає, що вони не відбудуться. Щоб побачити здійснення своїх патріарших благословень, ми повинні зберігати у своїх серцях ті дорогоцінні слова, які містяться в них, роздумувати над ними і жити так, щоб ми отримали ці благословення в смертному житті та вінець праведності після нього.

Наші благословення можуть надихати нас, коли ми у розпачі, зміцнювати нас, коли ми боїмося, втішати нас, коли ми сумуємо, надавати нам хоробрості, коли ми сповнені тривоги, та підбадьорювати нас, коли ми слабшаємо духом. Наші свідчення можуть зміцнюватися щоразу, коли ми читаємо наші патріарші благословення” (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995, 82, 84; or *Ensign*, Nov. 1995, 63–64).

- У тому самому зверненні Президент Фауст сказав:

“Манасія, другий син Йосипа, як і інші сини Якова, має багато потомків у Церкві. Серед тих, хто прийшов до Церкви у наш час, можуть бути такі, хто не є кровними потомками Якова. Не слід вважати, що вони будуть позбавлені якихось благословень через те, що не є кровними

потомками Ізраїля. Господь казав Аврааму: “І я благословлю їх через твоє ім’я; бо всі, хто прийме цю євангелію, будуть названі за твоїм іменем і будуть вважатися твоїм сіменем, і вони постануть і благословлять тебе як свого батька” [див. Авраам 2:10].

“Нефій розповідає нам, що “стільки Іновірців, скільки покається, буде завітним народом Господа” [2 Нефій 30:2]. Тому не має різниці, приходять ці благословення до дому Ізраїля через походження або через усиновлення.

“Хтось може бути здивованим через те, що члени однієї сім’ї у своїх благословеннях дізнаються про те, що мають різне походження. Деякі сім’ї мають змішане походження. Ми вважаємо, що дім Ізраїля сьогодні є значною частиною людського роду. Через те, що коліна перемішані між собою, одна дитина може бути з коліна Єфрема, а інша з тієї самої сім’ї—з коліна Манасії або з іншого коліна. Благословення одного коліна може домінувати в одній дитині, а благословення іншого коліна—в іншій. Таким чином, діти з однієї сім’ї можуть отримати благословення різних колін” (in Conference Report, 83; or *Ensign*, 64).

Заохочуйте учнів готуватися до отримання патріарших благословень. Свідчіть про те, яким великим благословенням у житті може стати для них патріарше благословення.

Буття 49:28. Ми маємо просити свого батька дати нам благословення, коли потребуємо зцілення, віти або поради (15–20 хвилин)

Зауваження: Ця рекомендація для навчання є простеженням виконання учнями пропозиції до Буття 49. Їх можна викласти окремо, але вам знадобиться використати коментарі до Буття 49:1–20; 49:8–12; і 49:22–26 в підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 98), щоб допомогти учням зрозуміти благословення, що їх Яків дав своїм синам, перш ніж познайомити їх з цією пропозицією. Будьте чуйними до тих учнів, чий батьки не є членами Церкви або не мають священства.

Скажіть учням, що крім додатка до патріаршого благословення, є й інший вид благословення, яке ми можемо отримати. Батьки, які є носіями Мелхиседекового священства, можуть використовувати священство, щоб давати членам сім’ї батьківські благословення. Запитайте, чи отримували коли-небудь хтось із них батьківське благословення. Спитайте: В які періоди життя отримання батьківського благословення буде доречним? Поділіться наступним висловом старійшини Далліна Х. Оукса з Кворуму Дванадцятих Апостолів:

“Особи, які бажають отримати провід для прийняття важливих рішень, можуть отримати благословення священства. Особи, які потребують додаткової духовної сили, щоб здолати особисті проблеми, можуть отримати благословення. Вагітних матерів можна благословити перед пологами. Багато членів сімей святих останніх днів пам’ятають про священні нагоди, коли достойний батько давав благословення священства сину або дочці, які готувалися до шлюбу. Діти часто просять батька дати їм благословення священства перед тим, як залишити дім для навчання, служби в армії або перед далекою поїздкою.

Щойно покликані місіонери часто просять батьківського благословення перед від’їздом.

Яке значення має благословення священства? Благословення священства це дарована влада над духовними речами. Хоч неможливо до нього доторкнутися або його зважити, воно має велике значення, допомагаючи нам долати перешкоди на шляху до вічного життя.

Не зволікайте—просіть благословення священства, коли ви потребуєте духовної сили. Батьки та інші старійшини, піклуйтеся і звеличуйте наданий вам привілей благословляти своїх дітей та інших дітей нашого Небесного Батька. Будьте готові дати благословення священства під впливом Святого Духа у смиренні та з вірою—коли б вас не попросили” (in Conference Report, Apr. 1987, 44–45, 48; or *Ensign*, May 1987, 36–37, 39).

Спитайте учнів:

- У кого ви можете попросити благословення? (Якщо можливо, перш за все вони мають попросити про це свого батька, потім—родичів, домашніх вчителів, члена єпископату (або президентства філії), вчителя тощо).
- Якщо ваш батько ніколи не давав вам батьківське благословення, чи попросите ви його про це?

Поділіться наступною історією, що її розповів Президент Езра Тефт Бенсон, тоді президент Кворуму Дванадцятих Апостолів:

“Якось до мого офісу прийшов молодий чоловік і попросив мене дати йому благословення. Йому було майже вісімнадцять років, і в нього були деякі проблеми. Він попросив благословення.

Я спитав його: “Чи просив ти колись свого батька дати тобі благословення? Твій батько є членом Церкви, чи не так?”

Він відповів: “Так, він старійшина—але досить не активний старійшина”.

Я сказав: “Чи не хотів би ти при нагоді поговорити з ним і попросити його дати тобі батьківське благословення?”

“О,—сказав він,—я думаю, це його налякає”.

І тоді я сказав: “А спробувати не хочеш? Я буду молитися за тебе”.

Він відповів: “Гаразд; якщо так, то я спробую”.

Через кілька днів він прийшов знову. Він сказав: “Брате Бенсон, у нашій сім’ї ще такого не траплялося. . . Батько дав мені таке чудове благословення, про яке можна тільки мріяти. Коли він закінчив, у нашій сім’ї сталося щось надзвичайно приємне, ми відчули, як наш дід пронизали узи визнання, подяки й любові, яких ми ніколи до цього не відчували” (in Conference Report, Oct. 1977, 45–46; or *Ensign*, Nov. 1977, 31–32).

Попросіть учнів подумати про те, чи не варто попросити свого батька давати благословення не тільки тоді, коли вони хворіють, але завжди, коли вони потребують втіхи або поради. Заохотьте молодих чоловіків готуватися вже тепер до того, щоб у майбутньому стати підготовленими й достойними того, щоб мати реальну силу в своєму священстві, аби вони могли благословляти свої сім’ї, коли стануть батьками.

Буття 50. Фізична смерть є частиною плану щастя. (15–20 хвилин)

Спитайте учнів:

- Чи доводилося вам мешкати в різних місцях?
- Якщо так, то чи було якесь місце найулюбленішим? Чи є місце, яке б ви назвали своїм домом? Чому?
- Прочитайте Буття 46:1–4 і 47:29–31. Чому для Якова було так важливо бути похованим у Ханаані?
- Як це бажання Якова розкриває нам його віру в Божі обіцяння?

- Прочитайте Буття 49:29–50:9. Який вплив мала смерть Якова на Йосипа, його родину та на єгиптян?
- Хоч смерть Якова багато оплакували, чи був у цій події привід для радості?
- Що б ви сказали про Якова, якби вас запросили виступити на його похороні?

Яків попросив, щоб його поховали в Ханаані, в обіцяній землі. В духовному сенсі, у нас також є обіцяна земля. Як і Яків, ми також повинні бажати повернутися в землю нашого успадкування—до цілестіального царства. Прочитайте 1 Нефій 17:13–14 і обговоріть, про яку радість і яке розуміння говориться, що будуть мати праведні, повертаючись до Небесного Батька. Ви можете переглянути частину плану щастя, яка розкриває те, що ми покинули присутність нашого люблячого Небесного Батька, аби прийти на землю, і як через нашу вірність ми можемо повернутися до Нього (див. “Великий план щастя”, сс. 13–19).

Нагадайте учням, що смерть когось із членів сім’ї може або зближувати їх, або відчужувати. Прочитайте Буття 50:15–21 і спитайте:

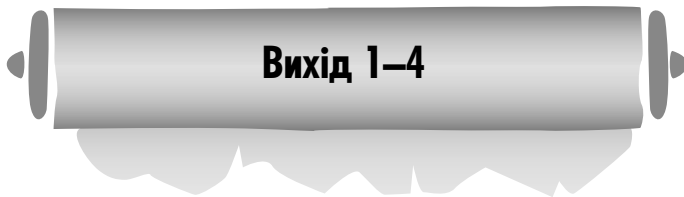
- Чому Йосипові брати були налякані після смерті Якова?
- Що зробив Йосип, аби розвіяти їхні страхи?
- Що з розказаного в Писаннях показує, як Йосип ставився до своєї сім’ї?

Буття 50:24–26; ПДС, Буття 50:24–38. Пророцтва Йосипа, які були втрачені або видалені, було відновлено через виконаний Джозефом Смітом переклад Біблії Короля Джеймса. Ми довідуємося, що Господь відкрив тому стародавньому Йосипу істини стосовно місії Мойсея, стосовно Відновлення євангелії, пророчого покликання Джозефа Сміта і появи Книги Мормона. (25–35 хвилин)

Допоможіть учням знайти пророцтва Йосипа, працюючи парами або в групах і виконуючи завдання Б, В, і Г до Буття 50, які знаходяться у їхніх учнівських навчальних посібниках. Коли вони закінчать, попросіть їх поділитися своїми відповідями з класом. Заохочуйте їх ставити запитання і проводити обговорення.

Вихід—це друга книга з п'яти книг Мойсея. Грецьке слово *exodus* означає “вихід” або “від’їзд” (див. Путівник по Писаннях, “Вихід”) і стосується того, як Господь вивів Ізраїль з Єгипетського полону.

У часи, описані в перших розділах книги Вихід, Єгиптом правила нова династія. Ці правителі “не [знали] Йосипа” (Вихід 1:8) і поневолили Ізраїльтян (див. Вихід 1:8–11). Вихід містить описання того, як Господь дивовижним чином визволив Свій народ з рабства з допомогою натхненного проводу пророка Мойсея (див. Вихід 12:51; Повторення 26:8). Ця книга також описує мандри Ізраїля в пустині, отримання закону Мойсея і виготовлення скинії.

Вступ

Перші чотири розділи Виходу знайомлять нас із пророком Мойсеєм і прояснюють деякі деталі його народження; те, як він став членом родини фараона, а також те, як його було покликано бути пророком. Ці розділи нагадують нам, що Господь покликає і готує пророків, відкривається їм та надає їм дари, необхідні для успішного виконання їхньої місії.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Сатана не може зупинити роботу Бога, Який охороняє і зміцнює Свій народ у часи їхніх бідвань, чує їхні молитви та виконує всі Свої обіцяння (див. Вихід 1:7–22; 2:1–10, 23–25; 3:7–10; див. також Буття 50:24; Вихід 12:51; 1 Нефій 22:22–25; УЗ 3:1–3).
- Ми повинні боятися (шанувати, слухатися й поважати) Бога більше, ніж людину (див. Вихід 1:15–22; див. також УЗ 3:7–8).
- Жінки відіграють важливу роль, допомагаючи в здійсненні Батькового плану щастя (див. Вихід 1–2).
- Господь готує і покликає Своїх слуг, аби ті переказували Його слова і виконували Його роботу (див. Вихід 2–4; див. також Іоанн 15:16; УЗ 1:38).
- Господні пророки були передвисвячені, щоб виконувати певні місії на землі (див. Вихід 3:7–10; див. також Єремія 1:5; 2 Нефій 3:9–10, 17).

- Місця, де перебуває Господь, є священними; до них потрібно ставитися з повагою і благоговінням (див. Вихід 3:5; див. також УЗ 110:7–8).

Рекомендації для навчання

 Вихід 1–4. Вихід може служити символом подорожі людства крізь смертне життя і повернення до присутності Божої. (20–30 хвилин)

(Зуваження): Ви можете використати цю навчальну рекомендацію повністю для того, щоб зробити огляд книги Вихід, або ж використовувати її частину за частиною, вивчаючи Вихід 1–4 та інші блоки Писань. Нагадайте учням, щоб вони, для глибшого розуміння, користувалися посиланнями на Переклад Джозефа Сміта.

Напишіть на дошці слово *Вихід* і спитайте учнів, про що, на їхню думку, розповідає ця книга. Запропонуйте їм знайти визначення слова *Вихід* у Путівнику по Писаннях. Скажіть учням, що книга Вихід розповідає історію про вихід Ізраїльтян з Єгипту, а також про їхні мандри у пустині до обіцяної землі.

Напишіть на дошці *Життя—це подорож* і згадайте разом з учнями Батьків план спасіння, допомагаючи їм побачити його саме як подорож (див. схему в підрозділі “Огляд плану спасіння. Рекомендація 2,” с. 18). Ви можете також роздати їм аркуші паперу та попросити їх намалювати спрощену схему їхнього життя—як подорожі.

Скажіть учням, що вихід дітей Ізраїля з Єгипту до обіцяної землі можна розглядати як праобраз або символ подорожі й повернення людства до Небесного Батька. Визначте чотири основні етапи подорожі Ізраїля, читаючи уривки з Писань, які супроводжують наступні заголовки:

- Неволя (див. Вихід 1:13–14)
- Визволення (див. Вихід 3:7–8)
- Мандри у пустині (див. Вихід 17:1; 19:1–2)
- Входження до обіцяної землі (див. Вихід 33:1–3)

Зробіть таблицю за зразком наведеної нижче, вписуючи тільки посилання на Писання. Прочитайте ці посилання з класом і обговоріть їх або ж дайте завдання окремим учням або групам учнів, щоб вони опрацювали по одному з етапів, а потім розповіли про те, про що вони довідалися. Заповніть таблицю, записавши ідеї, які ви обговорили.

Географічна подорож Ізраїля до обіцяної землі	Духовна подорож Ізраїля до целестіального царства
НЕВОЛЯ	
Вихід 1:13–14 (Ізраїль був у неволі в Єгипті).	2 Нефій 1:13; Мосія 3:19 (Тілесна людина є в неволі гріха).
Вихід 5:1–2 (Ізраїль був під владою фараона).	Алма 12:11 (Через гріх ми піддаємося під владу Сатани).
Вихід 3:10 (Мойсея було послано звільнити Ізраїль).	2 Нефій 6:17; Алма 11:40 (Ісуса Христа було послано звільнити завітний Ізраїль).
Вихід 4:14–16 (Аарон був промовцем у Мойсея).	УЗ 1:38 (Пророки промовляють слова Христа).
ВИЗВОЛЕННЯ	
Вихід 7:3–5 (Десять покарань показують владу Господа над усіма земними створіннями).	1 Нефій 7:12–13; 2 Нефій 31:19 (Господь має силу спасати Своїх дітей).
Вихід 12:1–27 (Ізраїль було врятовано від знищення завдяки крові агнця).	1 Петра 1:18–19; 2 Нефій 9:7–9 (Ми врятовані від вічного знищення завдяки крові Агнця Божого).
Вихід 14:16 (Ізраїльтяни перейшли Червоне море на своєму шляху з неволі).	1 Коринтянам 10:1–2; Мороній 6:1–4 (Ми повинні пройти через води хрищення, щоб звільнитися від неволі гріха).
Вихід 13:21 (Ізраїль було захищено і виведено за допомогою божественної присутності—вдень це була хмара, а вночі—стовп огню).	Іоанн 16:13 (Дар Святого Духа може захищати і вести нас щодня).
МАНДРИ У ПУСТИНІ	
Вихід 16:14–15; 17:6 (Господь дав манну і воду, щоб зберегти життя дітей Ізраїля).	Іоанн 6:31–35; 7:37–39 (Ісус Христос є “хліб життя” і “жива вода”. Його Спокута підтримує наше життя).
Вихід 17:8–13 (Коли Ізраїль підтримував свого пророка, вони перемагали своїх ворогів).	УЗ 1:14 (Ми повинні підтримувати пророків і апостолів, інакше нас буде відсічено).
Вихід 20:1–23 (Через Мойсея Господь дав Ізраїлю заповіді, щоб підготувати їх до входження в Його присутність).	УЗ 76:50–62; 93:1 (Через сучасних пророків Господь дає нам заповіді, які готують нас до життя в Його присутності).
Вихід 25:2–9; УЗ 84:23–24 (Ізраїлю було наказано піти до гори Сінай, а пізніше—виготовити скинію—дім Господа—для виконання священних обрядів).	УЗ 124:27–28, 40–42 (Нам наказано будувати храми—доми Господа—для виконання священних обрядів).

ВХОДЖЕННЯ ДО ОБІЦЯНОЇ ЗЕМЛІ

Числа 14:29–33; Ісус Навин 1:1–9
(Коли вони стали достатньо вірними, Ісус Навин привів Ізраїль до обіцяної землі).

Об'явлення 3:5, 12, 20–21; УЗ 76:50–70; 88:17–20 (Тим, хто перемагає світ, обіцяно спадщину в целестіальному царстві).

Числа 14:22–30 (Багато Ізраїльтян втратили привілей входження в обіцяну землю через непослушність).

УЗ 88:21–24 (Багатьом буде відмовлено в праві увійти до целестіального царства через те, що вони не сприйняли євангелію і не стали освяченими).

Коли ви будете обговорювати етапи Ізраїлевої—і нашої—подорожі, обговоренню можуть допомогти наступні запитання й уривки з Писань:

- **Неволя:** Чому наше життя є неволею? (Див. 2 Нефій 1:13). Яким чином гріх поневолює нас? (Див. Алма 34:35)
- **Визволення:** Що знав Господь про становище дітей Ізраїля у неволі? (Див. Вихід 3:7–10). Що говорять нам Писання про почуття Господа до Його дітей, які перебувають у неволі гріха? (Див. Єзекіїл 18:23; 3 Нефій 9:1–2, 5). Як Господь визволяє нас від гріха? (Див. Алма 7:13–14) Укажіть, що коли діти Ізраїля виходили з Єгипту, то пройшли крізь Червоне море, що символізувало хрищення (див. 1 Коринтянам 10:1–2).
- **Мандрі у пустині:** Що вело дітей Ізраїля, коли вони подорожували пустинею? (Вихід 13:21–22). Що сьогодні нас веде і що також можна порівняти з вогнем? (Див. 2 Нефій 31:13; 2 Нефій 32:5). У пустині Господь живив дітей Ізраїля і нагував їх, щоб підтримувати їх під час мандрів (див. Вихід 16–17). Як саме Господь підтримує Свій народ духовно? (Див. 1 Коринтянам 10:1–4; 2 Нефій 32:3; УЗ 20:77–79).
- **Входження до обіцяної землі:** Яку обіцяну землю ми шукаємо? (див. Євреям 11:14–16). Чого вимагав Господь, перш ніж діти Ізраїля змогли увійти до обіцяної землі? (Послушність заповідям і завітам, наприклад,—Десятьом заповідям).

Вихід 1–2. Вибирати правильне часто є важкою справою (30–35 хвилин)

Роздайте всім учням аркуші паперу. Нехай учні розкриють перший розділ Вихід і накрийть сторінку цим папером. Дайте їм вказівку відкривати обрані вірші тільки тоді, коли їх попросять. Попросіть учнів прочитати вірші з першого блоку Писань, вказаного нижче, не відкриваючи вірш, у якому міститься відповідь. Прочитайте запитання і попросіть учнів передбачити відповідь. Нехай вони відкриють вірш з відповіддю та обговорять її, якщо потрібно. Повторіть цю процедуру для решти уривків з Писань та запитань.

- Прочитайте Вихід 1:6–10. Що єгиптяни зробили Ізраїльтянам (Відповідь: Вихід 1:11).

- Прочитайте Вихід 1:12–13, 15–16. Що робили баби-повитухи? (Відповідь: Вихід 1:17).
- Прочитайте Вихід 1:18. Що відповіли царю баби-повитухи? (Відповідь: Вихід 1:19–21).
- Прочитайте Вихід 1:22–2:2. Що зробила жінка зі своїм хлопчиком-немовлям через три місяці? (Відповідь: Вихід 2:3–4).
- Прочитайте Вихід 2:5–6. Що фараонова донька зробила з хлопчиком? (Відповідь: Вихід 2:7–10).
- Прочитайте Вихід 2:11. Що зробив Мойсей після того, як побачив, що єгиптянин б'є єврея? (Відповідь: Вихід 2:12).
- Прочитайте Вихід 2:13–14. Що зробив Мойсей? (Відповідь: Вихід 2:15).
- Прочитайте Вихід 2:16–20. Що Реуїл зробив для Мойсея? (Відповідь: Вихід 2:21–22).
- Прочитайте Вихід 2:23–25. Що зробив Бог для дітей Ізраїля? (Відповідь: Вихід 3–14).

Напишіть на дошці такі слова:

- *Баби-повитухи*: жінки, які допомагають при пологах (див. Вихід 1:15–21)
- *Мати Мойсея* (див. Вихід 1:22–2:4)
- *Мойсей* (див. Вихід 2:10–12, 15; Дії Acts 7:22–25)

Розділіть учнів на три групи. Призначте кожній один з попередніх блоків Писань для читання. Нехай вони знайдуть відповіді на наступні запитання:

- Що саме із зробленого тією людиною або тими людьми, вимагало сміливості?
- Чому вони це робили?
- Чому це було вчинком віри?
- Як саме Господь благословив їх після того, як вони це зробили?

Нехай кожна група поділиться своїми відповідями з класом. (Якщо в учнів виникнуть запитання щодо вбивства Мойсеєм єгиптянина, зверніться до коментаря до Виходу 2:11–15 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 105).

Дайте учням кілька хвилин, щоб написати про людину або людей, згадуваних на цьому уроці, та пояснити, чого саме вони навчилися від них і чому. Якщо залишиться час, попросіть кількох учнів поділитися тим, що вони написали.

Вихід 1–2. Жінки відіграють важливу роль у здійсненні Батькового плану щастя. (10–15 хвилин)

Попросіть учнів прочитати Вихід 1–2 і знайти згадування про жінок. Запишіть кожне з них на дошці. (Баби-

повитухи, матір Мойсея, сестра Мойсея, дочка фараона, Ціппора та інші шість дочок Реуїла [Ітро]). Спитайте:

- Як ці жінки вплинули на життя Мойсея?
- Що спільного у цих жінок? (Усі вони допомогли Мойсею—дехто з них навіть врятував його життя).

Обговоріть важливу роль жінок в житті ваших учнів. Можна скористатися наступними думками і запитаннями:

- Обговоріть значний вплив жінок у вашому житті. Запитайте, що саме ми можемо робити, аби показувати, що ми усвідомлюємо, який великий вплив вони мають.
- Який з ваших успіхів ви могли б приписати впливу тих жінок, які відіграють важливу роль у вашому житті?
- Що спонукало їх благословляти ваше життя?

Прочитайте цей вислів Президента Спенсера В. Кімбола.

“Кажуть: “Коли ви даєте освіту чоловікові, то даєте її одній особі, але коли ви даєте освіту жінці, то даєте освіту цілій сім’ї” (доктор Чарльз Д. Макайвер). Ми хочемо, щоб наші жінки були добре освіченими, бо діти можуть і не піднятися вище неучтва своїх матерів” (*Men of Example* [address to religious educators, 12 Sept. 1975], 9–10).

Спитайте учнів, що, на їхню думку, це означає. Свідчіть про важливу роль жінок, яку вони завжди мали в Батьковому плані щастя. Жінки часто не отримують визнання за свій надзвичайно вагомий внесок. Надихніть учнів не забувати виявляти подяку жінкам, які благословили їхнє життя.

Вихід 3:1–10. Благоговіння запрошує одкровення. (15–20 хвилин)

Попросіть учнів посидіти дуже тихо і прислухатись до тих звуків, які вони звичайно не помічають. Через хвилину запитайте в них, які звуки вони почули. Зазначте, що ці звуки є тут завжди все це звучить завжди, але без особливої уваги їм цього не почути. Проведіть паралель між цим досвідом уважного прислухання до звичайних звуків і важливістю прислухання до нашіптувань Духа. Так само, як наше мовчання є необхідним, аби почути якісь звичайні звуки, нам потрібно мати благоговіння, щоб відчутти зв'язок зі Святим Духом.

Говорячи про важливість благоговіння на Церковних зборах, старійшина Бойд К. Пекер сказав:

“Благоговіння запрошує одкровення.

Благоговіння, про яке ми говоримо, це не те саме, що абсолютна тиша” (in Conference Report, Oct. 1991, 28; or *Ensign*, Nov. 1991, 22).

Напишіть на дошці слово *благоговіння* і попросіть учнів перелічити елементи благоговіння, які запрошують дух одкровення (наприклад, чисті думки, смирення, зосередженість, духовна музика і обдумування Писань). Спитайте учнів, як благоговіння допомагає нам отримувати натхнення від нашого Батька в Небесах.

Мойсей виявив велике благоговіння перед Господом, коли пішов на гору. Попросіть учнів прочитати Вихід 3:1 і 19:18 та визначити дві назви цієї гори Господньої. Нехай вони звернуться до карти у своїх примірниках Писань і скористаються координатним довідником, аби знайти гору Сінай (див. “Сінай, гора”).

Прочитайте Вихід 3:2–6. Скажіть учням, що пророк Джозеф Сміт змінив слово *ангел* в 2 вірші, і тепер цей вірш він читається так: “І присутність Господа з’явилася йому”. Допоможіть їм зрозуміти необхідність благоговіння перед Господом, спитавши, що саме вимагалось від Мойсея перед тим, як він підійшов до палаючого куща. Нехай вони подумують і згадають, коли саме в їхньому житті були такі моменти, коли здавалося, що вони стоять на святій землі. Запросіть декого з них поділитися, де саме вони тоді були і що відчували.

Навчайте їх благоговійно ставитися до Господа на уроках семінарії, навівши таку пораду старійшини Пекера:

“Коли ми зустрічаємося, щоб пізнавати євангельські вчення, це має робитися в дусі благоговіння” (in Conference Report, Oct. 1991, 27; or *Ensign*, Nov. 1991, 21).

Попросіть учнів згадати проведені класом класні заходи, які допомогли їм відчутти себе ближче до Небесного Батька. Похваліть їх за те, що вони своїм благоговінням намагалися запросити Дух до класу. Поділіться своїм свідченням про те, що завжди необхідно робити все, що якнайкраще запрошує дух благоговіння на їхні євангельські уроки.

Вихід 3:7–10. Життя праведних часто нагадує нам про життя Спасителя. (10–15 хвилин)

Коли Мойсея було покликано стати пророком, Господь сказав йому: “Ти є за подобою Мого Єдинародженого; і Мій Єдинароджений є і буде Спасителем, бо Він

сповнений благодаті та істини” (Мойсей 1:6).

Прочитайте Повторення Закону 18:15 і поясніть, що Пророк, про якого пророкував Мойсей, це Ісус Христос. Схожі моменти в житті Мойсея та Ісуса Христа є цікавими та повчальними. Можна підготувати роздатковий матеріал у формі таблиці, зразок якої наведено в кінці цієї рекомендації для навчання. Залиште стовпчик “Подібності” чистим і дайте учням завдання заповнити його під час опрацювання посилань на Писання.

Цю рекомендацію для навчання можна використати по-різному:

- Скористайтеся нею для огляду життя Мойсея.
- Застосуйте її для Вихід 17, як огляд вчинених Мойсеєм чудес.
- Поділіть ваш клас на маленькі групи і призначте кожній для роботи частину таблиці. Нехай вони прочитають уривки з Писань, де йдеться про Мойсея і про Спасителя, і опишуть знайдені ними подібності.
- Покажіть учням велику таблицю. Прочитайте послідовно два або три блоки посилань на Писання і допоможіть учням розшукати подібності. Попросіть їх самостійно знайти інші подібності під час самостійного вивчення. Запросіть їх заповнювати таблицю, ділитися уривками з Писань і подібностями з іншими учнями, коли вони будуть виявляти їх, вивчаючи книги від Виходу до Повторення Закону.

Важливо, щоб учні розуміли, що все, включаючи життя і вчення пророків, свідчить про Ісуса Христа (див. Кн. Якова 7:10–11; Мойсей 6:63).

Мойсей	Подібності	Ісус Христос
Вихід 1:15–16, 22; 2:1–3	Обидва в дитинстві уникли вироку смерті, які могли зазнати за ухвалою правителів.	Матвій 2:13–16
Вихід 3:7–10	Обох було покликано визволити Ізраїль.	2 Невфій 6:17
Мойсей 1:1, 8, 11	Обох було перенесено Духом на велику гору, де їм було показано царства світу.	ПДС, Матвій 4:8
Мойсей 1:12–22	Обидва перемогли у протистоянні з Сатаною.	Матвій 4:3–11
Вихід 4:19	Обидва залишалися у вигнанні, доки не вмерли ті царі, які жадали їхньої смерті.	Матвій 2:19–20
Вихід 14:21	Обидва мали владу над вітром і морем.	Марк 4:37–39

Мойсей	Подібності	Ісус Христос
Вихід 16:15–18	Обидва чудесно забезпечили [людей] хлібом.	Іоанн 6:35
Вихід 17:5–6	Обидва забезпечили [людей] спасительною водою.	Іоанн 4:10–14
ПДС, Іоанн 1:17	Обидва були великими законодавцями.	3 Нефій 15:5–10
Повторення Закону 8:11–20, 23–26.	Обидва були посередниками між Богом і своїм народом.	1 Тимофію 2:5

Вихід 3–4. Господь допомагає тим, хто приймає покликання служити Йому, і якщо ми дозволимо Йому, Він допоможе нам подолати наші сумніви та невпевненість у собі.
(30–40 хвилин)

Проголосіть покликання на місію у таку місцевість, про яку учні майже нічого не знають. Нехай у цьому покликанні буде зазначено, що цю людину буде покликано служити без напарника. Прочитайте це покликання класу і спитайте:

- Як би ви почувалися, якби отримали покликання служити в такому місці, про яке ви ніколи нічого не чули і яке є для вас незнайомим?
- Що могло б зміцнити вашу сміливість настільки, щоб ви насмілилися прийняти це покликання?

Швидко перегляньте з учнями описання покликання Мойсея у 3-му розділі Книги Вихід. Нехай вони опрацюють Вихід 3:11–15 і 4:1–17 та виконають завдання А для Вихід 4, вміщене у їхніх навчальних посібниках для учнів. Після того як вони виконають це завдання, зупиніться на тому, як саме Господь допоміг розсіяти Мойсееву занепокоєння. Поговоріть про те, як Господні рішення можуть допомогти нам, коли ми приймаємо непрості покликання. Наступні ідеї можуть бути корисними для обговорення в класі:

- **Перша проблема:** “Хто я, що можу зробити це?” (Див. Вихід 3:11). Спитайте учнів, що, на їхню думку, Мойсей мав на увазі. Відповідь Господа була посланням наснаги (див. в. 12). Він не відійде від Мойсея і допоможе йому.
- **Друга проблема:** “Що я скажу людям, коли вони спитають, хто послав мене?” (Див. в. 13). Спитайте учнів, які саме два Своїх імені Господь відкрив Мойсею (див. вв. 14–15). Допоможіть їм зрозуміти значення титулу “Я Є” (див. коментар до Виходу 3:11–18 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 105). Спитайте: Як саме ми в наш час приймаємо на себе ім’я Господа? Як прийняття Його

імені через завіт хрищення і через причастя допомагає нам вирішувати проблеми, з якими нам доводиться стикатися?

- **Третя проблема:** “А якщо вони не повірять мені?” (Див. Вихід 4:1). У відповідь на це занепокоєння Господь створив чудо з Мойсеевою палицею. Спитайте: Що може символізувати палиця (жезл)? (Повноваження; див. Путівник по Писаннях, “Жезл”). Яку владу отримав Мойсей від Їтра в Мідіяні? (Священство; див. УЗ 84:6). Що таке священство? (Влада діяти від імені Бога). Яке значення для місіонера може мати усвідомлення того, що він може бути повноважним представником Бога?
- **Четверта проблема:** “Я не дуже добрий промовець” (див. Вихід 4:10). Попросіть учнів прочитати відповідь Господа у Виході 4:11–12. Проте Мойсей все ще не мав великого бажання стати промовцем Бога (див. коментар до Виходу 4:10–17 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 105–106, щоб допомогти учням зрозуміти його відчуття власної недосконалості). Спитайте: Що Господь сказав Мойсею? (Див. вв. 14–16). Як це розкриває нам Господню турботу про нас і Його бажання допомогти нам?)

Попросіть учнів прочитати Вихід 4:27–31, щоб вони дізналися про те, як саме діти Ізраїля зустріли Мойсея, коли він повернувся. Спитайте учнів:

- Які відповідальні покликання можуть викликати у когось страх або відчуття власної невідповідності? (Наприклад, завдання підготувати виступ, проект служіння або служіння на місії)
- Як Господь укріплює нас і допомагає подолати ці почуття? (Див. 1 Нефій 3:7; УЗ 60:2–4).

Прочитайте Учення і Завіти 6:14, 20–24 або Мороній 10:3–5 і обговоріть благословення, які отримали від Господа інші люди. Поділіться своїм свідченням про те, що Господь буде підтримувати і укріпляти нас, коли ми потребуватимемо цього, і що, за словами президента Томаса С. Монсона: “Кого Бог покликає, того Бог готує” (in Conference Report, Apr. 1987, 54; or *Ensign*, May 1987, 44).

Вихід 5-10

Вступ

Під час підготовки до своєї місії Мойсей пізнав, що немає нічого величнішого за силу Божу (див. Мойсей 1:10, 13–15, 20–22, 33). Це знання допомагало йому мати віру достатню для того, щоб виконати все, про що його просив Господь. Дітям Ізраїля необхідно було виховати в собі таку ж віру, щоб поклястися на Божу спроможність безпечно вивести їх з Єгипту до обіцяної землі. За

допомогою вражаючих проявів Своєї сили Господь дав Ізраїльтянам можливість розвинути в собі таку віру. У той час, як Ізраїльтяни залишали Єгипет, вони отримали багато нагод пізнати, що їхній Бог є істинним і живим Богом і що Він має силу над усім [суцим].

Коли Церкву було відновлено в ці останні дні, Господь сказав, що “немічне світу з’явиться і зламає могутніх і сильних, щоб людина не радила своїм ближнім і не довіряла раменю плоті” (УЗ 1:19). Саме так Господь і вів Свої справи з [родом людським] від початку. У часи Мойсея єгиптяни були найвеличнішою нацією на світі у таких сферах, як заможність, освіта, технологія, математика і астрономія. З іншого боку, Ізраїльтяни були рабами і працю виконували [суто] рабську. Перед тим, як протистояти фараону, Мойсей провів сорок років у пустелі, випасаючи отари. У нього не було послідовників, він не обіймав [жодної поважної] посади і не мав [політичної] влади. Але Господь був з ним, і він був абсолютно впевненим у тому, що Бог має владу над усім [суцим]. Єгиптяни вклонялися багатьом богам і навіть фараона вважали одним з богів, але Господь показав, що ідоли не мають сили спасати і що тільки ті, хто покладає свою довіру на Нього, є істинно сильними та могутніми.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь може або дати нам можливість уникнути випробувань та страждань або ж може дати нам силу перетерпіти їх (див. Вихід 6:6–7; див. також Мосія 24:13–14).
- Бог має владу над усім (див. Вихід 7:3–5, 10–12, 20; 8:5, 16, 24; 9:6, 10, 23; 10:13, 22; див. також Вихід 11:4–7; 12:22–30).
- Є чудеса і фальшиві, які не від Бога (див. Вихід 7:10–12, 22; 8:7, 18).
- Чудеса приходять через віру; [але] вони не породжують віру (див. Вихід 8:19, 31–32; 9:7, 11, 34–35; 10:19–20; див. також Вихід 4:31; 11:10; УЗ 63:7–12).

Рекомендації для навчання

Вихід 5. Чому іноді ми стикаємося зі зростаючою протидією, коли намагаємося робити те, що є правильним? (30–35 хвилин)

Спитайте учнів, чи не стикалися вони з такими ситуаціями, коли правильні дії призводили, як здавалося, до недобрих наслідків. Запросіть одного-двох учнів поділитися таким досвідом з класом, не зупиняючись на подробицях. Попросіть учнів прочитати Вихід 5 і розповісти, що саме намагалися зробити Мойсей і Аарон, і що сталося після цього. Попросіть їх описати, що саме люди сказали Мойсею і що саме Мойсей сказав Господові (див. вв. 21–23).

Спитайте учнів, чому, на їхню думку, Господь дозволяв фараону перешкоджати Мойсею виконувати його місію. Допоможіть їм зрозуміти наступні дві причини:

- Фараон скористався своєю свободою вибору. Він залишався впертим, поки наслідки його рішень не змусили його прислухатися до слова Господнього, як це було пророковано у Виході 3:19–20.
- Господь показав дітям Ізраїля, що тільки завдяки Його силі їх було виведено з Єгипту (див. Вихід 6:6–8). Якби вихід з Єгипту було здійснено лише через угоду між Мойсеєм і фараоном, то Ізраїльтяни б не дуже добре розуміли всемогутність і все мудрість Бога. Коли Ізраїльтяни зрештою вийшли з Єгипту, [у них] не залишалося жодного сумніву щодо того, якою саме силою їх було звільнено—навіть єгиптяни зрозуміли це (див. Вихід 7:3–5; 8:10, 19, 22; 9:13–14, 29; 10:1–2; 11:4–7).

Спитайте учнів:

- Як, на вашу думку, ви почувалися б, якби жили серед дітей Ізраїля в ті часи й були свідками такої кількості чудес?
- Як єгиптяни реагували на покарання? (див. Вихід 12:31–33).
- Чи отримували ви колись поміч Господа в подоланні проблеми, з якими ви не могли впоратися самостійно?
- Чому було важливим, щоб Господь дозволив вам боротися з цією проблемою самостійно, перш ніж Він надав вам допомогу?
- Як ваші зусилля позначилися на вашій вірі в Бога?
- Прочитайте Учення і Завіти 121:1–8 і 122:5–9. Що саме в цих двох Писаннях розкриває нам причину того, що Господь дозволяє нам переживати труднощі навіть тоді, коли ми намагаємося чинити правильно, замість того, щоб зробити це легким для нас?

Складіть своє свідчення про те, що наші випробування у смертному житті відіграють важливу роль у процесі нашого уподібнення Богові.

Вихід 7:1–22; 8:5–10, 16–24. Існують фальшиві чудеса, які є людським або сатанинським обманом. Вони не від Бога. (10–15 хвилин)

Покажіть справжню банкноту. Спитайте, чи знає хтось з учнів, як розпізнати, чи є банкнота справжньою. Покажіть кілька іграшкових банкнот або вочевидь намальовану від руки копію банкноти. Спитайте, чому так просто помітити відмінності справжніх грошей і цієї копії. Напишіть на дошці слово *фальшивувати* та спитайте, що воно означає. (“Імітувати щось цінне з метою обману” або “шахрайська копія”). Спитайте:

- Чому люди іноді обманюються на фальшивих грошах?

- Чому маленька дитина може не знати, що іграшкові гроші не є справжніми?
- Чому важливо мати досвід спілкування зі справжніми речами, щоб уникнути обману?

Попросіть учнів прочитати Вихід 7:11, 22; 8:7 і знайти підробки. Спитайте: Як сьогодні людям вдається робити такі витівки? Прочитайте коментар до Виходу 7:11–12 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 107). Намалюйте на дошці два стовпчики; Підпишіть перший *Чарівники*, а другий - *Бог (через Мойсея)*. Попросіть учнів опрацювати Вихід 7:10–12, 19–22; 8:5–10, 16–24; 9:11 і порівняти обман чарівників із силою Божою. Перелічіть, що саме змогли зробити Мойсей і чарівники. Спитайте:

- Що могли зробити чарівники, і що це дало?
- На що чарівники були нездатні?

Назвіть кілька підробок, які Сатана використовує в наш час, щоб сплутувати людство і вести нас у неволю. (Наприклад, хтивість замість любові, орудування священиків замість священства, цивільний шлюб замість вічного шлюбу, людська мудрість замість натхнення від Бога). Попросіть учнів прочитати Мороній 7:16–19 і знайти, як саме ми можемо судити між добром і злом. Прочитайте 1 Нефій 22:25–28 і обговоріть, як ми можемо здобути владу над Сатаною та його підробками.

Вихід 7–10. Покарання Єгипту зміцнили віру Ізраїльтян, переконали фараона відпустити Ізраїль з неволі, підірвали довіру до єгипетських богів. Ці покарання також є символами того знищення, яке очікує злочестивих перед Другим пришествям Господа. (45–55 хвилин)

Перед початком уроку попросіть кількох учнів намалювати прості зображення перших дев'яти покарань Єгипту на окремих аркушах паперу та написати на кожному назву того чи іншого покарання (див. включену в ці рекомендації для навчання схему зі списком покарань). Попросіть учнів показати свої малюнки у випадковому порядку. Запросіть решту класу розмістити ці малюнки у хронологічному порядку. (Якщо вони помилятимуться, то зможуть виправити помилки, виконуючи наступне завдання).

Намалюйте на дошці схему, що знаходиться в завданні Б у розділі, що розглядає Вихід 7–10 в учнівських навчальних посібниках. Призначте кожний блок Писань учневі або групі учнів. Нехай учні прочитають ці уривки з Писання та розкажуть, про що вони дізналися. Якщо буде потрібно, під час їхніх звітувань нагадайте, щоб вони розташували малюнки з зображеннями покарань у правильному порядку. Після кожного звіту запрошуйте учнів ділитися своїми враженнями або запитаннями щодо цих подій.

Розкажіть учням, що, крім того, аби змусити фараона відпустити Ізраїльтян, покарання слугували іншим важливим цілям. Поділіться з ними інформацією у коментарі до Виходу 7–10 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (сс. 107–108) і покажіть наступну схему (поки не розкривайте те, що написано у стовпчику про пророцтва останніх днів).

Покарання	Єгипетські боги	Паралелі у пророцтвах останніх днів
1. Вода на кров (див. Вихід 7:17–25)	Хапі (або Хопі)— контролював води річки Ніл, яка сама вважалась священною	Див. Об'явлення 8:8; 16:3–6
2. Жабня (див. Вихід 8:2–6).	Хект (або Хекет)—божество з головою жаби	Див. Об'явлення 16:12–14
3. Воші або мошкара (див. Вихід 8:16–17)	Сеф—бог землі; перетворений на вошей, або комахню	
4. Мухи (див. Вихід 8:21–24)	Ймовірно, Уачит— зображувався у вигляді мухи	Див. Учення і Завіти 29:18–20
5. Моровиця на худобу (див. Вихід 9:2–7)	Апіс та Мневіс—боги-бугаї; Хатор—божество з коров'ячою головою; Хнум—бог-баран	
6. Гнояки та прищі (див. Вихід 9:8–11)	Сехмет—богиня з силою над хворобами; Суну—бог моровиць; Ізіс—богиня зцілення	
7. Град і вогонь (див. Вихід 9:22–26)	Нут—богиня неба; Осіріс—бог жнив і родючості	Див. Об'явлення 8:7
8. Сарана (див. Вихід 10:12–15)	Осіріс—бог жнив і родючості	Див. Об'явлення 9:3
9. Темрява (див. Вихід 10:21–23)	Хепрі, Ре (або Ра) і Амун—боги сонця	Див. Об'явлення 6:12; Учення і Завіти 45:42; Джозеф Сміт—Матвій 1:33
10. Смерть першонароджених (див. Вихід 12:12–30)	Фараон—вважався богом, але не мав сили врятувати свого власного сина від смерті; Ізіс—богиня, яка захищає дітей	

Обговоріть наступні запитання:

- Які покарання єгиптяни були здатні повторити?
- Чому, на вашу думку, покарання було послано на об'єкти природи, такі як річка Ніл і худоба?

- Коли саме Господь посилав покарання тільки на єгиптян, а не на Ізраїльтян? (див. Вихід 8:22).
- Чого саме мали навчити ці покарання Ізраїльтян? (див. Вихід 6:1–8).
- Якби ви були одним з єгиптян, як ці покарання могли б вплинути на ваше ставлення до ваших богів? (див. Вихід 7:17; 8:22; 9:13–16).
- Після якого саме покарання ви дозволили б Ізраїлю піти?
- Якби ви були одним з Ізраїльтян, як ці чудеса могли б вплинути на ваші почуття до Бога Ізраїля?
- Яку додаткову ідею розкриває Переклад Джозефа Сміта (Вихід 7:13)? (Див. виноску).

Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 84:96–97 і відмітити паралелі, які можна провести з Виходом 7–10. Покажіть писання в таблиці зі стовпчика з пророцтвами останніх днів. Спитайте учнів, що саме зробив Господь для давнього Ізраїля, аби їх не спостигли покарання (див. Вихід 8:22–23). Прочитайте 2 Нефій 6:13–15 і знайдіть, кого саме буде збережено від знищення в останні дні. Спитайте учнів, що мають робити ті, хто вірує в Христа, щоб їх було врятовано (див. УЗ 133:7–11).

Поділіться свідченням про важливість відокремлення від злочестивості цього світу, хоч у наш час нам доводиться жити серед його спокус.

Вихід 7–10. Чудеса можуть зміцнити існуючу віру, але вони не породжують віру або свідчення. (10–15 хвилин)

Принесіть до класу чистий аркуш паперу, такий самий аркуш з набраним дрібним шрифтом текстом та збільшувальне скло. Напишіть на дошці *збільшуване скло* і *напис на папері*.

Візьміть чистий аркуш паперу і попросіть учня стати перед класом та скористатися збільшувальним склом, щоб знайти та прочитати крихітний напис, нібито нанесений на цей чистий аркуш паперу. Після того як учень витратить якийсь час на пошук неіснуючого тексту, спитайте, чому він не може прочитати напис на цьому папері. Дайте учневі аркуш з крихітним надрукуванням і попросіть прочитати напис. Після того як учень знайде й прочитає його, зробіть з фраз на дошці неповні рівняння, як показано в наведеній нижче рамочці. Скажіть учням, що сьогодні вони дізнаються, чому збільшувальне скло і папір використали у зв'язку з історією Мойсея та фараона.

Збільшувальне скло = _____

Напис на папері = _____

Поставте учням наступні запитання:

- Якби в наш час пророк здійснив подібне чудо, чи це збільшило б вашу віру в те, що він є пророком? Чому?
- Чи кожна людина була б так само переконана в тому, що він є пророком, як ви? Чому ні?

Попросіть учнів прочитати Вихід 7:13–14; 8:15–19; 9:7–12; 10:27; 11:1–10. Спитайте їх, чому чудеса не розкрили фараонові істину. Прочитайте з учнями Учення і Завіти 63:7–12 і обговоріть, що саме Господь сказав про чудеса і про віру. Прочитайте наступне висловлювання старійшини Брюса Р. Макконкі, який був членом Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“В законі віри не передбачено, що чудеса породжуватимуть віру. Ознаки *їдуть слідом*, а не *передують*” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 3 vols. [1966–73], 1:632).

Зверніться до двох незакінчених рівнянь на дошці та спитайте, чи не могли б учні зараз заповнити порожні клітинки. Спитайте:

- Чи багато користі від збільшувального скла, якщо на папері немає жодного напису?
- Що користі від чудес для тих, хто, як і фараон, обирає шлях богоборства та непослуху?

Допоможіть їм зрозуміти, що напис на папері, яким би крихітним він не був, символізує нашу віру, а збільшувальне скло—це метафора чуда, або ознаки. Саме так, як збільшувальне скло може збільшувати розмір напису, так чудеса можуть підсилювати нашу віру. Проте, чудеса не створюють віру, як і збільшуване скло не створює напис. Нагадайте їм, що “знамення підуть за тими, хто вірить” (УЗ 84:65; див. також УЗ 58:64).

Вихід 11–13

Вступ

Нефій навчав, що все відкрите від початку світу, вказує на Ісуса Христа або символізує Його і Його Спокуту (див. 2 Нефій 11:4). Наприклад, коли Бог заповідав Аврааму принести в жертву свого сина Ісака, це було прототипом або подобою тієї жертви, що її приніс Небесний Батько, віддавши Свого Єдинонародженого Сина (див. Кн. Якова 4:5). Йосип, якого продали до Єгипту, також був прототипом або символом Христа та Його служіння (див. Буття 47:14–25).

Вихід 11–13 містить описання одного з найбільш глибоких прототипів Ісуса Христа—Пасху. Визволення Ізраїльтян з єгипетського рабства є однією з найдраматичніших подій в історії, але ця подія має також символічне значення.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь використовує символи і обряди, такі як Пасха і причастя, щоб нагадати нам про Свої могутні справи, як у минулому, так і в майбутньому (див. Вихід 12:5–7, 13, 43–50).
- Господь відкриває для вірних та слухняних можливість уникнути фізичних і духовних знищень, які сходять на злочестивих (див. Вихід 12:23; див. також УЗ 89:18–21).
- Пасха є символом Спокути Ісуса Христа:
 - а. Пасха, яку діти Ізраїля повинні були пам'ятати завжди, символізувала початок нового життя. Спокута, яку ми завжди повинні пам'ятати, дає нам нове духовне життя (див. Вихід 12:1–2, 14; див. також Алма 11:45; Мороній 4:3).
 - б. Ягня є символом Ісуса Христа, “Агнця Божого” (див. Вихід 12:3; див. також Іоанн 1:29–36).
 - в. Агнець був чоловічої статі та “без вади” (досконалий); він символізував досконалість Христа (див. Вихід 12:5; див. також Євреям 4:15).
 - г. Агнця вбивали. Його кров символізувала кров Ісуса Христа (див. Вихід 12:6–7, 13; див. також Алма 21:9).
 - д. Лжебогів Єгипту було осуджено і вражено, що символізувало перемогу Спокути Христа над злом (див. Вихід 12:12).
 - е. Смерть першонароджених у Єгипті була однією з причин визволення дітей Ізраїля. Смерть Христа, Першонародженого від Бога, визволяє нас духовно (див. Вихід 12:12; 13:14–15; див. також Колоссянам 1:13–18; УЗ 93:21).
 - є. “Згубник” пройшов повз дітей Ізраїля. Спокута рятує нас від сили Сатани (див. Вихід 12:21–23, 26–27).
 - ж. Пасху почали відмічати після того, як Ізраїльтяни вирушили до обіцяної землі. Христос веде нас до цілестяльного царства (див. Вихід 12:25; див. також Алма 37:45).
 - з. Жодної кістки у ягняти не можна було ламати, саме так, як Ісусу не зламали жодної кістки (див. Вихід 12:46; див. також Псалми 34:20; Іоанн 19:31–36).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 12, “Символізм Писання”. Це є поясненням природи та мети символізму в Писаннях. Ви можете використати це під час викладання цього блоку Писання, якщо ви не скористалися ним, навчаючи Мойсей 6–7. Фільм 13, “Пасха” є історичним відтворенням, яке навчає символізму святкування Пасхи (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Вихід 11–12. Послушність Божим заповідям і порадам Його пророків забезпечує духовний та фізичний захист. (25–35 хвилин)

Спитайте учнів:

- Якщо пророк скаже, що в вашому районі відбудеться нещастя і що кожного, хто прийде до свого церковного дому зборів, буде врятовано, чи підете ви? Чому?
- Чи вважаєте ви, що буде хтось, хто не піде?
- Як вони можуть пояснювати те, що не пішли?

Нагадайте учням про перші дев'ять покарань, які було послано на Єгипет (див. Вихід 7–10). Нехай вони прочитають Вихід 11:4–10 і знайдуть, яким було останнє покарання. Спитайте:

- Як фараон відповів на попередження Мойсея? (див. Вихід 11:10).
- Чому, на вашу думку, фараон продовжував нехтувати попередженнями Мойсея, навіть тоді, коли все, що прорікав Мойсей, здійснювалося?

Попросіть учнів прочитати Вихід 12:1–28, знаходячи все те, що було наказано зробити дітям Ізраїля, аби “згубитель” міг обминути їхні оселі. (*Зауваження:* символізм Пасхи пояснюється у навчальних рекомендаціях до Виходу 12). Перелічіть те, що вони знайшли, на дошці. Нехай вони прочитають Вихід 12:29–30 і розкажуть, що сталося з тими, хто не послухався. Разом з учнями прочитайте й порівняйте Вихід 11:4–8 і 12:31–41. Спитайте: Чого навчають ці вірші про Господні пророцтва, що їх Він дає через Своїх пророків?

Покажіть портрет пророка Джозефа Сміта і попросіть учнів пригадати деякі з тих попереджень, які Бог дав нам у наш час? (див. УЗ 1:1–17). Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 89:4–9, 18–21 й обговорити деякі речі, які руйнують людей у наш час і яких, за словом Господа, ми повинні уникати. (Ви можете проглянути звіт з останньої Генеральної конференції у Ліягоні або брошуру *Заради зміцнення молоді* та обговорити деякі особливі попередження й поради Господа, надані в наш час). Спитайте:

- Чому в наш час деякі люди нехтують попередженнями й порадами Бога?
- Що відбувалось в усі часи з тими, хто відмовлявся прислухатися до попереджень, що їх Господь давав через Своїх пророків?

Попросіть учнів поділитися доречним досвідом про ті благословення, які вони отримали завдяки тому, що йшли за пророками Господа та іншими провідниками Церкви.

Символізм Писань. Розуміння символізму Писання—включаючи те, чому саме Господь вдається до нього і як саме витлумачувати його—поглибить наше вивчення книги Вихід і решти Старого Завіту. (15–20 хвилин)

Зауваження: Перед використанням цієї навчальної рекомендації ознайомтеся з матеріалами у факультативному розділі В у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 111–115). Зверніть особливу увагу на підрозділ “Чому Господь використовує в Писаннях таку кількість символічних образів?”

Принесіть на урок предмети або ж намалюйте їх і покажіть зображення символів, які, на вашу думку, учні впізнають. Спитайте їх, що загального є у цих предметах і малюнків. Коли вони зрозуміють, що все це є символами, розкажіть їм, що Писання просякнуті символізмом, особливо Старий Завіт.

Прочитайте учням наступний вислів старійшини Брюса Р. Макконкі, члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Щоб викристалізувати в нашому розумі вічні істини, які ми повинні прийняти і в які ми повинні вірити заради отримання спасіння, щоб унаочнити їхнє істинне значення, важливість і вплив, щоб ніколи не забути, щоб зосередити нашу увагу на спасительних істинах знову, знову і знову, Господь використовує подібності. Абстрактні принципи легко забуваються або втрачають своє глибоке значення, а наочні засоби та реальний досвід записуються в розумі так, щоб ніколи не втратитись” (*The Promised Messiah: The First Coming of Christ* [1978], 377).

Спитайте учнів, чому Господь використовує символи та образи в Писаннях. Напишіть їхні відповіді на дошці. Нехай вони прочитають 2 Нефій 11:4 і Мойсей 6:63. Спитайте їх, якою є головна мета символізму в Писаннях.

Поділіться з учнями інформацією, яка знаходиться в підрозділі “Рекомендації для витлумачення прототипів і символів у Старому Завіті” в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 112–115). Цей розділ має шість підрозділів. Запишіть ці підрозділи на дошці і використайте їх як план для обговорення цього матеріалу.

Бажано, щоб учні записали рекомендації для витлумачення Писань на картку і вклали її в свої примірники Писань як довідкову інформацію, яку вони зможуть використовувати, вивчаючи Старий Завіт. Розкажіть їм, що в них буде можливість використати те, чому вони навчилися, опрацьовуючи описання Пасхи у Виході 12–13.

Вихід 12. Пасха символізує жертву та Спокуту Ісуса Христа. (35–45 хвилин)

Розповідаючи учням про Пасху, ви можете вдягти одяг часів Старого Завіту, або принести зразок пасхальної їжі, такої як опрісноки (маца), щоб допомогти проілюструвати цей урок. Опрісноки (мацу) можна зробити, якщо змішати 1 чашку води, 2 чашки борошна і 1/3 чайної ложки солі. Розкачайте тісто товщиною приблизно 7 мм на промасленому пекарському папері. Випікайте при температурі 170 градусів доки на опрісноках не з'являться коричневі цяточки.

Зауваження: Ви можете скористатися галетами або крекерами. Вони теж не є на дріжджах, і їх легше дістати.

Принесіть в клас або намалюйте на дошці малюнок ягняти, а також два-три засоби (або їхнє зображення) рятування життя, наприклад рятувальний жилет, пакет першої допомоги, автомобільне дитяче сидіння, киснева маска, ремінь безпеки або спортивний шолом. Покажіть ці предмети та спитайте: Який з них може врятувати вам життя? Коротко обговоріть, яким чином кожен з них рятує життя, а потім покажіть малюнок ягняти і спитайте:

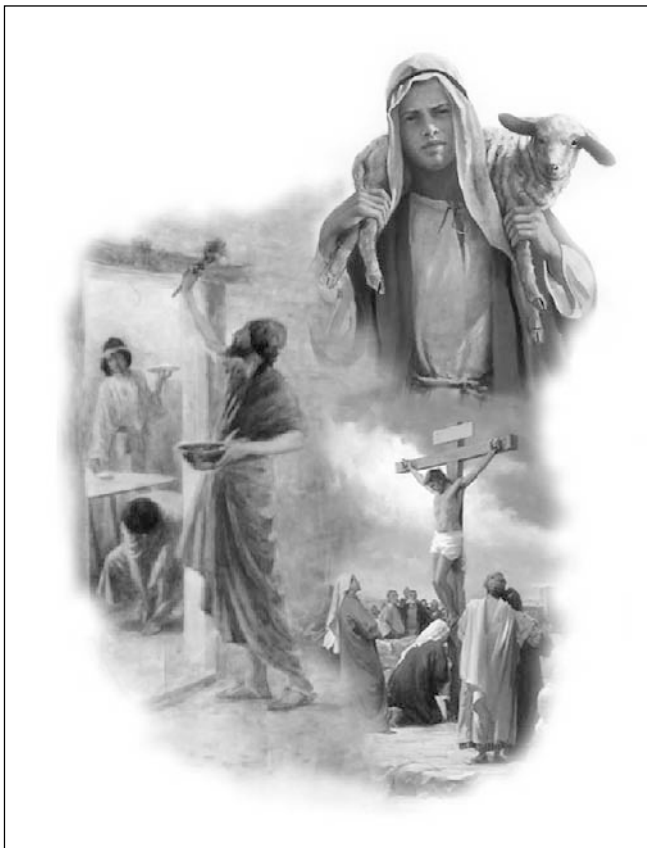
- Як саме кров ягняти врятувала першонароджених Ізраїльтян?
- Кого ще у Писаннях називають Агнцем?
- Як цей Агнець спасає людство?

Прочитайте з учнями Вихід 12:1–13 та спитайте:

- Кого було врятовано за допомогою ягняти? Як саме?
- Що іще (про це йдеться у 8-му вірші) іли Ізраїльтяни разом з ягнятиною?

Напишіть на дошці *ягня, прісний хліб та гіркі трави* і спитайте учнів, чому, на їхню думку, Господь попросив Ізраїльтян зробити ці незвичайні речі. Скористайтеся коментарем до Виходу 12:8–10; 12:14 і 12:18–20 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 118–119), щоб допомогти їм зрозуміти, як символи пасхальної трапези нагадували дітям Ізраїля про їхнє рабство в Єгипті, а також про те, як Господь звільнив їх.

Покажіть учням цей малюнок і спитайте їх, для чого ще було потрібне ягня, крім того, щоб нагадувати Ізраїльтянам про їхнє визволення з Єгипту.

Попросіть учнів прочитати Вихід 12:3–28, 43–50. Перелічіть на дошці та обговоріть ті елементи Пасхи, які через свою символіку навчають нас про Спокуту Ісуса Христа. Попросіть учнів скористатися з того, що вони вивчили щодо символізму у Писаннях.

Прочитайте з учнями Вихід 12:24 і спитайте їх, чи повинні ми дотримуватися Пасхи сьогодні. Прочитайте наступне висловлювання президента Бойда К. Пекера, діючого Президента Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Закон жертвування було виповнено на хресті. Замість нього Господь започаткував причастя. Це є таїнство, якого ми будемо дотримуватися вічно!” (in Conference Report, Apr. 1996, 24; or *Ensign*, May 1996, 19).

Засвідчіть, що саме так, як кров ягняти врятувала першонароджених Ізраїльтян, які були послухними, так і кров Агнця Божого, Ісуса Христа, врятує нас, якщо ми будемо вірними. Закличте учнів думати про Спасителя та Його Спокуту щоразу, коли вони причащатимуться.

Вихід 13:1–6. Без Спокути Ісуса Христа ми були б відсічені від Бога і змушені були б вічно страждати (див. 2 Нефій 9:7–9). (30–35 хвилин)

Щоб допомогти учням зрозуміти Спокуту, попросіть їх виконати вправу А для Виходу 13 з їхнього учнівського посібника.

Вихід 14–15

Вступ

Вихід 14–15 описує нові чудеса, які Господь учинив для дітей Ізраїля, включаючи розділення Червоного моря й зцілення вод у Марі. Читаючи цей блок Писань і наступний (Вихід 16–17), відмічайте, як швидко люди забули радість свого чудесного визволення з Єгипту і почали ремствувати через труднощі, з якими вони стикнулися в пустині, бажаючи навіть повернутися до Єгипту. Очевидно, що простіше було вивести дітей Ізраїля з Єгипту, ніж вивести Єгипет із дітей Ізраїля.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь має силу звільнити нас від небезпеки та забезпечити наші фізичні та духовні потреби (див. Вихід 14:13–31; див. також Вихід 16:2–30; 17:2–14).

Рекомендації для навчання

Вихід 14:5–31. Господь має силу визволити свій народ. (25–30 хвилин)

Спитайте учнів, чи були вони колись у скрутній ситуації, яка здавалася безнадійною, не маючи жодного можливого рішення. Якщо такий досвід є доречним і не є надто особистим або делікатним, ви можете запросити одного або двох учнів розповісти про свій досвід.

Попросіть учнів прочитати Вихід 14:5–12 і визначити небезпечну ситуацію, в яку потрапили Ізраїльтяни. Чому вони вважали її безнадійною? Попросіть кожного з учнів прочитати вголос два-три вірші з Виходу 14:13–31, щоб знайти, як саме Ізраїльтян було визволено з цієї ситуації. Зупиняйтеся час від часу й обговорюйте важливі слова та фрази, які учні могли б застосувати у власному житті, вирішуючи з Господньою допомогою особисті проблеми. Ви можете наголосити наступне:

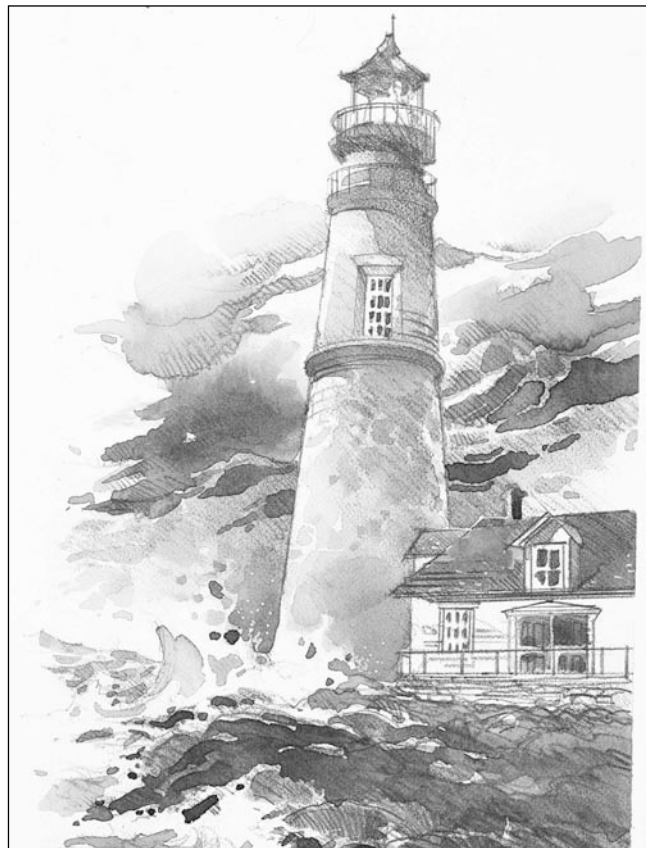
- *Вірш 13: “Не бійтеся! Стійте, і побачите спасіння Господа”.* Ми іноді реагуємо поспішно, прислухаємося до тих порад, що їх нашіптують нам наші страхи, а потім приймаємо помилкове рішення. Страх є протилежністю віри. Спитайте: Що означає “стійте”? Чи не буваємо ми іноді настільки зайнятими і настільки заглибленими у вирішення власних проблем, що забуваємо про те, щоб звернутися з цими запитаннями до Господа?

- *Вірш 14:* “Господь буде воювати за вас”. Навіть коли Ізраїльтяни були незадоволеними Господом, Він був по-справжньому милосердним до Свого завітного народу. Він допомагає тим, хто кається й слухається Його заповідей.
- *Вірші 15–18.* Книга Учення і Завіти 8:2–3 розповідає, що коли Господь наказав Мойсею створити це чудо, це одкровення прийшло саме так, як це найчастіше відбувається і з нами—[воно прозвучало] в розумі та в серці через силу Святого Духа. Не було якогось ефектного голосу з небес, який негайно розділив води.
- *Вірш 15.* Зазначте, що першим наказом в ході цього чуда, ще до того, як вода почала розділятися, було “нехай рушають”. Це говорить про те, що віра передує чуду.
- *Вірші 19–20.* Хмара, яка представляла Дух Господа, затьмарила зір ворогів Ізраїльтян, але надала світло Ізраїльтянам.
- Сила, що їй було надано Господньому пророку під час цього чуда, була значною. Нам потрібно мати віру в ту силу, яку Господь дає Своїм пророкам.

Допоможіть учням зрозуміти, що іноді Господь не усуває проблеми, але натомість зміцнює нас, щоб ми змогли подолати їх (див. Мосія 24:14–15). Складіть своє свідчення про те, що коли в нас є віра в Нього й якщо це не суперечить його волі, Господь може визволити нас із ситуацій, які здаються безнадійними. Можна закінчити урок, доручивши учням виконати завдання А для Вихід 14 з їхнього учнівського навчального посібника.

Вихід 14:19–20. Ісус Христос є Світлом Світу. Він поведе нас, якщо ми підемо за Ним. (15–20 хвилин)

Покажіть своїм учням зображення або малюнок маяка та спитайте, яким є призначення цієї будівлі. Попросіть учнів прочитати Вихід 13:20–22 і знайти, що саме Господь дав дітям Ізраїля, аби вести їх у безпеці. Розкажіть їм, що хмара та стовп вогню означають те, що присутність Господня вела Ізраїль. Спитайте: Чому присутність Господня краща за маяк? (Господня присутність не тільки давала світло, але й вела Ізраїльтян, бо в путі рухалася перед ними). Попросіть учнів прочитати Вихід 14:19–20 і попросіть їх назвати інші аргументи, які дають право сказати, що Господня присутність, яка супроводжувала в дорозі Ізраїльтян, була чимось більшим, ніж просто маяк. (Вона захищала праведних від злочестивих). Обговоріть, як цей досвід Ізраїльтян може служити символом усього нашого смертного життя.

Нехай учні дослідять наступні Писання, а потім перелічать і обговорять, що саме, подібне до стовпу вогню, Господь дає нам сьогодні:

- Псалом 118:103–105 (Писання)
- Іоанн 14:26 (Святий Дух)
- 2 Коринтянам 6:17 (заповіді, що відділяють нас від злочестивих)
- 3 Нефій 15:12; 18:15–16 (приклад Христа та праведних святих; молитва)
- Учення і Завіти 84:45–46 (Світло Христа, наша совість)

Деякі молоді люди можуть вважати, що в наш час нелегко відрізнити Боже світло і провід від порад мирських або сатанинських—бо тепер у нас немає вогненного стовпу, на який можна було б дивитися. Спитайте учнів, за ким ішли діти Ізраїля до того, як з’явилася хмара. (За Мойсеєм). Разом з учнями прочитайте Учення і Завіти 21:4–6. Спитайте їх, за ким іде пророк, і що обіцяв Господь тим, хто йде за живим пророком.

Є декілька гімнів, які прославляють провід, який ми отримуємо від Господа. Можете прочитати або заспівати разом з учнями один із наступних гімнів:

- “Спокутар Ізраїля” (Гімни і дитячі пісні, с. 28).
- “Guide Us, O Thou Great Jehovah” (no. 83)

- “Lead, Kindly Light” (no. 97)
- “Teach Me to Walk in the Light” (no. 304)

Вихід 15. Ми маємо висловлювати Господу подяку за наші благословення. (25–30 хвилин)

Попросіть когось з учнів розповісти, як він почувався, досягнувши здійснення важливої мети або в якихось інших досягненнях. Нехай цей учень детально опише цей досвід і розкаже, що саме він робив, щоб перемогти. Спитайте учнів: Що є однією з найважливіших речей, яку нам слід робити, радіючи всьому тому доброму, що відбувається з нами?

Попросіть учнів прочитати Вихід 15:1–21 і відшукати, як саме Мойсей заслужив благословення переходу через Червоне море. Обговоріть деякі з наступних питань:

- Чи є спів доречним вираженням подяки? Чому? (див. УЗ 25:12).
- Яка частина пісні Мойсея є вашою улюбленою?
- Що, на вашу думку, відчуває Господь, коли ми не виявляємо подяки за свої благословення? (див. УЗ 59:21).

Прочитайте наступне висловлювання Президента Езри Тефта Бенсона, тоді Президента Кворуму Дванадцятьох:

“Як кажуть, пророк Джозеф одного разу сказав, що одним з найбільших гріхів, в якому можуть бути винними святі останніх днів—це гріх невдячності. Мені здається, що більшість з нас не вважає, що цей гріх є серйозним. У наших молитвах—і в наших благаннях до Господа—ми часто схильні до того, щоб просити про нові і нові благословення. Іноді мені здається, що в наших молитвах нам слід частіше виявляти нашу вдячність за ті благословення, які ми вже отримали. Звичайно, ми щодня потребуємо Господніх благословень. Але, якщо ми і грішимо в наших молитвах, так це, на мою думку, в тому, що ми недостатньо дякуємо за наші щоденні благословення” (*The Teachings of Ezra Taft Benson*, 364; див. також УЗ 25:12; 59:21; 78:19).

Попросіть учнів прочитати Вихід 15:22–24 і знайти, через що саме Ізраїльтяни “ремствували”. Спитайте:

- Скільки часу пройшло після розділення Червоного моря? (Приблизно три дні; див. в. 22).
- Що, на вашу думку, відчував Господь через їхню недовговічну віру і вдячність?

Старійшина Ніл А. Максвелл, член Кворуму Дванадцятьох, сказав:

“Ремствування, здається, настільки природно [виходять з вуст] природної людини.

У тих, хто ремствує, коротка пам’ять. Ізраїльтяни дійшли до Сіная, потім подорожували до Святої Землі, хоч іноді вони голодували та відчували спрагу. Але Господь врятував їх за допомогою чудесної появи перепелиць або давши воду, яку було вибито зі скелі (див. Числа 11:31; Вихід 17:6). Ну хіба не дивно, брати і сестри, що саме ті, у кого така коротка пам’ять, висувають настільки довгий список вимог! Проте, не пам’ятаючи про минулі благословення, неможливо побачити, що насправді відбувається нині.

Цей переконливий вірш зі Старого Завіту нагадує нам про те, що насправді відбувається:

“І будеш пам’ятати всю ту дорогу, що Господь, Бог твій, вів тебе нею по пустині ось уже сорок літ, щоб упокорити тебе, щоб випробувувати тебе, щоб пізнати те, що в серці твоєму, чи будеш ти держати заповіді Його, чи ні” (Повторення 8:2)” (in Conference Report, Sept.–Oct. 1989, 103–4; or *Ensign*, Nov. 1989, 82–83).

Попросіть учнів поділитися прикладами віри й вдячності, з якими вони стикалися у своєму житті. Закличте їх не забувати у своїх особистих молитвах згадувати ті благословення, які вони отримали від Господа, і висловлювати Йому свою подяку. Запросіть учнів обрати сучасний гімн, який виражає подяку Господу, наприклад, “Всі небесні пригадай дари” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 8), і заспівати чи прочитати його всім класом.

Вихід 16–17

Вступ

Лише один місяць пройшов після того, як діти Ізраїля залишили Єгипет (див. Вихід 16:1). Хоч вони і ремствували весь час, Господь продовжував терпляче оберігати своїх щойно звільнених дітей, чудесним способом задовольняючи їхні потреби та зміцнюючи їх перед їхніми ворогами.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Коли ми ремствуємо або виражаємо незадоволення вченнями Церкви, її порядком або провідниками, то

тим самим насправді ми ремствуємо проти Господа (див. Вихід 16:8).

- Манна і вода, що їх чудесно було надано дітям Ізраїля, є символами Ісуса Христа та нашої залежності від Нього (див. Вихід 16:2–30; 17:1–7; див. також Іоанн 4:5–14; 6:31–58).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Вихід 16–17. Чудеса з водою, манною та перепелицями навчають нас про Господа й про те, як Він поводить ся зі Своїми дітьми. Застосування принципів з цих історій допоможе нам наблизитися до Нього. (10–15 хвилин)

Спитайте учнів, чому люди виражають незадоволення або ремствують проти того, що Господь хоче, щоб вони робили. Після обговорення або під час дискусії спитайте їх, чому, маючи знання про Господа, безрозсудливо ремствувати проти Нього. Скажіть учням, що вони вивчатимуть деякі історії про Мойсея та дітей Ізраїля, які навчають нас про Господа, про те, як Він поводить ся зі своїми дітьми, і які можуть допомогти нам бути більш вірними.

Розділіть учнів на три групи й призначте кожній групі один з наступних блоків з Писання для опрацювання:

- Вихід 16:1–13
- Вихід 16:14–31
- Вихід 17:1–7

Попросіть кожну групу опрацювати свій блок і звітувати про наступне:

- Що вони дізналися про стосунки між Господом і дітьми Ізраїля?
- Як ми можемо застосувати те, чому навчилися, щоб збільшувати свою віру і зміцнювати своє бажання слухатись Господа без ремствувань.

Під час виконання цього завдання ви можете переходити від групи до групи, надаючи необхідну допомогу. Після того як групи представлять свої звіти, поділіться своїми ідеями, або складіть свідчення про те, чого ви самі навчилися завдяки цим історіям із Писання.

Вихід 16:1–17:7. Господь дав багато уроків через чудеса з водою, манною та перепелицями. (20–30 хвилин)

Попросіть учнів уявити, що їм доручили годувати велику групу людей, які подорожують пустинею протягом багатьох років. Спитайте їх, що б вони робили, якби не мали можливості ані принести із собою потрібну кількість їжі та води, ані купити це десь у дорозі. Після короткого обговорення проблем, які є

змістом цього завдання, спитайте: Чим це нагадує Мойсеєву ситуацію, коли він мав вирішувати проблему їжі для дітей Ізраїля в пустині?

Напишіть на дошці блоки з Писань *Вихід 16:1–13; Вихід 16:14–31 і Вихід 17:1–7*. Поділіть учнів на три групи й попросіть кожну групу прочитати один блок із Писань та дати відповіді на наступні запитання:

- Яким саме було чудо?
- Чого саме навчилися діти Ізраїля?
- Як це стосується нас сьогодні?

Спитайте клас, що саме в тих чудесах символічно вказувало на Спасителя. Нехай вони прочитають Іоанн 6:48–51 і знайдуть, Хто є Хлібом Життя. Прочитайте 3 Нефій 20:8–9 і спитайте їх, як саме Господь дає духовну їжу та воду членам своєї Церкви. Переконайтеся, що учні розуміють, що хоч чудеса і зміцнюють свідчення віруючих, але вони не породжують свідчення в невіруючих. Складіть своє свідчення про любов Господа до нас і про те, що, коли ми вірні, Він задовольняє наші духовні та фізичні потреби.

Вихід 17:8–13. Ми повинні підтримувати тих, кого Господь покликав керувати Церквою. (15–20 хвилин)

Нехай учень стане перед класом. Спитайте, чи готовий цей учень “підтримувати та захищати” Біблію. Коли він відповість: “Так”, скажіть, що ви цим дуже задоволені і що ви надасте йому можливість продемонструвати таку підтримку.

Попросіть учня взяти примірник Біблії в кожну руку і підняти руки на рівень очей. Скажіть учню, що якщо він протримає ці Біблії у такому положенні упродовж п'ятнадцяти хвилин, це буде прекрасним зразком для решти класу. Коли учень почне втомлюватися, спитайте, чи не хоче він, щоб хтось допоміг йому тримати Біблії. Запросіть двох учнів підійти та підтримати руки першого учня. Спитайте:

- Як довго ви могли б утримувати Біблії, якби хтось ще підтримував ваші руки?
- Як довго ви могли б витримати самотужки?

Після того, як учні повернуться на свої місця, попросіть клас прочитати Вихід 17:8–13. Спитайте:

- Чому потрібно було підтримувати руки Мойсея?
- Що б ви відчували до Аарона й Хура на місці Мойсея?
- Кого можна було б назвати сучасними Аароном і Хуром, якби мова пішла про сучасного пророка? (Радників у Першому Президентстві).

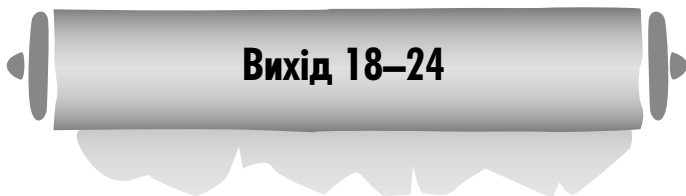
Складіть своє свідчення про відповідальність, яку несе на собі пророк. Спитайте:

- Хто ще, крім його радників, допомагає йому нести цей тягар? (Генеральні авторитети, місцеві провідники та всі члени Церкви).
- Як ми показуємо, що підтримуємо пророка? (див. УЗ 43:12; 93:51; 107:22).

Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 21:4–6 і знайти, що відбувається з нами, як з народом, коли ми підтримуємо живих пророків словом і справою. Спитайте:

- На що схоже те, що відбувалося з Ізраїльтянами, коли Аарон і Хур підтримували руки Мойсея?
- Як саме люди можуть не підтримувати пророка?

Попросіть учнів прочитати Вихід 16:8 і звернути особливу увагу на те, що означає ремствувати на пророка (див. також УЗ 1:38). Закличте їх підтримувати пророка, дотримуючись Господніх заповідей та служачи у своїх покликаннях тепер і протягом усього життя.

Вступ

Після виходу з Єгипту та мандрів пустелею протягом приблизно трьох місяців, Господь повів дітей Ізраїля до гори Сінай. Сучасне одкровення повідомляє, що Мойсей прагнув освятити свій народ і привести їх до присутності Божої. На жаль, народ був не готовий жити за вищим законом. Вони зробили запеклими свої серця і не змогли “увійти в Його покій, поки [перебували] в пустині,—той покій, що є повнотою Його слави” (див. УЗ 84:23–24; див. також ПДС, Вихід 34:1–2; *Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 159). Натомість Господь дав їм те, що ми знаємо як Мойсеїв Закон.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Пророк виконує для людей місію представника Господа і покликає інших допомагати йому в цій роботі. Слуги Господа навчають нас божественним принципам, необхідним для самоврядування (див. Вихід 18:13–26; див. також Вихід 4:16; Мосія 18:18).
- Господь запрошує всіх людей прийти до Нього. Той, хто приймає це запрошення, укладає необхідні завіти та дотримується Його заповідей, може увійти до Його присутності (див. Вихід 19:4–11, 14, 17–24; 24:1, 9–11; див. також УЗ 84:19–27).

- Бог дає Своїм дітям заповіді, щоб вони мали більшу радість у цьому житті та вічне життя у світі прийдешньому (див. Вихід 20–23; див. також Іоанн 15:10–11; Алма 41:10).
- Любити Бога, любити інших і служити їм—ось основне послання заповідей (див. Вихід 20–23; див. також Матвії 22:37–40).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Вихід 18. Церкву організовано, щоб допомагати дітям Небесного Батька повертатися до Нього. Господь прикликає Церковних провідників, аби ті навчали людей і допомагали їм духовно зростати, а також для того, щоб виконувати обряди спасіння. (15–20 хвилин)

Нехай учні назвуть своїх Церковних провідників, які зобов’язані піклуватися про їхнє духовне зростання. Це може бути єпископ, лідери Товариства молодих жінок, вчителі та президенти кворумів. Спитайте:

- Чому в процесі вашого духовного зростання бере участь стільки людей?
- Що сталося б у приході або філії, якби єпископ або президент філії все робив сам?

Нехай учні виконають завдання А для Виходу 18 у навчальному посібнику для учнів; обговоріть їхні знахідки. (Сучасний приклад того самого організаційного принципу можна знайти в УЗ 136; щоб дізнатися, ким був Їтро, див. коментар до Виходу 18 у підручнику *Старий Завіт–2 Самуїлова*, с. 124).

Обговоріть благословення, які ви отримували, служачи в Церковних покликаннях. Нехай учні знайдуть у підрозділі “Вивчення Писань” (Вихід 18), що в навчальному посібнику для учнів, схему, яка показує, як провідництво Ізраїля було організовано до і після поради Їтро (її також наведено нижче). Обговоріть важливість виконання кожним членом Церкви своєї частини роботи, щоб уся Церква могла працювати ефективно (див. УЗ 84:109–110), а також те, що звеличуючи свої покликання, ми підтримуємо наших провідників.

До того як Їтро дав Мойсею свою пораду, схема організації Ізраїля могла мати такий вигляд:

Після того, як Мойсей здійснив реорганізацію та делегував свої обов'язки, схема набула такого вигляду (її можна зобразити на дошці нижче):

Вихід 19:3–6. Господь допоможе нам прийти до Нього і уподібнитися Йому. (15–20 хвилин)

Намалюйте або покажіть зображення скрині зі скарбами й попросіть учнів перелічити [на папері] дві або три своїх найдорогоцінніших речі, але нікому не показувати цей список. Попросіть їх дослідити Вихід 19:3–6 і знайти, що з того, чим володіє Бог, Він хотів би мати Собі за “власність”.

Спитайте: Якими чудесами благословив Ізраїльтян Бог, щоб допомогти їм прийти до Нього? (див. Вихід 19:4). Попросіть учнів знайти й відмітити слова *коли* і *то* у вірші 5 і розказати, що Ізраїль мав робити, аби стати “власністю” Господа. Обговоріть деякі з наступних запитань:

- Як Вихід 19:3–6 розкриває нам те, що саме цінує Господь?
- Як це співвідноситься з *вашим* переліком того цінного, чим ви володієте? (див. Мойсей 1:39).
- Як Вихід 19:3–6 допомагає вам зрозуміти причину того, що Господь звільнив Ізраїль з єгипетської неволі?
- У який неволі перебувають люди донині?
- Які чудеса вчинив Господь, щоб звільнити нас від гріхів і спокус, які утримують нас у неволі? (Див. Алма 7:10–16).
- Що ми повинні робити, аби стати “власністю” Господа? Чому? (Див. Вихід 19:5–6; Мосія 18:8–10; Мороній 10:32–33).

Вихід 20 розповідає про те, як Господь дав дітям Ізраїля Десять Заповідей. Під час вивчення цих заповідей, попросіть учнів продумати про те, що ці заповіді мають зробити для нашого перетворення на “власність” Бога.

Вихід 19:3–25. Для того, щоб увійти до присутності Господньої, нам необхідно бути підготовленими, а саме: гідними й вірними. (20–25 хвилин)

Щоб приступити до вивчення Виходу 19:3–25, попросіть учнів розповісти про деякі з їхніх улюблених місць. Попросіть їх розказати, скільки коштує поїздка до тих місць, включаючи подорожні витрати і плату за вхід, скільки доводиться платити за те, щоб увійти туди.

Покажіть зображення гори Сінай (див. вступ до Виходу 19 в навчальному посібнику для учнів) і скажіть учням, що Мойсей хотів узяти туди свій народ, але вони не хотіли сплатити духовну ціну за цю подорож. Поясніть, що “Мойсей. . . надзвичайно прагнув освятити свій народ, щоб вони могли побачити лице Боже” (див. УЗ 84:23), що завжди було метою пророків Божих.

Пророк Джозеф Сміт навчав:

“Ось, чому Адам благословив своє потомство [у долині Адам-онді-Аман (див. УЗ 107:53–54)]; він хотів привести їх у присутність Бога. Вони шукали місто і все інше, “що Бог його будівничий та творець” (див. Євреям 11:10). Мойсей прагнув привести дітей Ізраїля в присутність Бога через владу священства, але не зміг” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 159).

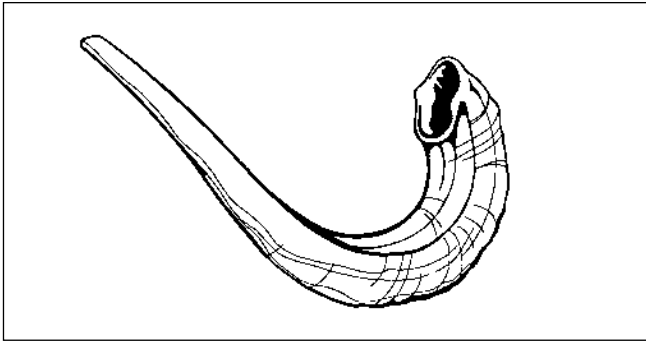
Старійшина Езра Тефт Бенсон, тоді Президент Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Як Адам привів своїх нащадків у присутність Господа?”

Відповідь: Адам і його нащадки увійшли в чин священства Божого. Сьогодні ми могли б сказати, що вони увійшли в Дім Господа й отримали свої благословення” (“What I Hope You Will Teach Your Children about the Temple,” *Ensign*, Aug. 1985, 9).

Здається, що для Мойсея та дітей Ізраїля гора Сінай була тим, чим для нас є храм. Попросіть учнів прочитати Вихід 19:5–13 і знайти, які вимоги висувалися до народу, щоб увійти у присутність Господа. Покажіть

зображення шофару (сурми, зробленої з баранячого рогу, як показано нижче) і спитайте, що повинні були робити люди, коли ця сурма звучала. Попросіть учнів прочитати Вихід 20:18–19 і розповісти, що саме робили люди.

Прочитайте Вихід 19:16–19 і Учення і Завіти 84:23–24 та обговоріть причини того, що люди боялися піти і зустріти Господа, коли їх кликали. Спитайте:

- Кого Ізраїльтяни хотіли послати до Господа за себе, замість того, щоб самим стати гідними?
- Чи є в сучасному світі люди, які не вірять у пророків, або ті, хто вважає, що пророк—це єдиний, хто може розмовляти з Богом?
- Які благословення ми втрачаємо, коли не хочемо прислухатися до заклику прийти до Христа?

Приготуйте на дошці схему за наведеним нижче зразком, але не вписуйте відповідей:

Чи підготувалися ми до зустрічі з Господом?

	Енох і його люди	Мойсей та Ізраїльтяни	Пророк і ми
Чи виконав пророк свій обов'язок?	Так	Так	Так
Чи були люди готові?	Так	Ні	?
У чому була різниця?	Вони послухались і стали освяченими.	Вони не послухались, і їх не було освячено.	?

Попросіть учнів прочитати Мойсей 7:18–21 і написати на схемі відповіді, що стосуються Еноха та його людей. Попросіть їх заповнити на схемі стовпчик, що стосується Мойсея та Ізраїльтян, на підставі того, що вони про них дізналися. Обговоріть різницю між народом Еноха і народом Мойсея (див. особливо Вихід 20:18–19; УЗ 84:23–24).

Обговоріть, як саме ці питання стосуються нас, знаходячи те, що Господь просив нас зробити і на чому Він робив особливий наголос. Як основу для обговорення можна, не вдаючись у подробиці, згадати вимоги для отримання храмової перепустки. Якщо ми достойно входимо в дім Господа, ми вийдемо і до Його присутності (див. УЗ 97:15–17). Спитайте учнів, що визначатиме ступінь їхньої підготовленості до перебування в присутності Бога.

Вихід 20:1–17 (Опанування Писань, Вихід 20:3–17). Десять Заповідей навчають нас тому, як любити Бога і свого ближнього. Дотримання цих заповідей допоможе нам підготуватися до входження у присутність Господа. (75–90 хвилин)

Спитайте учнів, чи їм знайомі Десять Заповідей. Попросіть їх написати на аркуші числа від 1 до 10 і спробувати назвати їх послідовно одну за одною. (Якщо вам відома якась особлива мнемотехніка, щоб краще запам'ятати Десять Заповідей, познайомте з нею учнів).

Ісус звів усі Десять Заповідей у дві заповіді. Попросіть учнів прочитати Матвій 22:36–40 і написати на дошці ці дві великі заповіді. (Любити Бога і любити свого ближнього). Нехай учні, вивчаючи Десять Заповідей, розділять їх на [дві] категорії і віднесуть кожна з них до одного з заголовків. (Заповіді 1–4 стосуються любові до Бога, а 5–10—любові до ближнього).

Розгляньте, що саме Господь хотів зробити для дітей Ізраїля і що саме вимагалось від них, аби вони могли отримати цей привілей (див. Вихід 19:5–11, УЗ 84:19–23). Допоможіть учням знайти наступне:

- Люди дали слово робити все, що накаже Господь (див. Вихід 19:8).
- Нікому не було дозволено піднятися на гору, доки Господь не закінчив давати їм повчання (див. Вихід 19:12, 21–25).
- Потім Господь дав їм заповіді (див. Вихід 20–23).
- Люди уклали завіт, що будуть дотримуватися заповідей, які їм тоді було пояснено (див. Вихід 24:3).
- Сімдесят старійшин Ізраїлевих змогли побачити Господа, як це було обіцяно (див. Вихід 24:9–11).

Допоможіть учням зрозуміти, що Десять Заповідей були основою того, що вимагалось від Ізраїльтян, аби вони змогли отримати всі благословення, які Господь прагнув їм дати.

Кожна з Десятьох Заповідей називає або пояснює дії або особисте ставлення до чогось, що Бог або вимагає, або забороняє. У кожній заповіді є позитивні аспекти, втілювати які ми маємо зі щирим бажанням (див. УЗ 58:26–28). Нехай учні в класі або кожен з них особисто

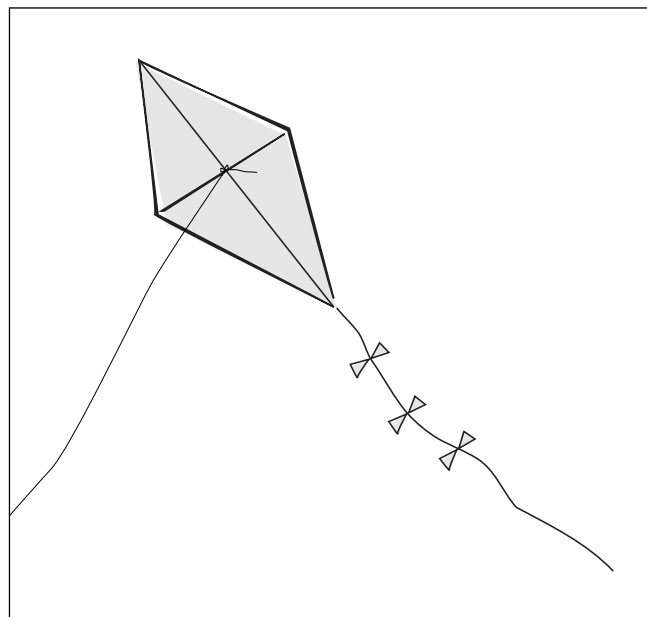
зроблять наступні кроки, вивчаючи кожну з Десяти Заповідей. Якщо буде потрібно, зверніться до розділу “Десять Заповідей” у підручнику *Старий Завіт—2 Самуїлова* (сс. 127–135).

1. Прочитайте Вихід 20 і знайдіть одну з заповідей.
2. Визначте, що означає або пояснює ця заповідь.
3. Перелічіть деякі дії, які могли б вважатися порушенням цієї заповіді.
4. Перелічіть позитивні або конструктивні дії, які нам слід вчиняти, аби застосувати цю заповідь у своєму житті.

Можна підготувати для кожного учня таблицю, яку вони могли б заповнювати під час обговорювання кожної заповіді. Зверніть увагу на наведений нижче приклад:

Заповідь	Визначення	Як люди порушують цю заповідь	Позитивне від застосування цієї заповіді до мого життя
5. “Шануй свого батька та матір свою”.	Любити; поважати; слухатися в праведності.	Відкидати пораду; бути нешанобливими; безчестити свою сім'ю.	Радитися з батьками; прислухатися до їхніх порад.
6. “Не вбивай”.	Не проливати невинну кров.	Аборти; будь-яке вбивство; гнів і ненависть, які призводять до фізичного пошкодження або навіть стають причиною війн.	Поважати все живе.

Після вивчення всіх Десяти Заповідей, покажіть учням повітряного змія або його зображення та напишіть на дошці *Заповіді схожі на _____*. Спитайте: Що утримує повітряного змія у повітрі? (Більшість учнів скаже, що це вітер). Спитайте їх, навіщо потрібна мотузка й що станеться, якщо її перерізати. Допоможіть їм зрозуміти, що хоч мотузка і не дає повітряному змію летіти туди, куди дме вітер, але без неї повітряний змій взагалі не зміг би літати. Нехай учні порівнюють мотузку, на якій тримається повітряний змій, і заповіді. Спитайте: Чи Заповіді стримують нас, чи допомагають нам підніматися вище? (див. 1 Нефій 13:37; Етер 4:19). Допоможіть їм зрозуміти, що хоч заповіді можуть здаватися обмежувачами, вони допомагають нам залишатися вільними від гріха.

Нехай учні допишуть до кінця речення на дошці, додавши інші об'єкти, які символізують роль заповідей, наприклад—скеля, що є фундаментом, дорожня карта, ключі або драбина. Складіть своє свідчення про те, що заповіді дані, щоб допомогти нам бути щасливими в цьому житті та у вічності.

Вихід 21–24. У 21–24 розділах книги **Вихід** вміщено зразки застосування Десятьох Заповідей у конкретних випадках. **Відновлення і праведне життя, а зовсім не відплата—ось важливе послання закону Мойсея.** (30–60 хвилин)

Ви оберіть кілька ситуацій з Виходу 21–23 і розкажіть про них у класі. Розповідаючи про кожну ситуацію, дозволяйте учням бути суддями та визначати, що саме, на їхню думку, могло б задовольнити правосуддя в кожному випадку. Потім попросіть їх звернутися до тих віршів, які розповідають про те, що, за словами Господа, потрібно було зробити в кожному випадку. Наприклад, якщо ви позичили у свого сусіда лопату і зламали її, поки використовували її—що ви повинні зробити? Після короткого обговорення, попросіть учнів прочитати Вихід 22:14–15 і знайти, що заповідав Господь.

Після вивчення кількох прикладів, напишіть на дошці слова *відплата* та *відновлення* і попросіть учнів пояснити різницю в значенні цих двох слів. Щоб допомогти їм, нехай вони порівняють Вихід 21:24–25 і Вихід 21:37.

Скажіть учням, що багато людей вважає, що Вихід 21:24 характеризує закон Мойсея. Вони розглядають його як закон відплати—робити іншим те, що вони зробили вам. Нехай учні проглянуть щойно опрацьовані приклади, де йшлося про те, як саме застосовувався цей закон, і обговорять, чи вимагав закон відплати чи відновлення (див. коментар до Виходу 22:1–17 у підручнику *Старий Завіт—2 Самуїлова*, сс. 139–140).

Прочитайте разом з учнями Вихід 23:1–9 і спитайте:

- Як іноді групи однолітків намагаються підбити нас на порушення заповідей?
- Як ми можемо об'єднуватися, щоб це допомагало нам встояти проти цього тиску?
- Які благословення приносить послухність Божим законам?
- Як змінилося б наше суспільство, якби люди жили за цими законами?

Попросіть учнів прочитати Вихід 23:20–33 і перелічити благословення, які Господь обіцяв Ізраїлю, а також попередження, які Він дав їм (див. коментар до Виходу 23:20–31 у підручнику *Старий Завіт—2 Самуїлова*, с. 141).

Допоможіть учням зрозуміти, що закон Мойсея не був примітивним законом, і що він вимагав побожного поведіння й вірності завітам. Спитайте: Коли ми складаємо завіт дотримуватися заповідей? (Див. УЗ 20:77, 79).

Прочитайте разом з учнями Вихід 24:1–11 і обговоріть духовний досвід спілкування з Господом, який отримали сімдесят старійшин Ізраїля завдяки своїй вірності. Старійшина Брюс Р. Макконкі сказав:

“Без “сили побожності”, що означає без праведності, “жодна людина не зможе побачити лице Бога, самого Батька, і вижити”. Неправедних буде знищено в Його присутності. “І Мойсей з ясністю навчав цьому дітей Ізраїля в пустині і старанно намагався освятити свій народ, щоб вони могли побачити лице Боже”. Бути освяченими означає бути чистими, незаплямованими, вільними від гріха. У завершальний і останній день освяченими будуть ті, хто належатиме до цілестіального царства— царства, де перебувають Бог і Христос. “Але вони [діти Ізраїля] закам’яніли своїми серцями й не могли витримати Його присутність—бо не хотіли стати чистими серцем,—тому Господь у гніві Своім, бо гнів Його запалився проти них, присягнувся, що вони не увійдуть до покою Його, доки перебувають у пустині, який покій є повнотою слави Його”. (Див. УЗ 84:21–24). Весь Ізраїль міг би побачити Господа, якби сприйняв пораду Мойсея, але на це спромоглися лише кілька Ізраїльтян. Одного разу, наприклад, Мойсей і Аарон, Надав і Авігу, які були Аароновими синами, та “сімдесят Ізраїлевих старших” побачили Бога Ізраїля, у той час як більшість із тих, з ким працював Мойсей, залишилися в темному та непрорішеному стані (Вихід 24:9–10)” (*A New Witness for the Articles of Faith*, 494).

Складіть своє свідчення, що істинний покій, щастя та вічні благословення приходять від дотримання заповідей.

Вихід 25–40

Вступ

На горі Сінай Господь відкрив Мойсею чудовий план викуплення дітей Ізраїля. Цей план надавав їм нагоду отримати повноту Його слави (див. Вихід 25:8; 40:34–38; УЗ 84:19–24). Частиною цього плану було те, що Мойсей отримав розпорядження про побудову скинії, про її мету та про вимоги до тих, хто мав служити в скинії. У тій скинії діти Ізраїля могли отримати обряди священства, завіти спасіння; і багато істин, відкритих у ті часи, є частиною нашого сьогоденного храмового навчання. Багато частин цієї інформації було повторено двічі; у Виході 25–30 розповідається про отримані Мойсеєм плани побудови скинії, а в розділах 35–40 описано саму побудову.

Вихід 32–34 містить трагічне описання того, як діти Ізраїля втратили повноту благословень священства через свою непослушність і внаслідок цього вони отримали меншу частину. Перед тим як Мойсей пішов, щоб отримати кам’яні таблиці, діти Ізраїля склали завіт, що будуть дотримуватися заповідей Господніх (див. Вихід 24:1–7). Проте, поки Мойсей був відсутнім, Ізраїльтяни порушили свій завіт, і це зменшило їхні благословення та звузило їхні перспективи.

Подумайте, як ці розділи стосуються вашого власного життя і ваших зусиль дотримуватись укладених з Господом завітів. Зверніть увагу на приклад Мойсея, коли він, подібно до Христа, любив, навчав, вів дітей Ізраїля та молився за них.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Бог наказує своїм дітям будувати храми. Храми є місцями, де укладають завіти та отримують обряди спасіння. [Там] викладають принципи, які вказують, як повернутися, відкривають модель того шляху, яким повертають у присутність нашого Небесного Батька (див. Вихід 25–31; 35–40).
- Чоловіки мають бути покликаними Богом і посвяченими в священство тими, хто має повноваження (див. Вихід 28:1; див. також Євреям 5:4; Уложення віри 1:5).
- Непослушність утримує нас від привілеїв і благословень, що їх Господь бажає нам дати (див.

Вихід 32:7–9, 15–16; див. також ПДС, Вихід 34:1–2; УЗ 84:19–25).

- Господь з'являється праведним людям на землі з Своєї власної волі (див. Вихід 33:11; див. також Вихід 24:9–10; ПДС, Вихід 33:20, 23; УЗ 88:67–68; 93:1).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 14 “Скинія” є історичним відтворенням, яке навчає символізму скинії (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

 Вихід 25–40. Скинія була таким же священним місцем для дітей Ізраїля, як для нас храм є священним. Обряди спасіння, які там виконуються, навчають, як повернутися до присутності Небесного Батька. (40–50 хвилин)

(До приходу учнів, використавши плівку або стрічку, розділіть класну кімнату на зони, за зразком скинії та її зовнішнього подвір'я (див. схему в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 155). Прикрасьте класну кімнату зображеннями давніх і сучасних храмів, або намалуйте на дошці скинію та її зовнішнє подвір'я, підписавши окремі елементи зображення.

Попросіть учнів пояснити, для якої мети існують храми. Писання говорять про дві основні цілі храмів. Попросіть учнів прочитати наступні Писання і розповісти, якими саме є ті цілі:

- Вихід 25:8; 29:42–45; УЗ 97:15–16 (Бути домом Господа).
- УЗ 124:38–41 (Укладати завіти та отримувати священні обряди).

Допоможіть учням зрозуміти, що важлива мета храму—розкривати нам більш детально план спасіння і те, як саме отримати благословення цього плану—тепер і у вічності. Це було істинним для скинії [давнього] Ізраїля, яка була їхнім храмом.

Намалуйте на дошці схему скинії та її зовнішнього подвір'я і підпишіть елементи зображення, як це показано в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 155). Нехай кожен з учнів визначить, де саме стоїть його стілець у “скинії”, яку ви умовно розмітили в класі до початку заняття. Розділіть учнів на групи, залежно від місця, де вони знаходяться, і доручіть їм звітувати про те, що саме робили в цій частині скинії і чого саме це може навчити нас стосовно просування до вічного життя. Учні в *зовнішньому подвір'ї* скинії мають розповісти про жертвник і умивальницю; ті, хто знаходиться у *святині*—про стіл показного хліба,

золотий свічник та жертвник на кадіння; а ті, хто є в *Святому Святих*—про ковчег свідцтва. Попросіть їх опрацювати розділ, що розглядає Вихід 25–27; 30 у навчальному посібнику для учнів і знайти посилання на Писання і запитання, які допоможуть їм розтлумачити євангельське значення кожного об'єкту.

Після того як групи закінчать приготування своїх звітів, попросіть учнів провести спільну екскурсію по розміщеній у класній кімнаті “скинії”, і нехай учні з кожної групи пояснюють призначення тієї частини, яку було дано їхній групі, а також євангельського значення кожного елемента. Допишіть інформацію стосовно євангельського значення об'єктів у схемі на дошці під час заслуховування звітів (див. схему в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 156).

Якщо можливо, покажіть учням фотографії інтер'єрів сучасних храмів з журналу *Temples of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints* (31138). (Фотографії можна також знайти у бібліотеці дому зборів, у Церковних журналах та в наборі “Мистецтво євангелії”). Покажіть, що оздоблення храмів та їхні кімнати також описують шлях повернення до присутності нашого Небесного Батька.

Попросіть учнів записати принаймні дві речі, про які вони дізналися, виконуючи це завдання. Якщо у вас є час, запросіть кількох учнів поділитися тим, що вони написали.

Вихід 28:1. Чоловік має бути покликаний Богом і посвячений у священство тими, хто має повноваження. (15–20 хвилин)

Поки клас чекає, візьміть в одного з учнів якусь більш-менш коштовну річ, наприклад, таку як годинник або каблучку. Потім запропонуйте продати її задешево комусь іншому в класі. Коли власник цієї речі почне заперечувати, спитайте учнів, що саме є неправильним у ваших спробах продати чужу власність. (У вас немає права або повноваження це робити). Попросіть учнів порівняти те, що ви робили, з ситуацією, коли хтось, не маючи священства, пропонує своєму другу, який не є членом Церкви, що він охрестить його. Спитайте: Чи буде таке хрещення дійсним? Чому ні?

Попросіть учнів прочитати Вихід 28:1 і знайти, що саме, згідно з Господнім покликанням мали отримати Аарон та його сини. Попросіть їх відмітити Вихід 28:1 та зробити перехресне посилання між цим віршем і Посланням до євреїв 5:1, 4 та Уложенням віри 1:5. Спитайте: Згідно з цими віршами, як саме людину покликають отримати священство?

Президент Девід О. Маккей писав:

“Це питання про божественне повноваження є одним з важливих факторів, які відрізняють Церкву Ісуса Христа від протестантських віровчень християнського світу. У простих і зрозумілих безпомилкових словах Церква проголошує, що “чоловік мусить бути покликаний Богом через пророцтво і рукопокладання тих, хто має повноваження, щоб проповідувати євангелію і виконувати її обряди”. (Уложення Віри 5). У цьому проголошенні Церква лише тільки повторює слова того, хто мав надане Христом повноваження в Середині Часів і хто, описуючи саме цей момент, сказав: “А чести цієї ніхто не бере сам собою, а покликаний Богом, як і Аарон (Євреям 5:4)” (*Gospel Ideals* (1954), 165).

Старійшина Брюс Р. Макконкі писав:

“Священство є владою і повноваженням Бога, делегованими людині на землі, щоб їй діяти в усьому заради спасіння людей. Якщо Господні служителі насправді не мають повноваження від Господа, вони не зможуть виганяти дияволів, зцілювати хворих, дарувати Святого Духа, виконувати хрищення, яке визнають на небесах, або робити щось інше з того довгого переліку священнодійств, які можуть виконувати законні служителі в царстві Господа на землі. Див. Лука 9:1–6” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 1:748–749).

У Виході 28:1 описано *покликання* Аарона та його синів на те, щоб бути посвяченими й помазаними на служіння в чині священника.

Засвідчіть, що істинне, Боже повноваження священства знаходиться в Церкві, тому що всі, хто має священство, були покликані Богом і посвячені, як Аарон та його сини.

Вихід 28. (Наш одяг багато про що може сказати). (15–25 хвилин)

Покажіть учням фотографії з журналів або газет із зображенням людей, які носять одяг різних типів та стилів. Попросіть їх придивитися, як саме кожна людина вдягнена, і пояснити, що це каже їм про те, чим ця людина може займатися, куди вона може йти або будь-яке інше послання, яке, на їхню думку, несе той одяг.

Попросіть учня, який займається спортом, описати свій спортивний одяг, пояснивши призначення кожного елемента свого спортивного вбрання або послання, яке ця деталь має нести. Спитайте:

- Чи буде доречним вдягти свій спортивний одяг на офіційний обід або на причасні збори? Чому ні?
- Як наш одяг може впливати на нашу поведінку або впевненість у собі?

Прочитайте Вихід 28:2–4 і знайдіть, що саме Бог відкрив стосовно Аарона та його синів. Спитайте:

- Про що саме нам говорить той факт, що Господь відкрив, яку одягу священник повинен носити в скарині?
- Чи висуває Господь подібні вимоги у наш час?

Нехай учні знайдуть шість деталей одягу, згаданих у цих віршах, та перелічать їх на дошці. Скористайтеся коментарем до Виходу 28; 39:1–43 у підручнику *Старій Завіт—2 Самуїлова* (с. 151–153), щоб допомогти їм зрозуміти значення цього одягу і те, що саме він представляв.

Прочитайте наступний вислів старійшини Джеффри Р. Холланда з Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Дозвольте мені запропонувати, щоб диякони, вчителі та священники, які беруть участь в обряді причастя, вдягали білі сорочки, якщо в них є така можливість. Для священних обрядів у Церкві ми часто використовуємо церемоніальний одяг, і білі сорочки можуть розглядатися як прозоре нагадування про той білий одяг, який був на вас у христильній купелі, і як праобраз того білого вбрання, яке ви незабаром одягнете у храмі або будете носити, виконуючи своє місіонерське служіння.

Ця проста рекомендація не має нічого спільного з фарисейством або формалізмом. Ми не хочемо, щоб диякони або священники носили уніформу або вдіяли надмірну увагу будь-чому, крім чистоти свого життя. Але те, який одяг носять наші молоді люди, може всіх нас навчати святому принципу і, безперечно, це справді може нести послання святості. Як навчав Президент Девід О. Маккей, біла сорочка підтримує святість причастя (див. Conference Report, Oct. 1956, p. 89)” (in Conference Report, Sept–Oct. 1995, 89; or *Ensign*, Nov. 1995, 68).

Спитайте учнів:

- Чого ви навчилися з цього вислову старійшини Холланда?
- Яким чином одяг і те, як вдягаються носії Ааронового священства, підтримує святість причастя?
- Чому ми носимо біле вбрання, коли христимося та перебуваємо в храмі?

Розгляньте поради щодо одягу та зовнішності в брошурі *Заради зміцнення молоді* (с. 8). Допоможіть учням зрозуміти, що [в житті] буде багато випадків, коли (як це було зі священниками в скинії) їхня манера вдягатися допоможе їм не порушити завітів хрищення та залишитися свідками Бога (див. Мосія 18:10–12).

Вихід 29. Спосіб, яким людей було освячено та висвячено, щоб священнослужити в давнину в скинії, навчає нас, як саме готуватися до входження в дім Господа.
(30–40 хвилин)

Запросіть учнів подумати про поїздку до храму, або згадати свій найсвятіший досвід у храмі. Спитайте їх, що вони можуть робити, аби підготуватися до відвідування храму, так щоб це [відвідування] стало найглибшим духовним досвідом. Нехай вони прочитають Учення і Завіти 97:15–17 і знайдуть, що саме, за словами Господа, може зробити наше відвідування храму благословенням, а що—розчаруванням. Не вдаючись до подробиць, розкажіть про запитання, які задають під час співбесіди для отримання храмової рекомендації. (Можна запросити до класу провідника священства, щоб обговорити ці запитання). Спитайте: Що ми можемо регулярно робити, аби достойно увійти до храму і краще розуміти його благословення?

Скажіть учням, що вони будуть вивчати, як саме священники готувалися увійти до скинії у часи Мойсея. Нагадайте їм, що через те, що Ізраїльтяни позбавили себе права на отримання вищих обрядів, тільки священники входили до найсвятіших частин скинії. Освячення та висвячення священників несе в собі багато символів того, що саме мають робити всі люди, щоб бути готовими до виконання храмової роботи.

Попросіть учнів виконати вправу Б до Виходу 28–29 з навчального посібника для учнів і розповісти, про що саме вони дізналися. Перелічіть на дошці одну за одною шість подій і обговоріть, що саме вони можуть представляти. Скористайтеся з наступної інформації. Вона допоможе вам.

- **Подія 1:** Аарона та його синів було обмито водою, що символізує очищення (див. Мойсей 6:57).
- **Подія 2:** Аарон та його сини вдягли священний одяг, що означає “вдягання” “нової людини” і перетворення на нову особистість у Господі (див. Колоссям 3:10–14; див. також коментар до Виходу 28; 39:1–43 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 151–153).
- **Подія 3:** Аарона та його синів було помазано олією. Олію використовували для освітлення, що символізувало Святого Духа. Дух надається, щоб Він керував життям (див. 1 Самуїлова 16:13; УЗ 45:56–59).
- **Подія 4:** Аарон та його сини принесли жертву за гріх, що символізує відмову від усього неправедного (див.

Алма 22:18). Старійшина Ніл А. Максвелл, член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Отже, це означає, що реальну, особисту жертву ніколи не заміщала тварина, покладена на жертвник. Замість неї на жертвник кладуть ту тварину, що [живе] в нас, і нехай вона згорить! Такою є “жертва для Господа... [жертва] скрушеного серця і впокороного духа” (УЗ 59:8), передумова взяття [на себе свого] хреста, коли відмовляєшся від “усіх гріхів”, щоб пізнати Бога (Алма 22:18); бо спочатку слід зречтися себе самого, а вже потім можна повністю прийняти Його” (in Conference Report, Apr. 1995, 91; or *Ensign*, May 1995, 68).

- **Подія 5:** Аарон та його сини принесли жертву цілоспалення, що символізує жертву Ісуса Христа (див. Алма 34:14–16).
- **Подія 6:** Кров’ю було покроплено праве вухо, великий палець правої руки і великий палець правої ноги в Аарона та його синів. Вухо символізує слух, великий палець руки означає справи, а великий палець ноги—ходіння. Це було зроблено, щоб відзначити, що вони повинні були *слухати* слово Боже, *робити*, що Бог наказує їм робити, та *ходити* тими шляхами, які Бог вказує для них (див. Повторення 10:12–13).

Попросіть учнів прочитати Мойсей 6:57–60 і порівняти досвід Адама з досвідом Аарона та його синів. Господь пояснив Адаму, що він мусить народитися знову від води, Духа та крові (див. в. 59) і через це отримати можливість “перебувати в Його присутності” (в. 57). Адаму було сказано, що “водою ти виконуєш заповідь; Духом тебе виправдано, а кров’ю ти є освяченим” (в. 60).

Ту саму модель можна бачити в освяченні Аарона та його синів:

- Їх було обмито, що символічно дозволило одягти їх у новий одяг, тобто стати новою людиною.
- Їх було помазано олією, яка символізує Святого Духа. Після отримання цього символічного помазання Духа, були принесені жертви, щоб виправдати їх перед Богом.
- Їх було помазано кров’ю, щоб освятити їх, тобто зробити їх святими через кров, яку було пролито за них (в їхньому випадку, через кров тварини).

Аарон та його сини з’їли жертвоприношення, яким “окуплено їх на рукоположення їх, на посвячення їх” (див. Вихід 29:31–34), і [цей символізм] стоїть за нашим сьогоденним причащенням. Причастя означає Спокуту, яку було вчинено заради нас, а причащення символізує те, що Спокута стає частиною нашого життя.

Нехай учні розкажуть, чим саме їхня участь в укладанні завітів та в обрядах хрищення і причастя схожа на те, що відбувалося під час посвячення Аарона та його синів. Запевніть їх, що послухність принципам і завітам євангелії дозволяє нам отримати в храмі додаткові обряди і завіти.

Вихід 32:1–8. Як і діти Ізраїля, багато людей у наш час поклоняється лжебогам. (60–90 хвилин)

Напишіть на дошці: *Ваал; кам'яні або дерев'яні статуї; (магічні) талісмани; гороскопи; гроші; автомобілі; спортивні, теле-, кіно- і музичні зірки*. Скажіть учням, що вони можуть поставити дванадцять запитань, на які можна відповісти “так” або “ні”, щоб знайти спільне те, що об'єднує все вищезгадане. (Усе вищезгадане часом входить у наше життя, щоб стати для нас найважливішим серед усього, що цікавить нас, на що ми витрачаємо свій час і гроші. Часто вони стають тим, на чому ми зосереджуємо свої серця).

Після того, як учні відгадують відповідь, спитайте їх, чому ідолопоклонство—любов до створіння, що перебільшує любов до Творця (див. Римлянам 1:25),—є серйозним гріхом. (Більш докладно ідолопоклонство описано у факультативному розділі “Ідопоклонство: давнє і сучасне” в підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 245–248). Прочитайте наступний вислів пророка Джозефа Сміта:

“Звернімо увагу на те, що є три речі, необхідні для того, щоб будь-яка мисляча, раціональна і розумна істота могла виявляти віру в Бога на життя і спасіння.

“По-перше, це думка про те, що Він дійсно існує.

“По-друге, *правильна* уява про Його характер, досконалість та якості.

“По-третє, дійсне знання про те, що курс, яким іде Його життя, знаходиться у злагоді з Його волею. Бо якщо не знати про ці три важливі факти, віра будь-якої мислячої істоти буде недосконалою та безплідною; але з цим розумінням вона може стати досконалою та небезплідною” (*Lectures on Faith*, 38).

Спитайте учнів:

- Чому віра вимагає правильного розуміння характеру Бога?
- Прочитайте Вихід 32:1–8. Якому лжебогу поклонявся Ізраїль?
- Прочитайте Вихід 20:3–5. Що Господь вже казав Ізраїльтянам про лжебогів?
- Прочитайте Вихід 24:3. Чому гріх ідолопоклонства був настільки серйозним для цих людей?

- Прочитайте Вихід 32:1. Чому вони зробили золоте теля і поклонялися йому? (У них бракувало довіри до пророка, вони були нетерплячими та проміняли духовне на щось фізичне).
- З якими саме подібними проблемами стикаються люди в наш час?

Прочитайте з класом Вихід 32:9–35, щоб різні учні читали по одному або два вірші. Під час читання поставте деякі з наступних запитань:

- Що відчував Господь, коли Ізраїльтяни поклонялися лжебогу? (див. вв. 9–10).
- Що Мойсей говорив Господу, намагаючись врятувати народ? (див. вв. 11–14; див. також Вихід 32:12; ПДС, Вихід 32:14).
- Що сказав Аарон, намагаючись виправдати свій гріх? (див. вв. 21–24).
- Як ми іноді виправдовуємо свої гріхи?
- Яке запитання, що яке й дотепер ставить наш пророк, поставив Мойсей у 26-му вірші?
- Як ми показуємо Господу, що ми на Його боці?
- Які слова та фрази нагадують вам про те, що Христос зробив заради всіх грішників? (див. в. 30).
- Як вірші 30–34 показують, що Мойсей любив цих людей, незважаючи на їхню злочестивість?

Поясніть, що за нашими вчинками завжди ідуть наслідки і що Бог спитає нас за те, що ми робимо. Запишіть на дошці наступні посилання та попросіть учнів знайти, якими були наслідки того, що спіткало Ізраїль за поклоніння ідолу:

- Вихід 32:25–29 (Було вбито три тисячі чоловік).
- Вихід 33:1–6; Учення і Завіти 84:23–24 (Господь позбавив їх Своєї присутності).
- Вихід 33:7–8 (Мойсей серед них не залишився).
- Вихід 33:19–23; ПДС, Вихід 33:20 (Привілей бачити Бога, що його було призначено для всіх дітей Ізраїля, було забрано в них).

- ПДС, Вихід 34:1–2; ПДС, Повторення 10:2 (Вони втратили перші таблиці—вище священство та пов'язані з ним обряди).

Вкажіть учням, що Ізраїльтяни не до кінця розуміли, наскільки серйозним для них було втратити обряди вищого священства. Щоб проілюструвати це, запропонуйте одному учню взяти гарненьку, але маленьку цукерку або щось ще смачненьке. Скажіть, що учень може або залишити цю цукерку собі, або ж отримати те, що є у вашій кишені (наприклад, смачнішу цукерку, або щось цінніше, як, наприклад, талон на обід). Аби отримати те, що лежить у вашій кишені, учень має віддати те, що взяв (перший предмет), а також зробити для вас щось особливе.

Якщо учень вирішить залишити собі те, що вибрав, перший предмет, обговоріть, як важко пояснити, наскільки є славетними благословення храму, тим, хто ніколи не відчував їх. Якщо учні захочуть дізнатися, що знаходиться у вашій кишені, не кажіть їм. Далі поясніть, що найгіршим прокляттям, з усіх, що можуть спіткати нас, є запізніле усвідомлення того, що саме ми могли отримати, але не отримали через свою нетерплячість, неслухняність, байдужість та небажання жертвувати. Зрештою покажіть їм те, що було ними втрачено і поясніть, що людина може ніколи не дізнатися про те, що вона втратила, і бути задоволеною тим, що має—аж поки пізніше не дізнається, від чого вона відмовилася.

Якщо учень вибере взяти те, що є у вашій кишені, покажіть, що могло бути втраченим, якби він вирішив залишити собі те, що взяв спочатку,—першу річ.

Більшість людей у наш час не поклоняються лжебогам з каменя або глини. Проте, є багато інших речей, які можуть стати лжебогами. Прочитайте наступний вислів Президента Спенсера В. Кімбола:

“Те, на чому людина найбільше зосереджує своє серце і на що найбільше покладається,—те і є її богом; і якщо виявиться, що цей бог не є істинним і живим Богом Ізраїля, то людина та займається ідолопоклонством” (“The False Gods We Worship,” *Ensign*, June 1976, 4).

Попросіть учнів назвати, навести приклад тих речей, на яких ми зосереджуємо свої серця. Перелічіть на дошці ці приклади і додайте будь-які інші, згадані в наступному вислові старійшини Спенсера В. Кімбола, тоді члена Кворуму Дванадцятьох:

“Сучасними ідолами, або лжебогами, можуть стати одяг, будинки, робота, пристрої, автомобілі, катери для прогулянок та інші численні матеріальні “збивачі” з дороги, яка веде до божествування...

Те, що є невідчутним на дотик, теж може стати “богами”. Ступені, оцінки й титули можуть стати ідолами... Багато молодих людей вирішують піти в коледж, тоді як в першу чергу повинні поїхати на місію.

Багато людей спершу будують дім, облаштовують його, купляють автомобіль—а потім виявляється, що їм “не по кишені” платити десятину. То кому вони поклоняються? Молоді одружені пари, які відкладають народження дітей, поки не здобудуть своїх учених ступенів, мабуть, будуть вражені, якщо їхні переваги в житті будуть названі ідолопоклонством.

Багато хто поклоняється полюванню, рибалці, відпусткам, пікнікам у вихідні дні та прогулянкам на природі. Для інших ідолами стали спортивні ігри—бейсбол, футбол, або бій биків чи гольф...

Є ще один ідол, якому поклоняються люди, це— влада і престиж. . . Багато хто буде топтати ногами духовні, а часто й етичні цінності у своєму сходженні до успіху. Ці боги влади, багатства і впливовості—найвимогливіші, і вони є настільки ж реальними, як золоті телята дітей Ізраїлевих у пустині” (*The Miracle of Forgiveness* [1969], 41).

Закличте учнів покладати свою довіру лише на істинного та живого Бога.

 Вихід 33:9–20 (Опанування Писань, Вихід 33:11). Господь може являтися і являється праведним людям землі.
(20–25 хвилин)

Запросіть трьох учнів вийти перед класом, щоб розіграти сценку: двоє з місіонерів спілкуються із зацікавленим евангелією та дослідником. Попросіть цього зацікавленого дослідника прочитати Вихід 33:20 та Іоанн 1:18 і спитайте місіонерів: Якщо ці вірші є істинними, то як Бог міг явитися Джозефу Сміту? Нехай місіонери спробують відповісти на це запитання. Якщо необхідно, запросіть клас допомогти їм.

Прочитайте Вихід 33:11; Іоанн 14:21, 23; Учення і Завіти 67:10; 93:1 і обговоріть, що в цих віршах сказано про те як ці вірші розкривають [можливість] побачити Бога. Нехай учні використають Путівник по Писаннях і знайдуть приклади, де розповідається, що Бог являється людям. Ось кілька прикладів:

- Адам (див. УЗ 107:54)
- Сиф (див. Мойсей 6:3)
- Енох (див. Мойсей 7:3–4)
- Авраам (див. Авраам 3:11)
- Ісак (див. ПДС JST, Вихід 6:3)
- Яків (див. Буття 32:20)
- Соломон (див. 1 Царів 9:1–2)
- Єзекіїль (див. Єзекіїль 1:26–28)
- Амос (див. Амос 9:1)
- Степан (див. Дії 7:55–59)
- Брат Яреда (див. Етер 3:20)
- Нефій, Яків та Ісая (див. 2 Нефій 11:2–3)
- Мормон (див. Мормон 1:15)
- Мороній (див. Етер 12:39)
- Джозеф Сміт (див. Джозеф Сміт—Історія 1:16–17)
- Багато інших, про кого не згадано в Писаннях (див. Етер 12:19)

Щоб допомогти вирішити це, здавалось би, удаване протиріччя, попросіть учнів прочитати ПДС, Вихід 33:20 та ПДС, Іоанн 1:18. Спитайте, як пророк Джозеф Сміт прояснив це запитання. Пророк Джозеф Сміт навчав:

“Ось перший принцип євангелії: знати з упевненістю Характер Бога, і знати, що ми можемо спілкуватися з Ним, як одна людина спілкується з іншою” (Teachings of the Prophet Joseph Smith, 345).

Складіть своє свідчення, що Господь явився пророку Джозефу Сміту. Попросіть учнів також поділитися

своїми свідченнями. Допоможіть їм зрозуміти, що Господь може являтися і являється Своїм праведним дітям, але це відбувається “в Його власний час, Його власним способом і згідно з Його власною волею” (УЗ 88:68). Прочитайте Учення і Завіти 93:1 і спитайте учнів, що зрештою відбудеться з кожним гідним членом Церкви.

Вихід 34:1–4. Господь надав дітям Ізраїля менший закон. (5–10 хвилин)

Спитайте учнів, скільки разів вони намагалися написати листа комусь, викидали аркуші зі своїми першими рядками і починали знову. Поясніть, що Господь робив щось подібне, як про це написано в книзі Вихід.

- Прочитайте Вихід 32:19. Що сталося з кам’яними таблицями, що їх зробив Господь і дав Мойсею?
- Прочитайте Вихід 34:1–4 і ПДС, Вихід 34:1–4. Як було зроблено інші таблиці? Хто зробив їх? Чим вони відрізнялися від перших?
- Прочитайте Учення і Завіти 84:19–27. Чому Ізраїльтянам було надано менший закон?
- Прочитайте Галатам 3:24–25. Якою була мета меншого закону? Яку відповідальність ми маємо через те, що в наш час нам надано вищий закон?

Вихід 35–40. Спорудження скинії. (5–10 хвилин)

Поясніть учням, що розділи 25–30 книги Вихід дуже схожі на розділи 35–40. Розділи 25–30 містять дані Мойсею одкровення, де було сказано, якою саме мала бути скинія і як саме її слід було споруджувати; розділи 35–40 містять оповідання про саме спорудження скинії.

Попросіть учнів виконати вправу А для Виходу 35–40 в навчальному посібнику для учнів і продивитися описання подій, що сталися під час освячення скинії. Спитайте, чи відвідував хтось із них церемонію освячення храму. Якщо такі знайдуться, попросіть їх поділитися своїми почуттями, якщо у них є таке бажання.

Діти Ізраїля були духовно не підготовленими до отримання Мелхиседекового священства та його обрядів, отже, Господь організував їх за чином Ааронового, або Левитського, священства і дав їм закон Мойсея (див. Вихід 32:19; ПДС, Вихід 34:1). Книга Левит була свого роду підручником, де описувалося, як саме діяти в Левитському священстві й виконувати жертвні обряди закону Мойсея. До неї включено детальне описання того, як слід виконувати обряди, пов'язані зі скинією, яку було зведено і посвячено, поки Ізраїль мандрував у пустині. До книги Левит включено також настанови, які стосуються всіх.

Процес набуття святості є домінуючою темою в книзі Левит. Цікаво зазначити, що слово *святий*, а також споріднені з ним слова, такі як *освячувати*, зустрічаються в книзі Левит більше 150 разів. Щоб стати святими, ми мусимо спочатку стати чистими—вільними від наслідків гріха та виправданими перед Богом. Але святість—це більше, ніж бути чистими. Вона включає в себе процес освячення, або виховання богоподібного характеру. Загальна організація книги Левит і є такою моделлю духовного розвитку.

- Левит 1–16 включає повчання стосовно того, як ставати чистими й праведними перед Богом через принесення належних жертв і виявлення “день у день” послухності через “закон обрядів і таїнств, . . . якого вони повинні були дотримуватися. . . день у день” (див. Мосія 13:29–30).
- Левит 17–27 викладає пов'язані з Мойсеевим законом норми святості, які відокремлювали завітний Ізраїль від інших народів (див. Вихід 19:5–6). Більш повну й докладну інформацію про зміст і структуру книги Левит можна знайти в Путівнику по Писаннях, “Левит”).

Левит 1–16

Вступ

Закон Мойсеїв був “виховником, [що вів дітей Ізраїля] до Христа” (Галатам 3:24; див. 2 Нефій 25:24). У Левиті 1–16 вміщено повчання стосовно деяких з церемоній та обрядів закону, які розкривали євангельські принципи.

- У розділах 1–7 описано різноманітні жертвоприношення, які мав виконувати завітний народ. Ці жертвоприношення символізували Спасителя і Його спокутну жертву.

- У розділах 8–10 пояснено вимоги, які висувалися до священників, щоб ті були гідними виконувати жертвоприношення.
- У розділах 11–15 пояснено різні закони, які визначали чистоту і нечистоту, підкреслюючи важливість цього предмету. Ці закони демонстрували необхідність особистої чистоти (див. розділ 11), чистоти сімейної (див. розділ 12) та чистоти завітного народу (див. розділи 13–15).
- Розділ 16 є духовною кульмінацією всіх законів чистоти. У ньому подано правила виконання великого очищувального жертвоприношення, яке виконувалося щороку в День Очищення.

Вивчаючи ці розділи, знаходьте пояснення того, чому закон Мойсеїв було названо суворим законом обрядів і таїнств (див. Мосія 13:29–30), законом тілесних заповідей (див. УЗ 84:27; *тілесний* означає те, що стосується плоті й плотського) та виховником (див. Галатам 3:24). Зверніть особливу увагу на те, в чому саме виявляється те, що закон Мойсеїв мав указувати на велику та останню жертву Сина Божого (див. Алма 34:13–14).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Жертви та приношення, описані в законі Мойсеевому, символізують Спокуту Ісуса Христа (див. Левит 1–7; див. також Мойсей 5:5–8).
- Для того, щоб покаяння було повним, необхідно відчувати справжній сум, сповідувати свої гріхи та компенсувати заподіяну шкоду (див. Левит 1:1–4; 5:5; 6:4–7; див. також Ісаїя 1:16–19).
- Обряди священства необхідно виконувати саме так, як пояснено Господом, і виконувати їх мають ті, хто є гідними і кого висвячено для цього (див. Левит 8:6–13; 10:1–11).
- Для того, щоб прийти до Ісуса Христа, ми маємо відокремитися від усього того, що Господь проголошує нечистим (див. Левит 11:44–47; 12–15; див. також Мороній 10:32).
- Виявлення віри в Ісуса Христа та в силу Його Спокути допомагає нам ставати чистими від гріха та долати свої гріховні бажання (див. Левит 16).

Рекомендації для навчання

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 15, “Закон Мойсея”—тут рекомендовано, як навчати Законів Мойсея. Це не для учнів (див. *Путівник для*

відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання). *Old Testament Symposium 1995 Resource Videocassette presentation 2, "Sacrifice and Sacrament,"*—цей фільм допоможе навчати символізму жертвоприношення тварин у [часи] Старого Завіту. Можна скористатися цим у зв'язку з рекомендацією для навчання до Левиту 1–7.

 Левит 1–27. Закон Мойсеїв допомагав навчати основних принципів євангелії Ісуса Христа. Він зосереджений на чотирьох з цих основних принципів: жертва, чистота, відокремленість від суєтності світу та спомин (40–50 хвилин)

Принесіть на урок все, що потрібно, за рецептом, для приготування якоїсь страви. Попросіть когось з учнів змішати ці складові частини і зробити добре пригощення для всього класу, але рецепту не давайте. Після того, як учень витратить кілька хвилин, намагаючись виконати це завдання, обговоріть, наскільки важко або навіть неможливо робити щось без рецепту або підручника з інструкціями. Спитайте:

- Назвіть деякі з наслідків нехтування інструкціями?
- Назвіть деякі з переваг рецептів або підручника з інструкціями?

Попросіть учнів назвати деякі підручники з інструкціями, які використовують в Церкві (такі як Посібник з Ааронового священства і Книга особистого розвитку молодих жінок). Покажіть учням примірник Церковної книги інструкцій і обговоріть цінність таких матеріалів.

Попросіть учнів прочитати й обговорити вступний матеріал до книги Левит в їхньому навчальному посібнику для учнів. Попросіть їх знайти схожість книги Левит і підручника з інструкціями. Прочитайте Мосія 13:29–30 і спитайте:

- Чому люди Мойсеєвих часів потребували таких деталізованих директив, як закон Мойсеїв?
- Як їхня книга інструкцій може стати в пригоді нашому поколінню?

Поясніть учням, що в книгу Левит включено інструкції, що стосуються чотирьох основних принципів закону Мойсеєвого. Намалюйте на дошці чотири стовпи й напишіть над ними *жертва, чистота, відокремленість від суєтності світу та спомин*. Опишіть кожний з цих принципів і обговоріть, чому вони є важливими. Використовуйте подану нижче інформацію, а також будь-які коментарі до книги Левит у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (рр. 159–91), які, на вашу думку, можуть бути корисними:

1. **Жертва:** Тварин приносили в жертву, щоб навчати людей того, що Спаситель, Ісус Христос, пожертвує своїм життям за їхні гріхи (див. Мойсей 5:6–7). Те,

як саме виконувалося кожне жертвоприношення, нагадувало людям про майбутню Спасителю Спокуту. Для жертвоприношення відбиралися тільки ті тварини, які відповідали певним вимогам, щоб вони символізували Ісуса Христа.

2. **Чистота:** Згідно з Мойсеєвим законом, люди повинні були підтримувати тілесну чистоту. Це включало в себе дотримання належного раціону харчування та уникання людей та тварин, які були нечистими або хворими. Ці фізичні закони також допомагали нагадувати людям, що вони мають залишатися чистими від гріхів через послухність та покаяння.
3. **Відокремленість:** Господь заповідав Ізраїльтянам не змішуватися зі злочестивими людьми цього світу. Це навчало Ізраїльтян відокремлюватися від суєтності, або від гріха. Невдовзі їм судилося жити серед дуже злочестивого народу (ханаанейн), і тому їм необхідно було і надалі відрізнитися своїм способом життя і нормами поведінки. Їм не можна було укладати шлюбів з тими, хто був не їхньої віри.
4. **Спомин:** Закон Мойсеїв допомагав Ізраїльтянам згадувати, як Господь в минулому благословляв їх, яку вони мають спадщину (приклад їхніх предків), а також те, що вони є завітним народом, вибраним Господом. Бенкети, святкування та дотримання Суботнього дня допомагали Ізраїльтянам краще пам'ятати про Господа.

Напишіть на дошці деякі з наведених нижче посилань на Писання. Розділіть клас на групи і попросіть їх прочитати й визначити, які саме основні принципи Мойсеєвого закону проілюстровано в цих віршах.

- Вихід 12–13; 22:29; Левит 1–6; 16; 17:11; Повторення Закону 15:19–23 (Жертва).
- Левит 8:6; 10:10; 11–15; 22:6 (Чистота).
- Левит 18:3–5; 19:19; 20:23–26; Повторення Закону 22:9–11; 26:18–19 (Відокремленість).
- Левит 23; Повторення Закону 8:2; 16; 26 (Спомин).

Коли учні закінчать проводити паралелі між цими писаннями та принципами закону Мойсеєвого, попросіть їх поділитися деякими важливими ідеями, які вони засвоїли, виконуючи це завдання. Попросіть учнів визначити наші сьогоденні обряди, заповіді або інструкції, які допомагають нам дотримуватися цих самих чотирьох принципів. (Наприклад, Церковні покликання вимагають жертвування, христильні завіти нагадують нам про важливість чистоти, Слово мудрості допомагає нам відокремлюватися від злочестивої практики суспільства, а причастя є регулярним нагадуванням про Ісуса Христа). Обговоріть питання, подібні до наведених нижче:

- Чому вам важливо жертвувати та залишатися чистими?

- Як неухильна відокремленість від світу допомагає вам залишатися святими?
- Що саме допомагає вам пам'ятати про Господа?
- Як через обряди священства ми пізнаємо основні принципи євангелії Ісуса Христа?

Якщо ваші учні виконували завдання по книзі Левит з навчального посібника для учнів, можна запросити їх поділитися своїми знахідками з класом.

Левит 1–7. Жертви, описані в законі Мойсеєвому, допомагали Ізраїльтянам каятися й виказувати вдячність та відданість Богам. Євангелія допомагає нам робити те саме в наш час. Вивчення вимог закону Мойсеєвого допоможе нам дотримуватися тих принципів, які відносяться до наших стосунків з Богом (35–45 хвилин)

Напишіть на дошці такі фрази:

- Прощення наших людських слабкостей та помилок
- Прощення конкретних гріхів
- Відданість Богам
- Спосіб вашого життя є прийнятним для Бога
- Усі ви прийшли від Бога

Попросіть учнів написати про ті елементи євангелії або Церковного життя, які допомагають їм відчувати, розуміти або застосувати в житті ідею, подану в кожній наведеній вище фразі—наприклад, моління, сповідання гріхів, причащення, хрищення, сплата десятини та відчуття заспокійливого впливу Духа. Обговоріть написане учнями.

Скажіть учням, що закон Мойсеїв надавав дітям Ізраїля можливість і способи виявлення ідей, описаних на дошці. Деякі практичні моменти Мойсеєвого закону не мають сили в наш час, але принципи, яких він навчає, не втратили актуальності, і закон жертвування зачіпає кожно з наведених вище ідей.

Напишіть на дошці назви таких жертвоприношень поруч з відповідними ідеями. Наприклад:

- Прощення наших людських слабкостей та помилок: жертва за гріх
- Прощення конкретних гріхів: жертва за провину
- Відданість Богам: жертва цілоспалення
- Спосіб вашого життя є прийнятним для Бога: мирна жертва
- Усі ви прийшли від Бога: хлібна жертва
- Вдячність: хлібна жертва

Зверніться до схеми “Жертви та приношення за Мойсеєвим законом” у підручнику *Старий Завіт: Буття*—2 Самуїлова (сс. 162–163) і допоможіть учням здобути загальне розуміння кожного з тих

жертвоприношень. Можна почати з розгляду жертви цілоспалення, оскільки її описано в першому розділі книги Левит.

Можна дати учням завдання А до Левит 1 з навчального посібника для учнів. Це допоможе їм обдумати та відкрити для себе, що саме кожна вимога до жертви цілоспалення навчає про покаєння та Спокуту. Обговоривши кожне наступне з жертвоприношень, запитуйте учнів, як воно розкриває ідею, написану на дошці поруч з назвою цього жертвоприношення.

Попросіть учнів поділитися своїми знахідками щодо того, як саме в наш час ми практикуємо принципи, що стоять за кожним з цих жертвоприношень. Тоді поставте їм такі запитання:

- У чому саме священники, які виконували жертвоприношення за Мойсеєвим законом, є подібними до наших дяконів, учителів та священників?
- Кого саме представляв священник у часи Старого Завіту?
- Кого саме представляють носії Ааронового священства в наш час?
- Як у наш час причастя служить тій самій меті, що й жертвоприношення старозавітних часів?

Ще раз наголосіть, що принцип жертвування є життєво важливим для нашого духовного зростання, поділившись такими ідеями старійшини М. Рассела Балларда, члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Роздуми над історією нашої Церкви зосередили мої думки на вічній природі закону жертви, який є важливою частиною євангелії Ісуса Христа.

Ми повинні розуміти дві основні, вічні цілі закону жертви. Ті цілі були актуальними для Адама, Авраама, Мойсея та новозавітних апостолів, і вони є актуальними і для нас, коли ми приймаємо закон жертви й виконуємо його. Ці основні цілі—наше випробування та перевірка, а також надання нам допомоги в тому, щоб прийти до Христа.

Першочерговою метою закону жертви продовжує бути, як і раніше, наше випробування і надання нам допомоги в тому, щоб прийти до Христа, але після остаточної Христової жертви було внесено дві зміни. По-перше, обряд жертвоприношення було замінено на обряд причастя, а по-друге, ця перша зміна змістила акцент з тварини, яку приносила в жертву людина, на саму людину. У певному розумінні, акцент жертвоприношення змістився з жертви на жертводавця.

Завершивши своє земне священнослужіння, Христос підняв закон жертвування на новий щабель. Описуючи Нефійським апостолам, яким саме буде продовження практики закону жертвування, Ісус сказав їм, що Він більше не прийматиме цілоспалень, але Його учні мають приносити в жертву “розбите серце і впокорений дух” (3 Нефій 9:19–20; див. також УЗ 59:8, 12). Замість того, щоб вимагати від людини приносити в жертву тварин чи зерно, Господь тепер хоче, щоб ми відвернулися від усього, що є безбожним. Така практика закону жертви є вищою; вона зачіпає те потаємне, що є в душі людини. Старійшина Ніл А. Максвелл так описав це: “Справжня особиста жертва не в тому, щоб покласти тварину на жертовник. Справжня, особиста жертва ніколи не покладала на жертовник тварину. Натомість, це бажання покласти на жертовник нашу тваринну природу, аби її було спалено!” (in Conference Report, Apr. 1995, 91; or *Ensign*, May 1995, 68).

“Як саме ми демонструємо Господу, що символічно покладаємо себе на сьогоденний жертвний олтар? Ми показуємо Господу, що бажаємо тепер дотримуватися закону жертви, дотримуючись першої великої заповіді.

Ісус сказав:

“Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою.

Це найбільша й найперша заповідь” (Матвій 22:37–38).

Коли ми долаємо свої егоїстичні бажання та ставимо Бога на чільне місце в нашому житті; коли ми укладаємо завіт, що служитимемо Йому за будь-яку ціну, тоді ми виконуємо закон жертви. Найкращим дотриманням першої великої заповіді є дотримання другої великої заповіді. Сам Учитель навчав: “Що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, те Мені ви вчинили” (Матвій 25:40) і “коли ви служите своїм ближнім, ви тільки служите вашому Богу” (Мосія 2:17). Жертва є виявленням чистої любові. Ступінь нашої любові до Господа і свого ближнього можна виміряти тим, чим саме ми готові пожертвувати для них” (*The Law of Sacrifice* [address to religious educators, 13 Aug. 1996], 1, 5–6).

Левит 10. Обряди священства мають виконуватися так, як це описав Господь, і тими, хто є чистими й гідними (20–25 хвилин)

Попросіть учнів написати короткі відповіді на такі запитання:

- Чому ви вважаєте священство священним?
- Наскільки священними, на вашу думку, є обряди священства—хрищення, причастя, висвячення в священство, храмові обряди тощо? Чому?

Попросіть кількох учнів поділитися своїми відповідями. Спитайте:

- Чому є важливим, щоб тільки ті, хто є гідними, брали участь в обрядах священства?
- Що робиться, якщо той, хто виконує обряд священства, робить це неправильно? (Учні, мабуть, бачили, як головуючий авторитет тактовно виправляв помилки у виконанні обряду—такого як причастя або хрищення).
- Наскільки важливою на вашу думку, є точність виконання священних обрядів? Чому?

Попросіть учнів прочитати Левит 10:1–2 і спробувати визначити, що неправильного було в тому, як Надав і Авігу виконували жертвоприношення (див. коментар до Левит 10:1–7 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 169). Спитайте: Якими були для цих двох носіїв священства наслідки невиконання Господніх настанов?

Попросіть учнів прочитати Левит 10:3–7. Спитайте:

- Чому, на вашу думку, Ааронові та його іншим синам було заборонено виявляти зовнішні ознаки жалоби за померлими Надавом і Авігу?
- Що в цьому розділі навчає нас святості обрядів священства?
- Що чекає на тих носіїв священства, які недостойно використовують своє священство в наш час?

Зачитайте наступний вислів старійшини Брюса Р. Макконкі, який був членом Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Лжепророки виконують лжеобряди, які не мають дієвості, чинності або сили у воскресінні та після нього.

Подумайте. . . про Надава й Авігу, які принесли “чужий вогонь”—свої вигадані обряди—на олтар Господа. Подумайте, чи не є той вогонь з небес, що пожер їх, символом і праобразом духовного знищення, яке чекає на всіх, хто перекручує праведні шляхи Господа своїми власними обрядами” (*The Millennial Messiah*, 80).

Левит 11. Правила харчування в законі Мойсєєвому нагадували Ізраїлю про

необхідність збереження чистоти, тобто святості, і допомагали Ізраїльтянам пам'ятати про їхні завіти (35–40 хвилин)

Ще до початку уроку намалуйте на дошці таку схему:

Чисте або нечисте	
верблюди	коні
корови	свині
риба	миши
харгол (сарана)	слимаки
зайці (кролі)	молюски
кури	черепахи
сови	ящірки
коники-стрибунці	краби

Скажіть учням, що Господь повідомив Мойсеєві, що деякі тварини є “нечистими” (яких не можна було їсти), а інші—“чистими” (яких можна було їсти). Спитайте їх, які саме, на їхню здогадку, тварини в кожній клітинці вважалися чистими. Нехай вони позначають назви цих тварин. Попросіть їх дослідити Левит 11:1–31 і пересвідчитися, чи їхні здогадки були правильними. (“Чисті тварини”—це корови, кури, риба з лускою та плавниками, сарана та коники-стрибунці).

Учні, вірогідно, звернуть увагу на те, що деяких тварин, заборонених для вживання в їжу Ізраїльтян, широко вживають в їжу в наш час. Це тому, що той закон було виповнено Спокутою Ісуса Христа і його дотримання не вимагається. Попросіть їх знайти статтю “Чисте і нечисте” в Путівникові по Писаннях і спитайте їх, чому, на їхню думку, було дано ці правила харчування.

Допоможіть учням зрозуміти, що хоч проголошення деяких тварин “чистими” та придатними для споживання, а інших—“нечистими” мало певні практичні причини, пов'язані зі здоров'ям людини, але ця частина закону Мойсеєвого була дана як зовнішня, фізична ознака, яка несла в собі духовні істини. Господь вживав цей закон харчування як навчальний засіб. Люди можуть забувати про молитву, вправи, роботу або поклоніння, вони можуть ними нехтувати, але вони рідко забувають про їжу. Добровільно відмовляючись від певних продуктів харчування або готуючи їх особливим способом, слухняний Ізраїльтянин брав на себе щоденне персональне зобов'язання перед своєю вірою. Це був формальний вибір, який виховував рівноважену самодисципліну. Дотримання такого закону приносило силу, а його розуміння—бачення. Більш того, те, що ми їмо (сприймаємо) або не їмо (відокремлюємося від цього), може символічно

нагадувати нам про необхідність залишатися чистими і зберігати свій дух, як і тіло, чистим від зараження.

Спитайте учнів, який закон здоров'я та належного харчування дав нам Господь в наш час. Прочитайте всі Господні поради, вміщені в Ученні і Завітах 89 і складіть на дошці перелік речовин, які в наш час можна було б назвати “чистими” і “нечистими”. Обговоріть той факт, що Слово мудрості на відміну від того закону харчування, що його було дано давнім Ізраїльтянам, попереджає нас про дійсні небезпеки для здоров'я та дає нам рекомендації щодо належного харчування. Однак і Слово мудрості також є символічним нагадуванням про наш завітний статус; воно відділяє нас від більшості світу, його дотримання є перевіркою нашої послухності—деяких принципів ми дотримуємося тільки тому, що так заповідав Господь. Поділіться своїм свідченням про те, що Божий завітний народ завжди мав особливі інструкції щодо чистоти.

Попросіть учнів прочитати Левит 11:43–44; 1 Коринтян 3:16–17 і Учення і Завіти 89:18–21. Спитайте:

- Які благословення Господь обіцяв тим, хто залишається чистими?
- Чому здійснення тих обіцянь варте тих жертв, які вимагаються заради цього?

Закличте учнів залишатися чистими, уникаючи того, що Господь проголосив нечистим у наш час. Поділіться наступним обіцянням старійшини Джозефа Б. Віртліна, члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Духовні благословення “мудрості та великих скарбів знання, навіть прихованих скарбів” [УЗ 89:19] приходять до тих, хто зберігає свої тіла чистими від тих речовин, що викликають залежність. Коли ми дотримуємося Слова мудрості, вікна особистого одкровення відкриваються для нас, і наші душі сповнюються божественним світлом та істиною. Якщо ми утримуємо свої тіла неоскверненими, Святий Дух “зійде на [нас] і . . . перебуватиме в [наших] [серцях] [УЗ 8:2] і навчатиме нас “мирним речам безсмертної слави” [Мойсей 6:61]” (in Conference Report, Oct. 1995, 102; or *Ensign*, Nov. 1995, 76).

Левит 16. Через Спокуту Ісуса Христа ми можемо отримати прощення гріхів і повернутися до Божої присутності. Вивчення Дня Очищення допомагає нам глибше пізнати це положення вчення (25–30 хвилин)

Попросіть учнів допомогти вам намалювати на дошці план-схему скинії. Допоможіть їм визначити Святеє Святих і поясніть їм, що саме воно представляло (див. коментарі під рубрикою “Ідеї для обдумування” та схеми з підручника *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*,

сс. 154–156). Скажіть їм, що первосвященику дозволялося входити у Святеє Святих один раз на рік і робити це у відповідності з точними Господніми правилами. У 16 розділі книги Левит розповідається про те, що він мав робити того дня, який названо Днем Очищення.

Попросіть учнів виконати завдання А до Левит 15–16 з їхнього навчального посібника для учнів. Коли вони закінчать, обговоріть їхні відповіді на кожне з запитань. Спитайте:

- Кого саме представляв первосвященик у День Очищення? (Христа).
- У чому саме первосвященик представляв Христа? (Питання такого типу допомагають учням глибше замислюватися над своїми відповідями та повертатися до вивченого матеріалу).

Прочитайте Марк 15:37–38 і поділіться таким висловом старійшини Брюса Р. Макконкі:

“Бог розідрав завісу храму ”від верху аж додолу“. Святеє Святих тепер відкрито для всіх, і завдяки спокутній крові Агнця всі тепер можуть увійти в найвище й найсвятіше з усіх місць, у те царство, де є вічне життя. Павло дуже виразно (Євреям 9 та 10), показує, як обряди, які виконувалися за завісою давнього храму, були подобою того, що мав зробити Христос і що Він тепер зробив, завдяки чому всі люди отримали можливість пройти крізь завісу до присутності Господа і успадкувати повноту піднесення” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 1:830).

Спитайте учнів, який важливий принцип викладено в Євангелії від Марка 15:38. (Завдяки Христовій Спокуті все людство може повернутися до Божої присутності).

Попросіть учнів закінчити наведену нижче фразу, вживаючи стільки слів або речень, скільки, на їхню думку, є необхідним для того, щоб розкрити ідею: “Без Спокути Христа. . .”

Через кілька хвилин попросіть учнів поділитися тим, що вони написали і складіть на дошці перелік їхніх відповідей. Прочитайте 2 Нефій 9:7–9 і Книгу Якова 7:12 та визначте, як саме Яків з Книги Мормона міг би закінчити наведений вище вислів. Спитайте:

- Які саме священні обряди допомагають нам пам’ятати про прощення, доступне завдяки Спокуті?
- Як ми можемо зробити ці обряди більш значущими і згадувати про них частіше, щоб це допомагало нам отримати прощення, яке пропонує Христос, і зрештою увійти до Божої присутності та жити там?

Левит 17–27

Вступ

Перші шістнадцять розділів книги Левит розглядають питання очищення. Останні розділи зосереджено на тому, як Ізраїлю залишитися чистим перед Богом і стати більш святим і побожним. Нижче наведено короткий виклад змісту цих розділів:

- Розділ 17—Особиста святість
- Розділ 18—Святість у сім’ї та статевих стосунках
- Розділи 19–20—Святість у суспільних стосунках, наприклад, стосунки в громаді
- Розділи 21–22—Святість у священстві
- Розділи 23–25—Святкування та священні події, які заохочують до святості
- Розділ 26—Благословення, які приходять до тих, хто дотримується своїх завітів
- Розділ 27—Настанови щодо посвячення особистого майна Господу

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Нам заповідано любити своїх ближніх, як самих себе (див. Левит 19:18; див. також Матвій 5:43–44).
- Господь допомагає своєму народові ставати святим, направляючи його до такого способу життя, який відокремлює його від злочестивих практик світу (див. Левит 19–25; особливо 20:26).
- Божі завіти та заповіді мають відповідні благословення, які надаються за послухність, а також наслідки непослушності (див. Левит 26; Повторення Закону 28; УЗ 130:20–21).

Рекомендації для навчання

Левит 18–20. Господь чекає, що його народ відокремить себе від шляхів цього світу і стане чистим та святим (20–25 хвилин)

Попросіть учнів уявити відвідування школи, де навчається п’ятсот учнів, серед яких тільки один є святим останніх днів. Спитайте:

- Як вам здається, чи зможете ви, оглянувши всіх учнів, знайти цього святого останніх днів?
- Які характеристики або манери поведінки ви будете вишукувати?

- Які саме положення євангельського вчення допоможуть нам відрізнятись від решти цього світу?

Прочитайте з учнями Левит 18:2–5, 27–30; 19:1–2, 37 і 20:7–8, 22–26 та спитайте:

- Чого саме Господь чекає від Ізраїля?
- Які переваги мала принести їхня відокремленість від способу життя єгиптян та ханаанейян?

Призначте учням для опрацювання один-два вірші з книги Левит з наступного переліку: 19:3, 4, 9–10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23–25, 26, 27–28, 29, 30, 31–34, 35–36; 20:9, 10. Попросіть їх виконати наступні завдання і поділитися один з одним відповідями:

1. Визначіть зміщену у вірші заповідь.
2. Складіть перелік усього того, що допомагало Ізраїльтянам, дотримуючись цієї заповіді, не забувати про необхідність відокремлення від злочестивих шляхів цього світу.
3. Що саме ми можемо робити, дотримуючись цієї заповіді в наш час?

Попросіть учнів швидко прочитати Левит 18:19–26 і 20:6, 9–10 та визначити гріхи, що їх Господь заповідав уникати Ізраїлю. Нагадайте їм, що ті гріхи були поширеними в той час. Спитайте:

- Чи є ті гріхи поширеними в наш час?
- Чому, на вашу думку, святі останніх днів мають уникати цього?
- Що ще, згідно з Господнім проханням, нам слід робити або уникати і що відрізняється від ставлення до цього у світі? (Деякі добрі приклади можна знайти в брошурі *Заради зміцнення молоді*).
- Прочитайте Учення і Завіти 53:2. Що саме Господь заповідав нам робити?
- Легко чи важко вам це робити? Чому?
- Які переваги дає нам те, що ми залишаємо суєтність?

Левит 19:18 (Опанування Писань). Ми повинні любити наших ближніх і служити їм (10–15 хвилин)

Спитайте учнів, чи є в них хтось, кого вони могли б назвати улюбленим ближнім. Чому вони вважають його улюбленим? Попросіть їх згадати щось із найкращих вчинків, які той ближній робив для них або для їхньої сім'ї. Нехай кілька учнів поділяться цим з класом. Попросіть учнів прочитати Матвій 22:36–40 і визначити дві великі заповіді. Напишіть ці заповіді на дошці. Спитайте: Чому, на вашу думку, всі закони Старого Завіту і всі вчення пророків стоять на цих двох заповідях?

Прочитайте Левит 19:18 і Повторення Закону 6:5.

Спитайте:

- Чи є дивним те, що ці два великих закони було згадано ще в часи Старого Завіту? Чому так або чому ні?
- Чому важливо любити свого ближнього?
- Чи є вашими ближніми тільки ті, хто живе поруч з вашим домом?
- Кого ще можна вважати своїм ближнім?

Попросіть учнів прочитати Лука 10:25–37 і знайти, кого ще можна вважати нашими ближніми. Спитайте: Що можна робити, аби показати, що ви любите інших людей не менше, ніж самих себе?

Закличте учнів виконати якесь просте служіння або зробити щось добре для ближнього протягом наступних днів. Закінчіть співом гімну “Love One Another” (*Hymns*, no. 308).

Левит 25. У рік ювілею Ізраїлю заповідано прощати борги. Це символізувало Христа, який у майбутньому мав запропонувати прощення грішникові, що розкається (10–15 хвилин)

Дайте кожному учневі аркуш паперу, на якому написано три категорії сплат: квартирна платня, транспортні витрати та інші витрати. Попросіть їх написати приблизну вартість кожної сплати та скласти їх, щоб мати загальну вартість. Це буде їхнім боргом. Напишіть на дошці *Сьогодні день ювілею* і спитайте: Якби загальна вартість, підрахована на аркуші була вашим особистим боргом, чи хотіли б ви відзначати ювілей так, як його відзначали в давньому Ізраїлі? Більшість учнів не знатиме взаємозв'язку між особистим боргом і ювілеями Ізраїля. Попросіть їх прочитати Левит 25:10–17, 25–27, 35–37 і знайти, яким саме було святкування ювілею.

Прочитайте учням коментар до Левит 25 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 188–189) і спитайте:

- Чому добре було б жити в рік ювілею?
- Наскільки б змінилися ваші почуття, якби ви були не боржником, а кредитором?
- Як Спокута пропонує нам “ювілейні” нагороди?
- Що ви відчуваєте щодо Ісуса Христа, знаючи, що Він сплатив ціну наших гріхів?

Складіть з учнями перелік того, що ми можемо робити, аби зберігати в щоденному житті дух ювілейного року. Попросіть їх прочитати Учення і Завіти 64:9–11 і спитайте їх, що в цих віршах є повчального стосовно наших обов'язків до цього “ювілею”.

Президент Говард В. Хантер передав дух ювілею в Різдвяному посланні 1994 р. Він сказав, що маючи любов до Христа і відчуваючи вдячність за те, що Він зробив, “ми повинні намагатися вдіяти так, як Він вділяв”. Він продовжував з наступним увіщанням:

“Цього Різдва припиніть суперечку. Знайдіть самотнього друга. Розвійте підозри, нехай замість них буде довіра. Напишіть листа. Нехай ваші відповіді будуть м’якими. Підтримуйте молодь. Виявляйте вашу вірність словом і справою. Дотримуйтесь своїх обіцянок. Облиште невдоволення. Простіть ворога. Вибачтеся. Спробуйте зрозуміти. Розгляньте, чого саме ви вимагаєте від інших. Думайте спочатку про інших людей. Будьте добрими. Будьте ввічливими. Смійтеся трохи частіше. Висловлюйте свою подяку. З радістю приймайте чужинця. Наповніть серце дитини радістю. Знаходьте задоволення в красі та чудесах землі. Висловлюйте свою любов знову і знову” (“To Give of Oneself Is a Holy Gift,” Prophet Tells Christmas Gathering,” *Church News*, 10 Dec. 1994, 4).

Закличте учнів завжди—а не тільки в різдвяні дні—слідувати поради Президента Хантера.

Левит 26. Ті, хто залишаються вірними своїм завітам, отримають великі благословення, а тих, хто їх порушує, буде проклято
(15–20 хвилин)

Покажіть учням зразок простої угоди. Напишіть на дошці *якщо* і *тоді* та обговоріть наступні запитання:

- Як співвідносяться ці два слова з угодою?
- Чому в угоді мають бути пункти, позначені словом “якщо”?
- Як би ви почувалися, якби виконали свою частину угоди, але та її частина, в якій зустрічається слово “тоді”, не була виконана, тобто, якби хтось не дотримався свого обіцяння в цій угоді?

Попросіть учнів подумати про всі ті угоди, або завіти, які вони уклали з Господом. Прочитайте Учення і Завіти 82:10 і спитайте учнів, що вони відчувають до цих слів Господа. Прочитайте Учення і Завіти 130:20–21 і спитайте, як ці вірші поглиблюють наше розуміння. Попросіть учнів відмітити слова *якщо* і *то* в книзі Левит 26:3–4, а також *якщо* та *то й Я зроблю вам оце* у книзі Левит 26:14, 16. Обговоріть, що спільного є в цих словах з посланням, вміщеним в Учення і Завіти 130:20–21.

Попросіть учнів прочитати Левит 26:3–12, 14–28 і знайти описання благословень та проклять, які чекали Ізраїльтян, залежно від їхньої праведності. Спитайте:

- Яке саме з цих обіцянь є найбільш значущим для вас? Чому?
- Яке з проклять здається вам найтяжчим? Чому?

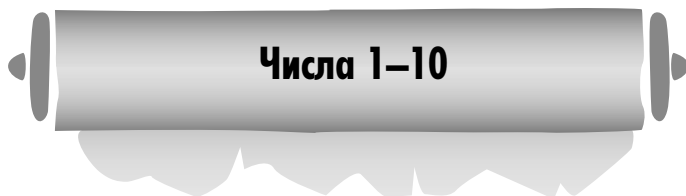
Обговоріть дані нам Господом обіцяння (наприклад, див. Мосія 18:8–10; УЗ 20:77; 76:5–10). Поділіться вашим свідченням про те, що Бог виконає всі Свої обіцяння, якщо ми будемо вірними Йому.

Книга Числа є священною історією Ізраїльтян часів їхніх мандрів у пустині між горою Сінай і східними границями своєї обіцяної землі. У ній описано більше тридцяти восьми років з їхнього сорокарічного періоду життя в пустині, а також дано пояснення, чому Господь тримав їх у цій пустині так довго. Ця книга вчить нас, як Бог поводиться зі Своїми дітьми і як ми можемо отримати обіцяні благословення.

Книгу названо “Числа”, тому що в ній є описання тих двох випадків, коли Мойсей “зчислював”, або рахував народ Ізраїля (див. Путівник по Писаннях “Числа”). Обидва переписи перелічують здорових чоловіків, які могли воювати. Ізраїль мав отримати свою обіцяну землю, але забрати її мав через пролиття крові. Ті, кого названо в першому переписі (див. Числа 1–4), зазнали трагічної невдачі у виконанні свого обов’язку через непослух. Тільки в часи другого перепису (див. Числа 26) Ізраїль став достатньо вірним, щоб мати успіх.

Книгу Числа можна розділити на три частини:

1. Розділи 1–10 містять настанови та описують підготовку до подорожі від гори Сінай.
2. Розділи 11–21 містять історію життя Ізраїльтян у пустині.
3. У розділах 22–36 розповідається про те, що сталося на східному березі річки Йордан.

Вступ

Крім “обчислення”, або перепису дітей Ізраїля, в розділах з 1 по 10 книги Числа вміщено додаткові настанови, які мали стати додатковими частинами закону Мойсеєвого, а також тим порядком, згідно з яким Ізраїльтяни мали розбивати табори та робити переходи. У цих розділах також йдеться про те, що коліно Левія було обрано служити в скинії. Розповідається також про те, як табір Ізраїля почав свій перехід від гори Сінай до обіцяної землі.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

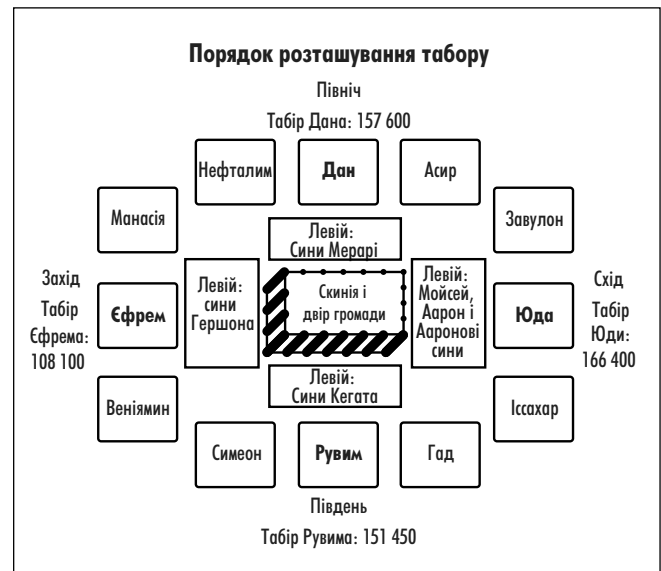
- Наше життя має бути зосередженим навколо Господа, його роботи та його царства (див. Числа 2).
- Прийнятні для Господа обряди можуть виконувати тільки ті, кого покликано і висвячено Богом через Його представників (див. Числа 3:5–13).

- Істинне покаяння вимагає сповіді, відшкодування та залишення гріха (див. Числа 5:5–7; див. також УЗ 58:43).
- Ми можемо посвятити себе Господу через завіти (див. Числа 6).
- Господь веде Своїх слухняних дітей і благословляє їх (див. Числа 9:15–23).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Числа 1–4. Розташування частин табору Ізраїля нагадувало Ізраїльтянам про те, що їхнє життя має бути зосередженим навколо Господа, Його роботи та Його царства (30–40 хвилин)

Розгляньте наведену нижче схему “Порядок розташування табору”, за якою ставив свої табори Ізраїль, та відтворіть цей порядок у класній кімнаті. Покладіть у центрі кімнати ковдру, яка представлятиме скинію, або ж намалюйте всю цю схему на дошці. Якщо в класі менше дванадцятьох учнів, кожен з них може представляти кілька колін. Позначте на стінах північний, південний, східний на західний напрямки.

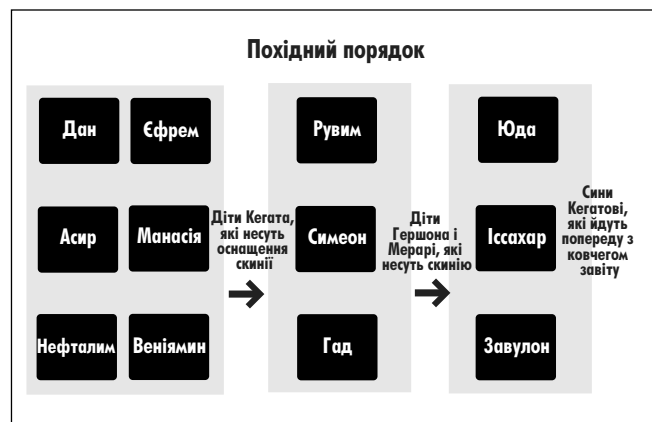
Коли учні ввійдуть до класної кімнати, запросіть їх до “табору Ізраїля” і дайте кожному з них картку з назвою коліна Ізраїлевого. Скажіть їм зібратися разом з іншими учнями, призначеними в те саме коліно і разом прочитати 2 розділ книги Числа. Попросіть їх визначити, де саме стояло в таборі їхнє коліно, і сісти на відповідні місця в класній кімнаті. Коли всі учні будуть на своєму місці, поясніть, що Ізраїльтяни мандрували безплідною Сінайською пустинною. Попросіть їх уважно прочитати 1 розділ книги Числа і знайти, скільки людей було в тому коліні, яке вони представляють. Поставте кільком учням такі запитання:

- Як би ви почувалися, якби на вас поклали відповідальність за благополуччя стількох людей в пустині?
- Як така відповідальність вплинула на те, як ви молитесь і шукаєте Господньої допомоги?

Розглядаючи розташування табору, поставте такі запитання:

- Що саме було в центрі табору? (див. Числа 2:2)
- Чому, на вашу думку, Господь розташував дітей Ізраїля навколо скинії саме таким чином? (Див. коментар до Числа 2 і Числа 3 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, сс. 197–198).
- Як те, що ми ставимо в центрі свого життя, впливає на наші стосунки з нашим Небесним Батьком?
- Як кожен з нас може визначити, що саме знаходиться в центрі нашого життя?

Покажіть, використовуючи діапроектор або намалювавши це на плакаті чи на дошці, наступну схему похідного порядку.

Спитайте учнів:

- Яке значення мав похідний порядок для дітей Ізраїлевих?
- Яке значення це може мати для нас?

Закличте учнів відкрити своє щоденне життя для Господа.

Числа 1–4. Прийнятні для Господа обряди можуть виконувати тільки ті, кого покликано і висвячено Богом через Його представників (10–15 хвилин)

Попросіть учнів прочитати Числа 1:47–53 і знайти, яке з колін не було пораховано в переписі й чому саме. Прочитайте з учнями Числа 3:5–12, 25–26, 30–31, 36–38; 4:5–16 і обговоріть, що саме Господь заповідав чинити священикам і Левитам. Порівняйте ці обов'язки з обов'язками дияконів, учителів та священиків нашого часу (див. УЗ 20:46–60; 107:8–20, 85–88). Спитайте: Як служіння в Аароновому священстві в наш час є подібним тій великій честі та великому привілею—бути

Левитом в давні часи? Можна запросити носія Ааронового священства поділитися своїми почуттями щодо служіння в цьому священстві.

Прочитайте Числа 3:38 і спитайте:

- Де саме Мойсееві та Ааронові було сказано розбити свої намети? Чому?
- Хто саме, як Мойсей в давнину, є в наш час відповідальним за побудову храмів і надання повноваження тим, хто служить у них? (Пророк).
- Хто саме, як священики і Левити в давнину, є в наш час відповідальними за те, щоб жоден “чужий” або жоден не уповноважений на це не ввійшов до храму? (Єпископи, президенти філій, президенти колів та президенти місій).

Розгляньте можливість запрошення на урок провідника священства, щоб він обговорив з учнями важливість шанування Ааронового священства в підготовці до отримання Мелхиседекового священства, а також важливість священства в підготовці всіх членів Церкви до здобуття достоїнства, необхідного для отримання благословень храмових завітів.

Числа 6. Ми можемо посвятити себе Господу через завіти (10–15 хвилин)

Попросіть когось з учнів прочитати наступний вислів старійшини Діна Л. Ларсона, колишнього члена президентства сімдесятників:

“Сьогодні ми бачимо деякі підтвердження того, що серед нашої молоді існує схильність до шляхів цього світу. Ми не завжди встигаємо за “законодавцями моди”, але в чомусь ми не дуже відстаємо від них” (in Conference Report, Apr. 1983, 48; or *Ensign*, May 1983, 34).

Спитайте учнів, у чому саме проявляється істинність слів старійшини Ларсона. Попросіть ще когось із учнів прочитати наступний вислів старійшини Спенсера В. Кімбола, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Ми інші. Ми особливий народ. Ми сподіваємося, що завжди будемо незвичайними і особливими” (*In the World but Not of It*, Brigham Young University Speeches of the Year [14 May 1968], 10).

Поставте наступні запитання і обговоріть їх:

- Яке значення має особисто для вас цей вислів?
- Чому важко відрізнитися від інших людей?
- Які благословення можуть прийти до тих, хто взяв на себе зобов'язання бути іншими (в Господньому розумінні цього слова)?

Попросіть учнів прочитати Числа 6:2 і відшукати той титул, який давався тим, хто укладав особливий завіт з Господом. Поясніть, що “назарянин”—людина з міста Назарет—це не те, що “Назір” (див. коментар до Числа 6:1–21 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 199).

Прочитайте з учнями наступні уривки з Писань і визначте інших, хто були назірами (або назорезями):

- Судді 13:5, 24
- 1 Самуїлова 1:11, 19–20, 28
- Лука 1:13–15

Попросіть учнів прочитати Числа 6:3–8 і знайти три особливі клятви, які давали назіри. Спитайте:

- Що саме погоджуються робити члени Церкви, що відділяє, або відокремлює їх від решти світу?

Обговоріть, чим саме члени Церкви найбільше відрізняються від інших людей. Прочитайте наступний вислів Президента Гордона Б. Хінклі:

“Якщо ми зробимо наші цінності своєю суттю, якщо ми будуватимемо на підвалинах нашої спадщини, якщо ми ходитимемо в послушності перед Господом, якщо ми просто житимемо згідно з євангелією, ми отримаємо чудові й дивовижні благословення. На нас дивитимуться як на особливий народ, який знайшов ключ до особливого щастя” (in Conference Report, Oct. 1997, 94; or *Ensign*, Nov. 1997, 69).

Числа 11–21

Вступ

У розділах 11–21 книги Числа вміщено тричастинне описання мандрівного життя Ізраїля в пустині:

1. Від гори Сінай до Парану, поблизу Кадешу (див. Числа 10:10–14:45)
2. Відколи їм не дозволили ввійти до обіцяної землі й до нового збирання поблизу Кадешу приблизно через тридцять вісім років (див. розділи 15–19)

3. Перехід від Кадешу до Гор-гори (див. розділи 20–21)

У цих останніх розділах описано, як вірність дітей Ізраїля зростала по мірі просування до обіцяної землі.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Господь благословляє нас згідно з нашими бажаннями, отже, нам слід бути обережними, щоб молитися тільки про те, що є правильним (див. Числа 11:18–20, 31–35; див. також 1 Самуїлова 8:5, 20–22; Кн. Якова 4:14; Алма 29:4).
- Людина може отримати особисте одкровення, але тільки пророк отримує одкровення для всієї Церкви (див. Числа 11:16–12:15).
- Якщо ми маємо віру й довіряємо Господові, то зможемо виконати все, що Він заповідає (див. Числа 13:1–14:12; див. також 1 Нефій 3:7).
- Важливо зробити *те, що* Господь наказує, *саме тоді, коли* Він це наказує (див. Числа 14:40–45).
- Ті, які постають проти провідників Церкви або погано про них кажуть, постають проти Бога. Якщо вони не покаються, їх буде проклято (див. Числа 16–17; 20:1–11, 13; 21:4–6; див. також 3 Нефій 28:34; УЗ 121:16–22).
- Господь благословив дітей Ізраїля такими благословеннями, які запрошували їх прийти до Нього (див. Числа 21:4–9).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Числа 11. Надання переваги бажанням плоті, а не духовному, веде до духовної смерті (30–35 хвилини)

Напишіть на дошці слова *дух* і *тіло*. Спитайте учнів:

- Як саме починається тілесна хвороба?
- Назвіть деякі хвороби, які можуть призвести до смерті?

Поясніть, що саме так, як є тілесні хвороби, які можуть призвести до фізичної смерті, є духовні хвороби, які можуть призвести до духовної смерті. Попросіть учнів прочитати 2 Нефій 9:10–12 і знайти визначення духовної смерті (див. також “Великий план щастя”, с. 13).

Попросіть учнів скласти два особистих переліки: перший—що вони зробили протягом останніх двадцяти чотирьох годин, аби підтримувати тілесне здоров’я, а другий—що вони зробили, аби підтримувати здоров’я духовне. Попросіть їх подумати про те, що саме зараз перебуває в кращому стані—їхній дух чи їхнє тіло.

Спитайте учнів:

- Що саме ми можемо робити щотижнево, аби “підживлювати” свій дух?
- Як саме причастя нагадує нам про необхідність насичення нашого духу?
- Що саме представляють символи причастя? (Тіло і кров Ісуса Христа).

Прочитайте Вихід 16:14–15 і знайдіть, що саме Господь дав Ізраїльтянам як щоденне нагадування про їхню залежність від Нього. Прочитайте Іоанн 6:49, 51 і обговоріть, як манна представляла Ісуса Христа.

Напишіть на дошці слова *голод* і *пристрасть*. Попросіть учнів визначити, в чому ці слова є схожими, а в чому— відрізняються. Попросіть їх прочитати 3 Нефій 12:6 і пояснити, в якому значенні Господь використав слово *голод* у цьому вірші та що саме було обіцяно тим, хто голодує. Попросіть їх прочитати Числа 11:4–9 і знайти слово *вередувати* (*мати примхливе, або пристрасне бажання*). Спитайте:

- Чому, на вашу думку, Мойсей написав про свій народ, що він вередував, тобто пристрасно бажав м'яса, а не “голодував” за ним?
- Що означає слово *пристрасть*? (Можна знайти визначення цього слова в тлумачному словникові).
- Що означає в даному випадку слово *м'ясо*? (Не тільки “м'ясо” в прямому розумінні, але й “пожадливості тіла”).

Попросіть учнів прочитати Числа 11:10–15 і описати, як Мойсей відреагував на невдоволення людей. Попросіть їх прочитати залишок розділу і приділити особливу увагу тому, як Господь відповів Мойсеєві й народові, виклавши їм дуже важливий духовний урок. Прочитайте Числа 11:16–17, 24–29 і Числа 11:18–20, 31–34 і порівняйте ці уривки. Спитайте учнів, що саме, на їхню думку, в цих уривках є повчального стосовно того, що від Духа, і того, що від плоті. Прочитайте Римлянам 8:5–14 і поясніть, як Павлові повчання могли бути коментарем до історії з 11 розділу книги Числа.

У Сполучених Штатах Америки урядові служби оголошують інформацію про “рекомендований щоденний раціон” продуктів харчування та вітамінів, дотримання якого збереже тілесне здоров'я. Усім класом складіть рекомендований щоденний (або щотижневий) раціон того, що зберігатиме здоров'я нашого духа. Наступні писання допоможуть вам у виконанні цього завдання:

- Іоанн 4:13–14, 31–34
- Іоанн 6:51–58
- 2 Нефій 9:50–51
- 2 Нефій 32:3
- 3 Нефій 12:6

Старійшина Л. Лайонел Кендрік, сімдесятник, сказав:

“Писання є духовною їжею нашого духа, яка є настільки ж важливою, як і продукти харчування для нашого тіла” (in Conference Report, Apr. 1993, 14; or *Ensign*, May 1993, 14).

Числа 11–12. Людина може отримати особисте одкровення, але тільки пророк отримує одкровення для всієї Церкви (30–40 хвилин)

Скажіть учням, що є п'ятнадцять чоловіків, яких підтримують як пророків, провідців і одкровителів під час генеральних конференцій Церкви (як приклад можна навести звіт про підтримку Церковних чинів з останньої квітневої конференції або травневий номер журналу *Ліягона*). Попросіть учнів назвати імена або покликання цих чоловіків. (Це члени Першого Президентства та Кворуму Дванадцятьох Апостолів).

Попросіть учнів прочитати Числа 11:11–14 і сказати, з якими двома проблемами Мойсей звернувся до Господа. (Люди бажали м'яса, а Мойсей—допомоги для виконання своїх обов'язків). Прочитайте Числа 11:16–17, 24–29 і знайдіть, що саме зробив Господь, допомагаючи Мойсеєві. Спитайте:

- Як Мойсей назвав цих сімдесят помічників? (Пророками; див. в. 29).
- Скільки, за словами Мойсея, має бути пророків?

Зачитайте коментар до книги Числа 11:16–17, 24–29 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 201). Попросіть когось з учнів прочитати цей вислів старійшини Брюса Р. Макконкі:

“Хто може пророкувати? Хто може отримувати одкровення? Хто має право на видіння та прояви з небес? Не тільки члени Ради Дванадцятьох, не тільки єпископи й президенти колів, не тільки провідники Церкви. Бог, Який не дивиться на обличчя і Який любить усіх Своїх дітей, говорив би з кожною людиною, яка бажає прислухатися до Його голосу. Пророцтво—для всіх: для чоловіків, жінок і дітей, для кожного члена істинної Церкви; і ті, хто має свідчення про Ісуса, мають дух пророцтва, “бо засвідчення Ісусове, то дух пророцтва (Об. 19:10)” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 2:387).

Спитайте учнів:

- Чим відрізняється дух пророцтва, який є у пророка, від того духа пророцтва, який можуть мати інші люди?

- Які складнощі могли б виникнути, якби більше, ніж один чоловік, заявили, що отримують одкровення для всієї Церкви?
- Які є переваги в пізнанні того, що є тільки один пророк, провидець і одкровитель, який веде всю Церкву?

Прочитайте і обговоріть наступний вислів Далліна Х. Оукса:

“Тільки Президент Церкви отримує одкровення, щоб вести всю Церкву. Тільки президент колу отримує одкровення для того, щоб вести саме цей кіл. Для приходу одкровення отримує єпископ. У сім’ї одкровення отримує керівництво священства цієї сім’ї. Провідники отримують одкровення для свого власного управління. Люди можуть отримувати одкровення для того, щоб керуватися ними в своєму особистому житті” (“Revelation”, in *Brigham Young University 1981–82 Fireside and Devotional Speeches* [1982], 25).

Попросіть учнів прочитати Числа 12:1–2 і спитайте:

- Хто ще бажав бути пророком?
- На що саме вони претендували?
- Чим відрізнялося те, що зробили Маріям і Аарон у розділі 12, від того, що зробили сімдесят старійшин у розділі 11? (Сімдесят старійшин використали ті дари, що їх дав їм Господь, у межах своїх покликань, в той час як Маріям і Аарон шукали влади, що перебільшувала межі їхніх покликань і критикували обраного Господом провідника).
- Як Господь відреагував на те, що зробили Маріям і Аарон? (вв. 4–10).
- Що в цих віршах є повчального стосовно Мойсея і покликання Господнього промовця?
- Що ми дізнаємося про критикування Господніх провідників? (див. також УЗ 1:14).

Прочитайте цей вислів старійшини Гарольда Б. Лі, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Я хочу свідчити вам, що мій власний досвід навчив мене тому, що ті, хто критикує провідників цієї Церкви, виявляють ознаки духовного захворювання, і якщо його не позбутись, то це зрештою призведе до духовної смерті” (in *Conference Report*, Oct. 1947, 67).

Числа 13–14. Якщо ми маємо віру в Господа і довіру до Нього, ми зможемо зробити все, що заповідає Бог (40–50 хвилин)

Зауваження: Ефективність цієї навчальної рекомендації можна посилити, якщо попросити кількох батьків ваших учнів написати своїм дітям листи, в яких вони б пояснили, чому саме вони довіряють Господнім заповідям—навіть тим, яких вони не розуміють або які здаються особливо обтяжливими. Далі в цій навчальній рекомендації буде сказано, як саме використати такі листи.

Допоможіть учням підготуватися до вивчення 13-го та 14-го розділів книги Числа, використовуючи запитання зі вступу до цих розділів, які знаходяться в їхніх навчальних посібниках для учнів. Складіть з ними перелік усього того, що можна визначити як неможливе, або чудесне і що Господь зробив для дітей Ізраїля за той період часу, початок якого співпадає з початком книги Вихід. Спитайте їх, чому, на їхню думку, Господь так благословляв Ізраїль (наприклад, див. Вихід 6:6–8). Ці розділи допомагають нам зрозуміти, як саме ті дива впливали весь той час на віру людей.

Попросіть учнів прочитати історію розвідників у Числа 13:17–14:10. Коли вони дочитають до кінця, попросіть їх написати послання тогочасним Ізраїльтянам, щоб переконати їх іти в обіцяну землю. Попросіть кількох учнів поділитися тим, що вони написали.

Якщо ви заздалегідь подбали про це і маєте листи від батьків, прочитайте два таких листи, не розкриваючи імен батьків та учнів. Зауважте: ми легко розуміємо, як слід було поводитися Ізраїльтянам, але коли в наш час схожі ситуації виникають у нас самих, то ми не завжди робимо те, що хоче від нас Господь. Попросіть учнів прочитати Числа 14:1–4 і кількома реченнями описати те, що в наш час можуть казати або робити люди.

Прочитайте всім класом Числа 14:21–39 і знайдіть, як саме було покарано людей за їхню невірність. Спитайте:

- Яке саме покарання приходить у наш час на людей за невірність?
- Що для нас може символізувати обіцяна земля?

Закличте учнів довіряти Господу й послідовно наслідувати приклад Єгошуа та Калева в тому, як вони ставилися до того, що пропонує Господь.

Числа 21:1–9. “Дуже незначними засобами Господь. . . досягає спасіння багатьох душ (Алма 37:7). (35–40 хвилин)

Швидким рухом витягніть з торбинки іграшкову змію. Якщо у вас немає іграшкової змії, покажіть учням картинку з зображенням змії. Попросіть тих, хто боїться змії, пояснити причини свого страху. Спитайте:

- Як ви можете визначити, отруйна змія чи ні? (Тип зубів, форма голови, колір шкіри або візерунок на ній).
- Яке лікування застосовують при зміїних укусах?

Покажіть коробку з написом “Аптечка для лікування зміїних укусів”. У коробку слід покласти зображення Ісуса Христа. Скажіть учням, що в цій коробці знаходиться те, що зцілює укушених зміями.

Попросіть учнів прочитати Числа 21:4–9 і сказати, що сталося з дітьми Ізраїля. Поясніть, що додаткові відомості про цю подію знаходяться в писаннях пророків Книги Мормона. Прочитайте 1 Нефій 17:41 і Алма 33:18–22 та складіть перелік усього, що ми дізнаємося про цю подію і що не включено в біблійне описання. Спитайте:

- Чому деякі Ізраїльтяни вважали за краще померти, ніж подивитися на мідяного змія? (Див. 1 Нефій 17:41; Алма 33:20).
- Хто саме був змієм у Саді Еденському?

Попросіть учнів здогадатися, що є у вашій аптечці для лікування від зміїних укусів. Відкрийте коробку і покажіть зображення Ісуса Христа. Спитайте: Як саме Спаситель позбавив сили змія? (Здійснивши Спокуту).

Прочитайте Іоанн 3:14–15 і Геламан 8:13–15 та спитайте учнів:

- Що саме символізувала та подія з мідяним змієм?
- Чому ми можемо вилікуватися духовно, якщо будемо спрямовувати погляд на Ісуса Христа?
- Які категорії людей нагадують Ізраїльтян, які померли від зміїних укусів? (Прочитайте вислів старійшини Бойда К. Пекера в підрозділі “Ідеї для обдумування” до Числа 13–36 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 212).
- Якщо було достатнім дивитися на мідяного змія, щоб спастися від фізичної смерті, що слід робити, аби здобути вічне життя і піднесення?

- Більшість з того, що ми робимо в Церкві, вважається “простим”. Назвіть деякі прості речі, які ми робимо і які можуть допомогти нам здобути вічне життя? (Наприклад, поважати й слухатися батьків, брати участь у сімейних заходах, таких як сімейний домашній вечір, вдягатися скромно).
- Те, що ми причащаємося, може зціляти нас духовно. Те, що діти Ізраїлеві дивилися на мідяного змія, зціляло їх фізично. Що спільного є в цих двох явищах?

Числа 22–36

Вступ

Після того, як Ізраїльтяни провели в мандрах у пустині сорок років, Господь дозволив їм отаборитися на східному березі річки Йордан. Тут вони готувалися до входження в обіцяну землю. Вони отримали повеління спочатку йти на битву з Моавитянами та Мідіянітянами (див. Числа 22–25) і провести другий перепис, щоб підрахувати тих, хто міг стати частиною Ізраїльського війська (див. Числа 26).

Після того, як Мідіянітян та Мовитян було завойовано, Мойсей розділив територію і дав успадкування колінам Манасії, Гада та Рувима (див. Числа 31:1–32:15). Діти Ізраїля були нарешті готові перетнути Йордан і законно отримати свою спадщину від Господа. У заключній частині книги Числа вміщено Мойсеєві поради Ізраїлю стосовно оволодіння землею обіцяння (див. Числа 33:50–36:13).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Щоб служити Богові, ми мусимо залишити суєтні бажання (див. Числа 22–25; 31:8, 16; див. також Матвій 6:24; 1 Тимофію 6:10).
- У Старому Завіті є детальні пророцтва щодо пришествя Ісуса Христа (див. Числа 24:14–19; див. також Кн. Якова 7:11).
- Вірно перетерпіваючи до кінця, ми можемо отримати спадщину в обіцяній землі (див. Числа 26:63–65; див. також Числа 14:1–39; Євреям 11:8–10; Алма 37:38–45).
- Церковні провідники покликаються Богом, підтримуються тими, кому вони служать, і висвячуються рукопокладанням тих, хто має належне повноваження (див. Числа 27:18–23; див. також Уложення віри 1:5).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Числа 22–25, 31. Щоб служити Богові, ми мусимо залишити суєтні бажання (50–60 хвилин)

Напишіть на дошці *Бути багатим—це гріх?* Обговоріть відповіді учнів, просячи їх аргументувати ствердну чи негативну відповідь на це запитання. Попросіть їх прочитати 1 Тимофію 6:10 та Кн. Якова 2:18–19 і обговорити те, що Господь казав про багатства і праведність. Скажіть їм, що сьогодні вони вивчатимуть повчальну історію про одного чоловіка, який втратив усе через те, що дозволив багатству стати своїм богом.

Поясніть учням, що в 21 розділі книги Числа розповідається про те, як Ізраїльтяни перемогли Сигона, аморейського царя, та Ога, царя башанського. Це налякало Мідіянітян та Моавитян, які тоді об'єдналися, щоб перемогти Ізраїльтян.

Якщо дозволяє час, можна прочитати історію Валаама в 22–24 розділах книги Числа. Попросіть учнів індивідуально або об'єднавшись у групи відповісти на подані нижче запитання, після цього переглянути свої відповіді всім класом і провести обговорення тих моментів, які цього вимагають. Зробіть для учнів копії коментарю до книги Числа 22–24 з підручника *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 209–210).

- Хто такий Валаам? Чи був він насправді Божим слугою? (див. Путівник по Писаннях “Валаам”).
- Що саме Балак просив зробити Валаама? (Див. Числа 22:1–6).
- Чому Балак не просив допомоги у свого бога?
- Чому Валаам захотів піти до Балака, хоч Господь сказав йому не робити цього? (див. Числа 22:7–21).
- Чому Господь гнівався на Валаама за те, що він пішов, якщо Він сказав, що Валаам може це зробити? (Див. Числа 22:20–22). У Перекладі Джозефа Сміта 20-ий вірш 22-го розділу книги Числа змінено, так що текст звучить не “устань, іди з ними”, а “устань, якщо ти бажаєш іти з ними” (курсив додано). Це покладає на Валаама відповідальність за рішення йти.
- Чому ослиця змогла побачити ангела, а Валаам ні? Як ослиця змогла заговорити? (Див. Числа 22:22–30).
- Що було важчим: відкрити вуста ослиці чи очі—Валаамові? (див. Числа 22:27–33). Що в цьому є повчального для нас?
- Якщо Валаама було послано благословити Ізраїль, чому він сказав Балакові зробити такі жертвоприношення? (див. Числа 23:1–24:13).
- Про кого пророкував Валаам у Числах 24:14–19?
- Що підштовхнуло Ізраїль до ідолопоклонства та розпусти з дочками Моава? (Див. Числа 25:1–5).

- Хто такий Пінхас? Яким своїм вчинком він заслужив Господній “завіт миру”? (Див. Числа 25:6–13).
- Чому Ізраїль пішов війною проти союзу Мідіянітян та Моавитян? (Див. Числа 25:16–18).
- Чому було вбито Валаама? (Див. Числа 31:8, 16).

Поділіться наступним висловом старійшини Брюса Р. Макконкі, тоді президента сімдесятників:

“Цікаво, як часто дехто з нас віддаляється від Церкви і тоді, подібно до Валаама, вимолює собі якісь мирські блага, і зрештою отримує відповідь, в якій, по суті, йому кажуть: “Якщо ти дуже хочеш стати мільонером або здобути ту чи іншу мирську славу—будь ласка. І ти вважатимеш, що продовжуватимеш служити Господу. А тоді ми дивуємося, чому в нас не виходить все так добре, як це було б, якби ми поставили на перше місце у своєму житті цінності Божого царства.

І хіба ми всі не знаємо людей, які колись були міцними й непохитними у свідченні, але тепер протистоять Господнім цілям і задумам на землі, бо гроші й влада перекрутили їхнє судження, що є добре, а що—погане?

Пророк Валаам, колись натхненний і могутній, зрештою загубив свою душу, бо прикіпів серцем не до багатств вічності, а до речей цього світу” (“The Story of a Prophet’s Madness”, *New Era*, Apr. 1972, 7).

Підведіть підсумок, звернувшись до питань, написаних на дошці і спитавши:

- Яку помилку зробив Валаам?
- Чи дало йому щастя його земне багатство?

Прочитайте з учнями Матвій 6:19–24 і обговоріть, як можна, поставивши Господа на перше місце в нашому житті, не втрачати спроможності добре заробляти на життя. Поділіться своїм свідченням про те, що попри

всю важливість матеріальних речей цього світу, вони не повинні відтісняти на друге місце категорії вічності.

Числа 24:14–19. У Старому Завіті не зустрічається ім'я "Ісус Христос", але в цих давніх літописах є багато детальних пророцтв про Нього. (10–15 хвилин)

Напишіть на дошці *Усі пророки Господні свідчили про _____*. Попросіть учнів підставити в цю фразу найкраще, на їхню думку, пропущене слово. Тоді попросіть їх прочитати Кн. Якова 7:11 і знайти правильне слово. Покажіть портрет Спасителя і спитайте: Чому Ісус Христос є найважливішою особою для роду людського? Попросіть їх відкрити Путівник по Писаннях і назвати всі теми й підтеми в статті "Ісус Христос".

Поясніть, що в Старому Завіті не згадують ім'я Ісуса Христа, але в ньому є деякі визначні пророцтва стосовно Нього. Прочитайте Числа 24:14–19 і складіть на дошці перелік деталей, що стосуються в цьому пророцтві Ісуса Христа. Цей перелік може мати такий вигляд:

- Пройде багато часу від часів Валаама, перш ніж Він прийде (див. в. 17; див. також Матвій 2:1).
- Він буде нащадком Якова (див. вв. 17, 19; див. також Лука 3:23–34).
- Його пришествя буде позначено зіркою (див. в. 17; див. також Матвій 2:1–2).
- Він буде царем, Тим, хто тримає "берло" (скіпетр) (див. в. 17; див. також Ісаія 9:6).
- Він матиме велику силу над своїми ворогами (див. вв. 17–19; див. також 2 Солунянам 2:8).
- Він матиме велике панування (див. в. 19; див. також УЗ 29:11).

Спитайте учнів, які частини цього пророцтва ще мають здійснитися.

Числа 26–27. Вірно дотримуючись заповідей і перетерпіваючи до кінця, ми зможемо отримати спадщину в обіцяній землі. (25–30 хвилин)

Спитайте учнів:

- Що саме спадає вам на думку, коли ви чуєте фразу "обіцяна земля"?
- Що таке обіцяна земля?
- Чому саме ви вважали б її обіцяною?
- Що ви були б ладні зробити, аби отримати її?

Попросіть учнів прочитати наступні писання, знаходячи схожі слова і принципи: Повторення Закону 6:1–3; Євреям 11:8–10; 1 Нефій 2:20; 17:13. Спитайте:

- Що є спільного в усіх цих віршах? (Обіцяна земля).
- Що саме, згідно з тим, що в них написано, слід зробити, аби отримати її? (Дотримуватися заповідей).
- Яка земля була обіцяною для давнього Ізраїля?

Поясніть, що Господь вивів дітей Ізраїлевих з неволі, щоб вони могли йти в свою обіцяну землю. Коротко зупиніться на тому, як розвідники, які досліджували землю Ханаана, описали її. Прочитайте Числа 13:31–33 і знайдіть, чому Ізраїль не зміг увійти в обіцяну землю в той час. Спитайте учнів:

- Яким словом найкраще описати реакцію Ізраїльтян на описання розвідників? (Вони налякалися).
- Як страх впливає на нашу спроможність вірно дотримуватися заповідей?

Прочитайте Числа 14:28–31 і знайдіть описання того, як Бог карав тих Ізраїльтян.

Поясніть, що в 26 розділі книги Числа описано період, коли з тих пір, як Господь покарав Ізраїль, минуло близько сорока років. Мойсей ще раз перерахував вояків Ізраїля, коли вони готувалися увійти в обіцяну землю. Прочитайте Числа 26:63–65 і знайдіть, хто залишився, щоб увійти в обіцяну землю. Спитайте учнів:

- Чому саме цим людям, а не іншим, було дозволено жити й увійти в обіцяну землю?
- Що саме ми дізнаємося тут про обіцяння та покарання Господні?
- Що ми знаємо про Єгошуа та Калева?

Попросіть учнів прочитати Числа 27:15–23. Спитайте:

- Про що попросив Господа Мойсей перед тим, як діти Ізраїля ввійшли в землю обіцяння?
- Хто мав переводити Ізраїльтян через річку Йордан?
- Як саме Єгошуа отримав повноваження вести Ізраїль?
- Як співвідноситься той спосіб, яким повноваження було надано Єгошуа, з тим, як його надають у наш час? (Прочитайте коментар до Числа 27:18–23 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 211).

Попросіть учнів прочитати Числа 27:12–14 і знайти пояснення того, що Мойсей не переводив своїх людей через річку Йордан. Стисло перекажіть, що сталося поблизу вод Меріви і поділіться інформацією про цей випадок, яка знаходиться у коментарі до Числа 20:2–13 у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 208). Спитайте учнів, чому, на їхню думку, через той випадок Мойсей не міг увійти в землю обіцяння. Поясніть, що Мойсей завершив свою місію. Місія вести Ізраїль до Ханаану тепер була покладена на Єгошуа.

Спитайте учнів, що сталося з Мойсеєм (див. Матвій 17:1–3; Алма 45:18–19; також поділіться інформацією про це з

коментаря до Числа 20:2–13 і Повторення Закону 34:5 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 208–209, 232). Поділіться своїм свідченням про те, що Мойсея було перетворено, щоб сповнити важливу майбутню місію під час земного служіння Спасителя. Поясніть, що Мойсей передав ключі збирання Ізраїля тим давнім апостолам, а пізніше—пророкові Джозефу Сміту.

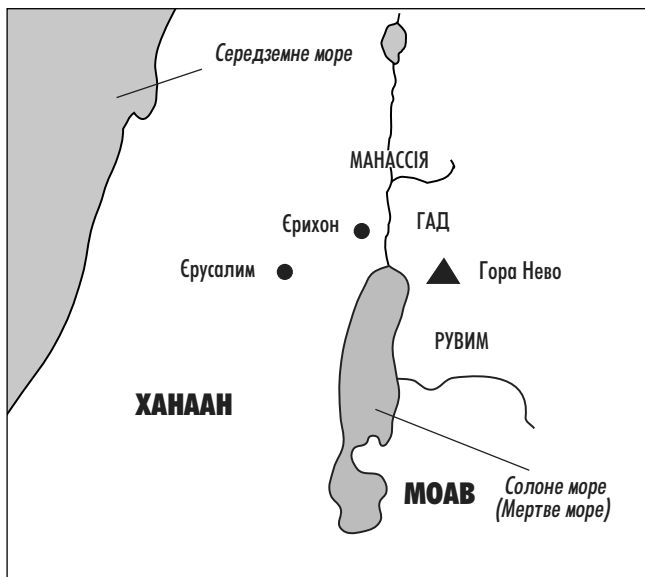
Закличте учнів наслідувати приклади Мойсея, Єгошуа і Калева в їхніх зусиллях бути послухними та вірними Господові. Поділіться своїм свідченням, що таким способом вони також отримають обіцяну спадщину в цілестіальному царстві. Можна закінчити урок прочитавши вірші гімну “Я завжди ітиму туди, де Ти”, або заспівавши його (*Гімни та дитячі пісні*, с. 46).

КНИГА ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

Повторення Закону 1–34

Вступ

Повторення Закону. Християнський світ узяв цю описову назву з Септуагінти (першого грецького перекладу Старого Завіту), а не з юдейської назви *Ей'лех Гадварім*, яка співпадає з першими двома словами цієї книги в юдейському оригіналі, що означає “такими були слова”.

Книгу Повторення Закону називають другим законом, тому що в ній поміщено зроблений Мойсеєм короткий виклад кодексу Мойсеєвого закону (див. Путівник по Писаннях, “Повторення Закону”).

Вивчаючи Повторення Закону, зверніть особливу увагу на всі перехресні посилання на інші Мойсеєві книги, де знаходяться перші описання тих самих подій. Порівняння описань часто відкриває нову інформацію та породжує нові ідеї.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Необхідно, щоб нам нагадували про завіти, які ми уклали, і заохочували нас дотримуватися їх (див. Повторення Закону 1–33).
- Шлюби, укладені в завіті, допомагають нам і нашим дітям залишатися вірними євангельським принципам (див. Повторення Закону 7:3–4).
- Випробування допомагають нам ставати духовно зрілими (див. Повторення Закону 8; 10:12–17).
- Господь заповідав нам сплачувати десятину й пожертвувати (див. Повторення Закону 14:22–29; 15:7–11).
- Ми повинні шукати істину від Бога та його пророків, а не від ворожитів. Ми не повинні також вдаватися до інших окультних практик (див. Повторення Закону 18:9–22; див. також УЗ 1:37–38).
- Послушність Божим заповідям приносить благословення, а непослушність—сум (див. Повторення Закону 28:1–45; 30:15–20).
- Господь благословляє своїх дітей через завіти, які Він укладає з ними (див. Повторення Закону 29:1, 9–14, 21, 25; 31:16, 20).
- Писання навчають нас, як належним чином поклонятися Богові (Повторення Закону 31:9–13; 33:9–10).

Рекомендації для навчання

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 16, “Дім Ізраїля”—тут використано історичну

ретроспективу, щоб показати історію дому Ізраїля (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Повторення Закону 1:1. Необхідно, щоб нам нагадували про наші євангельські завіти (5–10 хвилин)

Напишіть кілька деталізованих інструкцій, послуговуючись якими необхідно намалювати незнайомі учням предмети. Прочитайте ці інструкції в класі. В результаті, учні змушені будуть попросити вас знову прочитати інструкції, щоб повністю зрозуміти, що їм робити. Це завдання не обов'язково доводити до кінця; слід тільки дати їм відчуття, що інструкції необхідно повторювати. Виконання цього завдання не повинно відібрати у вас більше двох-трьох хвилин.

Після того, як кілька учнів попросить дати пояснення, обговоріть, чому саме їм необхідно знову почути ці інструкції. Прочитайте вступну інформацію до книги Повторення Закону в цьому підручнику і статтю “Повторення Закону” в Путівникові по Писаннях. Спитайте:

- Що є спільного у книги Повторення Закону і завданням, яке вони щойно виконували?
- Чому, на вашу думку, Мойсей нагадував людям про їхню історію, закон і дані їм Господом обіцяння?

Обговоріть запитання, подібні до наведених нижче:

- Як часто нам радять бути чесними, щоденно молитися, любити свого ближнього?
- Чому, на вашу думку, нам так часто нагадують про це?

Закличте учнів сприймати нагадування з вдячністю, а не реагувати на них з роздратуванням чи вважати їх чимось нудним.

Повторення Закону 1–3. Перед лицем смерті нам легше згадувати про важливість наших євангельських завітів (15–20 хвилин)

Мойсей протягом сорока років вів дітей Ізраїля крізь пустиню, і тепер він знав, що невдовзі залишить їх. Мабуть, його почуття до них в той час були особливо ніжними. Перший розділ Повторення Закону є початком останнього Мойсеєвого послання до Ізраїльтян. Щоб допомогти учням зрозуміти, що міг відчувати Мойсей, попросіть їх обдумати наступні запитання:

- Якби ви знали, що вам залишається жити дуже короткий час, що б ви захотіли сказати своїй сім'ї?
- Який особистий досвід допомагав вам укріплювати своє свідчення про євангелію?

- Яким би вам хотілося залишитися в пам'яті людей після того, як ви залишите це життя?

Попросіть учнів поділитися своїми думками з класом.

Попросіть учнів прочитати Буття 17:7–8 і перелічити ті завіти, що їх Бог уклав з Авраамом. Розділіть Повторення Закону 1–3 на частини і призначте групи учнів, щоб вони опрацювали ці частини та знайшли ті вірші, в яких показано, як Бог дотримувався завітів, укладених з Авраамом. Порівняйте завіти, згадані в Бутті 17:7–8, з їхнім сповненням, описаним в Повторенні Закону 1–3. Спитайте учнів, чому, на їхню думку, Мойсей включив це в своє останнє послання до Ізраїльтян.

Прочитайте Повторення Закону 1:34–42 і попросіть учнів визначити групи Ізраїльтян, яким було дозволено ввійти до обіцяної землі і яким це дозволено не було. Обговоріть причини дозволу або заборони на входження для кожної з цих груп. Спитайте:

- Які є завіти або заповіді, які нас попросили виконувати і які допоможуть визначити, чи зможемо ми ввійти до цілестіального царства?
- Чому, на вашу думку, Господні слуги часто нагадують нам про ці завіти й заповіді?

Порівняйте прощальну проповідь Мойсея з останніми посланнями або прощальними порадами інших пророків, таких як Нефій (див. 2 Нефій 33), Яків (див. Кн. Якова 7:27), Енош (див. Енош 1:25–27), цар Венямин (див. Мосія 2–6) і Мороній (див. Мороній 10).

Повторення Закону 1–34. Пам'ятати про Господа—важлива частина процесу перетерпіння до кінця (45–50 хвилин)

Пам'ятати про Господа—це один з наших християнських завітів; про це згадано у причасних молитвах. Однією з найважливіших тем книги Повторення Закону є Мойсеєва порада Ізраїльтянам, щоб вони пам'ятали, або “не забували” Господа і Його закони та заповіді.

Попросіть когось з учнів пояснити значення слів *повторення закону*. (Якщо ніхто не зможе дати пояснення, нехай учні відкриють Путівник по Писаннях, стаття “Повторення Закону”). Попросіть учнів прочитати Числа 14:29–33 і знайти одну з причин того, чому Мойсей мав повторювати закон для свого народу. (Більшість з тих людей, до яких звертався Мойсей, ще не народилися в той час, коли закон було вперше дано біля Сінаю). Попросіть учнів обміркувати те, про що вони дізналися стосовно Ізраїльтян з книг Вихід, Левит і Числа; спитайте їх: “Що, на вашу думку, Мойсей хотів особливо підкреслити, звертаючись до покоління Ізраїльтян, які виростили в пустині?”

Попросіть когось з учнів прочитати вислів старійшини Спенсера В. Кімбола, вміщений у вступі до Повторення Закону 8 у навчальному посібнику для учнів. Спитайте

учнів, чому він сказав, що слово *пам'ятати* є, вірогідно, найважливішим словом у словнику. Включіть деякі з наведених нижче ідей у ваше обговорення:

- Слово *пам'ятати* є важливим в обох причасних молитвах (see Elder Jeffery R. Holland's address in Conference Report, Oct. 1995, 89; or *Ensign*, Nov. 1995, p. 68).
- Спаситель казав про необхідність пам'ятати в Євангелії від Луки 22:19 та в 3 Нефії 18:7, 11.
- Здається, що ремствування й забуття йдуть пліч-о-пліч. Наприклад, Господь розділив Червоне море для Ізраїльтян і винищив їхніх ворогів—а невдовзі вони почали скаржитися, що їм не вистачає їжі. Господь чудесним чином дав їм манну та перепелів—а вони скаржилися, що їм не вистачає води. Здається, що вони швидко забували ті чудеса, які Господь робив для них.

Попросіть учнів прочитати другий абзац на титульній сторінці Книги Мормона і знайти першу проголошену мету появи Книги Мормона. (“Показати залишкові дому Ізраїлевого, які великі справи Господь зробив для їхніх батьків”). Спитайте їх, як ця мета співвідноситься з метою книги Повторення Закону.

Прочитайте Повторення Закону 8 і складіть з учнями перелік того, що Мойсей казав людям “пам'ятати”, або “не забувати”. Попросіть учнів висловити те, що могло бути в “пам'ятному” переліку, якби Господь звертався безпосередньо до них. Спитайте:

- Як пам'ять про важливі духовні події в нашому житті може підтримати нас у ті часи, коли ми не відчуваємо присутність Духа?
- Як ведення щоденника може допомогти нам пам'ятати про те, як Господь благословляє нас щоденно?

Покажіть кулон для дівчат з Товариства молодих жінок або каблучку ВП і спитайте учнів, для чого робляться ці прикраси. (Щоб допомагати нам пам'ятати про те, що ми маємо бути вірними євангельським істинам). Покажіть зображення хлопчика з філактерією з підручника *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 218) і обговоріть, як це виконання заповіді “покласти закона поміж очей твоїх” допомагало Ізраїльтянам пам'ятати закон. Поділіться з учнями своїми думками про те, що саме можна робити, аби завжди пам'ятати про Господа в наших думках та діях, або запросіть поділитися своїми думками їх.

Спитайте учнів: Що саме з того, що можна було запам'ятати Ізраїльтянам в Мойсеевому законі (існує більше шестисот пунктів закону), Господь вважав найголовнішим для запам'ятовування? (Див. Повторення Закону 6:4–5). Зробіть перехресне посилення від Повторення Закону 6:4–5 на Матвій 22:34–38, де Ісус назвав цю заповідь “першою і великою заповіддю”. Прочитайте вислів Президента Езри Тефта

Бенсона про цю заповідь у підрозділі “Розуміння Писань”, що знаходиться в розділі, який розглядає Повторення Закону 6 у навчальному посібнику для учнів. Можна написати цей вислів на картках, щоб учні могли носити ці картки з собою або поставити їх на видному місці. Можна також попросити учнів поділитися тим, як вони вирішили виконати завдання Б в розділі, де розглядається Повторення Закону 6 у навчальному посібнику для учнів.

Закличте учнів частіше згадувати про Господа у своєму повсякденному житті. Попросіть їх прочитати 3 Нефій 18:7, 11 і УЗ 20:77, 79 та знайти описання благословень, які обіцяно тим, хто пам'ятає про Господа у своєму житті.

Повторення Закону 1–11. Господь змусив Ізраїльтян мандрувати в пустині протягом сорока років, щоб очистити їх (20–25 хвилин)

Назвіть учням якесь місто або географічний об'єкт, що знаходиться на відстані приблизно 400 кілометрів від місця їх проживання. (Це приблизна відстань від Каїра до Єрусалима). Спитайте:

- Скільки часу вам необхідно, щоб пройти пішки таку відстань?
- Скільки часу Ізраїльтянам судилося, за словами Господа, провести в подорожі до обіцяної землі?

Попросіть учнів прочитати Повторення Закону 1:1–8 і сказати, яку частину цього сорокарічного періоду народ уже провів у пустині і чого саме Господь вимагав від них у той час.

Більша частина Повторення Закону 1–4 є переглядом причин того, що Ізраїль мандрував протягом сорока років. Перегляньте ті частини цих розділів, які показують причину того, що Ізраїль мандрував по пустині.

Розділіть клас на чотири групи і призначте кожній з груп один з розділів з Повторення Закону - 7, 8, 10 та 11. Попросіть кожну групу опрацювати свій розділ і знайти, що саме Мойсей говорив новому поколінню Ізраїльтян, пояснюючи, що саме слід робити, аби досягти успіху. Нехай кожна група звітує перед класом про свої знахідки. Спитайте учнів:

- Як поради, що їх Мойсей давав дітям Ізраїля, можна застосувати до нас?
- Що нам слід робити, щоб Господь допомагав нам у наших випробуваннях? (див. УЗ 82:10).

Повторення Закону 7:3–4 (Опанування Писань). Укладання шлюбу з гідним членом Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів—з особою, що поділяє нашу віру, допоможе нам уникати великих ускладнень у сім'ї (15–25 хвилин)

Попросіть двох учнів провести рольову гру за одним з наведених нижче сюжетів, або за обома:

- Хтось з учнів нехай зображає особу, що є членом Церкви, а ще хтось—його (її) другу половинку, що не є членом Церкви і не дуже переймається питаннями релігії. Сьогодні неділя, і член Церкви бажає піти на богослужіння з дітьми, а його друга половинка хоче разом з сім'єю присвятити час активному відпочинку. Нехай кожен з учнів спробує переконати іншого в тому, що його бажання—це те, що друга половинка мусить виконувати.
- Хтось з учнів нехай зображає особу, що є членом Церкви, а ще хтось—його (її) другу половинку, що є членом іншої церкви. В них народилася дитина, і вони мають вирішити, чи слід ту дитину благословити в Церкві Ісуса Христа Святих Останніх Днів, чи радше “охристити” її в іншій церкві. Нехай кожен з них спробує переконати іншого в тому, що його пропозиція—найкраща для дитини.

Коли рішення буде прийнято або коли суперечка стане виглядати безкінечною, зупиніть рольову гру і попросіть учнів розглянути наступне:

- Які наслідки принесе в кожному випадку зроблений вибір?
- Чи можливо задовольнити бажання кожної із сторін? Чому?
- Що може робити член Церкви в такій сімейній ситуації, аби принести мир? (Наприклад, любити і підтримувати свою другу половинку, виявляти ті позитивні риси, які виховує Церква, давати гарний приклад).

Прочитайте з учнями Повторення Закону 7:1–6 і запросіть їх відмітити вірші 3–4. Спитайте:

- Що, за словами Господа, є наслідком одруження поза завітом?
- Як ці вірші пов'язані зі щойно зіграною рольовою грою?
- Які інші наслідки можуть спіткати нас, якщо ми одружуємося поза завітом? (див. УЗ 131:1–4; 132:7, 15–18).
- Які саме рішення, які визначають, чи одружитесь ви пізніше в храмі, вам доводиться приймати вже тепер?

Повторення Закону 13:1–10; 18:15–22. Ми маємо шукати істину від Бога через Його призначених представників, а не з тих джерел, які можуть обманути нас (15–20 хвилин)

У світі звучить багато голосів, які намагаються сказати нам, про що нам думати, у що вірити, що робити (див. УЗ 46:7; 50:1–3). Одна з найскладніших проблем смертного життя—навчитися розпізнавати тих, хто справді говорить від імені Бога.

Якщо є можливість, програйте звукозапис з голосами кількох людей, яких ваші учні зможуть впізнати. Один голос має належати пророку, інші—батькам, Церковним учителям, єпископам, місіонерам тощо. Якщо таких звукозаписів немає, тоді прочитайте кілька добре відомих висловів відомих людей і визначте їх. На правій частині дошки напишіть *Ті, хто навчає євангелії Ісуса Христа* і попросіть учнів назвати тих, хто це робить. На лівій частині дошки напишіть *Ті, хто викладає вчення людські або диявольські*. Прочитайте Повторення Закону 13:6–10 і 18:10–12 та назвіть тих, хто подекуди викладає свої власні філософії замість Господніх або намагається відвести нас від Господа.

Попросіть учнів назвати деяких з поширюваних у сьогоденному світі філософій або практик, які суперечать принципам євангелії. Попросіть їх прочитати Повторення Закону 13:1–5 і 18:18–22 та відшукати описання того, як саме ми можемо відрізнити істинні принципи від облудних. Прочитайте Мороній 7:16–17 і 10:5–7 та обговоріть, як іще можна відрізнити істину від помилки.

Оскільки в наш час обманщиків та лжевчителів не страчують, обговоріть з учнями, як вони можуть захистити себе від лжевчень (див. УЗ 21:4–6; 45:56–57; 46:7–9; Джозеф Сміт—Матвій 1:37). Поділіться своїм свідченням про те, що ми отримуємо Господній провід через пророків, через Писання, патріарші благословення та через Святого Духа. Спитайте: Як пророк може допомогти нам захиститися від обману?

Можна закінчити урок співом гімну “Ми вдячні Тобі за пророка” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 36), а також запросити бажаючих поділитися своїм свідченням про живого пророка.

Повторення Закону 14:22–29; 15:7–11; 26:12–15. Господь чекає, що ми будемо ділитися своїми благословеннями з бідними, сплачуючи десятини і пожертвування (15–20 хвилин)

Проведіть з учнями опитування типу “Правильно/Неправильно”:

1. Закон десятини започаткував пророк Джозеф Сміт. (Неправильно; див. Повторення Закону 14:22).
2. Люди завжди сплачували десятину грошима. (Неправильно; див. Повторення Закону 14:22).
3. Десятини можна використовувати, щоб забезпечувати бідних, що живуть поруч з нами. (Правильно; див. Повторення Закону 14:29; 26:12–13).
4. Господь не говорив про благословення, які приходять за сплату десятину. (Неправильно; див. Повторення Закону 14:29; 26:15; див. також Малахія 3:8–10).
5. Ми маємо обов'язок допомагати бідним, що живуть поруч з нами. (Правильно; див. Повторення Закону 15:7).

6. Наші обов'язки стосовно бідних виконано, коли ми забезпечили їхні потреби. (Неправильно; див. Повторення Закону 15:8).
7. Господь благословляє нас матеріально за те, що ми вділяємо бідним. (Правильно; див. Повторення Закону 15:8).

Допоможіть учням перевірити правильність їхніх відповідей, прочитавши з ними вірші, згадані в кожному твердженні. Спитайте:

- Чому, на вашу думку, Небесний Батько вимагає, щоб ми піклувалися про бідних? (див. Матвій 25:31–40; Мосія 4:16–23).
- Які риси характеру, подібні з Христовими, ми можемо розвивати, коли вчимося ділитися своїми благословеннями з іншими?

Повторення Закону 28–30. У Писаннях часто використовується умовна конструкція “якщо—тоді”, щоб допомогти нам зрозуміти наслідки нашого вибору (15–25 хвилин)

Принесіть на урок дві лозини приблизно метрової довжини. На аркуші паперу напишіть слово *Гріх*, а під ним—перелік деяких спокус, з якими стикаються молоді люди, такі як наркотики, алкоголь, паління, аморальність, нечесність, нескромність та жорстокість. Прикріпіть цей аркуш до кінця однієї з лозин. До другого кінця цієї лозини прикріпіть аркуш з написом *Наслідки* і перелік деяких проблем, які виникають, коли люди вчиняють ці гріхи, такі як помилкові судження, проблеми зі здоров'ям, нещасні випадки, ув'язнення і навіть смерть. Довготривалі наслідки всіх цих виборів—це сум, втрата Духа і (якщо люди не каються) втрата вічного життя.

На одному кінці іншої лозини прикріпіть аркуш з написом *Праведність* та переліком праведних принципів і вчинків, таких як сплата десятини, читання Писань, дотримання святості Суботнього дня, дотримання цнотливості. На іншому кінці цієї лозини прикріпіть аркуш з написом *Наслідки* і переліком деяких благословень, які приносить дотримання цих заповідей, таких як щастя, спокій в душі і на серці, безпека, плідне життя та вічне життя.

Попросіть когось з учнів вийти перед класом і прочитати тільки те, що написано на аркушах з написами “Гріх” та “Праведність”. Попросіть цього учня уявити собі, що він не є членом Церкви і небагато чого знає про Бога, та спитайте його: Яку з лозин він міг би вибрати? Тоді попросіть його прочитати те, що написано на аркушах з написами “Наслідки” на обох лозинах і спитайте: Чи не легше було б робити правильний вибір, якби ви знали, якими будуть наслідки?

Поясніть, що люди часто бачать тільки вибір, але не наслідки вибору. Деякі думають, що вони якимось

чином зможуть пізніше змінити наслідки, або ж вони не вірять тим людям, які розповідають їм про наслідки. Допоможіть учням зрозуміти, що коли ми вибираємо один кінець лозини—гріх або праведність—ми автоматично вибираємо також і інший кінець, тобто наслідки.

Поясніть, що в Повторенні Закону 28 є класичний приклад виборів і наслідків, представлених Ізраїлю у формі умовної конструкції “якщо—тоді”. Попросіть учнів знайти умову (“якщо”) у вірші 1 і перелічити все те, що мав виконувати Ізраїль, аби отримати благословення, описані у віршах 2–14.

Попросіть учнів знайти умову (“коли”) у вірші 15. Спитайте: Які наслідки мали спіткати Ізраїль у тому разі, якби Ізраїльтяни не слухалися голосу Господа? Попросіть їх продивитися вірші 16–47 та відмітити прокляття, які є результатом неслухняності. Скажіть їм, що, на жаль, Ізраїльтяни частіше вибирали непослух Богові, замість того, щоб слухатися Його.

Прочитайте з учнями Повторення Закону 29:1–13 і спитайте:

- Чого саме Мойсей вимагав від свого народу, навіть знаючи, що вони не залишатимуться вірними? (Укласти завіт з Богом).
- Чому він хотів цього? (Щоб вони могли процвітати в усіх своїх справах).
- Який завіт ви офіційно уклали з Господом? (Завіт хрищення).
- Чи стосується обіцяння в Повторенні Закону 29:9 також і тих завітів, які ми укладаємо з Богом у наш час? (див. Мосія 5:7–10; 18:8–10; УЗ 97:8–9).

Попросіть учнів написати, наскільки важливими для них є їхні завіти. Нехай вони також напишуть щонайменше один із способів вірнішого дотримання завітів, який вони практикуватимуть наступного тижня.

Повторення Закону 32. Пісня праведних є молитвою для нашого Небесного Батька (10–15 хвилин)

Нехай учні виконають завдання А і Б для Повторення Закону 31–32, включені в їхні навчальні посібники для учнів.

Повторення Закону 34:10. У житті Спасителя та Мойсея було багато подібностей (15–20 хвилин)

Багато подій з життя Мойсея є немовби передмовою до життя Спасителя. Дайте кожному учневі копію наведеної нижче схеми, так щоб у кожного на картці було тільки одне посилання на Писання. Нехай вони прочитають ці Писання та впишуть подібності.

Мойсей	Подібності	Ісус Христос
Вихід 1:16–2:10	Обидва були спасенні від смерті в ранньому дитинстві, коли цар хотів убити їх.	Матвій 2:13–16
Вихід 18:13; Дії 7:35	Обох назвали правителем, визволителем і суддею.	Ісаїя 9:6; Іоанн 5:22; УЗ 138:23
Вихід 34:28	Обидва постилися протягом сорока днів.	Матвій 4:2
Мойсей 1:12	Обох спокушав сам Сатана.	Матвій 4:1–11
Вихід 16:4–15	Обидва чудесним чином дали людям хліб і м'ясо.	Іоанн 6:9–13
Вихід 17:6	Обидва давали воду.	Іоанн 4:10–14
Вихід 7:20	Обидва змінили природу води.	Іоанн 2:1–11
Вихід 14:21–22	Обидва демонстрували владу над вітром і водою.	Матвій 8:27
УЗ 138:41	Обидва були великими законодавцями.	Ісаїя 33:22
Вихід 2:11–14; Дії 7:22–37	Обох не прийняли, коли вони вперше спробували вести Ізраїль.	Іоанн 19:13–15; Дії 3:13–15
Вихід 32:30–32	Обидва молилися за свій народ і були посередниками для нього.	УЗ 45:3–5
Повторення 18:15–18	Христа було названо пророком, "подібним" Мойсею.	Дії 3:22–26; 3 Нефій 20:23–26

Поділіться своїм свідченням про те, що слідуючи за істинними Господніми пророками, ми також слідуємо за Ісусом Христом.

Ісус Навин 1–24

Вступ

Книга Ісуса Навина (Єгошуї) названа за іменем свого головного персонажу та пророка. Ісус Навин, вірогідно, написав більшу частину цієї книги або перевіряв достовірність записів, що їх робили інші люди, але він не міг написати її до кінця, тому що в ній розповідається про його смерть та поховання. Гебрейською мовою ім'я *Єгошуа* означає "Господь спасає" або "Господь дає перемогу". Грецька форма цього імені—*Ісус*.

Книга Ісуса Навина розповідає, як Господь допомагав Ізраїльтянам здобути обіцяну землю. Описання цього завоювання з усією очевидністю вказують на те, що саме Господь уможливив їхні перемоги. У багатьох аспектах історія цього Єгошуї є прототипом майбутнього Єгошуї, або Ісуса Христа, який переміг усіх своїх ворогів—включаючи диявола, "ворога всієї праведності" (Мороній 9:6)—і веде нас в обіцяну землю цілестіального царства, куди ми дійдемо, промандрувавши пустиннею [цього смертного] життя.

Ця книга свідчить про те, що Господь дотримується Своїх обіцянок. Господь уклав з Авраамом завіт, що його потомки отримають у власність землі Ханаану. Хоч Ізраїльтяни ніколи не володіли всією землею, що їй було обіцяно Аврааму, через свою неслухняність, у часи Ісуса Навина Авраамові нащадки вперше дійсно правили в ханаанських землях.

Книгу Ісуса Навина можна розділити на три основні частини:

1. Завоювання Ханаану (розділи 1–12)
2. Розділення землі між колінами Ізраїля (розділи 13–22)
3. Прощальні повчання Ісуса Навина і його свідчення перед смертю (розділи 23–24)

Більш докладну інформацію можна знайти у Путівникові по Писаннях, стаття "Єгошуа, Книга Єгошуї".

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Якщо ми вірні, Господь допоможе нам витримати всі випробування, іноді за допомогою чуда; Він благословить нас здатністю зробити все, про що Він

просить нас (див. Єгошуа 1:1–9; 3–4; 6:1–20; 8:1–22; 10:5–21, 40–42; 11:1–10, 15–16; 21:43–45; 23:1–11; 24:1–24).

- Щоденне вивчення Писань допомагає нам розуміти євангелію і жити у відповідності до неї, що дозволить нам отримувати Господні благословення (див. Єгошуа 1:7–8; 8:32–35; див. також УЗ 33:16–17).
- Господь звеличує Своїх провідників перед народом (див. Єгошуа 1:16–18; 4:14).
- Послушність і особиста чистота збільшують нашу віру і допомагають нам зводити сили небесні собі на допомогу в подоланні своїх проблем (див. Єгошуа 6:1–20; 7:1–26; 10:8–16; 11–12).
- Наші дії стають добрим або злим впливом на життя тих, хто живе поруч з нами (див. Єгошуа 7:1–5, 10–21).
- Господь іноді зупиняє людей в їхній злочестивості, знищуючи їх, коли вони стають "вистиглими у нечесті" (див. Єгошуа 8:1–29; 10–11; див. також Повторення Закону 20:16–18; 1 Нефій 17:32–35; Мойсей 8:20–22, 28–30).
- Господь завжди виконує Свої обіцяння (див. Єгошуа 21:45; 22:1–4; див. також УЗ 1:37–38; 82:10).
- Бог дав Своїм дітям свободу вибору, і вони вільні вибирати—або любити Господа і служити Йому, або любити лжебогів і цей світ і служити їм (див. Єгошуа 22:5; 23:11–16; 24:14–25; див. також Алма 5:38–42; УЗ 1:16).

Рекомендації для навчання

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 17, "Хай не буде тобі інших Богів передо Мною!"—тут вжито метафору дії одноокису вуглецю, щоб показати наслідки ідолопоклонства (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Єгошуа 1. Щоденне вивчення Писань допомагає нам розуміти і любити євангелію, а це відкриває нам шлях до Господніх благословень (30–40 хвилин)

Щоб підготувати учнів до вивчення Єгошуї 1, прочитайте цього уявного листа від Ісуса Навина, який шукає поради:

Усім, кого це може стосуватися:

Мене звать Ісус Навин. Мене призначили бути новим провідником для дітей Ізраїля замість нашого великого провідника Мойсея, який вивів нас із Єгипту і тепер залишив нас. Це покликання повністю приголомшило мене, і, намагаючись зайняти місце такого величного пророка, я відчуваю свою невідповідність. Що ви мені можете порадити? Як мені впоратися з цією новою роллю, на яку мене було

покликано? Люди обіцяли, що будуть слідувати за мною, як вони слідували за Мойсеєм.

Щиро ваш, Ісус Навин.

Прочитайте з учнями Єгошуа 1 і знайдіть пораду, що її Господь дав Ісусу Навину. Усім класом згадайте все, що, за словами Господа, допоможе Ісусу Навину бути успішним провідником в Ізраїлі. Зверніть особливу увагу на повчання бути сильним і вельми сміливим (див. вв. 6–7, 18). Спитайте учнів, що на їхню думку, це означає. Поділіться наступним висловом Президента Гордона Б. Хінклі:

“Це Його робота. Ніколи не забувайте про це. Приймайте її з ентузіазмом і любов’ю.

Не біймося. Ісус—наш провідник, наша сила і наш Цар.

Настала епоха песимізму. А ми маємо виконувати місію віри. Мої брати і сестри всього світу, я закликаю вас зміцнити свою віру і просувати цю роботу по всьому світі. Ви можете підсилити її самим способом вашого життя.

Наскільки славетним є минуле цієї великої справи. Вона сповнена героїзмом, сміливістю, рішучістю й вірою. Наскільки чудовим є час, у якому ми живемо тепер, просуваючи [цю роботу], щоб благословити життя людей там, де вони прислухатимуться до послання слуг Господніх. Наскільки прекрасним буде майбутнє, по мірі того, як Всемогутній розгортатиме цю славетну роботу, наповнюючи добром життя всіх тих, хто сприйме Його євангелію і житиме згідно з нею, і навіть розкриваючи вічні благословення Своїх синів і дочок усіх поколінь через самовіддану роботу тих, чий серця сповнено любов’ю до Викупителя світу.

Я запрошую кожного з вас, у [якій би країні] ви не представляли цю Церкву, твердо стояти на ногах і з піснею в серці просуватися вперед, живучи згідно з євангелією, люблячи Господа і будуючи Його царство. Разом ми втримаємося на цьому курсі та збережемо віру, і Всемогутній буде нашою силою” (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995, 95–96; or *Ensign*, Nov. 1995, 72).

 Єгошуа 1:8 (Опанування Писань). Вивчення Писань допомагає нам розуміти євангелію і жити згідно з нею (10–15 хвилин)

Прочитайте Єгошуа 1:8 і спитайте учнів:

- Що саме Господь порадив зробити Ісусу Навину?
- Що саме ми робимо в наш час, що нагадує “роздумування” над Законом? (Вивчаємо Писання).

Можна попросити учнів виконати завдання Б для Єгошуї 1 з навчального посібника для учнів.

Щоб допомогти учням зрозуміти важливість вивчення Писань, поділіться наступним висловом Президента Езри Тефта Бенсона:

“Вивчення і дослідження Писань—це не тягар, що його поклав на [святих] Господь, це чудове благословення і чудова нагода.

Господь не обіцяв Ісусу Навину матеріальні багатства і славу, але те, що його життя буде успішним у праведності, і те, що він матиме успіх у тому, що є найважливішим у житті, а саме в пошуках істинної радості. (Див. 2 Нефій 2:25)“ (“The Power of the Word”, *Ensign*, May 1986, 81).

Напишіть на дошці наступні посилання на Писання, розділіть їх між учнями і попросіть їх прочитати і знайти благословення, що приходять, коли ми вивчаємо Писання:

- 1 Нефій 15:24 (сила долати зло)
- Алма 4:19 (сила жити праведно)
- Алма 17:2–3 (сила навчати переконливо)
- Кн. Якова 4:6 (влада прикликати сили небесні)
- Геламан 15:7 (сила змінювати серце і характер)
- Римлянам 15:4 (збільшувати надію і радість)
- Алма 31:5 (збільшена духовність)
- 2 Нефій 32:3 (збільшене знання і розуміння)
- Геламан 3:29 (збільшена сила проникливості)
- Учення і Завіти 18:36 (глибше свідчення) (see Jay E. Jensen, in Conference Report, Oct. 1992, 113–14 or *Ensign*, Nov. 1992, 81).

 Єгошуа 3–6. Коли ми виявляємо віру і дотримуємося Господніх заповідей, наша віра і впевненість зростають, і Господь робить нас відповідними тим проблемам, з якими ми стикаємося. (20–25 хвилин)

Зауваження: У цьому блоці є ще одна навчальна рекомендація для вчителів, що навчають щотижнево. Обидві рекомендації можна реалізувати під час тижневих занять.

Покладіть на стіл стопку з шести-семи книжок; також поставте на цей стіл повне відро води, кинувши в воду скріпку, гудзик, або інший маленький предмет. Попросіть двох учнів вийти до столу. Попросіть одного з учнів скинути книжки зі столу, крикнувши на них, а іншого попросіть дістати з води предмет, що лежить на дні відра, не здвигаючи відра і не

замочивши своїх рук. Коли вони скажуть, що це неможливо, попросіть клас прочитати Єгошуа 3 і 6 і знайти дві задачі, виконати які здавалося неможливим і які Господь допоміг виконати Ізраїльтянам. Спитайте, як саме було вчинено ті дива. Якщо вони не зможуть дати точної відповіді, прочитайте з ними Єгошуа 3:7–13 і 6:2–5, 10. Спитайте учнів:

- Чи здавалися логічними інструкції по здійсненню цих задач?
- Що насправді змусило воду “спинитися і стати одним валом”, а стіни Єрихона впасти?
- Як би такий досвід вплинув на вашу віру? (Завдання Б для Єгошуї 6 у навчальному посібнику для учнів може стати в пригоді під час обговорення цього питання).

Попросіть учнів скласти перелік слабкостей, тенденцій або рис характеру, які, як вважають деякі люди, змінити неможливо, наприклад, шкідливі звички, гнівливність, бунтівний чи сварливий характер або неспроможність твердо протистояти якійсь спокусі. Спитайте:

- Що саме з цього переліку може змінити Господь?
- Хоч Господь має силу змінювати нас, до якої міри ми самі мусимо бути відповідальними за зміни в нашому житті?
- Що саме Господь просить нас робити, щоб отримувати Його чудесну допомогу в нашому житті?

Прочитайте деякі з наведених нижче Писань та пов’яжіть їхні послання з тим, що внесли до свого переліку учні:

- Мосія 23:21–22
- Алма 36:3
- Етер 12:27
- Учення і Завіти 90:24.

Спитайте учнів, чому ці повчання можуть здаватися нелогічними. Зверніть увагу на те, що чудеса, описані в 3-му та 6-му розділах книги Єгошуї, відбулися тільки після того як люди точно виконали ті настанови, які Господь дав їм через Свого пророка. Прочитайте Етер 12:6 і попросіть учнів сказати, що саме в цьому вірші стосується тих двох чудес, які описано в книзі Єгошуї. Спитайте їх, як цей принцип стосується отримання нами бажаних благословень.

Допоможіть учням зрозуміти, що навіть в тому разі, коли завдання здається неможливим або інструкції здаються нелогічними, з точки зору людської логіки, для Господа немає нічого надто важкого. Можна поділитися випадком з власного життя, коли ваша віра і послухність допомогли вам отримати благословення набагато більші, ніж ви це могли очікувати, спираючись на людське розуміння можливого або логічного, або попросіть когось з учнів поділитися таким випадком.

Єгошуа 3:13–17. Ми повинні мати бажання діяти, спираючись на свою віру в Ісуса Христа. (10–15 хвилин)

Принесіть у клас маленький предмет, наприклад, ключ і покладіть його у паперовий пакет. Не показуючи учням цей предмет, скажіть їм, що саме знаходиться у пакеті та спитайте, хто з них вірить вам. Попросіть їх прочитати Алма 32:21 і Євреям 11:1, щоб знайти слова [пророків] про те, що віра—це сподівання на те, що ви не бачите і що є істинним—саме так, як вони повірили в те, що знаходиться у паперовому пакеті. Потрусіть пакет, щоб вони почули, що в пакеті щось є, і спитайте їх, як це вплинуло на їхню віру в те, що ви сказали їм. Покажіть їм цей предмет і спитайте їх, як це вплинуло на їхню віру. Допоможіть їм зрозуміти, що їхня віра перетворилася на знання (див. Алма 32:34).

Попросіть учнів прочитати Єгошуа 3:13–17 і спитайте:

- Якою в той час була річка Йордан?
- Коли саме річка перестала текти.

Прочитайте разом Етер 12:6 і обговоріть, чому священикам необхідно було замочити їхні ноги перш ніж вона перестала текти. Спитайте учнів, які завдання їх просили виконувати, які можна уподібнити до того, що спочатку слід замочити ноги, а вже потім вода перестає текти. Серед прикладів можна згадати сплату десятини та пожертвувань, служіння на місії, утримування від побачень до шістнадцятирічного віку, прийняття Церковних покликань. Прочитайте Єгошуа 4:23–24 і спитайте, чому Господь хоче, щоб ми діяли, спираючись на нашу віру.

Єгошуа 5:13–15. Ми можемо зрозуміти, хто це—“вождь Господнього війська”, порівнявши досвід Ісуса Навина з подібним досвідом Мойсея (15–30 хвилин)

Виконайте завдання А для Єгошуї 5 у навчальному посібнику для учнів і обговоріть його всім класом. Поділіться інформацією з коментаря до Єгошуї 5:13–14 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 238). Нехай учні виконають завдання Б, а після цього обговоріть те, що вони напишуть.

Єгошуа 7. Ми не можемо до кінця сховати свої гріхи, тому що Бог знає їх. Наші дії впливають на життя інших людей (25–30 хвилин)

Напишіть на дошці такі речення:

Це моє життя. Я можу робити те, що мені хочеться. Я нікому не завдаю шкоди.

Те, що я роблю, нікого не стосується. Ніхто не повинен про це знати.

Спитайте учнів, чому ці твердження є хибними.

Одна з причин—це те, що ми часто не знаємо, як саме наші вчинки впливають на інших. Щоб проілюструвати це, візьміть миску з водою і киньте в неї маленький камінець. Зверніть увагу учнів на те, що хоч камінець було кинуте в центр миски, це вплинуло на ту частину води, яка розташована ближче до країв миски. Спитайте учнів, чим цей камінець нагадує вплив, що його завдають наші дії—особливо наші гріхи—і як навіть наші приховані гріхи можуть впливати на інших. Попросіть учнів навести приклади, але не допускайте обговорення їхніх реальних гріхів, або гріхів когось із тих, кого вони знають.

Ще одна причина того, що ті твердження є неправильними є те, що Бог знає про всі наші гріхи. Ми ніколи не зможемо сховати їх від Нього. Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 121:37–38 і знайти, що трапляється, коли ми намагаємося приховати свої гріхи.

Попросіть учнів прочитати Єгошуа 6:17–19 і знайти, що Господь наказав Ізраїльтянам перед їхнім нападом на Єрихон. Прочитайте Єгошуа 7:1, 20–21 і знайдіть, наскільки точно вони виконали той наказ. Попросіть учнів прочитати Єгошуа 7:2–13 і знайти, як вчинок Ахана вплинув на весь народ. Попросіть їх прочитати вірші 14–19 і знайти, наскільки добре Ахан сховав свій вчинок від Бога. Спитайте: Скільки осіб загинуло через гріх Ахана (про це сказано у вірші 5)? Попросіть їх прочитати Матвій 16:25; Учення і Завіти 42:46; 98:13–14 і знайти обіцяння, які Бог дав тим, хто жертвує своїм життям у служінні. Спитайте:

- Чи можуть сподіватися на виповнення обіцянь, згаданих у цих віршах, ті, хто не помирає [у служінні]? Як це можливо?
- Який урок Господь хотів викласти для Ізраїля, позбавивши їх Своєї допомоги біля Аю?

Попросіть учнів прочитати Вихід 19:5–6 і знайти, чого саме Господь чекав від дітей Ізраїля. Попросіть їх прочитати Римлянам 14:7 і спитайте, як це співвідноситься з цим принципом. Прочитайте Учення і Завіти 110:7–8 і Алма 39:11 і обговоріть, як іще вчинки однієї людини можуть вплинути на життя інших людей у наш час, наприклад, обман, [до якого вдаються учні в навчальних закладах], заважає набуттю знань, п'яний водій може вбити невинних людей, аморальність може призвести до вагітності та захворювань. Попросіть учнів прочитати Алма 7:13 і Учення і Завіти 19:15–19. Нехай вони визначать, як Христова Спокута впливає на нас.

Дехто з учнів може поцікавитися, чому Ахана було вбито. Попросіть їх прочитати Єгошуа 1:16–18 і знайти, на яке покарання за бунтівний непослух погодився Ізраїль. Попросіть їх прочитати Єгошуа 7:20–21 і відповісти на такі запитання:

- Чи знав Ахан про завіти і накази щодо здобичі в Єрихоні?
- До чого призвели дії Ахана (Єгошуа 7:5)?

- Чому гріх можна порівняти із злоякісною пухлиною?
- Наскільки важливо видаляти злоякісну пухлину?
- Що може зробити з тілом злоякісна пухлина, якщо відмовитися від лікування?
- Чому відкладання покаяння є небезпечним?

Вам слід також обговорити позитивні аспекти впливу ваших дій на життя інших. Спитайте учнів, які добрі вчинки ми можемо робити, допомагаючи іншим та стаючи для них прикладом. Нагадайте їм, що наше благочестя, як і наші гріхи, може впливати на інших.

Єгошуа 8–12. Ханаанські народи було знищено за їхню злочестивість (15–20 хвилин)

Почніть урок, проспівавши гімн “Onward, Christian Soldiers” (*Hymns*, no. 246) або “Behold! A Royal Army” (*Hymns*, no. 251) і поставте учням наступні запитання:

- Чому християн можна назвати армією?
- Як ви відчуваєте: яке послання несе цей гімн?
- Проти кого ми маємо вести війну?

Поясніть, що в Єгошуа 8–12 Ізраїль отримав наказ знищити народи, що жили в Ханаані. Прочитайте 1 Нефій 17:32–35 і знайдіть, якою була мораль ханаанеян. Спитайте: Що, за словами Нефія, трапилося з жителями Ханаану? Попросіть учнів прочитати Етер 2:9–12 і звернути увагу на те, що і до жителів Ханаану, і до нас звернені ті самі слова.

Попросіть учнів прочитати Геламан 6:37 і знайти описання того, як праведні Ламанійці знищили Гадіантових розбійників. Спитайте:

- Чим це нагадує те, як ми боремося зі злом у наш час?
- Яку зброю ми використовуємо тепер для боротьби зі злом?

Нагадайте учням, що Христове послання—не війна. Допоможіть їм зрозуміти, що ми боремося проти гріха, а не проти людей.

Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 4:2–7 і знайти характеристики успішного місіонера. Прочитайте Учення і Завіти 27:15–18 і визначте броню, якою Господь забезпечив сьогоденних воїнів-місіонерів. Якщо є така можливість покажіть учням статистичний звіт Церкви з останньої Генеральної конференції (звіт з Конференції в *Ліягоні*) і вкажіть кількість місіонерів, які ведуть цю битву, а також те, скільки навернених стали втіленням перемог у цій війні. Попросіть їх прочитати Учення і Завіти 63:37 і визначити, кого саме Господь покликає служити на місії. Можна закінчити урок співом гімну “Called to Serve” (*Hymns*, no. 249).

Єгошуа 13–21. Господь виконав Своє дане Ізраїльтянам обіцяння, що вони усядуть на обіцяну землю. (25–30 хвилин)

Попросіть учнів подумати про останнє обіцяння, яке вони давали комусь, а тоді поставте їм такі запитання:

- Чому ви дали це обіцяння?
- Наскільки важко вам стримувати це обіцяння?
- Що ви відчуваєте, коли хтось не тримає обіцяння, яке він дав вам?
- Що ви відчуваєте, коли дане вам обіцяння дотримано?

Попросіть учнів прочитати Вихід 23:27–30 і знайти, що саме Бог обіцяв Ізраїльтянам. Прочитайте Єгошуа 21:43–45 і спитайте, чи виконав Господь Своє обіцяння. Попросіть їх прочитати Учення і Завіти 1:38 і 82:10. Спитайте:

- Наскільки надійними є Господні обіцяння в наш час?
- Що може завадити Господу виконати Свої обіцяння (Учення і Завіти 82:10)?

Попросіть учнів знайти карту [або покажіть їм цю карту], де зображено земельну спадщину кожного коліна. Попросіть їх знайти, яке коліно отримало найбільше успадкування, а яке—найменше. Попросіть їх прочитати Числа 26:52–56 і знайти цьому пояснення.

Спитайте учнів, яке коліно не представлено на карті (див. Єгошуа 13:33). Прочитайте Числа 1:47–53 і обговоріть, які обов'язки, що мало це коліно, відрізняло його від інших колін. Попросіть учнів прочитати Числа 35:1–8 і знайти, що саме Господь відкрив Мойсею стосовно спадщини Левитів. Прочитайте Єгошуа 21:3 і знайдіть, чи отримали Левити те, що було обіцяно їм.

Розділіть наступні уривки з Писань серед учнів і попросіть їх знайти обіцяння, які Господь дав нам:

- Мороній 10:4–5
- Учення і Завіти 58:42
- Учення і Завіти 59:23
- Учення і Завіти 76:50–70

Прочитайте Учення і Завіти 88:16–20 і знайдіть, яку землю успадкування Господь обіцяв нам. Попросіть учнів поділитися своїми знахідками—і у вивченні Старого Завіту, і в житті—які показують, що Господь може виконувати Свої обіцяння і робить це.

Єгошуа 23–24 (Опанування Писань, Єгошуа 24:15). Ми всі маємо свободу вибору і можемо робити свій вибір, але кожний вибір несе з собою наслідки, які ми не можемо не прийняти. (35–40 хвилин)

Покладіть три різних предмети різної ціни у три сумки (наприклад, маленький шматочок цукерки, половину цукерки і цілу цукерку). Попросіть когось із учнів

вибрати одну з сумок. Покажіть класу, що було вибрано, і що не було вибрано. Допоможіть учням зрозуміти, що різні вибори несуть з собою різні наслідки. Обговоріть, чому наслідки одних виборів є кращими, а інших—гіршими.

Попросіть когось з учнів прочитати вголос Єгошуа 24:15 і сказати, який вибір радив зробити своєму народові Ісус Навин. Спитайте учнів, що саме вибрав Ісус Навин і його сім'я. Прочитайте Єгошуа 23:14–16 і 24:1–15 і обговоріть ті причини, які спонукали Ісуса Навина вибрати шлях слідування за Господом. Прочитайте наступний вислів старійшини Говарда В. Хантера, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів, щодо 15-го вірша 24-го розділу книги Єгошуа:

“Перед нами великі слова повної відданості мужа Божого. Він казав Ізраїльтянам, що незалежно від того, що саме оберуть вони, він буде робить те, що є правильним. Він казав, що вирішив служити Господу, як б рішення не прийняли вони; що їхні дії не вплинуть на його дії; що його зобов'язання виконувати Господню волю не зміниться, що б вони або хтось інший не зробили. Ісус Навин повністю контролював свої дії, і очі його були на заповідях Господніх” (in Conference Report, Oct. 1982; 83; or *Ensign*, Nov. 1982, 58).

Попросіть учнів поділитися тими причинами, які спонукали їх слідувати за Господом, а не за цим світом. Напишіть ці причини на дошці. Спитайте, чому деякі люди йдуть шляхами цього світу і напишіть на дошці причини цього. Попросіть учнів порівняти ці два переліки і обговорити, чим причини, що спонукають [людей] йти шляхами цього світу, схожі на поклоніння лжебогам. Попросіть їх прочитати Мосія 2:38–41; 3 Нефій 27:10–11; а також Учення і Завіти 19:16–19. Нехай вони скажуть, що чекає на тих, хто вибрав не слідувати за Господом.

Ті, з ким ми спілкуємося, надзвичайно сильно впливають на те, який вибір ми робимо. Попросіть учнів прочитати Єгошуа 23:13 і обговорити, як Ісус Навин назвав людей, які схилятимуть Ізраїльтян до поганих рішень. Прочитайте вірші 6–11 і знайдіть, як, за словами Ісуса Навина, Ізраїль мав реагувати на зовнішній вплив. Попросіть учнів прочитати Повторення Закону 7:1–5 і знайти, як ці вірші можуть стосуватися нашого сьогодення. Попросіть когось з учнів прочитати розділ про дружні стосунки з брошури *Заради зміцнення молоді* (с. 9), де вони знайдуть додаткові ідеї. Прочитайте наступні уривки з Писань з учнями та обговоріть, що саме Господь заповідав нам робити в наш час з мирським впливом, що оточує нас: Матвій 5:15–16; Алма 5:56–58; Учення і Завіти 101:22; 88:81–86.

Судді 1–21

Вступ

Книга Суддів містить описання історії Ізраїля від смерті Ісуса Навина і до встановлення монархії з царем Саулом (див. 1 Самуїлова 8:1–9). Хоч встановити точно цю епоху суддів важко, вважається, що вона почалася між 1250 та 1000 рр. до Р.Х. Однією з причин того, що хронологію книги Суддів визначити важко, є той факт, що після того як коліна розійшлися, аби оволодіти своїми землями (див. Єгошуа 13–17), на місце єдності народу прийшов клановий патріотизм. Кожен суддя, описаний тут, звичайно, представляв тільки одне коліно або регіон обіцяної землі. Відповідно, деякі з них могли правити одночасно. Цих суддів вибрав або Бог, або люди, яких вони були покликані вести. Вони були швидше військовими командувачами, ніж експертами судової справи, тому що їхнім [першим] обов'язком було звільнення народу від ворогів. Наведена нижче схема містить огляд суддів Ізраїля в ті часи.

Суддя і коліно, [до якого він належав]

Ворог Ізраїля

Отнійл з коліна Юди (див. Судді 3:9)	Кушан-Ріш'атаїм, цар Месопотамії
Егуд з коліна Веніяміна (див. 3:15)	Еглон, цар моавський
Шамгар (див. 3:31; коліно невідоме)	Филистимляни
Девора з коліна Єфрема, єдина відома жінка-суддя, і Барак з коліна Нефталіма (див. 4:4–6)	Явін, цар ханаанський, і Сісера, зверхник його війська
Гедеон з коліна Манасії (див. 6:11)	Мідіянітяни і амалікітяни
Авімелех, син Гедеона, проголосив себе царем і короткий час правив у Сихемі (див. розділ 9).	
Тола з коліна Іссахара (див. 10:1)	Невідомо
Яір з коліна Манасії (див. 10:3)	Невідомо
Їфтах з коліна Манасії (див. 11:11)	Аммонітяни
Івцан з коліна Юди (див. 12:8)	Невідомо
Елон з коліна Завулона (див. 12:11)	Невідомо
Авдон з коліна Єфрема (див. 12:13)	Невідомо
Самсон з коліна Дана (див. 15:20)	Филистимляни

Ще про двох суддів, Ілія та Самуїла, ідеться у 1 Самуїловій. Самуїл був останнім суддею перед правлінням царя Саула.

Роздробленість Ізраїля зробила народ більш уразливим перед лицем їхніх ворогів. Однак, ще більш уразливим фактором, ніж роздробленість, була їхня неспроможність неухильно дотримуватися завітів, які вони уклали з Господом, що вело до нових і нових циклів відступництва і покаяння (див. навчальна рекомендація для Суддів 1–3, с. 113). Судді 1–16 розповідають нам історію цього циклу в житті різних суддів, які визволяли Ізраїль. Розділи 17–21 містять кілька історій, які ілюструють порочність відступницького Ізраїля, коли “не було царя в Ізраїлі, кожен робив, що здавалося правдивим в його очах!” (Судді 21:25).

Книга Суддів, як і книга Єгошуї, також показує, що Господь має силу визволяти Свій народ. Це особливо наочно представлено в історіях про різних суддів.

- Егуд був з колін Веніяміна—найменшого коліна в Ізраїлі.
- Девора була першою жінкою, яка вела Ізраїль в бій, і, мабуть, такою ж героїчною в цій історії постає Яїл, жінка, яка вбила командувача армії ворогів Ізраїля.
- Гедеон мав армію, що складалася лише з трьохсот чоловік, коли він завдав поразки мідіянській армії, що складалася з тисяч.
- Їфтах був сином жінки-блудниці.
- Самсон народився від жінки, яка до цього була безплідною, і це було чудом.

У кожному випадку очевидно, що Господній народ визволяла Його рука, і діяв Він через цих провідників. Таким чином, ми бачимо, що навіть у цей жалюгідний період ізраїльської історії ще були видатні чоловіки і жінки. Ми можемо засвоїти важливі уроки на прикладах тих людей, які виявляли віру і сміливість. Повчальним також буде дослідження поганих прикладів тих людей, які залишили Господа і яких спіткали катастрофічні наслідки.

Більш докладну інформацію про книгу Суддів можна знайти в Путівникові по Писаннях, у статті “Судді, книга Суддів”, і у вступі до Суддів 1–12 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 251).

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Недотримання завітів, які ми уклали з Господом, веде до страждань, суму і втрати обіцяних благословень (див. Суддів 1:18–3:7; 8:32–35; 10:6–9).
- Коли люди каються і прикликають Бога, Він усуне—коли це буде доречним—їхні проблеми (Суддів 3:9, 15; 10:10–16; 11:32–33).

- Звичайні люди можуть чинити надзвичайне, коли вони свідомо слідуєть вказівкам Господа і отримують Його силу (див. Суддів 4:1–16; 6:11–16; 7:1–22).
- Народження у праведній сім'ї і навіть передвисвячення на виконання великої місії не гарантують особистої праведності. Послушність Господу є більш важливою, ніж таланти або інші переваги, які в нас можуть бути (див. Суддів 13–16; див. також Алма 2:26–31; Мормон 5:16–18).
- Гордість і егоїзм можуть закінчитися особистою трагедією і не дати нам виконати покликання, отримані від Господа (див. Судді 16).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Суддів 1–3. Неповна послухність Господу веде до суму в майбутньому (25–30 хвилин)

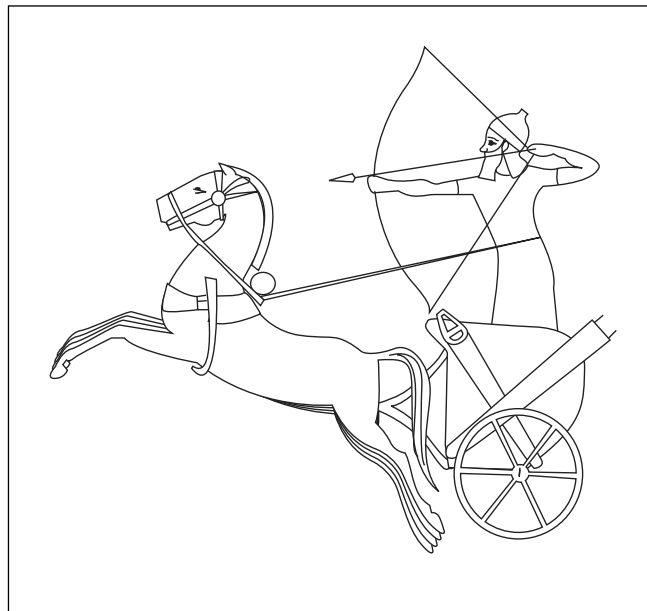
Поставте учням наступні запитання:

- Якби ви побачили малу дитину, що грається посеред дороги де інтенсивний рух автомобілів, що ви повинні були зробити?
- Чому, на вашу думку, діти іноді роблять такі небезпечні речі навіть тоді, коли їхні батьки попередили, щоб вони цього не робили?
- Що може статися, якщо вони будуть продовжувати ігнорувати пораду батьків та інших людей, які знають, що є найкращим для них?

Скажіть учням, що саме цей урок було важко засвоїти дітям Ізраїля.

Попросіть учнів прочитати Суддів 2:1–3 і обговорити, що, за словами ангела, мали зробити Ізраїльтяни, але не зробили. Попросіть їх прочитати Суддів 1:18–19 і знайти одну причину того, що коліно Юди не змогло захопити відведену йому територію. Спитайте: Які ще причини стоять за неспроможністю захопити свою територію? (Непослушність і недостатність віри).

Також можна попросити учнів продивитися Суддів 1:27–33 і побачити, що в інших колін справи йшли не набагато краще. Намалюйте колісницю або покажіть зображення колісниці, як на наведеному далі малюнку. Спитайте учнів, чому будь-які колісниці не повинні були становити проблему (див. Вихід 14:23–31). Попросіть їх згадати деякі проблеми, з якими стикаються в наш час молоді люди і які можна уподібнити “колісницям із заліза”. Попросіть їх прочитати Етер 12:27 і знайти підтвердження того, що Небесний Батько має силу допомогти нам здолати те, чого ми боїмося або з чим нам доводиться боротися, докладаючи максимум зусиль.

Намалюйте на дошці наступну схему, залишивши клітинки незаповненими. Їх заповнять учні.

Попросіть учнів прочитати Суддів 1:27, 29–33 і заповнити першу клітинку під заголовком “Давній Ізраїль”, вписавши, як саме коліна Ізраїля виявляли непослух і що вони дозволили. Попросіть їх прочитати Суддів 1:28 і 2:1–2 і заповнити другу клітинку, вписавши те, що, як показують ці вірші, чинили Ізраїльтяни. Спитайте їх, що означає слово *данина*. Чому Ізраїльтяни

вирішили збирати ці виплати, замість того, щоб дотриматися свого завіту і знищити хананеян. Попросіть їх прочитати Суддів 3:5–7 і заповнити наступні дві клітинки, вписавши те, що Ізраїльтяни зробили після цього.

Знову зверніться до Суддів 2:3 і спитайте учнів, якими, за словами Господа, були наслідки непослушності Ізраїля. Попросіть їх прочитати вірші 18–19, які є практично викладом змісту книги Суддів, і скажіть, що сталося з наступними поколіннями.

Спитайте учнів, що люди роблять або не роблять у наш час, що є подібним до того, що відбулося в давньому Ізраїлі. Нехай вони проведуть ці паралелі і заповнять відповідні клітинки під заголовком “Сучасний Ізраїль” на схемі. Прочитайте наступний вислів старійшини Ніла А. Максвелла, де він каже про вибір:

“Безумовно, усі мають свободу вибирати, і ми не хотіли б втратити цю свободу. Однак, коли деякі люди, на превеликий жаль, вибирають безсилля, вони роблять цей вибір не тільки для себе, але, й для наступного покоління, і для того, що йде за ним. Маленьке лицемірство в поведінці батьків може вилитися для їхніх дітей у великі відступлення [від євангелії]! Минулі покоління в сім’ї могли демонструвати відданість, а деякі представники нинішнього покоління демонструють лицемірство. На жаль, у наступному поколінні деякі можуть стати на шлях непослуху, і розмивання [моралі] збере свою платню” (in Conference Report, Oct. 1992, 89; or *Ensign*, Nov. 1992, 65–66).

Спитайте учнів, що саме пропонує цей світ, що може стати пасткою для тих, хто не дотримується своїх завітів. Прочитайте з ними 1 Нефій 17:45; 3 Нефій 6:17; 4 Нефій 1:38 і Мормон 2:13–15. Попросіть їх дати відповіді на наступні запитання:

- Що ми повинні робити, аби уникнути тих пасток, у які потрапили Ізраїльтяни?
- Як саме нам слід жити в цьому злочестивому світі, щоб не втрачати праведності та дотримуватися своїх завітів?

Суддів 1–21. Ізраїльтяни не були послідовними в дотриманні своїх завітів з Богом. Вони знову і знову йшли від неволі до визволення. (20–30 хвилин)

На дошці або на роздатковому матеріалі накресліть таку схему. Можна залишити клітинки порожніми і заповняти їх під час вивчення Суддів 2–4.

Цикли відступництва у книзі Суддів

Попросіть учнів прочитати Суддів 2:11–19 і 3:5–11 і обговорити, чому недотримання завітів веде до тривалого циклу страждань. Допоможіть їм знайти вірші у Суддів 3:5–11, які відповідають клітинкам на схемі. Нехай вони заповнюють клітинки по мірі того як звучатимуть ці фрази.

Прочитайте з учнями Суддів 3:12–15; 4:1–6 і 6:1, 11 і спитайте їх, чому, на їхню думку, кожне нове покоління мало проходити через страждання та утиски перш ніж вони зверталися за допомогою до Господа. Скажіть їм, що така циклічність є типовою для більшої частини книги Суддів. Попросіть їх прочитати Суддів 2:11; 3:7, 12; 4:1; 6:1; 10:6 і 13:1. Нехай вони відмітять фразу “Ізраїлеві сини чинили зло в очах Господніх”.

Попросіть учнів прочитати 1 Нефій 2:16–17; 15:21–25; Геламан 3:27–30, 35; 5:12 і знайти, як саме ми можемо уникнути тих помилок, яких припускалися Ізраїльтяни.

 Суддів 3–16. Господь може використовувати “слабке землі”, щоб виконувати Свої могутні й владні діяння серед Свого народу (35–50 хвилин)

Покажіть фото, на якому зображені молоді місіонери Церкви. Спитайте учнів, що саме у цьому світі часто думають про цих молодих людей. Президент Гордон Б. Хінклі зауважив, як наших місіонерів часто сприймають у світі:

“Мене інтерв’ював [якось] представник всесвітньої радіостанції Бі-Бі-Сі. Він бачив наших місіонерів і звернув увагу на те, які вони юні на вигляд. Він спитав мене: “Як ви можете сподіватися на те, що люди будуть слухати цих неоперених молодиків?”

Якщо хтось із вас не знає значення слова "неоперений", то це означає "незрілий", "недосвідчений", "невитончений" (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995, 69; or *Ensign*, Nov. 1995, 51).

Прочитайте всім класом Учення і Завіти 1:17–20 і 35:13–15. Попросіть учнів знайти слова і фрази, які вказують не те, кого саме, за словами Господа, Він буде покликати для виконання цієї роботи. Спитайте:

- Чому, на вашу думку, Він вибирає цих "слабких"?
- Що це каже нам про силу Господа?
- З якою спокусою могли б стикатися люди, якби Господь вибрав найсильніших, найрозумніших або найбагатших?
- Чи можуть найсильніші, найрозумніші або найбагатші бути в той же час найправеднішими?
- З якими проблемами ми можемо стикатися, якщо слідуємо за кимось, виходячи з хибних причин?

Прочитайте, як Президент Хінклі відповів тому репортеру:

"Я відповів репортеру з посмішкою: "Неоперені молодики? Ці місіонери такі ж неоперені, як Тимофій у дні Павла [див. 1 Тимофія 4:12].

Цікаво, що люди приймають і слухають їх. Вони мають здоров'я. Вони розумні, вони уважні, вони чесні. Вони охайні, і люди швидко починають довіряти їм".

"Неоперені молодики"? Так, їм бракує витонченості. Яке це велике благословення! В них немає й крихти обману. У їхніх словах немає й крихти софістики. Вони говорять від усього серця, маючи особисте переконання. Кожен є слугою живого Бога, послом Господа Ісуса Христа. Ця влада йде не від пізнання мирського. Їхня влада йде від віри, молитви і смирення" (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995, 69; or *Ensign*, Nov. 1995, 51).

Дайте кільком учням завдання розповісти про згаданих нижче провідників і описати їх непересічний героїзм:

- Егуд (див. Суддів 3:15)
- Девора (див. Суддів 4:4; 5:7)
- Яїл (див. Суддів 4:17–22)
- Гедеон (див. Суддів 6:14–15; 7:1–6)
- Їфтах (див. Суддів 11:1–2)

Прочитайте всім класом Суддів 4:23 і 7:7, звертаючи увагу на те, що відбувалося, коли люди слідували за цими провідниками. У дні Гедеона люди все ще не

розуміли, чого саме Господь намагався навчити їх. Вони бажали, щоб Гедеон був їхнім царем. Прочитайте, що відповів на це Гедеон у Суддів 8:23.

Попросіть учнів поділитися своїми думками про те, як саме вони можуть стати кращим знаряддям у Господніх руках, щоб виконувати Його роботу і бути живим свідченням Його сили. Можна обговорити інші приклади з Писань, наприклад, Мойсея, Еноха, пророка Джозефа Сміта, і що саме вони робили для того, щоб Господь міг використовувати їх (див. Мойсей 1:3–8; 6:31–37; Джозеф Сміт—Історія 1:14–20).

Суддів 7–8. Ми повинні мати віру в Господа і покладатися на Нього, а не на себе (15–20 хвилин)

Покладіть на стіл два пригощення приблизно в 4–5 метрах від стінки. Скажіть учневі, який виявить бажання взяти собі одне з пригощень, що він може його взяти, якщо однією рукою буде триматися за стінку. Коли стане зрозумілим, що учень не зможе дотягнутися до пригощення, скажіть йому, що він може запросити когось із своїх друзів, який би тримав його за руку, утворюючи ланцюг від стінки до пригощення.

Спитайте учнів, чи бувають у цьому смертному житті такі моменти, коли ми не можемо щось зробити самотужки. Прочитайте Матвій 5:48 і знайдіть дану нам заповідь, яку неможливо виконати самотужки. Прочитайте Мороній 10:32–33 і попросіть їх знайти, як ми можемо досягти досконалості.

Зробіть на дошці схему за наведеним нижче зразком, залишивши другий стовпчик незаповненим. Попросіть учнів читати вірші, вказані в першому стовпчику і вписувати в другий стовпчик кількість вояків, згадану в кожному вірші. Спитайте їх, що Господь саме показував Ізраїльтянам і для чого Він це робив.

Суддів 7	Згадана кількість вояків
в. 2	Забгато (32 000)
в. 3	22 000 повернулися; 10 000 залишилися
в. 7	300
в. 12	Велика кількість
в. 16	3 групи по 100

Попросіть учнів прочитати Суддів 7:17–23 і назвати чотири зорових і звукових сигнали, які шокували ворогів Ізраїля. Спитайте їх, який урок, на їхню думку, Господь намагався викласти Ізраїльтянам у цьому випадку (див. Суддів 7:2). Попросіть їх прочитати Суддів 8:22–23. Спитайте:

- Чи засвоїли Ізраїльтяни цей урок?
- Чи засвоїв Гедеон цей урок?
- Як ця історія може допомогти нам у намаганнях будувати царство Боже в наш час.

Поділіться наступним висловом Президента Джеймса Е. Фауста, другого радника в Першому Президентстві:

“Господь має для кожного з нас велику роботу. Ви можете не розуміти, як це може бути можливим. Ви можете відчувати, що ні вас самих, ні ваші таланти не можна назвати особливими чи прекрасними. Вірогідно ви відчуваєте себе нерозумними, або вам про це казали. Багато хто з нас відчували це, і декому з нас це казали. Гедеон відчував це, коли Господь просив його спасти Ізраїль від мідіянітян. Гедеон сказав: “Ось моя тисяча найнужденніша в Манасії, а я наймолодший у домі батька свого”. У нього було лише триста чоловік, але з Господньою допомогою Гедеон завдав поразки арміям мідіянітян.

Господь може творити вражаючі чудеса з людиною пересічних здібностей, яка є смиренною, вірною й старанною в служінні Господу, яка прагне вдосконалюватися. Тому що Бог є першоджерелом сили” (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995; or *Ensign*, Nov. 1995, 47).

Суддів 13:1–8. Приведення дітей у праведну сім'ю є важливою частиною плану щастя (15–20 хвилин)

Покажіть учням зображення маленьких дітей. Зверніть їхню увагу на те, які вони прекрасні й невинні, яку радість вони приносять батькам. Попросіть учнів назвати першу заповідь, дану людству (див. Буття 1:28). Поясніть, що ця заповідь донині залишається в силі.

Спитайте учнів, що б сталося з планом щастя, якби Сатані вдалося переконати людей не заводити дітей. Скажіть самі або попросіть учнів сказати, що може відчувати людина, яка хоче, але не може мати дітей. Прочитайте Суддів 13:1–8 і попросіть учнів визначити, хто саме був бездітним. Спитайте їх, про що просили

Самсонові батьки у 8-му вірші і як це розкриває їх характер.

Поставте учням наступні запитання:

- Чому батьки потребують божественної допомоги у вихованні своїх дітей?
- Коли саме батьки можуть молитися про божественний провід у вихованні своїх дітей?
- Чого саме батьки чекають від своїх дітей?
- Чого бажають нам наші небесні батьки?

Суддів 13–16. Гордість і егоїзм можуть закінчитися особистою трагедією і не дати нам виконати покликання, отримані від Господа (35–40 хвилин)

Напишіть на дошці наступні запитання до початку занять:

- Як Самсон використовував свої надані Богом таланти?
- Чим саме відрізнялася Самсонова мотивація в боротьбі проти ворогів Ізраїля від мотивації Гедеона? (Можна використати схему для завдання А до Суддів 14–15 у навчальному посібнику для учнів. Вона допоможе розглянути це питання).
- Наскільки успішним, у порівнянні з Гедеоном, був Самсон у справі визволення Ізраїля?
- Чому Самсон піддався хитроцям Делілі?
- Чому Господь повернув Самсонові його силу?

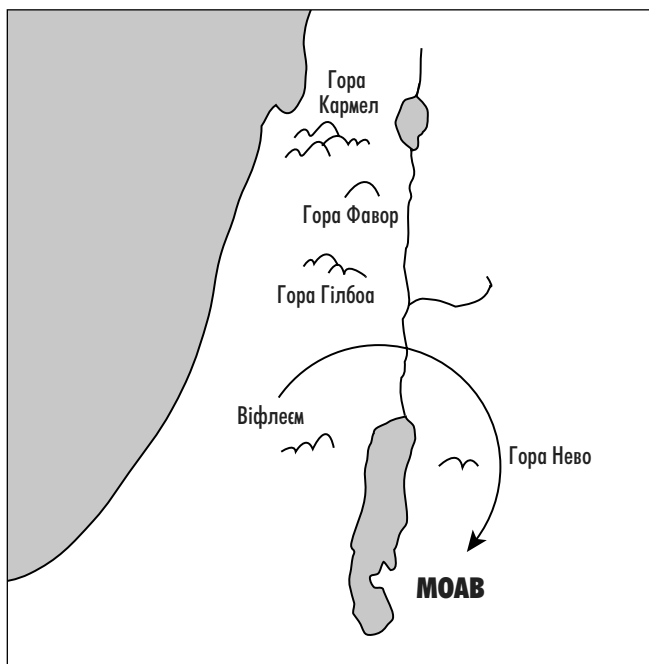
Після того як учні прочитають запитання, прочитайте разом з ними Суддів 13–16. Попросіть їх знаходити відповіді на ці запитання на дошці по мірі читання. Коли вони вважатимуть, що знайшли відповідь на одне з запитань, нехай вони зупиняться або піднімають руки та повідомляють про це решту класу. Якщо відповіді були знайдені не для всіх запитань, обговоріть ті запитання всім класом.

Використовуйте коментар до Суддів 13–16 у підручнику *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 259–61), де можна знайти потрібну допомогу. Також можна виконати завдання для Суддів 16 з навчального посібника для учнів.

Рут 1–4

Вступ

Історія Рут сталася в період правління суддів в Ізраїлі, коли панував мир між Ізраїльтянами та моавітянами (див. Путівник по Писаннях, “Моав”). Події, описані в цій книзі, відбувалися в Моаві та на землях Ізраїля, що їх зайняло коліно Юди.

На відміну від книги Суддів, яка містить в собі чимало сумних історій відступництва в Ізраїлі, історія Рут є радісним оповіданням про віру, відданість і милосердя, подібне до Христового. Вона нагадує нам про те, що особиста добротність може існувати навіть у злочестивому світі.

Історія Рут заохочує нас приймати хороші рішення і сміливо зустрічати проблеми. Якщо ми чинитимемо так, зрештою все спрацює нам на благо. Через історію Рут лейтмотивом проходить тема викуплення. Рут була чужинкою. Вона була бідною вдовою і не мала дітей. Завдяки Боазу, який “викупив” її (див. Рут 4:4–10), Рут стала повноправною Ізраїльтянкою, жінкою не бідною, знову одружилася і народила дітей. Ця тема викуплення цікава ще тим, що Ісус Христос був одним із нащадків Рут (див. Матвій 1:5–16).

Сестра Ейлін Г. Клайд за свого служіння радницею в Генеральному президентстві Товариства допомоги вказала на те, що з історії Рут ми можемо винести для

себе важливий урок: “Рут мужньо зустріла труднощі, звичні і в наш час—смерть коханого, самотність на новому місці, потреба тяжко працювати заради хліба насущного. Її скромні зусилля, багатозначно поєднані з майбутньою великою подією, говорять мені про те, що кожен з нас може серйозно ставитися до важливості нашого повсякденного життя і щоденних рішень, коли ми вибираємо слідувати за Богом” (“Confidence through Conversion,” *Ensign*, Nov. 1992, 89).

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Небесний Батько прийме людей з усіх народів, якщо вони прийдуть до Нього і будуть дотримуватися Його заповідей (див. Рут 1:16–17; 2:11–12; 3:13–17; див. також Дії 10:34–35).
- Господь благословляє тих, хто з любов’ю піклується про своїх старих батьків та родичів (див. Рут 1:16–19; 4:1–8).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Рут 1–2. Люди, віддані Господу, демонструють свою вірність через смирення, сміливість та добре ставлення до інших людей (15–25 хвилин)

Щоб допомогти учням познайомитися з подіями в розділах 1 і 2 книги Рут, напишіть на дошці наступні імена: Рут, Елімелех, Махлон, Кілійон, Ноомі, Орпа, та Боаз. Попросіть учнів швидко прочитати перший і другий розділи книги Рут і розповісти про кожну із згаданих осіб. Якщо вам потрібна допомога, використовуйте коментар до Рут 1–4 з підручника *Старий Завіт: Буття—2 Самуїлова* (сс. 261–265).

Запросіть двох учениць розіграти перед класом ролі Рут і Орпи. Попросіть, щоб кожна з них вжилася у свою роль. Нехай вони зіграють сцену розмови, яку могли мати дві невістки, які вирішували, чи слід їм піти до чужої землі зі своєю свекрухою. Запропонуйте решті учнів подумати над тим, що б вони сказали на місці Рут або Орпи. Спитайте:

- Що спонукало Рут піти разом із Ноомі?
- Якою була дійсна мотивація відданості Рут?

Попросіть учнів знайти і назвати посилання на Писання, які підтверджують їхні відповіді.

Спитайте учнів:

- Чому Рут було так важко зробити те, що вона зробила?
- Яким було її життя в Ізраїлі? (Вона була бідною і мала підбирати колосся на полях).

- Що ми дізнаємося про Рут, прочитавши 2-й розділ книги Рут і знайшовши, що саме вона робила, аби підтримати себе і свою свекруху?
- Що ми вивчили про те, яким був Боаз?

Попросіть учнів порівняти Рут із сучасними наверненими до Церкви. Поставте їм такі запитання:

- Які випробування постають у наш час перед наверненими, коли вони приймають євангелію?
- Як вони можуть використовувати приклад Рут, коли в їхньому житті відбуваються такі зміни?
- Чому Боаза можна порівняти з людиною, вже наверненою до Церкви, на підставі того, як він поставився до “чужинки” в євангелії?
- Як ми можемо застосувати його приклад в наших стосунках з дослідниками євангелії та нововерненими?

Прочитайте разом з учнями слова Павла з Послання до ефесян 2:19, наголосивши важливість фрази “вже не чужі й не прихоськи”.

Спитайте учнів:

- Чому, на вашу думку, історія Рут була збережена для нас у Біблії?
- Які властивості характеру Рут, Ноомі та Боаза і ви хотіли б мати?

Рут 1–4. Коли ми ставимо Бога на перше місце в нашому житті й думаємо насамперед про інших людей, а не про себе, ми отримуємо більші благословення й відчуваємо себе щасливими (25–30 хвилин)

Намалюйте на дошці два дерева. На стовбурі одного з них напишіть *Егоїстичне*, а на стовбурі другого – *Самовіддане*. Спитайте учнів про значення цих слів і обговоріть відповіді на наступні питання:

- Які слова ви б використали, описуючи плоди кожного з цих дерев?
- Яке дерево могло б представляти Самсонове життя?
- Якими були плоди його егоїзму?
- Яке дерево могло б представляти життя Рут?
- Якими були плоди її самовідданості?

Поясніть учням, що на відміну від багатьох історій книги Суддів, книга Рут вміщує опис життя самовідданих людей, які в першу чергу думали не про свої потреби, а про потреби інших.

Попросіть учнів прочитати Матвій 22:37–39 і визначити, як ми маємо любити Бога та інших людей. Спитайте: Якщо ми бажаємо бути по-справжньому самовідданими, чий потреби ми повинні враховувати в першу чергу? Попросіть їх прочитати Рут 1:8–19 і знайти фрази та вірші, які демонструють те, як Рут слідувала тим принципам любові у своєму житті.

Зобразіть на дошці наступну схему або зробіть для учнів роздатковий матеріал, не вписуючи відповідей. Попросіть учнів читати вірші і під кожним іменем писати, про кого саме піклувалася та людина.

Про кого вони піклувалися?

	Рут	Ноомі	Боаз	Родич
Рут 1:11–13		Орпа і Рут		
Рут 1:14–18	Ноомі			
Рут 2:1–10			Рут	
Рут 2:11–12	Ноомі			
Рут 2:13–17			Рут	
Рут 2:18	Ноомі			
Рут 3:1		Рут		
Рут 3:2–11	Ноомі і Елімелех			
Рут 3:12–18			Рут і Ноомі	
Рут 4:6				Про себе
Рут 4:9–10			Елімелех	
Рут 4:13–17	Ноомі			

Спитайте учнів які “плоди” зібрали у своєму житті Рут та інші люди завдяки тому, що вони не були егоїстами. (Наприклад: любов, братерство, шлюб, діти, матеріальні благословення).

Прочитайте Рут 4:18–21 і зверніть увагу на те, що цар Давид був нащадком Рут і Боаза. Прочитайте Лука 3:23–32 і зверніть увагу на те, що це був родовід Ісуса Христа. Спитайте учнів: Які події з життя Ісуса демонструють Його самовідданість? Наскільки доречно, що Він є нащадком такої самовідданої пари!

Рут 1–4. Історія Рут і Боаза може розглядатись як символ того, що ми отримуємо викуплення через Спасителя. (10–15 хвилин)

Закінчивши вивчення історії Рут, попросіть учнів подумати про те, чи може Рут уособлювати всіх нас. Чи може Боаз бути символом Ісуса Христа. Попросіть їх переглянути Рут 1–4, відшукати й виписати слова та дії Рут і Боаза, які підтверджують це. Запросіть кількох учнів поділитися написаним.

І Перша і Друга Книги Самуїлові отримали свою назву від пророка Самуїла, який є найвидатнішою фігурою Першої Книги. Можливо, він сам написав те, що стало першою частиною Першої Книги, але він не міг написати всієї книги, бо в розділі 25 описано його смерть. Крім того, що написав Самуїл, невідомий автор, здається, використав матеріал пророків Натана і Гада (див. 1 Самуїлова 10:25; 1 Хронік 29:29).

У гебрейській Біблії 1 і 2 Книги Самуїлові поєднані в одну книгу під назвою “Самуїлова”. У грецькому перекладі Біблії її розділено на дві книги, і ця традиція збереглася до наших днів. 1 Самуїлова у перекладі Біблії Короля Джеймса має підзаголовок: “Перша Книга Царів”. І така назва є відповідною, оскільки в цій книзі йдеться про помазання першого Ізраїльського царя—Саула.

Перша Книга Самуїлова описує події від народження Самуїла і до смерті Саула, що сталася приблизно у 1010 р. до р.х. У цей період коліна Ізраїля досягли певної єдності—вперше з часів Мойсея та Ісуса Навина. Цієї єдності досягли в часи правління перших царів Ізраїлю, яких помазував [на царство] Самуїл.

Більш докладний аналіз 1 Самуїлової можна знайти у Путівникові по Писаннях, стаття “Самуїл, Книги Самуїлові”.

1 Самуїлова 1–11

Вступ

У 1 Самуїловій 1–11 розповідається про смерть Ілія, першого судді в Ізраїлі, який був у той самий час священиком, і передачу суддівства Самуїлу, юнаку-пророку, якому судилося стати останнім суддею в Ізраїлі. Самуїл, як і Самсон, був дитиною обіцяння і народився через божественне провидіння у жінки, яка до того була безплідною. Самуїл та Самсон були назорейми. Однак Самуїл завдяки своїй вірі зміг здолати филистимлян, а фізично сильний, але слабкий вірою Самсон цього зробити не зміг. Ці розділи також розповідають про бажання Ізраїльтян закінчити правління суддів і мати собі земного царя, тим самим, по суті, відкидаючи свого істинного Царя, Бога небес, Ісуса Христа.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Чудеса можуть відбуватися в житті тих, хто просить з вірою (див. 1 Самуїлова 1:1–17; див. також Мормон 9:15–20).

- Батьки є відповідальними за те, щоб навчати своїх дітей любити Господа й утримуватися від зла (див. 1 Самуїлова 2:27–34; 3:13; див. також УЗ 68:25–32).
- Господь по-різному звертається до нас, тому нам життєво важливо навчитися розпізнавати Його голос, щоб ми могли духовно зростати в цьому житті (див. 1 Самуїлова 3:1–10).
- Тільки будучи праведними, ми можемо повністю отримувати сили небесні (див. 1 Самуїлова 4–7; див. також УЗ 121:34–44).
- Коли ми відкидаємо натхненну пораду пророка або інших провідників Церкви, ми насправді відкидаємо Бога (див. 1 Самуїлова 8:7; див. також УЗ 1:37–38).
- Покликання від Господа відкриваються через тих, хто має повноваження. Ті, хто має повноваження, тоді покликають, представляють для підтримки голосуванням, висвячують та навчають тих, кого вибрав Господь (див. 1 Самуїлова 9–10).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 18, “Я молилася за дитину цю”, використовує сучасну історію для демонстрації божественного покликання батьківства (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

1 Самуїлова 1–3. Батьки є відповідальними за те, щоб навчати своїх дітей любити Господа й утримуватися від зла (35–45 хвилин)

Спитайте учнів, що вони вважають найбільшою потребою цього світу. Дайте їм нагоду обговорити свої думки протягом кількох хвилин, а тоді прочитайте наступний вислів Президента Девіда О. Маккея:

“Якби мене попросили назвати найбільшу потребу цього світу, я б назвав її без коливань: мудрі матері і зразкові батьки” (quoted in *Richard L. Evans' Quote Book* [1971], 20).

Спитайте учнів, чому цю фразу можна вважати істинною.

Попросіть учнів переглянути 1 Самуїлова 1–2, звертаючи увагу на ті якості та вчинки, які представляють Анну як мудру і зразкову матір (див. 1 Самуїлова 1:10–11, 15–18, 20, 24–28; 2:1–10). Попросіть їх поділитися написаним. Ви також можете використати коментар до 1 Самуїлової 1–2 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 267–269). Спитайте:

- Чого Анна хотіла більш за все?

- Чому, на вашу думку, вона так відчайдушно хотіла мати дітей?
- У чому саме полягає важливість народження дітей у Батьковому плані щастя?
- Яку відповідальність ми несемо після того, як нас благословили дітьми і ми стали батьками? (Див. УЗ 68:25–31).

Попросіть учнів прочитати 1 Самуїлова 2:12–17, 22, тоді запитайте:

- Які гріхи вчиняли сини Ілія як священики в храмі?
- Прочитайте 1 Самуїлова 2:22–25 та 3:12–13. Як зреагував Ілій на вчинки своїх синів?
- Прочитайте, що сказав Господь Ілію в 1 Самуїловій 2:27–36 та 3:12–14. Чому дії Ілія були неправильними?
- У чому саме виявлялося те, що Ілій “вшанував синів своїх більш, як [Господа]”?
- Який урок ми виносимо для себе з історії суворого покарання, що його наклав Господь на Ілія? (Див. 1 Самуїлова 4:10–18).
- Чому саме покарання Ілія символізує те, що може статися у вічності, якщо ми не будемо ретельними у дотриманні своїх сімейних обов’язків?

Допоможіть учням зрозуміти, що діти мають свободу вибору та іноді залишають істинний шлях, навіть якщо їхні батьки робили все, що від них залежало. Так було і з Самуїлом, у якого також були неслухняні сини, але Господь не засудив його за це (див. 1 Самуїлова 8:1–3).

Спитайте учнів, з якими найголовнішими проблемами, на їхню думку, зустрічається молоді люди в наш час у своєму прагненні бути “мудрими матерями і зразковими батьками”. Спитайте: Чи підтримує світ ті самі вірування щодо чоловіків, жінок та сімей, як і Господь? Якщо це можливо, приготуйте для учнів копії документа “Сім’я: проголошення світові” (можна скопіювати ст. 218).

Попросіть учнів знайти речення і абзаци, в яких розповідається, що повинні робити “мудрі матері і зразкові батьки”. Обміркуйте, що вже тепер можуть робити учні, аби готуватися до того, щоб стати такими батьками, як описано в цьому проголошенні.

1 Самуїлова 3:1–10. Навчитися розпізнавати голос Господа—життєво важливий момент для нашого духовного благополуччя в цьому житті (20–25 хвилин)

Зробіть аудіозапис шести-восьми різних звуків, і добре знайомих, і невідомих для учнів, або підготуйте все необхідне, щоб вони прозвучали в класі (в той час попросіть учнів заплющити очі). Нехай учні один за одним визначають кожний звук. Потім спитайте їх, чому вони деякі звуки впізнали, а деякі—ні. Попросіть учнів прочитати 1 Самуїлова 3:1–10 і спитайте:

- Який голос почув Самуїл і спочатку не зміг його розпізнати?
- Що, на вашу думку, означають слова: “Господне слово було рідке за тих днів”? (Вірш 1; див. також коментар до 1 Самуїлової 3:1 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 269).

Господь Своїм власним голосом покликав Самуїла бути пророком. Бог спілкується зі Своїм народом через Своїх пророків, але Він також може спілкуватися особисто з кожним із Своїх дітей. Попросіть учнів згадати інші способи якими Господь спілкується з нами, наприклад, через Святого Духа, Писання, батьків та місцевих провідників Церкви. Учні—усім класом або розділившись на групи—мають опрацювати наступні уривки з Писань і перелічити все, що ми повинні робити, аби швидше розпізнати Господній голос:

- 1 Нефій 17:45
- Алма 5:57
- Учення і Завіти 1:14, 38
- Учення і Завіти 18:34–36

Можна поділитись випадком з вашого життя, коли щось допомогло вам зрозуміти, як саме розпізнавати голос Господа.

1 Самуїлова 4–7. Віра і праведність є необхідними для того, щоб для нас творили чудеса (25–30 хвилин)

Покажіть кілька речей [або їх зображення], які символізують удачу або невдачу, наприклад [цифру “13”] або підкову, і спитайте, чи справді силою цих речей можна творити чудеса. Попросіть учнів продивитися Єгошуа 3:9–17 і сказати, які пов’язані з чудотворством предмети були в Ізраїльтян.

Попросіть учнів прочитати 1 Самуїлова 4:1–11 і пояснити, чому ковчег завіту не врятував Ізраїльтян від филистимлян. Спитайте в них, чим відрізняється ковчег від амулета. (Див. також коментар до 1 Самуїлової 4–7 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 269–270). Нехай учні прочитають Мормон 9:15–21 і визначать дійсне джерело чудес, а також те, що ми маємо робити для того, щоб у нашому житті відбувалися чудеса.

Покажіть учням картинку з зображенням бога филистимлян Дагона з підручника *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 270). Попросіть їх прочитати 1 Самуїлова 5:1–4 і розповісти про чудо, яке трапилося в храмі Дагона. Прочитайте разом з учнями 1 Самуїлова 5:6–12 і поговоріть про знищення, що спіткало филистимлян за те, що вони взяли ковчег завіту. Прочитайте 1 Самуїлова 6:1–12 і знайдіть, що филистимляни зробили з ковчезом (див. також коментар до 1 Самуїлової 5:2–3 і 5:6–12; 6:1–9 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 270).

Попросіть учнів прочитати 1 Самуїлова 7:3–13 і знайти, що саме, згідно з порадою Самуїла, необхідно було зробити Ізраїльтянам, щоб зміцнитись перед ворогом (див. також коментар до 1 Самуїлової 7:13 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 270). Попросіть учнів порівняти ці засоби з тим, що намагались робити Ізраїльтяни для перемоги над филистимлянами, як це описано в 1 Самуїловій 4–6. Попросіть учнів сказати, як би вони застосували пораду Самуїла для вирішення своїх проблем.

1 Самуїлова 8:1–5. Ми маємо жити так, як заповідав Господь, а не так, як живуть у цьому світі (45–50 хвилин)

Напишіть на дошці або покажіть на картинках деякі стилі, які були популярними у дні вашої юності, наприклад—стилі одягу, зачісок, сленг, манери танцювати. Після того, як учні побачать і, можливо, посміються над продемонстрованими старомодними стилями, запропонуйте їм визначити стилі, популярні серед сучасної молоді. Спитайте:

- Як поставляться до нинішніх стилів ваші діти через двадцять років?
- Якщо стилі такі скороминущі, чому деякі люди докладають стільки зусиль, аби не відставати від них?

Нехай учні прочитають 1 Самуїлова 8:1–5 і визначать, якому саме зразку бажали слідувати давні Ізраїльтяни і чому саме. Попросіть учнів прочитати вірші 6–8 і розповісти, як Господь оцінив бажання Ізраїльтян мати собі царя, щоб бути як усі інші народи (див. також коментар до 1 Самуїлової 8:3–7 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 271). Дайте їм виконати вправу А до 1 Самуїлової 8 у навчальному посібнику для учнів. Після цього обговоріть те, що вони написали. Спитайте:

- Чому навчає нас пророцтво Самуїла про безпеку, яке несуть із собою злочестиві царі?
- Чому, на вашу думку, Ізраїльтяни не прислухалися до застережень Самуїла?
- Чому сьогодні деякі люди радше слідують шляхами світу, ніж шляхами Господніми? (Див. Геламан 12:4–6; УЗ 10:20–22; 123:12).
- Чому Господь дозволяє людям обирати те, що, як Він знає, принесе їм нещастя? (Див. “Свобода вибору,” с. 14).

Допоможіть учням зрозуміти, що далеко не все, що є популярним, є неправильним або злочестивим, але певна частина з того, що є популярним, дійсно є неправильним і злочестивим. Попросіть їх написати на дошці назви тих модних напрямків і звичок, які підтримуються і навіть заохочуються у світі, але які, як ми знаємо, йдуть усупереч Господнім заповідям.

Спитайте, чи ми схожі на давніх Ізраїльтян, коли ми слідуємо мирським стандартам, які, як ми самі знаємо, є неправильними.

Поділіться наступним висловом старійшини Спенсера В. Кімбола, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів, в якому порівнюють сучасних людей і давніх Ізраїльтян:

“Самуїл зібрав людей і пояснив їм, що Господній народ має бути особливим і мати вищі [моральні] норми. Вони ж вимагали: “Ми хочемо бути, як інші народи. Ми не бажаємо бути іншими”.

Не дуже відрізняємося й ми сьогодні! Ми прагнемо мирської слави, ми прагнемо цієї мирської піни, не завжди усвідомлюючи, яке покарання понесемо за наші глупоти. Інші. . . дозволяють собі так зване “культур-пиття”—“Ми також повинні мати царя, як в інших народів!”

Моди вигадують люди вульгарні та божевільно закохані в гроші; моди хитаються від однієї крайності до іншої, роблячи сьогоднішні гардероби застарілими і забезпечуючи годівницями торговців. Ми не можемо бути іншими. Ми швидше помремо, ніж відстанемо від моди. Якщо сукня має бути до колін, ми повинні підняти її трохи вище коліна. Якщо шорти—це короткі штани, нам потрібні найкоротші. Якщо купальні костюми вузькі, нам потрібні найвужчі. “Ми повинні мати царя, як в інших народів!”

Господь говорить, що Він матиме особливий народ, але ми не бажаємо бути особливим народом. Якщо пестоці на межі інтиму є нормою юрби, ми будемо займатися цими пестоцями. “Ми повинні мати царя, як в інших народів!”

Інші влаштовують весілля голлівудського масштабу з розкішними вбраннями, пишнотою та показною помпезністю. Ми також повинні мати свічки, [вечірні] сукні, найкрасивіших офіціантів та офіціанток, які часто знаходяться у своєму нескромному вбранні на такій небезпечно короткій відстані від [нас]. “Ми повинні мати царя, як в інших народів!”

Світ всюди має своїх “королев”—в кожній галузі індустрії, кожній фірмі, на кожній фабриці, у школі і соціальній групі. Вона повинна нескромно вдягатися, демонструвати свою фігуру і з’являтися в громадських місцях, щоб цим підтримувати фінансові інтереси фірми, розважальної установи або соціальної групи. Наші “королеви” також повинні мати вродливе обличчя, трішечки таланту, гарне тіло для прилюдного показу. Ми не можемо відійти від

цього стандарту, “бо ми повинні мати королеву, як в інших народів!”

Коли ж нарешті наші святі останніх днів твердо стануть на свої ноги, встановлять свої власні стандарти, додержуватимуться відповідних зразків і житимуть своїм славетним життям, згідно з принципами, натхненними євангелією? Безумовно, приємно проведений час, щасливе життя і чисті розваги не залежать від популярності, помпезності та крайностей” (“Like All the Nations,” *Church News*, 15 Oct 1960, 14).

Щоб допомогти учням застосувати вивчене, попросіть їх уявити собі, що вони мають близького друга або члена сім'ї, який бореться із мирськими спокусами. Нехай вони знайдуть у Путівнику по Писаннях або в Писаннях історії, які б допомогли навчити цього друга або члена сім'ї, що він буде щасливішим, якщо слідуватиме за Господом, а не за цим світом (наприклад, Алма 40:11–14; 41).

1 Самуїлова 9–10. Господь покликає людей служити в певних покликаннях через натхнення, яке Він дає тим, хто має повноваження (25–30 хвилин)

Президент Томас С. Монсон, тоді другий радник у Першому Президентстві, сказав:

“Кого Господь покликає, того Господь готує”
(в Conference Report, Apr. 1988, 52 або *Ensign*,
May 1988, 43).

Запропонуйте одному з учнів процитувати п'яте Уложення віри і попросіть інших пояснити, що воно означає. Поділіться власним досвідом отримання покликань служити в Церкві. Опишіть, що ви відчували, отримавши це покликання, а також те, як саме Господь допоміг вам. Поясніть, як ви пізнали, що покликання прийшло від Господа.

Розкажіть учням, що Саулове покликання бути першим земним царем в Ізраїлі вчить нас деяким важливим принципам щодо того, як людей покликають на служіння в Божому царстві. Прочитайте разом з учнями 1 Самуїлова 10:1, 6–12, 17–27, щоб знайти відповіді на такі запитання:

- Хоч покликав і помазав Саула Самуїл, хто насправді, за словами Самуїла, стояв за цим покликанням і помазанням? (Див. 1 Самуїлова 10:1; див. також 1 Самуїлова 9:15–17; Уложення віри 1:5).
- Що Господь зробив для того, аби допомогти Саулу впоратися зі своїм царським покликанням? (Див. 1 Самуїлова 10:6–7, 9). Багато церковних провідників

свідчать, що коли після підтримки і висвячення вони мали глибоке відчуття того, що це Господня робота; також вони відчували глибоку любов до тих людей, служити яким їх було покликано. Вони також переконувалися, що Господь надихав їх на прийняття правильних рішень.

- Як саме Самуїл обіцяв допомогти? (Див. в. 8). Ті, хто головуєть, несуть відповідальність за навчання тих, хто служить під їхнім проводом.
- Що зробив Саул, коли хтось визнав його, а хтось не визнав? (Див. вв. 9–11, 26–27).
- Чому Самуїл скликав людей, щоб представити Саула—їхнього царя? (Див. вв. 17–24). Це має назву закону загальної згоди (див. УЗ 26:1–2). Це священна можливість визнати перед Богом те, що цю людину покликано на служіння і що громада укладає завіт, що вона буде підтримувати й слухатися цю людину в праведності.

Обговорюючи кожний з принципів, діліться додатковими ідеями або особистим досвідом, щоб учні могли побачити руку Господню в тому, як здійснюється управління Церквою. Можна запросити на урок провідника священства (єпископа або президента філії), щоб він розповів про покликання.

1 Самуїлова 12–15

Вступ

На початку свого царювання в Ізраїлі Саул був смиренною і духовною особистістю. Ці риси дозволили йому зробити багато доброго для Ізраїльтян як їхньому царю, а також бути зняряддям у руках Господа. На жаль, чудовим був лише початок, а потім він став сумним прикладом того, що трапляється з людиною, коли влада спокушає її замінити покірність гордовитістю.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Непокора часто є результатом гордовитості, через яку ми довіряємо своїм власним судженням більше, ніж Божим (див. 1 Самуїлова 13:5–13; 14:24–32, 38–46; 15:1–24; див. також 2 Нефій 9:28).

Рекомендації для навчання

1 Самуїлова 12–15. Гордовитість часто є результатом непокори. Гордовиті більше довіряють власним судженням, ніж Божим (25–35 хвилин)

Починаючи вивчення 1 Самуїлової 12–15, прочитайте вступ до 1 Самуїлової 13 в навчальному посібнику для учнів і обговоріть питання, включені в той вступ. Скажіть учням, що ці питання стануть головною темою для обговорення на сьогоднішньому уроці про царя Саула.

Спитайте учнів, що відчували Господь і Самуїл, коли Ізраїльтяни попросили, щоб у них був земний цар (див. 1 Самуїлова 8:6–7). Попросіть їх прочитати 1 Самуїлова 12:1–13 і знайти, чому бажання його народу мати царя розчарувало Самуїла. Спитайте учнів, яке диво попросив Самуїл Господа вчинити і показати людям і чому (див. вв. 16–18).

Поясніть учням, що хоч Господь і був розчарований бажанням Ізраїля мати царя, Він дав їм певні обіцяння, обумовивши їх виконання неухильним служінням Ізраїльтян Господу. Спитайте:

- Якими були ці обіцяння? (див. 1 Самуїлова 12:20–24).
- Що мало статися, якщо Ізраїльтяни “[чинитимуть] зло” (див. 1 Самуїлова 12:25).
- Що саме в 1 Самуїловій 12:20–25 може також описувати стосунки між Господом, Його пророком і членами Церкви в наш час.

Всім класом прочитайте наступні фрагменти 1 Самуїлової 13:1–14. Після читання кожного фрагмента ставте і обговорюйте рекомендовані запитання.

- **1 Самуїлова 13:1–4.** Як, на вашу думку, люди поставилися тоді до Саула? Що міг відчувати Саул щодо себе і своєї здатності вести Ізраїль у бій?
- **1 Самуїлова 13:5–7.** Як филистимляни відреагували на свою попередню поразку? Порівняйте чисельність армії филистимлян і армії Саула та Йонатана (див. коментар до 1 Самуїлової 13:5 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 273). Якою була реакція Ізраїльтян, коли вони побачили армію филистимлян?
- **1 Самуїлова 13:8–10.** Чи на багато спізнився Самуїл, прийшовши до Гігалу? (Див. 1 Самуїлова 10:8). Що зробив Саул, коли Самуїл запізнився? Чому? Чому те, що Саул зробив жертвоприношення, було неправильним? (Див. коментар до 1 Самуїлової 13:5–14 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, вв. 273–274).
- **1 Самуїлова 13:11–14.** Як Саул намагався виправдати свою непокору? Що саме в цих віршах указує на те, що Саул насправді більше покладався на армію, ніж на Господа? Що, за словами Самуїла, мало стати наслідками Саулової неслухняності? На прикладі цієї історії скажіть, яким саме повинен бути “муж за серцем [Господнім]”?

Обговоріть, як ми можемо використовувати цю історію з Саулом, поставивши такі запитання:

- Які саме з отриманих нами заповідей можуть вимагати від нас терпіння?

- Що ми [по суті] кажемо Господу, коли не можемо “дочекатися Його”, а натомість покладаємося на своє власне судження та не виконуємо Його заповідей?
- Як люди, подібно до Саула, намагаються виправдати свої вчинки, коли вони не хочуть “дочекатися Господа”?

Псалом 37:34–40 містить деякі хороші думки щодо принципу чекання на Господа. Можна прочитати і обговорити цей уривок з учнями.

Допоможіть учням зрозуміти, що наша віра в Бога включає віру в Його розклад. Він дасть нам розуміння Своїх заповідей і благословить нас за послухність, бо Він знає, що є найкращим для нас. Крім того, є деякі заповіді, свідчення про які ми можемо насправді отримати тільки *після* того, як почнемо їх виконувати (див. Іоанн 7:17; Етер 12:6).

Ви можете стисло переказати учням історію з 1 Самуїлової 14 як ще один приклад того, як Саулова гордовитість вплинула на його судження.

1 Самуїлова 15. Плодами гордовитості часто є непокоря, небажання визнати свої гріхи та відмова від покаєння (10–15 хвилин)

У 1 Самуїловій 15 наведено ще один приклад неслухняності Саула. Попросіть учнів прочитати вірші 1–3 і розповісти, що було наказано зробити Саулу. Нехай вони прочитають вірші 6–9 і пояснять, що зробив Саул. Прочитайте всім класом вірші 10–23 і обговоріть наступні запитання:

- Які причини висунув Саул як виправдання того, що він не послухався наказу, який дав йому Господній пророк?
- Якою була дійсна причина? (див. в. 24).
- Чому, на вашу думку, Саул став виправдовувати свій гріх замість того, щоб сповідати його?
- Як це характеризує Саула? (див. УЗ 58:43).
- Як Самуїл поставився до необхідності оголосити Саулові про його покаєння? (див. в. 11).
- Якими були наслідки зятятої неслухняності Саула? (див. вв. 26–28).
- Відсутність яких саме рис характеру, на думку Самуїла, стала причиною його неслухняності? (див. в. 17).

Можна поділитися цим висловом Президента Езри Тефта Бенсона:

“Ми можемо обрати шлях самовпокорення через подолання ворожнечі щодо наших братів та сестер, цінуючи їх, як самих себе, підносячи їх до нашого рівня або навіть вище (див. УЗ 38:24; 81:5; 84:106).

Ми можемо обрати шлях самовпокорення через сприйняття порад і покарань (див. Кн. Якова 4:10; Геламан 15:3; УЗ 63:55; 101:4–5; 108:1; 124:61, 84; 136:31; Приповісті 9:8).

Ми можемо обрати шлях самовпокорення через прощення тих, хто образив нас (див. 3 Нефій 13:11, 14; УЗ 64:10).

Ми можемо обрати шлях самовпокорення через самовіддане служіння (див. Мосія 2:16–17).

Ми можемо обрати шлях самовпокорення через місіонерське служіння повного дня і проповідування слова, яке може впокорити інших людей (див. Алма 4:19; 31:5; 48:20).

Ми можемо обрати шлях самовпокорення через більш часте відвідування храму.

Ми можемо обрати шлях самовпокорення через сповідання та залишення своїх гріхів і народження від Бога (див. УЗ 58:43; Мосія 27:25–26; Алма 5:7–14, 49).

Ми можемо обрати шлях самовпокорення через любов до Бога, підкорення своєї волі Його волі і відведення Йому чільного місця в нашому житті (див. 3 Нефій 11:11; 13:33; Мороній 10:32).

Оберімо шлях покори. Нам це під силу. Я знаю це“ (in Conference Report, Apr. 1989, 6; or *Ensign*, May 1989, 6–7).

Обговоріть з учнями, як саме можна культивувати дух смирення в нашому житті (див. також Мосія 3:19; Етер 12:27; УЗ 3:4–8).

1 Самуїлова 16–17

Вступ

Для оцінки юних років життя Давида, хлопчика-пастуха, який згодом стане найвідомішим царем Ізраїля, добре підходить приказка: “Коли настає час діяти, закінчується час підготовки”. Вивчаючи 1 Самуїлову 16–17, зверніть увагу на те, яку підготовку мав Давид і те, як ця підготовка вплинула на його здатність діяти, коли прийшов час діяти (див. також ПДС, 1 Самуїлова 16–17; вступ до 1 Самуїлової 16–31 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 277).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь судить нас за тим, що ми є, а не за тим, який ми маємо вигляд (див. 1 Самуїлова 16:7).
- Завдяки вірі в Господа та особистій підготовленості ми можемо подолати будь-які життєві проблеми (див. 1 Самуїлова 17:20–51; див. також Матвій 19:26).

Рекомендації для навчання

 1 Самуїлова 16–17 (Опанування Писань, 1 Самуїлова 16:7). Господь судить нас не за тим, який ми маємо вигляд, а за тим, що ми є (25–30 хвилин)

Приготуйте дві сумки, покладіть в одну з них щось цінне, а в другу—менш цінне (наприклад, в одну сумку покладіть якесь пригощення, яке люблять ваші учні, а в другу—лише упаковку від цього пригощення). Покажіть класу обидві сумки і спитайте: В яку з цих сумок (заглядати всередину не можна) ви оберете? Після обговорення, спитайте в учнів, чи допомогло б їм, якби один з учнів подивився вміст сумок і підказав, яку саме вибрати.

Розкажіть учням, що у 1 Самуїловій є одна історія, яка показує те, що в нас є дехто, хто знає “внутрішність” тих виборів і рішень, які нам доводиться робити. Прочитайте разом з учнями 1 Самуїлова 16:1–13 і обговоріть наступні запитання:

- Чому Самуїл був посланий у Віфлеєм, у дім Єсея? (див в. 1).
- Хто на, думку Самуїла, міг бути Господнім обранцем на престол після першого царя? (див. в. 6).
- Чи погодився Господь із Самуїлом? Чому? (див в. 7).
- Які риси підмітив Самуїл у Давиді? (див. в. 12).
- Посилаючись на слова Господа у вірші 7, скажіть, які, на вашу думку, риси Давида помітив Господь?
- Чому ця історія схожа на ситуацію з двома сумками?

Напишіть на дошці слова, що описують такі риси людини: *енергійний, популярний, щире серце і охочий розумом, атлетичний, освічений, морально чистий, смиренний, сміливий, добрий, послухний, чесний, вродливий, талановитий, духовний, шановний*. Спитайте:

- В якій послідовності—від найважливішої до найменш важливої—світ розташував би ці риси, вибираючи собі лідера?
- Чим Господне судження відрізняється від мирського?

Старійшина Марвін Д. Ештон, який був членом Кворуму Дванадцятьох Апостолів, розповідав про ці судження:

“Ми. . . схильні оцінювати інших за їхнім фізичним, зовнішнім виглядом: їхньою “приємною зовнішністю”, їхнім становищем у суспільстві, їхнім походженням, їхньою освіченістю або їхнім достатком.

Однак Господь має інший стандарт, за яким він оцінює людину. (1 Самуїлова 16:7).

Коли Господь оцінює людину, . . . Він оцінює її серце як показник особистої нинішньої та майбутньої здатності благословляти інших людей.

Чому саме серце? Тому що серце є синонімом всієї природи людини.

Оцінка серця є оцінкою всього, що ми робимо. Господь вживав цей термін—“серце”—в тому значенні, яке описує намагання людини покращити себе, або інших людей, або умови життя, з якими вона стикається” (in Conference Report, Oct. 1988, 17; or *Ensign*, Nov. 1988, 15).

Попросіть учнів позначити або навіть вивчити напам'ять 1 Самуїлова 16:7. Зверніть їхню увагу на те, що серце є символом всієї природи людини. Спитайте, чому Господь краще вмів вибирати провідників, ніж ми. Закличте учнів покладатися на Господа і прислухатися до порад, які дають нам провідники, обрані Ним (див. Приповіді 3:5–7).

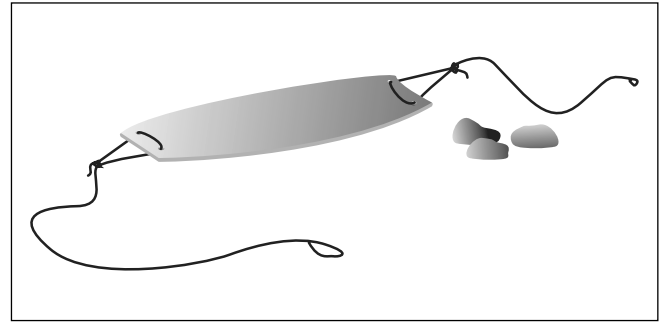
1 Самуїлова 16:14–23. Музика має силу впливати на дух людини (10–15 хвилин)

Виконайте вправу Б до 1 Самуїлової 16 у навчальному посібнику для учнів.

1 Самуїлова 17. Завдяки вірі в Господа і особистій підготовленості ми можемо подолати всі життєві проблеми (45–60 хвилин)

Щоб допомогти учням уявити реальні розміри Голята, намалуйте його зображення в натуральну величину в класній кімнаті або зробіть мітку на стіні на відповідній висоті (див. коментар до 1 Самуїлової 17:4–11 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 278). Можна викладати цю частину уроку, стоячи на стільці або на столі, щоб бути на зріст приблизно таким, як Голят.

Щоб допомогти учням зрозуміти, наскільки добре готував себе Давид в молоді літа, можна зробити працю за наведеним зразком. Використовуйте будь-яку міцну тканину або м'яку шкіру для накладки (овал розміром 8x13 сантиметрів) і щось типу шнурків для вірьовок (довжиною 46–60 сантиметрів). Зав'яжіть вузол на кінці однієї вірьовки і зробіть зашморг на іншій. Зашморг має пройти через вказівний або середній палець, а вузол повинен утримуватися між великим та вказівним пальцем. Камінь кидається завдяки розкручуванню праці над головою і відпусканню вірьовки в той момент, коли накладка починає повертатися в напрямку цілі. Критично важливо і дуже важко навчитися відпускати вірьовку в потрібний момент.

Прочитайте разом з учнями 1 Самуїлова 17 і допоможіть їм уявити ситуацію, в якій опинилася армія Ізраїльтян у долині Елі. Вивчаючи цей розділ, можна обговорити наступні запитання. Необхідну допомогу можна знайти у коментарі до цього розділу в підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова* (с. 277–279).

- Яким на зріст був Голят? (Див. вв. 4–10).
- Чому, на вашу думку, він попросив, щоб лише один чоловік вийшов битися з ним? (Див. вв. 8–10).
- Якою була реакція Давида, коли він почув виклик Голята? (Див. вв. 26–32).
- Чому Давид вірив, що може битися з Голятом і перемогти його? (Див. вв. 32–37).
- Чому Давид відмовився від обладунків та меча, запропонованих царем Саулом? (Див. вв. 38–39).
- Яку зброю обрав Давид замість меча та яким обладунком він довірився? (Див. вв. 40–47).
- Коли Давид міг навчитися використовувати працю? (Див. вв. 34–37).
- Чому на бій з Голятом був обраний Давид, а не Саул, який був “цілою головою. . . вищий від кожного з усього народу” (1 Самуїлова 9:2)?

Нехай учні спробують використати працю і поцілити в зображення Голята, щоб зрозуміти, скільки часу Давид міг витратити на опанування праці. Не кидайте каміння. Пам'ятайте про безпеку учнів і застосовуйте щось таке, що не завдасть шкоди вам або вашому приміщенню—добре підійде зефір.

Поговоріть з учнями про те, як важливо з юних років навчитися довіряти Господу. Спитайте:

- Чи зустрічаються нам сьогодні “Голяти”, такі ж небезпечні як той, що був супротивником Давида?
- Заради чого варто боротися в наш час? (див. 1 Самуїлова 17:29). Напишіть відповіді на дошці.

Прочитайте наступний вислів Президента Гордона Б. Хінклі, тоді другого радника у Першому Президентстві, що стосується проблем, з якими ми стикаємося в наш час:

“Вас оточують Голяти—величезні гіганти, які мають злий намір знищити вас. Це не триметрові чоловіки, це люди й організації, у чиєму розпорядженні є принадли, але злі речі, які можуть стати для вас проблемою, ослабити й знищити вас. Це пиво та інші алкогольні напої, це тютюн. Ті, хто продає ці товари, хотіли б поработити вас собі для своєї вигоди. Існують різноманітні наркотики. Існує порнографія, спокуслива, хвилююча і провокуюча. Вона стала гігантською індустрією, що випускає журнали, фільми та інші матеріали, мета яких—забирати ваші гроші і вести до таких речей, які знищать вас.

Гіганти, які стоять за всім цим, грізні й умілі. Вони здобули величезний досвід у війні, яку ведуть. Вони хочуть поработити вас.

Майже неможливо повністю уникнути їхньої продукції, виставленої на показ. Ви бачите ці матеріали зліва і справа. Але якщо у ваших руках праця істини, вам не потрібно боятися. Ви отримали поради, вас було навчено і вам було повідомлено про це. У вас є каміння цнотливості, честі й цілісності, які ви можете використати проти цих ворогів, які хотіли б завоювати вас. Ви можете перемогти їх, привчаючи себе до того, щоб уникати їх.

Перемога буде за вами. Кожна [людина], яка може почути мій голос, може протистояти цим силам. У вас живе Його сила, і вона підтримує вас” (in Conference Report, Apr. 1983, 66; or *Ensign*, May 1983, 46, 51).

Складіть на дошці перелік сучасних “Голятів”, про яких згадував Президент Хінклі і з якими ваші учні ще не стикалися. Поділіться вашим свідченням про те, наскільки важливо навчитися розпізнавати пораду,

що йде від Господа, і довіряти Його спроможності зміцнювати нас і визволяти від сили Ворога.

На закінчення можна проспівати такі гімни, як “I Will Be Valiant” (*Children’s Songbook*, 162), “A Young Man Prepared” (*Children’s Songbook*, 166), “Let Us All Press On” (*Hymns*, no. 243), або “Behold! A Royal Army” (*Hymns*, no. 251).

1 Самуїлова 18–31

Вступ

Саул мав можливість стати великим царем для Ізраїля. Але, на жаль, він жив так, що не зміг реалізувати цю можливість. Він починав як прекрасний молодий чоловік, відроджений духовно (див. 1 Самуїлова 9:2; 10:9). Однак через гордовитість, ревності та інші гріхи він втратив Духа, і його серце стало серцем убивці, який жадав убити Давида. Вивчаючи 1 Самуїлову 18–31, протиставте мотиви й поведінку Саула і мотиви й поведінку Давида.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Істинний друг буде прагнути нашого вічного благополуччя і заохочуватиме вас чинити праведно (див. 1 Самуїлова 18:1–5; 19:1–11; 20:1–9).
- Разом з ревностями й гордовитістю можуть прийти ще й інші гріхи (див. 1 Самуїлова 18:5–15).
- Ми повинні шукати знання тими шляхами, які схвалив Господь. Одкровення, отримане будь-якими іншими засобами, не може благословити нас (див. 1 Самуїлова 23:1–12; 28:3–14).
- Ми повинні поважати тих, кого Господь покликав керувати нами, незважаючи на їхню людську недосконалість (див. 1 Самуїлова 24:9–12; 26:9).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

1 Самуїлова 18–20, 23, 25. Істинні друзі люблять, оберігають, захищають нас і допомагають нам робити те, що є правильним. (20–40 хвилин)

Попросіть учнів закінчити таку фразу: Істинний друг—це той, хто . . .

Запропонуйте їм поділитися написаним і пояснити, чому вони вважають це важливим. Старійшина Марвін Д. Ештон так сказав про те, що таке друг:

“Друг—це той, хто порадить або зробить для нас те, що є для нас найкращим, незважаючи на те, якими будуть негайні наслідки.

Друг—це той, хто хоче прийняти мене таким, яким я є, але хоче і може зробити мене кращим, ніж тоді, коли він зустрів мене“ (in Conference Report, Oct. 1972, 33, 35; or *Ensign*, Jan. 1973, 41, 43).

Скажіть учням, що сьогодні вони вивчатимуть історію двох юнаків, дружба яких відповідає описанню старійшини Ештона. Складіть на дошці перелік наступних посилань і попросіть учнів знайти в них характер і мотивацію дружніх стосунків між Йонатаном і Давидом:

- 1 Самуїлова 18:1–5, 14–16
- 1 Самуїлова 19:1–7
- 1 Самуїлова 20
- 1 Самуїлова 23:16–18

Обговоріть знахідки учнів. Попросіть їх сказати, чому, на їхню думку, Йонатан чинив саме так, а не інакше. Скажіть їм, що Йонатан, Саулів син, був одним з найшляхетніших друзів у давньому Ізраїлі. Він міг би, подібно до Саула, поставитися до Давида просто як до людини, яка загрожує його перспективам на успадкування престолу. Але, не виявляючи ревності, Йонатан любив близького за духом Давида, чия моральна чистота і благородні прагнення були схожими на його власні.

Коли Йонатан передав свою мантію, шати, меч і вклонився Давиду (див. 1 Самуїлова 18:4), він цим визнав той факт, що Давид буде наступним царем (див. 1 Самуїлова 23:17). Він допоміг Давиду в багатьох випадках врятуватися від Саула—навіть ризикуючи своїм життям заради захисту Давида (див. 1 Самуїлова 19:1–11; 20). Пізніше Давид виявив своє дружнє ставлення [до Йонатана], присягнувшись доброзичливо ставитись до Йонатанової сім'ї. Давид шанував цей завіт, дбаючи після смерті Йонатана про його сина, Мефібошета (див. 2 Самуїлова 9:3, 7; 21:7).

Можна також попросити учнів прочитати історію з 1 Самуїлової 25, де Авігаїл допомагала Давиду і зрештою стала його дружиною. Нехай учні, читаючи цей розділ, відзначають, якими саме були дружні стосунки між цією жінкою і Давидом.

Попросіть учнів подумати про своїх друзів. Спитайте:

- Чи ваші друзі впливають на вас так, що ви наближаєтеся до Бога, чи вони відвертають вас від Нього?
- Яким другом, на вашу думку, ви самі є для ваших друзів?

Попросіть учнів скласти переліки тих, кого можна вважати їхніми найкращими друзями, виходячи з визначення дружби, яке вони обговорювали на уроці. (До цього переліку можна внести батьків, церковних провідників, братів та сестер, бабусь та дідусів, учителів). Прочитайте визначення дружби, яке дав Спаситель в Іоанні 15:13, і спитайте: Хто, згідно з цим визначенням, є нашим найкращим другом? Прочитайте Іоанн 14:15 і зверніть увагу на те, що ми повинні робити, аби вважатися друзями Спасителя. Спитайте учнів, як саме ми можемо служити Ісусу Христу і висловлювати свою подяку за Його найвеличніший акт дружби.

1 Самуїлова 18–26. Ми повинні шанувати тих, кого покликано керувати нами, незважаючи на їхню людську недосконалість. (20–25 хвилини)

Підніміть зігнуту в лікті праву руку і спитайте в учнів, що означає цей жест на Церковних зборах. (Це означає, що ми згодні підтримати людей у їхніх Церковних покликаннях порадами, допомогою, молитвами за них і слідуванням за ними). Обговоріть наступні запитання:

- Хто з вас мав покликання або доручення в Церкві?
- Чи досконало ви виконували свої обов'язки або доручення?
- Чи ви чекаєте, що ваші Церковні провідники будуть виконувати свої обов'язки досконало?
- На яке ставлення до себе з боку інших членів Церкви ви сподівались би, якби ви припустилися помилки?
- Як ми можемо підтримувати наших провідників?

Усім класом виконайте вправу А до 1 Самуїлової 25–26 в навчальному посібнику для учнів. Допоможіть учням зрозуміти, що Давид поважав покликання Саула як царя над Ізраїлем (див. 1 Самуїлова 26:23). Контраст між Сауловою гріховністю та Давидовою відданістю стає ще більш разючим, коли ми дізнаємося, що Саул віддав на смерть ціле поселення священників тільки за те, що вони, не замислюючи нічого поганого, допомогли Давиду (див. 1 Самуїлова 22:6–23).

Прочитайте наступний вислів президента Меріона Дж. Ромні, який був першим радником у Першому Президентстві. Попросіть учнів послухати, що сказав Президент Ромні стосовно помилковості критикування тих, кого Господь покликав керувати нами.

“Деякі члени Церкви вважають, що людина може перебувати в стані повної гармонії з духом євангелії, насолоджуватись повним товариством у Церкві—і водночас бути в стані дисгармонії з провідниками Церкви, з їхніми порадами і

вказівками. Така позиція є цілковито непослідовною, бо керівництво цією Церквою приходить не тільки через слово [Писання], але й через постійне одкровення, і Господь надає це одкровення Церкві через обраного Ним пророка. Таким чином, ті, хто заявляють, що прийняли євангелію і водночас критикують пророка і відмовляються слідувати його порадам, займають позицію, що не має виправдання. Такий дух веде до відступництва” (in Conference Report, Apr. 1983, 21; or *Ensign*, May 1983, 17).

Спитайте учнів, чи мав на увазі Президент Ромні те, що ми повинні сліпо слідувати за нашими провідниками і не думати про те, що нас просять виконувати. Прочитайте наступний вислів старійшини Гарольда Б. Лі, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Нам, святим останніх днів, недостатньо просто слідувати за нашими провідниками і приймати їхні поради, ми до того ж маємо більший обов’язок— отримати для себе непохитне свідчення про божественне призначення цих людей і про те, що сказане ними є волею нашого Небесного Батька” (in Conference Report, Oct. 1950, 130).

Спитайте учнів, як ми отримуємо своє свідчення про поради наших церковних провідників. Попросіть їх прочитати Мороній 10:4–5 і спитайте, як це обіцяння стосується нашої підтримки церковних провідників.

ДРУГА КНИГА САМУЇЛОВА

Друга Книга Самуїлова названа ім'ям пророка Самуїла, хоча він і не згадується в ній. Слід пам'ятати, що колись 1-а та 2-а Самуїлові книги були єдиною книгою (див. вступ до 1 Самуїлової, с. 129). У ній йдеться про те, як цар Давид боровся за об'єднання нації та підняття Ізраїльської держави на найвищий рівень могуті. Ця книга також висвітлює ті риси характеру Давида, які дозволили йому досягти успіху.

Давид починав як чиста і смиренна [людина]. На жаль, як описано в 2 Самуїлова, в його житті відбувся трагічний поворот. Чому молодий, незіпсований Давид став людиною, яка, за словами старійшини Ніла А. Максвелла, "потурала собі так, як це можуть робити лише царі" (*We Will Prove Them Herewith*, 71)? Звертайте увагу на всі ті моменти, коли Давид робив вибір, що змінював курс його життя. (Для кращого розуміння історичного контексту, див. вступи до 2 Самуїлова 1–12 і 13–24 у підручнику *Старий завіт: Буття–2 Самуїлова*, сс. 287, 295; див. також Путівник по Писаннях, "Давид").

2 Самуїлова 1–10

Вступ

У перших десяти розділах 2 Самуїлової описується сходження Давида на вершину його влади і слави. Вивчаючи ці розділи, знаходьте описання стосунків Давида з Господом, а також те, як Давид звертався до небесних сил, щоб вони допомогли йому досягти успіху.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь обіцяє винагородити і праведних, і грішних—згідно з їхніми діяннями (див. 2 Самуїлова 3:1, 27–39; 4:1–5:3, 19–25; див. також Алма 41:3–15).
- Коли ми покладаємося на Бога, ми можемо досягти більшого, ніж ми будь-коли досягли б самотужки (див. 2 Самуїлова 5:17–25; 8).
- Ми гніваємо Господа, коли легковажно ставимось до святинь—своїм відношенням або діями (див. 2 Самуїлова 6; див. також УЗ 63:64; 84:24–25, 54–58).

Рекомендації для навчання

2 Самуїлова 1–4. Давидова мудрість і цілісність допомогли йому об'єднати Ізраїль та Юдею (20–25 хвилин)

Допомагаючи учням в огляді 2 Самуїлової 1–4, розділіть їх на групи з двох-чотирьох чоловік. Нехай кожна група прогляне ці розділи. Проведіть опитування, в якому буде представлено певні події та вчинки, які слід буде зв'язати з тими, хто вчиняв їх: у першому стовпчику напишіть імена людей, описаних у цих розділах, а в другому вони мають описати їхні вчинки. Дайте їм такий зразок:

Хто і що робив?

_____ Давид	А. (Дещо про Асаїла)
_____ Авішай	Б. (Дещо про Іш-Бошета)
_____ Рехав	В. (Дещо про Авнера)
_____ Авнер	Г. (Дещо про Рехаву)
_____ Йоав	Д. (Дещо про Баану)
_____ Амалекітянин	Е. (Дещо про Давида)
_____ Асаїл	Ж. (Дещо про Йоава)
_____ Баана	3. (Дещо про Амалекітянина)
_____ Іш-Бошет	І. (Дещо про Авішоя)

Нехай групи обмінюються матеріалами опитування і продовжують роботу над опитуванням у групах. Коли всі закінчать працювати над опитуванням, попросіть учнів порівняти мудрого та морально чистого Давида з іншими людьми, описаними в цих розділах. Попросіть учнів назвати найчудовіший (з описаних у цих розділах) вчинок Давида і пояснити, чому вони так вважають.

2 Самуїлова 5; 8. Коли ми покладаємося на Бога, ми можемо досягти більшого, ніж ми будь-коли досягли б самотужки. (10–15 хвилин)

Попросіть учнів уявити собі, що вони на війні. Ворог наступає. Покажіть їм зображення супутника-шпигуна, розвідувального літака або повітряної кулі і спитайте, як ці засоби могли б допомогти їм у битві, що має статися незабаром. Нехай учні прочитають 2 Самуїлова 5:17–25 і знайдуть, що зробив Давид для того, аби наче з висоти побачити ворога.

Допоможіть учням зрозуміти, як незмінна надія на Господа привела Давида до успіху в битвах з ворогами Ізраїля. Ізраїльтяни двічі перемогли филистимлян, бо перед кожною битвою Давид просив Господа дати йому настанови (див. 2 Самуїлова 5:19, 23).

Попросіть учнів швидко прочитати 2 Самуїлова 8 і скласти перелік народів, переможених Давидом.

(Филистимляни, моавітяни, сиріяни або араміїці, аммонітяни, амалекітяни та едомляни). Нехай вони прочитають вірші 6 і 14 і відмітять фрази, які пояснюють, чому Давид мав такий успіх. Поговоріть про те, чого саме ми можемо навчитися на прикладі Давида, роблячи особливий наголос на тому, наскільки більшого успіху ми можемо досягти, якщо, вирішуючи свої проблеми, будемо завжди радитися з Господом.

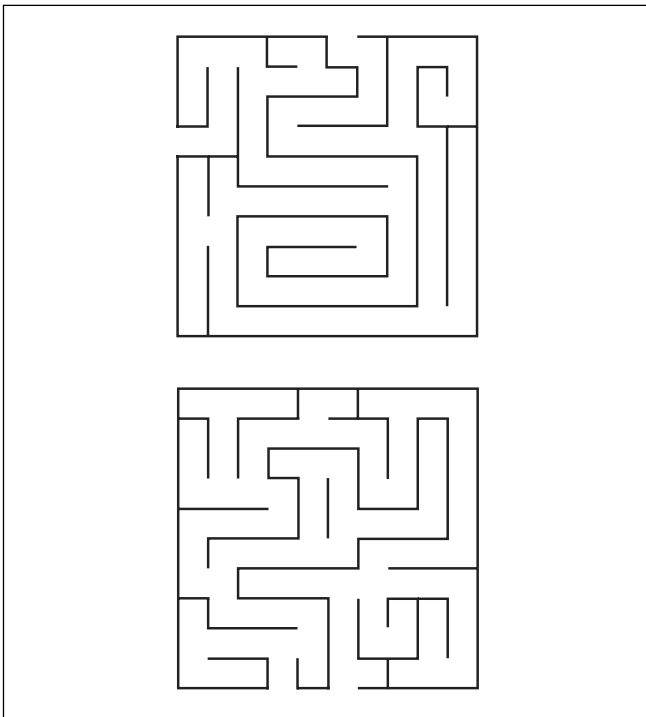
Прочитайте цей вислів Президента Езри Тефта Бенсона:

“Люди, що віддають своє життя Богу, відкриють для себе, що Він може зробити набагато більше в їхньому житті, ніж вони самі. Він поглибить їхні радості, розширить бачення, пожвавить розум, зміцнить м’язи, покращить настрої, примножить благословення, збільшить можливості, заспокоїть душі, знайде друзів та пролле Свій спокій. Кожен, хто втратить своє життя у служінні Богові, знайде вічне життя [див. Матвій 10:39]” (*Jesus Christ—Gifts and Expectations* [address at a Christmas devotional, 7 Dec. 1986], 3).

Можна додати до цього своє свідчення про те, наскільки цінним є звертання за допомогою до Господа.

2 Самуїлова 6:1–11. Недоречно намагатися виправити інших, не маючи на те повноваження (10–15 хвилин)

Зробіть копії наведених нижче двох лабіринтів або самі зробіть два різних лабіринти.

Нехай двоє учнів сядуть спинами один до одного за своїми столами і не дивляться, що робить сусід. Дайте

копію одного з лабіринтів одному учню і попросіть його накреслити стежку, що веде до виходу з нього. Тоді дайте сусіду того учня копію іншого лабіринту і попросіть пройти по ньому, слідуючи вказівкам першого учня. Нехай перший учень крок за кроком спрямовує в лабіринті свого сусіда. Незабаром стане очевидним, що в кожного з них свій лабіринт, і що одна людина не може підказати іншій, як вийти з лабіринту, якого вона не бачила.

Скажіть учням, що вони читатимуть фрагмент з Писань, у якому викладено принцип, який має відношення до цієї демонстрації. Прочитайте разом з учнями 2 Самуїлова 6:1–7 і спитайте в них, чому, на їхню думку, Уззу було вбито (див. коментар до 2 Самуїлової 6:1–11 у підручнику *Старий завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 289). Прочитайте Числа 4:15 і обговоріть, що було заборонено робити Ізраїльтянам. Допоможіть учням зрозуміти святість ковчега завіту. Розкажіть їм про пов’язані з ковчегом обмеження.

Попросіть учнів прочитати 2 Самуїлова 6:8–10. Спитайте:

- Як Давид сприйняв те, що сталося з Уззою?
- Чому, на вашу думку, він був наляканий?

Прочитайте 1 Хронік 15:2, 11–15 і знайдіть, як Давид змінив спосіб перенесення ковчега. Спитайте учнів, чого саме, на їхню думку, намагався навчити Господь Ізраїльтян, убивши Уззу.

Прочитайте вислів старійшини Девіда О. Маккей щодо Уззу з розділу “Ідеї для обдумування” в розділі “2 Самуїлова 1–12” з підручника *Старий завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 292). Спитайте учнів, який зв’язок можна знайти між словами старійшини Маккея, лабіринтами та спробою Уззи підтримати ковчег. Допоможіть їм зрозуміти, що так само, як один учень не мав чіткої уяви про форму лабіринту, що був у його сусіда, так само і ми не маємо ані належного повноваження, ані натхнення скеровувати інших або “підтримувати ковчег” для тих, керувати якими нас покликано не було.

2 Самуїлова 6:12–23. Наше благоговіння перед Господом має впливати на нашу поведінку у святих місцях. (10–15 хвилин)

Спитайте учнів, як вони можуть побачити, що людина істинно любить Небесного Батька і поклоняється Йому. Корисними можуть бути такі запитання:

- Як вони діють, розмовляють, одягаються?
- Як вони поведуться під час причасних або інших Церковних зборів?
- Що вони кажуть про Церкву, Церковних провідників, Писання або храм?

Прочитайте разом з учнями 2 Самуїлова 6:16–18, 20–22. Спитайте, чому, на їхню думку, Мелхолі не сподобалися дії Давида. Допоможіть їм зрозуміти, що Мелхола

докоряла Давидові за те, що він скинув своє царське вбрання і радісно танцював перед Господом. Очевидно, їй здалося, що це не личить цареві. Відповідь Давида розкриває його почуття. Навіть якщо його дії ображають Мелхолу, він і надалі виявлятиме повагу до Господа і до святого ковчега (див. коментар до 2 Самуїлової 6:12–23 у підручнику *Старий завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 289). Давид хотів показати, що він *разом* з народом, а не над ним.

Спитайте учнів, як Давидова відповідь на невдоволення Мелхоли розкриває його благоговіння перед ковчегом завіту. Дайте учням кілька хвилин, щоб вони обговорили, як можна краще виявляти благоговіння перед Господом, перед Його будівлями та Його обрядами.

2 Самуїлова 9. Те, як ми поводимося з іншими—включаючи тих, кого ми вважаємо своїми ворогами—є ознакою нашої відданості тим завітам, що їх ми уклали з Господом, Який викупив нас. (10–15 хвилин)

Попросіть учнів подумати про найжорстокіші речі, вчинені по відношенню до них кимсь. Що вони відчують до тієї людини або навіть до сім'ї тієї людини? Спитайте їх, як вони почувалися б, якби мали запросити тих людей на обід.

Нагадайте учням про те, що намагався зробити Давидові Саул. У 9-му розділі 2 Самуїлової ми дізнаємося про те, що один із Саулових онуків, Йонатанів син, був калікою. Прочитайте розділ усім класом і знайдіть, що зробив Давид для Мефівошета. Обговоріть доброту Давида у світлі поради Спасителя, що Він її дав у Євангелії від Матвія 5:38–47, та увіщування Алми в Мосії 18:8–9.

Прочитайте 2 Самуїлова 9:7, щоб відкрити для себе, чому Давид був доброзичливим до Мефівошета. Спитайте: Як це розкриває Давидову любов до Йонатана?

2 Самуїлова 11–24

Вступ

В 2 Самуїловій 1–10 ми читаємо про найкращі роки царя Давида. Однак, розділи 11–24 містять у собі історію його особистої трагедії і описання того, як ця трагедія вплинула на об'єднаний Ізраїль. Неможливо уникнути наслідків непокаянного гріха—навіть великим царям. Коли Давид намагався приховати свій перелюб замість того, щоб покаятися, курс його життя змінився навіки. Вивчаючи ці розділи, знаходьте описання наслідків Давидового гріха, які позначилися на його сім'ї та на всьому Ізраїльському царстві.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Якщо дозволити нечистим бажанням контролювати наші рішення, це виводить нас з-під впливу Духа і може повести до більшого гріха та суму (див. 2 Самуїлова 11:2–17; 12:7–14; 13:1–19; див. також УЗ 42:22–26; 63:16–18).
- Непокаянний гріх приносить сум. Приховати його від Бога неможливо (див. 2 Самуїлова 11:1–23; 13:1–29).
- Спокута Ісуса Христа не може повністю окупити гріх убивства—навмисного і невинного людського життя (див. ПДС, 2 Самуїлова 12:13; див. також 1 Іоанн 3:15; УЗ 42:18, 79).
- Благополуччя країни залежить від праведності її провідників (див. 2 Самуїлова 15:1–6; 19:9–10; 20:1–3; 23:1–5).

Рекомендації для навчання

2 Самуїлова 11. Якщо дозволити нечистим бажанням контролювати наші рішення, це виводить нас з-під впливу Духа і може повести до більшого гріха та суму (35–45 хвилин)

Прочитайте розповідь старійшини Гордона Б. Хінклі, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів, про переломний момент [у житті Давида] у вступі до 2 Самуїлової 11–12 в навчальному посібнику для учнів. Попросіть учнів згадувати цю історію про переломний момент під час вивчення 2 Самуїлової 11.

Виконайте завдання А до 2 Самуїлової 11–12 з навчального посібника для учнів, а саме: накресліть на дошці таблицю, заповнюючи перший стовпчик посиленнями на Писання і обговорюючи, що саме можна написати в інших двох стовпчиках. Коли ваші учні виконають це завдання, попросіть їх поділитися написаним. Див. коментар до 2 Самуїлової 11:2 і 11:3–27 у підручнику *Старий завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 290). Це допоможе відповідати на запитання, які можуть виникнути в учнів під час вивчення цього розділу.

Після виконання завдання спитайте учнів, які переломні моменти були в житті Давида—маленькі рішення, які обертали його [обличчям до зовсім іншого напрямку]. Зверніть увагу на те, скільки разів і як саме Давид міг повернутися на істинний шлях і повністю покаятися в кожному гріху—до того як він послав Урію на смерть (див. коментар до 2 Самуїлової 12:13 та першу частину в розділі “Ідеї для обдумування” у підручнику *Старий завіт: Буття–2 Самуїлова*, вв. 291–292).

Наступна вправа допоможе проілюструвати важливість мудрого вибору, що базується на вічних нормах: Намалюйте на дошці карту, на якій показано шлях до храму або до аеропорту чи залізничного вокзалу, звідки можна дістатися храму. Нехай один з учнів малює на

карті свій шлях, і на кожному перехресті, де треба повертати, підкидує монету. Якщо випаде “орел,” він іде праворуч, а якщо “решка”—ліворуч. Спитайте:

- Чи дістанеться храму людина, використовуючи цей метод?
- Як це можна порівняти з тим, яке життя ведуть деякі люди?
- Що має бути підставою для наших рішень у переломні моменти життя?
- Що вплинуло на рішення Давида?

Нехай учні порівняють Давида та Йосипа (див. Буття 39:7–12). Спитайте, чим Йосипові рішення відрізнялись від Давидових і чому, на їхню думку, Йосип зміг протистояти спокусі, а Давид не зміг.

Розділіть клас на маленькі групи і дайте кожній групі копію брошури *Заради зміцнення молоді*. Виберіть ті сторінки, які, на вашу думку, є найдоречнішими для ваших учнів. Рівномірно поділіть вибраний матеріал, щоб кожна група вивчала різні сторінки. Попросіть учнів визначити норми поведінки, дотримання яких захистить їх від вчинення гріхів, які вчинив був Давид. Нехай групи поділяться з класом своїми відкриттями.

Порівняйте УЗ 42:22–26 або 63:16–18 і Геламан 3:29–30. Як те, на що ми покладаємо свою надію, впливає на наші перспективи повернення до Небесного Батька. Закличте учнів не забувати про щоденні переломні моменти, коли вони роблять вибір, щоб залишитися на тій стежці, що веде до вічного життя.

2 Самуїлова 12:1–23; 13:1–29. Непокаяний гріх неможливо приховати від Бога; він завжди приносить сум (25–35 хвилини)

Попросіть двох учнів приготувати й розіграти діалог між пророком Натаном та царем Давидом з 2 Самуїлової 12:1–14. Після цього напишіть на дошці наступне: *багата людина, бідна людина, багато отар і маленьке ягня*. Обговоріть ті запитання з наведеного нижче переліку, які видаються вам корисними:

- Що означають символи в Натановій притчі?
- Чим Давид був схожий на ту багату людину, в якій було багато отар?
- Чому, на вашу думку, Натан використав притчу, щоб викрити Давидів гріх?
- Який з гріхів Давида був найтяжчим—перелоб або вбивство? (див. Алма 39:5; див. також ПДС, 2 Самуїлова 12:13; коментар до 2 Самуїлової 12:13 і першу частину розділу “Ідеї для обговорення” з підручника *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, сс. 291–292).

Зверніть увагу на те, що Натан прийшов до Давида щонайменше через дев’ять місяців після того, як Давид скоїв свій гріх (див. 2 Самуїлова 11:26–27). У нас немає свідoctв про те, що Давид робив якісь спроби покаятися в цей період.

Накресліть на дошці таблицю, записуючи у стовпчики під назвами тільки посилання на Писання:

Здійснення пророцтв пророка Натана

Пророковані наслідки	Здійснення пророцтв
2 Самуїлова 12:10 (Меч не відійде від Давидового дому).	2 Самуїлова 13:26–29; 18:14–15; 1 Царів 2:25 (Давидові сини—Амнон, Авесалом і Адонія зазнали насильницької смерті).
2 Самуїлова 12:11 (Зло повстало на Давида з його власної сім’ї).	2 Самуїлова 15:6–14; 16:11 (Давидів син Авесалом підняв бунт і прагнув скинути свого батька. Він навіть хотів убити Давида).
2 Самуїлова 12:11–12 (Давидові жінки зазнають ганьби в очах у людей. За звичаєм, чоловік, який заволодів жінкою царя, ставав новим царем).	2 Самуїлова 16:21–22 (Авесалом відкрито зганьбив десять дружин свого батька).
2 Самуїлова 12:12 (Хоч Давид вчиняв свої гріхи таємно, Господні покарання побачить весь Ізраїль).	2 Самуїлова 16:21–22 (Авесалом відкрито забрав у Давида його напожницю).
2 Самуїлова 12:14 (Дитина, народжена через перелобницькі стосунки з Вірсавією, має померти).	2 Самуїлова 12:15–18 (Незважаючи на те, що Давид постився й молився сім днів, дитина померла).

Поділіть клас на дві групи і доручіть одній з них прочитати уривки з Писань, згадані під заголовком “Пророковані наслідки”, а також знайти і записати на дошці, якими, згідно з Натановим пророцтвом, мали бути наслідки Давидових гріхів. Нехай друга група дослідить уривки з Писань, вміщені під заголовком “Здійснення пророцтв” і опише, як саме здійснилися Натанові пророцтва. Обговоріть трагічність цих наслідків і те, як їх можна було уникнути.

Під час обговорення наслідків Давидових гріхів можна прочитати історію Амнона і Тамари з 2 Самуїлової 13:1–29. Важливо звернути увагу на те, що Амнон разом зі своїм другом склали підступний план задоволення Амнонової хтивості, а згодом, після здійснення цього плану, зненавидів свою сестру й вигнав її. Попросіть учнів прочитати 2 Самуїлову 13:15–20, 23–29. Спитайте:

- Що зробила Тамара після того, як була обезчещена?
- Що сталося з Амноном?
- Чи можна і ці події розглядати як наслідки Давидового гріха? (див. коментар до 2 Самуїлової 13:1–14 і 13:15–22 у підручнику *Старий завіт: Буття—2 Самуїлова*, с. 295).

Щоб пізнати вічні наслідки Давидових гріхів, учні мають прочитати УЗ 132:39. Розкажіть їм, що Псалом 50 було написано вже після того, як Давид зустрівся з Натаном. Прочитайте з учнями цей псалом і обговоріть, що Давид відчував після цієї зустрічі. Поговоріть про те, чому деякі люди чекають, поки їхній гріх буде викрито, і тільки потім каються.

Прочитайте вислів Президента Езри Тефта Бенсона в підрозділі “Розуміння Писань”, що в розділі, присвяченому 2 Самуїловій 13–14 у навчальному посібнику для учнів. Це може бути доречним моментом, щоб поділитись своїм свідченням про те, що з покаанням приходить відчуття звільнення від тягара та спокій.

1 Самуїлова 16—2 Самуїлова 24. Наші рішення впливають на наше майбутнє. (25–30 хвилин)

Давид отримав силу від Бога, яка допомогла йому подолати багато життєвих перешкод. Однак його гріх із Вірсавією привів до цілого ряду невдач, які змарнували останні двадцять років його життя (див. Путівник по Писаннях, “Давид”).

Напишіть на дошці наступні заголовки і відповідні посилання на Писання, не вписуючи резюме, подане в дужках. Нехай половина учнів прочитає уривки з Писань з першої групи і знайде описання того, як Давид слухався Бога і покладався на Нього. Інші ж учні нехай прочитають уривки з Писань з другої групи і знайдуть описання тих нещастя, які були наслідками Давидових кривд. Попросіть обидві половини делегувати учнів, які напишуть на дошці стисле описання своїх знахідок.

1. Перша частина Давидового життя

- 1 Самуїл 17:45–49 (Давид з Божою допомогою переміг Голіата).
- 1 Самуїл 24:3–7 (Давид відмовився заповідати зло Саулу, незважаючи на спроби Саула вбити його).
- 2 Самуїлова 5:19, 25 (Він шукав Господа і корився Йому).
- 2 Самуїлова 8:6, 15 (Господь оберігав його; Давид був мудрим суддею).
- 2 Самуїлова 9:1–3, 7, 13 (Він попідкувався про каліку Мефібошета).

2. Друга частина Давидового життя

- 2 Самуїлова 13:1–2, 10–14, 27–29 (Амнон згвалтував свою зведену сестру Тамару).
- 2 Самуїлова 15:1–6, 12 (Авесалом підбурив людей до бунту проти Давида).
- 2 Самуїлова 16:11 (Авесалом намагався вбити Давида).
- 2 Самуїлова 18:9–10, 14, 33 (Авесалома було вбито).
- 2 Самуїлова 20:1–2 (Коліна Ізраїля повстали проти Давида).

Якщо ви не вивчали ці розділи в класі, слід описати вашим учням історичне тло, яке допоможе їм зрозуміти цю стислу розповідь, яка має відношення до Давида, особливо до його вчинків у подальшому житті. Щоб допомогти учням, приготуйте наступну інформацію:

- Мефібошет був сином Йонатана, про якого обіцяв піклуватись Давид (див. 1 Самуїл 20:14–16).
- Тамара і Авесалом були дітьми Давида від Маахи (див. 2 Самуїлова 3:3; 13:1).
- Амнон був первістком Давида, народженим Ахіноам (див. 2 Самуїлова 3:2).

Ви можете також відіслати учнів до заголовків розділів в Біблії або надати учням інформацію, що стосується цих уривків з Писань, з підручника *Старий завіт: Буття–2 Самуїлова*. Попросіть учнів порівняти життя Давида до того, як він скоїв гріх з Вірсавією, і після того, прочитавши 1 Нефій 8:24–28 і обговоривши, як цей уривок стосується Давидового життя.

Попросіть учнів скласти перелік причин, які спонукають людину, яка колись мала тверде свідчення, загубити євангельський шлях. (Не слід обговорювати реальні події або імена). Спитайте, як людина, отримавши стільки благословень, може настільки далеко відійти від Господа.

Поговоріть про щастя, яке приходить до тих, хто залишається чистим. Поділіться свідченням про те, що ті, хто загубив Господній шлях, можуть покаятися та отримати радість прощення. Прочитайте наступне обіцяння і повчання щодо покаяння старійшини Річарда Г. Скотта, члена Кворуму Дванадцятих Апостолів:

“Люцифер буде робити все, що в його владі, щоб утримати вас у неволі. Ви вже знайомі з його стратегією. Він нашіптує: “Ніхто ніколи не дізнається”. “Ще тільки один раз”. “Ти не можеш змінитися; ти вже робив спроби—і даремно”. “Вже запізно; ти зайшов надто далеко”. Не дозволяйте йому збентежити вас.

Коли ви обираєте шлях, що веде вгору—цей більш важкий шлях Спасителя, ви будете знаходити в дорозі нагороди. Коли ви чините правильно, коли не піддаєтеся спокусі, коли досягаєте мети, ви матимете дуже приємні почуття. Це відчуття зовсім не схоже на те, яке ви маєте, коли порушуєте заповіді—це абсолютно інше почуття. Воно приносить вдосталь спокою та заспокоєння; воно підбадьорює іти далі.

Коли ви молитесь про допомогу, Господь приведе на ваш шлях провідників священства, які дадуть вам пораду, і друзів, які підтримають вас, якщо ви тільки їм дозволите. Але пам’ятайте, вони зможуть допомогти тільки тоді, коли ви будете дотримуватися правил, що їх Христос установив для цієї подорожі. Будь-яке тривале покращення відбувається тільки тоді, коли ви маєте рішучість і налаштовані змінитися (див. Мосія 3:17–20)” (in Conference Report, Apr. 1990, 95–96; or *Ensign*, May 1990, 74).

В гебрійському тексті 1-а і 2-а книги Царів поєднані в одну книгу під назвою *Царі*. Уперше цю книгу було розділено на дві частини в Септуагінті (грецькому перекладі Старого Завіту), і це розділення збереглося в пізніших перекладах Біблії. Перша і друга Книга Царів є продовженням 1-ї та 2-ї книг Самуїлових (підназви називають 1-у та 2-у книги Царів 3-ою та 4-ою книгами Царів) і містять історію Ізраїльських царів від священнослужіння Самуїла (приблизно 1095 рік до Р.Х.) до вавилонського полону (приблизно в 587 до Р.Х.). Автор книг Царів склав історію на підставі літописів, які не дійшли до нашого часу, таких як “книга діянь Соломонових” (1 Царів 11:41) і книги хронік царів Ізраїля та Юдеї (див. 1 Царів 14:19, 29; див. також Путівник по Писаннях, “Царів, книги”).

У першій частині 1 Царів розповідається про Соломона—спочатку лідера Ізраїля часів безпрецедентних успіхів, а пізніше—духовно занепалого провідника, який провів свій народ тим самим шляхом, але в зворотному напрямі. Наприкінці Соломонового царювання Ізраїль зазнав і мирського, і духовного занепаду, результатом якого стало розділення його царства в перший же рік після Соломонової смерті. Читаючи цю частину, визначте й розгляньте причини трагічного падіння Соломона та Ізраїля.

Друга половина 1 Царів розповідає про розділене Ізраїльське царство. Тут подано політичну історію, але здебільшого це описання того, як політичні лідери дотримувалися завітів, що їх Бог уклав з Ізраїлем. Найбільшу увагу це описання приділяє тим царям, які були найпомітнішими в дотриманні або недотриманні завітів, а також пророкам, які проповідували їм. І добрі, і погані приклади з 1 Царів можуть стати для нас уроками.

1 Царів 1–10

Вступ

У перших десятих розділах 1 Царів описується, як Соломон, Давидів син, пожинав плоди військових успіхів свого батька. Він успадкував мир, процвітання, безпеку і був продовжувачем того, що можна назвати “золотою добою” Ізраїля. Як людина, Соломон отримав те, що йому було обцяно: мудрість, багатство, шану і довголіття. Чоловіки й жінки, що представляли різні верстви суспільства і різні народи, шукали мудрості в Соломона.

Найбільшим досягненням Соломона можна вважати побудову й освячення Божого храму. Над ним працювало приблизно 200 000 чоловік протягом семи років. Дивовижні явлення супроводжували освячення храму.

Пізніше Соломон відвернувся від Господа. Читаючи ці розділи, зверніть увагу на причини його успіхів у його молоді роки—духовних і мирських. Порівняйте першу половину його життя з наступними роками та пізнішими діяннями, які спричинили падіння і самого Соломона, і його народу.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Покликання служити в Царстві Божому приходить через натхнення і через відповідних носіїв повноваження (див. 1 Царів 1:5–10, 28–31).
- Господь отримує задоволення від нашого щирого бажання бути праведними, і Він благословить нас відповідно до цього (див. 1 Царів 2:1–4; 3:5–15; 4:29–30; 10:14–23; див. також 29:4).
- Господь наказує Своему народові будувати храми, бо вони є життєво важливими у великому плані щастя, а також є місцями, де Бог проливає благословення на Свій народ (див. 1 Царів 5; 6:14–38; 7:13–51; УЗ 132:19–20).

Рекомендації для навчання

1 Царів 3. Ми отримуємо згідно зі своїми бажаннями—добрими вони є чи поганими. Ми маємо привести свої бажання у відповідність з Господньою волею. (25–35 хвилин)

Спитайте учнів:

- Що б ви попросили в Господа або в Його послання, якби вони прийшли до вас і запропонували виконати будь-яке ваше бажання? Чому?
- Прочитайте 1 Царів 3:3–5. Хто отримав подібну пропозицію?
- Хто зробив Соломону цю пропозицію?
- Прочитайте 1 Царів 3:6–9. Що попросив Соломон у Господа?

Напишіть на дошці *серце розумне* або *мудрість* і обговоріть, чому Соломон побажав мати саме це. Нехай учні визначать слова і фрази, які демонструють тодішній Соломонів світогляд. Порівняйте визнання ним того факту, що він є “недоростком” з наступними уривками з Писань: Матвій 18:1–5; Мосія 3:19; або 3 Нефій 11:37–38. Попросіть учнів прочитати 1 Царів 3:10–14. Спитайте, чому Господу сподобалося прохання Соломона.

Попросіть учнів подумати, як прохання Соломона можна порівняти з тим, що хотіли попрохати вони. Спитайте:

- Як, на вашу думку, Господь сприйняв би ваше особисте прохання?

- Що, крім мудрості, дав Господь Соломону?

Напишіть на дошці *багатство, шану і довголіття—за умови послухності*. Якщо дозволяє час, прочитайте в 1 Царів 3:16–28 і обговоріть добре відомий приклад мудрості, наданої Богом Соломону.

Поділіться наступним висловом старійшини Ніла А. Максвелла:

“Те, чого ми наполегливо прагнемо, це те, чим з часом станемо ми самі і що ми отримуємо у вічності. “Бо Я [сказав Господь] судитиму всіх людей згідно з їхніми ділами і згідно з бажаннями їхніх сердець” (УЗ 137:9; див. також Єремія 17:10)” (in Conference Report, Oct. 1996, 26; or *Ensign*, Nov. 1996, 21).

Прочитайте з учнями Алма 29:4–5 і спитайте їх:

- Що обіцяє Господь кожному, хто має праведні бажання?
- Що обіцяє Господь, якщо наші бажання не є праведними?
- Чи означає те, що нам важко стримувати деякі не зовсім праведні бажання, що ми є безнадійними і ніколи не зможемо стати праведними? (див. Етер 12:27).
- Чому ми не завжди отримуємо те, чого бажаємо, хоч Господь і казав у Писаннях: “Просіть, і отримаєте”? (див. Геламан 10:4–5; 3 Нефій 18:20; Мормон 9:27–28; УЗ 8:10; 50:29; 88:64–65; див. також Путівник по Писаннях, “Молитва”).

1 Царів 6–9. Храм є домом Бога; він є життєво важливим у великому плані щастя (20–30 хвилин)

Покажіть учням зображення храму і спитайте, чому храми є настільки важливими у плані щастя. Поділіться наступним висловом Президента Говарда У. Хантера:

“Всі наші зусилля в проголошенні евангелії, вдосконаленні святих і викупленні мертвих ведуть до святого храму. Це тому, що храмові обряди є критично важливими; без них ми не можемо повернутися до Божої присутності. Я закликаю кожного достойно відвідувати храм або працювати [над собою] заради того дня, коли ви зможете ввійти до цього святого дому і отримати свої обряди та завіти” (in Conference Report, Oct. 1994, 118; or *Ensign*, Nov. 1994, 88).

Перегляньте з учнями 1 Царів 6 і 2 Хронік 2–4 і обговоріть, скільки коштів та зусиль було витрачено на будівництво Соломонового храму. Спитайте: Чому

Давид і Соломон пішли—і чому сучасна Церква йде—на такі витрати й зусилля, аби збудувати прекрасну споруду—дім Господній?

Напишіть на дошці *Дім Господа*. Попросіть учнів подумати, а потім дати змістовну відповідь на запитання: Що означає фраза “дім Господа”? Нехай вони прочитають Вихід 25:8; 1 Царів 6:11–13; УЗ 124:25–27. Спитайте: Якщо ми знаємо, що храми є домами Господа, то яким має бути наше ставлення до них?

Обговорюючи роль храмів як домів Господа, поділіться двома наступними думками:

- 1. Храми освячено для Господа.** Попросіть учнів прочитати 1 Царів 8:1, 10–14 і розповісти про події того дня, коли храм був висвячений, які демонструють, що це істинно був дім Господа. Спитайте: Які ще події, описані в 1 Царів 9:1–3 демонструють те, що Господь прийняв цей храм? Можна порівняти освячення Соломонового храму з освяченням Кертлендського храму (див. УЗ 110). Якщо хтось з учнів був присутнім на освяченні храму, попросіть його поділитися своїми спогадами з класом.
- 2. Ніщо нечисте не повинно входити в храм після його освячення.** Спитайте учнів: Якщо в храмах відбуваються такі великі духовні явлення, то чому не кожний може ввійти в храм і стати причасником [духовних благословень]? Чому необхідно мати храмову рекомендацію? (див. 1 Нефій 15:34; УЗ 97:15–17). Це стосується причини, з якої ми освячуємо храми. Зверніть увагу на те, що після освячення храму Соломон і Господь дали людям особливу пораду, щоб вони зрозуміли, що храм не гарантує їм автоматичного отримання всіх благословень. Попросіть учнів прочитати 1 Царів 8:55–61 і 9:3–9 і знайти всі поради, що були дані людям стосовно їхнього храму. Спитайте: Як це стосується отримання храмових благословень у наш час? Наприклад, коли благословення ендаументу приходять до нас? Коли до нас приходять благословення храмового шлюбу? (Не тільки тоді, коли ми отримуємо їх, але й тоді, коли ми живемо згідно з завітами, які ми укладаємо під час храмового одруження).

Прочитайте УЗ 97:12–16 і поділіться вашим свідченням про те, що сучасні храми є домами Господа.

1 Царів 11–16

Вступ

Цар Соломон, як і Саул та Давид до нього, почав своє царювання з обіцяння величі (див. вступ до 1 Царів 1–11 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 1). Однак, подібно до Саула і Давида, Соломон пізніше відвернувся

від Господа. Відступництво Соломона привело весь Ізраїль до гріха і втрати Господнього захисту.

Після смерті Соломона, об'єднане царство Ізраїля було розділено і вже ніколи не досягало того рівня слави і влади, що воно мало за часів Давида та Соломона. Вивчаючи розділи 11–16, знайдіть ті випадки, коли Соломон робив неправильний вибір, який віддаляв його від Господа. Також зверніть увагу на те, як гріхи царя вплинули на народ і націю.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Якими б не були наші покликання, таланти та благословення—якщо ми не покладаємося смиренно на Господа, то можемо зазнати падіння (див. 1 Царів 11:6–26; див. також 2 Нефій 32:9; УЗ 3:4).
- Ми повинні обирати собі праведних провідників, бо неправедні провідники сприятимуть гріховності людей (див. 1 Царів 12:6–14, 25–33; 18:1–18; 22:1–29; див. також УЗ 98:9–10).

Рекомендації для навчання

1 Царів 11. Саул, Давид і Соломон починали царювання з покорю, з великим даром та потенціалом, але кожен з них відвернувся від Господа і не зміг реалізувати свій потенціал. (25–35 хвилин)

Зауваження: Є друга рекомендація для щотижневого вивчення 1 Царів 17–19. Обидві рекомендації можна реалізувати разом або окремо.

Обговоріть відому учням подію, в якій на початку все здавалося добрим, але під кінець все закінчилося погано, наприклад, коли лідер спортивних змагань врешті-решт програє. Спитайте учнів:

- Як ви сприйняли цей випадок?
- Чи всі події в нашому житті закінчуються погано?
- Прочитайте 2 Нефій 2:27. Що тут говориться про можливість нашого впливу на остаточний підсумок нашого життя?

Запросіть учнів подумати про зміни, які сталися в житті Саула і Давида. Спитайте:

- Яким був кожен з цих чоловіків, коли отримав покликання бути царем? (Див. 1 Самуїл 9:2; 1 Самуїл 16:7, 12–13; 1 Царів 3:3–10).
- Як вони змінилися наприкінці свого царювання? (Див. 1 Самуїл 15:22–26; 2 Самуїлова 12:7–12).

Розкажіть учням, що доля Давидового сина Соломона нагадувала долю його попередників. Прочитайте з учнями Повторення Закону 17:14–20 і попросіть їх знайти всі застереження, із якими Мойсей звертався до

майбутніх царів Ізраїля. Нехай вони прочитають 1 Царів 10:14, 26–27; 11:3 і знайдуть, як саме Соломон нехтував застереженнями Мойсея. Обговоріть, як Соломон міг би уникнути своїх гріхів.

Прочитайте разом з учнями 1 Царів 11:1–10 і обговоріть, чому Соломон одружувався з чужинками поза завітом і які серйозні гріхи були наслідками тих шлюбів. Спитайте: Якими були трагічні наслідки Соломонового відступництва? (Див. 1 Царів 11:14–43).

Попросіть учнів згадати, що сказав Господь Ізраїльтянам, коли вони вперше захотіли мати царя (див. 1 Самуїл 8). Нехай учні після вивчення історій трьох неправедних царів спробують увіжити себе автором 1 Царів. Нехай вони напишуть резюме, основним тоном якого буде фраза “і таким чином ми бачимо” і яке розкриє повчальні моменти життя і царювання Ізраїльських царів. Попросіть учнів поділитися написаним і обговоріть, що вони пізнали на досвіді помилок Саула, Давида та Соломона.

1 Царів 12. Прості рішення можуть мати серйозні наслідки, навіть у майбутніх поколіннях.

(20–30 хвилин)

Напишіть на дошці наступне твердження: *Наше життя часто обертається на тоненьких завісах, як історія народів.* Якщо можливо, покажіть учням завісу і поясніть, що її ледве помітний рух змушує двері широко відкриватися. Попросіть учнів пояснити, чому написане на дошці твердження є правильним. Попросіть їх навести приклади того, як незначне рішення може суттєво змінити майбутнє. Спитайте:

- Які рішення змінили ваше життя або життя інших?
- Як ці рішення вплинули на інших?

Запропонуйте учням знайти деякі “завіси”, які змінили хід Ізраїльської історії. Для цього нехай вони знайдуть, які рішення приймали Рехав’ам і Єровоам, та обговорять, які рішення вони могли б прийняти.

- **Рехав’ам:** Прочитайте 1 Царів 12:1–24 і 14:21–31 і знайдіть, які рішення приймав Рехав’ам. Нехай учні порівняють його рішення з тим, як Господь навчав діяти провідників у 1 Царів 12:7; Матвій 20:25–27; УЗ 50:26; 121:39. Спитайте: Якими були наслідки Рехав’амових рішень?
- **Єровоам:** Прочитайте 1 Царів 11:26–40 і 12:25–33; 14:1–20 і знайдіть, які рішення приймав Єровоам. Спитайте: Як саме Єровоам виправдовував те, що навірнув Ізраїль до ідолопоклонства? (див. 1 Царів 12:28). Порівняйте його аргументацію із сучасною тенденцією нехтувати заповідями, які можуть здаватися важкими. Нехай учні розкриють небезпеку такої риторики. Перегляньте 1 Царів 13; 2 Хронік 11:13–17 і 1 Царів 19:10 і спитайте, якими були наслідки Єровоамових рішень.

Виконання наступного завдання допоможе учням зрозуміти причини тривалості впливу рішень Рехав'ама та Єровоама:

- Погляньте на карту “Царства Ізраїля і Юди” у Трикнижному виданні Писань. Знайдіть кордон, який розділив Юдею та Ізраїль.
- Прочитайте 1 Царів 15:25–26; 16:2, 25–26, 30–31; 22:51–52; 2 Царів 3:1–3; 10:29–31; 13:6, 11; 14:24; 15:9, 18, 24, 28 і знайдіть ідею, що об'єднує всі ці уривки. Спитайте: Як концепція “іти шляхом Єровоама” розкриває ідею про довгостроковий вплив людських рішень?
- Поясніть, чому вавилонська та асирійська неволя Ізраїля та Юдеї була наслідком їхньої злочестивості (див. додатковий розділ Г та Ж у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, сс. 113–116, 231–233).

Попросіть учнів розглянути наслідки рішень Рехав'ама та Єровоама і подумати про наслідки їхніх власних, незначних на перший погляд, рішень.

1 Царів 17–22

Вступ

Пророк Ілля з'являється в 1 Царів 17–22. Він оживив мертву дитину, звів з небес вогонь, запечатав небо, так що не було дощу, зробив дзбанок з мукою невичерпним і був забраний з землі у вогненній колісниці. Земні діяння Іллі зробили його одним з найвеличніших героїв Ізраїльської історії, а те, як його було забрано з землі, і пророцтво в Малахії 4:5–6 спонукає відданих послідовників Юдаїзма залишати для Іллі місце на кожному пасхальному бенкеті, що є ознакою того, що вони чекають на його повернення. Для більшості світу залишається невідомим той факт, що Ілля [вже] повернувся—у 1836 році, на Пасху, і це було здійсненням пророцтва Малахії (див. УЗ 110:13–16).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Великі дива здійснюються силою віри в Ісуса Христа (див. 1 Царів 17:1–22; 18:31–39).
- Бог могутніший за Сатану і його послідовників (див. 1 Царів 18:19–39; див. також Іоанн 17:3).
- Бог говорить з нами “спокійним тихим голосом” (див. 1 Царів 19:11–12; див. також 1 Нефій 17:45).

Рекомендації для навчання

 1 Царів 17–19. Великі дива здійснюються силою віри в Ісуса Христа. (40–50 хвилин)

Всім класом заспівайте “Nephi’s Courage” (*Children’s Songbook*, с. 120) або інший відповідний гімн, в якому розкривається сила відданої послухності. Прочитайте 1 Нефій 3:7 і обговоріть, чому це виявлення віри є воістину великим.

Скажіть учням, що 1 Царів 17 є історією двох людей, які були готові “іти і зробити” те, що наказав Господь, а також розповіддю про благословення, які прийшли до них за їхню віру. Нехай учні знайдуть в 1 Царів 17 фрази “пішов і зробив” (вв. 5, 15), “установив та й пішов” (в. 10) і “іди і зроби” (в. 13). Запропонуйте підкреслити ці фрази і написати у своїх примірниках Писань, на полях, перехресне посилання на 1 Нефій 3:7.

Прочитайте і обговоріть три невеличкі історії в 1 Царів, вірші 1–7, 8–16 та 17–24. Попросіть учнів назвати тих, хто виявляв віру в кожній з цих історій, і те, чого ці люди *не знали*, коли йшли виконувати Господні накази. Зверніть увагу на те, що події в третій історії пов'язані із виявленням віри в другому оповіданні, а також на те, що ми можемо не здогадуватися, які великі благословення втрачаємо, коли ми не хочемо діяти з вірою.

Міць і сила, які несе з собою віра, показані в 1 Царів 18. Можна провести рольове читання, призначивши учнів читати ролі оповідача, Ахава, Овдія, Іллі, Ваалових жерців, людей з народу та слуги Іллі.

Спитайте учнів:

- Що ми можемо дізнатися про віру від різних людей та на прикладах, описаних у цьому розділі?
- Яке питання Ахава у вірші 17 характеризує його віру?
- Яке враження справило на вас виявлення віри Іллею на горі Кармел?
- Як люди сприйняли ці дивовижні події?
- Прочитайте 1 Царів 19:1–3. Якою була реакція Єзавелі?

Допоможіть учням зрозуміти, що спокійний тихий голос Духа приносить свідчення і зміцнює його; що він приходиться лише до смиренних і послухних.

1 Царів 18. Бог могутніший за Сатану і його послідовників (20–30 хвилин)

Покажіть учням відро води, дровину і великий камінь. Спитайте, в якій історії Старого Завіту згадуються ці три речі. Можна підказати, що всі вони були “пожертві”.

Усім класом прочитайте історію Іллі і Ваалових пророків в 1 Царів 18:17–40. Спитайте:

- Чому (у вірші 17) Ахав сказав Іллі, що той непокоїть Ізраїль посухою? (див. 1 Царів 17:1).
- На кого Ілля вказав як на справжніх винуватців посухи? Чому? (див. 1 Царів 18:18).

Обговоріть те, яку велику силу Бог дав Іллі—настільки велику, що той запечатав небо і не було дощу. Ілля отримав цю силу від Бога за свою віру в Ісуса Христа й

праведність. Геламан 10–11 розповідає про те, як Нефій отримав владу запечатувати, а також те, що це за влада. Порівняйте схвалені Господом якості Нефії з тими якостями, які мав Ілля. Допоможіть учням зрозуміти, що наш сучасний пророк має ту саму владу запечатувати, що й Ілля (див. УЗ 110:13–16; 132:7).

Спитайте учнів:

- Що мав на увазі Ілля (1 Царів 18:21), сказавши, що Ізраїль скакає по двох галузках?
- Що то були за галузки?
- Між якими “двома галузками” ми маємо вибирати в наш час?
- Яку паралель можна провести між цими [сьогоденними] “галузками” та Іллею й Вааловими пророками? Яка з них є більш чисельною? Яка з них має силу спасати? Яка з них лише вихваляється, але не має сили спасати?
- Чому, на вашу думку, Ілля хотів, щоб ідолянські жерці взяли участь у запропонованому ним змаганні (див. вв. 19, 22)?
- Чому Ілля запропонував викликати вогонь з небес, щоб це стало випробуванням істинності Бога (див. вв. 23–24)? (див. коментар до 1 Царів 18:22–24 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 60).
- Чому, на вашу думку, Ілля дозволив Вааловим пророкам спробувати першими?
- Як довго намагалися Ваалові пророки отримати відповідь від свого бога? (див. вв. 26–29).
- Чому, на вашу думку, Ілля налив води на свій жертовник (див. вв. 33–35)?
- Чому, на вашу думку, Господь відповів Іллі таким вражаючим виявленням Своєї сили (див. вв. 36–39)?
- Що в цій історії є повчального, якщо говорити про необхідність слідування за сучасними пророками?
- Що є спільного між нашим сучасним пророком та Іллею? (Він володіє тією ж владою запечатувати; підтримає те, що він скаже—навіть якщо більшість світу виступає проти нього).

Можна додати ще одне свідчення про важливість слідування за істинними пророками, прочитавши та обговоривши історію Йосафата, Ахава і пророка Михея в 1 Царів 22 (див. коментарі до 1 Царів 22 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 63).

1 Царів 19. Ми повинні прислухатися до нашіптувань Духа та уважно їх сприймати. (20–25 хвилин)

Попросіть когось з учнів стисло розповісти про події, описані в 1 Царів 18. Спитайте учнів:

- Якою була б ваша реакція, якби наш пророк зробив щось подібне?

- Гадаєте, це було б ефективним місіонерським заходом?
- Прочитайте 1 Царів 19:1–10. Чи багато було, зі слів Іллі, навернених до Господа після того, що сталося на горі Кармел?
- Чому, на вашу думку, люди не були істинно навернені?
- Як має відбуватися істинне навернення?

Поговоріть про те, чому Дух є найважливішим елементом в отриманні й зміцненні свідчення. Попросіть учнів прочитати 1 Царів 19:11–13. Скажіть їм, що “спокійний тихий голос”—це прояв Святого Духа. Президент Бойд К. Пекер давав таке пояснення:

“Святий Дух говорить таким голосом, що ви його більше відчуваєте, ніж чуєте. Його називають “спокійний тихий голос”. І коли ми говоримо про “прислухання” до нашіптувань Духа, найчастіше ми описуємо духовні спонування, кажучи: “Я мав відчуття”.

“Одкровення приходять як слова, які ми відчуваємо, а не чуємо. Нефій говорив своїм примхливим братам, до яких приходив ангел: “Ви були поза почуттям, так що не сприймали його слова” (in Conference Report, Oct. 1994, 77; or *Ensign*, Nov. 1994, 60).

Єпископ Генрі Б. Айрінг, тоді перший радник у Верховному єпископаті, казав:

“Я свідчу, [що в Духа] тихий голос. Він шепотить, а не кричить. Тому ви повинні мати внутрішній спокій. Ось чому мудрий піст допомагає, коли ви бажаєте почути його. Ось чому ваша здатність чути буде найкращою, коли ваші почуття можна буде висловити так: “Батьку, нехай буде воля Твоя, не моя”. Ви матимете відчуття “Я бажаю того, чого Ти бажаєш”. Тоді спокійний тихий голос неначе прониже вас. Він може струсити ваші кістки, але частіше він змушує ваше серце горіти в грудях—м’яко, але тим полум’ям, що піднесе вас і додасть вам упевненості” (in Conference Report, Apr. 1991, 87–88; or *Ensign*, May 1991, 67).

Спитайте учнів:

- Що саме може відвертати нашу увагу й може стати причиною того, що ми не чуємо або не зможемо зосереджено слухати голос Духа?
- Що слід робити, аби бути більш чутливими в нашому житті до цього спокійного тихого голосу?

Допоможіть учням зрозуміти важливість того, що необхідно не тільки прислухатись і чути, але ще й виконувати те, що говорить нам Дух.

Як вказано у вступі до 1 Царів, в гебрійському оригіналі 1-а і 2-а книги Царів були єдиною книгою. У 2 Царів описуються події, що відбувалися в царствах Ізраїля та Юди, які виникли після розділення, у період з 850 р. до Р.Х. до 560 року до Р.Х. Ця книга розповідає про пророків Іллію, Єлісея та Ісаю і завершується трагічним описанням знищення північного царства Ізраїля асирійцями, а південного царства Юди—вавилонянами. Ці описання знищення та полону стали здійсненням пророчих застережень Мойсея (див. Повторення Закону 8:10–20) і Самуїла (див. 1 Самуїл 12:14–15, 24–25).

Вивчаючи 2 Царів, знайдіть причини поразки, якої зазнало Ізраїльське царство від асирійців. Обміркуйте також, чому царство Юди проіснувало більш як на сто років довше, ніж Ізраїльське царство, незважаючи на те, що обидва ці царства мали тих самих ворогів. Знайдіть, чому Юдея зрештою зазнала поразки від Вавилону. Що могло запобігти цьому знищенню.

Повний список царів Ізраїля та Юдеї може бути корисним під час вивчення 2 Царів (див. Путівник по Писаннях, “Хронологія”; див. також “Царі та пророки Ізраїля та Юдеї, сс. 219–222; схеми в підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, вв. 35, 39, 43).

2 Царів 1–13

Вступ

Ілля і Єлісей були видатними пророками, які служили в ті часи, коли царства Ізраїля і Юди потопали в ідолопоклонстві. Обидва творили великі чудеса, але за часів їхнього священнослужіння порівняно небагато Ізраїльтян було навернено до живого Бога. Чудеса не навертають невіруючих; вони зміцнюють тих, у кого є віра (див. УЗ 35:8–11; 63:7–12).

Вивчаючи 2 Царів 1–13, знайдіть, як давні Ізраїльтяни сприймали священнослужіння Іллі та Єлісея. Подумайте про те, чому пророків найчастіше відкидають за життя, і про те, що ми можемо дізнатися про важливість прислухання до живих пророків.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Пророцтва Господа завжди здійснюються (див. 2 Царів 1:9–17; 4:14–17; 5:1–14; 7:1–2, 12–17; 8:1–15; 9; див. також УЗ 1:37–38).
- Благословенні ті, хто приймає натхненні поради—іноді їх благословлено чудесами (див. 2 Царів 2:1–15; 4; 5:1–14; 6:1–7; див. також УЗ 21:1–9).

- Господь “вдягає” Своїх обраних слуг повноваженням і силою (див. 2 Царів 2:7–15).
- Перетворені істоти—це люди, яких було в смертному житті змінено таким чином, що вони тимчасово не відчують фізичного болю і не вмирають. Їхня смерть і воскресіння відбудуться одночасно й миттєво (див. 2 Царів 2:11; див. також 3 Нефій 28:4–9, 36–40).
- Неправедні провідники часто заводять свій народ у гріховність (див. 2 Царів 3:1–3; 10–13).
- Влада священства не повинна використовуватися заради особистої вигоди (див. 2 Царів 5:20–27; див. також 1 Самуїл 8:1–5).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

2 Царів 1–4. Господь “вдягає” Своїх обраних слуг повноваженням і силою. Маючи це повноваження і цю силу, вони можуть вершити великі справи і розкривати нам те, що хоче повідомити нам Господь. (50–55 хвилин)

Покажіть учням зображення Президента Церкви і спитайте, чи будуть вони хвилюватися за майбутнє Церкви, коли пророк помре. Прочитайте наступне свідчення Президента Гордона Б. Хінклі, тоді першого радника в Першому Президентстві:

“Це робота Бога, нашого Вічного Батька, який живе і управляє у всесвіті. Це робота Господа Ісуса Христа, нашого Спасителя і нашого Викупителя, Живого Сина Живого Бога. Її було започатковано на землі через божественне повноваження, через одкровення було покликано пророка та інших провідників, яких готували протягом довгих років [їхнього] служіння. Ця робота ніколи не зазнає невдачі. Вона буде і надалі переможною” (in Conference Report, Oct. 1992, 80; or *Ensign*, Nov. 1992, 60).

Спитайте учнів, як ми дізнаємося про те, хто буде наступним Президентом Церкви. Поясніть, що після смерті пророка Джозефа Сміта Господь особливим способом засвідчив, хто має стати наступником Джозефа на посаді Президента Церкви (see *Church History in the Fulness of Times*, 2nd ed. [Religion 341–43 student manual], pp. 291–293). У наш час після смерті Президента Церкви новим пророком стає старший член Кворуму Дванадцятьох Апостолів.

Попросіть учнів прочитати 2 Царів 2:1–15. Скажіть їм, що саме Господь зробив, аби Єлісей і пророчи сини пізнали, що Єлісей мав стати наступником Іллі. Якщо необхідно, поставте їм такі запитання:

- Що мав на увазі Єлисей, коли просив “подвійного духу [Іллі]”? (Див. Повторення Закону 21:17).
- Що символізував плащ Іллі? (Див. коментар до 2 Царів 2:14 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 64).
- Чому було важливо показати пророчим синам, що “на Єлисеї спочив дух Іллі” (2 Царів 2:15)?

Життя давніх пророків іноді провіщали життя і місію Спасителя. Перегляньте наступні дива, що їх вчиняв Єлисей, і попросіть учнів знайти в них схожість з тими чудесами, які творив Ісус Христос:

- 2 Царів 4:1–7 (примноження олії; див. Іоанн 2:1–11)
- 2 Царів 4:18–37 (син шунамітянки був повернений до життя; див. Лука 7:11–15; 8:41–42, 49–56; Іоанн 11:1–44)
- 2 Царів 4:42–44 (примноження ячмінних хлібців; див. Марк 6:33–44; 8:1–9)
- 2 Царів 5:1–14 (Наamana очищено від прокази; див. Марк 1:40–45; Лука 17:11–19)
- 2 Царів 6:1–7 (сокира випливла з води; див. Матвій 14:22–33)

Скажіть учням, що крім того, що життя Іллі та Єлисея були праобразами земного священнослужіння Спасителя, вони також були символами деяких діянь Церкви Спасителя в останні дні. Зробіть копію наступної схеми для демонстрації або роздаткового матеріалу (partially adapted from Lenet Hadley Read, “Elijah and Elisha,” *Ensign*, Mar. 1988, 24–28). Нехай учні по черзі прочитають кожний пункт. Запропонуйте їм відмічати ці посилання в їхніх примірниках Писань.

Ілля і Єлисей	Церква в останні дні
Ілля мав владу запечатувати і розпечатувати небеса (див. 1 Царів 17:1).	У 1836 році Спаситель послав Іллю відновити для Церкви ключі запечатувальної влади (див. УЗ 110:13–16).
Господь послав круків годувати Іллю під час голоду (див. 1 Царів 17:4).	Господь годує Церкву одкровенням, силами і благословеннями протягом цього всевітнього духовного голоду (див., наприклад, УЗ 110).
Ілля примножив олію і борошно для спасіння життя вдови й сироти (див. 1 Царів 17:9–16).	Ті, хто не прийшов до Спасителя, є овдовілими і сиротами—вони відсічені від Ісуса Христа—Нареченого, і від Небесного Батька. Тим, хто прийняв Ісуса Христа і Його євангелію, надано силу стати синами й дочками Божими, співпадкоємцями Ісуса Христа (див. Іоанн 1:12; Рим. 8:16–17; УЗ 39:4).

Ілля і Єлисей	Церква в останні дні
Ілля та Єлисей повертали до життя мертвих (див. 1 Царів 17:17–23; 2 Царів 4:14–37; 13:20–21).	Своєю Спокутою та Воскресінням Ісус Христос підніме всіх людей із смерті фізичної і духовної (див. 1 Коринтянам 15:21–22; Мосія 16:7–8). Він також покликав пророків і відновив Свою Церкву, щоб запросити всіх прийти до Нього й бути піднесеними з духовної смерті (див. УЗ 1).
Біля алтаря на горі Кармел Ілля нагадав давньому Ізраїлю про завіти, які вони уклали з єдиним істинним Богом (див. 1 Царів 18:19–39).	В останні дні Ілля відновив ключі, які дозволять сучасному Ізраїлю укладати вічні завіти з Господом на храмових алтарях (див. УЗ 110:13–16).
Ілля звів з небес вогонь, щоб знищити злочестивих, але смиренних і послушних було збережено (див. 2 Царів 1:9–15).	Під час Другого пришестя вогонь знищить злочестивих, але праведних буде збережено (див. 1 Нейфій 22:17; Джозеф Сміт—Історія 1:37).
Єлисей зціпив води Срихона, щоб вони більше не несли в собі смерть і не робили землі безплідними (2 Царів 2:19–22).	Під час Другого пришестя цей світ повернеться до своєї райської слави, завершивши телестіальний період свого існування (див. Ісаїя 11:6–9; Уложення віри 1:10).
Єлисей примножив олію, щоб викупити вірну Божові вдову та її дитину, які були в безнадійній заборгованості (див. 2 Царів 4:1–7).	У Гефсиманії, що означає “олійний прес”, і на хресті Ісус Христос заплатив за гріхи всього людства заради викуплення віруючих, бо всі ми перебуваємо в безнадійній духовній заборгованості (див. Матвій 20:28; Мосія 16:4–5).
Єлисей зціпив отруєну їжу і примножив хліб для ста віруючих (див. 2 Царів 4:38–44).	Ісус Христос відновив свою Церкву на землі. Частково місія відновленої Церкви полягає в тому, щоб принести євангелію Ісуса Христа, Хліб Життя, всьому світу (див. Іоанн 6:33–35; УЗ 84:62).
Сиріянин Нааман прийшов до Єлисея, Божого слуги в Ізраїлі, і був очищений від прокази, омившись в Йордані (2 Царів 5:1–14).	Всі люди приймають спасительні обряди євангелії від слуг Божих у сучасному Ізраїлі (див. УЗ 22; Уложення віри 1:5).
Єлисей засліпив очі злочестивих і відкрив очі віруючим (див. 2 Царів 6:15–18).	Злочестиві є духовно сліпими, а праведні бачать і розуміють, тому вони будуть спасенні (див. Матвій 13:10–17).

Після того, як учні відкриють для себе символізм у житті Іллі та Єлисея, спитайте їх, яким чином ці символи є свідченням того, що “плащ” повноваження в ці останні дні передається і покладається на вибраних Господніх слуг.

2 Царів 2:11. Ілля був перетворений і забраний на небеса, для того щоб

пізніше повернутися й відновити ключі запечатувальної влади священства, якими він володів. Перетворені істоти були змінені в смертному житті таким чином, що вони тимчасово не відчують фізичного болю і не вмирають, але цю зміну не можна порівняти із зміною до безсмертя, яка відбувається під час воскресіння. (15–20 хвилин)

Прочитайте 3 Нефій 28:7–9, 36–40. Попросіть учнів визначити деякі властивості перетворених істот. Запишіть їх на дошці. Прочитайте 2 Царів 2:11 і знайдіть, кого саме з людей, згаданих у цих віршах, можна назвати перетвореним. Спитайте учнів, чому, на їхню думку, Іллю було перетворено (див. коментар до 2 Царів 2:11 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 64). Прочитайте Малахія 4:5–6; Матвій 17:3; Учення і Завіти 110:11–16 і попросіть учнів записати їх як перехресні посилання до 2 Царів 2:11. Обговоріть з учнями, як Ілля здійснив пророцтво, вміщене в книзі Малахії 4:5–6.

2 Царів 5. Великі благословення приходять до тих, хто прислухається до натхненних порад (35–45 хвилин)

Спитайте учнів:

- Коли дотримання вказівок є абсолютно необхідним? (Наприклад, ремонтуючи двигун, ідучи за картою або виконуючи складну музичну п'єсу).
- Що звичайно трапляється, коли ми нехтуємо вказівками?
- Якби ви були смертельно хворими, а пророк сказав би вам, як зцілитися, чи прислухалися б ви до його вказівки?
- Що сталося б, якби ви розцінили його вказівки як незвичайні або дивні?

Поясніть, що в Старому Завіті описано одного чоловіка, з яким стався випадок, схожий із щойно згаданою ситуацією з порадою пророка. Прочитайте з учнями 2 Царів 5:1–14 і обговоріть наступні питання:

- Яку роль зіграла Нааманова гордовитість у тому, що спочатку він відмовився обмитися в Йордані? (Див. вв. 11–12).
- Як слуга Наамана переконав свого хазяїна послухатися поради Єлисея?
- Що сталося, коли Нааман зробив те, що казав йому пророк?

Нехай учні прочитають Мосія 3:19 і обговорять, як цей вірш стосується Наамана. Поділіться наступним висловом старійшини Віктора Л. Брауна, тоді сімдесятника:

“Нааман, займаючи високе положення, був обурений тим, що Єлисей не прийшов сам, а відправив до нього посланця, не виявивши цим самим поваги до нього. Крім того, простота послання образила його.

Нааману потрібно було вірити і бути послухним, як дитина, для того, щоб його плоть стала чистою, наче плоть немовляти” (in Conference Report, Apr. 1985, 19; or *Ensign*, May 1985, 16).

Спитайте учнів:

- Як саме люди в наш час іноді протиставлять порадам [свою] риторику?
- Чим це схоже на ситуацію з Нааманом?
- Як історія Наамана та його слуги розкриває нам значення порад пророків?

Дайте кожному з учнів копію наступного вислову старійшини Гордона Б. Хінклі, тоді члену Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Не дозволяйте гордині стати у вас на дорозі. Шлях євангелії—простий. Деякі з вимог можуть здаватися вам елементарними й непотрібними. Не відкидайте їх із зневагою. Упокоріть себе і ходіть у послушності. Я обіцяю, що результати, які прийдуть, будуть дивовижними і приємними” (in Conference Report, Oct. 1976, 143 or *Ensign*, Nov. 1976, 96).

Напишіть на дошці *Послушність є першим законом небес*. Попросіть учнів прочитати наступний вислів старійшини Брюса Р. Макконкі:

“Послушність є першим законом небес. Весь розвиток, вся досконалість, все спасіння, все благочестя—все, що є вірним, праведним, істинним, усе добро приходить до тих, хто дотримується законів Того, хто є Вічний. Немає у всій вічності більш важливого, ніж дотримання заповідей Бога” (*The Promised Messiah*, 126).

Обговоріть важливість вияву послушності навіть у тих випадках, коли ми не можемо зрозуміти всіх причин, з яких Бог просить нас бути послухними. Нагадайте учням, як Авраама попросили принести в жертву свого сина Ісака і як у Єгипті Ізраїльтянам було сказано покропити двері своїх помешкань кров'ю ягнят. Спитайте:

- Які благословення прийшли до тих людей за їхню послухність?
- Що з того, що пророки просять нас робити в наш час, може вважатися кимсь непотрібним або безглуздом?
- Які благословення приходять до тих людей, які дотримуються тих заповідей?

Нехай учні прочитають 2 Царів 5:15–27 і відшукають, що зробив Гехазі, слуга Єлисея (див. коментар до 2 Царів 5:15–16, 20–26 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, сс. 75–76). Спитайте:

- Чому Гехазі був покараний за те, що він зробив?
- Як ця історія розкриває мотивацію тих, хто істинно є Господніми слугами? (див. 2 Нефій 26:29–31).

2 Царів 6:1–23. Господь турбується про сподівання й побоювання всіх Своїх дітей, і Він надасть допомогу, необхідну для здійснення Своєї волі. (15–30 хвилин)

Нехай учні виконають вправу А до 2 Царів 6–7 з навчального посібника для учнів. Попросіть їх обговорити свої відповіді. Розглядаючи 2 Царів 6:1–7, проаналізуйте такі питання:

- Чому сокира була такою цінною для чоловіка, який упустив її?
- Чому, на вашу думку, Єлисей використав Божу силу, щоб допомогти дістати сокиру? (див. коментар до 2 Царів 6:1–7 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 76).

Можна поділитися особистим досвідом, коли Господь допомагав вам у вирішенні проблем, які були несуттєвими для інших, але дуже важливими для вас. (Пам'ятайте, що священним досвідом можна ділитися лише тоді, коли ваш клас духовно до цього підготовлений). Попросіть учнів поділитися подібними випадками з їхнього життя. Прочитайте наступний вислів президента Джорджа К. Кеннона, колишнього першого радника в Першому Президентстві:

“Ми—смирненні люди, які іноді почуваються такими нікчемними, такими непотрібними—ми не такі нікчемні, як нам здається. Немає жодного серед нас, до кого б не простягалася Божа любов. Немає жодного з нас, про кого б Він не дбав і до кого б не простягав Свою ніжність. Немає жодного з нас, кого б Він не бажав спасти і для кого б не забезпечив засобів спасіння. Немає жодного з нас, кого б Він не віддав під опіку Своїх ангелів. Ми можемо бути незначними й знехтуваними у своїх власних очах і в очах інших,

але істина залишається незмінною: ми діти Бога і Він дійсно віддав нас під опіку Своїм ангелам—невидимим істотам, які мають владу й можуть,— і вони стежать за нами і дбають про нас” (*Gospel Truth: Discourses and Writings of President George Q. Cannon*, sel. Jerreld L. Newquist, 2 vols. [1974], 1:2).

Розглядаючи 2 Царів 6–23, спитайте учнів, як ми можемо застосувати до нашої сьогоденної ситуації фразу “ті, що з нами, численніші від тих, що з ними” (в. 16). Прочитайте УЗ 38:7 і 84:88 і поділіться таким свідченням старійшини Ніла А. Максвелла:

“В ці часи загального сум'яття, безладдя, неспокою, тривоги та повстань, багато хто впаде серцем. (УЗ 45:26, 88:91). Інші будуть піддані суворим випробуванням, але в найтяжчі моменти вони будуть шукати допомоги у провидців, як ті занепокоєні юнаки, які прийшли до пророка Іллі, коли давній Ізраїль оточили: “Ох, пане мій! Що будемо робити?” Відповідь сучасних пророків буде тією ж самою: “Не бійся, бо ті, що з нами, численніші від тих, що з ними”. Тільки тоді, коли ми тверді духовно, ми можемо зрозуміти суть цієї арифметики. Тільки тоді, як у того юнака, розкриються наші очі” (*We Will Prove Them Herewith*, 19).

Спитайте учнів, що, на їхню думку, мав на увазі старійшина Максвел, коли говорив про “духовну твердість” і про те, як нам її досягти.

2 Царів 6–13. Неправедні провідники часто заводять свій народ у гріховність. Ізраїль і Юдея постраждали через [своїх] злочестивих царів. (15–20 хвилин)

Відтворіть наступну таблицю на дошці, плакаті або на плівці для проектору. Включіть до таблиці двадцять порожніх рядків, так щоб можна було додавати інформацію під час вивчення 2 Царів. Цю таблицю буде легко доповнювати при вивченні 2 Царів (див. рекомендації для навчання до 2 Царів 14–19 і 2 Царів 20–25).

Царі Ізраїля	Злочестиві або вірні?	Посилання на Писання	Царі Юдеї	Злочестиві чи вірні?	Посилання на Писання

Поділіть клас на сім груп і дайте кожній завдання дослідити життя одного із згаданих нижче царів. Дайте їм десять хвилин на вивчення уривків з Писань, де описано відповідного царя. Нехай вони підготують і представлять однохвилинний огляд життя “свого” царя. Нехай вони також заповнять відповідні рядки в таблиці інформацією про “свого” царя. (Повний список царів Ізраїля та Юдеї можна знайти в розділі “Царі та пророки Ізраїля та Юдеї,” сс. 219–222, та в підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 43).

- Йорам (див. 2 Царів 8:16–24)
- Ахазія (див. 2 Царів 8:25–29; 9:27–29)
- Єгу (див. 2 Царів 9:1–10:36)
- Аталія (див. 2 Царів 11)
- Єгоаш або Йоаш (див. 2 Царів 12)
- Єгоахаз (див. 2 Царів 13:1–9)
- Єгоаш (див. 2 Царів 13:10–25)

Прочитайте Мосія 29:16–18 і обговоріть наслідки злочестивого царювання. Порівняйте це з праведним царюванням. Спитайте учнів:

- У часи якого царя ви хотіли б жити в Ізраїлі? А в Юдеї? Чому?
- Що важливого або корисного ми можемо винести для себе, вивчаючи 2 Царів 6–13?
- Що ми можемо робити, підтримуючи наших Церковних провідників? (Див. УЗ 107:22).

2 Царів 14–25

Вступ

Мойсей докладно розповідав про благословення або прокляття, які мали прийти до Ізраїльтян в залежності від того, дотримуються вони своїх заповітів чи ні (див. Повторення Закону 28), а Самуїл застерігав про знищення, які прийдуть, якщо царі будуть неправедними (див. 1 Самуїл 8). У 1 Царів і в перших розділах 2 Царів ми дізналися про те, наскільки терплячим був Бог, відкладаючи покарання, скільки разів він пропонував людям та їхнім царям покаятися. У заключних розділах 2 Царів описуються трагічні наслідки, що їх отримало царство Ізраїля від рук асирійців, а Юдейське царство—від вавилонян за те, що народ та царі не прислухалися до пророчих застережень.

Хоч Божі суди проливалися на кожний народ, Він [завжди] пропонував людям нагоди покаятися (див. Єзекїїл 18:30–32). Дехто прийняв це запрошення (див. 1 Нефій 1:20–2:3), але значна більшість знехтувала Господом і Його благословеннями.

Багато старозавітних пророків жило в той період часу, який описано в 2 Царів 14–25, включаючи Йону, Амоса, Осію, Ісаю, Михея, Софонію, Наума, Авакума і Єремію.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Люди відповідають за свої гріхи, але інколи страждають через гріхи інших (див. 2 Царів 14:6; 24:2–4; див. також Уложення віри 1:2).
- Народи, що впали у відступництво, втрачають захист Бога (див. 2 Царів 15:19–31; 17:3–23; 24:1–4; 25:4–7; див. також Етер 2:8).
- Ідолопоклонство є тяжким гріхом (див. 2 Царів 17:7–12; 21; див. також Вихід 20:1–6).
- Нехтування порадами Господа і Його пророків веде нас у неволю і відсікає від Господа (див. 2 Царів 17:6–8; 24:20; див. також Мойсей 4:3–4).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 19, “Вісті від очевидців (600 років до н.е.)” може використовуватись під час знайомства з історичною обстановкою у 600 році до р.х.—2 Царів 24–25 (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

2 Царів 14–19. Царство Ізраїля втратило Господній захист через злочестивість і відступництво. Царство Юди було чудесно визволено і зберегло свою свободу. (45–60 хвилин)

Зауваження: Ця рекомендація може використовуватись як продовження рекомендації для навчання до 2 Царів 6–13.

Прочитайте інструкції до вправи з таблицею в рекомендації для навчання до 2 Царів 6–13 (с. 140) і призначте групам учнів дослідження наступних царів:

- Амація (див. 2 Царів 14:1–22)
- Єровоам II (див. 2 Царів 14:23–29)
- Азарія або Уззія (див. 2 Царів 15:1–7)
- Захарій (див. 2 Царів 15:8–12)
- Шаллум (див. 2 Царів 15:13–15).
- Менахем (див. 2 Царів 15:16–22)
- Пекахія (див. 2 Царів 15:23–26)
- Пеках (див. 2 Царів 15:27–31)
- Йотам (див. 2 Царів 15:32–38)
- Ахаз (див. 2 Царів 16)
- Осія (див. 2 Царів 17:1–6)
- Єзекія (див. 2 Царів 18:1–7)

Дослідивши ці вірші, учні мають заповнити інформацію щодо “свого” царя у відповідних графах таблиці.

Перегляньте пророцтво Мойсея про дітей Ізраїля в Повторенні Закону 28:1–26, особливо вірші 1 і 15. Спитайте учнів, що необхідно було зробити дітям Ізраїля, аби отримати Господні благословення і захист.

Зверніться до таблиці царів Ізраїля та Юдеї. Попросіть учнів перелічити, скільки праведних царів було в кожному царстві. Прочитайте разом з учнями 2 Царів 17:1–23 і обговоріть, як у цих віршах розкрито причину того, що царство Ізраїля було завойовано асирійцями (див. додатковий розділ Г і коментарі до 2 Царів в підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, сс. 113–116, 126–127).

Порівняйте злочестивих Ізраїльських царів з почасти більш праведними царями Юди. Нехай учні прочитають 2 Царів 18:1–7 і скажуть, що робив цар Юдеї Єзекія приблизно в той час, коли асирійці знищували Ізраїль.

Використовуйте коментар до 2 Царів 18–19 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*, (сс. 127–128). Це допоможе вам визначити ті частини вказаних розділів, які мають прочитати учні. Можна стисло переповісти зміст 2 Царів 18, але добре було б прочитати разом з учнями 2 Царів 19:1–7, 32–37 і обговорити, що зробив Господь для спасіння Юди від асирійців і чому Він це зробив.

Спитайте учнів:

- Чого нас учить зруйнування північного царства Ізраїля і [розсіяння] десяти колін?
- Чим ставлення і наміри Сатани щодо нас нагадує ставлення і наміри, що їх асирійці мали щодо Ізраїля?

Нехай учні прочитають 2 Нефій 1:13–16; 2:27; Геламан 3:27–30; 5:12 і розкажуть, що Господь радив нам робити, аби уникнути сатанинського полону. Обговоріть, що означає “володіти словом Бога” (Геламан 3:29). Можна поділитися випадком з вашого життя, який свідчить про щастя і спокій, які приходять завдяки побудові вашого життя на основі Ісуса Христа, який є Єговою, Богом Старого Завіту.

2 Царів 20–25. Праведність не є результатом одноразової дії. Вона є частиною довічного процесу вибору добра. (45–60 хвилин)

Напишіть на дошці ім'я згадуваної в Писаннях людини, яка “прославилася” своєю злочестивістю. Спитайте учнів:

- Чи на вашу думку, ця людина колись робила щось добре? (Можливо).
- Тоді чому таких людей згадують як злочестивих, а не як добрих?

- Чого ще, крім нерегулярних добрих справ, чекає від нас Господь? (УЗ 14:7).

Перегляньте з учнями описання того, як Юдею було врятовано від асирійців (див. 2 Царів 19:32–37).

Спитайте:

- Чому Юдею було помилувано, в той час як Ізраїль було забрано в неволю (див. 2 Царів 19:32–37)?
- Чи було гарантоване Юдеї довічне заступництво? Чому так або чому ні?
- Чому для народу Юдеї було важливим постійно оберігати себе від неправедності?

Зверніться до вправи з таблицею в рекомендаціях для навчання до 2 Царів 6–13 (с. 140) і 2 Царів 14–19.

Призначте групам учнів дослідження наступних царів:

- Манасія (див. 2 Царів 21:1–18)
- Амон (див. 2 Царів 21:19–26)
- Йосія (див. 2 Царів 22:1–23:30)
- Єгоахаз (див. 2 Царів 23:31–33)
- Єгояким або Єл'яким (див. 2 Царів 23:34–24:7)
- Єгояхін (див. 2 Царів 24:8–17)
- Седекія або Маттанія (див. 2 Царів 24:17–25:21)

Після того як учні опрацюють всі вірші, попросіть кожну групу заповнити відповідні графи таблиці інформацією про “свого” царя. Спитайте:

- Яку подібність ви помічаєте між царями Юдеї, що воцарилися після Йосії, і останніми царями Ізраїля?
- Яким, на вашу думку, мала бути доля Юдеї за те, що Юдея стала не менш злочестивою, ніж Ізраїль?

Прочитайте 2 Царів 25:1–21 і обговоріть, що зрештою сталося з царством Юди (див. також коментарі до 2 Царів 24–25 у підручнику *Старий завіт: 1 Царів–Малахія*). Прочитайте 1 Нефій 1:4 і спитайте:

- Що зробив Господь, намагаючись спасти Юдею?
- Назвіть деяких пророків, які в той час проповідували в Єрусалимі? (Єремія, Софонія, Овдій, Наум, Авакум, Єзекіль і Легій; див. Путівник по Писаннях, “Хронологія”).
- Як царі й народ Юдеї сприйняли пророків? (Див. Єремія 20:1–2; 1 Нефій 1:19–20).
- Які застереження ми отримуємо від Господніх пророків у наш час?
- Як можна порівняти те, як сучасні люди погорджують повчаннями нинішніх пророків, з тим, як народ Юдеї реагував на пророків свого часу?
- Як ми повинні сприймати послання сучасних пророків?
- Якими будуть наслідки, якщо ми знехтуємо пророками? (Див. Етер 2:10–11; УЗ 1:1–17).

Опрацюйте наступні запитання і уривки з Писань і порівняйте наш час з часами царства Юди.

- Що загрожує нашому поколінню? (Див. УЗ 1:35).
- Чому гнів Господа запалиться в останні дні? (Див. 1 Нефій 22:16; УЗ 133:48–51).
- Яку єдину надію має світ, щоб вижити? (Див. 1 Нефій 22:17–19, 22; УЗ 1:36; 133:52; Мойсей 7:61–62).
- Чим буде обумовлена наша здатність благополучно пережити ці часи? (Див. УЗ 1:14, 38; 56:14; 84:36; 90:5; 108:1; 121:16–21).

2 Царів 22:3–23:3. Писання мають силу змінити наше життя, якщо ми тільки дозволимо цьому статися. (15–25 хвилин)

Попросіть учнів письмово відповісти на наступні запитання. Попередьте їх, що відповіді носимуть особистий характер і їх не потрібно буде демонструвати іншим.

1. Де ви тримаєте у своєму домі примірники Писань?
2. Як часто ви читаете Писання?
3. За шкалою від 1 (найнижчий) до 10 (найвищий) оцініть:
 - a. Наскільки дбайливо ви ставитися до своїх книг Писань—чи ви акуратно робити в них позначки, чи ви кладете їх на місце, чи ви обережно перегортаєте сторінки?
 - b. Як змінилося б ваше життя, якби ваші примірники Писань загубилися, якби їх украли, якби вони були пошкоджені?
4. Назвіть відому вам людину, яка дійсно цінує і поважає свої Писання.
5. Що ви відчуваєте, коли бачите недоречне ставлення до Писань?

Прочитайте 2 Царів 22:3–7 і відшукайте, яку роботу наказав виконати цар Йосія. Прочитайте вірші 8–10 і знайдіть, що знайшов первосвященик під час [переліку срібла]. Спитайте учнів:

- Як ці вірші демонструють важливість Писань для людей?
- Як часто, на вашу думку, вони їх читали?
- Якою була реакція Йосії, коли він прочитав Писання? (див. вірші 11–13).
- Як ви вважаєте, чому він так відреагував?

Попросіть учнів прочитати 2 Царів 23:1–25 і обговоріть, як Писання вплинули на життя Йосії. Допоможіть їм зрозуміти вплив Писань [на людей] у наш час. Для цього прочитайте два наступних вислови.

Президент Езра Тефт Бенсон сказав:

“Часто ми докладаємо величезних зусиль, намагаючись підвищити рівень активності у наших колах. Ми старанно працюємо, щоб збільшити відсоток тих, хто відвідує причасні збори. Ми трудимося, аби збільшити відсоток молодих людей, які служать на місії. Ми робимо все можливе, щоб збільшити кількість тих, хто одружується в храмі. Усі ці зусилля гідні похвали; вони [справді] важливі для зростання царства. Але якби окремі члени Церкви і сім’ї регулярно й послідовно занурювалися у Писання, тоді всі ці показники покращилися б самі. Свідчення підсиляться. Зобов’язання окріпнуть. Сім’ї зміцняться. Особисті одкровення проливатимуться” (“The Power of the Word,” *Ensign*, May 1986, 81).

Старійшина Л. Лайонел Кендрік, сімдесятник, сказав:

“Писання мають бути найважливішим у нашому житті. Наше духовне виживання в часи соціальних стресів і сучасних спокус значною мірою залежить від тієї сили, яку ми отримуємо завдяки вивченню Писань і прислухання до слів пророків, провидців і одкровителів.

“Люди і народи гинуть без Писань. Писання є духовною їжею для нашого духа—такою ж важливою, як фізична їжа є важливою для нашого тіла” (in Conference Report, Apr. 1993, 14; or *Ensign*, May 1993, 14).

Попросіть учнів поділитися тим, що справило на них найбільше враження з історії Йосії. Перегляньте й поділіться (якщо бажаєте) деякими відповідями на запитання, що їх було поставлено на початку цієї рекомендації для навчання. Спитайте: Як Писання вплинули на ваше життя? Прочитайте 2 Тимофій 3:15–17; 1 Нефій 15:23–24; 2 Нефій 32:3; Алма 31:5; 37:38, 43–45; і Геламан 3:29–30. Це допоможе вам показати, як Писання можуть впливати на наше життя.

1 Хронік 1–29

Вступ

Книги 1 та 2 Хронік були написані як одна книга, але з часів грецької Септуагінти вони майже завжди з'являються в перекладах як дві книги. Їх було написано через якийсь час після того як Кір видав указ, що дозволяв Юдеям повернутися з вавилонського полону (прибл. 538 до Р.Х.), і вони почасти є продовженням книг Самуїлових та книг Царів, написаних після повернення із заслання. Авторство книг Хронік є невизначеним. Книги Ездри та Неемії є історичним продовженням Хронік.

Книги Хронік було написано для того, щоб допомогти тим, хто повернувся з заслання згадати про їхні стосунки з Господом та з Ізраїльським народом, який колись був єдиним. Родоводи в 1 книзі Хронік 1–9 і описання процвітання Давидового царства в 1 книзі Хронік 10–29 нагадували Ізраїлю про Господню руку, що обрала та скеровувала цей народ.

Приблизно половину всього матеріалу Хронік було взято з книг Самуїлових та книг Царів, але автор включив тільки ті матеріали, які, як він відчував, мали допомогти людям подивитися на себе як на Божий вибраний народ. Майже все, що могло відволікти їхню увагу від цього образу, такі як Давидів гріх проти Урії та бунт Авессалома, було виключено. У 2 Хронік 1–9 автор підкреслює славу того храму, який звів Соломон, а також важливість храмового поклоніння. Нічого не написано про іноземних дружин Соломона та його ідопоклонство.

Історія царів Юдеї, особлива та, що її подано в 2 книзі Хронік 10–32, ілюструє той факт, що наявність царя або навіть храму ще не гарантує божественного захисту і благословення. Тільки тоді, коли цар і народ послухні Божим законам, обіцання Авраамового завіту сповнюються.

Тим, хто повернувся із заслання, не було даровано статус незалежної нації з власним царем. Вони залишалися під владою Персії. Для тих Юдеїв, які поверталися із заслання, храмові служіння та послухність законам підкреслювалися як джерело божественних благословень. Це підкреслення успішно вилікувало Ізраїль від одного гріха, який був їхньою пошестю з часів визволення з Єгипту. Від часів заслання Ізраїль більше ніколи не впадає у язичницьке ідопоклонство. Однак з часом ідопоклонство іншого роду замінило собою ідопоклонство язичницьке. Сам “Закон” став настільки важливим для деяких Юдеїв, що

в часи земного служіння Спасителя вони поклонялися “законові”, але відкидали законодавця—Ісуса Христа.

Деякі важливі принципи Євангелії, на які слід звернути увагу

- Господні пророки часто нагадують нам, що ми маємо жити за євангелією, і закликають нас це робити (див. 1 Хронік 1–29).
- Ми тут на землі, щоб навчитися любити Господа, слухатися Його та служити Йому. Для цього ми повинні виконувати наступне:
 - а. Каятися, бути доблесними в праведності та покладатися на Господа (див. 1 Хронік 5:18–26; 10:13–14; 28:20; див. також 2 Хронік 20:14–17; Алма 53:20–21).
 - б. Завжди дякувати Богові та складати Йому хвалу за все, що Він дає нам і робить для нас (див. 1 Хронік 16:7–19, 23–36; див. також Ездра 3:10–11; УЗ 59:7).
 - в. Шукати Господа всім серцем і розумом (див. 1 Хронік 28:9; див. також 2 Хронік 7:14; 15:12–15).
- У Біблію не включено все, що Бог відкрив своїм пророкам (див. 1 Хронік 29:29; див. також 2 Хронік 9:29; 12:15).

Рекомендації для навчання

1 Хронік 1–29. Господні пророки часто нагадують нам, що слід жити за євангелією і закликають нас до цього. (15–20 хвилин)

Напишіть на дошці вислів: *практика робить досконалим* і спитайте учнів, чи згодні вони з цим. Нижче напишіть: *практикування правильних принципів робить досконалим* і спитайте, яке твердження є більш точним і чому саме. (Ми не можемо стати досконалими, практикуючи хибні принципи). Поясніть, що друге твердження допомагає нам зрозуміти, чому наші Церковні провідники часто дають нам поради, що стосуються тих самих речей. Попросіть учнів перелічити деякі з тем, які часто висвітлюють Церковні провідники. Спитайте їх, чому, на їхню думку, тих принципів навчають настільки часто.

Скажіть учням, що деякі люди дивуються, чому автор 1 і 2 Книги Хронік настільки часто повторює те, що вже було раніше викладено в Старому Завіті. Поясніть, що він зібрав значну частину свого матеріалу з інших книг, в першу чергу з книг Самуїлових та книг Царів. Далі наведено таблицю, в якій можна знайти й порівняти паралельні уривки.

1 Хронік	Подія	Паралелі
1:1–4	Покоління від Адама до Яфета	Буття 5:1–32
1:5–28	Покоління від Яфета до Авраама	Буття 10:2–31; 11:10–26
1:29–31	Ізмаїлове потомство	Буття 25:12–16
1:32–33	Сини Кетури	Буття 25:1–4
1:34–54	Потомство Ісава	Буття 36:10–43
2:1–2	Сини Ізраїля (Якова)	Буття 35:22–26
2:3–17	Потомство Юди	Буття 38:2–7, 29–30; Рут 4:18–22; Матвій 1:3–6
3:1–9	Давидові сини	2 Самуїлова 3:2–5; 5:14–16
4:24–33	Симеонове потомство	Єшоша 19:1–9
5:3	Рувимові сини	Буття 46:9
5:23–26	Народ Ізраїля відходить від Господа і потрапляє в неволю	2 Царів 15:19–31; 17:6–18
6:54–81	Левитські міста	Єшоша 21:3–39
9:1–18	Жителі Єрусалима	Неемія 11:3–19
10:1–12	Филистимляни завдають поразки Ізраїлю; Саул гине	1 Самуїлова 31; 2 Самуїлова 1:4–12
11:1–9	Давида помазано в царі	2 Самуїлова 5:1–10
11:10–41	Давидові воїни	2 Самуїлова 23:8–39
13	Давид забирає ковчег з Кірят-Єаріма	2 Самуїлова 6:1–11
14	Давид завдає поразки филистимлянам	2 Самуїлова 5:11–25
15:25–16:3	Ковчег перенесено до Єрусалима	2 Самуїлова 6:12–19
16:8–22	Давидів псалом подяки	Псалом 105:1–15
16:23–33	Давид вихваляє Господа	Псалом 96
17	Давид пропонує побудувати дім Господа	2 Самуїлова 7
18	Ворогів Ізраїля підкорено	2 Самуїлова 8
19	Аммонітяни скривджують Давидових посланців	2 Самуїлова 10

1 Хронік	Подія	Паралелі
20	Ізраїль завдає поразки аммонітянам та филистимлянам	2 Самуїлова 11:1; 12:29–31; 21:15–22
21	Давид обчислює Ізраїль	2 Самуїлова 24
29:26–30	Давидова смерть	1 Царів 2:10–12

Виберіть будь-які події з цього переліку і попросіть учнів порівняти паралельні уривки, знаходячи подібності та відмінності. Можна зробити копії цієї схеми для всіх учнів або зробити плакат і прикріпити його на видному місці.

Щоб краще проілюструвати повторення євангельських учень, допоможіть учням порівняти Матвій 5:3–12 і 3 Нефій 12:3–12. Також спитайте, чому, на їхню думку, Господь повторив заповіді блаженств у 3 Нефії. Прочитайте Джозеф Сміт—Історія 1:45–49 і обговоріть, чому Мороній повторював своє послання Джозефу Сміту чотири рази за такий короткий проміжок часу. Допоможіть їм зрозуміти, що повторне викладання правильних принципів не тільки нагадує нам про те, як ми повинні жити, але й гарантує, що ці важливі принципи викладаються новим членам Церкви та новому поколінню членів Церкви.

1 Хронік 5:18–26. Ми повинні каятися, бути доблесними в праведності та покладатися на Господа. (20–25 хвилин)

Обговоріть з учнями те, що нам слід робити, аби отримати повноту благословень Спокути Ісуса Христа. Попросіть їх дослідити 1 Самуїлову 8:1–20 і 12:14–25 та знайти, чому саме Ізраїль бажав мати царя і що саме Самуїл пророкував про життя під владою царя. Обговоріть приклади з життя Саула, Давида та Соломона, які підтверджують істинність Самуїлових пророцтв. Поділіться інформацією зі вступу до 1 Хронік 1–29, аби допомогти їм зрозуміти, що ті Юдеї, які повернулися [з неволі], більше не мали царя, якому вони могли довіряти.

Дайте учням завдання вивчити 1 Хронік 5:18–26 і обговорити, що саме обумовлювало успіх або невдачу Ізраїльтян в їхньому протистоянні з ворогами. Попросіть їх визначити інші уривки з Писань, які вчать нас бути слухняними та довіряти Господу (наприклад, див. Путівник по Писаннях, “Довіра”). Користуйтеся інформацією зі Вступу, аби пояснити, що саме сталося з Юдейською релігією після повернення Юдеїв з вавилонського полону. Спитайте їх, на що покладаються деякі люди в наш час, замість того, щоб покладатися на Господа. Прочитайте Алма 36:3 і спитайте, що саме в нашому житті змінилося б на краще, якби ми завжди довіряли Господу і слухалися Його.

1 Хронік 29:29. У Біблію не включено все, що Бог відкрив Своім пророкам. Свою волю Він у всі часи відкриває своїм дітям через Своїх вибраних пророків (20–25 хвилин)

Зауваження: Друга щотижнева навчальна рекомендація для цього тижня знаходиться в навчальних рекомендаціях для книги Ездри.

Напишіть на дошці *Натан 2:7–8* і *Гад 7:16*. Попросіть учнів знайти ці посилання і визначити, що в них повідомляється про Біблію. Коли учні зрозуміють, що цих книг у Біблії немає, попросіть їх прочитати 1 Хронік 29:29, щоб упевнитися в тому, що ці книги колись існували.

Допоможіть учням зрозуміти, що багато людей вважають, що Біблія містить у собі повноту Божого слова і що нам не потрібні сучасні Писання. Спитайте їх, про що вони вже дізналися, вивчаючи Старий Завіт, стосовно того, *як саме і чому саме* Небесний Батько спілкується зі Своїми пророками. Попросіть їх уявити, що могло статися, якби єдине одкровення, що його отримав Ной, описувало Господні стосунки з Адамом, або якби єдиною порадою, даною Мойсею, було те, що Він відкрив Ною. Спитайте учнів, чому саме унікальність нашого часу робить необхідним сучасне одкровення (див. Амос 3:7; Ефесянам 4:11–14; УЗ 1:11–17).

Обговоріть усе те повчальне з 2 Нефія 29, що доводить необхідність інших писань, а також те, що Бог любить усіх Своїх дітей і продовжує відкривати їм свою волю через Своїх вибраних пророків

ДРУГА КНИГА ХРОНІК

2 Хронік 1–36

Вступ

Див. вступ до 1 Хронік 1–29.

Деякі важливі принципи Євангелії, на які слід звернути увагу

- Храми—це священні доми Господа (див. 2 Хронік 3:1; 7:1–3; див. також УЗ 109:1–5; 110:1–10).
- Ми живемо на землі, щоб навчитися любити Господа, слухатися Його та служити Йому. Для цього ми повинні виконувати наступне:
 - а. Приймати зауваження Господніх провідників (див. 2 Хронік 15:1–15; 19:1–11; 30; 36:11–20).
 - б. Упокорюватися перед Господом (див. 2 Хронік 32:26; 33:12–13).
 - в. Вивчати Боже слово, коритися йому та нести його [людям] (див. 2 Хронік 34:14–21, 29–33; див. також Ездра 7:10; Алма 17:2–3).
 - г. Укладати з Господом завіти і дотримуватися їх (див. 2 Хронік 34:31; див. також Неемія 10:29; УЗ 136:4).

- Хоч народ Юдеї грішив і був покараний сімдесятьма роками вавилонської неволі, Бог не зрікся їх. Коли вони були достатньо покарані, Він повернув їх в їхню обіцяну землю (див. 2 Хронік 36:14–23).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

2 Хронік 3:1. Гора Морія була місцем, яке Господь зробив священним (10–15 хвилин)

Спитайте учнів:

- Які місця вважаються священними?
- Що саме робить певне місце священним?

Якщо у вас є зображення храмової гори в Єрусалимі, покажіть його і попросіть їх розглянути карту 8 з Трикнижного видання Писань, на якій зображено Єрусалим Ісусових часів. Попросіть учнів прочитати Буття 22:1–2; 2 Самуїлова 5:6–7; і 2 Хронік 3:1 та обговорити, що в цих уривках повідомляється про цю важливу гору (див. також Путівник по Писаннях, “Морія”).

Попросіть учнів прочитати Єзекіль 37:21–28 і знайти, що в цьому уривкові говориться про майбутній храм на тому місці (див. коментар до Єзекіль 37:26–28 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 284). Спитайте їх, чому таке місце як Морія—храмова гора, мала відігравати таку важливу роль в історії Ізраїля та Ізраїльських пророцтвах. Прочитайте цей вислів пророка Джозефа Сміта:

“Юда має повернутися, Єрусалим і храм мають бути відбудовані, і вода вийде з-під храму, і води Мертвого моря буде зілєно. Це забере певний час—відбудувати стіни міста, храм тощо; і все це має бути зробленим, перш ніж явиться Син Людини” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 286).

2 Хронік 5; 7:1–3. Храми—це священні дома Господа (20–25 хвилин)

Якщо зможете дістати, покажіть учням креслення плану будівлі. Спитайте:

- Чому і як використовуються технічні креслення?
- Якби ви могли спроектувати дим своєї мрії, яка кімната в ньому була б найбільшою? Чому?
- У чому саме проект побудови дому Господа може відрізнитися від плану побудови вашого дому?

Швидко перегляньте 1 Царів 6 і 2 Хронік 2–4 з учнями і обговоріть вартість побудови та обсяг зусиль, що було вкладено в будівництво Соломонового храму. Спитайте, чому Давид і Соломон докладали стільки зусиль, аби зробити дим Господа прекрасною будівлею. Покажіть зображення деяких з наших сучасних храмів і

обговоріть, чому ми віддаємо Господу найкраще з того, що в нас є. Прочитайте наступний вислів Старійшини Джеймса Е. Талмеджа, колишнього члена Кворуму Дванадцятьох:

“Давайте не забувати про той факт, що те найкраще, що складає дар від людини або від народу, якщо цей дар підносять з бажанням і з чистими намірами,—такий дар завжди є чудовим в очах Божих незалежно від того, наскільки бідним може бути те найкраще в порівнянні з іншими речами (*The House of the Lord*, rev. ed. [1976], 3).

Попросіть учнів прочитати 2 Хронік 5:11–14 і 7:1–3. Спитайте, як саме Господь виявив те, що Він сприймає храм. Прочитайте Учення і Завіти 109:1–5, 12–13, 37 і обговоріть, як ті духовні прояви, згадані як прохання в молитві освячення Кертлендського храму, були подібними до тих, що згадувалися в молитві освячення храму Соломона. Можна вибрати вірші з молитви посвячення Кертлендського храму, які показують, яким благословенням є храм для тих, у кого він є (див. особливо УЗ 109:12–59; див. також УЗ 110:1–10). Поділіться вашим свідченням про важливість храмів у наш час.

Ездра 1–10

Вступ

У найдавніших гебрейських манускриптах книги Ездри та Неемії були однією книгою, яка була продовженням 1 та 2 книги Хронік (порівняйте 2 Хронік 36:22–23 і Ездра 1:1–3). Книги Ездри та Неемії—це дві останні з історичних книг Старого Завіту. Вони описують період приблизно з 540 р. до Р. Х. по 430 р. після Р. Х. Книгу Ездри названо ім'ям її головного героя, священика та писаря Ездри, але її автора в ній не названо.

Асирійці завоювали північне царство Ізраїлю і відвели народ у неволю приблизно в 721 р. до Р. Х. Згодом цей народ розсіявся і став відомим як “загублені десять колін”, бо їхнє знаходження є невідомим. Вавилон завоював південне царство Юди і відвів юдейський народ у неволю приблизно в 587 р. до Р. Х. Вони залишалися в неволі, доки мідіянітани та перси не завдали поразки Вавилону прибіл. у 537 р. до. Р.Х. Після цього цар Кір дозволив Юдеям повернутися до Єрусалиму (див. також Даниїл 5).

Книгу Ездри можна поділити на дві частини: Розділи 1–6 описують повернення з Вавилону першої групи Юдеїв, яких вів Зоровавель, а також їхні намагання відбудувати храм. Розділи 7–10 описують, як більш ніж через шістьдесят років потому повернулася друга група Юдеїв, яких вів Ездра.

Ця книга нагадує нам про Божу силу визволяти Свій народ і здійснювати Свої цілі, навіть якщо для цього доводиться надихати невіруючих, щоб ті допомагали у здійсненні Його цілей. Вона також допомагає нам зрозуміти важливість храмів і храмового богослужіння (більш докладну інформацію можна знайти в Путівнику по Писаннях, стаття “Ездра”).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Бог може надихати добрих людей, яким би не було їхнє віросповідання (див. Ездра 1:1–4, 7–11; 5:6–6:12; 7:1–6, 11–28).
- Завжди, коли Господь збирає Свій народ, Він наказує їм будувати храми (див. Ездра 1:5–6; 3:10–13; 6:16–22).
- Ми живемо на землі, щоб навчитися любити Господа, слухатися Його та служити Йому. Щоб успішно це робити, ми маємо робити наступне:

- а. Поститися й молитися, щоб отримувати Господню допомогу (див. Ездра 8:21–23; 10:6; див. також Неемія 1; Естер 4:1–3, 16; Ісаїя 58:6–11).
- б. Не одружуватися поза завітом (див. Ездра 9:1–10:14; див. також Неемія 13:23–27; УЗ 132:15–17).
- в. Сповідувати гріхи і каятися (див. Ездра 10:1, 11; див. також Неемія 9:2–3; УЗ 58:43).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Ездра 1:1–6. Щоб здійснити Свої пророцтва, Бог може надихати добрих людей будь-якого віросповідання. (20–30 хвилин)

Попросіть кожного учня уявити, що він присутній на сімейній зустрічі. До нього підходить людина з книгою і каже йому, що цій книзі вже більше двохсот років і що в ній написано його ім'я, а також сказано, що він учинить визначне діяння. Спитайте учнів, як би вони до цього поставилися. Поясніть, що дещо подібне сталося з царем давньої Персії.

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 44:28–45:4 і сказати, ким, за словами Ісаї, мав бути той цар і що він зробить. Покажіть їм таку схему:

РІК	ПОДІЯ
740 р. до Р.Х.	Ісаї починає пророкувати
539 р.	Перси завдають поразки Вавилону (див. Даниїл 5:30–31)
538–537 рр.	Перший рік царювання Кіра (див. Ездра 1:1–4)
прибіл. 537 р.	Відбудовано храмовий олтар (див. Ездра 3:1–3)
536 р.	Почато роботи по відбудові храму (див. Ездра 3:8)
536–530 рр.	Протидія самарян у часи правління Кіра (див. Ездра 4:1–5)
530–520 рр.	Роботу по відбудові храму призупинено (див. Ездра 4:24)
520 р.	Роботу по відбудові храму знову почато (див. Ездра 5:2; Огій 1:14)
516 р.	Відбудову храму завершено (див. Ездра 6:14–15)
458 р.	Ездра залишає Вавилон і прибуває в Єрусалим (див. Ездра 7:6–9)
458 р.	Ездра закликає Юдеїв покаятися (див. Ездра 10:9–17)

Зверніть увагу на те, скільки років відділяло Ісаю від Кіра. Попросіть учнів прочитати Ездра 1:1–4 і знайти, чи повірив Кір цьому пророцтву. Прочитайте решту цього розділу і попросіть учнів охарактеризувати Кіра як людину. Попросіть їх дослідити Ездра 2:1, 64–70 і знайти, скільки Юдеїв повернулося додому.

Прочитайте наступні уривки з Писань. Попросіть учнів визначити, на кого вказує кожне з пророцтв:

- 2 Нефій 3:6–15 (пророк Джозеф Сміт)
- 2 Нефій 27:12 (три свідки Книги Мормона)
- Ісаїя 29:11 (Мартін Гарріс і Чарльз Ентон)

Спитайте учнів, як читання тих пророцтв могло допомогти тим людям збільшити свою віру. Попросіть їх прочитати Йоїл 2:28; Мормон 8:34–41; Мороній 10:24–27 і Мойсей 1:7–8. Нехай вони визначать, що саме бачили ті давні пророки.

Прочитайте Ефесянам 1:4–5 і поговоріть про те, що кожного з нас було передвисвячено, щоб сприйняти євангелію, а також про те, що пророки засвідчили: з нашою допомогою робота останніх днів буде і надалі розгортатися (див. УЗ 121:25–29). Спитайте учнів: Як знання про те, що давні пророки бачили наш час, може додати їм сміливості в тому, щоб робити правильний вибір.

Закінчіть, прочитавши вірші одного з гімнів (або заспівавши його) про те, що молодь—шляхетна і вона має силу, щоб досягти успіху, наприклад: “True to the Faith” (*Hymns*, no. 254), “Carry On” (*Hymns*, no. 255), або “As Zion’s Youth in Latter Days” (*Hymns*, no. 256).

Ездра 3:3–13; 6:16–22. Завжди, коли Господь збирає Свій народ, Він наказує їм будувати храми. (20–30 хвилин)

Покажіть карту світу. Усім класом визначіть місцезнаходження якомога більшої кількості храмів Церкви. Поговоріть про те, що можуть відчувати члени Церкви, коли храм знаходиться недалеко від місця їхнього проживання. Обговоріть, як оголошена Президентом Гордоном Б. Хінклі побудова храмів вплине на життя членів Церкви по всьому світі (see Conference Report, Oct. 1997, pp. 68–69; or *Ensign*, Nov. 1997, pp. 49–50; see also *Ensign*, May 1998, 87–88).

Прочитайте Ездра 1:1–3 і спитайте учнів, що могли відчувати Юдеї, коли їм дозволили повернутися до Єрусалиму і відбудувати свій храм після того, як протягом майже сімдесяти років у них не було храму. Попросіть їх прочитати Ездра 1:4–11 і 2:64–3:7. Нехай вони знайдуть підтвердження того, що багато людей палко бажали допомогти у відбудові храму. Прочитайте Ездра 3:11–13 і обговоріть, що відчували люди, коли було закладено фундамент храму. Прочитайте Ездра 6:16–22 і обговоріть, що вони відчували, коли храм було освячено.

Храми зводяться у відповідності з Господнім розкладом. Прочитайте з учнями Ездра 1:1–2; 4:23–24 і 6:1–15 і зверніть увагу на вплив політичних діячів на вирішення питання про побудову або непобудову храму. Спитайте: Коли Господь вважає, що час настав, чи може Він впливати на політичних діячів, щоб вони допомогли у здійсненні Його цілей?

Скажіть учням, що побудова храмів залежить також від праведності членів Церкви. Щоб показати це, порівняйте Учення і Завіти 57:3; 58:57; 88:119 і 95:1–14. Зверніть увагу на те, коли було дано кожен з цих наказів, і на дату освячення Кертлендського храму (див. УЗ 109). Спитайте: Як наша духовна підготовленість сьогодні може впливати на побудову майбутніх храмів?

Прочитайте Ездра 5:1–2. Спитайте учнів, хто зробив найбільший внесок у те, щоб відбудова храму розпочалася. Як ці вірші розкривають необхідність слідування пророчому слову (див. також Огій 1:1–8; 2:12–18; Захарій 1:12–17). Прочитайте наступний вислів Президента Гордона Б. Хінклі:

“Як палко я бажаю, щоб святі останніх днів по всьому світі могли мати храм неподалік свого місця проживання!” (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995, 77; or *Ensign*, Nov. 1995, 52).

Спитайте учнів, що ми можемо робити, аби допомогти Президенту Хінклі здійснити його бажання.

Ездра 7. Господь працює через тих, чії серця готові сприйняти Його пораду. (10 хвилин)

Попросіть учнів виконати завдання А для Ездри 7 у навчальному посібнику для учнів.

Ездра 9–10. Навчання на досвіді інших людей може допомогти нам слідувати за Господом. (15–20 хвилин)

Принесіть на урок свіжу місцеву газету. Прогляньте її з учнями. Під час перегляду обговоріть, чому люди грішать, хоч досвід підказує, що наслідки гріха часто є трагічними.

Швидко прогляньте історію вавилонської неволі Юдеїв (див. 2 Царів 24–25). Прочитайте 2 Царів 21:13–16 і спитайте учнів, чому, на їхню думку, Господь дозволив, щоб вони зазнали поразки. Попросіть учнів прочитати Ездра 9:1–2 і визначити, які гріхи вчиняли ті, хто повернувся з неволі. Спитайте: Чим ці гріхи нагадували гріхи їхніх батьків? Прочитайте Ездра 9:3–15 і обговоріть, що Ездра відчував до свого народу.

Допоможіть учням зрозуміти, що недостатньо просто відрізнити правду від кривди; необхідно чинити правильно. Прочитайте Ездра 10:1–2 і спитайте, чи розуміли люди, що є правильним. Попросіть їх знайти у віршах 3–5 фрази, які показують, що люди хотіли робити те, що є правильним. Попросіть їх дослідити вірші 6–17 і знайти підтвердження того, що Ездра любив свій народ. Спитайте:

- Якими справами Ездра виявляв свою любов?
- Як можна наслідувати приклад Ездри в наш час?

Неемія 1–13

Вступ

У давніх гебрейських манускриптах книга Неемія була продовженням книги Ездри. Її автобіографічний стиль вказує на те, що її автором, вірогідно, був сам Неемія. У ній описано історію Юдеїв у період припл. з 446 р. до 405 р. до р.х.—це найближчий до нас час з усіх історичних книг Старого Завіту.

Неемія був Юдеєм і обіймав поважну посаду чашника у Артаксеркса, царя Персії. Це означало, що він був відповідальним за те, щоб цареву їжу та питво не отруїли (див. Неемія 1). Артаксеркс дозволив йому вирушити до Єрусалиму і допомогти відбудувати міські стіни (див. Неемія 2:1–6:15). Він був правителем у Єрусалимі протягом дванадцяти років, а після цього повернувся у Вавилон, де залишався якийсь час, а потім повернувся до Єрусалиму вдруге (див. Неемія 5:14–15; 13:6; 13:7–31).

Неемія був прикладом найвищої відданості та сміливості, коли займався відбудовою Єрусалимських стін, а також у справі відновлення релігійного життя його народу (див. також Путівник по Писаннях, “Неемія, книга Неемії”).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь благословляє всіх тих, хто кається і з вірою приходять до Нього (див. Неемія 1:5–11; 4; 8–9).
- Ми повинні з великим бажанням займатися добрими справами і активно протистояти злу (див. Неемія 2:12–20; 4; 13:4–30; див. також УЗ 58:26–28).
- Вивчення Писань допомагає розвивати віру, сміливість та спокій душі (див. Неемія 8–10).
- Ми оскверняємо Суботу, коли купляємо або продаємо щось у цей святий день (див. Неемія 13:15–18).

Рекомендації для навчання

 2 Хронік 36; Ездра 1–10; Неемія 1–13.
Господь благословляє всіх тих, хто кається і з вірою приходять до Нього.
(30–40 хвилин)

Принесіть на урок якусь зламану річ і спитайте учнів, як вони визначать, чи можна полагодити зламану річ,

чи залишається тільки викинути її. Попросіть їх прочитати Неемія 1:1–3 і знайти, про що саме (що було зламаним), дізнався Неемія. Спитайте:

- Чому стіни Єрусалима варто було відбудувати?
- Чому в той час ті стіни були символом Юдейського національного [самовизначення]?
- Чому стіни тепер символізують умови, у яких перебувають сучасні люди, у яких немає вчень Ісуса Христа?

Згадайте з учнями, що саме зумовило вавилонський полон Юдеїв (див. 2 Хронік 36:14–21). У наш час люди часто знаходяться (у духовному розумінні) у ситуації, що нагадує ту, у якій опинилися [давні] Юдеї—вони можуть потрапити в неволю через свою неправедність. Господь—милостивий, тому Він дає Своїм дітям нагоду повернутися до Нього. Спитайте як давнім Юдеям дали можливість повернутися—і у фізичному, і в духовному розумінні (див. Ездра 1).

Ездра та Неемія вели групи Юдеїв до Єрусалиму, коли Господь зробив повернення можливим. Їхній досвід є прикладом для всіх людей, які шукають, як повернутися до Господа.

Наступні розділи книг Ездри та Неемії можна читати і обговорювати, щоб показати, що саме робили Юдеї, щоб не тільки відбудувати стіни Єрусалиму, але й відновити своє духовне життя:

- **Ездра 3:1–7.** Ще до того, як відбудову храму було завершено, люди відбудувати олтар і стали приносити в жертву тварин. Спитайте: Яку роль відіграють такі жертвоприношення в тому, щоб указувати на Христа? Які жертви вимагаються [від людей] після того, як було виконано Спокуту? (Див. 3 Нефій 9:19–20).
- **Ездра 4; Неемія 2:19; 4; 6.** Зверніть увагу на те, як вороги різними способами намагалися зупинити цю роботу (див. особливо Ездра 4:4–6; Неемія 2:19; 4:1–3, 7–12; 6:1–13). Спитайте: Як ці давні приклади протидії схожі на те, як у наш час деякі люди намагаються відвернути нас від дороги, що веде до Христа?
- **Ездра 5:1–2; Неемія 1; 2:17–20; 4; 6; 8–10.** Прочитайте наступні вірші. Знайдіть, що саме допомогло Юдеям досягти успіху: Ездра 5:1–2; Неемія 1:4–11; 2:18; 4:4–5, 9, 14, 19–23; 6:3, 9, 12. Згадайте про те, що після того, як люди завершили відбудову храму та стін, вони смиренно прислухалися до повчань Ездри, який той засновував на Писаннях (див. Ездра 8), і змінювали своє життя (див. Ездра 9–10). Це допомогло їм у їхньому духовному зростанні.

Допоможіть учням зрозуміти, що повернутися до Господа і полагодити зламані стосунки з ним є можливим—хоч зробити це може бути й нелегко.

Поділіться наступною історією, яку розповідав президент Бойд К. Пекер:

“Протягом багатьох років моїм хоббі було створення фігурок співучих птахів, які я вирізав з дерева і розфарбовував. Іноді робота над однією фігуркою займала цілий рік. Якось ми їхали в машині. За кермом сидів старійшина А. Теодор Таттл. На задньому сидінні лежала щойно закінчена фігурка птаха. Старійшина Таттл несподівано різко загальмував, і фігурка впала на підлогу та зазнала пошкоджень.

Старійшина Таттл почувався жахливо; він подумав, що зруйнував плід річної праці. Коли я почав казати, що йому не слід так сильно вибачатися, він сказав: “Здається, що ви дійсно не засмучені через те, що сталося”.

Щоб підбадьорити його, я сказав: “Не хвилюйтеся. Цю фігурку зробив я; і я можу полагодити її. Чесно кажучи, поки я працював над нею, вона багато разів ламалася і мені доводилося лагодити її.

Потім брат Таттл згадував цю подію, коли говорив про людей, чиє життя було зламаним або серйозно пошкодженим—настільки серйозно, що воно здавалося зруйнованим без надії на відновлення. Ці люди не знають, що є Автор, Творець, Який може полагодити будь-яке Своє створіння, яким би безнадійним не здавалося пошкодження” (*The Play and the Plan*, 6–7).

Неемія 8–13. Вивчення Писань допомагає нам розвивати віру, сміливість та мир душі. (25–35 хвилин)

Спитайте учнів про те, якими саме були б негативні наслідки, якби вони не змогли читати Писання протягом місяця, трьох місяців або десяти років. Попросіть їх уявити, що вони ніколи не бачили Писань. Прочитайте учням Неемія 8:1–2. Спитайте: Чи зраділи б ви, якби вперше в житті почули слова Писань? Попросіть їх прочитати вірші 3–8 і знайти, як люди сприйняли Писання. Прочитайте вірш 9. Спитайте їх, чому, на їхню думку, люди плакали. Поділіться своїм свідченням про важливість Писань.

Попросіть учнів закінчити наступне речення: Писання додають мені сили, тому що. . .

Попросіть учнів проглянути Неемія 9, знаходячи можливі уявні слова, якими Юдеї могли б закінчити це речення, після того, що їм прочитав Неемія.

Попросіть учнів прочитати Мороній 10:3 і знайти, що саме, згідно з бажанням Моронія, нам слід пам’ятати стосовно Писань (див. також 1 Нефій 1:20). Спитайте:

- Як розуміння Божої милості стало благословенням для тих давніх Юдеїв?
- Як воно може стати благословенням для нас?

Прочитайте Неемія 9:1–3, 36–38. Обговоріть як послання цих писань допомогло Юдеям присягнути, що вони будуть слідувати за Богом. Поясніть, що багато хто з них невдовзі знову почав порушувати заповіді (див. Неемія 13:15–22). Спитайте учнів, чому, на їхню думку, люди знову почали відпадати [від Бога]. Прочитайте 1 Нефій 8:30 і поділіться своїм свідченням про те, що вивчення Писань має тривати не день, не тиждень, а все життя.

Естер 1–10

Вступ

Вавилоняни здобули владу над народом Юдеї прибіл. у 587 р. до Р.Х. Приблизно у 538 р. до Р.Х. Вавилон був захоплений персами. Персія здобула владу і над Юдеєю, і над тими Юдеями, які залишалися у Вавилоні. Між 464 та 425 рр. до Р.Х. перський правитель Ахашверош вибрав молоду юдейку на ім'я Естер, щоб вона була царицею Персії. Саме про це і розповідається у книзі Естер.

Естер жила приблизно в ті самі часи, що й Ездра та Неемія. Вона була праведною жінкою, була надзвичайно сміливою і дуже [любила свій народ]. Її статус при перському царському дворі дозволив допомогти їй поневоленому народу. Історія Естер допомагає нам зрозуміти, як одна праведна особа може позитивно вплинути на долю цілого народу.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь може втручатися у політичні справи заради Свого народу (див. Естер 1–10).
- Сміливі зусилля, докладені навіть одною праведною людиною, можуть значною мірою вплинути на життя багатьох (див. Естер 1–10).
- У доземному житті Бог передвисвятив багатьох Своїх дітей, щоб ті виконували у смертному житті важливі покликання (див. Естер 4:14; див. також Алма 13:3–9).

- Пощення допомагає нам розвинути духовну силу (див. Естер 4:16; див. також Матвії 17:14–21).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Естер 1–10. Огляд книги Естер. (30–35 хвилин)

Розділіть клас на чотири групи і призначте кожній з них опрацювання наступних розділів: Естер 1–2; 3–4; 5–7; 8–10. Попросіть їх вивчити ці розділи і представити зміщену в них інформацію у вигляді трихвилинного репортажу новин. Вони можуть перемижувати основну інформацію з інтерв'ю, яке можна брати у головних дійових осіб—наприклад, можна розіграти інтерв'ю, яке репортер бере в цариці Вашті і в якому вона розповідає про те, як вона втратила свій царський статус.

Після того як групи представлять свої репортажі, обговоріть деякі принципи, які викладено в історії Естер (див. “Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу” та інші рекомендації для навчання).

Естер 1–4. Сміливі зусилля, докладені навіть одною праведною людиною, можуть значною мірою вплинути на життя багатьох. Пощення допомагає нам розвинути духовну силу. (25–30 хвилин)

Розгляньте з учнями наступну ситуацію: Ренді один з найкращих учнів у своєму математичному класі. Сьогодні останній екзамен. Цього ранку по дорозі до школи (їхати доводиться довго у шкільному автобусі), двоє найкращих друзів Ренді, Джордж і Том, сказали, що вони не вивчали [матеріал]. Вони попросили Ренді, щоб той на екзамені писав великими літерами й цифрами, щоб їм було легше бачити його аркуш і переписати відповіді.

Спитайте учнів:

- Як, на вашу думку, Ренді має відповісти своїм друзям?
- Якими можуть бути наслідки, якщо Ренді дозволить своїм друзям бачити його відповіді?
- Що може статися, якщо він вирішить не дозволяти своїм друзям дивитися на його відповіді?

Поговоріть про те, чому чинити правду—це часто нелегка справа, і чому це також має свої наслідки. Попросіть учнів прочитати Естер 1:5–11. Спитайте:

- Скільки часу ті люди перебували у стані сп'яніння? (див. в. 10).
- Як сп'яніння могло позначитися на їхніх вчинках?
- Чого зажадав цар від цариці?

Попросіть учнів прочитати Естер 1:12 і сказати, чому, на їхню думку, цариця відмовилася скоритися цареві. Попросіть їх прочитати Естер 2:1–4, 8–9, 15–20. Спитайте:

- Що зробив цар після того, як позбавив Вашті її царського статусу?
- Кого він вибрав новою царицею?
- Чому, на вашу думку, Естер не сказала цареві, що вона юдейка?

Стисло розкажіть учням про Мордехая та Гамана, як про них ідеться у Естер 2:21–4:9. Прочитайте Естер 4:10–11. Нехай учні пояснять, яка дилема постала перед Естер. Спитайте: Що могло статися, коли вона прийшла до царя без його запрошення?

Попросіть учнів прочитати Естер 4:12–17. Спитайте:

- Що вирішила зробити Естер попри можливі наслідки?
- Чому, на вашу думку, вона прийняла таке рішення?
- Як рішення розкриває її характер та її віру в Бога?
- Що вона робила, аби збільшити свої шанси на успіх? (Вона постилася; див. Естер 4:16).

Прочитайте Естер 6:1–3. Спитайте:

- Які саме дії царя могли бути спричинені пощенням Естер та її народу?
- У яких ситуаціях сьогоднішня молодь має робити вибір, що вимагає сміливості Вашті та Естер? Наприклад: Чи вас колись запрошували туди, куди не варто ходити? Чи ви колись потрапляли в таке місце? Чи вистачило вам сміливості, щоб відмовитися від запрошення або піти звідти, усвідомивши недоречність свого знаходження там? Якщо ви пішли звідти, що ви в той час відчували? Як те, що ви пішли звідти, могло вплинути на тих, хто бачив, як ви йдете?

Попросіть учнів прочитати Приповіді 3:5–6 і знайти, що саме дає людині силу приймати важкі рішення. Попросіть їх прочитати Матвій 17:14–21 і знайти, що саме можемо робити ми, щоб збільшити нашу віру в Господа і свою здатність робити правильний вибір.

Естер 4:13–14. У доземному житті Бог передвисвятив багатьох Своїх дітей, щоб ті виконували у смертному житті важливі покликання. (5–10 хвилин)

Прочитайте цей вислів Президента Гарольда Б. Лі:

“Багатьох було вибрано, як Авраама, ще до того, як вони народилися; про це Господь казав Мойсею та Єремій. Ще конкретніше про це сказав пророк останніх днів—Джозеф Сміт, проголосивши:

“Я вірю, що кожному особу, яку покликано виконувати важливу роботу в царстві Божому, було покликано на цю роботу й передвисвячено ще до заснування світу” (in Conference Report, Oct. 1973, 6; or *Ensign*, Jan. 1974, 5).

Спитайте учнів:

- Кого, на вашу думку, було передвисвячено для виконання важливої роботи? (Наприклад, див. Єремія 1:5).
- Чи передвисвячення отримують лише пророки?

Попросіть учнів прочитати Естер 4:13–14 і визначити, кого Мордехай вважав передвисвяченим для важливої мети. Поділіться наступним висловом старійшини Брюса Р. Макконкі:

“Ми добре усвідомлюємо той факт, що Джозефа Сміта, Єремію, апостолів і пророків, мудрих, великих та добрих, було передвисвячено для виконання певного священнослужіння. Але це тільки частина вчення про передвисвячення. Велика і славетна річ стосовно передвисвячення полягає в тому, що весь Дім Ізраїля було передвисвячено—ці мільйони й мільйони—і хоч це невелика кількість у порівнянні з доземними сонмами—але мільйони людей було передвисвячено для того, щоб отримати певні благословення євангелії” (*Making Our Calling and Election Sure*, Brigham Young University Speeches of the Year [25 Mar. 1969], 6).

Ті, хто не належить до дому Ізраїля, приймаються через усиновлення, коли їх охрищують (див. Путівник по Писаннях, “Усиновлення”).

Допоможіть учням зрозуміти, що вони належать до дому Ізраїля і, як сказав старійшина Макконкі, їх було передвисвячено на те, що вони отримають благословення відновленої євангелії. Спитайте:

- На виконання якої важливої роботи наших часів можуть бути передвисвячені ті, хто належить до дому Ізраїля?
- Як ми можемо знати, чи вірно ми виконуємо роботу, на яку нас було передвисвячено?

Знайдіть описання того, як праведні вибори, що їх зробили Естер та Мордехай, підготували їх до виконання їхніх важливих місій. Поговоріть про те, як наші щоденні рішення впливають не тільки на наше майбутнє, але й на майбутнє інших людей.

Йов 1–42

Вступ

Книга Йова є першою з поетичних книг, або “Писання” у Старому Завіті (див. підрозділ “Як скомпоновано Старий Завіт?” на с. 8). Більшу частину цієї книги (Йов 3–42:6) написано поетичною мовою, і з точки зору літературної цінності—це блискуча книга. Книга Йова несе запитання, сумніви та страхи людини, яка страждає. Вона допоможе нам більш стійко переносити часи випробувань та незгод, нагадуючи нам про те, яку мету має Бог, допускаючи, щоб ми страждали.

Книга Йова розглядає два фундаментальних питання життя:

- Чому страждають праведники?
- Чому праведні люди обрали шлях праведності?

Книгу Йова можна розділити на три частини:

- Пролог (розділи 1–2) “вмикає світло над сценою” і представляє фавулу цієї історії.
- Поетична частина (розділи 3:1–42:6) складається з бесід, що їх ведуть Йов та його друзі, обговорюючи причини таких тяжких страждань Йова.
- Епілог (42:7–17) описує мирські й духовні благословення, [що їх врешті отримав Йов] від Господа.

Більш докладну інформацію можна знайти в Путівникові по Писаннях, “Йов, книга Йова”.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

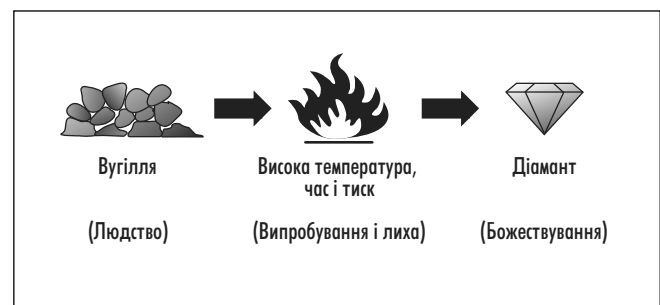
- Сатана—це реальна особа. Він перебуває тут на землі, і йому дозволено спокушати нас, але якщо ми не піддаємося його впливу і слідуємо за Спасителем, він не зможе здолати нас (див. Йов 1:7, 12–22; 2:2, 6–10; див. також УЗ 10:22–27, 43).
- Розуміння плану спасіння і спокутної жертви Ісуса Христа допоможуть нам розуміти і краще зносити випробування й незгоди смертного життя (див. Йов 1:21–22; 2:10; 5:6–11; 7:1–5; 19:25–26; 38:4–7; 42:1–6).
- Ми повинні бути цілісними в усьому, що означає: ми повинні жити згідно з нашими нормами і не втрачати віри в Господа, що б не трапилося (див. Йов 2:7–10; 13:15; 19:25–26; 27:1–6; див. також Мосія 23:21–22; УЗ 124:15, 20).

- Ми маємо підбадьорювати, втішати та зміцнювати тих, хто страждає (див. Йов 2:11–13; 6:14; 30:25; див. також Мосія 18:8–9).
- Якщо ми [смирено] приймаємо Господні покарання, то зможемо стати кращими людьми і знайти більше щастя (див. Йов 5:17–18; 34:31; див. також Псалом 94:12; Євреям 12:6; УЗ 136:31).
- У смертному житті праведники іноді зносять великі страждання, а злочестиві, здається, процвітають. Великі благословення приходять до тих, хто успішно витримує свої незгоди, а злочестиві отримують те, на що вони заслуговують (див. Йов 6:24; 10:15; 12:6; 20:4–5; 21:7–14; 24:13–24; 27:8–23; 28:12–13; 42:5–17; див. також Псалом 7:7–20; Малахія 3:14–18; УЗ 101:4–5; 122:5–7).
- Через Воскресіння Ісуса Христа ми всі знову будемо жити після смерті (див. Йов 19:25–27; див. також 1 Коринтянам 15:21–22; Алма 11:42–44).
- Якщо ми буде робити те, що є правильним, наші випробування принесуть нам великі благословення (див. Йов 19:26–27; 23:10–12; 42:9–17; див. також УЗ 98:1–3).
- Боже знання і Божа сила є вічними. Смертний, обмежений розум не здатен усвідомити необмежений розум Бога (див. Йов 38:1–42:3).

Рекомендації для навчання

 Йов 1–42. У смертному житті праведники іноді зносять великі страждання. Великі благословення приходять до тих, хто успішно зносить усі незгоди. (75–90 хвилин)

Принесіть на урок шматок вугілля або намалюйте на дошці наступну діаграму (чи покажіть цю діаграму, намальовану на прозорій плівці, через проектор). Робіть написи під час обговорення.

Спитайте учнів, що може перетворити вугілля на діамант. Робіть написи в середньому стовпчику по мірі того, як вони даватимуть відповіді. Спитайте:

- Чи кожен шматок вугілля стає діамантом?

- Чому ні? (Деякі шматки вугілля не піддають протягом необхідного часу впливу високої температури та тиску, а деякі—не витримують цього впливу).

Напишіть під словами *вугілля* та *діамант* слова *Людство* і *Божествовання*. Спитайте учнів:

- Якщо вугілля перетворюється на діаманти через тривалий вплив високої температури та тиску, то що є необхідним, аби недосконала смертна людина уподібнилася Богові?
- Чи всі люди уподібняться Богові?
- Чому ні?

Попросіть учнів прочитати цей вислів Президента Бригама Янга:

“Джозеф [Сміт] не зміг би вдосконалюватися,— навіть якби він жив тисячу років,—якби його не переслідували. Якби він жив тисячу років, і вів свій народ, і проповідував євангелію без переслідувань, він не досяг би тієї досконалості, якої він досяг у віці тридцяти дев’яти років” (*Discourses of Brigham Young*, sel. John A. Widtsoe [1954], 351).

Спитайте учнів:

- Чому важкоатлети по мірі свого спортивного прогресу збільшують вагу своїх штанг?
- Чи важче підіймати штангу, на яку нависили додаткову вагу?
- Чи додаткова вага для них—це погано?
- Якщо вони постійно додаватимуть вагу—це робитиме їх сильнішими чи слабкішими?
- Назвіть деякі приклади “додаткової ваги”, тобто випробувань або незгод, що їх нам іноді доводиться нести в цьому житті і які є необхідними для нашого духовного зростання? (Наприклад, хвороби, розчарування, життя без батька або без матері, нестача бажаних здібностей або талантів).

Скажіть учням, що Йов був людиною, який ніс велику “додаткову вагу”. Попросіть їх звертати увагу на те, що саме дозволило Йову успішно витерпіти всі свої незгоди.

Попросіть учнів прочитати Йов 1:1–19 і 2:7–10. Спитайте учнів, які благословення Йов мав до своїх випробувань і запишіть їх на дошці. Потім спитайте:

- Скільки цих благословень він втратив?
- Які саме з незгод, на вашу думку, Йову було зносити найтяжче?

- Чому, на вашу думку, випробування та незгоди є частиною Батькового плану щастя?

Прочитайте Йов 10:15–16 і 28:12–13 і скажіть учням, що Йов хотів дізнатися, чому на його долю випали ці випробування. Попросіть учнів згадати якусь праведну людину, яка багато страждала в житті. Спитайте: Чи ви колись дивувалися, чому Бог не використовує Свою силу, щоб зупинити всі страждання? Напишіть на дошці наступні запитання:

- Чому з добрими людьми трапляються біди?
- Які благословення приходять за те, що [люди] у праведності терплять випробування?

Попросіть учнів дослідити наступні уривки з Писань і обговорити причини того, що праведників іноді спіткають незгоди:

- Буття 22:1–2; Авраам 3:24–25 (щоб випробувати [міру] послушності)
- Йов 1:14–15, 17; Алма 14:8–11; 60:12–13 (щоб не порушувати свободу вибору злочестивих, так щоб їхнє засудження було праведним)
- Євреям 5:8; Учення і Завіти 122:7; 136:31 (щоб уможливити особисте зростання і розвиток)
- Йов 1:18–19; Іоанн 9:2–3; 2 Нефій 2:11 (страждання є природним наслідком перебування в цьому смертному житті)

Попросіть учнів прочитати Алма 62:41 і визначити дві різні людські реакції на незгоди. Нехай учні прочитають наступні уривки з Писань і обговорять благословення, які приходять до тих, хто успішно витримує свої випробування:

- Йов 42:5; Филип’янам 3:8–10 (приходить глибше розуміння [особистості] Спасителя)
- 2 Нефій 2:11 (приходить розуміння істинної радості та щастя)
- Учення і Завіти 58:2–4 (дарується вічне життя)

Прочитайте Йов 42:10–17 і порівняйте благословення, що їх Йов отримав у кінці своєї історії, з тими благословеннями, які він мав на її початку. Напишіть на дошці перелік цих “кінцевих” благословень поруч з переліком “початкових” благословень Йова. Будьте обережними і не применшуйте горе та біль, що зніс Йов, втративши “початкові” благословення. Його “кінцеві” благословення були великими, але Йов продовжував страждати.

Допоможіть учням зрозуміти наступне. Хоч ми й знаємо про причини та благословення незгод і це може допомогти нам краще зносити деякі з них, буває так, що невинні страждають і цьому не можна знайти жодного адекватного пояснення. Але те, що ми не

знаємо причини наших страждань, може бути насправді частиною випробування. Поділіться наступним висловом старійшини Гарольда Б. Лі, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Чим складнішими стають обставини нашого життя і ситуація у світі, тим важливішим є для нас ясне й незмінне усвідомлення цілей та принципів євангелії Ісуса Христа. Функція релігії полягає не в тому, щоб відповідати на всі питання стосовно Божого морального правління всесвітом, а в тому, щоб допомогти людині (через віру) мати сміливість іти вперед попри ті запитання, відповіді на які вона ніколи не отримає в цьому нинішньому стані [буття]” (in Conference Report, Oct. 1963, 108).

Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 76:5–7. Спитайте:

- Як ці вірші можуть додати впевненості тим, хто страждає, не знаючи причини своїх страждань?
- Що в цих віршах говориться про те, що нам слід робити, аби отримати знання від Бога?

Попросіть учнів згадати, коли в їхньому житті востаннє траплялося щось негативне і те, як вони реагували на ту подію. Знайдіть, як Йов реагував на свої випробування, прочитавши наступні уривки з Писань: Йов 1:21; 2:10; 13:15; 19:25–26; 23:10; 27:4. Обговоріть з учнями причини того, що Йов, стикнувшись з такими стражданнями, не поставився до [Бога] негативно. Поділіться наступним висловом старійшини Ніла А. Максвелла:

“Духовна сила, що підтримує нас, вимагає міцї— тієї міцї, яку можна здобути, бенкетуючи євангелією Ісуса Христа, [вивчаючи її] регулярно, глибоко, заглиблюючись у неї. Якщо ми з вами не будемо насичуватися на євангельському бенкеті, який Бог щедро накриває для нас, ми будемо уразливими, а не стійкими” (“If Thou Endure Well” [fireside address at Brigham Young University, 2 Dec. 1984], 5).

Прочитайте Учення і Завіти 121:7–8. Спитайте учнів, що Господь обіцяв тим, хто добре зносить бідкування та незгоди.

Йов 2:11–13. Ми повинні допомагати підтримувати, втішати та зміцнювати тих, хто страждає. (15–20 хвилин)

Спитайте учнів, чи знають вони когось, хто пережив трагедію. Що вони або хтось інший робили,

намагаючись допомогти тій людині. Знайдіть, що сталося з Йовом у Йові 1–2. Прочитайте Йов 2:11–13 і знайдіть, що хотіли зробити для Йова його друзі. Прочитайте Мосія 18:8–9 і обговоріть, що в цих віршах може бути доречним для тієї ситуації.

Попросіть кількох учнів прочитати наступні вірші і знайти, що казали Йову його друзі, намагаючись допомогти йому: Йов 4:7–8; 8:6, 20; 11:3–6; 15:20; 18:5–6; 20:5, 29; 22:5, 23; 34:35–37. Спитайте:

- Яку причину Йовових нещасть висували його друзі?
- Якби ви почули це від своїх друзів, чи втішило б це вас?
- Прочитайте Йов 16:1–2. Як Йов поставився до того, що йому сказали друзі?

Прочитайте Йов 9:13, 17, 22; 12:6 і 21:7–13, аби знайти слова, якими Йов відповів своїм друзям і які допомагають нам зрозуміти, чому ми не можемо казати, що нещастя—це [завжди] наслідки гріхів. Прочитайте Йов 1:1 і нагадайте учням, якою людиною був Йов. Спитайте:

- Що є повчального в помилках, що їх припустилися Йовові друзі?
- Що мали б робити й говорити Йовові друзі?

Закличте учнів знаходити тих, хто переживає негаразди, і втішати та зміцнювати їх у випробуваннях.

Йов 19:25–26. Розуміння плану спасіння і спокотної жертви Ісуса Христа допоможе нам розуміти і краще зносити випробування та незгоди смертного життя. (10–15 хвилин)

Заспівайте гімн “Живе, живе Спокутар мій” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 38). Повторіть фразу “Живе—і відлітає страх!” Поговоріть про те, чому усвідомлення того, що наш Викупитель живе, дає нам заспокоєння.

Нагадайте учням Йовові страждання і поясніть, чому він потребував заспокоєння. Напишіть на дошці послання на наступні уривки з Писань. Попросіть учнів прочитати їх і знайти, як сам Йов пояснював свою спроможність успішно витримати випробування.

- Йов 1:20–21 (все, що ми маємо, приходиться від Бога, і випробування не виправдовують нас, якщо ми відвертаємося від Нього)
- Йов 2:10 (випробування—це просто складова частина смертного життя)
- Йов 13:15 (ми повинні довіряти Богу, особливо тоді, коли знайти причину наших страждань здається неможливо)
- Йов 19:25 (ми повинні розглядати наші випробування у більш масштабній перспективі—перспективі плану спасіння)

- Йов 23:10 (випробування зрештою підуть нам на користь)
- Йов 27:4–6 (наша відданість Богу не повинна залежати від обставин)
- Йов 42:7–12 (Господь справедливий, і Він благословить праведних)

Попросіть учнів прочитати Матвій 11:28–30 і обговорити ті різні тягарі, які падають людям на плечі. Прочитайте Алма 7:11–13. Попросіть учнів написати, що вони відчувають, знаючи, що Ісус досконало знає всі їхні страждання—якими б вони не були.

Йов 19:25–26 (Опанування Писань).
Через Воскресіння Ісуса Христа всі смертні люди також будуть воскресені.
 (5–10 хвилин)

Допоможіть учням завчити напам'ять Йов 19:25–26.

Розділіть учнів на групи і дайте їм по п'ять хвилин, щоб вони знайшли якомога більше уривків з Писань, у яких ідеться про воскресіння. Попросіть групи поділитися своїми знахідками і тим, що вони пізнали з тих уривків. Запропонуйте учням вписати у свої примірники Писань, поруч з Йовом 19:25–26, деякі важливі посилання на Писання, які вони знайшли.

Псалми 1–150

Вступ

Перед тим, як почати вивчення книги Псалмів, прочитайте додатковий розділ Ж, “Стили гебрейської літератури” в підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. Зрозумівши природу гебрейської поезії, ви будете набагато вище цінувати псалми. Псалми є збіркою гебрейських поезій та пісень, деякі з яких використовувалися під час офіційних священних церемоній (літургій) у скинії та в храмі. Деякі були написані у формі подяки Богові; інші—як молитви. Деякі, очевидно, співалися під акомпанемент музичних інструментів, а деякі проказувалися як монотонні ритуальні речитативи без акомпанементу (див. Путівник по Писаннях, “Псалми”; див. також статтю “Хто написав Псалми?” у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова*, с. 310).

Назва *Псалми* прийшла з Септуагінти (грецького перекладу Біблії) і означає “пісні”. Гебрейська назва Псалмів—Тегіліїм, що означає “подяки” або “пісні подяки”. Для євреїв Псалми були [збіркою] церковних гімнів. Це може пояснити той факт, що цю книгу цитують у Новому Завіті частіше, ніж будь-яку іншу старозавітну книгу.

За традицією, євреї ділять 150 псалмів на п’ять окремих книг. У нашій Біблії вони були б розділені таким чином:

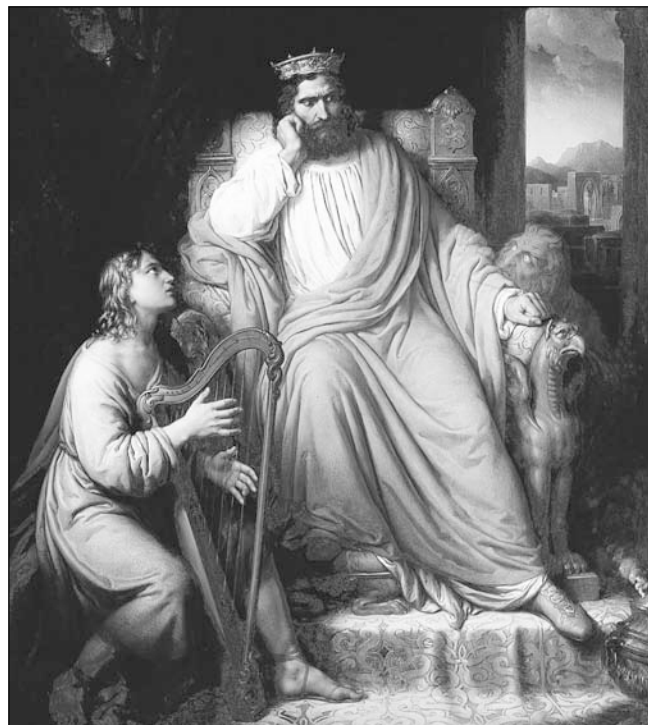
1. Псалми 1–41
2. Псалми 42–72
3. Псалми 73–89
4. Псалми 90–106
5. Псалми 107–150

У кінці кожної частини вміщено *доксологію*, або урочисте проголошення Божої влади та слави (див. Псалми 41:14; 72:19; 89:53; 106:48). Псалом 150 сам по собі є доксологією; у ньому використовується гебрейське слово *Алілуя* (славте Господа) на початку і в кінці; крім того, одинадцять разів використовується слово *хвалите*. Це доречне закінчення книги Тегіліїм, або пісень хвали.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь часто дає згадані далі благословення тим, хто покладає на Нього свою віру й надію:

- а. Він захистить, оборонить, і визволить їх (див. Псалми 4:2, 4, 6–7; 5:2–4, 12–13; 7:2–3, 11; 18:2–7, 31–33; 20:7–10; 23:4–5; 37:39–40; 56; 71:1–5; 143:9–12; 145:18–20; див. також Мосія 7:33).
 - б. Він вестиме їх за допомогою Свого світла (див. Псалми 4:6–7; 18:29; 27:1; 37:3–6; 143:6–10; див. також Іоанн 8:12).
 - в. Він буде милостивим до них і простить їх (див. Псалми 6:2–10; 13:6; 23:3, 6; 25:1–13; 51; 103:17–18; див. також Алма 12:33–34; 34:15–18).
 - г. Він поставиться до них з розумінням і зміцнить їх, коли вони страждатимуть (див. Псалми 6:3–11; 22:1–5; 23; 25:15–22; 28:6–9; 38:9–16; 40:2–5, 12–14, 17; 57:2–4; 61; 63:2–9; 69:2–21, 30–37; 86; 130; 142; 146:5–9).
 - д. Він увінчає їх честю і славою (див. Псалми 8; 24:3–6; 73:24; 82:6; 84:12–13; 106:1–5; див. також 1 Петра 5:1–4; УЗ 76:92–95; 109:76).
- Багато псалмів містять у собі месіанські пророцтва або описання життя Ісуса Христа та Його священнослужіння (див. Псалми 22; 110; 118).
 - Гріх приносить сум і розпач, а послухність та дотримання заповітів приносить спокій розуму і серця (див. Псалми 23–25; 34; 51).
 - Музика може бути для нас формою поклоніння Богові; вона може наставляти нас і допомагати відчувати Духа.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Псалми 23; 42; 51; 73; 137; 145. Псалми виражають широкий спектр людських емоцій. (15–20 хвилин)

Можна програти для учнів уривки музичних творів різного стилю (наприклад, мінорна пісня, пісня радості, військовий марш, священний гімн). Під час виконання кожного фрагменту запитуйте ваших учнів:

- Які емоції, на вашу думку, виражає ця музика?
- Що ви відчуваєте, слухаючи цю музику?

Поясніть, що музика може [породжувати в наших серцях] різні емоції. Спитайте:

- Чому слід цінувати цю силу музики?
- Чи можна вважати цю силу впливати на емоційну сферу людини небезпечною?

Поясніть учням, що псалми писалися як текст до музики. Музика до псалмів не збереглася, але ми можемо відчувати емоції автора, читаючи слова. Попросіть усіх учнів (або розділіть їх на групи) прочитати Псалми 23; 42; 51; 73; 137 і 145 та обговорити, які емоції, на їхню думку, виражено у словах цих псалмів. Попросіть учнів пригадати часи, коли вони плекали надії, впадали в розпач, смуток, мали сумніви, дозволяли собі гніватися, раділи, відчували вдячність. Спитайте:

- Що саме відбувалося у вашому житті, коли ви мали такі почуття?
- Як послання цих псалмів можуть допомогти вам?

Попросіть учнів поділитися своїми почуттями стосовно того псалма, який вразив їх найбільше або став великим благословенням у їхньому житті.

 Псалом 24:3–4 (Опанування Писань). **Господь установив норми гідності, яких нам необхідно дотримуватися. Вони є вищими за мирські норми і приносять великі благословення. Ці норми не є просто “бажаними”, і їх не можна змінювати.** (15–20 хвилин)

Прочитайте учням описання сновидіння, що його мав Президент Джозеф Ф. Сміт:

“Мені снилося, що я [кудись] подорожую. Я відчував, що маю поспішати—поспішати щосили, бо я боявся, що можу спізнитися. Я йшов так швидко, як тільки міг, не думаючи ні про що інше, крім того, що в мене був маленький паунок, [тобто] хустка, у яку був замотаний цей паунок. Поспішаючи щодуху, я не замислювався над тим, що то був за паунок. Зрештою я

наблизився до чудової оселі (якщо можна назвати це оселею). Вона здавалася надто великою, надто чудовою, щоб бути витвором [людських] рук, але я, здавалося, знав, що прямував саме сюди. Наближаючись до неї так швидко, як тільки міг, я побачив напис “Ванна”. Я швидко повернувшись туди, знайшов ванну і швидко й начисто помився. Я розв’язав свій маленький паунок і знайшов там чисті білі шати—те, чого в мене давно вже не було, бо люди, серед яких я жив, не дуже переймалися чистотою [одягу]. Але мої шати були чистими, і я вдягнув їх. Тоді я поспішив до того, що мало вигляд великого отвору, або дверей. Я постукав, і двері прочинилися. За ними стояв чоловік. Це був пророк Джозеф Сміт. Він подивився на мене з виразом легкого невдоволення, і першими його словами були: “Джозеф, ти спізнюєшся!” Але я зібрався з духом і сказав:

“Так, але я—чистий, я—чистий!”

Він стиснув мою руку і втягнув мене всередину, а після цього зачинив ці великі двері. Я відчував дотик його руки настільки реально, як наскільки реально можна відчувати дотик людської руки. Я впізнав його, і коли я ввійшов, то побачив свого батька, а ще Бригама, Хібера, Уїлларда, а також інших добрих людей, які стояли один за одним. Своїм поглядом я немовби пронизував цю долину, і здавалося, що вона заповнена сонмами людей, але в безпосередній близькості до мене були ті, кого я знав. Там була моя матір; вона сиділа з малою дитиною на руках; і я міг назвати імена всіх тих, хто сидів там, і хто, здавалося, був серед обранців—серед тих, кого було піднесено” (*Gospel Doctrine*, 5th ed. [1939], 542).

Обговоріть з учнями такі запитання:

- Про яку міри чистоти, на вашу думку, говорив Президент Сміт?
- Чому чистота є настільки важливою?

Прочитайте з учнями Псалом 24:1–5 і спитайте їх, як вони розуміють фрази “гора Господня”, “чисті руки” та “чистеє серце”. Розкажіть наступну історію, що її розказав старійшина Даллін Х. Оукс:

“Якщо ми творимо добро і утримуємося від творіння зла—у нас чисті руки.

Якщо в нас праведні мотиви, якщо ми гонимо від себе заборонені бажання та думки—тоді в нас чисті серця” (*Pure in Heart* [1988], 1).

Попросіть учнів знайти в Путівникові по Писаннях статті “Чистий, Очистити, Очищення”. Там вони знайдуть посилання на ті уривки з Писань, де пояснюється, як саме можна очиститися, або напишіть на дошці наступні посилання на Писання. Нехай учні дослідять їх і знайдуть, як саме Господь радив нам очищатися: Псалом 1; Ісая 1:18; Іоанн 15:1–4; Мосія 4:2; Геламан 3:35; Мороній 7:48; 10:32–33; УЗ 88:74, 85–86.

Псалми 1–150. У деяких псалмах є пророцтва про життя і місію Спасителя. На сповнення цих пророцтв щодо місії Спасителя вказували як на доказ того, що Він істинно був Сином Бога. (20–25 хвилин)

Скажіть учням, що ви вибрали одного з них. Нехай вони спробують відгадати, кого саме було обрано на підставі підказок, які ви їм даватимете. Поясніть, що проводите цю вправу для того, щоб визначити цього “обраного” учня, використавши найменшу кількість підказок. Кожен учень отримає [лише] одну підказку. Скажіть учням, щоб вони не висували свою версію, поки вони не будуть більш-менш упевненими, хто саме є цим “обраним” учнем. Не кажіть їм, кого ви обрали, поки не буде використано всі підказки.

Починайте давати підказки з найбільш загальних (наприклад “цей учень—хлопець”, “на зріст він вищий, ніж півтора метри”, або “у нього світле волосся”). Тоді дайте їм більш конкретні, хоч і неочевидні, підказки, що стосуються зовнішності того учня. (Можна поговорити з батьками цього учня, щоб мати підказки, які є не такими очевидними, наприклад, які він має хоббі, досягнення або сильні духовні якості). Коли “обраного” учня буде визначено, спитайте учнів:

- Коли саме вам стало ясно, хто це?
- Які підказки були найкориснішими? Чому?

Скажіть учням, що у Псалмах є багато пророцтв, або підказок, що вказують на Спасителя. Вони давалися для того, що люди могли визначити, Ким Він буде і де має народитися. Напишіть на дошці посилання на Писання з першого стовпчика наступної таблиці. Прочитайте деякі з уривків і попросіть учнів знайти, які саме підказки вказують на Спасителя. Після кожного пророцтва обговорюйте, наскільки очевидними ці підказки могли бути для людей у новозавітні часи. Поставте їм такі запитання:

- Якби ви були сучасниками Спасителя, чи змогли б ви розпізнати, Ким Він насправді був, використавши підказки з цього переліку?
- Чому, на вашу думку, так багато людей не визнали те, як Спаситель виповнював ці пророцтва?

Псалми	Месіанське пророцтво	Здійснення
Псалми 16:9–10	Христос воскресне	Дії 13:34–37
Псалми 22:2	Він відчуватиме, що Його залишили	Матвій 27:46
Псалми 22:7–8	З Нього глузуватимуть	Матвій 27:43
Псалми 22:17	Його руки й ноги буде проколено	Іоанн 20:24–27
Псалми 22:19	Його мучителі кидатимуть жереб, хто забере Його одяг	Матвій 27:35
Псалми 31:6	Він віддасть дух у руки Бога	Лука 23:46
Псалми 34:21	Жодну з Його кісток не буде зламано	Іоанн 19:31–33, 36
Псалми 41:10	Його зрадять	Іоанн 13:21–27
Псалми 65:8	Він втихомирюватиме море	Матвій 8:26; Лука 8:24
Псалми 68:19	Він буде вознесений	Ефессянам 4:7–10
Псалми 69:22	Йому даватимуть жовч і оцет	Матвій 27:34; Іоанн 19:28–30
Псалми 91:11–12	Його захищатимуть ангели	Матвій 4:5–6; Лука 4:10–11
Псалми 110:1, 4	Він сяде по Божій правиці—і буде священиком навіки	Матвій 22:41–46; Євреям 5:1–6
Псалом 118:21–22	Його буде відкинуто, але Він стане наріжним каменем	Лука 20:9–19

Прочитайте з учнями ті уривки з Писань, посилання на які дано в цій таблиці, які показують здійснення пророцтв. Запропонуйте учням вписати у свої примірники Писань перехресні посилання на Псалми. Спитайте:

- Наскільки точно здійснилися ці пророцтва?
- Чому важливо було, щоб вони здійснилися точно?

Поділіться своїм свідченням про місію Ісуса Христа і про те, що пророки заздалегідь знали про події, що мали статися в Його житті. Спитайте учнів: Що це може сказати нам про те, як наш нинішній пророк може допомогти нам готуватися до Другого пришествя Спасителя?

Псалми 1–150. Наші сьогоденні гімни є подібними до давніх псалмів.

(35–55 хвилин)

Ми можемо поклонятися Господу і через доречну музику, яка може допомогти нам відчувати Дух. Попросіть кількох учнів розповісти про свій найулюбленіший гімн, пояснивши, чому він їм подобається. Прочитайте вірші цих гімнів або заспівайте їх з учнями і поговоріть про те, які відчуття приходять до них після співу гімнів. Прочитайте Учення і Завіти 25:12. Спитайте, чому спів гімнів є одним із способів поклоніння Господу. Скажіть учням, що Псалми були для давньої Церкви тим, чим для нас є наші гімни.

Порівняйте свідчення про Небесного Батька та Ісуса Христа з наших гімнів і свідчення з деяких Псалмів. Наприклад можна порівняти Псалом 23 і гімн “The Lord Is My Shepherd” (*Hymns*, no. 108), написаний по мотивах цього псалма. Можна також порівняти псалом і гімн, об’єднані однаковою ідеєю, але неоднакових текстуально, наприклад, Псалом 137 і гімн “I Believe in Christ” (*Hymns*, no. 134).

Гімни допомагають зосередити розум і серце на Спасителі, в той час як деякі жанри мирської музики можуть віддалити нас від Нього. Прочитайте 1 Самуїлова 16:23 і спитайте:

- Як впливала на Саула добра музика?
- Чи наш сьогоднішній спів у класі продемонстрував, що музика має силу надихати та підносити нас?
- Якщо доречна музика може привертати наші серця до Спасителя, то чи доречно буде припустити, що недоречна музика може запросити в наше життя зло?
- Як можна визначити, яка саме музика є доречною? (див. Мороній 7:15–19; УЗ 50:23; Уложення віри 1:13).

Обговоріть наступні чотири принципи, які можуть допомогти визначити ту музику, що збільшує нашу духовність і приводить нас до Христа:

- Тексти мають доносити позитивні та здорові ідеї.
- Ритм, візерунок ударних, гучність та інтенсивність мають бути такими, щоб це запрошувало Дух і допомагало нам очищувати наші думки.
- Назва ансамблю або імена виконавців, а також оформлення аудіоносія не повинні нести в собі елементів порнографії або злочестя.
- Будь-який матеріал (наприклад відеороліки), який використовується для реклами цієї музики, не повинен бути недоречним.

Попросіть учнів подумати про те, чи наближають їх до Христа музичні записи, які в них є. Закличте учнів слухати таку музику, яка може благословити їхнє життя, і уникати такої музики, що є образливою для Духа. Поділіться з учнями наступним проголошенням Першого Президентства:

“Натхненна музика—дуже важлива частина наших Церковних зборів. Гімни запрошують Духа Господа, викликають почуття благоговіння, об’єднують нас як членів Церкви і дають можливість принести хвалу Господу.

Деякі з найвеличніших проповідей виголошуються через спів гімнів. Гімни спонукають нас до покаяння і добрих справ, зміцнюють свідчення і віру, заспокоюють стомлених, втішають у горі й надихають нас терпіти до кінця” (*Hymns*, ix).

Прочитайте наступні слова старійшини Далліна Х. Оукса:

“Спів гімнів є одним з найкращих способів настроїтися на спілкування з Духом Господа.

Спів гімнів є одним з найкращих способів пізнавати вчення відновленої євангелії.

Нам слід звертатися до гімнів, коли ми потребуємо духовної сили й натхнення.

Ми—ті, хто “відчували бажання співати пісню викупительної любові” (Алма 5:26),—маємо не спиняти свого співу, щоб підійти ще ближче до Того, хто надихає священну музику і дав заповідь, щоб її використовували для поклоніння Йому. Будьмо старанними в цьому—це моя смиренна молитва” (in Conference Report, Oct. 1994, 10, 13; or *Ensign*, Nov. 1994, 10, 13).

Можна також зачитати вислів старійшини Брюса Р. Макконкі у вступі до розділу “Псалми” у підручнику *Старий Завіт: Буття–2 Самуїлова* (с. 309).

Приповісті 1–31

Вступ

Книга Приповістей є збіркою коротких, насичених афоризмів, [які розкривають характер смертної людини]. Це третя з поетичних книг Старого Завіту. Книги Йова, Псалмів, Приповістей та Еклезіяста іноді називають “літературою мудрості”. У цих книгах вміщено менше того, що стосується божественних одкровенень, але щодо людської мудрості, тут більше, ніж у законі, історичних книгах та писаннях пророків (див. “Як скомпоновано Старий Завіт?” с. 8; Путівник по Писаннях, “Приповісті, книга Приповістей; вступ до розділу “Приповісті” у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 13).

Приповісті здебільшого є простими і ясними. Ось приклади сучасних приповістей: “Копійку зберіг—копійку заробив”, “Курчат рахують восени” або “Без поту на чолі не буде хліба на столі”. Деякі приповісті є не такими простими та ясними. Слово *приповість* є перекладом гебрейського слова *машал*, що означає “те, що представляє”, або “те, що є подібним”.

В інших книгах Писань також зустрічаються приповісті (див. 1 Самуїлова 24:13; Йов 28:28; Єзекїїл 18:2).

Спаситель навчав, також використовуючи приповісті (див. Лука 4:23; Іоанн 16:25). Приповісті Старого Завіту можуть стати джерелом натхнення, поради та проводу для тих, хто читає та обдумує вміщені в них послання мудрості. Вивчаючи Приповісті, думайте про те, як вміщені в них послання можуть бути застосовані до сьогоденного життя. Якщо замінювати [в тексті Приповістей] давні порівняння на сучасні, ми часто будемо бачити, що ці послання мудрості є не менш доречними тепер, ніж вони були в давнину.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Ми повинні старанно шукати мудрості від Бога, щоб мати собі провід у житті (див. Приповісті 1:1–7; 2:1–12; 3:13–20; 4:7–8; 16:16).
- Господь буде скеровувати життя для тих людей, які покладаються на Нього (див. Приповісті 1:24–33; 3:5–7).
- Господу подобаються ті, хто виявляє до Нього благоговіння і є цнотливим, мудрим і старанним (31:10–31).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 20, “Надійся на Господа”—тут використано три аналогії, щоб показати, як важливо довіряти Господу (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Приповісті 1–31. Мудрість, яку несе книга Приповістей допоможе нам приймати рішення, відповідати на запитання та розуміти важливі істини. (25–30 хвилин)

Попросіть учнів згадати про те, як їм доводилося долати серйозну кризу, приймати рішення або вирішувати проблему. Потім спитайте:

- Чи ви схильні до того, щоб вирішувати такі проблеми самотужки, чи варто попросити, щоб хтось допоміг порадою чи настановою?
- Кому ви повіряєте свої найскладніші проблеми? Чому?
- Чи ви намагаєтеся втілювати їхні поради, чи ігноруєте їх?

Допоможіть учням зрозуміти, що книга Приповістей є збіркою мудрих висловів, багато з яких було надихнуто Господом. Ці мудрі вислови можуть допомогти нам у вирішенні багатьох проблем. Прочитайте Приповісті 1:1; 10:1; 25:1; 30:1 і 31:1 і знайдіть, хто написав більшу частину книги Приповістей. Прочитайте 1 Царів 4:29–34 і знайдіть, скільки приповістей написав Соломон.

Поділіться з учнями інформацією зі вступу і поговоріть про те, що саме в книзі Приповістей є цінним. Попросіть їх прочитати Приповісті 1:1–7; 2:1–12; 3:13–20; 4:7–8 і 16:16. Спитайте:

- Що в цих віршах говориться про цінність мудрості?
- Чому важливо з мудрістю приймати щоденні рішення?
- Чому вказівки Господа стосовно [вирішення] наших проблем завжди є мудрими порадами?

Книга Приповістей багата на мудрість. Попросіть кожного з учнів вибрати (або призначте самі) окремих розділ з Приповістей. Нехай вони прочитають і виберуть одну приповідь, що містить у собі корисну ідею або положення вчення, і поділяться цим з класом. Попросіть їх прочитати цю приповідь вголос і сказати, чому вони вважають її доречною для нас. [Нехай вони також скажуть], які благословення принесе дотримання цієї приповісті.

Приповісті 1–31. Кожний має мудрість, цінність якої заслуговує на те, щоб

поділитися нею з іншими людьми. (25–30 хвилин)

Попросіть учнів згадати їхню улюблену надихаючу цитату, яку вони завчили або записали. Спитайте:

- Як часто ви згадуєте цю цитату?
- Як вона допомагала вам?

Поясніть, що книга Приповістей містить багато добре відомих уривків, ідеї яких корисно втілювати в житті. Попросіть учнів скласти свою власну приповідь за наведеним нижче простим зразком, що його описав старійшина Бойд К. Пекер:

“Коли Ісус виступав у ролі вчителя, Йому доводилося навчати аудиторію, що складалася з неписьменних [слухачів], невидимим, невідчутним на дотик ідеалам євангелії. Навчаючи вірі, любові, братству та покаяттю, Він застосовував техніку уподібнення невідчутних на дотик, невидимих ідеалів добре знайомим, звичайним для Його учнів предметам. Це називається “апперцепція”. Ось її формула:

“ _____
подібний/подібна/подібне/подібні до
_____”.

На першому вільному місці напишіть ідею або ідеал, який ви маєте розкрити в навчанні. Наприклад, ВІРА.

“Віра подібна до _____”.

А тепер використайте свою уяву і подумайте про відчутний на дотик і знайомий вашим учням предмет, який можна уподібнити вірі. Чим більш домашнім, звичайним і простим буде цей предмет, тим кращою буде ваша ілюстрація. Можливо, ви використаєте це уподібнення: *ВІРА* подібна до *НАСІННЯ*. Віра дійсно подібна до насіння— щонайменше, Алма так вважав. . . (Алма 32:28–29).

Коли ви уподібноли віру до якогось відчутного на дотик предмета, можна змалювати її, описувати, виміряти; можна говорити про її розмір, форму, колір та вигляд поверхні” (*Teach Ye Diligently*, 28–29).

Закличте учнів творчо підійти до написання власних приповістей. Попросіть їх поділитися деякими створеними ними приповідями з класом.

Приповіді 3:5–6 (Опанування Писань). Господь скеровує шляхи тих, хто покладається на Нього. (30–35 хвилин)

Попросіть учнів написати імена трьох людей, на допомогу яких вони б розраховували найбільше, якби стикнулися з серйозною проблемою. (Наприклад, якби

їхньому життю щось загрожувало, або якби в них були проблеми з законом). Попросіть їх біля кожного імені написати, чому вони відчувають, що на цю людину можна покластися. Попросіть кількох учнів (якщо вони згодні це зробити) розповісти про вибраних ними людей і пояснити причину свого вибору. Попросіть учнів прочитати Приповіді 3:5–6. Спитайте:

- На кого, згідно з цими віршами, нам слід покладатися?
- Яке обіцяння дано в цих віршах тим, хто покладається на Господа?
- Які інші вимоги в них перелічені?
- Наскільки необхідною для вас є можливість отримувати вказівки від Господа?

Якщо учні ще не вписали ім'я Ісуса Христа у свої переліки, попросіть їх це зробити. Попросіть їх прочитати наступні уривки з Писань і написати, чому Він є гідним нашої довіри: 2 Нефій 2:5–8; Мосія 3:5–11; Алма 7:11–13; Мойсей 1:39. Спитайте учнів, чи можна порівняти причини, з яких ми довіряємо Христу, з причинами, з яких ми довіряємо іншим людям, яких вони включили у свої переліки. Поділіться своїм свідченням про те, що Спаситель любить кожного з них і що вони можуть покладатися на Нього.

Під час вивчення Приповістей 3:5–6 важливо допомогти учням зрозуміти, як саме Господь сповнює своє обіцяння скеровувати наші шляхи і які засоби Він використовує для цього. Скористайтеся з трьох наступних порівнянь, аби допомогти їм зрозуміти, що Господь скеровує наші шляхи через Святого Духа, Писання або живого пророка.

1. Порівняйте спонукання Святого Духа з порадою або заохоченням від тих, кого ми любимо. Спитайте:
 - Чому ті, хто люблять вас, дають вам поради?
 - Чи змінюється регулярність їхньої допомоги та підтримки від того, наскільки добре ви прислухаєтеся до них і як саме ви реагуєте на їхню допомогу та підтримку? Чому?

Попросіть учнів прочитати Іоанн 14:26 і Мороній 7:16–19 і знайти, як саме Господь розмовляє з нами. Прочитайте Мосія 2:36–37 і спитайте:

- Що в цьому уривку говориться про те, що станеться, якщо ми будемо ігнорувати Дух Господа?
- Наскільки важливим у вашому житті був для вас провід Святого Духа?
- Як саме той вплив приносив вам мир, захист і щастя?

2. Порівняйте Писання із збірником інструкцій. Спитайте:

- Якби вам довелося вперше у житті складати свій парашут, наскільки б точно ви слідували інструкціям [по укладанню парашута]?

- Які небезпеки чатували б на вас, якби ви нашвидку продивилися ті інструкції?
- Чим Писання є подібними до книги інструкцій?
- Які вказівки від Господа ви отримуєте через Писання?
- Що ви робите, аби вивчення Писань не було для вас поверхневим?

3. Порівняйте живого пророка з провідником, що веде крізь джунглі. Спитайте:

- Наскільки важливо мати провідника, коли мандруєш лісами Амазонки?
- Які саме якості вам хотілося б знайти у вашому провіднику?
- Чим саме живий пророк схожий на досвідченого та обізнаного провідника?
- Як саме дані через живого пророка вказівки від Господа доходять до нас?
- Чому не слідувати його порадам є небезпечним?

Попросіть учнів прочитати Мороній 10:4–5; Учення і Завіти 1:14–18 і 33:16–18. Обговоріть, що вони додають до нашого розуміння того, як потрібно слідувати за Духом,

вивчати Писання і йти за пророком. Попросіть учнів поділитися своїм досвідом отримання вказівок від Святого Духа, Писань або пророка. Спитайте:

- Як той вплив допоміг вам особисто?
- Що саме допомогло вам підготуватися до того, аби почути ці вказівки?

Засвідчіть про те, як Господь благословив ваше життя.

Приповіді 31:10–31. Нам слід одружуватися з тими, чий характер має риси, схожі на риси характеру Христа. (10–15 хвилин)

Попросіть кожного учня уявити, що вони готові одружитися в храмі, а сьогодні ввечері відбудуться заручини. Спитайте: Які риси характеру ви хотіли б мати у своїй “другій половині”? Напишіть названі ними характеристики на дошці під заголовком *Ваш перелік*. Спитайте, чому вони вважають ці характеристики важливими.

Попросіть учнів прочитати Приповіді 31:10–31 і визначити якості праведної жінки. Спитайте, чи підходять ці характеристики для описання праведного чоловіка. Поговоріть про те, чому ці риси характеру є важливими.

КНИГА ЕККЛЕЗІЯСТОВА, АБО ПРОПОВІДНИКА

Екклезіаст 1–12

Вступ

Слово *Екклесіаст* означає: “*Ecclesiastes means* “той, хто скликає збори”. Іноді це слово перекладають як “проповідник”. Книги Екклесіяста разом з Книгою Йова та Приповідями іноді називають “книгами мудрості”. У ці книги включено вчення, які вказують на переваги мудрості над глупотами. Крім того, Екклесіаст—це четверта книга в тій частині Старого Завіту, яку зовуть “поетичною”.

Центральною темою Книги Екклесіяста є твердження, що життя є марним, якщо воно не зосереджене на Богові. Як написав Проповідник, “Підсумок усього почутого: Бога бійся, й чини Його заповіді, бо це належить кожній людині!” (Екклесіаст 12:13).

Більш детальний огляд цієї книги знаходиться в Путівникові по Писаннях, стаття “Екклесіаст”; див. також “Екклесіаст. . . Послання Проповідника у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія*, с. 19).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Мир і тривале щастя знаходять у євангелії Ісуса Христа, а не в земних успіхах чи володіннях (див. Екклесіаст 1:1–3, 12–18; 2:1–11; 12:13–14).
- План спасіння окреслює належний час, або послідовність здійснення всіх Божих цілей. Наслідування Його плану приносить щастя (див. Екклесіаст 3:10–11).

Рекомендації для навчання

Екклесіаст 1–12. Якщо в нашому житті ми не наближаємося до Господа, наше життя буде пустопорожнім. (30–35 хвилин)

Поділіться наступним висловом Президента Спенсера В. Кімбола:

“Якщо спосіб нашого життя не наближає нас до нашого Небесного Батька і до наших ближніх, в нашому житті буде страшена порожнеча” (“The Abundant Life,” *Ensign*, July 1978, 4).

Коротко обговоріть з учнями три наведених нижче ідей, використовуючи запитання, які супроводжують кожну з них:

1. Подумайте про ті різні рішення, які могли б приймати люди, якби вони вірили в те, що їм не доведеться відповідати за свої дії перед Богом або в те, що їх не будуть судити за те, як вони використовували свою свободу вибору.
 - Чи ви вважаєте, що їхні вибори принесли б їм тривале щастя?
 - Чи є кращі мотиви правильного вибору, ніж просто бажання уникнути Божого покарання?
2. Уявіть собі, що після смерті немає життя і що все, що ми переживаємо в житті, закінчується зі смертю.
 - Що могло б відбуватися з людьми несправедливого, неправедного або непослідовного, як на ваш розсуд?
 - Як розуміння Плану спасіння допомагає вам розібратися з усім цим?
3. Подумайте про те, що вважаєте найкращим зі свого майна.
 - Чи ви вважаєте, що матеріальна власність може принести нам щастя?
 - Як довго, здебільшого, триває щастя, викликане володінням речами цього світу?

Поясніть, що запитання, які ви ставили, є подібними до тих, які обговорюють в Екклесіясті. Скажіть учням, що автор книги Екклесіяст, написав більшу частину цієї книги в такому дусі, немовби він вірив у те, що це життя є всім, що існує. Він вживав слово *марнота* протягом усієї книги, описуючи те, що є безглуздом, тимчасовим або таким, що не дає задоволення. Пишучи з таких позицій, він показав, наскільки б розчаровуючим було б життя без євангелії. Його стиль допомагає показати, що життя має небагато сенсу або щастя, якщо тільки ми не служимо

Богу і не готуємося до суду, на який безсумнівно приведуть усіх Божих дітей.

Хоч книгу Екклесіяста поділено на розділи, насправді це одна проповідь. Щоб допомогти учням зрозуміти її послання, опрацюуйте книгу послідовно.

Попросіть учнів прочитати Екклесіяст 2:1–10 і знайти те, чого автор вишукував, намагаючись знайти у чомусь тривале відчуття радості та щастя. Спитайте їх, що вони відчують до того, що він вишукував. Прочитайте Екклесіяст 1:1–3, 14–15; 2:11, 17–18. Запитайте:

- Чому фраза “під сонцем” є хорошим описанням того, що є суєтним?
- Чи ви згодні з висновком, що життя сповнене марнотою—тим, що не приносить тривалого миру та щастя?

Попросіть учнів прочитати вступ до 3-го розділу Екклесіяста в їхніх навчальних посібниках. Спитайте: Яке заспокоєння ви знайшли в тому, чого навчають в Екклесіясті 3:1–8?

Екклесіяст 4–5 навчає того, що творіння добра веде до більшого щастя, ніж творіння зла, навіть якщо людина не вірить у Бога, Його План спасіння або в життя після смерті. Прочитайте Екклесіяст 4:13–5:6 і відшукайте, як у цих віршах викладено цю ідею.

Попросіть учнів прочитати вступ і виконати вправу для книги Екклесіяст 7–1, вміщену в їхніх навчальних посібниках. Обговоріть те, чого навчають у цих розділах.

Екклесіяст 12 відкриває, що автор насправді вірив у вічну природу життя. Прочитайте Екклесіяст 12:13–14 і знайдіть справжню мету написання цієї книги. Спитайте учнів:

- Що змінилося, коли ви дізналися, що ці вірші несуть істину?
- Як розуміння того, що “належить. . . людині”, а також суду допомагає вам у ваших пошуках щастя?
- Як проповідь Екклесіяста допомагає нам зрозуміти три ідеї, які обговорювалися на початку цього уроку?

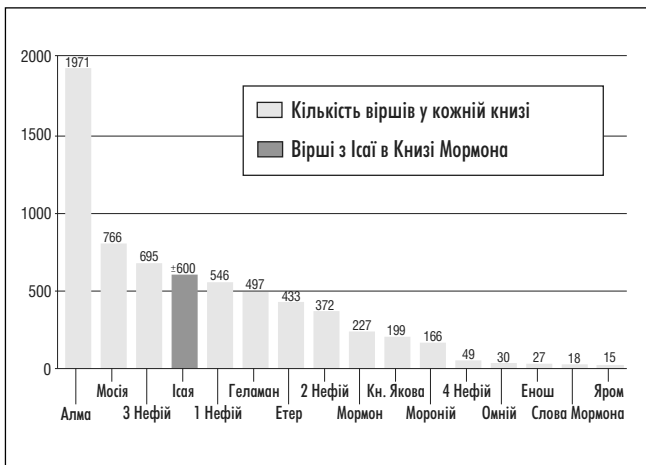
Закінчіть урок співом гімну “Keep the Commandments” (*Hymns*, no. 303). Поділіться своїм свідченням про те, як розуміння Божого плану і наслідування його допомагає знайти сенс життя.

ПІСНЯ НАД ПІСНЯМИ

Пророк Джозеф Сміт зазначав, що Пісня над піснями не є натхненним Писанням (див. Путівник по Писаннях, “Пісня над піснями”).

Ісаю був сином Амоса і пророкував у Єрусалимі протягом сорока років, з 740 по 701 рр. до р.х. Він мав величезний релігійний та політичний вплив протягом царювання Єзекії, у кого він був головним радником. Ісаю цитують найчастіше з усіх пророків; його частіше, ніж інших старозавітних пророків, цитували Ісус, Павло, Петро та Іоанн.

Є щонайменше три причини, з яких книга Ісаї має для нас велике значення. По-перше, Спаситель дав заповідь ретельно досліджувати слова Ісаї (див. 3 Нефій 23:1). По-друге, в Писаннях Ісаю цитують частіше, ніж будь-якого іншого пророка. Дев'ятнадцять з шестидесяти шістьох розділів Ісаї процитовано повністю в Книзі Мормона; ще два розділи процитовано повністю за винятком двох віршів. З 1292 віршів Ісаї приблизно 430 процитовано в Книзі Мормона, і деякі з них—неодноразово (загальною кількістю приблизно 600). Якщо всі цитування Ісаї в Книзі Мормона зібрати в одному місці і назвати це Книгою Ісаї, то це була б четверта за розміром книга в Книзі Мормона, як це вказано на цій схемі:

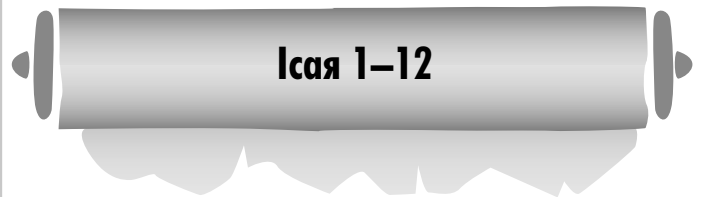

Ісаю також 137 разів цитують в Новому Завіті і 106 разів у підручнику Учення і Завіті. Через те, що інші пророки настільки часто цитували книгу Ісаї або посилалися на неї, Писання часто є нашим найкращим джерелом допомоги в розумінні Ісаї. Наприклад, більше половини тих віршів, які цитують у Книзі Мормона, відрізняються від того, як вони подані в Біблії Короля Джеймса. Ці відмінності допомагають прояснити значення книги Ісаї або відкрити додаткові аспекти значення.

Третя причина того, що послання Ісаї є настільки важливим для нас, полягає в тому, що воно зосереджено на викупленні через Ісуса Христа, якого пророк бачив (див. Ісаї 6:5; 2 Нефій 11:2). Нефій вирішив цитувати писання Ісаї, щоб “більше переконати їх вірити в Господа, їхнього Викупителя” (1 Нефій 19:23). Монт С. Найман, святий останніх днів і вчений писав: “З 425

віршів Ісаї, які процитовано в Книзі Мормона, 391 щось кажуть про якості або про місію Ісуса Христа” (*Great Are the Words of Isaiah* [1980], 7). Однією з головних місій пророка є свідчення про Христа (див. Кн. Якова 7:11), і для нас є дуже важливим опрацювання учень пророків, які говорили про Христа. Ім'я “Ісаї”, до речі, означає “Єгова спасає”.

Більш докладну інформацію щодо пророка Ісаї та книги Ісаї можна знайти в Путівникові по Писаннях, стаття “Ісаї”. Допоміжний матеріал для розуміння книги Ісаї можна знайти в додатковому уроці Д з підручника *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*.

Вступ

Ісаї починав своє священнослужіння в ті часи (приблизно в 740 р. до р.х.), коли Ізраїль та Юдея відчували загрозу від зовнішніх ворогів. Однак найбільшою проблемою була недостатність внутрішньої праведності. Ісаї приніс послання докори від Господа до народу Юдеї. Але його послання також включало обіцяння надії—якщо люди покаються, вони знайдуть замирення з Господом. Читаючи Ісаю 1–12, відшукуйте способи застосування, або “уподібнення” до нас послання Ісаї, що його він передав Юдеї (див. 1 Нефій 19:23).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Ісаї пророкував про життя та місію Ісуса Христа (див. Ісаї 2:3–12; 6:8; 7:14–16; 9:1–7; див. також 1 Нефій 19:23; Кн. Якова 7:11).
- Господь дав нам змогу повного очищення і прощає нам гріхи, якщо ми каємося й дотримуємося його заповідей (див. Ісаї 1:16–18).
- Господь навчає свій народ шляхам праведності в домі Господньому (храмі). Отримання храмових обрядів і дотримання завітів, укладених у храмі, допомагає нам встановлювати Сіон і готуватися до того, щоб під час Господнього прищестя зустріти Його (див. Ісаї 2:2–5).
- Книга Мормона і Церква є “знаменами”, або стандартами, які привертають увагу світу до Відновлення євангелії (див. Ісаї 5:26; 11:10–12; див. також 2 Нефій 29:2).

Рекомендації для навчання

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 21, “Допомога у вивченні книги Ісаї”—тут подано практичні навчальні прийоми, які допоможуть краще зрозуміти писання Ісаї. Можна перед демонстрацією розповісти учням, про що йтиметься або навчати цим прийомом без демонстрації (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання). *Відеофільми по Старому Завіту, фільм 23 “Від Ісаї до Малахії, огляд”*—тут вміщено інформацію стосовно пророків останньої частини Старого Завіту (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

 Ісаїя 1–12. Пророки кажуть нам, що ми маємо знати й робити, аби мати вічне життя. (20–25 хвилин)

Старійшина Езра Тефт Бенсон, тоді член Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Випробуванням нашої вірності є те, як ми реагуємо на слова живого пророка, коли він каже нам ті речі, які ми маємо знати, але які нам не дуже хочеться чути.

Коли пророк відкриває істину, вона розділює людей. Чесні в серці прислухаються до його слів, але неправедні або ігнорують пророка, або постають проти нього” (“Fourteen Fundamentals in Following the Prophet”, in *1980 Devotional Speeches of the Year* [1981], 28–29).

Попросіть учнів знайти фрази з Ісаї 1–12, в яких вміщено заклик до покаяння або поради щодо того, як вести життя, подібне до Христового. Закличте учнів наслідувати пораду Нефії та застосовувати в житті ці вчення собі на благо та заради навчання (див. 1 Нефій 19:23). Розділіть наступні посилання на Писання серед учнів та запросіть їх знайти ті поради, що їх дав Ісаї:

Уривок з Писань	Порада Ісаї
Ісаїя 1:11–13	Не будьте лицемірами.
Ісаїя 1:16	Охристіться та омийтеся.
Ісаїя 1:17	Служіть іншим.
Ісаїя 1:18	Кайтесь (див. Рекомендації для навчання до Ісаї 1:16–19).
Ісаїя 1:28	Не залишайте Господа; тримайтеся до кінця.

Уривок з Писань	Порада Ісаї
Ісаїя 2:2–3	Ідіть до храму (див. Рекомендації для навчання до Ісаї 2:2–5).
Ісаїя 2:4	Будьте миротворцями.
Ісаїя 2:5	Ходіть у світлі Господньому; залишайтеся поруч з його Духом.
Ісаїя 2:7–8	Не поклоняйтеся тим речам, якими Бог благословив вас і не робіть з них ідола.
Ісаїя 3:9	Не грішіть відкритим та бунтівним способом, як люди Содому.
Ісаїя 3:16–24	Уникайте суетних мод і примх.
Ісаїя 5:11–12	Стережіться легких доріг (див. також 2 Нефій 28:8).
Ісаїя 5:18	Не прив'язуйтеся до гріхів, наче худоба—мотузям від возу.
Ісаїя 5:26	Допомагайте Господу збирати Його дітей.
Ісаїя 6:8–10	Наслідуйте живих пророків.
Ісаїя 10:33	Уникайте гордості, злочестивості, бо гордовиті й злочестиві будуть знищені під час Другого пришестя.
Ісаїя 12:2	Майте віру в Ісуса Христа (див. Рекомендації для навчання до Ісаї 1–66).

Ісаїя 1–12. Різні імена, якими Ісаїя називав Господа, розкривають нам характер, цілі та місію Ісуса Христа. (20–25 хвилин)

Попросіть учнів виконати завдання А до Ісаї 12, вміщене в їхніх навчальних посібниках для учнів. Обговоріть, що вони дізналися про імена Господа.

Ісаїя 1–66. Деякі ключові ідеї допоможуть вам краще розуміти Ісаїю. (5–10 хвилин)

Напишіть на дошці наступні п'ять гебрейських літер: η ν ψ ν ν ? Попросіть учнів перекласти послання. Без допомоги, вони, вірогідно, не зможуть цього зробити.

Дайте учням такі дві підказки:

- ν = А, ψ = С, ν = І, η ν = Я
- Гебрейські тексти читають справа наліво (ЯСАІ—ІСАЯ).

Скажіть учням, що саме так, як ці підказки допомогли їм зрозуміти послання, корисними також є певні підказки для розуміння Ісаї.

У додатковому розділі Д в підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія* (сс. 131–135) обговорюються десять ключових ідей для розуміння Ісаї (наприклад, “Майте

“Дух пророцтва” та “Розумійте стиль юдейських пророцтв”). Поділіться з вашими учнями будь-якими корисними, на ваш погляд, ключовими ідеями. Для кожної ключової ідеї, яку ви обговорюєте в класі, зробіть велику картонну фігуру у формі ключа. Дайте учням посилання на Писання, щоб вони мали собі допомогу в розкритті кожної ідеї. Нехай вони записують усі розкриті ідеї на цих паперових ключах. Покажіть ці ключі під час вашого вивчення Ісаї.

Ісаїя 1–66. Ісаїя пророкував про життя і місію Ісуса Христа. (20–25 хвилин)

Одним із способів швидко розкрити одне з найважливіших послань Ісаї—досліджувати його месіанські пророцтва. Дайте учням копію наведеної нижче схеми, в якій заповнено тільки один стовпчик з посиланнями на Писання. Нехай учні всім класом, або розділившись на кілька маленьких груп, опрацюють вірші і докладуть усі зусилля, щоб знайти те, що стосується Христа та його першого й другого пришестя. Ця схема не є вичерпною, але вона підсумовує деякі з найважливіших месіанських послань у підручнику Ісаї.

Писання	Пророчі послання Ісаї, що стосуються Спасителя
Ісаїя 2:3–12; 4:4–5	Під час Другого пришестя Спасителя злочестивих буде знищено. Господь царюватиме на землі, де праведні ходитимуть у його світлі.
Ісаїя 6:8	“Ось Я: пошли Мене”—символ того, що Христос у доземному житті запропонував себе для виконання його святої місії.
Ісаїя 7:14–16	Христос народиться у діві, і його буде названо Еммануїл. Він відкине зло і вибере добро.
Ісаїя 8:13–15	Коли Христос прийде, дехто прийме його, а дехто відкине.
Ісаїя 9:1–6	Христос народиться у світі в часи духовної темряви. Він принесе великі благословення народу Галілеї.
Ісаїя 9:6–7	Христа зватимуть “Бог могутній” і “Князь миру”, і він сяде на Давидовому престолі на віки.
Ісаїя 11:10–12	Господь прийде в силі й славі, щоб вести Тисячоліття.
Ісаїя 12:6	Господь житиме в середовищі свого народу протягом Тисячоліття.
Ісаїя 25:8	Христос здолає смерть через своє воскресіння.
Ісаїя 28:16	Христос буде “наріжним каменем”, перевіреним і випробуваним, щоб бути надійною основою.
Ісаїя 32; 1–4; 15–18	Під час Тисячоліття Господь буде керувати як цар. Буде безпека і мир.

Писання	Пророчі послання Ісаї, що стосуються Спасителя
Ісаїя 33:22	Господь буде нашим суддею, законодавцем, царем і спасителем.
Ісаїя 40:3	Господь пошле вісника, щоб підготувати шлях перед собою.
Ісаїя 40:4–5; 42:1–4	Під час Другого пришестя Христос прийде з судом, і “вся плоть побачить його разом”.
Ісаїя 50:4	Христос матиме “мову вправну”.
Ісаїя 50:5–6	Христос з бажанням коритиметься Батькові та дозволить, щоб його переслідували.
Ісаїя 53:2–12	Появляються Христова спокутна місія.
Ісаїя 53:2	Христос не буде відрізнятися від інших людей ззовні.
Ісаїя 53:3–4	Христа будуть зневажати, відкидати; він пізнає горе. Він понесе горе і біль за всіх.
Ісаїя 53:5–6	Христос заплатить за наші гріхи та зцілить нас.
Ісаїя 53:7	Христос не буде гудити своїх утискувачів.
Ісаїя 53:8, 11–12	Христа буде вбито за гріхи його народу.
Ісаїя 53:9, 12	Христа буде розіп’ято зі злодіями та поховано в гробниці багатого.
Ісаїя 53:9	Христос не був винним у жодній кривді.
Ісаїя 53:10	То є воля Небесного Батька, щоб Христос вмер за нас.
Ісаїя 53:12	Христа буде прославлено.
Ісаїя 54:5	Христос є Творцем і Викупителем; Ізраїль буде відновлено.
Ісаїя 59:19–20; Джозеф Сміт—Матвій 1:26	Під час Другого пришестя Господь прийде зі сходу, наче сонце.
Ісаїя 60:19–20	Яскравість Господньої слави буде світлом світу під час Тисячоліття.
Ісаїя 61:1–2	Христос є помазаником, який допомагатиме тим, хто перебуває в духовній неволі, включаючи тих духів, які знаходяться у в’язниці (див. також Лука 4:16–21; 1 Петра 3:18–19; 4:6).
Ісаїя 63:1–6; 66:15	Христос прийде у силі й славі в “день помсти” після того, як він сам-один “уполче чавильню виноградну”.

 Ісаїя 1:16–19 (Опанування Писань, Ісаїя 1:18). Через Спокуту Ісуса Христа і наше покаяння ми можемо бути прощеними і стати чистими. (15–20 хвилин)

Принесіть у клас чисту склянку з водою. У той час, коли учні дивитимуться на неї, додайте у воду краплину-другу червоного харчового барвника. Коли вода почне змінювати свій колір, спитайте, чим цей барвник нагадує гріх. Прочитайте разом з ними Ісаїя 1:16–19 і спитайте:

- Що саме Господь обіцяв нам щодо наших гріхів?
- Що саме очищує нас від гріхів—наше покаяння чи Спокута?

Попросіть учнів знайти відповідь на це запитання в Алмі 42:12–15 та Геламані 5:10–11. Допоможіть їм зрозуміти, що наше покаяння дозволяє силі Спокути очистити нас.

Налийте в склянку ковпачок хлорного відбілювача і дайте склянці відстоятися. Зміна кольору буде поступовою. Поясніть учням, що перехід від покаяння до прощення забирає час. (До кінця уроку вода у склянці виглядатиме такою ж прозорою, як і на початку). Спитайте:

- Скільки часу пройшло, щоб побачити у воді присутність барвника?
- Скільки часу пройшло, щоб побачити дію відбілювача?
- Як це можна порівняти з гріхом та прощенням?

Поділіться з учнями висловом старійшини Чарльза У. Пенроуза, вміщеному в коментарі до Ісаї 1:16–20 в підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія* (с. 138). Прочитайте Алма 41:3–7 і обговоріть благословення, що приносить покаяння.

Ісаїя 2:2–5. Обряди та завіти храму допоможуть членам Церкви повніше насолоджуватися благословеннями Спокути і можуть змінити їхнє життя та життя тих, хто навколо них. (25–30 хвилин)

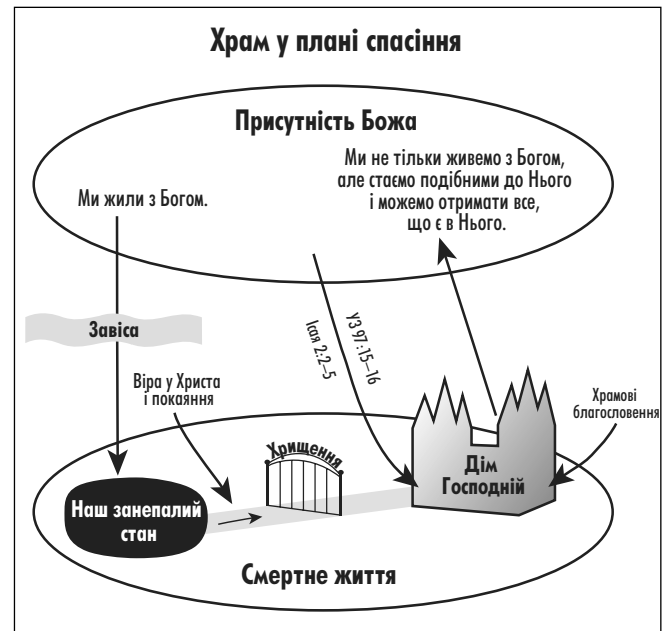
Попросіть кожного учня намалювати зображення того, що Ісаїя бачив, як це описано в Ісаї 2:2–3. Попросіть кількох учнів показати те, що вони намалювали. Обговорюючи малюнки, спитайте:

- Чому, на вашу думку, Ісаїя назвав храм “горою Господньою”?
- Чому, на вашу думку, він навчав, що храм буде поставлено “на верхівці гір”, тобто, інакше кажучи, на видимому місці?
- Якщо те, що поставлено на видимому місці, представляє те, що є найважливішим для нас у нашому особистому житті, що може конкурувати з храмом за це місце?

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 2:6–9 і відшукати приклади того, що давній Ізраїль ставив вище за

Господа і його дім. Спитайте: Згідно з написаним у віршах 3–5, що станеться, коли дім Ізраїля поставить храм на це визначне місце?

Щоб допомогти учням зрозуміти, чому храм є настільки важливим для нас, намалюйте наступну схему і впишіть в неї слова по мірі обговорення того, як храм допомагає нам повернутися в присутність Божу.

Перегляньте з учнями те, що вони вивчали раніше цього року стосовно їхнього доземного існування і Падіння (див. сс. 13–15). Поставте їм деякі з наступних запитань і попросіть їх знайти відповіді в уривках з Писань:

- Після вашого народження в цей занепалий стан, які саме перші кроки ми маємо зробити, щоб стати на путь повернення до Небесного Батька? Як називається та брама, через яку ми маємо пройти? (Див. 2 Нефій 31:17–21; Уложення віри 1:4).
- Після того, як ми через хрищення стали на шлях повернення до Бога, якою ще брамою ми маємо пройти? (Див. Буття 28:17).
- Що саме Господь обіцяв своїм дітям, якщо вони гідно відвідують храм? (див. Ісаїя 2:2–5; УЗ 97:15–18; 109:14–19, 22–26, 35–38; 128:15; 131:1–3; 132:19–24).

Допоможіть учням зрозуміти, що для всіх, хто є підзвітним, повнота благословень євангелії отримується тільки через обряди храму. Президент Говард В. Хантер сказав:

Я закликаю членів Церкви встановити храм як великий символ їхнього членства в Церкві та небесне місце для найсвятіших завітів.

Будьмо народом, що ходить до храму і любить храм. Поспішаймо до храму настільки часто, наскільки це дозволяє час, кошти та особисті обставини життя. Ходімо не лише тільки заради наших померлих родичів, але ходімо заради своїх особистих благословень храмового поклоніння, заради святості й безпеки, яку знаходять у цих священних та освячених стінах. Храм—це місце краси, місце одкровення, місце миру. Це дім Господа“ (in Jay M. Todd, “President Howard W. Hunter: Fourteenth President of the Church”, *Ensign*, July 1994, 5).

Можна запросити когось, хто нещодавно побував у храмі, щоб він (або вона) розповіли про те, як його (або її) життя змінилося на краще завдяки храмовому поклонінню. Скажіть цій особі, щоб не розповідала про деталі храмового богослужіння, але швидше розповісти про те, які благословення приносить храмовий досвід.

Ісаїя 11. Ісаїя пророкував про Відновлення євангелії в останні дні та Друге пришестя Ісуса Христа. (10–15 хвилин)

Покажіть учням зображення вовка або іншого хижого звіра, а також зображення ягняти. Спитайте їх, що, на їхню думку, сталося б, якби цих двох тварин помістити в одну клітку разом. Покажіть учням картинку, що додається (також на с. 243) і попросіть їх прочитати Ісаїя 11:6–9.

Спитайте учнів:

- Коли зображена на картинці сцена стане реальністю?
- Коли земля буде “сповнена пізнанням Господнім”? (Під час Тисячоліття; див. Ісаїя 11:9; див. також коментар до Ісаї 11:9 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 149).

Попросіть ваших учнів замислитися над цими віршами і поділитися тим, що їм сподобалося б найбільше, якби вони жили під час Тисячоліття.

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 11:1–5. Спитайте:

- Про кого, на вашу думку, ідеться в цих віршах? (Про Христа).
- Що має відбутися перед настанням Тисячоліття? (Знищення злочестивих і Друге пришестя Христа).

Прочитайте Учення і Завіти 113:1–4 і обговоріть, про що ми дізнаємося в цих віршах. Прочитайте з вашими учнями Ісаїя 11:10–16 і обговоріть, що ще станеться перед настанням Тисячоліття. (Ізраїль буде зібрано; див. коментарі до Ісаї 11 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*). Прочитайте деякі з наступних писань і допоможіть учням зрозуміти, як саме їх було зібрано і те, що їх покликано допомагати зібрати іншим: Єремій 16:14–16; 1 Нефій 10:14; УЗ 29:7–8; 45:9; 88:81.

Ісаїя 13–23

Вступ

Див. вступ до Ісаї 13–23 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 153).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Хоч Господь іноді використовує злочестивих, щоб покарати свій вибраний народ, злочестивість буде зрештою винищено серед усіх народів (див. Ісаїя 13:6–11, 19–22; 14:24–26; див. також Ісаїя 10:5–27).
- Люцифер, дух, який мав посаду з повноваженням у доземному житті, був скинутий з Божої присутності і став Сатаною, бо він прагнув піднести себе вище за Бога і правити над іншими дітьми нашого Небесного Батька (див. Ісаїя 14:12–20; див. також УЗ 29:36; 76:25–28; Мойсей 4:1–4).
- Будучи обіцямим Месією, Христос тримає ключі вічного життя для всього людства. Його Спокута гарантує, що все людство воскресне з могил (див. Ісаїя 22:20–25; див. також 1 Коринтянам 15:22; Об’явлення 1:18).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Ісаїя 13–14. Розуміння падіння Сатани і природи його “царства” (духовного Вавилону) допоможе нам уникати його спокус. (35–45 хвилин)

Попросіть учнів уявити таку ситуацію: Ви можете мандрувати в майбутнє. У майбутньому ви знаходите книгу з історії, в якій ідеться про те, що відбувалося за період з того часу, з якого ви прибули у майбутнє і до

того часу, в який ви прибули. Ви можете зберігати спогади про те, що ви прочитали, коли повернетесь у ваш власний час.

- Що б ви зробили з цією інформацією?
- Як би це допомагало вам приймати мудрі рішення заради свого майбутнього?

Скажіть учням, що пророцтво схоже на розглядання майбутнього і читання історії. Ісаїя 13–14, наприклад, є особливо цікавим у цьому плані, тому що цей уривок є дуалістичним—ті самі вірші відносяться і до тих подій, які вже сталися, і до подій майбутніх.

Попросіть учнів знайти, про кого пророкує Ісаїя, як це описано в книзі Ісаї 13:1 і 14:4 (див. коментар до Ісаї 13:1 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія* с. 153). Напишіть на дошці *Що означає Вавилон, крім назви давньої країни?* і попросіть їх прочитати Учення і Завіти 133:14, щоб знайти відповідь. Попросіть одну групу учнів прочитати Ісаїя 13:6–22, а другу—Ісаїя 14:4–23. Спитайте:

- Що, за словами Господа, станеться з давнім Вавилоном та його царем? Чому?
- Як ці вірші стосуються духовного Вавилону сьогодення?
- Оскільки пророцтва Ісаї щодо історичного Вавилону були сповнені, що ми можемо чекати стосовно його пророцтв щодо нашої сучасності та духовного Вавилону?

Використайте ідеї в завданні А для Ісаї 13–14 у навчальних посібниках для учнів, щоб краще пояснити падіння Люцифера (див. також коментар до Ісаї 14:12–15 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія*). Нагадайте учням, що Сатана завжди підвладний силі Бога. Також нагадайте їм, що Господь завжди захищатиме тих, хто довіряє Йому. Прочитайте вірші гімну “Abide with Me!” або заспівайте його. (*Hymns*, no. 166).

Ісаїя 24–35

Вступ

У розділах 24–35 Ісаїя переключається з проголошення судів на злочестиві народи своєї доби на пророче бачення останніх днів і цей останній розподіл євангелії. Коли ми розглянемо, як добре Ісаїя бачив події своєї доби, земне священнослужіння Спасителя, а також ці останні дні, ми не будемо дивуватися, що сам Ісус сказав: “Великі слова Ісаї” і повелів нам “досліджувати це старанно” (3 Нефій 23:1).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь знищить злочестивих і спасе праведних під час Другого пришествя (див. Ісаїя 24–25; 33:15–17; 34:1–10).
- Христос подолав смерть через своє Воскресіння та відкрив шлях воскресіння і нового життя для всього людства (див. Ісаїя 25:8; 26:19; див. також Алма 11:44).
- Якщо ми зробимо Ісуса Христа основою нашого життя і завжди звертатимемося до Нього за силою, ми не впадемо (див. Ісаїя 28:16; 30:15–18; див. також Геламан 5:12).
- Давні пророки передрікали появу Книги Мормона та її важливу роль у Відновленні євангелії (див. Ісаїя 29; див. також Єзекїїл 37:15–17; 2 Нефій 3:11).

Рекомендації для навчання

Ісаїя 24–35. Для тих, хто є праведним і підготовленим, Друге пришествя Ісуса Христа буде славетною подією. Для тих, хто не є праведним і підготовленим, воно буде страшним часом Божих судів. (40–50 хвилин)

Попросіть учнів заспівати гімн “Прийди, наша радість” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 32). Спитайте їх, чому ми виспівуємо, як і в цьому гімні, слова радості з приводу Другого пришествя Господа, особливо зважаючи на те, скільки було сказано про біди, які передуватимуть цій події. Прочитайте наступний вислів Президента Езри Тефта Бенсона щодо Другого пришествя Ісуса Христа:

“Світ перетвориться на сцену конфліктів, яких до цього ніколи не переживали. Все одно, людські серця будуть закам’янілими до одкровень небесних. Навіть ще більші ознаки буде дано, щоб проявити наближення великого дня Господнього.

“І вони побачать ознаки і дива, бо їм буде показано в небесах угорі та в землі внизу.

І вони побачать кров, і вогонь, і куряву диму.

І до дня, коли Господь прийде, сонце потьмяніє, і місяць перетвориться на кров, і зірки попадають з небес. [УЗ 45:40–42]

Я розумію, що зупинятися на цій темі не є приємним. Я не в захопленні від цього описання, і не чекаю я з нетерпінням тих днів, коли бідування у збільшеній кількості прийдуть до людства. Але ці слова не мої; їх сказав Господь. Знаючи те, що знаємо ми, як його слуги, чи

можемо ми вагатися, не маючи рішучості підняти голос застереження до всіх, хто захоче почути, щоб вони могли бути підготовленими до майбутніх днів? Мовчання перед лицем таких бідувань є гріхом!

Але є в цій похмурій картині і яскравий бік—пришестя нашого Господа у всій його славі. Його пришестя буде і славетним і жахливим, залежно від духовного стану тих, хто тоді залишиться” (“Prepare Yourselves for the Great Day of the Lord”, in *Brigham Young University 1981 Fireside and Devotional Speeches* [1981], 66–67).

Попросіть учнів прочитати Ісаю 24:3–6 і відшукати причини того, що землю необхідно буде вичистити перед Другим пришестям Ісуса Христа та під час Пришестя. Спитайте, проти кого, згідно з віршем 5, буде спрямовано це вичищення. Попросіть їх прочитати Ісаю 25:9 і 26:2–4, 7–9, 13 та спитайте, на яких саме людей впадуть ці суди. Прочитайте Ісаю 25:3–8 і 26:12, 19–21 та відмітьте, що Господь робитиме для праведних і перед своїм пришестям, і під час пришестя.

Нагадайте учням вислів Президента Бенсона, роблячи особливий наголос на тому, що “Його пришестя буде і славетним і жахливим, залежно від духовного стану тих, хто тоді залишиться”. Спитайте, як саме ми можемо готуватися до Другого пришестя Господа. Прочитайте деякі або всі наступні писання з учнями і попросіть їх допомогти вам скласти перелік того, що, за їхніми словами, ми можемо робити, аби підготуватися: 1 Нефій 22:16–22; Учення і Завіти 1:12–14; 38:30; 45:32; 64:23. Допоможіть їм зрозуміти, що праведні не повинні боятися Другого пришестя, але можуть вдивлятися в майбутнє з очікуванням чудових подій, що стануться в той час.

Ісая 28:16–20. Якщо ми зробимо Ісуса Христа основою нашого життя і завжди звертатимемося до Нього за силою, ми не впадемо. (20–25 хвилин)

Принесіть на урок великий камінь та ковдру. Покажіть їх учням і дайте їм час, щоб вони здогадалися, як ці предмети можуть бути використані, щоб навчати про Ісуса Христа. Попросіть кількох учнів поділитися своїм розумінням. Попросіть учнів прочитати Ісаю 28:16–20 і відшукати, як саме Ісая використовував ці предмети, щоб навчати про Господа. Обговоріть вірш 16, ставлячи запитання:

- Чому ми маємо зробити Христа каменем нашої основи?
- Як саме Він є “випробуваним каменем”?

Можна запропонувати учням зробити перехресні посилання між Ісаєю 28:16, Матвієм 7:24–27 та Геламаном 5:12.

Обговорюючи Ісаю 28:20, попросіть учнів уявити людину, яка є надто довгою для свого ліжка і в якій ковдра є замалою, щоб накритися нею. Спитайте: Як це нагадує життя без Спасителевої Спокути? Цей вірш також нагадує нам, що Спокута “покриває” людство повністю, якщо люди сприймають її.

Обговорюючи Спокуту та складаючи свідчення про її силу, можна також послатися на 2 Нефій 9:21; Алма 7:11–12 і Учення і Завіти 19:15–19.

Ісая 29 (Опанування Писань, Ісая 29:13–14). Ісая пророкував про появу Книги Мормона. (35–40 хвилин)

Наступна вправа може бути хорошим способом допомогти учням зрозуміти пророцтво Ісаї щодо появи Книги Мормона. Наступна схема порівнює події, які, згідно з пророцтвом Ісаї, відбуватимуться в часи появи Книги Мормона, з тим, як відбувалася кожна подія. Змініть порядок посилань на Писання в другому стовпчику та попросіть учнів індивідуально або в групах дослідити писання з цих двох переліків і порівняти пророцтво з його сповненням.

Пророцтво Ісаї про Книгу Мормона	Сповнення пророцтва Ісаї
Ісая 29:4	Джозеф Сміт—Історія 1:29–34, 42, 51–52
Ісая 29:10	Джозеф Сміт—Історія 1:10; 18–19
Ісая 29:11	Егер 4:4–6
Ісая 29:11–12	Джозеф Сміт—Історія 1:63–65

Деякі з наступних запитань можуть допомогти в обговоренні пророцтв Ісаї:

- Чому сучасним людям було б корисно дізнатися про те, що давні пророки знали про появу Книги Мормона і пророкували це?
- Як такі Біблійні пророцтва могли готувати людей до Книги Мормона?
- Чому, на вашу думку, Бог вирішив відкрити настільки деталізовані відомості своїм пророкам?
- Як такі пророцтва розкривають перед нами Боже передбачення?
- Як знання про те, що Бог усе знає і має всю силу, допомагає нам довіряти йому?

Інші давні пророки, як наприклад, Єзекїль, також пророкували про появу Книги Мормона (див. Єзекїль

37:15–17), Йосип у Єгипті (див. 2 Нефій 3:11) і Нефій (див. 2 Нефій 27:6–23).

Попросіть учнів відмітити вірші з переліку для опанування (Ісаї 29:13–14) і позначити поруч з ними перехресне посилання на Джозеф Сміт—Історія 1:19. Спитайте:

- Як люди шанують Бога своїми словами, але не своїми серцями?
- Чому Відновлення євангелії та Книга Мормона є “чудо і диво”?
- Як саме Книга Мормона зробить так, що мудрість мудреців цього світу загине? (Див. Ісаї 29:11–14)

Можна попросити трьох учнів представити дослідника євангелії, який ставить двом місіонерам запитання стосовно Книги Мормона. Решта учнів може допомагати тим учням, які грають місіонерів, надаючи їм посилання на Писання. За наведеним нижче зразком, підготуйте запитання для учня, який гратиме дослідника євангелії—запитання не провокаційні, але такі, які може ставити щирий шукач істини:

- Чи каже Біблія щось про Книгу Мормона?
- Чому ми потребуємо інших, крім Біблії, Писань?
- Чому інші церкви не сприймають Книгу Мормона?
- Чи бачив хтось інший, крім Джозефа Сміта, золоті пластини?
- Як я можу дізнатися про те, чи істинна Книга Мормона і чи є Джозеф Сміт пророком?

Запросіть деяких учнів розповісти, що саме вони відчувають до Книги Мормона і як саме вона вплинула на їхнє життя.

Ісаї 28:23–29; 30–31; 36–37; 40. Господня сила є незрівнянно більшою за людську. Коли ми “складаємо надію” на Господа—коли ми терпляче довіряємо Йому і маємо віру в Нього—ми отримаємо його силу, яка допоможе нам витерпіти та здолати наші випробування та труднощі, і зрештою—отримати всі його обіцяні благословення. (35–40 хвилин)

Спитайте учнів:

- Кому саме з людей ви довіряєте? Чому?
- Кому саме ви б довірили бути вашим провідником у небезпечній мандрівці по річці Амазонка?
- Кому б ви довірили полагодити свою автомашину?
- Кому б ви довірили зробити вам хірургічну операцію?
- Кому б ви довірили повести вас стежкою спасіння?
- Чому нам необхідно довіряти Господу?

- Як саме нас іноді спокушають, щоб ми не поклали свою довіру на Нього?

Скажіть учням, що в часи Ісаї Ізраїль спокушали покласти свою довіру не на Господа, а на сусідні країни, такі як Єгипет, щоб спастися від ворогів (див. Ісаї 30:1–3, 7; 31:1–3). Через те, що народ Ізраїля часто поклонявся лжебогам і вишукував інших джерел допомоги, щоб бути спасеними, їм необхідно було навчитися довіряти Господу і служити Йому.

Попросіть учнів прочитати Ісаї 30:15–17 і передати власними словами, що саме Господь обіцяв Ізраїльтянам і як Він попереджав їх щодо того, на що покласти свою довіру. Запропонуйте їм позначити перехресне посилання з цих віршів на Геламана 4:13. Спитайте:

- Як у Плані спасіння пояснено, чому саме ми маємо настільки велику потребу у Господній допомозі? (Ми всі грішимо, ми всі несемо в собі наслідки Падіння, і ми всі потребуємо Спокути Ісуса Христа).
- Яким би могло бути наше майбутнє, якби ми не отримали допомоги, або сили від Господа?

Прочитайте Ісаї 30:18 з учнями, відмічаючи, що робить Господь, поки ми продовжуємо покладатися на свою власну силу (і зазнаємо невдачі). Спитайте учнів:

- Що, на вашу думку, це означає—покласти надію на Господа?
- Чому ті, хто так чинять, отримують великі благословення?

Попросіть учнів прочитати Ісаї 30:19–21 і визначити благословення, які Господь обіцяв дати тим, хто так чинить.

Підсумуйте Ісаї 36–37, де говориться про ті часи, коли цар Єзекія і народ Єрусалима вчилися довіряти Господу. Допоможіть учням зрозуміти, як це описання стосується наших часів, особливо тих моментів, коли нас не розуміють або критикують за те, що ми довіряємо Господу та його заповідям. Спитайте, що станеться, якщо ми, як Єзекія, будемо довіряти [Господу] та терпіти вірно.

Ісаї 40:10–31 свідчить про Господню силу та про те, що Він знищить злочестивих та винагородить праведників, які довіряють Йому. Прочитайте вибрані вірші з учнями—вірші 28–31 є особливо доречними, щоб їх прочитати вголос. Поділіться власним досвідом або запросіть учнів поділитися досвідом, який навчив їх, що ці вірші є істинними.

Ще одне із свідчень Ісаї стосовно довіри Господу знаходиться в книзі Ісаї 28:23–29 (див. коментар до Ісаї 28:23–29 в підручнику *Старий Завіт: 1 Царів–Малахія*). Допоможіть учням знайти у цих віршах розуміння того, що вони можуть довіряти Господу за будь-яких обставин.

Ісаїя 36–39

Вступ

У книзі Ісаї 36–39 описано один історичний поворот. Це кінець [того історичного періоду, коли] загрозою для Юдеї було вторгнення асирійців, і початок тих часів, коли реальною загрозою для майбутнього Юдеї став Вавилон. Ці розділи є дуже близькі [текстуально] до описання 2 книги Царств 18:13—20:19.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь милостивий і співчутливий, і Він багатьма способами допомагає Своїм дітям відчути Духа, покаятися і отримати прощення своїх гріхів (див. Ісаїя 38:17; див. також Яків 5:14–15, 20; УЗ 62:3).
- Смерть і страждання є частиною Батькового плану щастя (див. Ісаїя 38:10–20).

Рекомендації для навчання

Ісаїя 38–39. Смерть і страждання є частиною Батькового плану щастя. (15–20 хвилин)

Поставте учням наступні запитання:

- Чи хотілося б вам знати, коли ви помреєте?
- Як таке знання змусило б вас прожити залишок вашого життя?
- Як це змінило б ваші оцінки матеріальних і духовних цінностей?

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 38:1. Спитайте:

- Чому Єзекія був засмучений посланням Ісаї?
- Після того як Єзекія молився, яке послання він отримав від Ісаї? (Див. Ісаїя 38:4–6).
- Яку ознаку Господь обіцяв дати Єзекії, щоб показати, що Він зробить усе, що обіцяв? (Див. Ісаїя 38:7–8)

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 38:10–20 і знайти ті образи, які використовував Єзекія, говорячи про смерть. Спитайте: Яку роль прощення відіграло в тому, що його було зцілено? (Див. Ісаїя 38:17). Спитайте:

- Чи слід нам боятися смерті?
- Яку надію (якої в інших людей може і не бути) дає нам євангелія?

Прочитайте Ісаїя 38:15–17, щоб показати, що Єзекія розумів: саме Бог зцілив його. Спитайте учнів, чому страждання є частиною Божого плану щастя. Єзекія казав, що наше життя—дар від нашого Небесного

Батька, і жити слід, допомагаючи Йому здійснювати Його цілі. Спитайте учнів, як це знання може впливати на те, який спосіб життя оберуть для себе люди.

Ісаїя 40–47

Вступ

Ісаїя 36–39 є історичними розділами, і їх написано здебільшого прозаїчною мовою. До цих розділів книга Ісаї написана прекрасною, здебільшого поетичною мовою. Такий стиль поновлюється в розділі 40 і продовжується аж до кінця книги. Головною темою розділів 40–47 є контраст між Господньою силою спасати нас і нерозумністю [людей], які довіряють своє життя та спасіння смертній людині або [тлінній] речі.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Лжебоги та інші витвори людських [рук] не здатні спасати або благословляти. Небесний Батько є нашим Творцем; Він буде спасати, благословляти та зміцнювати тих, хто покладається на Нього (див. Ісаїя 40:12–31; 41:8–29; 43:14–21).
- Господь іноді надихає керівників націй та народів, щоб виконати Свою роботу. Це відбувається тоді, коли ті керівники здатні відчути Його спонукання, навіть якщо вони не усвідомлюють, звідки прийшло це натхнення (див. Ісаїя 41:1–4; 45:1–4).

Рекомендації для навчання

 Old Testament Symposium 1995 Resource Videocassette presentation 4, "For I Am with Thee"—тут подано кілька коротких інсценувань історій Старого Завіту та Книги Мормона. Вони зосереджені на посланні Ісаї 41:10.

Ісаїя 40–47. Будь-які лжебоги не мають сили благословляти або спасати (25–35 хвилин)

Покажіть предмети або зображення предметів, які іноді стають сучасними ідолами. Це можуть бути гроші, військова техніка, науковець або наукове обладнання, популярні артисти або спортсмени, символи влади. Також покажіть зображення Спасителя. Спитайте учнів, що спільного є в усіх тих речах. (Вони можуть представляти те, на що покладаються люди, бажаючи собі щастя і спасіння від проблем). Прочитайте Учення і Завіти 1:12–16. Спитайте, що в цих віршах Господь каже про ідолопоклонство. Прочитайте вірші 17–23 і спитайте, що Господь зробив, готуючи нас до майбутніх подій.

У різкій формі Ісаїя показав контраст між силою Бога Ізраїлевого та безсиллям ідолів. Поділіть клас на групи і дайте кожній групі завдання опрацювати один з шести наступних уривків. (Якщо цих уривків буде забагато, зважаючи на той час, що у вас залишився, або на кількість учнів у вашому класі, призначте тільки Ісаїя 40; 44 та 47).

- Ісаїя 40:12–31
- Ісаїя 41:4–29
- Ісаїя 43
- Ісаїя 44:6–28
- Ісаїя 46
- Ісаїя 47

Попросіть групи дослідити свої уривки і скласти перелік того, що Ісаїя казав про Божу силу і славу, а також про нікчемність ідолів та чаклунства. Нехай групи обмінюються своїми знахідками, особливо тими, що є актуальними, якщо казати про сучасне ідолопоклонство.

В Ученні і Завітах Господь говорить про ідолопоклонство і про Вавилон як про споріднені поняття (див. УЗ 1:16). Розгляньте таблицю, що описує вавилонську історію, яка супроводжує коментар до Ісаї 47 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 188). Прочитайте спогади старійшини Мелвіна Дж. Балларда про те, як він намагався вирішити складні проблеми:

“Цього разу я шукав Господа, . . . і тієї ночі я мав дивовижне явлення і враження, які я ніколи не забуду. Мене було перенесено сюди [Солт-Лейкський храм]—в цю кімнату. Мені було сказано, що на мене чекає ще один привілей; і мене було поведено в одну кімнату, де, як мені сказали, я мав з кимсь зустрітись. Коли я увійшов у ту кімнату, я побачив на піднесеній плиті найславетнішу істоту, яку я тільки будь-коли міг уявити; і мене підвели поближче, щоб представити. Коли я підійшов, Він посміхнувся, назвав моє ім'я і простягнув до мене свої руки. Якби мені довелось жити і мільйон років, я б ніколи не забув тієї посмішки. Він обійняв мене і поцілував, притиснувши до грудей, і Він благословив мене, так що все моє ество охопив трепет. Після цього я впав до Його ніг і побачив на них сліди від цвяхів. Я поцілував їх. Глибока радість переповнювала все моє ество, і я відчув, що я справді на небесах. Серце моє сповнювали почуття, які можна описати так: О! Якби я тільки міг прожити гідно,—нехай це забере і вісімдесят років,—щоб у кінці, пішовши з цього життя, я зміг прийти до Його присутності й відчувти те, що я *моді* відчув у Його присутності, я б відмовився від усіх своїх інших досягнень і сподівань!” (*Melvin J. Ballard—Crusader for Righteousness* [1966], 66).

Ісаїя 40. Пророцтва Ісаї розповідають нам про Друге пришестя і дають нам надію, щоб ми змогли у вірності витерпіти до кінця.

(15–25 хвилин)

У 40 розділі Ісаї викладено деякі важливі вчення про Месію—Ісуса Христа. Георг Фредерік Гендель поклав на музику більшу частину тексту віршів 1–11, назвавши цей твір *Месія*. Якщо ви зможете дістати фонограму, програвайте кілька уривків, у яких цитується 40 розділ Ісаї. (Серед цих уривків з 40 розділу Ісаї—“Утішайте, втішайте народа Мого”, “Хай підійметься всяка долина”, “І з’явиться] слава Господня”, “[На гору високу з’явися собі], благовіснику Сіону”, а також “Він отару Свою буде пасти, як Пастир”). Попросіть учнів уважно слухати і знаходити у співі фрагменти Писання. Скажіть їм, що по всьому світі люди виконують цей твір, присвячений Спасителю та Його божественній місії, хоч багато з них навіть не християни. Музика має велику здатність збуджувати [душу] емоційно й духовно.

Звертайтеся до завдань А, Б або В у розділі, що розглядає Ісаїю 40, у навчальному посібнику для учнів, коли будете читати та обговорювати цей розділ, і застосовувати включені в нього положення учення до життя ваших учнів. Після виконання завдання, попросіть кожного з них вибрати один надихаючий уривок і пояснити, чому вони вибрали саме цей уривок. Запропонуйте учням завчити вибраний уривок і згадувати його, коли вони потребуватимуть духовної [допомоги].

Ісаїя 48–66

Вступ

Письменник Сідні Б. Сперрі, член Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів писав: “Основна тема 40–66 розділів [книги Ісаї]—це викуплення Ізраїля. Ці розділи заслуговують на те, щоб називатися найчистішими діамантами старозавітної пророчої літератури. Словами майстерними і прекрасними Ісаїя втішає свій народ і [провіщає] час, коли їх буде викуплено, коли Боже царство святкуватиме свій тріумф на землі” (*The Spirit of the Old Testament*, 2nd ed. [1980], 188).

Ця остання частина книги Ісаї містить, мабуть, найкращі описання життя й місії Ісуса Христа, які можна знайти у Старому Завіті. Читаючи розділи 48–66, звертайте увагу на те, наскільки більш переконливо Ісаїя схиляє нас вірити у Христа—нашого Викупителя (див. 1 Нефій 19:23; див. також вступ до Ісаї 48–54 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 191).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- За свою злочестивість народ давнього Ізраїля було розсіяно (див. Ісаїя 18:2, 7). В останні дні Ізраїль прийде до праведності, і його буде зібрано (див. Ісаїя 49:5–6, 11–12, 22; 51:11; 52:8; 54:7, 14).
- Ісус Христос є нашим Спасителем і Заступником перед Батьком. Виконуючи Спокуту, Він поніс на Собі незгоди та гріхи всього людства і здолав смерть через Воскресіння. Спокута дає нам нагоду здобути вічне життя через план спасіння (див. Ісаїя 53; див. також Мосія 3:7–11; Алма 7:11–12).
- Людина не може до кінця зрозуміти думки й задуми Всемогутнього. Отже, ми маємо виявляти віру в Господа й довіряти Його мудрості та порадам (див. Ісаїя 55:8–9).
- Дотримання закону посту дає нам силу долати гріх і отримувати одкровення. Завдяки пощенню ми маємо ресурси для того, щоб допомагати бідним (див. Ісаїя 58:3–12).
- Дотримання святості Суботнього дня приносить щастя і процвітання (див. Ісаїя 58:13–14; див. також УЗ 59:9–16).
- Гріх відокремлює нас від Бога, але завдяки Спокуті Ісуса Христа ми можемо покаятися і повернутися до Його присутності (див. Ісаїя 59).
- Під час Другого пришествя Господь знищить злочестивих, спасе праведних і відкриє еру Тисячоліття (див. Ісаїя 63:4–6; 64:1–3; 65:17–25; 66:15–23; див. також УЗ 101:25–31).

Рекомендації для навчання

 Відеофільми по Старому Завіту, фільм 22 “Нащо ми постимо”—тут показано сучасну історію, щоб проілюструвати благословення пощення (див. Путівник для відеофільмів по Старому Завіту, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Ісаїя 49–54. За свою злочестивість народ давнього Ізраїля було розсіяно. В останні дні Ізраїль прийде до праведності, і його буде зібрано. (20–25 хвилин)

Попросіть когось із учнів прочитати десяте уложення віри (див. Уложення віри 1:10). Прочитайте Ісаїя 18:2, 7. Спитайте:

- Про що тут говорить Ісаїя, що стосується до цього уложення віри?
- Чому Ізраїль не зміг уникнути розсіяння? (Див. 1 Нефій 21:1).
- Якщо Ізраїль було розсіяно через його злочестивість, що необхідно робити Ізраїльтянам, щоб бути зібраними?

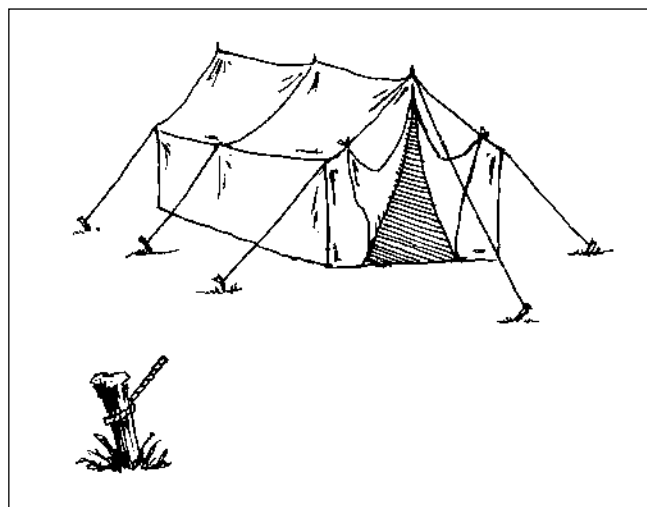
Напишіть на дошці посилання на наступні уривки з Писань. Попросіть учнів прочитати їх і визначити слова та фрази, які мають відношення до збирання.

- Ісаїя 49:5–6 (*навернути Собі, зібраний, відновити, вернути врятованих*)
- Ісаїя 49:11–12 (*дорогу, здалека прийдуть*)
- Ісаїя 51:11 (*визволенці повернуться, увійдуть*)
- Ісаїя 52:8 (*повертається*)
- Ісаїя 54:14 (*міцно поставлена*)

Спитайте учнів:

- Як ці слова і фрази описують те, що [Ізраїльтяни] ставатимуть праведними, а також і фізичне збирання Ізраїля?
- З чим порівнюють Сіон в Ісаї 54:2–3? (З наметом).
- Який символ використано в цих віршах, аби показати, що саме підтримує Сіон? (Кілочки, [або коли]).

Покажіть наступну картинку або намалуйте її на дошці. Це буде ілюстрацією Ісаї 54:2–3.

Поставте учням наступні запитання. Їхні відповіді запишіть на дошці:

- Чому намет символізує збирання Ізраїля?
- Як ми можемо тепер допомагати здійснювати це збирання? (Наприклад, дотримуватися євангельських принципів, бути добрим прикладом, ділитися посланням євангелії з нашими друзями, які не є членами Церкви, готуватися до служіння на місії [повного дня]).

Прочитайте цей вислів Президента Гордона Б. Хінклі:

“Скільки молодих людей безцільно вештається [в цьому житті]! Скільки їх пішло трагічним шляхом наркотиків, прибілося до злочинних угруповань, веде аморальне життя та загрузло в

безлічі пороків, які супроводжують [щойно названі гріхи]! [Поруч з нами є] вдови, які палко бажають почути дружні голоси та відчути той дух щирої турботи, який говорить про любов. [Поруч з нами є] ті, чия віра колись була “теплою”, але потім “охолонула”. Багато з них бажають повернутися, але не знають, як же це зробити. Їм потрібні дружні руки, простягнуті до них. Якщо докласти трохи зусиль, то багато кого з них можна було б повернути, щоб вони знову бенкетували за столом Господа.

Мої брати і сестри! Я сподіваюся, я буду молитися, щоб кожен з вас. . . сповнився рішучості відшукати тих, хто потребує допомоги, хто знаходиться у тяжких і відчайдушних обставинах, підняти їх у душі любові та привести в лоно Церкви, де сильні руки і люблячі серця зігріють їх, заспокоять їх, підтримають їх і поставлять на шлях щасливого й плідного життя” (in Conference Report, Oct. 1996, 118; or *Ensign*, Nov. 1996, 86).

Ісаїя 53 (Опанування Писань, Ісаїя 53:3–5). Ісус Христос—наш Спаситель і Оборонець перед Батьком. Виконуючи Спокуту, Він поніс незгоди і гріхи всього людства і Своім Воскресінням переміг смерть. Спокута дає нам нагоду здобути вічне життя через План спасіння. (30–40 хвилин)

Попросіть учнів уявити, що їх взяли в полон ворожі, злочестиві люди, і що їм винесено смертний вирок. Спитайте:

- Якими були б ваші останні слова?
- Що саме, як вважається, розкривають останні слова людини? (Вони відкривають, що є важливим для цієї людини).

Поясніть учням, перед тим як пророка Книги Мормона Авінадія вбили злочестивий цар Ной та його священики, Авінадій у своїх останніх словах повністю процитував 53 розділ книги Ісаї (див. Мосія 14).

Попросіть учнів виконати завдання А до Ісаї 53 з навчального посібника для учнів. Попросіть їх поділитися тим, що саме в особистості Спасителя найбільше вразило їх під час виконання цього завдання. Можна також поділитися з ними деякою інформацією з коментарів до Ісаї 53, вміщених у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*.

Прочитайте Ісаїя 53:11–12; Римлянам 8:16–17 і Учення і Завіти 76:92–95. Спитайте учнів:

- Що отримав Ісус, коли закінчилися всі Його страждання в смертному житті?
- З ким Він хоче поділитися цим?

Можна всім класом прочитати вірші якогось гімну, що передає дух, настрої та послання Ісаї 53, або заспівати його. Наприклад, можна вибрати гімн “Коли я підношу молитву схвильовану” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 22), “Безмежна мудрість і любов” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 19) або “Він родився між ягнят” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 20). Прочитайте цей вислів старійшини Ніла А. Максвелла:

“Дивовижна та славетна Спокута була центральною подією в усій історії людства. Це та петля, на якій повернеться все те, що зрештою не втратить свого значення” (in Conference Report, Apr. 1985, 93; or *Ensign*, May 1985, 73).

Поділіться своїми почуттями про Спасителя та Його жертву. Якщо учні також бажають поділитися своїми почуттями, дайте їм для цього кілька хвилин.

Ісаїя 55:1–7. Усі ті, хто приходять до Христа, отримують прощення, щастя та мир. (15–20 хвилин)

Покажіть учням склянку води і шматок хліба. Попросіть учнів прочитати Ісаїя 55:1–3 і знайти, що в цих віршах говориться про воду і хліб. Попросіть їх прочитати Іоанн 4:13–14 і 6:47–51 та визначити, що представляють вода і хліб. Спитайте: Чому хліб і вода є вдалими символами Спасителя?

Прочитайте Учення і Завіти 89:14. Спитайте учнів:

- Що в цьому уривку з Писань названо “підтримкою життя”?
- З чого роблять хліб?
- Якщо хліб і вода є ключовими продуктами для підтримки фізичного життя, тоді що саме вони, як символи Христа, говорять про джерело духовного життя?

Прочитайте цей вислів Президента Езри Тефта Бенсона з його заключного виступу на одній з генеральних конференцій:

“Розійдімося по домівках з відчуттям поновленої рішучості сповнювати священну місію Церкви, про яку так прекрасно казали на сесіях цієї конференції—“запрошувати всіх прийти до Христа” (УЗ 20:59)” (in Conference Report, Apr. 1988, 97; or *Ensign*, May 1988, 84).

Попросіть учнів дослідити Ісаїю 55:3–7 і зробити два переліки: в одному нехай вони опишуть, що слід робити, аби прийти до Господа, а в іншому—які благословення ми отримуємо, коли приходимо до Нього. Дайте їм час для того, щоб вони поділилися

своїми знахідками. Попросіть їх прочитати Матвій 11:28–30; Мосія 26:30 і Мороній 10:32–33 і знайти, які ще благословення отримують ті, хто приходить до Христа.

 Ісаїя 55:8–9 (Опанування Писань). Ми не можемо до кінця зрозуміти думки та задуми Всемогутнього. Отже, ми повинні виявляти віру в Господа і покладатися на Його мудрість та поради. (15–20 хвилин)

Перед заняттям прокладіть в класній кімнаті маршрут, який буде петляти між рядами та столами і на якому буде багато перешкод. Покладіть на цьому шляху книги або інші перешкоди. Зав'яжіть очі одному з учнів і попросіть іншого учня своїми підказками направляти учня з зав'язаними очима по цьому маршруту.

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 55:8–9 і знайти зв'язок між цими віршами та цим маршрутом з перешкодами. Спитайте:

- Чому той учень, який міг бачити, знав, який саме шлях був найкращим для учня з зав'язаними очима?
- Чи можна це порівняти з тим, наскільки зір Бога кращий від нашого?
- Чи завжди учень з зав'язаними очима знав, чому саме його скеровували туди або сюди? Чи він завжди помічав, яких небезпек уникав?
- Чому учень з зав'язаними очима слухався вказівок того, хто міг бачити?
- Як усі ці запитання пов'язані з нашими стосунками з Господом?

Попросіть учнів знову прочитати Ісаїя 55:8–9 і відмітити ці вірші у своїх примірниках Писань.

Щоб продемонструвати різницю між Божими шляхами і людськими, накресліть на дошці таку схему:

	Божий шлях	Людський шлях
Щастя		
Успіх		
Поклоніння		

Попросіть учнів допомогти вам заповнити цю схему, називаючи те, з чим пов'язує щастя, успіх та поклоніння Бог, а з чим—людина. Коли ви закінчите, спитайте:

- Що сталося б, якби людину з зав'язаними очима вела інша людина з зав'язаними очима?
- Як це можна порівняти з наслідками, що приходять, коли слухаються ненадхненних порад, які дає людина?

- Які наслідки приходять, коли слухаються Божих порад?
- Що ви відчуваєте, думаючи про те, що ми слідуємо за Богом, Який все бачить і все знає?

Попросіть учнів поділитися особистим досвідом, коли вони спочатку не мали бажання прислухатися до поради батьків або Церковного провідника, але пізніше побачили, що та порада була найкращою.

Ісаїя 58:3–14. Дотримання закону посту дає нам силу перемагати гріх, отримувати одкровення. Завдяки пощенню ми маємо ресурси для того, щоб піклуватися про бідних. Дотримання святості Суботнього дня приносить нам щастя і процвітання. (20–25 хвилин)

Якщо можливо, домовтеся з провідником священства ваших учнів, щоб той прийшов на урок і відповів на запитання про пощення та дотримання святості Суботнього дня. Дайте йому цей перелік запитань і попередьте, що в учнів можуть виникнути інші запитання. Попросіть його скласти своє свідчення про ці принципи. (Не забудьте, що все це слід спланувати заздалегідь. Треба дати йому кілька днів на підготовку).

- Як довго має звичайно тривати піст?
- Чи можна пити воду під час пощення?
- Як часто має поститися людина?
- Якою може бути особлива мета пощення?
- Наскільки щедрими мають бути пожертвування від посту? Як часто слід їх сплачувати?
- Чи повинні ви поститися, коли хворієте?
- З якого віку повинні починати поститися діти?
- Що слід робити, якщо під час пощення ви стали відчувати роздратування?
- Чим відрізняється пощення від стану зголодності?
- Як саме можна зберігати святість Суботнього дня?
- Що мені робити, якщо мій роботодавець хоче, щоб я працював у день Суботній?
- Чи можна в день Суботній займатися роботою по дому?
- Чому Церква просто не складе для нас перелік того, що можна і чого не можна робити в день Суботній?

Якщо ви не зможете домовитися з провідником священства, щоб той прийшов на урок, самі дайте відповідь на всі або деякі запитання. У підготовці до цього вам допоможе підручник *Основи Євангелії* (31110.192), розділи 24–25. У ході обговорення можна прочитати розділ, присвячений поведінці в неділю з брошури *Заради зміцнення молоді* (сс. 32–33).

Прочитайте Ісаїя 58:3–14. Знайдіть і обговоріть благословення, які Господь обіцяв тим, хто щиро

дотримується закону посту і закону Суботнього дня. Порівняйте ці вірші з тим, що Господь відкрив стосовно Суботнього дня в Ученні і Завітах 59:9–14. Закличте учнів підвищувати свою духовність через дотримання цих принципів евангелії.

Ісаїя 59. Гріх відділяє нас від Бога, але завдяки Спокуті ми можемо покаятися і повернутися до Його присутності.

(25–30 хвилин)

Попросіть учнів прочитати Римлянам 8:35–39 і знайти, яке запитання поставив там апостол Павло. (Чи є щось таке, що може відділити нас від Божої любові?) Попросіть їх прочитати Ісаїя 59:1–2 і знайти, що може відділити нас від Нього. Допоможіть учням зрозуміти, що Божа любов до нас є саме такою незмінною, як про неї казав Павло, але наші гріхи не дають нам насолоджуватися благословеннями цієї любові (див. також УЗ 95:12). Можна показати учням ілюстрацію з розділу, присвяченого Ісаї 59, у навчальному посібнику для учнів. Це допоможе візуалізувати цю ідею.

В Ісаї 59:3, 7 пророк Ісаїя використав вдалий, з точки зору запам'ятовування, спосіб, як сказати людям про те, що вони потопають у гріхах. Він називав частини людського тіла, наводячи їх як буквальні та символічні приклади того, як вони порушували Божі закони. Ось чому Ізраїльтян було відділено від Господа. Допоможіть учням визначити, який саме гріх Ісаїя пов'язував з кожною частиною людського тіла [або функціями людської душі]: долоні, пальці, уста, язик, ноги, думки. Спитайте їх, що, на їхню думку, Господь сказав би про кожен цю частину людського тіла [або функцію людської душі], якби Він описував праведну людину.

Допоможіть учням зрозуміти, що навіть наша найкраща поведінка не могла б нас спасти, якби не Спокута. Намалюйте на дошці наступну схему або роздайте учням копії цієї схеми. Напишіть на цій схемі посилання на Писання, але поки що не робіть інших підписів.

Попросіть учнів прочитати Ісаїя 59 і знайти, що на цій схемі описує повернення до Божої присутності. Допоможіть їм підписувати елементи цієї схеми по мірі читання. Прочитайте з учнями 2 Нефій 25:23 і поясніть, чому цей вірш є добрим підсумком для того, що викладено в Ісаї 59. Запропонуйте їм написати на полях біля Ісаї 59:1–2 перехресне посилання на 2 Нефій 25:23.

Ісаїя 60–66. Розуміння подій останніх днів, Другого пришествя та Тисячоліття допоможе нам підготуватися до цих великих подій.

(25–35 хвилин)

Намалюйте на дошці три стовпчики і підпишіть їх *Останні дні*, *Друге пришествя* та *Тисячоліття*. Поясніть учням, що сьогодні вони вивчатимуть ту частину книги Ісаї, у якій для нас розкрито ці три [поняття]. Розділіть клас на три групи. Дайте кожній групі завдання опрацювати наступні уривки з Писань, які описують кожне з цих [понять]:

- *Останні дні*. Ісаїя 60:1–15, 22; 65:2–16
- *Друге пришествя*. Ісаїя 63:1–6, 15–16; 64; 66:14–18
- *Тисячоліття*. Ісаїя 60; 16–21; 65:17–25

Нехай групи представлять звіт про те, що вони дізналися (відповідно) про Останні дні, Друге пришествя та Тисячоліття. Попросіть їх звернути особливу увагу на те, що, згідно з тим, що сказано в Писаннях, станеться з праведними і злочестивими.

Спитайте учнів, що можна робити, готуючись до цих великих подій. Можна використовувати ті ідеї з коментарів до Ісаї 60–66 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 206–210), які здаються вам корисними. Попросіть учнів поділитися тим, які почуття у них викликає усвідомлення того, що вони живуть у ті дні, коли здійснюються деякі пророцтва, пов'язані з Останніми днями, Другим пришествям і Тисячоліттям.

Єремія був левитом з Анатота, містечка, розташованого у кількох кілометрах на північний схід від Єрусалима, на території, що належала коліну Веніяміна. Він виконував своє пророче покликання з часів правління царя Йосії і до часів царя Седекії—прибл. протягом сорока років. Він був сучасником пророків Авакума, Софонії, Легія та інших (див. схему “Царі та пророки Ізраїля та Юдеї”, сс. 237–238). Єремія прорікав падіння царства Юди під ударами Вавилону і сам дожив до цього.

Сідні Б. Сперрі, член Церкви і науковець, писав: “Єремія. . . бачив, як поширилися серед його народу ідолопоклонство, поклоніння на узгір’ях та [інші] язичницькі релігійні практики. Язичницькі ідоли стояли в храмі [Єремія 32:34], дітей приносили в жертву Ваалу-Молоху (7:31; 19:5; 32:35), і люди здебільшого молилися Ваалу—найпоширенішому язичницькому божеству. Занепад національного релігійного поклоніння, як того і слід було чекати, супроводжувався всілякими проявами аморальності та неправедності, і пророк постійно викривав це своїми свідченнями. Про бідних забули. Єремію з усіх боків оточувало майже повне відступництво” (*The Voice of Israel’s Prophets* [1952], 153).

Єремію, подібно до пророка Мормона, було покликано служити серед людей, для яких майже не залишалось надії, бо вони відмовлялися каїтися. “Тому так промовляє Господь: Ось Я лихо на них наведу, що вийти із нього не зможуть, і кликати будуть до Мене, але не почую Я їх!” (Єремія 11:11; див. також Мормон 2:15).

Цей світ стає дедалі злочестивішим, і час Другого пришествя наближається, і пророцтва, що стосуються наших часів, несуть те саме послання: слідуйте за пророком і покайтеся, інакше вас буде знищено (див. Об’явлення 9:20–21; 16:9, 11; УЗ 1:11–16; 43:22–27).

Пророки Книги Мормона—Легій та Нефій мали деякі з пророцтв Єремії, які були написані на пластинах з латуні (див. 1 Нефій 1:4; 5:13).

Єремія 1–19

Вступ

У Єремії 1–19 пророк закладає основу для наступних пророчих та історичних розділів. У цих перших розділах розповідається про покликання та підготовку Єремії, а також про його різке засудження злочестивості Ізраїля.

Єремія не тільки протистояв бунтівному народові, але також багатьом лжепророкам, які відкрито чинили опір

Господньому слову. Читаючи ці розділи, зверніть увагу на те, що Єремія знову і знову намагався спасти свій народ, навіть знаючи, що вони не хочуть каїтися. Поміркуйте, що для нас повчального в його доблесних зусиллях (порівняйте Мормон 3:12).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Ми жили з Небесним Батьком до нашого [земного] народження. Він передвисвятив багатьох, щоб вони виконували особливі завдання на землі (див. Єремія 1:4–5; див. також Алма 13:3; УЗ 138:53–56; Авраам 3:22–23).
- Господь підтримує Своїх слуг навіть коли люди не приймають їх (див. Єремія 1:6–10, 17–19; 15:15–21; 20:7–13; 26:12–15, 24; див. також Ісаїя 54:17; УЗ 109:24–29).
- Часто самі наші гріхи стають для нас не меншим покаранням, ніж те покарання, яке ми отримуємо за вчинення цих гріхів (див. Єремія 2:19).
- Ті, хто залишає Господа заради мирської мудрості та задоволень, побачать, що їхня власна мудрість не зможе спасти їх і що їхні гріхи обернуться їм на засудження (див. Єремія 2:13–19).
- Чим довше ми грішимо, тим важче каїтися. Ті, хто постійно грішать, можуть втратити здатність каїтися (див. Єремія 11:1–11, 21–23; 13:23; 14:10–12; див. також Геламан 13:38; УЗ 101:7).
- Господь благословляє тих, хто дотримується святості Суботнього дня, і дає їм процвітання (див. Єремія 17:21–27).

Рекомендації для навчання

Єремія 1:1–11. У доземному житті Небесний Батько передвисвятив Єремію, щоб той став пророком. (20–25 хвилин)

Напишіть на дошці *Єрусалим*—прибл. 600 р. до р.х. Під цим написом напишіть *Легій та _____*. Попросіть учнів прочитати 1 Нефій 1:4. Спитайте їх, що Нефій казав про кількість пророків, які були в Єрусалимі в той час, коли там був Легій. Попросіть їх прочитати 1 Нефій 7:14 і знайти ім’я пророка, яке називав пророк Нефій. Напишіть на вільному місці на дошці слово *Єремія*.

Попросіть учнів прочитати Єремія 1:5 і сказати, що вони дізналися про те, як Єремію було покликано бути пророком. Спитайте:

- Хто покликав його бути пророком?
- Коли саме його було покликано?

Скажіть учням, що більшість людей не розуміють, що ми існували ще до того, як прийшли на цю землю. Прочитайте цей вислів пророка Джозефа Сміта:

“Кожен чоловік, який отримав покликання священнослужити жителям цього світу, був висвячений саме заради цього ще на Великій нараді на небесах—ще до того, як було створено світ. Я думаю, що мене було висвячено у мій чин саме на тій Великій нараді” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 365).

Спитайте учнів, як вони можуть визначити, для виконання якої саме місії їх було передвисвячено. (Наприклад, вони можуть вести гідне життя, читати своє патріарше благословення, поститися, молитися і просити свого батька давати їм батьківські благословення).

Попросіть учнів уявити, що хтось отримав покликання на місію повного дня, але не знає, чи приймати його, бо він відчуває свою невідповідність цій місії, а саме:

- Я не дуже добре знаю Писання.
- Я надто юний, щоб залишати домівку.
- Я не дуже добрий промовець—Я не знатиму, що казати.
- Мені страшно серед людей.

Попросіть учнів прочитати Єремія 1:6 і знайти, що Єремія відчував, отримавши покликання бути пророком. Спитайте їх, чи можуть вони згадати інших пророків або Церковних провідників, які зізналися в тому, що також відчували свою невідповідність під час свого покликання. Прочитайте вірші 7–10 і обговоріть наступне:

- З яким заспокоєнням Господь звернувся до Єремії?
- Що в цих віршах ми дізнаємося про Господніх пророків? (Див. коментар до Єремії 1:6–10 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*).

Попросіть учнів пригадати ті почуття, які в них виникали, коли вони отримували покликання або доручення в Церкві. Спитайте: Чи знає нас Господь не гірше, ніж Він знав Єремію?

Допоможіть учням зрозуміти, що для того, аби відчути себе приголомшеними і безпорадними, необов'язково отримувати покликання бути пророком. Ми можемо знайти втіху в тому, що Господь обіцяв підтримувати і допомагати всім тим, кого Він покликає служити в Його царстві. Виступаючи на сесії священства на одній з генеральних конференцій, президент Томас С. Монсон сказав:

“Якщо хтось із тих братів, які зараз чують мій голос, відчувають себе невідповідними, навіть нездатними прийняти покликання служити, жертвувати, благословляти життя інших людей, згадайте цю істину: “Кого Бог покликає, того Бог робить придатним”. Не знехтує Той, хто помічає падіння горобця, потребами [Свого] слуги” (in Conference Report, Apr. 1987, 54; or *Ensign*, May 1987, 44).

Єремія 1–19. Ті, хто залишає Господа заради мирської мудрості та мирських задовольень, побачать, що їхня власна мудрість не може спасти їх, а їхні гріхи стануть їхнім засудженням. (35–50 хвилин)

Принесіть на урок відро або глечик з дірками. Налийте туди води й покажіть учням, як ця посудина протікає. Спитайте: Якщо вода символізує євангелію Ісуса Христа, а це відро (або глечик) є символом нашого життя, то що, на вашу думку, символізують дірки? Попросіть учнів прочитати Єремія 2:13 і знайти, чим сучасники Єремії нагадували посудину з дірками, яку було щойно показано на наочному уроці. Поясніть їм одне із значень слова “цистерна”. Це підземний резервуар, висічений у камені, який використовують для зберігання води, яку приносить дощ, або струмок. Сама по собі цистерна води не дає, а пошкоджена цистерна навіть не може утримати воду, що приходить з неба.

Старійшина Меріон Д. Хенкс так сказав про ці пошкоджені цистерни:

“Усе, що ми вигадуємо, аби цим замінити Бога в нашому житті, насправді не містить у собі води. Ми відмовляємося від “живої води”, ми втрачаємо радість, яку могли б відчувати—саме настільки, наскільки ми замінили [Бога чимось іншим]” (in Conference Report, Apr. 1972, 127; or *Ensign*, July 1972, 105).

Прочитайте Єремія 2:14–23. Спитайте:

- Які саме з учинених цими людьми гріхів зробили їх подібними до пошкоджених цистерн?
- Як, на вашу думку, вибраний народ Господа міг стати настільки злочестивим, що вже *зовсім* не міг тримати в собі живої води євангелії?

Напишіть на дошці наступний перелік і попросіть учнів дослідити вказані уривки з Писань і знайти, що спільного є в цих групах людей:

- Хананеяни—1 Нефій 17:33–35
- Злочестиві люди Ноевих часів—Мойсей 8:17, 20

- Нефійці—Мормон 2:8, 12–15
- Яредійці—Етер 15:6
- Люди в Аммонійзі—Алма 15:15

Попросіть учнів прочитати 2 Нефій 26:11 та Етер 2:9–10. Спитайте, коли саме Господь винищує з [лиця] землі народи.

Допоможіть учням зрозуміти, що народ Юдеї дозрів у нечесті. У розділах 2–35 Єремія попереджає Юдеїв, що вони мають або покаятися, або їх буде знищено. Виберіть кілька уривків з Писань (або опрацюйте їх усі) і попросіть учнів знайти, про що саме Єремія попереджав Юдеїв: Єремія 2:5–8; 3:1–11; 5:1–8, 23–31; 6:10–15; 7:1–31; 9:1–9; 10:1–14; 17:19–27.

Читаючи ці уривки з Писань, складіть перелік деяких гріхів, що їх вчиняли ті люди, і обговоріть, чому вони не покалися (див. коментарі до Єремії 2–19 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*).

Допоможіть учням порівняти часи, коли жив Єремія, і наші часи. Для цього обговоріть такі запитання:

- Чим гріхи наших сучасників схожі на гріхи сучасників Єремії?
- Чи, на вашу думку, застерігають нас пророки і апостоли так, як Єремія застерігав свій народ? Чому так або чому ні?
- Які застереження пророків ми чуємо останнім часом на генеральних конференціях або читаємо в Церковних журналах?
- Як люди можуть настільки заплутатися в гріхах, що вже не здатні змінитися? (Див. коментарі до Єремії 13:22–27 і Єремії 15:1–14 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 240).

Закличте учнів закрити “в собі будь-які дірки”, крізь які може вилитися духовна вода. Для цього слід розкаятися у гріхах і прислухатися до пророчих застережень.

Єремія 14–26. Сатана посилає лжепророків, щоб ті відводили людей від пророків істинних. (40–50 хвилин)

Перед уроком візьміть [сире куряче] яйце і спорожніть його. Для цього візьміть булавку або голку і зробіть дві маленьких дірки зверху і знизу. Після цього вміст яйця можна видути назовні. Те, що було всередині, вилетіть, і залишиться тільки шкаралупа.

Покажіть учням одне ціле яйце і одне порожнє, закриваючи пальцями дірки в порожньому. Спитайте їх, чи можуть вони побачити, чим відрізняються ці два яйця. Розбийте ці яйця і вкажіть на те, що справжня різниця полягає в тому, що всередині.

Напишіть на дошці *Вовк в одежі овечій*. Спитайте учнів:

- Що, на вашу думку, це означає?

- Як це можна пов'язати з тими двома яйцями?

Попросіть учнів прочитати Матвій 7:15 і знайти, про кого Спаситель говорив як про вовків “в одежах овечих”.

Єремія мав кілька сутичок із лжепророками. Накресліть на дошці схему за цим зразком, або зробіть роздатковий матеріал. Напишіть на цій схемі посилання на Писання, але не вписуйте відповідей. Нехай учні дослідять ці уривки, щоб побачити різницю між істинними пророками і лжепророками.

Характеристики лжепророків

Повторення Закону 18:20; Єремія 14:14; 23:16	Вони не послані Господом.
Ісаїя 30:8–10; Єремія 23:25–27, 32	Їхні пророцтва—брехливі; вони кажуть те, що люди хочуть почути.
Єремія 23:14	Вони перелюбники.
Єремія 14:13	Вони дають облудні обіцяння безпеки та миру.
Плач Єремії 2:14	У своїх проповідях вони не засуджують гріх.
Єремія 26; 8–9; 11	Вони намагаються знищити істинних пророків.

Характеристики істинних пророків

Єремія 1:5–9	Їх покликало Господом.
Єремія 18:7–10	Вони навчають, що покаяння і праведне життя—це єдиний шлях до безпеки.
Єремія 24:9–10; 2 Нефій 9:40	Вони пророкують істину, навіть коли це гірка істина.
Єремія 23:1–2, 11–13	Вони засуджують лжепророків та священників; їхня проповідь засуджує гріх.
Єремія 20:4–6; 25:8–12	Їхні пророцтва сповнюються.

Спитайте учнів, чому людині не можна проголошувати, що вона говорить від імені Бога, якщо Бог її не послав. Попросіть їх дослідити Повторення Закону 13:5; Єремія 14:15–16 і 23:9–40. Нехай вони складуть перелік того, що Господь казав про лжепророків.

Можна запропонувати учням прочитати історію протистояння Єремії та лжепророка Ананії у 28 розділі книги Єремії. Це приклад того, що Господь відчуває до лжепророків (див. також УЗ 121:11–24). Обговоріть, як ми можемо убезпечитися від тих, кого в наш час можна назвати лжепророками і хто може зруйнувати нашу віру в Бога.

 Єремія 16:16 (Опанування Писань).
Місіонери, яких Господь покликає в наш час, є тими “рибалками” та “мисливцями”, про яких пророкував Єремія. (15–20 хвилин)

Напишіть на дошці слова *рибалки* і *мисливці*. Нехай учні розкажуть, що роблять рибалки і мисливці, як вони мають готуватися до риболовлі або полювання, які снасті їм потрібні і скільки зусиль, часу та зосередженості вимагають полювання та риболовля.

Напишіть на дошці слово *місіонери* і накресліть лінії від слів *рибалки* та *мисливці* до слова *місіонери*. Прочитайте Єремія 16:16. Спитайте:

- Що є схожого між місіонерською роботою та риболовлею або полюванням?
- Які навички повинні мати місіонери, щоб знаходити, навчати, охришчувати та утримувати в Церкві навернених?

Якщо можливо, запросіть когось із колишніх місіонерів розповісти про те, як він знаходив тих, хто шукав істину. Можна роздати всім учням копії наведеного нижче вислову і обговорити його всім класом.

Старійшина Легран Рішар, який був членом Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

“Хто ці рибалки і мисливці, про яких ми читаємо у цьому великому пророцтві Єремії? Це місіонери цієї Церкви і ті, хто були їхніми попередниками з тих часів, коли пророк Джозеф Сміт отримав істину і послав благовісників, щоб вони поділилися нею зі світом. Таким чином, вони пішли на риболовлю та полювання, на збирання їх з гір, узгір’їв та скельних розцілин” (in Conference Report, Apr. 1971, 143; or *Ensign*, June 1971, 99).

Старійшина Л. Том Перрі, апостол, сказав:

“Сьогодні потреба в тому, щоб кількість місіонерів повного дня зростала, є великою, як ніколи раніше. І знову ми проголошуємо заклик кожному гідному молодому чоловіку: прислухайтеся до голосу пророка, [який говорить вам], щоб ви відслужили місію повного дня. Ми закликаємо вас, єпископи і президенти філій, стежити за тим, щоб кожний молодий чоловік, який має гідність і спроможність [виконувати місіонерське служіння], мав нагоду поїхати на місію.

Президент Кімбол так сказав про служіння молодих жінок: “Багато молодих жінок мають бажання служити на місії повного дня, і вони

також бажані на Господніх [жнивях]. Вони не мають такої міри відповідальності за [місіонерське служіння], як старійшини, але вони отримають щедрі благословення за своє самовіддане служіння. Господь задоволений їхньою готовністю приводити душі до Нього” (*President Kimball Speaks Out* [Salt Lake City: Deseret Book Co., 1981], p. 30)” (in Conference Report, Apr. 1992, 32; or *Ensign*, May 1992, 24).

Президент Говард В. Хантер сказав:

“Знову і знову під час свого земного служіння Ісус виголошував цей заклик—як запрошення і як завдання. Христос казав Петрові та Андрію: “Ідіть за Мною, Я зроблю вас ловцями людей!” (Матвій 4:19). Наша робота—спасати душі, запрошувати людей прийти до Христа, приводити їх у води хрищення, щоб вони могли безупинно просуватися шляхом, що веде до вічного життя. Цьому світові потрібна євангелія Ісуса Христа. Євангелія відкриває єдиний шлях, на якому цей світ знайде мир. Як послідовники Ісуса Христа, ми прагнемо розширити коло любові і розуміння між народами землі. Пророки, що були до нас, навчали, що кожний молодий чоловік, який має гідність і здатність, необхідні для того, щоб служити на місії повного дня, повинен служити. Сьогодні я наголошую цю потребу. Ми також надзвичайно потребуємо, щоб на місії служили наші старші подружні пари, які мають таку можливість. Ісус казав своїм учням: “Хоч жниво велике, та робітників мало; тож благайте Господаря жнива, щоб робітників вислав на жниво Своє” (Лука 10:2)” (in Conference Report, Oct. 1994, 118–119; or *Ensign*, Nov. 1994, 88).

Президент Гордон Б. Хінклі сказав:

“А тепер я хочу сказати дещо єпископам та президентам колів стосовно місіонерського служіння. Це дуже делікатний предмет. Здається, що в Церкві поширюється ідея, що всі молоді жінки, як і молоді чоловіки, повинні відслужити місію. [У місіонерському служінні] нам потрібна певна кількість молодих жінок. Вони прекрасно виконують своє служіння. Вони можуть відвідувати тих, кого не можуть відвідувати старійшини.

Перше Президентство і Рада Дванадцятьох єдиним голосом кажуть нашим молодим сестрам,

що на них не покладено зобов'язання виконувати місіонерське служіння повного дня. Я сподіваюся, що мені вдалося сказати це так, щоб нікого не образити. Молоді жінки не повинні відчувати, що на них покладено ті ж обов'язки, що й на молодих чоловіків. Дехто з них відчуватиме велике бажання поїхати [на місію]. Якщо так, вони мають порадитися зі своїм єпископом і зі своїми батьками. Якщо це тверде бажання—єпископ знає, що йому робити" (in Conference Report, Oct. 1997, 72–73; or *Ensign*, Nov. 1997, 52).

Єремія 20–29

Вступ

Єремія 20–29 містить учення та застереження Єремії, звернені до його народу, які вже стояли на порозі вавилонської неволі (див. 2 Царів 24–25). Але Єремія не просто провіщав падіння злочестивих. Він бачив пришествя Спасителя і відновлення Церкви в останні дні (див. Єремія 23). Як і інші старозавітні пророки (такі як Ісаїя, Езекіїль, Легій, Осія, Амос, Михайї і Захарій), Єремія бачив, що одного дня розсіяний Ізраїль буде зібрано, що Юда повернеться на землі свого успадкування, що зрештою весь Ізраїль сягне величі.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Істинні пророки кажуть нам те, що нам потрібно знати, і не завжди—що ми хочемо знати (див. Єремія 21:1–7).
- Слово Господнє завжди сповнюється (див. Єремія 28; 29:24–32; див. також Єремія 32:26–27; 36–37; 38:6–13; 39:15–18; УЗ 1:37–38; 3:1–3).
- Ті, хто шукає Господа всім серцем, знайдуть Його (див. Єремія 29:13).
- Лжепророки завжди з'являються, аби протистояти істинним пророкам (див. Єремія 28–29).

Рекомендації для навчання

Єремія 20–21. Істинні пророки кажуть те, що їм наказує Господь. (15–20 хвилин)

Скажіть учням, що пророки говорять нам те, що нам необхідно знати, але не завжди те, що ми хочемо знати. Спитайте їх, що означає це твердження і чому воно є істинним. Попросіть їх назвати деякі поради пророків,

які деякі люди не хочуть чути або вважають, що дотримуватися їх важко чи незручно.

Поясніть, що коли пророк каже людям те, що хоче передати їм Господь, це іноді ускладнює пророкові життя. Попросіть учнів прочитати Єремія 20:1–2 і знайти, що сталося з Єремією через те, що він пророкував, що Вавилон забере Юдеїв у неволю (див. коментар до Єремії 20:1–6 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 245). Попросіть учнів прочитати Єремія 20:3–6. Спитайте:

- Чи це покарання змусило Єремію змінити своє пророцтво і сказати людям те, що вони бажали почути? (Щоб зрозуміти, що бажали почути Юдеї, див. Єремія 28:1–4). Чому Єремія не зробив цього?
- Чому Єремія змінив ім'я Паухур на Маєор-Міссавів? Що означає це ім'я? (Див. коментар до Єремії 20:1–6 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 245).

Попросіть учнів прочитати Єремія 21:1–7 і знайти, чого хотів від Єремії цар Седекія і як Господь через Єремію відповів на запитання Седекії. Спитайте:

- Чому Єремія не міг сказати те, що хотіли почути від нього люди?
- Чому живий пророк не каже тільки те, що нам приємно чути?

Президент Езра Тефт Бенсон сказав:

“Те, як ми реагуємо на слова живого пророка, коли він каже нам те неприємне, що ми повинні почути, є випробуванням нашої вірності” (“Fourteen Fundamentals in Following the Prophet”, 1980 *Devotional Speeches of the Year* [1981], 28).

Єремія 23–29. На нас покладено ту саму відповідальність, що її мали давні Ізраїльтяни—ми маємо бачити, хто є істинний пророк, а хто—лжепророк. (20–25 хвилин)

Спитайте учнів, як, на їхню думку, ми можемо уникнути обману лжепророків. Покажіть портрет нинішнього пророка і спитайте учнів, як нам пересвідчитися, що він насправді є вибраним пророком Господа.

Скажіть учням, що в часи Єремії люди чули проповідання не тільки істинних пророків, але і лжепророків. Прочитайте з учнями Єремія 23:9–34 і обговоріть наступні запитання:

- Які кривди вчиняли ті лжепророки і лжесвященики? (Див. вв. 9–17, 24–32).
- Що, за словами Господа, характеризує істинного пророка? (Див. вв. 18, 21–22, 28; див. також коментар до Єремії 23 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 253).

- Яка доля чекала на тих лжепророків? (Див. вв. 12, 15, 33–34).

Прочитайте цей вислів пророка Джозефа Сміта. Спитайте учнів, що в цьому вислові було повчальним для них:

“Коли людина виходить, і пророкує, і каже людям, щоб ті виявляли послух його вченням, вона має бути або істинним пророком, або лжепророком. Лжепророки завжди постають, щоб протистояти істинним пророкам, і їхня проповідь буде настільки наближеною до істини, що вони обмануть майже найвибраніших”
(*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, p. 365).

Щоб проілюструвати цей вислів, попросіть учнів дослідити Єремія 27:6–14, 19–22 і знайти, що Єремія пророкував про Юдею та Вавилон. Попросіть їх прочитати Єремія 28:1–4, 10–11 та знайти лжепророків, які протистояли Єремії. Чого саме навчав Єремія?

Прочитайте з учнями Єремія 28:5–9, 13–17 і обговоріть те, що Єремія сказав у відповідь Ананії і що Господь зробив тому лжепророку. Допоможіть їм зрозуміти, що відповідь Єремії у 6-му вірші не означає, що він погодився [з Ананією]. Слова Єремії “Амінь! Нехай так зробить Господь” були сказані, вірогідно, з відтінком іронії, або ж вони прозвучали як висловлене бажання Єремії, щоб люди покалися і цим уможливили ці благословення. Спитайте:

- Що Єремія назвав одним з випробувань пророка на істинність? (Див. в. 9; див. також Повторення Закону 18:20–22).
- Що нам слід робити, аби в наш час нас не звели на манівці лжепророки?

Поділіться своїм свідченням про те, що дотримання заповідей допоможе нам уникнути обману лжепророків. Прочитайте цей вислів старійшини Гордона Б. Хінклі, тоді [члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів]:

“Наскільки вдячними, мої брати і сестри, ми маємо бути за пророка, який передає нам як пораду слова божественної мудрості, з якими ми можемо крокувати стежкою свого життя в ці непрості та тяжкі часи. Тверда переконаність, яку ми несемо у своїх серцях, упевненість у тому, що Бог відкриє Свою волю своїм дітям через Свого визнаного слугу, є надійною основою нашої віри і наших справ. Ми або маємо пророка, або не маємо нічого; а маючи пророка, ми маємо все” (in Conference Report, Oct. 1973, 161; or *Ensign*, Jan. 1974, 122).

Єремія 30–33

Вступ

Господь обіцяв, що Він відновить Ізраїль та Юдею в останні дні. Єремії було наказано записати ці обіцяння (див. Єремія 30:1–3). Вивчаючи Єремію 30–33, звертайте увагу на важливість Авраамового завіту і коліна Єфрема у справі цього відновлення та збирання.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- В останні дні в першу чергу буде зібрано коліно Єфрема, яке має право первородства. Ті, хто належать до цього коліна, мають відповідальність допомагати у справі збирання решти дому Ізраїля, допомагаючи цим Господу виконувати Його вічний завіт (див. Єремія 31:1–14, 18–21, 31–34; 32:36–41).
- Під час Тисячоліття кожна людина прийме євангелію та пізнає Господа (див. Єремія 31:31–34; 32:36–41).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Єремія 30–33. Єремія пророкував про численні чудесні події останніх днів.
(55–65 хвилин)

Попросіть учнів пригадати останню велику спортивну подію у ваших краях і обговоріть, чому дехто вважає цю подію щасливою, а дехто—нещасливою. Спитайте:

- Чому люди настільки по-різному ставляться до тієї самої події?
- Які ще події або часи можуть вважатися добрими або поганими, залежно від того, хто дає їм оцінку?
- Чи, на вашу думку, часи Другого пришествя будуть щасливими чи трагічними?

Скажіть учням, що сьогодні вони вивчатимуть деякі з пророцтв Єремії стосовно останніх днів і Тисячоліття.

Більшість пророцтв Єремії стосуються руйнації Юдейського царства та вавилонського полону Юдеїв, і вони також несуть послання про руйнації останніх днів. Але Єремія також пророкував про численні чудесні та прекрасні події останніх днів, і це допомагає нам зрозуміти, чому для праведників часи Другого пришествя будуть часами великого щастя.

Пророцтва Єремії можна розділити на кілька категорій. Напишіть на дошці назви наступних трьох категорій. Прочитайте з учнями відповідні уривки з Писань. Обговоріть кожну категорію всім класом,

використовуючи для цього по мірі потреби наведені нижче матеріали.

1. Ізраїль та Юда будуть зібрані, і вони житимуть в безпеці на своїх власних землях.

- **Єремія 30:3, 8–11, 17–18.** Пророцтво про те, що Ізраїль та Юда повернуться з неволі, сповнювалося неодноразово. Це було тоді, коли Господь надихнув царя Кіра дати Юдеям дозвіл повернутися до Єрусалима після сімдесяти років неволі у Вавилоні (див. Ездра 1:1–2). Це стосується також відновлення єврейської держави на історичній батьківщині в останні дні та повернення загублених колін з північних країн (див. УЗ 133:11–35).

- **Єремія 31:1–20.** Господь кілька разів свідчить у цих віршах, що Він сам буде скеровувати збирання Ізраїля та Юди (див. вв. 1–4, 8–11). Господь покликає “сторожу на горі Єфремовій” — президентів колів, єпископів, місіонерів, домашніх учителів та інших—щоб вони допомагали дивитися за Його дітьми та збирати їх (в. 6; див. також Єзекіїль 3:16–21). Найважливішими з цієї “сторожі” є пророки останніх днів, які отримали ключі від збирання Ізраїля (див. УЗ 110:11).

Ці вартові збиратимуть “останок Ізраїля” з “північного краю” і з “кінців землі” (Єремія 31:7–8; див. також УЗ 133:26). Слово “плач” у Єремії 31:9 може говорити про усвідомлення того, що їхні вікові страждання були наслідком того, що вони відвернулися від Ісуса Христа (див. Єремія 50:4; Софонія 12:10). Підкресліть той контраст, який становить той плач з радістю і втіхою тих, хто прислухався до пророків і “[прийшов і співає] на вершині Сіону” (див. Єремія 31:12–14).

Єфрем, як коліно, що має право первородства, відіграє важливу роль у цьому збиранні (див. Єремія 31:9, 18–20; див. також Повторення Закону 33:13–17; УЗ 133:26–34).

- **Єремія 33:16.** Коли Господь збере Юду та Ізраїль на їхніх землях, вони житимуть у безпеці на своїх землях (див. також Єремія 23:5–6). Це може стосуватися безпеки і від ворогів, і від наслідків їхніх [минулих] гріхів.

2. Юда та Ізраїль приймуть Ісуса Христа як свого Господа і Спасителя.

- **Єремія 30:8–9; 33:15.** Коментуючи ці вірші, старійшина Брюс Р. Макконкі писав:

“Те, що “Пагінець” Давидів—це Христос, є абсолютно ясним. А тепер придивіться: Його також названо Давидом, Він є новим Давидом, Вічним Давидом, Який царюватиме вічно на престолі Свого давнього предка” (*The Promised Messiah*, 193; див. також Ісаїя 11:1; Єремія 23:5–8).

- **Єремія 32:37–42.** У цих віршах Єремія пророкував, що Юдеї повернуться не тільки на свою обіцяну землю, але також до істинної Церкви, що Господь “[складе] з ними вічного заповіта” (в. 40). Хоч багато Юдеїв уже приєдналося і ще будуть приєднуватися до Церкви, повністю це пророцтво сповниться тільки в майбутньому (див. 3 Нефій 20:29–46; 21). Старійшина Брюс Р. Макконкі писав:

Велике навернення Юдеїв, їхнє повернення до істини у масштабі нації відбудеться після Другого пришествя їхнього Месії. Ті, хто зможе витримати той день, з потрясінням і плачем питатимуть: “Що це за рани у Твоїх руках і на Твоїх ногах? Тоді вони пізнають, що Я є Господь; бо Я скажу їм: Ці рани—то є рани, якими Мене було поранено в домі Моїх друзів. Я є Той, кого було піднято. Я є Ісус, Якого було розіг’ято. Я є Син Бога”. (Див. УЗ 45:51–52; Захарій 12:8–14; 13:6)“ (*Mormon Doctrine*, 722–23).

3. Коли настане Тисячоліття, люди пізнають Господа, і Його закон буде записано в їхніх серцях.

- **Єремія 31:31–34.** Пізнати Господа означає пізнати Його закони і обряди та дотримуватися їх, а також мати своїм супутником Святого Духа. Пророк Джозеф Сміт навчав:

“Дослідіть одкровення, які ми проголошуємо, і спитайте вашого Небесного Батька—в ім’я Ісуса Христа—явити вам істину, і якщо ви зробите це з оком, єдиноспрямованим до Його слави, відкинувши всі сумніви, Він відповість вам силою Свого Святого Духа. Тоді ви здобудете [це] пізнання самі, а не від іншої людини. Тоді ви не будете залежати від людини у пізнанні Бога; тоді не залишиться жодного місця для філософських спекуляцій. Ні! Бо коли люди отримують повчання від Того, хто створив їх, вони знають, як Він спасе їх” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 11–12).

Хоч ми можемо пізнавати Бога і тепер, здається, що остаточне сповнення описаного в цих віршах відбудеться під час Тисячоліття, коли Господь Сам житиме серед нас (див. УЗ 84:96–100). Президент Джозеф Філдінг Сміт, коментуючи Єремію 31:31–34, казав:

“Для того, щоб це пророцтво сповнилося, багатьом членам Церкви доведеться покаятися і бути більш старанними у вивченні Писань, у своїх молитвах, у дотриманні законів та заповідей євангелії. Якщо вони цього не зроблять, їх буде

відсічено від присутності Господа в той великий день, коли Він зійде як Господь над панами і Цар над царями, щоб зайняти Своє місце і посісти на Своему престолі, щоб правити й царювати” (in Conference Report, Oct. 1963, 21–22).

Єремія 34–52

Вступ

Єремія 34–52 є продовженням пророцтв Єремії про Юдею та її правителів, за які його переслідували й кидали до в'язниці (див. Єремія 34–38). Ці пророцтва сповнилися, коли вавилоняни завоювали Єрусалим. Багатьох Юдеїв було відведено полоненими до Вавилону, а інші втекли до Єгипту. Ці останні взяли з собою Єремію (див. розділи 39–45).

Як і інші Ізраїльські пророки, Єремія пророкував про народи іновірців, які були сусідами Ізраїльтян. Він почав з пророцтва про Єгипет, тобто про землю, яка була на захід від Юдеї (див. Єремія 46), тоді “обернувся” на схід і пророкував про найближчих сусідів Ізраїльтян (див. Єремія 47–49), а закінчив він пророцтвом про Вавилон (на сході) (див. Єремія 50–51). У часи священнослужіння Єремії двома головними силами, що суперничали за право контролювати Єрусалим були Єгипет і Вавилон.

Книга Єремії закінчується описанням картин взяття та руйнування Єрусалима (див. Єремія 52). Більш докладну інформацію можна знайти в Путівникові по Писаннях, “Єремія, книга Єремії”.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Передані через пророків Господні одкровення є благословенням для тих, хто прислухається до них. Вони допомагають їм готуватися [до майбутніх подій] (див. Єремія 42–44).
- Господь приймає тих, хто кається, але карає бунтівних незалежно від того, з якої сім'ї або народу вони походять (див. Єремія 46:1–2, 27–28; 47:1; 48:1–2, 47; 49:1–8, 23–39; 50:1–3, 17–19, 33–34; 51:5).

Рекомендації для навчання

Єремія 34–52. Господь відкриває майбутнє своїм пророкам, щоб це стало благословенням для тих, хто прислухається до пророцтв, і допомогло їм підготуватися [до майбутніх подій]. (40–60 хвилин)

Спитайте учнів, чи вони колись чули про людей, які бажали знати майбутнє і зверталися до ворожок, медіумів, астрологів або іншої [подібної публіки]. Спитайте:

- Що казав Господь про такі заняття? (Див. Повторення Закону 18:10–14).
- Які саме шляхи допомоги, незрівнянно більш ефективні, ніж ті облудні заняття, дає нам Господь? (Молитва, Писання, патріарше благословення, а особливо—пророки).

Скажіть учням, що деякі з пророцтв Єремії прорікали події настільки далекого майбутнього, що багато людей не дожили до їх сповнення. Однак багато з його пророцтв сповнилися ще за його життя. Оскільки пророцтва даються у відповідності з передбаченням Бога, ми можемо не сумніватися, що їх буде сповнено.

Попросіть учнів прочитати Єремія 34:1–3; 37:1–10 і 38:17–23. Що саме, за словами Єремії, мало статися з Єрусалимом та його правителями. Розкажіть учням, як цар Єгояким сприйняв пророцтва Єремії (див. Єремія 36:1–7, 14–16, 20–26). Прочитайте Єремія 36:28–32. Спитайте, що Господь сказав зробити Єремії.

Прочитайте з учнями Єремія 37:1–2, 15–21; 38:1–6. Нехай вони розкажуть, як саме сприйняли пророцтва Єремії цар Седекія та його зверхники. Спитайте:

- Як у цих віршах розкривається особистість Єремії? Що взагалі можна сказати про долю пророків?
- З якими, на вашу думку, проблемами, випробуваннями і труднощами стикаються сучасні пророки, виконуючи Господню роботу? (Наприклад, див. УЗ 122).

За життя Єремії люди здебільшого відкидали його поради та застереження. Прочитайте з учнями Єремія 39:1–9 (можна також Єремія 52) і знайдіть описання того, що сталося з Єрусалимом та царем Седекією. Спитайте: Наскільки точно сповнилося те, що прорікав Єремія?

Запропонуйте учням подумати, як ті рішення, які вони приймають тепер або приймали в минулому, впливають на те, що станеться з ними в майбутньому.

Скажіть учням, що навіть у цих трагічних обставинах було показано позитивний приклад. Попросіть їх прочитати Єремія 38:7–13 і знайти, хто прийшов Єремії на допомогу, коли він вмирав від голоду в ямі. Попросіть їх прочитати Єремія 39:15–18 і порівняти, що сталося із слугою на ім'я Евед-Мелех, іновірцем, який повірив пророкові, з тим, що сталося з Седекією, Юдейським царем, який відкинув [пророцтва Єремії] (див. Дії 10:34–35). Скажіть, що в Книзі Мормона сказано, що не всіх синів Седекії було вбито, коли Єрусалим було завойовано (див. Омній 1:14; Геламан 8:21).

Скажіть учням, що навіть після падіння Єрусалима люди продовжували відкидати пророчі поради.

Напишіть на дошці наступні запитання або зробіть відповідний роздатковий матеріал:

- Чого хотів від Єремії Йоханан та [деякі] інші люди?
- Що вони обіцяли Єремії та Господу, що б з ними все було гаразд?
- Що сказав їм Господь через Єремію?
- Як вони сприйняли ту пораду?
- Як скінчилося життя Єремії в Єгипті?

Прочитайте з учнями Єремія 42:1–43:7. Нехай вони піднімають руки щоразу, коли почують відповідь на якесь із запитань, написаних на дошці [або в роздатковому матеріалі]. Нехай відповідь на кожне запитання дає один учень.

Спитайте учнів:

- Чому, на вашу думку, люди просили Господа направити їх, але потім відкинули Господній провід?
- Що може статися з тими, хто свідомо відкидає Господні поради?

Попросіть учнів прочитати Єремія 44:21–30 і знайти, чи були точними пророцтва про тих бунтівних Юдеїв.

Попросіть учнів написати один-два абзаци про те, що вони дізналися про Єремію та про необхідність слідувати за пророком. (*Зауваження:* Якщо залишається час, можна розглянути з учнями розділ 44. Цей розділ є добрим прикладом того, як люди виправдовують свою неслухняність).

Єремія 49:7–39. Господь приймає тих, хто кається, але карає бунтівних незалежно від того, з якої сім'ї або народу вони походять. (20–30 хвилин)

Спитайте учнів:

- Куди саме ви б поїхали в подорож, якби мали гроші і не мали проблем з іноземними мовами?
- Чи є країни, куди б вам не хотілося поїхати? Чому?
- Як ми можемо отримувати інформацію про іноземні країни?

Скажіть учням, що вони дізнаються про кілька іноземних країн, які існували в часи Єремії. Учні мають оцінити праведність населення тих країн і знайти, що Єремія пророкував про них.

Розділіть клас на групи і призначте кожній групі наступні блоки уривків з Писань, у яких описано відомі у часи Єремії місця:

- Єремія 46:1–13 (Єгипет)
- Єремія 47 (Филистимські землі)
- Єремія 48:1–16 (Моав)
- Єремія 49:7–22 (Едом)
- Єремія 49:23–27 (Дамаск)
- Єремія 49:30–33 (Хацор)
- Єремія 49:34–39 (Елам)
- Єремія 50:1–14 (Вавилон)

Якщо це можливо, роздайте кожній групі сучасні карти світу або прикріпіть велику карту світу на дошці.

Попросіть кожну групу прочитати свій блок уривків з Писань і знайти географічні назви, згадані в цих віршах. Запропонуйте їм скористатися з допоміжних географічних матеріалів і карт, включених у Трикнижне видання Писань, щоб вони могли знаходити ці місця. Попросіть їх знаходити відповідні місця або країни на сучасній карті. Нехай вони дають відповідь на такі запитання:

- Яким було пророцтво про тих людей—сприятливим чи несприятливим?
- Які руйнації, згідно з пророцтвами Єремії, вони мали пережити?
- Чи сказано в Писаннях, якими вони були людьми—злочестивими чи праведними?

Нехай кожна група призначить по одному учню для звіту про свої знахідки. Нехай кожен з них розкаже про яку країну пророкував Єремія в тому блоці уривків з Писань, який було призначено його групі. Нехай він вкаже це місце на сучасній карті світу. Скажіть учням, що кожне пророцтво сповнилося саме так, як пророкував Єремія.

Обговоріть сьогоденну ситуацію в світі у світлі цього уроку. Спитайте учнів:

- Які благословення можуть прийти до цілого народу?
- Чому поширення місіонерської роботи і будівництво сучасних храмів є свідченням того, що Господь намагається благословити всі народи землі?
- Чи всі люди однаково бажають приймати ці благословення?
- Як ми можемо зробити свій внесок у поширення євангелії по всьому світі?

Плач Єремії 1–5

Вступ

У давній Юдеї був звичай складати та співати жалобні пісні про померлих друзів та родичів. Єремія склав цю пісню про Єрусалим—місто, яке він любив. Книга Плач Єремії розповідає про те, як сумував Єремія після зруйнування Святого міста. Гебрейська назва книги—*ейха*, що означає “Як. . . місто. . .” (Плач Єремії 1:1; див. також 2:1; 4:1). Ця назва передає потрясіння і розпач, які викликала [в автора] доля Єрусалима. Майже кожна пророча книга Старого Завіту включає оплакування, але книга Плач Єремії—це єдина книга, що використовує тільки цю літературну форму.

У багатьох культурах гіркі почуття передають у поетичній формі, і вся книга Плач Єремії є бездоганним, з точки зору композиції, поетичним твором. Розділи 1–2 і 4 є *акровіршами*. Кожен з цих розділів складається з двадцяти двох віршів, кожен з яких в алфавітному порядку починається з відповідної літери гебрейської абетки. Елліс Т. Расмуссен писав, що “акровірші пишуться також для того, аби в читача створилося враження, що поетичний твір розкриває повний спектр почуттів, які в ньому описані” (*A Latter-day Saint Commentary on the Old Testament* [1993], 577–78).

Розділ 3 складається з шістдесяти шести віршів (три рази по двадцять два) і також є акровіршем. У цьому розділі перші три вірші починаються з першої літери гебрейського алфавіту, наступні три—з другої і так далі. Розділ 5 складається з двадцяти двох віршів, але він не є акровіршем (див. Путівник по Писаннях, “Плач Єремії”).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Членство в Церкві ще не гарантує спасіння; ми маємо бути вірними й доблесними (див. Плач Єремії 1:1–8, 16–22; 2:1–7).
- Господь і Його пророки ставляться до грішників милостиво і співчутливо; вони хочуть допомогти їм покаятися (див. Плач Єремії 3:22–26, 31–32, 40, 58; 5:21; див. також 2 Петра 3:9; Алма 34:15–18).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Плач Єремії 1–2. Членство в Церкві ще не гарантує спасіння; ми маємо бути вірними й доблесними. (20–30 хвилин)

Напишіть на дошці слово *Плач Єремії*. Спитайте учнів, чи знають вони значення цієї назви. Поділіться з ними інформацією, вміщеною вище, у вступі до цього розділу, що розглядає книгу Плач Єремії. Допоможіть їм зрозуміти, чому книгу названо саме так.

Попросіть учнів дослідити Плач Єремії 1:1–8, 12–20 і визначити причини зруйнування Єрусалима. Складіть і напишіть на дошці перелік цих причин. Нагадайте учням про те, що багато Юдеїв вважало, що оскільки в них є храм і закон Мойсея, Господь ніколи не допустить, щоб Єрусалим було завойовано. Лжепророки навіть пророкували, що Єрусалим залишатиметься у безпеці (див. Єремія 28:1–4, 15–17).

Прочитайте Плач Єремії 2:1–7 і обговоріть, що сталося з храмом. Для цього поставте такі запитання:

- Чи стала наявність храму реальним захистом для Єрусалима та Юдеїв?
- Що відчував Господь стосовно храму, коли люди стали настільки злочестивими? (див. коментарі до Плачу Єремії 1:12–22 і 2:1–10 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 250).
- Які священні будівлі і священні обряди дав нам Господь у наш час?
- Чи захистить нас храм, якщо ми не маємо достоїнства, яке дозволяє нам увійти до храму?
- Що є для Господа важливішим за будівлі та обряди—навіть священні будівлі та обряди? (Див. 1 Самуїлова 15:22–23).
- Який захист Господь обіцяв нам, якщо ми будемо праведними в оточенні темряви? (Див. УЗ 45:66–71).

Засвідчіть учням, що праведні члени Церкви матимуть захист і підтримку у тяжкі часи. Щоб отримати все обіцяне Господом, необхідно мати тверде свідчення і бути доблесними.

Плач Єремії 1–5. Господь і Його пророки ставляться до грішників милостиво і співчутливо; вони хочуть допомогти їм покаятися. (20–25 хвилин)

Попросіть учнів згадати, коли вони відчували себе дуже засмученими. Назвіть причини, які викликають у нас

таке засмучення. Прочитайте з учнями Матвій 23:37–39; Кн. Якова 5:40–42; Учення і Завіти 76:25–27 і Мойсей 7:28–29, 32–33. Назвіть причини, з яких Господь іноді засмучується.

Пророки також мають раниме серце. Попросіть учнів прочитати Кн. Якова 1:19–2:3; Мормон 6:16–22; 1 Нефій 8:37 і Мойсей 7:41. Обговоріть, що відчували ті пророки і чому вони це відчували. Спитайте:

- Чому, на вашу думку, вони відчували сум, а не гнів, особливо, коли люди іноді відкидали їх та хотіли вбити?
- Чого саме бажає для нас нинішній пророк?

Нагадайте учням, що Єремія проповідував покаєння, але люди не покаялися, і Єрусалим було зруйновано. Після цієї сумної події він написав книгу Плач Єремії. Спитайте, з якими почуттями Єремія писав свій Плач (див. вступ до розділу “Вавилонська неволя” у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 245). Нехай кожен учень вибере й прочитає один розділ з Плачу Єремії та вибере один вірш або кілька віршів, які найкраще передають сум Єремії та пояснюють, чому він був засмучений. Попросіть кількох учнів поділитися своїми знахідками. Прочитайте Матвій 23:33–38 і обговоріть, чим саме почуття Єремії були схожі на ті почуття, що їх мав Спаситель.

КНИГА ЄЗЕКІІЛЯ

Єзекіїля забрали у Вавилон прибіл. у 597 р. до Р.Х., коли Навуходоносор скинув з престолу і взяв у полон царя Єгоякіма (див. 2 Царів 24:6–16). Саме там Єзекіїль отримав своє покликання бути пророком і виконував своє покликання серед полонених [Юдеїв] (див. Єзекіїль 1:1–3). У 587 р. до Р.Х. Вавилоняни зруйнували Єрусалим і забрали більшість його жителів до Вавилону (див. Єзекіїль 24:21–27; 2 Царів 25). Після цього Єзекіїль продовжував пророкувати серед тих, хто потрапив у заслання протягом щонайменше одинадцятих років (див. Єзекіїль 29:17).

Через Єзекіїля Господь давав неслухняним Ізраїльтянам послання застереження, суду і милості, щоб вони не сумнівалися в тому, що Господь гнівається, але й бажає, щоб вони покаялися. Книга Єзекіїля навчає, що Бог стежить за всіма Своїми дітьми і бажає, щоб вони прийшли до Нього. У цій книзі щонайменше шістьдесят п’ять разів зустрічається фраза (іноді трохи змінена) “тоді вони пізнають, що Я є Господь”. Ось коротке описання змісту Книги Єзекіїля:

1. Вступ: Покликання і доручення Єзекіїля (див. Єзекіїль 1–3)
2. Пророцтва про Юдею та Єрусалим, найдраматичнішою частиною яких є падіння і полон Єрусалима під ударами вавилонян (див. Єзекіїль 4–24)
3. Пророцтва про сусідні народи—Амонітян, Моавитян, Едомлян, филистимлян, єгиптян та населення Тину та Сидону (див. Єзекіїль 25–32)
4. Пророцтва про відновлення Ізраїля, що має статися до того, як Спаситель повернеться на землю (див. Єзекіїль 33–39)
5. Видіння майбутнього храму в Єрусалимі та описання богослужінь, що будуть проводитися в ньому (див. Єзекіїль 40–48)

Єзекіїль 1–3

Вступ

Єзекіїль 1–3 є описанням видіння, що його мав пророк. Коли Єремія пророкував про неминуче знищення жителям Єрусалима, Єзекіїль виголошував те саме послання у Вавилоні, застерігаючи Юдеїв, щоб ті відійшли від своїх злочестивих шляхів або зазнають знищення.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Провідники священства, особливо пророки, є подібними до вартових. Вони наглядають за народом і попереджають людей про неминучі небезпеки (див. Єзекіїль 3:17–21; 33:1–9; див. також 1:19–2:11).

Рекомендації для навчання

Єзекіїль 3:17–21. Наших провідників священства можна порівняти з вартовими. Вони захищають тих, хто служить, наглядаючи за ними і застерігаючи їх про неминучі небезпеки. (35–45 хвилин)

Попросіть учнів уявити, що вони живуть у стародавньому місті, оточеному високою стіною. Спитайте:

- Яку головну функцію виконує ця стіна?
- Чому ця стіна є захистом?

- Наскільки більш надійним буде цей захист, якщо вздовж цієї стіни поставити вартові башти, щоб на них постійно стояли вартові?
- Які саме якості, на вашу думку, повинен мати вартовий? (Наприклад, уважність, гострий зір, гучний голос, здатність ясно передавати повідомлення, здатність точно розрізняти, що є насправді небезпечним, а що—не дуже. Напишіть на дошці деякі з цих якостей).

Фотografія Ліно М. Хілтона

Попросіть учнів прочитати Езекіїль 3:16–17 і визначити, кого Господь поставив бути Його вартовими. Прочитайте Езекіїль 1:1–3; 2:1–8 і 3:4–11. Знайдіть описання покликання Езекіїля та деяких його якостей. Попросіть учнів прочитати Езекіїль 3:18–21. Обговоріть покладені на Езекіїля обов'язки вартового в домі Ізраїля. Для цього поставте їм такі запитання:

- Вірші 18. Що, за словом Господнім, мав сказати людям Езекіїль?
- Що, за словом Господнім, сталося б з Езекіїлем, якби він не застеріг їх?
- Вірші 19–21. Що, за словом Господнім, сталося б, якби Езекіїль застеріг їх, а вони б не послушалися його?
- Що, за словом Господнім, мало статися з людьми? (див. також Кн. Якова 1:19—2:11).

Попросіть учнів, читаючи Книгу Езекіїля, звертати увагу на те, як саме пророк виконував надане йому Господом доручення.

Прочитайте з учнями Учення і Завіти 1:4, 17, 19–28, 32–33, 37–38. Під час читання обговоріть наступні запитання (див. також коментар до Езекіїля 3:17–21 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 267):

- Кого можна назвати Господніми вартовими нашого часу? (Див. в. 4).
- Про що ми маємо застерігати людей у наш час?
- Що буде з нами, якщо ми не будемо застерігати інших людей?
- Що буде, якщо люди не звертатимуть уваги на наші застереження?
- Хто був першим вартовим цього розподілу [Євангелії]? (Див. в. 17).
- Яких плодів чекає в ці останні дні Господь від поширення євангельського послання? (Див. вв. 19–28, 32–33).
- Чи було б це послання іншим, якби Господь Сам звертався до нас? (Див. вв. 37–38).

Спитайте:

- Чи можна, на підставі того, що ви знаєте про життя пророка Джозефа Сміта, сказати, що він був добрим вартовим?
- Що в Ученні і Завітах 135:3 сказано про те, наскільки добре пророк Джозеф виконував своє покликання?

Засвідчіть, що наш нинішній пророк є сьогодні нашим вартовим. Спитайте учнів, проти чого застерігав пророк. Нехай вони подумують про те, наскільки добре вони прислухаються до його слів.

Прогляньте виступ нинішнього пророка на останній генеральній конференції і знайдіть, що саме він просив нас робити. Знову прочитайте Учення і Завіти 1:14. Закличте учнів завжди слідувати пророчим порадам.

Езекіїль 4–32

Вступ

Езекіїль був людиною інтелектуальною, обізнаною; він безмежно любив Бога і свій народ. Його сміливі проголошення стосовно Єрусалима, Юдеїв та народів, що були сусідами Юдеїв, спростовували марні надії на те, що Єрусалим вистоїть. Полон [Юдеїв був частиною] тих засуджень, що їх Бог наклав на них за їхню злочестивість (див. вступ у цьому підручнику до Книги Езекіїля, с. 202). Вивчаючи Езекіїль 4–32, зверніть увагу на те, як Езекіїль намагався переконати Юдеїв [усвідомити] свою відчайдушну ситуацію.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь (Єгова) надихає пророків, і ті використовують притчі, алегорії та інші символи як ефективні засоби в навчанні євангельським принципам (див. Єзекіїль 4; 5:1–5; 15; 16:6–34).
- Господь має силу знищувати злочестивих і спасати праведних (див. Єзекіїль 9; 25:6–7, 15–17; 26:1–6; 28:21–22; 29:1–16).
- Нас карають за наші власні гріхи, а благословляють за нашу праведність (див. Єзекіїль 18; див. також Уложення віри 1:2).

Рекомендації для навчання

Єзекіїль 4–18. Господь надихає пророків, і ті використовують притчі, алегорії та інші символи як ефективні засоби в навчанні євангельським принципам. Єзекіїль використовував символізм, щоб краще передати людям Боже послання. (25–35 хвилин)

Покажіть учням два фрукти—один зрілий, а другий незрілий. Попросіть учнів прочитати 1 Нефій 17:36–43. Спитайте:

- Як можна провести паралель між цими віршами та цими фруктами?
- Коли Господь описує народ як такий, що “дозрів у нечесті”, чи можна це сприймати як комплімент? Чому ні? (Див. також 2 Нефій 28:16; Алма 10:19).
- Подивіться на дату, позначену на початку цього розділу в Книзі Мормона. Коли приблизно Нефій сказав це (1 Нефій 17:36–43)? (591 р. до Р.Х.)

Попросіть учнів відкрити Путівник по Писаннях, стаття “Хронологія”, і знайти, коли приблизно Єзекіїль розпочав своє священнослужіння (598 р. до Р.Х.) Спитайте їх, яким, на їхню думку, було б послання Єзекіїля, адресоване людям, які дозріли в нечесті, або тим, що заслуговують на знищення. Допоможіть їм зрозуміти, що головною темою пророцтва Єзекіїля було зруйнування Єрусалима та полон Юдеїв.

Скажіть учням, що [Господь надихнув Єзекіїля] вжити в навчанні його народу незвичайні притчі, аналогії і символи. Розділіть клас на шість груп і дайте кожній групі завдання дослідити один розділ з Книги Єзекіїля: 5–8; 13 і 15. Дайте їм хвилин десять-п’ятнадцять, щоб кожна група знайшла у призначеному їй розділі притчі, аналогії та символи, а також те, які саме гріхи вчиняли Юдеї і те, яке покарання чекало на них за це. Дайте кожній групі [необхідну] інформацію, що міститься в коментарях до Єзекіїля 5–15 в підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 269–272). Це допоможе учням зрозуміти значення складних уривків з Писань. Нехай кожна група поділиться з класом своїми знахідками.

Прочитайте Учення і Завіти 1:38; 18:33–36 і 85:6. Назвіть, як саме Бог може звертатися до нас. Прочитайте Учення і Завіти 88:88–92. Спитайте:

- Які “голоси” буде використовувати Господь в останні дні?
- Які з цих голосів ми чуємо сьогодні?
- Чому Бог іноді використовує не такі вже й приємні способи спілкування? (Його діти не хочуть прислухатися до Писань, до Його слуг або до голосу Духа).
- Чим ці різні голоси нагадують ті [засоби спілкування], які Господь використовував, щоб застерегти Ізраїль у часи Єзекіїля?

Закличте учнів прислухатися до голосу Бога завжди, коли Він говорить, щоб вони могли мати захист від тих судів, що [чекають] на злочестивих. Можна закінчити розгляд цієї підтеми, попросивши когось із учнів прочитати цей вислів Президента Гордона Б. Хінклі:

“Мої брати і сестри, настав час, коли нам слід стати трохи стрункіше, підвести очі та зосередити свій розум, аби глибше зрозуміти величну місію цієї Церкви—Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів—місію, [що простягається у майбутнє] Тисячоліття. Настав час бути сильними. Настав час рухатися вперед, відкинувши сумніви, добре знаючи значення, розмах і важливість нашої місії. Настав час чинити правильно, якими б не були наслідки. Настав час показати, що ми виконуємо заповіді. Настав час простягнути свою доброту і любов тим, хто переживає розпач, і тим, хто болісно блукає в темряві. Настав час бути уважними й добрими, толерантними й ввічливими в усіх наших спілкуваннях—інакше кажучи, [настав час] більше бути схожими на Христа” (in Conference Report, Apr. 1995, 95; or *Ensign*, May 1995, 71).

Єзекіїль 18. Ми маємо свободу вибору і можемо вибирати добро або зло незалежно від того, що вибирають ті, хто знаходиться поруч з нами, і ми будемо відповідати за свій вибір. (15–20 хвилин)

Спитайте учнів, що є спільного в наведених нижче твердженнях. Допоможіть їм зрозуміти, що всі вони передають хибну думку про те, що наша духовність визначається тим, що вибираємо [не ми], а інші люди.

- Бог про мене не піклується. Подивіться, у який жахливий час і в якій жахливій країні я народився.
- У мене немає найменшої надії одружитися в храмі. Мої батько і матір неактивні в Церкві.
- Мені здається, що я недостойний молитися. У моїй сім’ї всі палять і випивають.

- Мені нема чого перейматися питанням про особисте спасіння. Уже кілька поколінь у моїй сім'ї—члени Церкви.

Прочитайте Єзекіїль 18:1–2. Спитайте:

- Як ця притча стосується цих чотирьох тверджень?
- Чи є в наш час люди, які мають таке ставлення?
- Яке саме з Уложень віри може втішити тих, хто має таке ставлення в наш час? (Уложення віри 1:2).

Прочитайте цей вислів старійшини Бойда К. Пекера. Це допоможе учням зрозуміти послання 1-го і 2-го вірша 18-го розділу Книги Єзекіїля:

“Я знаю одного главу сімейства, “народженого від порядних батьків”, помітну фігуру в академічному світі. Формально він був активним у Церкві, ніколи відкрито не виказуючи незгоди з ученнями Церкви. Він посилав своїх синів на місію—щонайменше декого з них. Але він відчував, що в ученні Церкви є такі положення, які є трохи нижчими за його [достоїнство].

Члени його сім'ї знаходили [своє місце під сонцем], і кілька з них досягли в кар'єрному зростанні видатних висот. Сьогодні жоден з них не є активним членом Церкви. У житті його дітей і дітей його дітей можна побачити сповнення пророцтва: “Батьки їли несміле, а оскома в синів на зубах” (Єремія 31:29). Глупоті батька підштовхували їх на цей шлях” (*Teach Ye Diligently*, 181).

Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 18:4–22 і сказати, як Єзекіїль міг відповісти на такі вислови. Прочитайте цей вислів старійшини Брюса Р. Макконкі:

“Особиста відповідальність за свої гріхи лежить у самому корінні плану спасіння. Кожна людина відповідає за свої власні гріхи, а не за гріхи іншої людини. Людей судять за ті вчинки, які вчинили у плоті вони, а не інші люди. Люди виконують своє власне спасіння, а не спасіння інших людей. Це основна суть плану спасіння—кожну людину судять за її вчинки, і кожна людина отримує як нагороду своє власне місце в тих царствах, які підготовлені [для людей]” (*A New Witness for the Articles of Faith*, 100; див. також “Свобода вибору”, с. 14 у даному посібнику).

Допоможіть учням зрозуміти, що ані гріхи їхніх батьків, ані їхня праведність не буде визначати положення їхніх дітей перед Господом. Це також не буде визначати, що їхні діти зможуть зробити на цій землі. Усі люди можуть прогресувати і уподібнюватися Небесному

Батькові, незалежно від своєї земної спадщини або свого земного походження. Спитайте: Як ілюструє цей приклад життя Авраама? (Див. Авраам 1:5). Президент Езра Тефт Бенсон, тоді президент Кворуму Дванадцятьох Апостолів, пояснив, чому саме це є можливим:

“Господні зусилля спрямовані зсередини назовні. Світ впливає [на нас] ззовні всередину. Світ витягає людей з нетрів. Христос витягає нетрі з людської [душі], і тоді вони самі витягають себе з нетрів. Світ формує людей, змінюючи обстановку, [в якій вони живуть]. Світ формує людську поведінку, але Христос може змінити людську природу” (in Conference Report, Oct. 1985, 5; or *Ensign*, Nov. 1985, 6).

Єзекіїль 33–48

Вступ

Коли зруйнування Єрусалима стало трагічною реальністю, Єзекіїль переключився на описання майбутніх подій і виголошував послання надії, пророкуючи про викуплення Ізраїля в останні дні. Ось деякі з подій останніх днів:

- Збирання та об'єднання овець (дому Ізраїля) під [рукою] істинного Пастиря (див. Єзекіїль 34)
- Збирання розсіяного Ізраїля (див. Єзекіїль 36)
- Об'єднання всіх колін Ізраїля (див. Єзекіїль 37)
- Об'єднання Біблії та Книги Мормона (див. Єзекіїль 37:15–20)
- Тисячоліття (див. Єзекіїль 37:21–27)
- Битва Армагеддон і Друге пришествя Ісуса Христа (див. Єзекіїль 38–39)
- Побудова нового храму в Єрусалимі (див. Єзекіїль 40–48)

Його пророцтва про новий храм, описані в розділах 40–48, є особливо цікавими, оскільки вони стосуються відбудови храму та храмового богослужіння. Див. також Путівник по Писаннях, “Єзекіїль, книга Єзекіїля”.

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Церковні провідники мають наданий Богом обов'язок навчати нас істині та застерігати, коли ми

припускаємося кривд (див. Єзекіїль 33:1–9; 34:1–10; див. також Єзекіїль 3:15–21; Кн. Якова 1:18–19).

- Бог може терпіти дуже довго. Він знову і знову надає людям нагоду покаятися і лише після цього творить правосуддя, і навіть тоді Він залишає їм надію і Свою любов (див. Єзекіїль 33:10–19; див. також Єзекіїль 6:1–7; 7:1–15; 12:21–25).
- Завдяки воскресінню Ісуса Христа все людство буде воскреснено і отримає досконалі фізичні тіла (див. Єзекіїль 37:1–14; див. також Алма 11:43–44).
- І Біблія, і Книга Мормона несуть свідчення про Ісуса Христа (див. Єзекіїль 37:16–19).
- Війна між добром і злом, що почалася ще в доземному світі, досягне своєї кульмінації у великій битві в Святій Землі (див. Єзекіїль 38–39; див. також Захарій 12:9–10).
- Господь [завжди] наказує Своему народу будувати храми (див. Єзекіїль 40–47; див. також Вихід 25:8; 1 Царів 6:11–14; 2 Нефій 5:16; УЗ 124:39; 127:4).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Єзекіїль 33–48. Бог може терпіти дуже довго. Він знову і знову надає людям нагоду покаятися і лише після цього творить правосуддя, і навіть тоді Він залишає їм надію і Свою любов. (30–40 хвилин)

Спитайте учнів:

- Чи вас колись критикували або поправляли, виявляючи при цьому недобрі почуття?
- Що ви при цьому відчували?
- Чи у вас виникало бажання виправити свої помилки? Чому так або чому ні?

Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 121:41–44 і знайти описання того, як нам слід поправляти тих, хто чинить неправильно. Напишіть на дошці основні ідеї, що їх передають сказані в цих віршах Господні слова. Ці основні ідеї можуть бути такими:

- Докоряти = по-доброму намагатися виправити помилку
- Своєчасно = одразу або без затримки
- Гостро = з ясністю і так, щоб це було легко зрозуміти
- Виявляти більше любові після цього.

Скажіть, що Господь протягом багатьох років ставився до Юдеїв терпляче. Коли вони відмовилися каятися, прийшов час для більш гострої докори. Господь дозволив вавилонянам завоювати їх і відвести їх у неволю, а також зруйнувати Єрусалим і храм (див. 2 Царів 25). Спитайте учнів:

- Що саме, згідно з тим, що написано у 121 розділі Учення і Завітів, слід зробити після того, як ви гостро комусь докорили?

- Чи виявляв Господь “більшу любов”?

Намалюйте на дошці таку схему або дайте учням роздатковий матеріал з нею. Залиште незаповненим стовпчик “Благословення останніх днів”. Нехай окремі учні або представники груп (для цього слід розділити клас на групи) читають наведені уривки з Писань і заповнюють вищезгаданий стовпчик описаннями обіцяних благословень.

Проблема	Послання надії	Благословення останніх днів, обіцяне Ізраїлю
Ізраїль було розсіяно	Єзекіїль 11:16–20; 14:22–23; 20:33–44; 34:13; 36:24	Ізраїль буде знову зібрано.
Ізраїль був жорстокосердим і бунтівним	Єзекіїль 11:18–20; 36:26–27	Господь дасть Ізраїлю нове серце і новий дух.
Люди померли	Єзекіїль 37:1–14	Їх буде воскреснено (це також символізує відновлення Ізраїля).
Ізраїль та Юдею було розділено	Єзекіїль 37:15–22	Вони стануть одним у Господній руці (це також символізує об'єднання Писань).
Ізраїль був в облозі	Єзекіїль 38:14–16; 39:1–7; Захарій 12:9	Господь завдасть поразки Гогу і Магогу. Усіх, хто бореться проти Сіону, буде знищено.
Храм було зруйновано	Єзекіїль 47:1–12	Храми останніх днів нестимуть обіцяння вічного життя.
Священики та левити стали розбещеними	Єзекіїль 44:10–24	Істинні священики навчатимуть людей розрізняти між святинією і святотатством.

Щоб допомогти учням застосовувати ці принципи в житті, прочитайте і обговоріть ці вислови старійшини Ніла А. Максвелла:

“Чи можемо ми сподіватися, що уподібнимся Йому, якщо—з усіма нашими недосконаlostями—не навчимося приймати і брати до уваги необхідні докори та догани. Наскільки життєво важливою є для нас здатність сприймати догани і докори!” (Even As I Am [1982], 63).

“Разом з покаранням приходить можливість покращитися—а це ми хоч і не вітаємо, але

щонайменше не відкидаємо і не сприймаємо як образу. Покарання може бути і абсолютно конфіденційним, і досить публічним. У будь-якому разі воно звичайно є серйозним випробуванням для нашого еґо. Коли нам, так би мовити, влаштовують головомию в той момент, коли голову прикрашає гарна зачіска, коли [люди помічають в нас не те, що завжди звикли бачити]—це серйозний удар. Чи ми справді любимо світло настільки, щоб знаходити радість навіть у тих ситуаціях, коли нам показують, що помилялися ми—у той час як ми вважали, що помилялися інші люди? Чи можемо ми сприйняти докори, коли те, що нам кажуть люди, є правильним, але про це сказано незграбно і неделікатно—або навіть коли люди про це кажуть, маючи неправильну мотивацію? Чи ми готові “залишитися на другий рік” у школі життя, в той час як наші однокласники перейшли до наступного класу, і сидіти там аж доки не засвоїмо певні уроки? Якщо необхідно, Директор Школи піде на це без вагань” (*We Will Prove Them Herewith*, 118).

Єзекіїль 33:11–19. У деяких гріхах важче розкаятися, тому що ми не можемо компенсувати вдіяне. (5–10 хвилин)

Напишіть на дошці *Чому перелюб є більш серйозним гріхом, ніж крадіжка, а бивство—більш серйозним, ніж перелюб?* Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 18:27 і 33:19. Нехай вони стисло розкажуть, що саме Єзекіїль казав про покаєння. Попросіть їх прочитати Єзекіїль 33:15–16 і знайти, що ще нам слід робити крім того, щоб залишити гріх і робити те, що є правильним (див. також Вихід 22:12). Спитайте:

- Як розуміння того, що від нас вимагається компенсувати [ту шкоду, яку ми завдали], допомагає нам дати відповідь на запитання, яке ми бачимо на дошці?
- Як людина може компенсувати те, що вона вкрала велосипед?

Прочитайте вислів старійшини Спенсера В. Кімбола, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів, у коментарі до Єзекіїля 33:12–19 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 281).

Єзекіїль 34:1–10. Церковні провідники мають наданий Богом обов’язок навчати нас істині і застерігати нас, коли ми вчиняємо кривди. Якщо вони не роблять усе, що можуть, щоб спасти дітей Небесного Батька, їм доведеться відповідати за це перед Ним. (10–15 хвилин)

Спитайте учнів, чому, на їхню думку Церковні провідники постійно нагадують нам, що ми повинні робити і чого не маємо права робити. Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 34:1–10 і знайти, чому від пророка та інших провідників вимагається, щоб вони нагадували нам, що саме є правильним. Можна також прочитати фрагменти з вислову Президента Спенсера В. Кімбола з коментаря до Єзекіїля 34:1–10 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 282; див. також Кн. Якова 1:18–19).

Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 88:81. Спитайте їх, що саме там говориться про особисту відповідальність.

Єзекіїль 37:1–14. Завдяки воскресінню Ісуса Христа все людство буде воскресено у досконалих фізичних тілах. (15–20 хвилин)

Покажіть учням пару зношеного взуття. Спитайте: Якби це взуття символізувало ваше життя, які б це викликало у вас почуття? Напишіть на дошці *Усі речі вичерпуються, зношуються або вмирають*. Спитайте:

- Що б ви відчували, якби втратили те, що цінували, або людину, яку любили?
- Яким було б життя у світі, де ніщо не зношується і ніхто не вмирає?

Скажіть учням, що Господь підготував для нас такий світ. Прочитайте з учнями Єзекіїль 37:1–14 і обговоріть, що саме Господь показав Єзекіїлю. Спитайте: Як змінюється наше життя, коли ми дізнаємося про те, що воскреснемо і ми, і ті, кого ми любимо? Обговоріть всі наведені нижче запитання та уривки з Писань або деякі з них. Це допоможе учням [краще] зрозуміти, що таке воскресіння:

- Якими будуть наші тіла, коли ми воскреснемо? Який вигляд ми будемо мати? (Див. Алма 11:43–45; УЗ 88:27–32).
- Чи зможемо ми знову померти? Що саме визначатиме наше щастя після воскресіння? (Див. Алма 41:1)
- Хто уможливив для нас воскресіння? (Див. 1 Коринтянам 15:22–23; 2 Нефій 9:10–13).
- Як це відновлення або воскресіння стосується Ізраїля?

Засвідчіть, що воскресіння—це річ реальна і буквальна. Допоможіть учням зрозуміти, що наше щастя після воскресіння залежить від нашої вірності. Запевніть їх, що кожен з них може з Господньою допомогою стати достойним цілестіального царства.

Єзекіїль 37 (Опанування Писань, Єзекіїль 37:15–17). І Біблія, і Книга Мормона є свідченнями про Ісуса Христа. З допомогою цих книг ми можемо брати участь у сповненні Господнього обіцяння відновити

дім Ізраїля. Для цього ми маємо проголошувати послання Відновлення. (30–40 хвилин)

Зауваження: Не зайвим буде переглянути коментар до Єзекіїля 37:1–14; 37:15–20 і 37:15–17 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*.

Покажіть учням ложку і спитайте, як її можна використовувати. Поясніть, що в Писаннях є багато образів, які використовуються, щоб передавати різні ідеї. Деякі з цих образів вони вивчатимуть сьогодні.

Прогляньте з учнями пророцтва про розсіяний Ізраїль (див. додатковий розділ Г і К у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*). Скажіть, що одного разу, розглядаючи у видінні безупинне знищення та розсіяння свого народу, Єзекіїль був [настільки] сповнений сумом, що спитав Господа, чи [настане кінець Ізраїлевому останку] (див. Єзекіїль 11:13). Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 11:16–20 і зазначте відповіді на такі запитання (записуйте їхні відповіді на дошці):

- Вірш 17. Що саме Господь, звертаючись до Єзекіїля, обіцяв зробити? (Повернути народ Ізраїля на його власні землі).
- Вірш 19. Які два благословення Він обіцяв Ізраїльтянам? (Одне серце і новий дух).
- Вірш 20. Що мали люди робити з цими благословеннями? (Ходити за Його уставами і додержувати Його постанови).

Поясніть, у 37-му розділі книги Єзекіїля Господь відкрив пророкові, як саме буде сповнено ці обіцяння. Скажіть учням, що цей розділ містить два приклади дуалістичних пророцтв. Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 37:1–10. Спитайте клас, що саме описано в цих віршах. (Воскресіння мертвих). Попросіть іншого учня прочитати Єзекіїль 37:11–14. Спитайте: Кого представляють ті воскресені люди? (Весь дім Ізраїля). Скажіть їм, що оскільки воскресено буде не тільки тих, хто належить до дому Ізраїля, то у видінні воскресення дому Ізраїля, яке бачив Єзекіїль, можна знайти додаткове значення. Спитайте:

- Коли вони вийшли зі своїх символічних могил, куди їх було взято? (В їхню власну землю).
- Що Господь обіцяв дати їм? (Свого Духа).

Перегляньте написаний на дошці перелік Господніх обіцянь, пов'язаних із збиранням і знайдіть подібності. Спитайте учнів, яке ще додаткове значення вкладено у видіння Єзекіїля. (Збирання Ізраїля).

Покажіть учням дві палички. Підпишіть одну з них *Юда*, а іншу—*Єфрем*. Попросіть когось з учнів прочитати Єзекіїль 37:15–17. Спитайте: Що мало бути написаним на тих “кусках дерева” і що належало зробити з ними? Поясніть, що в деяких перекладах гебрейське слово, перекладене [в нашій Біблії] як “кусок

дерева, подано як “дерев'яна табличка” (див. коментар до Єзекіїля 37:15–17 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*. Спитайте:

- Що таке “кусок дерева” Юди? (Біблія).
- Що таке “кусок дерева” Єфрема? (Книга Мормона)
- Чим вони мають стати? (Єдиним цілим)

Зробіть перехресне посилання з Єзекіїля 37:15–17 на 2 Нефій 3:12 і знайдіть, чому саме ці два “куски дерева” мають стати єдиним цілим. Спитайте учнів:

- Які п'ять благословень (згідно з 2 Нефієм 3:12) отримає Божий народ від того, що ці книги стануть єдиним цілим? (Буде покладено край лжевченням, буде припинено суперечки, буде встановлено мир, Ізраїль останніх днів прийде до пізнання своїх батьків, знання про Господні завіти буде відновлено для Ізраїля останніх днів).
- Як об'єднання Книги Мормона і Біблії здійснює ці речі?

Прочитайте наступний вислів старійшини Бойда К. Пекера:

“Пророцтво Єзекіїля виконано.

Ітимуть роки, і ці Писання будуть виховувати успішні покоління вірних християн, які пізнаватимуть Господа Ісуса Христа і бажатимуть виконувати Його волю.

Тепер у їхніх руках “куски дерева” Йосипа та Юди. Вони пізнають євангелію значно глибше, ніж це могли зробити їхні прабабки. Вони матимуть свідчення, що Ісус є Христос; вони зможуть проголошувати Його [ім'я] і захищати Його” (in Conference Report, Oct. 1982, 75; or *Ensign*, Nov. 1982, 53).

Поясніть, що пророцтво про “куски дерева” є дуалістичним, як і видіння воскресіння, що його мав Єзекіїль. Попросіть учнів відкрити в Трикнижному виданні Писань карту, на якій зображено Ізраїль, розділений після царювання Соломона. Південне царство управлялося домом Юди, а північне—домом Єфрема. Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 37:19–23 і знайти, яке ще послання несе описання тих “кусків дерева”. Спитайте: Що саме Господь відкривав Єзекію? (Єфрема та Юду колись буде об'єднано в одне царство). Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 37:24–26. Спитайте:

- Ким, на вашу думку, буде цар, який управлятиме дітьми Ізраїля в об'єднаному царстві? (Ісус Христос).
- Чому, на вашу думку, Його тут названо Давидом? (Христос був нащадком Давида).
- Як довго житимуть разом Єфрем і Юда?

- Яку роль відіграє Книга Мормона у сповненні цього пророцтва?
- Як ми можемо робити свій внесок у здійснення цього пророцтва?

Закличте учнів робити свій внесок, несучи послання про Відновлення євангелії для розсіяного Ізраїля. Можна звернути їхню увагу на той факт, що спочатку пророк Джозеф Сміт переклав Книгу Мормона, а вже потім отримав ключі від збирання Ізраїля (див. УЗ 110:11).

Єзекіїль 38–39. Війна між добром і злом, розпочата ще в доземному світі, досягне своєї кульмінації у великій битві на Святій Землі. (35–45 хвилин)

Зауваження: Не зайвим буде переглянути коментарі до Єзекіїля 38–39 і додатковий розділ Л у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*.

Покажіть учням календар, на якому вказано дні тижня, але не проставлено чисел, і годинника без стрілки, яка вказує години. Попросіть їх прочитати Матвій 24:36–37. Спитайте їх, чим ці речі нагадують Друге пришествя Спасителя. Скажіть їм, що Єзекіїль пророкував про велику і останню битву Армагеддон, яка відбудеться перед Другим пришествям.

Намалюйте на дошці наступну схему, або зробіть відповідний роздатковий матеріал. Розділіть клас на групи і дайте кожній групі завдання дослідити одну або більше тем, включених у стовпчик “Теми” і підготувати розповідь про свої знахідки.

Тема	Пророцтво Єзекіїля	Додаткові посилання на Писання
Велика армія зібралася під керівництвом Гога.	Єзекіїль 38:1–7	Йоїл 1:1–6; Об’явлення 9:16; Путівник по Писаннях, “Гог”
В останні дні армія Гога виступить проти Ізраїля.	Єзекіїль 38:8–16	Йоїл 2:1–9; Захарій 14:1–3; Об’явлення 9:7–11, 16–19
Великі землетруси відбудуться під час цієї війни.	Єзекіїль 38:17–20	Захарій 14:1–4; Об’явлення 16:18–20
Війна пошириться на всі народи, а після цього “будуть моровиці, кров і град”.	Єзекіїль 38:21–23	Єремія 25:31–32; Ісаїя 3:25–26; 13:11, 15–16; Захарій 14:12–13; Об’явлення 16:21; УЗ 29:15–19; 87:6

Тема	Пророцтво Єзекіїля	Додаткові посилання на Писання
Господь битиметься на боці Ізраїля і вишле вогонь на армію Гога.	Єзекіїль 39:1–7	Ісаїя 66:15–16; Псалми 11:5–6; 110:6; 118:10; Захарій 12:1–9
Ізраїль сім місяців жоватиме мертвих і сім років—зброю.	Єзекіїль 39:8–16	Ісаїя 34:1–3; Єремія 25:33
Там відбудеться вечерея Господня.	Єзекіїль 39:17–21	Об’явлення 19:17–18; УЗ 29:20
Ізраїль буде відновлено в завіті і буде жити в безпеці на своїй землі.	Єзекіїль 39:22–29	Єремія 46:27–28; Йоїл 2:12–20

Якщо після звіту груп залишаться невисвітлені запитання, дайте на них відповідь, використовуючи Писання. Допоможіть учням зрозуміти, що праведне життя є найкращою підготовкою до останніх днів і Другого пришествия Спасителя. Прочитайте Учення і Завіти 115:5–6 і заличте учнів бути вірними своїм завітам і робити все можливе, щоб зміцнювати їхні коли, приходи, філії та сім’ї.

Єзекіїль 40–48. Господь завжди наказує Своему завітному народу будувати храми. Єзекіїль бачив у видінні храм, який буде побудовано в Єрусалимі. (50–60 хвилин)

Покажіть картинку з зображенням храму і спитайте учнів, чому храми представляють послання надії. Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 37:25–28. Спитайте:

- На що вказує слово *святиня*, яке згадується у цих віршах? (На храм).
- Де саме буде побудовано цей храм?
- Коли саме це буде? (див. коментар до Єзекіїля 37:26–28 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 284).

Скажіть що в Єзекіїлі 40–48 описано видіння великого храму, який буде побудовано в Єрусалимі в останні дні, щоб дати надію дому Ізраїля і благословити його. Виберіть кілька віршів з Єзекіїля 40–42, у яких є деталі описання цього храму. Спитайте учнів:

- Чому, на вашу думку, Господь показав Єзекіїлю храм і його двори настільки детально?
- Чи є сьогодні в Єрусалимі храм Господній?

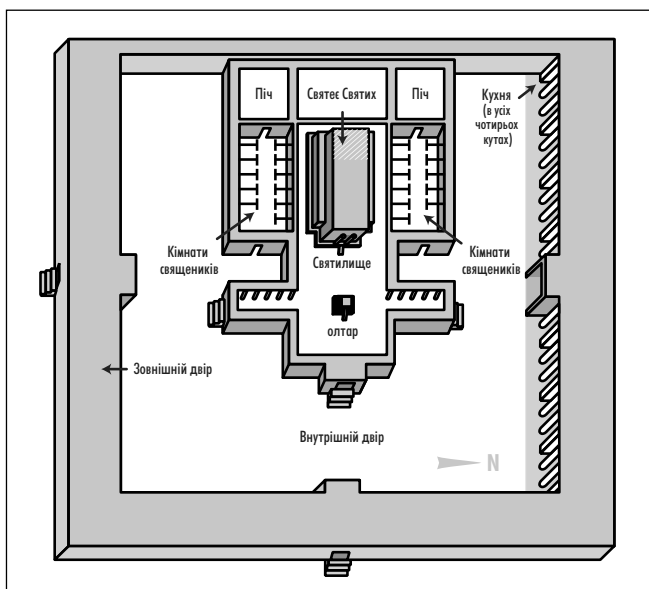
Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 43:1–9 і сказати, що саме необхідно зробити людям, аби Господь жив у

Своєму храмі. Порівняйте цей уривок з Ученням і Завітими 97:10–17 і знайдіть, що Господь у наш час відкрив стосовно цього питання.

Попросіть учнів уявити, що вони їдуть до храму або, якщо вони там уже були, попросіть їх згадати своє перебування в храмі. Попросіть їх відповісти на такі запитання:

- Що ви відчуваєте, коли бачите храм?
- Який напис знаходиться на стіні кожного храму? (“Святиня для Господа—Дім Господа”).
- Як ця фраза характеризує храми?
- Чому важливо, щоб кожен, хто хоче увійти до храму, мав [інтерв’ю, під час якого визначається,] чи він гідний зробити це?

Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 44:6–9. Обговоріть загальні вимоги для отримання храмового достоїнства. Спитайте: Чому важливо, щоб до храму не входили всі без розбору? (див. УЗ 97:15–17). *Зауваження:* Можна запросити єпископа, щоб обговорити запитання, які ставлять під час інтерв’ю щодо визначення храмового достоїнства.

Поясніть, що на тих, хто гідно відвідує храм, чекають благословення (див. УЗ 109:10–15, 21–28). Скажіть учням, що в описанні храму, яке дав Єзекіїль, використовується багато символів. Попросіть їх прочитати Єзекіїль 47:1–2.

Спитайте їх, що потече з-під храму. Зробіть перехресне посилення на Іоанна 4:10–14 і прочитайте цей уривок. Спитайте їх, що символізує ця вода. Крім того, вода дійсно потече з-під храму. Пророк Джозеф Сміт сказав:

“Юда має повернутися, Єрусалим і храм має бути відбудовано, і вода потече з-під храму, і води Мертвого моря буде зцілено” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 286).

Прочитайте Єзекіїль 47:8–9 і спитайте:

- Що стає з усіма речами, яких торкається вода?
- Як це можна порівняти з тим впливом, який має Ісус Христос на наше життя?

Засвідчіть, що вплив Спасителя можна відчувати в храмі. Попросіть учнів прочитати Єзекіїль 47:3–5 і знайти, наскільки глибокою буде та річка. (До кісточок, до колін, до стегон, і зрештою вона стане достатньо глибокою, щоб можна було в ній плавати). Спитайте:

- Що може означати сприйняття впливу Ісуса Христа “на глибину кісточок”?
- Чим це відрізняється від сприйняття впливу Ісуса Христа “на глибину колін” або від “занурення” в нього?
- Як ці благословення можуть вплинути на ваше життя?
- Як вони можуть вплинути на Церкву?

Прочитайте цей вислів Президента Говарда В. Хантера:

“Я закликаю святих останніх днів поставитися до храму Господнього як до великого символу їхнього членства в Церкві. Найглибше бажання мого серця—щоб кожен член Церкви був гідний увійти до храму. Господу було б приємно, якби кожен член Церкви був гідним отримання і [регулярно] отримував дійсну храмову перепустку. Те, що ми повинні робити і чого не маємо права робити, аби бути гідними храмової перепустки, є саме тим, що визначатиме наше особисте і сімейне щастя” (in Conference Report, Oct. 1994, 8; or *Ensign*, Nov. 1994, 8).

Даниїл 1–12

Вступ

Книга Даниїла є літописом, у якому описано події, що відбувалися в житті ще одного пророка, який служив народу Юдеї під час перебування у вавилонському полоні. Всупереч Господній пораді, яку Він передав через пророка Єремію, Юдеї дивились на єгиптян як на можливих визволителів від вавилонян (див. Єремія 27:12–13; 37:7–8). Вавилоняни під проводом Навуходоносора завдали поразки єгиптянам біля Кархеміша приблизно у 605 р. до Р.Х. Ця перемога позначила початок кінця єгипетського царства як світової сили (див. Єремія 46:2; 2 Цар. 24:7).

Навуходоносор оточив Єрусалим приблизно у 597 р. до Р.Х. і забрав багато воїнів, ремісників і членів шляхетних сімей, включаючи Даниїла, у вигнання (див. 2 Цар. 24: 8–14; Даниїл 1:1–6). Юдеї, що залишилися, знову збунтувалися і приблизно у 587 р. до Р.Х. Навуходоносор повернувся, зруйнував Єрусалим і відправив ще більше юдеїв у Вавилон (див. 2 Цар. 25).

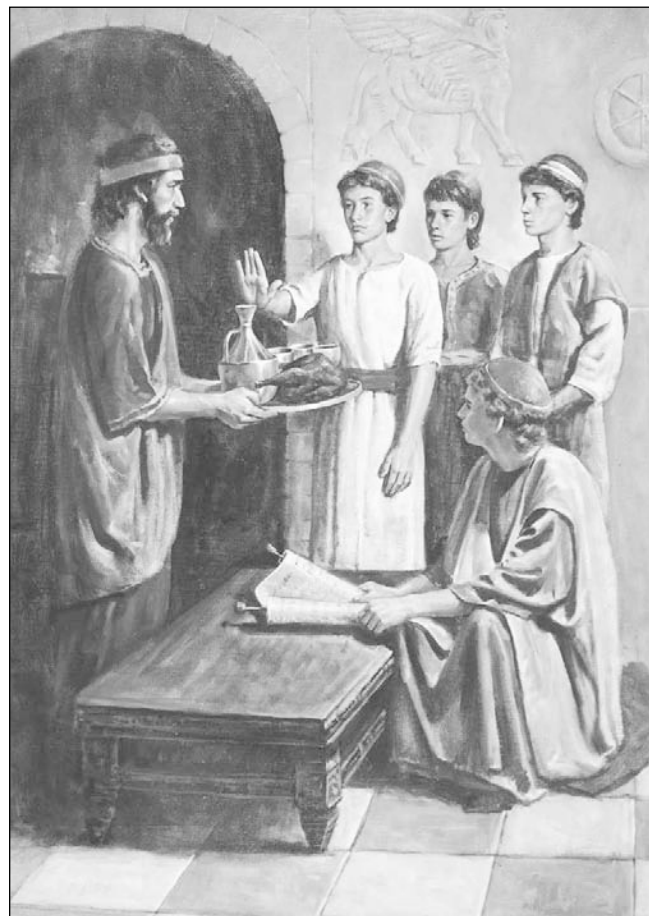
Книга Даниїла показує, що можна жити за євангелією навіть тоді, коли ті, хто живе поруч, цього не роблять, або коли обставини роблять це важким. Вона також пророкує про перемогу царства Божого над усіма силами, владами і царствами землі. Важливою темою книги є те, що Бог має силу над усією землею, і над людьми, і над цілими народами (див. також Путівник по Писаннях, “Даниїл, Книга Даниїла”; Вступ до Книги Даниїла у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 297).

Деякі важливі євангельські принципи на які слід звернути увагу

- Послушність Господнім заповідям приносить мирські й духовні благословення (див. Даниїл 1:8–21; 2:16–28; 3:17–28; 4:18–27; 5:11–12; 6:10–28; 9:1–20).
- Пророки мають силу пророкувати про майбутнє і тлумачити ознаки та сни (див. Даниїл 2:28–45; 4:19–26; 5:25–28; 7–8; 9:21–27; 10:5–12:4).
- Велика сила духа є необхідною, щоб завжди вибирати правильно (див. Даниїл 3; 6).
- Церква є царством Божим, яке встановлено на землі в ці останні дні. Церква буде зростати і заповнить усю землю (див. Даниїл 2:28–45; 7–8; 11; 12:1–3; див. також УЗ 65:1–6).

Рекомендації для навчання

Даниїл 1. Послушність Господнім заповідям приносить мирські та духовні благословення.
(15–20 хвилин)

Якщо можливо, покажіть учням картинку “Даниїл відмовляється від цареві їжі та вина (Даниїл 1:3–21)” (номер 62094). Прочитайте Даниїл 1:1–7 з учнями та спитайте:

- Чому Даниїл та його друзі опинилися у Вавилоні?
- Чому їх послали у палац Навуходоносора?

Попросіть учнів прочитати вірші 8–13. Спитайте:

- Що саме Даниїл попросив зробити начальника над євнухами?
- Чому це прохання Даниїла було проявом сміливості?
- Чому Даниїл та його друзі не хотіли їсти їжу, яку прислав цар?

Допоможіть вашим студентам зрозуміти, що відданість Даниїла Господу вплинула на його рішення відмовитися від забороненої їжі (див. коментар до Даниїла 1:8 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 297–298). Прочитайте УЗ 89:5, 8–14 і спитайте:

- Як ці вірші можуть стосуватися історії Даниїла?
- Якби Даниїл жив у наш час, то від чого саме він би відмовився?
- Як досвід Даниїла може допомогти вам, коли ви зустрічаєтеся з намаганнями змусити вас відмовитися від ваших моральних норм?

Попросіть учнів прочитати Даниїл 1:14–20 і визначити, як саме було благословлено Даниїла та його друзів за те, що вони послушалися не царя, а Бога. Порівняйте ці благословення з тими обіцяннями, що їх Господь дав тим, хто дотримується Слова мудрості в наш час (див. УЗ 89:1–4, 18–21). Прочитайте наступне повчання старійшини Бойда К. Пекера:

“Я пізнав, що натхнення частіше приходиться як відчуття, а не як звук.

Молоді люди, зберігайте свою здатність відчувати натхнення.

Я також пізнав, що фундаментальний принцип Слова мудрості пов'язаний з одкровенням.

Ми навчаємо вас, коли ви ще малюки, уникати вживання чаю, кави, алкогольних напоїв, тютюну, наркотиків і всього іншого, що може зашкодити вашому здоров'ю. . .

Якщо людина у стані сп'яніння ледве розуміє звичайну людську розмову, то як вона зможе сприйняти духовні імпульси, які збуджують найтонші відчуття?

Яким би цінним Слово мудрості не було як закон здоров'я, воно може бути для вас набагато ціннішим у духовних аспектах життя, ніж у фізичних“ (in Conference Report, Oct. 1979, 28–29; or *Ensign*, Nov. 1979, 20).

Можна поділитися своїми особистими почуттями відносно того, що дотримання Господніх заповідей, особливо Слова мудрості, покращило вашу здатність реагувати на спонування Святого Духа.

Даниїл 1; 3; 6. Велика моральна сміливість є необхідною, щоб завжди вибирати правильно. (55–65 хвилин)

Якщо це можливо, покажіть три картинки: “Даниїл відмовляється від царевої їжі та вина (Даниїл 1:3–21)” (номер 62094), “Три чоловіка у вогненній печі (Даниїл 3:20–30)” (номер 62093) та “Даниїл у лев'ячій ямі (Даниїл 6:11–24)” (номер 62096). Попросіть учнів подумати про все те, що об'єднує ці три історії. Скажіть їм, що ви попросите їх відповідати на це запитання наприкінці уроку.

Наполовину наповніть літрову банку рисом або пшеницею. Візьміть легенький м'ячик (як для пінг-понгу), покладіть в банку і закрийте кришку. Спитайте учнів, чи відчували вони себе похованими під шаром проблем і труднощів. Візьміть банку і швидко переверніть її, так щоб м'ячик опинився на дні, засипаний зерном. Скажіть їм, що сьогодні ми дізнаємося про те, як одна трійця молодих людей також могла почувати себе “похованими”.

Перегляньте Даниїл 1:1–7 і обговоріть, як ваші учні могли б почуватися, якби їх забрали у полон в іншу країну. Прочитайте Алма 36:3 та спитайте, що Господь обіцяв вірним. Попросіть учнів дослідити Даниїл 1:8–20 і сказати, що саме зробив Господь, аби виконати обіцяння, яке було дано Даниїлові та його товаришам. Обговорюючи те, якими послухними були ті молоді люди і як Господь благословив їх за їхню вірність, струсіть банку і покажіть учням, як було піднято наверх м'ячик—немов би Даниїла та його друзів.

Прочитайте всім класом Даниїл 3:1–18. Попросіть учнів у письмовій формі описати зміст віршів 17–18. Спитайте: Як у цих віршах розкривається характер цих молодих людей? Під час обговорення віршів переверніть банку і струсіть її, так щоб м'ячик опинився на поверхні. Попросіть учнів сказати, що сталося наприкінці цієї історії або прочитайте разом з ними вірші 19–27. Спитайте учнів:

- Якби ви були у подібній ситуації, наскільки б важко вам було прийняти правильне рішення?
- Що саме допомагає вам робити правильні рішення сьогодні?
- Чи варто було молодим людям відмовлятися від поклоніння лжебогу, якби Господь не врятував їх від полум'я і їм довелося б віддати своє життя? Чому? (Див. Алма 14:8–11; 60:13; див. також коментарі до Даниїла 3:1–18 і 3:19–23 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 299–300).

Спитайте учнів, які “вогненні печі” їм доводиться бачити перед собою, коли вони вибирають не поклонятися мирським стилям або практикам наших часів. Можна написати відповіді на дошці. Зверніть увагу на те, що ці троє чоловіків були не одні у своїх бідуваннях (див. в. 25). Прочитайте Учення і Завіти 20:77 і обговоріть фразу “щоб вони могли завжди мати Його Духа з ними”. Допоможіть учням зрозуміти, що вони, як і ті троє чоловіків, не будуть одні.

Можна прочитати Даниїл 6, призначивши різним учням ролі оповідача, представника ревних сатрапів та найвищих, царя Дарія та Даниїла. Прочитавши вірші 1–10, спитайте учнів:

- Як саме Даниїл вирішив чинити, незважаючи на царевий указ? (Див. коментар до Даниїла 6:10 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 303).

- Чому приймати це рішення було нелегко?
- Що ви відчуваєте до тих людей, які здатні робити правильний вибір у таких складних обставинах?

Закінчіть розгляд цього розділу. Прочитайте 1 Нефій 1:20 і Алма 30:60. Спитайте учнів, якої групи людей, описаних у 6-му розділі книги Даниїла, і як саме можуть стосуватися згадані в цих писаннях принципи.

Зверніть увагу учнів на три картинки, поставлені так, щоб їх бачили всі, і знову спитайте, що є спільного в цих трьох історіях. Ще раз прочитайте обіцяння з Алми 36:3 (див. також Мосія 23:21–22; Алма 37:37) і поділіться вашим свідченням про Господню силу допомагати нам у важкі для нас часи, за умови, що ми ставимо Його на чільне місце в своєму житті.

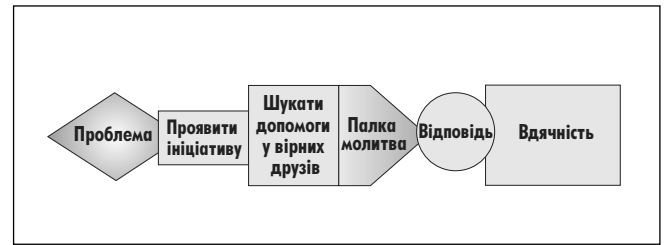
Цей блок Писань можна опрацьовувати іншим способом: можна порівняти те, що сталося з Даниїлом та його друзями, з подіями життя Йосипа у Бутті 37; 39–41.

Даниїл 2:1–23. Те, як Даниїл намагався розтлумачити сон Навуходоносора, є зразком того, як нам слід шукати Господньої допомоги в нашому житті. (15–20 хвилин)

Зауваження: У Книзі Даниїла описано кілька снів та видінь. Окрім сна Навуходоносора, цей підручник не буде досліджувати їх детально. Деякі частини цих видінь можна краще зрозуміти, вивчивши коментарі у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 304–309). Однак не забувайте про те, що здебільшого значення цих снів не було відкрито навіть самому Даниїлу (див. Даниїл 12:4, 8–9). Пророк Джозеф Сміт навчав, що “коли Бог дає видіння образу, звіра або будь-якого зображення, Він завжди залишає за Собою відповідальність за те, щоб дати одкровення або тлумачення його значення, інакше ми не є відповідальними або підзвітними за те, чи віримо ми в це” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, 291). Зупиняйтеся на тих видіннях, які можна зрозуміти з допомогою Писань або пророчих коментарів.

Скажіть учням, що минулої ночі ви бачили сон і що ви хочете, аби вони описали його і витлумачили. Спитайте їх, що б вони відчували і що б зробили, якби їхнє життя залежало від того, наскільки точно вони це зроблять. Скажіть їм, що така ситуація схожа на ту, в якій опинився Даниїл, як це описано в 2-му розділі книги Даниїла 2.

Стисло опишіть зміст вибраних віршів з Даниїла 2:1–13 і прочитайте ці вірші, щоб допомогти учням зрозуміти це описання. Попросіть учнів уважно прочитати вірші 14–23 і знайти, що саме зробив Даниїл, аби вирішити проблему, з якою стикнувся він та інші люди. Поки учні читають, намалюйте на дошці наступну схему, залишаючи місце для слів:

Нехай учні в процесі вписування слів у цю схему розповідають, як саме Даниїл шукав допомоги в Господа. Допоможіть їм зрозуміти, чому саме це дає нам зразок того, як слід шукати рішення наших проблем. Обговоріть кожен елемент цього зразка і те, чому він є важливим для нас не менше, ніж він був для Даниїла.

Даниїл 2; 4–5; 7–12. Господь дає Своім пророкам і провидцям силу пророкувати про майбутнє і витлумачувати сни та ознаки. (30–40 хвилин)

Намалюйте на дошці контури кількох дорожніх знаків. Виберіть слова з іноземних мов, які ваші учні не знають, і напишіть по одному слову біля кожного знака: *gevaar* (голландська), *gefahr* (німецька), *peligro* (іспанська), *fara* (шведська), *perigo* (португальська). Спитайте учнів, чи може хтось із них розтлумачити значення цих знаків. (Усі вони означають “небезпека”). Спитайте: Чому важливо зрозуміти значення цих знаків, якщо ви побачите їх на незнайомій дорозі? Прочитайте ПДС, 2 Петра 1:20 і спитайте:

- Хто має право витлумачувати Писання для Церкви у наш час?
- Як здатність пророка витлумачувати Писання стосується цього наочного уроку з дорожніми знаками?

Прочитайте з учнями наступні писання: Даниїл 2:47; 4:4–5, 8–9, 18; 5:10–12. Спитайте їх, чому люди знову і знову просили Даниїла витлумачувати сни. (Вони знали, що він має силу від Бога розуміти їх). Допоможіть їм зрозуміти, що Господь і нас благословив пророками, які, як і Даниїл, мають дух пророцтва, щоб витлумачувати сучасні їм події та давати доречні поради. Оскільки Господь відкриває Свою волю пророку, ми можемо слідувати за пророком з упевненістю. Поділіться наступним висловом з виданого у 1980 р. проголошення Першого Президентства і Кворуму Дванадцятих Апостолів:

“Ми свідчимо, що дух пророцтва і одкровення—серед нас. “Ми віримо всьому, що Бог відкрив, всьому, що він відкриває тепер, і ми віримо, що він відкриє ще багато великого і важливого стосовно Царства Божого” (Уложення віри 1:9). Небеса не

запечатані; Бог продовжує розмовляти зі Своїми дітьми через пророка, який має повноваження проголошувати Його слово у наш час—саме так, як Він робив це у часи давнини” (in Conference Report, Apr. 1980, 76; or *Ensign*, May 1980, 52).

Нагадайте учням здатність Даниїла витлумачувати сні Навуходоносора (див. навчальну рекомендацію для Даниїла 2:1–23). Прочитайте з учнями Даниїл 2:27–28 і спитайте: Яку істину стосовно правильного розуміння снів Даниїл виклав цареві?

Прочитайте і коротко обговоріть з учнями наступні три приклади Даниїлових снів і видінь майбутнього:

- Видіння майбутнього царства Божого на землі (див. Даниїл 7:13–14; див. також навчальну рекомендацію до Даниїла 7:9–14)
- Видіння, що стосуються приходу Месії до Єрусалима (див. Даниїл 9:25)
- Видіння щодо різниці між злочестивими і праведними в останні дні (див. Даниїл 12:10)

Прочитайте 1 Нефій 22:2 і спитайте учнів, як Даниїл зміг дізнатися про майбутні події. Попросіть їх подумки прочитати Мосія 8:17. Попросіть одного-двох учнів поділитися тим, що вони дізналися в цьому вірші відносно провидців. Допоможіть їм зрозуміти, що деякі з Даниїлових снів розповідають про останні дні. Даниїл записав ці одкровення, щоб вони збереглися до наших днів. Скажіть вашим учням, що крім Даниїла інші давні пророки бачили наш час і описали свій священний духовний досвід. Ці записані одкровення називаються Писаннями, які в нас тепер є, і які ми можемо вивчати. Цей дар пророцтва дозволяє нам читати Писання, знаючи, що вони стосуються нас.

Напишіть на дошці децко з тих повчань, що їх виголошував пророк на останній Генеральній конференції, як у навчальній рекомендації до Єзекїїля 3:17–21 (сс. 202–203). Попросіть учнів подумати про пораду, виконувати яку їм найважче, і закличете їх довіряти видінню нашого пророка і почати вже сьогодні втілювати у своєму житті цю пораду.

 Даниїл 2:28–45 (Опанування Писань, Даниїл 2:44–45). Церква є царством Божим, яке було встановлено на землі в останні дні. Це царство зростатиме і заповнить усю землю. (25–30 хвилин)

Напишіть на дошці *золото, срібло, мідь, залізо, глина, камінь і гора*. Попросіть учнів прочитати Даниїл 2:31–35 і попросіть їх намалювати те, що було показано в тому сні (малюнок може бути дуже схематичним), і підпишіть його частини, вживаючи написані на дошці слова.

Прочитайте разом з учнями Даниїлове тлумачення (вв. 36–45) і обговоріть, як його було сповнено (див. коментарі до Даниїла 2:31–45 і 2:44–45 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 298–299). Нехай учні під час обговорення того, як було витлумачено цей сон, позначають, яке саме царство представляє кожна частина малюнка на дошці. Використовуйте наведений малюнок:

Сон Навуходоносора

Царства, представлені в цьому сні

Голова з чистого золота
Вавилонське царство

Груди та рамена із срібла
Мідіянітанське і Перське царства

Нутро та стегна з міді
Македонське царство

Голінки із заліза
Римська імперія

Ноги та пальці ніг із заліза та глини
Царства, що утворилися після падіння Римської імперії

Обговоріть, як саме Церкву було відновлено через пророка Джозефа Сміта “за днів тих царів” (Даниїл 2:44). Спитайте учнів:

- Чи можна порівняти зростання Церкви—від шести членів Церкви у 1830 р. до мільйонів членів Церкви сьогодні—з каменем, що його цар побачив уві сні?
- Що означає, що камінь “відірвався від гори сам, не руками” (Даниїл 2:45)? (Камінь, тобто царство Боже—це не витвір людських рук; див. також УЗ 65:2).
- Що означає, що те царство “навіки не зруйнується” і не буде “віддане іншому народові” (Даниїл 2:44)? (Зрештою всі царства, утворені людиною, зникнуть. Тільки царство Боже перебуватиме віковично).

Поділіться наступним висловом Президента Гордона Б. Хінклі стосовно того, як ми можемо особисто допомагати здійснювати той сон:

Мої брати і сестри повсюди, я закликаю вас зміцнити вашу віру, щоб просувати цю роботу по всьому світі. Ви можете зміцнити її тим, як ви живете. Нехай євангелія буде вашим мечем і щитом. Кожен з нас є частиною найвеличнішої справи на землі. Її вчення прийшло через одкровення. Її священство було даровано з небес. Ще одне свідчення було додано до її свідчення про Господа Ісуса Христа. Вона в буквальному розумінні є маленьким каменем з того сна, що його витлумачував Даниїл, “який відірвався від гори сам, не руками, щоб котитися вперед, доки не наповнить усю землю” (УЗ 65:2)“ (in Conference Report, Sept.–Oct. 1995, 95; or *Ensign*, Nov. 1995, 72).

Спитайте учнів, що вони можуть робити, аби слідувати пораді Президента Хінклі “просувати цю роботу по всьому світі”.

Даниїл 7:9–14. Перед Своїм Другим пришествям Ісус Христос повернеться у Адам-онді-Аман. (25–30 хвилин)

Якщо це можливо, покажіть зображення долини Адам-онді-Аман, або напишіть цю назву на дошці. Спитайте учнів, чи знають вони, де розташовано Адам-онді-Аман (див. УЗ 116:1 і карту “Район Міссурі-Іллінойс” у Трикнижному виданні Писань). Попросіть їх прочитати Учення і Завіти 107:53–57 і описати, що відбулося там у древні часи. Скажіть їм, що Даниїл передбачив важливу подію, що має відбутися там. За допомогою одкровення останніх днів ми можемо більше дізнатися про це пророцтво.

Прочитайте з учнями Даниїл 7:9–14 і попросіть їх описати те, що станеться на великій нараді в Адам-онді-Амані (див. коментарі до Даниїла 7:9–14; 7:13–14; і 7:14 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 305–306). Спитайте: Скільки народу збереться там? (див. в. 10).

Прочитайте Учення і Завіти 27:5–13, де описано причасне богослужіння, яке Христос проведе в останні дні. Старійшина Брюс Р. Макконкі писав, що це богослужіння “буде частиною великої наради в Адам-онді-Амані” (*The Millennial Messiah*, 587). Спитайте учнів:

- Що відбуватиметься на цій нараді і хто будуть присутні там?
- Згідно з Ученням і Завітами 27:14, хто ще може бути присутнім там?
- Чим це буде відрізнятися від щотижневих причасних зборів?

Поділіться з учнями описанням цього зібрання, що його дав Президент Джозеф Філлінг Сміт і яке знаходиться у коментарі до Даниїла 7:13–14 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 305). Спитайте:

- Як зміниться ця земля, коли Спаситель буде її правителем?
- Що ви можете покращити в собі—тобто, що ви можете змінити у своєму ставленні до життя і у своїй поведінці?

Даниїл 9:1–19. Даниїла молитва до Господа за свій народ є зразком праведної молитви. (15–20 хвилин)

Спитайте учнів, виходячи з того, що вони дізналися про Даниїла, наскільки ефективним, на їхню думку, було його спілкування з Богом. Прочитайте з ними Даниїл 9:1–6, 9–11, 16, 19 і назвіть ті елементи Даниїлової молитви, які можуть навчити нас тому, як підвищити дієвість наших молитов (див. коментар до Даниїла 9:1–19 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 307; див. також Путівник по Писаннях, стаття “Молитва”). Зверніть їхню увагу на те, що Даниїл отримав відповідь на свою молитву (див. вв. 20–27).

Поділіться з учнями таким повчанням Президента Езри Тефта Бенсона щодо молитви:

“Коли ви молитесь—коли ви розмовляєте з вашим Небесним Батьком—чи справді ви розповідаєте Йому про свої проблеми? Чи розкриваєте ви перед Ним свої почуття, свої сумніви, свій неспокій, свої радості, свої найпотаємніші бажання—чи [ваша] молитва—просто звичні фрази, що складаються з тих самих слів і виразів? Чи думаєте ви про те, що насправді хотіли б сказати? Чи дійсно ви намагаєтесь прислухатися до спонукань Духа? У більшості випадків відповіді на молитви приходять через тихий голос, і їх можна розпізнати вашими найглибшими, найпотаємнішими почуттями. Я кажу вам, що ви можете пізнати волю Бога стосовно вас, якщо знайдете час, щоб помолитися і прислухатися” (in Conference Report, Oct. 1986, 8 or *Ensign*, Nov. 1977, 32).

Запросіть учнів поділитися тим, що вони пізнали—на власному досвіді, або під час сьогоднішнього уроку—стосовно того, як зробити молитву більш дієвою.

Осія 1–14

Вступ

Книга Осії відкриває ту частину Старого Завіту (від Осії до Малахії), яку іноді звать “малі пророки”. Їх звать “малими”, бо їхні книги набагато коротші, ніж книги Ісаї, Єремії та Єзекія.

Осія був сучасником Ісаї, Михея та Амоса, і йому випало виконувати своє пророчє служіння у важкі роки (прибл. 755 до 715 рр. до Р.Х). Мир і процвітання закінчилися, в державі почастішали бунти, і на країну напали іноземні народи. Царство Ізраїля уклало союзи з язичницькими народами, через що Ізраїльтяни швидше переймали їхні звичаї. Ізраїль сповзав у ідолопоклонство, навіть беручи участь у ритуалах, які несли в собі сексуальну аморальність.

Як і інші старозавітні пророки, Осія, передаючи своє послання, вживав метафори. Вивчаючи Книгу Осії, звертайте увагу на те, як пророк вживав символічний образ шлюбного завіту, щоб засудити Ізраїль за те, що він порушив свої завіти з Богом і натомість поклонявся ідолам. Осія свідчив про любов Бога до Його народу і Його готовність простити і не “розлучатися” з ним, якщо він повернеться до Нього.

Також зверніть увагу на такі чотири теми, яких торкався Осія, викладаючи своє послання:

- Ідолопоклонство Ізраїля
- Інші злочестиві речі, до яких вдавався Ізраїль
- Неминучий полон, у який мав потрапити Ізраїль
- Збирання та викуплення Ізраїля в останні дні

Більш докладну інформацію можна знайти в Путівникові по Писаннях, стаття “Осія, книга Осії” та вступі до Осії у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 103).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Порушення священних завітів веде до Божого засудження (див. Осія 2:6–13; 4:1–6; 5:1–7; 7:12–13; 8:7–8; 9:7–12).
- Господь любить Своїх дітей; Він прийме й пробачить тих, хто кається і приходиться до Нього (див. Осія 2:14–23; 6:1–3; 14; ПДС, Осія 11:8).
- Божа справедливість і милість свідчать про любов Бога до Своїх дітей (див. Осія 1–14).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Осія 1–3. Господь допомагає нам каятися, і коли ми каємося, Він прощає нас. (25–30 хвилин)

Прикріпіть до дошки зображення нареченої і нареченого. (Ніхто в класі не повинен знати цих людей; можна взяти фото з газети або журналу). Спитайте учнів:

- Чому шлюб є важливим?
- Які риси характеру нареченого і нареченої ви вважаєте важливими?
- Як саме Господь визначив важливість шлюбу в одкровенні? (Див. УЗ 131:1–4).
- Які обіцяння Він дав тим, хто одружується у храмі й залишається вірними? (Див. УЗ 132:19–20).

Підпишіть наречену на картинці “Гомер”, а нареченого—“Осія”. Скажіть учням, що Господь використав пророка Осію і символ шлюбного завіту, щоб навчати народ Ізраїля святості їхнього завіту з Ним. Прочитайте з учнями Осія 1:1–2 і спитайте: Якщо Осія уособлює Господа, а Гомер—Ізраїль, то яким є послання 1-го розділу Осії?

Попросіть учнів прочитати Осія 1:3–11 і скласти перелік імен дітей. Обговоріть значення їхніх імен і те, що Господь говорив Ізраїлю (див. коментар до Осії 1:4–11 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 105). Підпишіть зображення нареченої “Ізраїль”, а зображення нареченого—“Господь” і попросіть учнів коротко пояснити, як ці підписи стосуються Гомер і Осії.

Попросіть учнів прочитати Осія 2:1–5 і обговорити, чому саме поклоніння лжебогам призвело до суворого засудження Ізраїля. Спитайте:

- Що в цих віршах говорить про почуття Господа до невірності Ізраїля?
- Чи відчуває Господь сум до тієї ж міри, якщо ми стаємо невірними?

Прочитайте Осія 2:6–13 і перелічіть покарання, які Господь проголосив на Ізраїль за його невірність. Прочитайте вірші 14–23 і перелічіть обіцяння, які Господь дав Ізраїлю, якщо він покається і повернеться до Нього.

Прочитайте Осія 3:1–3. Поясніть, що в розділі 1 Господь наказав Осії одружитися (символічно) з жінкою, яка вчинила гріх, пов’язаний із статевими стосунками, і той підкорився. У розділі 2 вона зрадила Осії, і Господь порівняв її перелюб з відступництвом Ізраїля, описав її покарання і притримав Своє обіцяння прощення і повернення. У розділі 3 Господь наказав Осії викупити свою дружину з неволі, отже, він викупив її за п’ятнадцять шеклів срібла.

Прочитайте Осія 3:4–5 і спитайте:

- Проведіть паралель між тим, що Осія зробив заради Гомер, і тим, що Господь зробив для Ізраїля і для всіх Своїх дітей? (Див. коментар до Осії 3:2 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 106).
- Як це розкриває готовність Господа любити і викупляти нас?

Роздайте всім учням картинку з зображенням Спасителя або поставте один великий портрет перед класом. Попросіть учнів дивитися на картинку, поки ви будете вголос читати наступні писання: Осія 2:14–15, 19–20; 3:2–3; 6:6; 13:14; і 14:1–9. Спитайте:

- Що ви відчували, слухаючи ці слова?

- Які почуття має Спаситель до вас?

Запропонуйте учням поділитися своїми свідченнями про Спасителя. Можна також запропонувати класу прочитати вірші гімну “Коли я підношу молитву схвильовану” (*Гімни і дитячі пісні*, с. 22) або заспівати його.

Осія 1–3. Символічні стосунки між Осією і Гомер розкривають Господню любов до Своїх дітей і Його відданість завітам, які Він уклав з ними. (20–25 хвилин)

Щоб допомогти учням краще розуміти історію Осії і Гомер, попросіть їх виконати завдання А і Б для Осії 1–3 у навчальному посібнику для учнів.

КНИГА ЙОІЛА

Йоїл 1–3

Вступ

Пророк Йоїл жив вірогідно між 850 і 740 рр. до р.х., але ці дати є непевними (див. “Царі і пророки Ізраїля та Юди”, с. 235). Проте ми знаємо, що Йоїла було послано до південного царства—Юдеї, з посланням до них, щоб вони покаялися, інакше їх буде знищено (див. Путівник по Писаннях, “Йоїл, Книга Йоїла”). Йоїл описував також події нашого сьогодення, і послання, що його він адресував давнім Юдеям, стосується й нас (див. вступ до Йоїла у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 83).

Вивчаючи Книгу Йоїла, звертайте увагу на ті вчення, які допоможуть вам підготуватися до великих подій останніх днів.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Жажливі війни, спустошення та природні катастрофи знищать тих, хто вистиг у нечесті до Другого пришествя Ісуса Христа (див. Йоїл 1; 2:1–11, 28–32; 3:1–16).
- Ми повинні навернутися до Господа, готуючись до Його Другого пришествя (див. Йоїл 1:13–15, 19; 2:12–18, 32; див. також УЗ 133:10–19).
- Великі духовні й фізичні благословення прийдуть до праведних під час або після руйнацій Другого пришествя (див. Йоїл 2:28–32; 3:15–21).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Відеофільми по Старому Завіту, фільм 14 “Друге пришествя”—тут вжито дві аналогії, щоб показати важливість приготування до Другого пришествя Христа (див. *Путівник для відеофільмів по Старому Завіту*, де ви знайдете рекомендації для навчання).

Йоїл 1–3. Йоїл бачив дні, що передують Другому пришествю Ісуса Христа, і дав поради стосовно того, як слід готуватися до цієї події. (20–25 хвилин)

Скажіть учням, що коли Мороній явився пророкові Джозефу Сміту, він цитував Йоїл 2:28–32 і сказав, “що це ще не сповнилося, але невдовзі сповниться” (Джозеф Сміт—Історія 1:41). Попросіть їх прочитати Йоїл 2:28–32 і спитайте їх, що вони відчувають, думаючи про Друге пришествя Ісуса Христа та події, що передуватимуть йому. Прочитайте Йоїл 2:11. Скажіть учням, що слово *великий*, вірогідно, говорить про велич Другого пришествя, але ця подія буде і радісною, і страшною.

Попросіть учнів дослідити Йоїл 2–3 і визначити, що матиме значення і що буде корисним у підготовці до великих подій останніх днів (наприклад, див. Йоїл 2:12–13; 3:16–21). Прочитайте учням Учення і Завіти 38:30 і обговоріть, наскільки по-іншому буде сприйматися Друге пришествя тими, хто буде підготовленим до нього. Якщо дозволить час, можна порівняти Йоїл 2–3 і Учення і Завіти 43:17–30 та 45:39–59.

Щоб допомогти учням зрозуміти, як уже тепер можна застосовувати в житті Йоїлові повчання, розгляньте наступні запитання:

- Яка частина остаточної битви між добром і злом відбувається вже тепер? (Див. УЗ 76:25–30).
- Чим ця битва нагадує битву Армагеддон?
- Хто є героями цієї війни?
- Кого можна назвати жертвами цієї війни?

- Як ми повинні вести цю війну: у наступальних діях чи в обороні? (Див. Ефесянам 6:10–18).
- Як поради Йоїла допомагають нам ефективно готуватися до цієї війни?

КНИГА АМОСА

Амос 1–9

Вступ

Амос отримав своє пророче покликання в часи відносного процвітання Ізраїля та Юдеї і мав донести послання про руйнації, які мали статися незабаром з тими, хто не виявляв послух і поклонявся ідолам. Книга Амоса є добре складеною і чітко сформульованою збіркою пророчих повчань. Його послання було в першу чергу адресовано північному царству Ізраїля (див. Амос 2:6–9:15), але він також виголошував пророцтва на Юдею та на ідолопоклонські народи, що жили поруч з ними (див. Амос 1:3–2:5).

Більш докладну інформацію можна знайти у Путівникові по Писаннях, у статті “Амос, Книга Амоса”, та у вступі до Книги Амоса у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 89).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Суди Божі зійдуть на злочестивих (див. Амос 1–2).
- Господь завжди діє через пророків, щоб відкрити Свою волю та застерегти Свій народ (див. Амос 3:7; 7:1–9, 14–17).
- Господь іноді використовує війни, голод, пощесті або інші покарання, щоб привести Своїх дітей до покаяння та повернення до Нього (див. Амос 3:9–15; 4; 6; 8; 9:1–10).

Рекомендації для навчання

Амос 1–3. Господь попередив, що причини того, що Він “пролив” Свої суди на Юдею та Ізраїль у давнину є тими самими, що й причини покарань цих останніх днів. (20–25 хвилин)

Перед уроком виріжте вісім паперових квадратів зі стороною десять сантиметрів. Підпишіть їх так: Сирія (Дамаск), Філістезя (Газа), Фінікія (Тир), Едом, Аммон, Моав і Юдея. Обережно припаліть краї кожного квадрата. Спаліть дотла восьмий папірець і покладіть попіл у маленьку прозору банку, підписавши її “Ізраїль”.

Покажіть учням паперові квадрати з підпаленими краями і спитайте: Якби ці папірці показав вам пророк, що б це могло означати? Покажіть баночку, підписану “Ізраїль”, і спитайте, що це може означати у порівнянні з іншими папірцями.

Нехай учні дослідять Амос 1:3–2:5 і знайдуть слова Господа, дані через пророка Амоса, які пояснюють [метафору] підпалених папірців. Допоможіть їм знайти розташування цих народів на відповідній карті в Трикнижному виданні Писань. Спитайте їх, чим відрізнялися причини покарання Юдеї від причин покарання язичницьких народів. (Додаткову допомогу можна знайти в коментарях до Амоса 1–2 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 89–91).

Скажіть учням що решта книги Амоса містить пророцтва стосовно майбуття Ізраїля. (Покажіть баночку). Прочитайте з учнями Амос 2:6–16 і 3:1–2, 9–15 і попросіть їх знайти деякі з причин, що змусили Господа проголосити покарання Ізраїля (див. коментар до Амоса 2:4–16 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 91). Спитайте:

- Чому баночка з попелом є вдалим символом того, що було пророковано на Ізраїль?
- Як саме ми отримуємо правильні знання?
- Коли саме ми укладаємо завіти з Небесним Батьком у наш час?

Попросіть учнів прочитати Учення і Завіти 82:3, 10 і обговорити схожість того, що Господь сказав у цих віршах з тим, що Він казав давньому Ізраїлю.

Амос 3:3–8 (Опанування Писань, Амос 3:7). Господь відкриває Свою волю своїм пророкам, які проголошують її людям. (10–15 хвилин)

Скажіть учням, що ви збираєтеся провести коротке опитування. Поставте п'ять-шість запитань, на які, безумовно, слід відповідати: "Ні". Наприклад: Чи відповідаєте по телефону, коли телефон не дзвонить? або Чи будете ви купляти харчування для kota, коли у вас немає kota? Нехай ваші запитання будуть доречними у контексті вашої місцевої культури.

Спитайте учнів, що спільного є в усіх цих запитаннях. (На всі ці запитання відповідають негативно). Скажіть їм, що Амос ставив своєму народу подібні запитання. Прочитайте Амос 3:3–6 і поясніть, що Амос поставив сім риторичних запитань з очевидними відповідями. Зверніть увагу на те, що останнє запитання у 5-му вірші означає "Чи спрацює сітка-пастка, якщо до неї нічого не потрапить?" і на те, що в перекладі Біблії, який робив Джозеф Сміт змінено останній рядок вірша 6, так що він читається так: "Чи станеться в місті нещастя, про яке не знав Господь?"

Попросіть учнів прочитати і відмітити Амос 3:7. Спитайте:

- Який зв'язок є між Амосом 3:7 і попередніми запитаннями?
- Що ще очевидного сказав Амос стосовно пророків?
- Яку ще очевидну істину додає вірш 8 до нашого розуміння [ролі] пророків?

Допоможіть учням зрозуміти, що ті сім запитань, відповіді на які є очевидними, підводять нас до висновку, що його робить Господь, який є не менш очевидним: Господь завжди відкриватиме Свою волю Своїм пророкам перш ніж Він щось зробить на землі.

Амос додав ще два запитання у вірші 8, відповідь на які також є очевидною. Пророк доносить послання, яке Господь дав йому, і це є настільки ж безсумнівим, як те, що лев'яче ревіння викликає страх. Вірогідно, що невимовне запитання Амоса звучить так: Чи будуть люди, які бояться лева, поводитися достатньо розумно, щоб не втратити страху перед Господніми судами? Ізраїль відмовився слухати і не покався, отже, йому доведеться за це розплачуватися.

Скажіть учням, що коли Господь говорить, пророк обов'язково передає Його послання людям. Старійшина Марк Е. Пітерсен, який був членом Кворуму Дванадцятьох Апостолів, сказав:

"Коли немає пророків, немає і божественного керівництва, а без такого керівництва, люди ходять у темряві.

Безсумнівною ознакою істинної Церкви є те, що вона має Богом вибраних, живих пророків, які ведуть її, чоловіків, які отримують нові одкровення від Бога і чий письмові труди стають новим Писанням" (in Conference Report, Apr. 1978, 95; or *Ensign*, May 1978, 62).

Зауваження: Решта рекомендацій для навчання до книги Амоса зосереджена на деяких додаткових істинах, які також є безсумнівними і які Амос хотів донести до розуміння його народу. Використовуйте будь-яку рекомендацію або всі ці рекомендації для того, щоб допомогти вашим учням побачити, наскільки чіткою є структура книги Амоса.

Амос 4–5. Ми отримуємо допомогу для вирішення своїх проблем, коли звертаємося до Господа і шукаємо Його порад. (10–15 хвилин)

Попросіть учнів знайти й підкреслити фразу "та ви не вернулись до Мене" в Амосі 4 (вв. 6, 8–11) і фрази у розділі 5, де людям радять "наверніться до Господа, і будете жити" (вв. 4, 6, 8, 14). Допоможіть їм побачити, що Амос намагався навчати свій народ, щоб вони змогли вирішити свої проблеми, повернувшись до заповідей і порад Господніх, але вони відмовилися.

Попросіть учнів написати на дошці деякі з проблем, з якими суспільство стикається в наш час. Спитайте: Які саме з цих проблем можна було б вирішити через повернення до Господніх заповідей і порад?

Амос 5:21–27. Господь бажає [бачити в людях] внутрішню праведність, а не зовнішні прояви релігійності. (10–15 хвилин)

Одягніть якість вбрання або маскувальний одяг і спитайте учнів, чим відрізняється ваша зовнішність від того, ким ви насправді є. Попросіть їх прочитати Амос 5:21–27. Спитайте:

- Чим носіння маскувального одягу є схожим на те, що робив Ізраїль?
- Яку істину намагався викласти Амос? (Див. коментар до Амоса 5:4–27 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 92).
- Наведіть кілька прикладів того, як люди можуть припуститися такої самої помилки в наш час?
- Що Господь відчуває до тих, хто проголошує себе учнями Христа, але насправді не є ними? (Див. Матвій 6:1–6; 7:21–27).

Амос 8. Коли настає голод на слово Господнє, люди страждають духовно так, як вони страждають фізично під час голоду.

(10–15 хвилин)

Принесіть у клас стиглий плід. Прочитайте 1 Нефій 17:35, 43 і обговоріть, як саме діти Ізраїля “вистигли в нечесті” (див. навчальну рекомендацію для Єзекіїль 4–18, сс. 203–204). Прочитайте з учнями Амос 8 і допоможіть їм сприйняти Амосове послання (див. абзац, присвячений Амосу 8:1–9 у коментарі до Амоса 7–9 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 93). Обговоріть наступні запитання:

- Чому Ізраїль можна було порівняти з кошиком стиглих плодів?
- Які гріхи згадуються в Амосі 8:4–6?
- Яким, за словами Господа, буде покарання? (Див. вв. 9–14).

- Які підтвердження того, що у світі здебільшого триває голод на “слухання слова Господнього”? (Див. УЗ 123:12–13).

Амос 9:8–15. Господь обіцяв простити і зібрати Свій народ. (10–15 хвилин)

Попросіть учнів прочитати Амос 9:8–10 і сказати, що пророцтва Амоса стосовно Ізраїля вже відбулися. Прочитайте Амос 9:11–15 і спитайте їх, що повністю ще не збулося. Назвіть і обговоріть благословення, що їх Господь обіцяв Ізраїлю, коли вони покаються і повернуться до Нього. Спитайте учнів, чому саме обіцяння, дані Ізраїлю, стосуються і нас (див. абзац, присвячений Амосу 9:1–6 у коментарі до Амоса 7–9 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 94).

КНИГА ОВДІЯ

Вступ

Ім'я *Овдій* означає “слуга Єгови (той, хто поклоняється Єгови)”; воно є поширеним ім'ям у старозавітні часи. Біографія пророка Овдія невідома; про нього відомо тільки те, що записано у книзі, що носить його ім'я. Овдій писав про знищення Едома за жорстокість Едомлян по відношенню до Юдеїв. Овдій також отримав привілей побачити у видінні спасіння Ізраїля та інші важливі події останніх днів. Його книга є найкоротшою з усіх книг Старого Завіту.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Гордість і злочестивість ведуть до знищення (див. Овдій 1:1–16; див. також УЗ 64:24).
- Ми можемо допомагати реалізовувати план спасіння, виконуючи храмову роботу за мертвих (див. Овдій 1:21; див. також УЗ 128:11–18).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Овдій 1. Ми повинні працювати, щоб спасти не тільки себе, але й тих, хто живе поруч з нами. (25–35 хвилин)

Намалюйте на дошці будівлю, що висить у повітрі, або прикріпіть зображення якоїсь будівлі так, щоб вона не торкалася підлоги. Підпишіть цю будівлю *1 Нефій 8:26–28* і попросіть учнів сказати, що вони знають про цю будівлю. Попросіть їх прочитати *1 Нефій 11:35–36* і сказати, що саме представляла ця будівля і що зрештою сталося з нею.

Скажіть учням, що Овдій описав таке місце. Попросіть їх прочитати Овдій 1:1–9 і сказати, чому Едом можна порівняти з тією великою та просторою будівлею. Обговоріть подоби і поділіться інформацією, вміщеною в коментарі до Овдія 1:1 і 1:3–9 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 258–259).

Попросіть учнів прочитати Овдій 1:10–14. Спитайте:

- Чим дії народу Едома нагадували дії людей з тієї великої і просторої будівлі? (Див. коментар до Овдія 1:10–15 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 259).
- Чому люди так поводитися по відношенню до інших?
- Прочитайте вірші 15–16. Чим доля Едомлян нагадує долю тих, хто знаходився у тій будівлі?

- Чи є в наш час люди, які нагадують тих, хто був у тій великій і просторій будівлі?
- Чи існує для членів Церкви небезпека, що вони можуть стати подібними до тих, хто знаходиться у тій будівлі?
- Чи знаходяться люди з тієї будівлі в небезпеці?

Покажіть зображення храму і місіонера. Прочитайте з учнями Овдій 1:16–21. Спитайте їх, яке відношення храм й місіонери мають до того, щоб стати спасителями на Горі Сіон (див. коментар до Овдія 1:16–21 і розділ “Спасителі на Горі Сіон” у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 259).

Скажіть учням, що справжні герої рятують занепалий народ. Прочитайте Учення і Завіти 4 і 15:6. Спитайте:

- Чому важливо допомагати спасати людей з тієї великої і просторої будівлі?
- Як ми можемо допомагати спасати їх?

Прочитайте Овдій 1:17, 21. Спитайте:

- Як Овдій назвав тих, хто [своїми зусиллями] допомагає спасати людей?

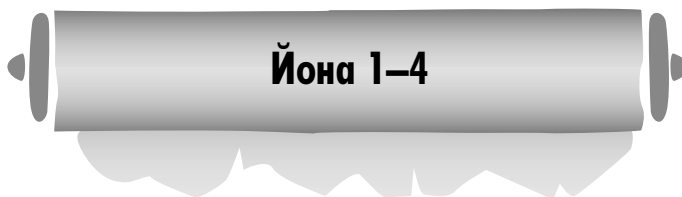
- Що б ви відчули, якби дізналися про те, що були партнером Спасителя в справі викуплення якоїсь конкретної людини?

Складіть своє свідчення про те, як наші місіонерські зусилля для живих і наша робота для мертвих, що її проводять у храмах Господніх, допомагає сповнювати пророцтва Овдія. Спитайте учнів:

- Чим відрізняють ті, хто гідно відвідує храми, від тих, хто входить у ту велику й простору будівлю?
- Які вимоги висувають до тих, хто входить в храм, і до тих, хто входить у ту будівлю?
- Які благословення приходять до тих, хто вирішує ввійти до храму?

Порадьте учням провести дослідження і знайти одного із своїх предків, за якого ще не було виконано храмову роботу. Скажіть, що подавши ім'я цього предка до храму, вони стануть спасителем цієї людини. Якщо це можливо у вашій місцевості, порадьте їм отримати храмову перепустку обмеженої дії і брати участь у христильній роботі.

КНИГА ЙОНИ

Вступ

Йонине ім'я означає “голуб”. Він був сином Амїттая і походив з містечка Гат-гефер, що знаходилося на території коліна Завулону, у п'яти кілометрах на північний схід від Назарета (див. Йона 1:1; 2 Царів 14:25). Йона пророкував про успішну [військову] кампанію Єровоама II (прибл. 788 р. до Р.Х.), який прагнув відновити Ізраїль у його початкових границях після років залежності від Дамаску (див. 2 Царів 14:25). Але найчастіше його згадують за його місію в Нїневії та історію з великою рибою.

Йона свідчив населенню Нїневії про Господне правосуддя; а його молитва з черева великої риби є виразним свідченням про Господню милість. Події Йониного життя, як і події життя Авраама та Ісака, також несуть у собі переконливе свідчення про Ісуса Христа. Спаситель пов'язував Свою смерть, поховання та воскресіння з “ознакою пророка Йони” і застерігав

своїх сучасників, що народ Нїневії, який повірив Йониному застереженню, стане як свідок проти них (див. Матвій 12:39–41; Лука 11:29–30; див. також Путівник по Писаннях, стаття “Йона, книга Йони”).

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Нам не сховатися від Господа (див. Йона 1; 2:9–10; 3:1–5; див. також Мойсей 4:13–25).
- З Господньою допомогою одна праведна людина може творити чудеса (див. Йона 3; 4:11; див. також Алма 23:4–5).
- Бог любить усіх своїх дітей і хоче, щоб усі вони спаслися (див. Йона 3:10; 4; див. також Лука 15:1–7, 25–32; УЗ 18:10–13; 123:12).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

 Йона 1–4. Кожний молодий чоловік (якщо нічого об'єктивно не заважає) повинен бути достойним відслужити місію повного дня і мати бажання це зробити. Достойні молоді жінки, що мають бажання служити на місії, також можуть служити. Ці

молоді чоловіки і жінки мають привілей навчати євангелії Ісуса Христа дітей Небесного Батька по всьому світі. (40–50 хвилин)

Напишіть листи з покликаннями виконати певну місію для всіх ваших учнів. Впишіть у кожний лист ім'я і прізвище кожного учня, позначивши також, яке саме доручення їм доведеться виконувати. Роздайте учням листи з покликанням виконати їхню місію, перед початком уроку. Попросіть їх назвати, що саме їм доручили виконати, і сказати, що вони відчувають щодо цього покликання. Спитайте:

- Чому будь-яка місія може викликати почуття тривоги?
- Як ми повинні сприймати покликання на служіння, що їх дає нам Господь?

Можна прочитати вірші гімну “Я завжди ітиму туди, де Ти” або заспівайте його (*Гімни і дитячі пісні*, с. 46).

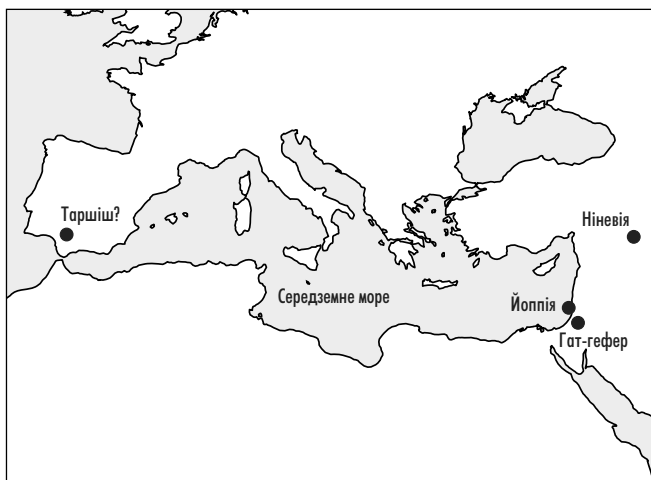
Скажіть учням, що сьогодні вони дізнаються про пророка, який не хотів іти туди, куди його було покликано. Попросіть їх прочитати Йона 1:1–2. Спитайте:

- Хто був цей пророк і куди його покликали вирушити?
- Що саме могло непокоїти Йону в цьому покликанні—виконати місію в такому місці, як Ніневія? (Див. вступ до Йони у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 97).

Попросіть учнів прочитати Йона 1:3. Спитайте:

- Як Йона сприйняв своє покликання?
- Чому, на вашу думку, Йона вирушив до Таршішу замість Ніневії?

Використайте цю карту, щоб показати, куди саме вирушив Йона. Див. також коментар до Йони 1:2–3 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (с. 98).

Прочитайте з учнями Йона 1:4–3:10 і обговоріть такі запитання:

- Що сталося з Йоною, коли він намагався утекти від виконання своєї місії у Ніневії?
- Чому, на вашу думку, Господь не дав Йоні втонутися?
- Чому Спаситель згадував історію Йони з “великою рибою”? (Див. Матвій 12:38–40; 16:1–4).
- Як сприйняли жителі Ніневії Йонине проповідування?
- Як ця історія розкриває любов і надію, що їх відчуває Небесний Батько до Своїх дітей? (Див. коментар до Йони 3:5–9 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 99–100).
- Що є в цій історії повчального стосовно надії, яку слід мати щодо тих, кого ми любимо і хто відійшов [від євангелії]?

Попросіть учнів прочитати Йона 4:1–3. Спитайте:

- Чому Йона “запалився”, коли Господь пощадив Ніневію?
- Чому Йону розчарувало покаяння мешканців Ніневії?

Прочитайте з учнями Йона 4:4–9 і обговоріть, як саме Господь показав Йоні, що Він любить усіх своїх дітей. Спитайте:

- Які страхи ви могли б відчувати, якби йшли до людей, яких ви не знаєте?
- Якщо Господь любить усіх своїх дітей, то як і нам навчитися любити їх?
- Як поглиблення особистого навернення до євангелії позначається на нашому бажанні ділитися нею з іншими? (Див. Мосія 27:32–28:4).

Напишіть на дошці *Сучасні рицинові куці*. Спитайте учнів:

- Чому Йоні було більше шкода рицинового куца, ніж населення Ніневії?
- Що саме Господь намагався показати Йоні стосовно Свого ставлення до народу Ніневії, використавши зростання та загибель рицинового куца?
- Чим це нагадує сьогоденних людей, які більше уваги приділяють мирським справам і власним потребам, ніж спасінню тих, хто, не маючи євангелії, бореться зі своїми проблемами?

Попросіть учнів скласти перелік “сучасних рицинових куців”, які подекуди стають на заваді нашому служінню дітям Небесного Батька (наприклад “це незручно”; це можуть бути також інші відмовки та перешкоди). Попросіть їх прочитати Йона 4:10–11. Спитайте:

- Чому Господь бажав поширити Свою милість і на людей в Ніневії? (Див. 2 Нефій 26:33; Алма 26:37).
- Що означає фраза “не вміють розрізнити правиці своєї від своєї лівиці”? (Див. коментар до Йони 4:1–11 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 100).

Михей 1–7

Вступ

Михей—це коротка форма імені *Микаях*, що означає “Хто може зрівнятися з Єговою?” “[Ім’я *Михей*], так само як імена деяких інших пророків і патріархів, відповідає тій роботі, яку виконував у своєму житті цей чоловік, який у своїх пророцтвах багатьма способами продемонстрував, що ніхто справді не може зрівнятися з Ним, і кожний має докладати зусиль, щоб [ходити] Його шляхами. Жодна інша сила не зрівняється з Його силою, і жоден цар не зрівняється з цим Царем” (Ellis T. Rasmussen, *A Latter-day Saint Commentary on the Old Testament*, 664).

Михей жив у маленькому містечку в південній Юдеї (див. Михей 1:1, 14; Єремія 26:18) і пророкував у роки правління Йотама, Ахаза та Єзекії, прибл. з 740 по 697 рр. до Р.Х. (див. Михей 1:1; Путівник по Писаннях, “Михей, книга Михея”; див. також “Царі та пророки Ізраїля та Юдеї”, сс. 236–237). Можливо походження Михея з маленького містечка пояснює його характерну інтонацію, що передає чутливе ставлення до тих, кому не поталанило. Він був сучасником Ісаї.

Михеєве послання складається з застережень про майбутні покарання та обіцянь майбутнього викуплення. У розділах 1–3 Михей проголошує суди на Ізраїль (Самарія) та Юдею (Єрусалим). Але в розділах 4–7 він пророкує про збирання та викуплення дому Ізраїлевого, що станеться в останні дні. Михей єдиний серед старозавітних пророків прорік, що Месія народиться у Віфлеємі (див. Михей 5:2).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Провідники повинні служити народу, а не своїм егоїстичним інтересам (див. Михей 3; див. також Матвій 20:25–28; Мосія 2:12–19).
- У храмах Господь навчає нас Своїм шляхам і ми укладаємо завіт, що будемо ходити Його стежками (див. Михей 4:1–2; див. також УЗ 109:11–16).
- Хоч Господь і судить злочестивих, Він втішить і зцілить їх, якщо вони покаються (див. Михей 4:6–7; 7:8–9, 18–20).

Рекомендації для навчання

Михей 1–7. Злочестивих буде покарано, але якщо вони покаються, Господь втішить і зцілить їх. (40–50 хвилин)

Намалюйте на дошці дві великі рами для картин. Підпишіть одну *Раніше*, а другу—*Після*. Візьміть у руку книгу і спитайте учнів:

- Чи ви колись читали перш за все останню сторінку в книзі?
- Чи зламало це сюжет книги?
- Що можна отримати, якщо прочитати перш за все останню сторінку?

Попросіть учнів прочитати Михей 7:18–20 і знайти, що саме пророкував у кінці своєї книги Михей. Перелічіть обіцяння на дошці, в рамі, підписаній словом “Після”.

Попросіть учнів допомогти вам скласти словесний портрет сучасного Михею Ізраїля. Призначте наступні послання окремим учням або групам учнів і попросіть їх знайти відгадки: Михей 1:2–9; 2:1–2, 9–11; 3:2, 5, 9–12; 6:12–16; 7:1–6. Напишіть на дошці, в рамі, підписаній словом “Раніше”, те, що вони знайшли.

Наступна вправа допоможе учням зрозуміти, коли саме Ізраїль отримує обіцяні благословення. Разом з учнями прочитайте кожен з п’яти фрагментів Писання, наведених нижче. Після кожного з посилань на Писання є описання використаного в цьому фрагменті символу. Намалюйте ці символи, або прикріпіть на дошці їх зображення, чи просто опишіть його в рамі, підписаній словом “Після”, і поставте запитання, що супроводжують їх.

1. **Михей 2:12–13** (вівця, що перестрибує через паркан, або вибиває браму). Як цей образ може представляти Ізраїль останніх днів, який складають багато членів Церкви? Яке дане Авраамові обіцяння сповнюється таким чином? (Див. Авраам 2:9–11).
2. **Михей 4:1–2** (храм на горі). Як храми допомагають нам приносити євангелію народам усього світу? (Див. Ісаїя 2:1–4).
3. **Михей 4:12–13** (залізний риг і мідяні копита). Кого представляє цей образ? Наскільки сильним є Ізраїль останніх днів? (Див. УЗ 35:13; 133:59).
4. **Михей 5:6** (дошч на траві). Якими способами Ізраїль останніх днів буде приносити життя світові та сприятиме його зростанню?
5. **Михей 5:7** (лев між отарами овець). Як цей образ розкриває непоборну природу Божого царства в останні дні?

Прочитайте наступний вислів пророка Джозефа Сміта:

“Наші місіонери йдуть до різних народів,. . . Прапор Істини встановлено; жодна нечестива рука не зможе зупинити розгортання цієї роботи; нехай лютішають переслідування, нехай скупчується чернь, нехай збираються армії, нехай розповсюджуються наклепи—істина Божа йтиме вперед сміливо, шляхетно й незалежно, поки вона не проникне на кожний континент, відвідає кожний край, прокотиться по кожній країні й залунає в кожному вусі—поки цілі Бога не буде здійснено і Великий Єгова не скаже, що роботу завершено” (*History of the Church*, 4:540).

Обговоріть, як саме євангелія поширюється по світу, перетинаючи бар’єри, які слід пройти, щоб здійснити пророцтво Михея. Спитайте учнів, яку роль у здійсненні благословень, обіцяних Ізраїлю останніх днів, вони можуть відігравати сьогодні.

Попросіть учнів прочитати наступні посилання на Писання і визначити, що в них є спільного: 3 Нефій 16:15; 20:13–17; 21:12–21; Мормон 5:22–24; Учення і Завіти 87:5. Попросіть їх прочитати Михея 5:8–15. Спитайте, що ще є в цих писаннях спільного. (В них цитуються або згадуються ті вірші з Михея).

КНИГА НАУМА

Наум 1–3

Вступ

Наум був сучасником Софонії, Авакума та Єремії (див. “Царі та пророки Ізраїля та Юдеї”, с. 237). Він пророкував у Юдеї приблизно між 663 та 612 рр. до р.х. Усе його записане послання є пророцтвом про знищення Ніневії, столиці Асирії. Це пророцтво є також в собі прототипом того знищення злочестивих, що станеться в останні дні.

Ніневія отримала застереження і [заклик] покаятися через пророка Йону більш як за сто років раніше до цього. Тоді народ Ніневії покався, і його пощадили (див. Йона 3). Однак у часи священнослужіння Наума Ніневія знову стала злочестивою і цього разу не уникнула Господнього суду.

Асирійці завоювали північне царство Ізраїля прибіл. у 721 р. до р.х. і Ізраїльтян було забрано в неволю (див. додатковий розділ Г у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 113–116). Відтоді асирійці також стали постійною загрозою виживання Юдеї. Наумове пророцтво про знищення Асирії, написане прекрасною поетичною гебрейською мовою, вірогідно, було джерелом надії та втіхи для народу Юдеї. Ім’я “Наум” означає “втішитель” (див. Путівник по Писаннях, “Наум, книга Наума”). Він обіцяв, що одного дня Єгова принесе спокій Ізраїлю.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Господь знищує злочестивих тільки після того, як їх попереджено. Члени Церкви мають обов’язок допомагати проголошувати це застереження всім дітям Божим (див. Наум 1:1–7; див. також Йона 3; УЗ 88:81–82).

Рекомендації для навчання

Наум 1–3. Недостатньо бути вірним у минулому; ми мусимо витерпіти у вірності до кінця. Господь знищує злочестивих тільки після того, як їх попереджено. (35–45 хвилин)

Роздайте всім учням аркуш паперу з зображенням могильного пам’ятника. Попросіть їх написати на цьому пам’ятнику епітафію, яку вони хотіли б мати на своїй власній могилі. Попросіть кількох учнів прочитати, які епітафії вони написали, і обговоріть причини того, чому їм хочеться, аби їх пам’ятали саме за ці речі. Попросіть учнів прочитати Алма 48:11–13, 17 і обговоріть, як те, як ми живемо, впливає на те, якими нас запам’ятають люди. Прочитайте Учення і Завіти 14:7 і 101:35–38. Спитайте:

- Як, якщо ми витерпимо до кінця і залишимося вірними, це позначиться на тому, якими нас запам’ятають?
- А яким [запам’ятають] того, хто був непослушним у свої молоді літа, але пізніше покався і став вірним? (Див. Алма 36:6–24).
- Яким [запам’ятають] того, хто починає з вірності, але не зберіг свою вірність? (Див. УЗ 40:1–3).

Скажіть учням, що сьогодні вони дізнаються про одне місто, для якого пророк Наум написав епітафію ще до того, як це місто було знищено.

Спитайте учнів, що вони знають про асирійців та їхню столицю Ніневію (див. додатковий розділ Г у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 113–116). З'ясуйте, що сталося з Ніневією у Йони 3 (див. коментар до Йони 3:5–9 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 99–100). Спитайте: Яку б епітафію можна було б написати для Ніневії в той час?

Попросіть учнів прочитати Наум 3:1–5 і сказати, якою стала Ніневія більш як через сто років після цього. Спитайте: Яка епітафія для Ніневії була б доречною у дні Наума? Скажіть їм, що Наум 3:7–19 можна назвати Наумовою епітафією для Ніневії і що її було написано до того, як Ніневію було знищено. Попросіть учнів прочитати ці вірші і вибрати один з них, який, на їхню думку, є найдоречнішим для того, щоб написати його на могильному пам'ятнику для Ніневії.

Запропонуйте учням зробити перехресне посилання між Наумом 1:1–7 і Алмою 46:8. Спитайте:

- Які ці вірші допомагають нам зрозуміти причини того, що Господь покарав Ніневію? (Місто, яке Він пощадив у дні Йони, швидко забуло про це і повернулося на свої злочестиві шляхи).
- Чим наша ситуація може стати схожою на ту, в якій опинилися жителі Ніневії, якщо ми також впадемо у злочестивість?

Прочитайте Наум 1:8–10 і порівняйте цей уривок з Малахією 4:1. Спитайте учнів, яку ще подію згадував Наум, описуючи падіння Ніневії. (Друге пришествя). Допоможіть їм зрозуміти дуалістичну природу багатьох старозавітних пророцтв (див. коментар до Наума 1:2–10 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 219–220). Спитайте: Що кожен з нас може робити, допомагаючи іншим людям пізнавати істину та жити згідно з нею?

КНИГА АВАКУМА

Авакум 1–3

Вступ

Більшість із того, що відомо про Авакума, зібрано у його писаннях. Авакум був сучасником Єремії та Легія і вірогідно жив у Єрусалимі (див. “Царі та пророки Ізраїля та Юдеї”, с. 237). Він пророкував приблизно в ті роки, коли Юдеїв уперше забрали у вавилонську неволю—прибл. 597 р. до р.х. (див. Авакум 1:6; див. також Путівник по Писаннях, “Авакум, книга Авакума”).

Книга Авакума унікальна. Більшість пророчих книг містить послання застереження, що його Господь передає Своїм дітям, але ця книга є записом розмови Авакума з Господом. Вивчаючи цей літопис, зверніть увагу на дві речі, що хвилювали Авакума (див. Авакум 1:2–4 і 1:12–2:1), і на відповіді, які він отримав (див. Авакум 1:5–11 і 2:2–20). Також зверніть увагу на прекрасний псалом подяки, яким Авакум закінчує свою книгу (див. Авакум 3).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Хоч зрозуміти всі Господні шляхи важко навіть вірним, Господь обіцяв, що відкриє Свої таємниці тим, хто старанно шукає Його (див. Авакум 1–3; див. також Ісаїя 55:8–9; 1 Нефій 10:17–19; УЗ 76:1–10).
- Господь покарає злочестивих у Свій власний час та Своїм власним способом (див. Авакум 1:1–11).
- Господь іноді дозволяє злочестивим карати та знищувати один одного (див. Авакум 1:5–11; див. також Мормон 4:5).
- Господь чекає від Свого завітного народу, що вони житимуть у відповідності до того світла, яке вони отримали (див. Авакум 1:12–2:20).

Рекомендації для навчання

Авакум 1–3. Хоч нам важко зрозуміти всі Господні шляхи, Господь обіцяв, що відкриє Свої таємниці тим, хто старанно шукає Його. (25–35 хвилин)

Спитайте учнів:

- Де б ви шукали допомоги, якби не знали значення якогось слова?

- Куди б ви звернулися за допомогою, якби захворіли?
- Де б ви шукали розуміння того факту, що злочестиві іноді процвітають, у той час як праведні страждають?
- Чи доречно ставити Господу запитання?

Попросіть учнів прочитати Буття 25:22; Вихід 3:11; Йов 3:11; та Учення і Завіти 121:1–3 і знайти, що є спільного в цих писаннях. Обговоріть, що робили пророки та інші люди, коли стикалися з важкими випробуваннями і потребували допомоги та розуміння від Господа. Прочитайте і обговоріть Яків 1:5.

Скажіть учням, що Авакум жив у ті дні, коли більшість Юдеїв були злочестивими. Попросіть їх прочитати Авакум 1:1–4. Спитайте:

- Яке запитання Авакум поставив Господу?
- Чому іноді думають, що злочестиві уникають покарання і навіть процвітають, хоч вони і ускладнюють життя тим, хто намагається бути праведним?

Прочитайте з учнями Авакум 1:5–11 і обговоріть відповідь, яку Господь дав на Авакумове запитання (див. коментар до Авакума 1:2–4 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 227). Спитайте:

- Чи уникне покарання хтось із злочестивих? (Див. також 3 Нефій 27:11; УЗ 121:7–22).
- Як ця відповідь Господа може допомогти тим, хто шукає відповіді на те саме запитання сьогодні?

Відповідь Господа породила в серці Авакума ще одне запитання. Попросіть учнів прочитати Авакум 1:12–17 і знайти це (друге) Авакумове запитання. Зверніться до коментарів для Авакума 1:5–17 і 2 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 227–228). Це допоможе вам обговорити з учнями наступні запитання:

- Чому Господь іноді дозволяє злочестивим приносити страждання праведним? (Див. УЗ 122).
- Чому Він чекає, що Його народ буде дотримуватися Його заповідей і завітів краще, ніж ті, кому істину не було відкрито до такої ж міри? (Див. також Лука 12:47–48; УЗ 82:3).

Спитайте учнів, що вони відчувають, знаючи, що Господь відповів на Авакумове запитання. Закличте їх звертатися до Господа і до слів живих пророків, коли вони шукають відповіді на свої запитання.

Коли ми отримуємо відповіді або благословення від Господа, ми повинні висловлювати Йому подяку. Прочитайте Учення і Завіти 59:7, 21. Спитайте учнів, чого чекає Господь від тих, кого Він благословляє. Прочитайте Авакум 3:17–19 і спитайте, чому ці вірші є висловом подяки. Закличте учнів висловлювати свою подяку Богові, коли Він благословляє їх або коли Він дає їм розуміння. Запевніть їх, що Він не втрачає контролю над Своїми створіннями, хоч ми і не розуміємо всіх Його шляхів.

КНИГА СОФОНІЇ

Софонія 1–3

Вступ

Софонія був сучасником Єремії, Легія та Наума і пророкував у часи правління царя Йосії, прибл. з 639 до 608 рр. до р.х. Він міг бути потомком царя Єзекії (див. коментар до Софонії 1:1 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 223). Послання Софонії було суворим, у ньому написано про Божу відплату за злочестивість Юдеїв та навколишніх народів. Він застерігав людей: “Шукайте Господа, . . . шукайте правди, шукайте смирення: може будете [схованими] ви в день Господнього гніву!” (Софонія 2:3). Це послання доречно

[звучить в устах] Софонія, чие ім'я означає “Господь сховає” (див. Путівник по Писаннях, “Софонія”).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Під час Другого пришествя злочестивих буде знищено (див. Софонія 1:3–18; 2:4–15; 3:2–8), а праведних—спасенно (див. Софонія 2:3, 5–9; 3:9–20).
- Наша праведність готує нас до того, щоб пережити знищення, які відбуватимуться під час Другого пришествя (див. Софонія 2:1–3, 9; 3:7).

Рекомендації для навчання

Софонія 1–3. Праведність є найкращою підготовкою до Другого пришествя. (20–25 хвилин)

Напишіть на дошці таке запитання: *Кого буде знищено під час Другого пришествя?* Попросіть учнів дати відповідь. Якщо вони скажуть, що буде знищено злочестивих, спитайте, кого саме вважати злочестивими, оскільки всі грішать, і навіть ті, хто буде спасений під час Другого пришествя, [ще] не будуть досконалими. Попросіть їх прочитати Софонія 1:3–18; 2:4–15; і 3:2–4, 8, 11 і скласти перелік гріхів, які, за словами пророка Софонії, призводять до знищення людей. Ось можливі відповіді:

- Ідолопоклонники (див. 1:4–5)
- Ті, хто відступає від Господа (див. 1:6)
- Ті, хто не шукає Господа (див. 1:6)
- Пихаті (див. 1:8, 14; 2:10; 3:11)
- Ті, хто чинить насильство (див. 1:9)
- Брехуни (див. 1:9)
- Ті, хто покладається на багатства (див. 1:11, 18)
- П'яниці (див. 1:12)
- Самовдоволені (див. 1:12)
- Народи, які нападають на Ізраїль (див. 2:4–15)
- Непослушні (див. 3:2)
- Ті, хто спотворює Божі закони (див. 3:4)

Скажіть учням, що у Софонії є порада стосовно того, як уникнути знищення під час Другого пришествя.

Попросіть їх прочитати Софонія 2:1–3 і підсумувати пророчу пораду. Спитайте: *Що саме, на вашу думку, намагався наголосити Софонія, повторюючи слово *поки*?*

Засвідчіть важливість того, що слід готуватися, *поки* Господь ще не повернувся. Прочитайте цей вислів Ніла А. Максвелла, який у той час був уповноваженим по Церковній освіті:

“Усі члени Церкви повинні усвідомити реальність того [факту], що Христос повернеться у величчій силі, ще *поки* ця подія не настала; бо, як казав К. С. Льюїс, небагато користі в тому, щоб ставати навколішки тоді, коли вже не має можливості стояти, бо коли “автор п’єси виходить на сцену, виставу закінчено!” (“Q&A”, *New Era*, Jan. 1971, 9).

Якщо дозволяє час, виберіть кілька віршів з Софонії 3, у яких показано благословення, які отримають ті, хто житиме протягом Тисячоліття (див. коментар до Софонії 3:8–20 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 224).

КНИГА ОГІЯ

Огій 1–2

Вступ

Пророцтва Огія звернені до Юдеїв, які повернулися з вавилонської неволі після указу, що його видав припл. у 537 р. до Р.Х. цар Кір (див. Ездра 1:1–8). Огій був сучасником Ездри, Неємії та Захарія.

Юдеї почали відбудовувати храм, але невдовзі припинили будівництво через спротив та переслідування (див. Ездра 4; див. також додатковий розділ Ж і коментар до Ездри 4:1–10 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 311–316, 320–321). Пророцтва Огія, проголошені припл. у 520 р. до Р.Х., закликали Юдеїв поновити свої зусилля і продовжувати відбудову храму всупереч труднощам, щоб отримати

обіцяні Господом благословення (див. також Ездра 5:1; 6:14; Путівник по Писаннях, “Огій”).

ДЕЯКІ ВАЖЛИВІ ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ПРИНЦИПИ, НА ЯКІ СЛІД ЗВЕРНУТИ УВАГУ

- Храмкові завіти і обряди є життєво важливими у Батьковому плані спасіння людства (див. Огій 1; 2:7–9; див. також УЗ 128:11–19; 132:7–19).
- Господь вимагає, щоб у храмових обрядах брали участь [тільки] ті, хто є гідними (див. Огій 2:10–19).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Огій 1–2. Храмкові завіти і обряди є життєво важливими у Батьковому плані спасіння Його дітей. (15–25 хвилин)

Напишіть на дошці *Усі дороги ведуть до _____*. Спитайте учнів, як можна закінчити цю фразу. Поясніть, що сьогодні вони дізнаються про дуже

важливу істину, яка допоможе їм [правильно] закінчити цю фразу.

Прочитайте з учнями Огій 1:1–14 і по мірі читання обговорюйте наступні запитання:

- Чому Юдеї припинили будівництво храму в Єрусалимі? (Див. вв. 2–6).
- Чим саме, за словами Господа, були бідність та переслідування Юдеїв—причиною чи наслідком їхньої неспроможності побудувати храм? (Див. вв. 7–11).
- Що Господь обіцяв їм, якби вони попри свою бідність були вірними справі відбудови храму? (Див. в. 13).
- Чому, на вашу думку, храм був настільки важливим?

Порівняйте Господні повчання в книзі Огія з Його повчаннями щодо храмів, які Він адресував сучасному Ізраїлю, в Ученні і Завітах 95; 109:1–5; і 124:31–55. Прочитайте з учнями такі слова старійшини Бойда К. Пекера, які він адресував провідникам Церкви:

“Вас, мабуть, цікавить, як приступитися до реалізації місії Церкви в житті членів Церкви [ваших підрозділів]. . . Про цю місію говорив Президент Кімбол, і він сказав нам, як це зробити.

“Ми повинні ”проголошувати евангелію Господа Ісуса Христа кожному народу, коліну, язичку та нації, готуючи їх до того, щоб через обряди хрищення та конфірмації вони ставали членами Церкви”.

Ми повинні “вдосконалювати святих, готуючи їх до того, щоб вони, отримавши обряди евангелії, через повчання та слухняність здобули піднесення”.

Ми повинні “викупляти мертвих, виконуючи вікарні обряди евангелії для тих, які жили і померли на цій землі”.

Ми повинні здійснювати безсмертя і вічне життя людини, зосередившись на обрядах і завітах, пов’язаних з ними. . .

Ми добре зробимо, якщо, управляючи організаціями Церкви, будемо стежити за тим, щоб усі дороги вели до храму. Бо саме в храмі ми отримуємо повну підготовку для того, щоб мати право на входження у присутність Господа” (regional representatives’ seminar, 3 Apr. 1987, 4–5; italics in last paragraph added).

Допишіть закінчення написаної на дошці фрази, додавши слово *храм*. Попросіть учнів пояснити, як саме всі дороги можуть вести до храму. Покажіть зображення найближчого або будь-якого храму Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів. Спитайте учнів, чим відрізняється храм від місцевого дому зборів, де вони проводять Церковні богослужіння. Переконайтеся в тому, що учні розуміють, що храм є місцем, яке Бог призначив для того, щоб ми отримували в ньому обряди, необхідні для спасіння.

Можна попросити одного-двох учнів, які були в храмі і брали участь у хрищенні за мертвих або в запечатуванні до батьків, поділитися своїм досвідом і свідченням про важливість храмів. (Попередьте їх, щоб вони не описували храмові церемонії та обряди).

Огія 2:10–19. Господь вимагає гідності від тих, хто бере участь у храмових обрядах. (10–15 хвилин)

Поставте учням наступні запитання:

- Яку дистанцію долають бігуни-марафонці?
- Що б ви відчули, якби вам сказали бігти марафонську дистанцію завтра?
- Що утримало б вас від участі в цьому забігові?
- Що б ви хотіли зробити перш ніж вийти на таку дистанцію?
- Яку підготовку необхідно отримати, щоб пробігти марафон?
- Яка підготовка є необхідною для того, щоб увійти в храм?

Попросіть учнів прочитати Огій 2:10–19 (див. також коментар до Огія 2:10–19 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 326). Допоможіть їм зрозуміти, що відвідування храму не освятить людину, яка є недостойною, і що той, хто недостойно входить до храму, порушує святість Господнього дому. Попросіть їх прочитати Учення і Завіти 110:7–8 і обговорити, чому необхідно бути гідними для такої важливої роботи, як храмова.

Захарій 1–14

Вступ

Захарій був сучасником Огія і також звертався до Юдеїв, які повернулися з вавилонської неволі. Ім'я *Захарій* означає “Господь (Єгова) пам’ятає”. Захарій закликав Ізраїль покаятися і відбудувати храм (див. Захарій 1:1–17; див. також Ездра 5:1–2; 6:14; і матеріал цього підручника для книги Огія, с. 227).

У книгу Захарія вміщено яскраві пророцтва про земне священнослужіння Христа (див. Захарій 9:9–12; 11:10–14), а також про такі події останніх днів, як збирання Ізраїля, остання велика битва і Друге пришествя (див. Захарій 3:8–9; 10:6–12; 12–14). Деякі послання, що їх Захарій отримав від Господа, були у формі видінь (див. розділи 1–6), і багато символів з них не були витлумачені ні давніми, ні сучасними пророками, так що їхнє значення залишається незрозумілим (див. Путівник по Писаннях, “Захарій, книга Захарія”).

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Захарій та інші давні пророки бачили і прорікали життя і священнослужіння Спасителя (див. Захарій 3; 6:10–15; 9:9, 11–12; 11:12–13; 13:6–7; див. також Кн. Якова 7:11).
- У розпалі битви Армагеддон Христос прийде в Єрусалим і спасе Юдеїв від знищення. Вони дізнаються, що Він є Спасителем, Якого було розп’ято, і вони приймуть Його як свого Месію і Царя (див. Захарій 12:3–10; 13:6, 9; 14:1–5, 9; див. також УЗ 45:42–53).

Рекомендації для навчання

Захарій 1–14. Захарій прорік багато подробиць земного священнослужіння Спасителя, а також Другого пришествя. (20–25 хвилин)

Дайте кожному учневі копію наведеної нижче схеми, на якій стовпчик “Пророцтва про Спасителя” слід залишити незаповненим.

Посилання	Пророцтва про Спасителя
Захарій 2:4–5, 10–13	Христос житиме зі своїм народом (див. Об’явлення 22:1–5).
Захарій 3; 6:10–15	Ісус є зразком великого Первосвященника (див. Євреям 3:1).
Захарій 3:8–9; 6:12	Ісус є Паростю, Яка спокутує нас (див. Єремія 23:5–6).
Захарій 9:9	Ісус тріумфально—як Цар—в’їде в Єрусалим на ослі (див. Матвій 21:1–11).
Захарій 9:11–12	В’язнів буде звільнено з безодні (див. УЗ 138:32–35).
Захарій 11:12–13	Спасителя зрадять за тридцять срібняків (див. Матвій 26:14–16; 27:3–10).
Захарій 13:6	Юдеї питатимуть Ісуса про рани на Його руках (див. УЗ 45:51–53).
Захарій 13:7	Пастиря буде уражено, і розпорощаться віви отари (див. Матвій 26:31).
Захарій 14:1–15	Господь явиться і спасе Юдеїв у Єрусалимі (див. УЗ 45:47–50).

Попросіть учнів усім класом або розділившись на групи прочитати посилання і заповнити стовпчик “Пророцтва про Спасителя”. Обговоріть їхні відповіді. Використовуйте посилання в дужках у стовпчику “Пророцтва”, щоб допомогти учням зрозуміти, коли саме пророковані події було або ще буде сповнено.

Покажіть брудну ганчірку і спитайте:

- Чи можна повернути цій ганчірці її білизну?
- Що є необхідним, аби ця ганчірка знову стала чистою?
- Що нам слід зробити, аби очиститися від гріха?

Попросіть учнів відкрити Захарій 3. Обговоріть наступні запитання:

- Вірш 1. Які дії Сатани побачив Захарій? (Одне із значень імені *Сатана*—“обвинувач”).
- У що саме був одягнений великий священик Ісус? (Див. вірш 3; пам’ятайте, що тут ідеться не про Ісуса Навина, наступника Мойсея).
- Про що, на вашу думку, йдеться у 4-му вірші?
- Якою силою нас очищено? Якою владою нам дано чисті шати?
- Що чекає від нас Господь, як про це сказано у 7-му вірші? (Див. фрагменти цього вірша, що супроводжуються словом “якщо”).

- Хто такий Пагінець, про якого йдеться у 8-му вірші?
- Чому Він прийде? (див. вірш 9; див. також Єремія 23:5–6).

Допоможіть учням зрозуміти, що завдяки пришествю Ісуса Христа сила, за допомогою якої можна подолати гріхи цього світу, є доступною для всіх. Це та сила, яка стане відповіддю на звинувачення Сатани і очистить нас, якщо ми будемо шукати її Господнім способом. Якщо ми зробимо те, що просить Господь, то через Свою Спокуту Він зможе зробити так, щоб наше “нечестя було знято з [нас]” (див. Захарій 3:4).

Покажіть брудну ганчірку і чисту. Поділіться своїм свідченням про те, що Спаситель має силу очистити нас.

Захарій 12–14. Книга Захарія містить корисну інформацію про Друге пришествя. (35–50 хвилин)

Напишіть на дошці слово *Армагеддон*. Спитайте учнів, що вони знають про це слово. Спитайте:

- Що ви відчуваєте, думаючи про події останніх днів і Друге пришествя Христа?
- Які події мають відбутися, перш ніж Спаситель повернеться?

Складіть перелік цих подій на дошці. Наприклад, євангелію буде проповідано кожному народові (див. УЗ 133:37), або з’являться лжехристи і обмануть багатьох (див. Матвій 24:24–27).

Скажіть учням, що пророк Захарій бачив і описав багато подій, пов’язаних із Другим пришествям. Поясніть, що в розділах 12–14 Захарій часто використовував слова “у день той”, “того дня” тощо, говорячи про події, які відбуватимуться в останні дні. Попросіть учнів розділитися на маленькі групи і дослідити кожний розділ, відшукуючи ці слова. Нехай вони напишуть на аркуші паперу кожен описаний Захарієм подію та посилання на Писання, де знаходиться це описання (*Зауваження*: Описання не всіх цих подій починається з фрази “того дня” або “у той день”). Їхня робота може мати такий вигляд:

Посилання	Пророцтво про останні дні
12:2–3	Єрусалим вистіє в облозі.
12:4	Вороги Єрусалима будуть уражені.

Посилання	Пророцтво про останні дні
12:5–7	Князі Юди будуть наче жаровня з вогнем.
12:8	Слабкі в Юдеї будуть наче Давид.
12:9	Ворогів Єрусалима буде знищено.
12:10–11	Юдеї визнають Ісуса, “Кого [вони] прокололи”.
13:1	Відкриється джерело для очищення народу.
13:2–5	Ідолів буде знищено, і лжепророків більше не буде.
13:6	Юдеї дивитимуться на Христові рани.
13:7–9	Пастиря буде уражено, і дві третини з народу загине.
14:1–2	Усі народи зберуться проти Єрусалима.
14:3	Господь битиметься за Єрусалим.
14:4–5	Христос стане на Оливній горі, яка розколеться навпіл.
14:6–7	Явиться дивне світло.
14:8	З Єрусалима потечуть живі води.
14:9–11	Господь буде царем; Ізраїль знайде мир.
14:12–15	Вороги Ізраїля будуть уражені.
14:16–19	Усі народи поклоняться в Єрусалимі.
14:20–21	На дзвінках і горнятах буде написано “Святиня для Господа”.

Можна скористатися з інформації, що знаходиться у додатковому розділі К у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 291–295).

Прочитайте Захарій 13:6 і Учення і Завіти 45:48–53 та 133:17–20, де також описано явлення Спасителя на Оливній горі. Спитайте учнів, чи повинні ми боятися Другого пришествия. Прочитайте 1 Нефій 22:16–17 і поясніть, що нам нема чого боятися, якщо ми праведні (див. також УЗ 38:29–30). Попросіть кількох учнів поділитися своїми почуттями про те, що вони дізналися про Друге пришествя, вивчаючи книгу Захарія.

Малахія 1–4

Вступ

Ім'я *Малахія* означає “Мій посланець”—доречне для пророка ім'я. Малахія пророкував Юдеям після пророків Огія та Захарія. Можливо він був сучасником Неемії. Його книга була написана приблизно за чотириста років до народження Христа (див. Путівник по Писаннях, “Малахія, книга Малахії”; вступ до Малахії і коментар до Малахії 1:1 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, с. 351).

Малахія докоряв народів за те, що їм бракувало віри в Господні обіцяння. Він писав про відновлення запечатувальної сили священства, навчав про шлюб і розлучення, про десятину й пожертвування. Він також пророкував про посланця, який прийде до Другого пришествя Спасителя. Більша частина книги Малахії стосується останніх днів. Вивчаючи цю книгу, звертайте увагу на ці пророцтва.

Деякі важливі євангельські принципи, на які слід звернути увагу

- Завіт шлюбу є серйозним і священним; його не можна порушувати (див. Малахія 2:11–16; див. також УЗ 131:1–4; 132:15–19).
- Сплачувати десятину—це повертати Богові те, що належить Йому. Якщо ми не сплачуємо наші десятини й пожертвування, то обкрадаємо Бога і позбавляємо себе обіцяних благословень (див. Малахія 3:8–12; див. також Левит 27:30–32).
- Відновлена Іллею запечатувальна влада дозволяє сім'ям бути запечатаними навечно. Без цього землю було б уражено прокляттям і повністю спустошено під час пришествя Господа (див. Малахія 4:5–6; див. також УЗ 2; 110:13–16; 128:17–18; 138:46–48).

Рекомендації для навчання

 Малахія 3 (Опанування Писань, Малахія 3:8–10). Якщо ми сплачуємо наші десятини й пожертвування, Господь благословляє нас і духовно, і матеріально. (20–30 хвилин)

Покажіть учням газетну статтю про грабунок або крадіжку. Спитайте, чи в них колись щось крали і як вони після цього почувалися. Спитайте: Яким, на вашу

думку, було б життя в суспільстві, де не буває злочинів? Скажіть учням, що Малахія говорив про такий час. Прочитайте з ними Малахія 3:1–6 4:1–2 і спитайте, які події, що будуть супроводжувати Друге пришествя, змусять зникнути злочинність.

Знову зверніться до газетної статті про крадіжку і спитайте учнів:

- Що б ви відчували, якби в цій статті писалося про вас і [про те], як вас було схоплено “на гарячому”?
- Що б відчували ваші батьки?
- Що б ви відчували, якби те, що ви вкрали, належало Богові?
- Як людина може обкрадати Бога?

Прочитайте Малахія 3:8–9 і спитайте учнів, чому несплата десятини та пожертвувань подібна до обкрадання Бога (див. коментар до Малахії 3:7–9 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія*, сс. 353–354). Прочитайте Учення і Завіти 64:23–24 і обговоріть, чому сплата десятини є настільки важливою заповіддю. Прочитайте наведені далі слова старійшини Далліна Х. Оукса:

“Сплата десятини є підтвердженням того, що ми прийняли закон жертвування. Це також готує нас до закону посвяти та інших вищих законів цілестяльного царства” (in Conference Report, Apr. 1994, 45; or *Ensign*, May 1994, 34).

Спитайте учнів:

- Яким іще способом, крім несплати десятини, за словами Малахії, народ Юдеї грабував Бога? (Вони не давали пожертвування; див. Малахія 3:8).
- Які пожертвування для Господа нас просять робити в наш час?

Покажіть учням квитанцію сплати пожертвувань і обговоріть, як використовуються пожертвування від посту та місіонерські фонди. (Пожертвування від посту використовуються, щоб допомагати бідним, з місіонерських фондів надається по всьому світі допомога тим місіонерам, які без неї не змогли б служити на місії, а гуманітарні пожертвування допомагають реалізовувати інші благодійні програми по всьому світі).

Попросіть учнів прочитати Малахія 3:10–12. Скажіть, що саме Господь обіцяв тим, хто чесно сплачує десятину й пожертвування. Прочитайте такі слова старійшини Езри Тефта Бенсона, тоді члена Кворуму Дванадцятьох Апостолів:

“Дотримання закону десятини приносить матеріальні благословення. Але все-таки найбільші Господні благословення—духовні. Мабуть у цьому полягає глибше значення фрази: “Чи небесних отворів вам не відчиню, та не виллю вам благословення аж надмір?” (Малахія 3:10). Старійшина Мелвіл Д. Баллард, апостол, що вже пішов з цього життя, сказав: “Господь обіцяв, що про тих людей, які сплачують свою чесну десятину, попідкуються, [але] Він не обіцяє зробити їх багатими матеріально. Найбільші Господні благословення—духовні, а не матеріальні” (*Crusader for Righteousness*, р. 124)” (*The Teachings of Ezra Taft Benson*, 472–73).

Попросіть учнів зробити перехресне посилання між Малахією 3:8–10 і Ученням і Завітами 64:23. Обговоріть, які ще благословення Господь обіцяв тим, хто сплачує чесну десятину. (Їх не буде спалено під час Його пришестя).

Малахія 1–4. Якщо ми підготовлені до Другого пришестя Ісуса Христа, нам не слід боятися. (25–45 хвилин)

Попросіть учнів уявити собі, що сьогодні їхній перший день у навчальному закладі. Учитель пояснює різноманітні завдання, які визначатимуть їхню підсумкову оцінку, але не називає останній день, коли ще можна буде віддати роботу. Учитель каже тільки, що роботу доведеться здати в один із днів семестру. Для виконання всіх завдань буде відведено достатньо часу, але одного дня, який не буде оголошено [ззадалегідь], учитель скаже здати всі роботи, виконані в цьому семестрі. Ті учні, у яких завдання будуть виконані, закінчать навчання в цьому класі та отримають свою підсумкову оцінку. Ті, хто не виконає якогось із завдань, не будуть переведені до наступного класу.

Поставте учням наступні запитання:

- Коли б ви почали виконувати ці завдання?
- Чи відклали б ви їх на закінчення семестру?
- Якби всі вони були у вас виконані, як би ви почувалися, щоденно приходячи на заняття?
- Що б ви відчували, якби вони ще не були виконані?
- Коли вчитель призначає дату здачі великої письмової роботи або завдання, коли ви, звичайно, приступаєте до виконання?
- Чому деякі люди схильні до того, щоб відкладати виконання домашньої роботи до останнього моменту?

Попросіть учнів прочитати Матвій 24:36–42. Спитайте:

- Що є спільного між змістом цих віршів і щойно описаною ситуацією?
- Чому, на вашу думку, Господь не хоче нам говорити, коли саме Він прийде?
- Яких щоденних справ Він чекає від нас?

Якщо ви ще не використовували рекомендації для навчання до Захарія 12–14 (с. 230), буде доречним використати її тепер. Можна цього і не робити, якщо проглянути з учнями події, які передуватимуть Другому пришестю. Коли учні зрозуміють, якими великими будуть провіщені на останні дні руйнації, попросіть їх відкрити Малахія 3:2 і дати відповідь на запитання, що є в цьому вірші: “І хто витерпить день Його прибуття?”

Попросіть учнів прочитати Малахія 3–4 і знайти відповіді на наступні запитання:

- Що саме, за словами Малахії, нам слід робити, аби підготуватися до Другого пришестя?
- Від чого він нас застерігав, щоб ми не залишилися непередготовленими?

Обговоріть відповіді учнів. Зверніться до коментарів до Малахії 3–4 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 353–356), щоб допомогти учням зрозуміти те, що вони читатимуть.

Прочитайте всім класом Малахія 4:5. Спитайте учнів:

- Що, на вашу думку, мав на увазі Господь, назвавши Друге пришестя “великим і страшним днем”?
- Чи слід нам боятися Другого пришестя? (Див. УЗ 38:30).

Закличте учнів подумати про щось одне, що вони могли б робити, аби краще підготуватися до Другого пришестя, і почати працювати над цим.

Малахія 4:5–6 (Опанування Писань).
Господь обіцяв послати Іллю до
Другого пришествя, щоб “привернути серця
батьків до дітей, а серця дітей—до батьків”.
 (15–20 хвилин)

Попросіть учнів звернутися до того старозавітного писання з Переліку для опанування, в якому пояснено, у чому полягає робота Небесного Батька (Мойсей 1:39). Прочитавши цей вірш, скажіть учням, що пророк Малахія пояснював, що саме робив Бог, аби забезпечити успішне виконання Своєї роботи.

Прочитайте з учнями Малахія 4:5–6. Спитайте їх, ким був Ілля (див. Путівник по Писаннях, “Ілля”). Зверніть увагу на те, що ці вірші знаходяться в інших Головних трудах Церкви (див. 3 Нефій 25:5–6; УЗ 2; Джозеф Сміт—Історія 1:36–39). Зверніться до коментаря до Малахії 4:5–6 у підручнику *Старий Завіт: 1 Царів—Малахія* (сс. 355–356). Це допоможе в обговоренні наступних запитань:

- Чому необхідно було посилати Іллю, а не якогось іншого пророка? (За словами Президента Джозефа

Філдінга Сміта, “Ілля був останнім з пророків давнього Ізраїля, який мав повноту священства, тобто, останнім з пророків, на якого було покладено повноту запечатувальної влади. Пророки, які приходили після нього, не мали цієї повноти” [*Doctrines of Salvation*, 3:151]).

- Що саме мав принести Ілля? (Див. також УЗ 110:13–16).
- Що означає “привернути серця дітей до батьків”?
- Що сталося б, якби Іллю не було прислано? (Див. також УЗ 2:2–3; 128:15, 17–18; Джозеф Сміт—Історія 1:39).
- Чи ми ще чекаємо, щоб Ілля прийшов, чи він вже приходив? (Див. УЗ 110:13).

Свідчіть, що запечатувальну силу, яку Господь обіцяв послати рукою Іллі, було відновлено. Закличте учнів докладати всіх зусиль, аби бути гідними отримати храмову перепустку, і не втрачати жодної нагоди ставати “спасителями на Горі Сіон” (див. Овдій 1:21), виконуючи сімейно-історичну роботу та відвідуючи храм.

СІМ'Я

ПРОГОЛОШЕННЯ СВІТОВІ

ПЕРШЕ ПРЕЗИДЕНТСТВО І Рада Дванадцятьох Апостолів
Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів

МИ, ПЕРШЕ ПРЕЗИДЕНТСТВО і Рада Дванадцятьох Апостолів Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів, урочисто проголошуємо, що шлюб між чоловіком і жінкою встановлено Богом і що сім'я є центральною частиною Творцевого плану для вічної долі Його дітей.

УСІ ЛЮДИ—чоловіки і жінки—створені за образом Бога. Кожна людина є улюбленим духовним сином або улюбленою духовною дочкою небесних батьків і, будучи такою, має божественну природу і долю. Стать є невід'ємною властивістю доземної, смертної й вічної особистості та її призначення.

У ДОЗЕМНОМУ ЦАРСТВІ духовні сини й дочки знали Бога як свого Вічного Батька, поклонялися йому і прийняли його план, за яким Його діти могли отримувати фізичні тіла й набувати земного досвіду, щоб розвиватися в досконалість і зрештою реалізувати свою божественну долю спадкоємців вічного життя. Божественний план щастя надає можливість продовження сімейних стосунків після смерті. Священні обряди й завіти, які можна отримати у святих храмах, дають можливість людям повернутися в присутність Бога, а сім'ям—об'єднатися навечно.

ПЕРША ЗАПОВІДЬ, яку Бог дав Адамові та Єві, стосувалася здатності бути батьками, яку вони мали, як чоловік і дружина. Ми проголошуємо, що Божа заповідь Його дітям розмножуватися і наповнювати землю залишається в силі. Більш того, ми проголошуємо, що Бог заповідав, аби священна сила породження застосовувалася тільки чоловіком і жінкою, законно одруженими як чоловік і дружина.

МИ ПРОГОЛОШУЄМО, що шлюб, яким створюється смертне життя, встановлено Богом. Ми стверджуємо священність життя і його важливість у Божому вічному плані.

ЧОЛОВІК І ДРУЖИНА мають урочисту відповідальність любити один одного і своїх дітей і піклуватися один про одного, а також про своїх дітей.

«Діти—спадщина Господня» (Псалми 127:3). Батьки мають священний обов'язок виховувати своїх дітей у любові й праведності, забезпечувати їхні фізичні й духовні потреби, вчити їх любити один одного й служити один одному, дотримуватися заповідей Божих і бути законопослушними громадянами, де б вони не жили. Чоловіки і дружини—матері і батьки—будуть відповідати перед Богом за виконання цих обов'язків.

СІМ'Ю встановлено Богом. Шлюб між чоловіком і жінкою є невід'ємною частиною Його вічного плану. Діти мають право народжуватися в лоні шлюбу і виховуватися батьком і матір'ю, які з цілковитою вірністю шанують шлюбні обітниці. Щастя в сімейному житті найпевніше досягають, коли воно засновано на вченнях Господа Ісуса Христа. Щасливі шлюби й сім'ї засновуються та зберігаються на принципах віри, молитви, покаєння, прощення, поваги, любові, співчуття, праці, а також здорового відпочинку. За божественним задумом, батько має головувати над своєю сім'єю в любові й праведності; він відповідає за забезпечення своєї сім'ї всім необхідним та її захист. Мати в першу чергу відповідальна за виховання своїх дітей. Як рівноправні партнери, матері й батьки зобов'язані допомагати один одному у виконанні цих священних обов'язків. Недієздатність, смерть чи інші обставини можуть викликати необхідність індивідуальної адаптації. Близькі родичі мають надавати підтримку, якщо в цьому виникатиме потреба.

МИ ПОНЕРЕДЖАЄМО, що особи, які порушують завіти щотливості, які жорстоко поводяться зі своїми дружинами або з дітьми або не виконують своїх сімейних обов'язків, одного дня будуть відповідати за це перед Богом. Більш того, ми попереджаємо, що руйнування сім'ї принесе людям, суспільствам і народам біди, які провіщали давні і сучасні пророки.

МИ ЗАКЛИКАЄМО свідомих громадян та відповідальних урядових службовців усього світу сприяти заходам, спрямованим на збереження і зміцнення сім'ї як фундаментальної сполуки суспільства.

Це проголошення було зачитано Президентом Гордоном Б. Хінк і як частина його звернення на Генеральних зборах Товариства допомоги, які проводилися 23 вересня 1995 року в Солт-Лейк-Сіті, Юта.

Царі та пророки Ізраїля та Юдеї

ЦАРІ ОБ'ЄДНАНОГО ЦАРСТВА ІЗРАЇЛЯ

Саул
Давид
Соломон
прибл. 1050–930 до р.х.

ЦАРІ ІЗРАЇЛЯ	ПРОРОКИ			ЦАРІ ЮДЕЇ
	Ізраїль	Обидва	Юдея	
<p>Єровоам I: Царював двадцять два роки (прибл. 930–909 рр. до р.х.). Господь вибрав Єровоама, щоб той царював над десятьма північними колінами, але Єровоам не дотримувався заповідей. Замість цього, він повернув Ізраїль до ідолопоклонства і став зразком для майже всіх царів Ізраїля, що правили після нього (див. 1 Царів 12:25–14:20).</p> <p>Надав: Царював два роки (прибл. 909–908 рр. до р.х.). Надав, син Єровоама, продовжував чинити злочестя, яке почав чинити його батько. Його вбив Баша (див. 1 Царів 15:25–31).</p> <p>Баша: Царював двадцять чотири роки (прибл. 908–886 рр. до р.х.). Баша здобув престол, вбивши Надава і знищивши всіх нащадків Єровоама. Він продовжив злочестиві справи Єровоама, і пророк Єгу прорік, що його дім буде знищено, як він знищив дім Єровоама (див. 1 Царів 15:32–16:7).</p> <p>Ела: Царював два роки (прибл. 886–885 рр. до р.х.). Елу, сина Баші, убив Зімір, провідник колісниць [у його армії]. Після цього Зімір вбив усіх з дому Баші, сповнивши цим пророцтво Єгу (див. 1 Царів 16:8–14).</p> <p>Зімір: Царював сім днів (прибл. 885 рр. до р.х.). Військові повстали проти Зіміра, і він наклав на себе руки (див. 1 Царів 16:9–20).</p> <p>Омрі (прибл. 885–874 рр. до р.х.) і Тівні (прибл. 885–880 рр. до р.х.): Омрі та Тівні чотири роки сперечалися, хто буде правити царством. Тівні помер, і Омрі став царем. Омрі заснував місто Самарія і зробив її своєю столицею. Він царював ще дванадцять років і був злочестивішим за своїх попередників (див. 1 Царів 16:16–28).</p> <p>Ахав: Царював двадцять два роки (прибл. 874–853 рр. р.х.). Ахав, син Омрі, вважається найгіршим царем північного Ізраїля. Він одружився з Єзавеллю, дочкою сидонського царя, ідолопоклонницею, яка поширювала поклоніння Ваалу і переспівувала тих, хто [поклонявся] Єгові. Вона намагалася вбити пророка Іллію. Ілля пророкував, якою смертю помруть Ахав і Єзавель (див. 1 Царів 16:29–22:40; 2 Хроніки 18).</p> <p>Ахазія: Правив два роки (прибл. 853–852 рр. до р.х.). Ахазія продовжував злочестиві справи свого батька Ахава (див. 1 Царів 22:51—2 Царів 1:18).</p> <p>Єгорам, або Йорам: Царював дванадцять років (прибл. 852–841 рр. до р.х.). Він не був таким злочестивим, як його батько та дідусь, але продовжував вчиняти ті самі гріхи, що і Єровоам (див. 2 Царів 3:1–8:15).</p>	<p>Ахія</p>	<p>Ідао</p> <p>Шемаря</p> <p>Азарія</p> <p>Єгу</p> <p>Міхей</p>	<p>Ідао</p> <p>Шемаря</p> <p>Азарія</p> <p>Ханані</p> <p>Йахазіл</p> <p>Ефіезер</p> <p>Йоїл?</p>	<p>Рехав'ам Царював сімнадцять років (прибл. 930–913 рр. до р.х.). Рехав'ам, син Соломона, був іноді послухним Господу, а іноді наслідував злочестя навколишніх країн. Результатом цього було те, що Шішах, єгипетський правитель, вторгся в Юдею і пограбував храм (див. 1 Царів 12:1–24; 14:21–31; 2 Хроніки 10:1–12:16).</p> <p>Авіїям: Царював три роки (прибл. 913–910 рр. до р.х.). Авіїяма також звали Авіїя, син Рехав'ама. Він продовжував ходити гріховними шляхами, якими почав ходити його батько (див. 1 Царів 15:1–8; 2 Хроніки 13).</p> <p>Аса: Царював сорок один рік (прибл. 910–869 рр. до р.х.). Аса був сином Авіїяма і “робив добре в Господніх очах” (1 Царів 15:11). Він провів реформи, щоб очистити край від ідолопоклонства. Він також зміцнив армію і завдав поразки Ізраїлю та ефіоплянам, коли вони напали на Юдею (див. 1 Царів 15:9–24; 2 Хроніки 14–16).</p> <p>Йосафат: Царював двадцять п'ять років (прибл. 872–848 рр. до р.х.). Йосафат три роки правив разом зі своїм батьком Асою і п'ять років—зі своїм сином Єгорамом. Він правив мудро і праведно, крім хіба що мав надто тісні стосунки з Ахавом і Ахазією з Ізраїльського царства. Можливо, через це було укладено невдалий шлюб між його сином і дочкою Ахава (див. 1 Царів 22:41–50; 2 Хроніки 17:1–21:3).</p> <p>Єгорам: Царював вісім років (прибл. 853–841 рр. до р.х.). Єгорам не наслідував праведності свого батька Йосафата. Він убив своїх братів, одружився з Аталією, дочкою Єзавелі та Ахава, і царювання його було злочестивим (див. 2 Царів 8:16–24; 2 Хроніки 21).</p> <p>Ахазія: Царював один рік (прибл. 841 рр. до р.х.). Ахазію вбив Єгу, який також убив Йорама, царя Ізраїля (див. 2 Царів 8:25–29; 9:27–29; 2 Хроніки 22:1–9).</p>

ЦАРІ ІЗРАЇЛЯ *продовження*

Єгу: Царював двадцять вісім років (прибл. 841–814 рр. до р.х.). Єгу помазав на царство і на знищення дому Ахава пророк. Він поклав край поклонінню Ваалу, але не знищив золотих тельців Єровоама (див. 2 Царів 9:1–10:36).

Єгоахаз: Царював сімнадцять років (прибл. 814–798 рр. до р.х.). Єгоахаз знову ввів поклоніння Ваалу, яке його батько Єгу намагався знищити (див. 2 Царів 13:1–9).

Єгоаш: Царював шістнадцять років (прибл. 798–782 рр. до р.х.). Єгоаш продовжував вчиняти ті ж гріхи, що і його батько Єгоахаза (див. 2 Царів 13:10–25).

Єровоам II: Царював сорок один рік (прибл. 793–753 рр. до р.х.). Єровоам правив разом зі своїм батьком Йоашем протягом дванадцяти років. Він не був праведним, але укріпив свою царську владу, і Господь використав його, щоб перемогти ворогів Ізраїля і дати народу останню можливість покаятися (див. 2 Царів 14:23–29).

Захарій: Царював шість місяців (прибл. 753 рр. до р.х.). Захарія, сина Єровоама, вбив Шаллум (див. 2 Царів 15:8–12).

Шаллум: Царював один місяць (прибл. 751 рр. до р.х.). Шалума вбив Менахем (див. 2 Царів 15:10–15).

Менахем: Царював десять років (прибл. 752–742 рр. до р.х.). Менахем убив Шаллума, щоб заволодіти престолом. Він обклав народ великими податками, щоб платити данину Ассирії (див. 2 Царів 15:14–22).

Пекахія: Царював два роки (прибл. 742–740 рр. до р.х.). Пекахія, сина Менахема, вбив Пеках, піднявши заколот військових (див. 2 Царів 15:23–26).

Пеках: Царював двадцять років (прибл. 752–732 рр. до р.х.). Пеках ще за правління Менахема почав управляти царством на схід від річки Йордан, яке було суперником Ізраїля. Після другої ассирійської навали багато Ізраїльтян було забрано в неволю (див. 2 Царів 15:27–31).

ПРОРОКИ

Ізраїль	Обидва	Юдея
Елїсей		Захарій
	Йона	
		Амос
		Осія
		Ісаї
		Овед
		Михей

ЦАРІ ЮДЕЇ *продовження*

Цариця Аталія: Царювала сім років (прибл. 841–835 рр. до р.х.). Аталія була матір'ю Ахазії і дочкою Ахава та Єзавелі. Після смерті Ахазії вона захопила престол, вигубивши "все цареве насіння" (2 Царів 11:1), крім одного внука, Йоаша, якого сховали. Вона поширювала поклоніння Ваалу. Її було страчено (див. 2 Царів 11; 2 Хронік 22:10–23:21).

Йоаш, або Єгоаш: Царював сорок років (прибл. 835–796 рр. до р.х.). Єгошева, сестра Ахазії, врятувала малюка Йоаша від його бабусі-вбивці Аталії. Вона та її чоловік, священник Єгояда, переживували Йоаша в храмі протягом шести років. Єгояда підняв народне повстання, коли Йоашу виповнилося сім років, в результаті чого Йоаша було посаджено на престол, а Аталію було вбито. Йоаш поклав край поклонінню Ваалу і відремонтував храм (див. 2 Царів 12; 2 Хронік 24).

Амація: Царював двадцять дев'ять років (прибл. 796–767 рр. до р.х.). Амація, син Йоаша, у чомусь був вірним, у чомусь—нерозумним. Він завдав поразки Едому, послухавши пораду пророка, але після цього брав участь в ідолопоклонстві, і його принизив Єгоаш, цар Ізраїля. Його син Азарія правив разом з ним протягом останніх двадцяти чотирьох років його життя. Амацію вбили, коли він був у засланні (див. 2 Царів 14:1–22; 2 Хроніки 25).

Азарія, або Уззія: Царював п'ятдесят два роки (прибл. 792–740 рр. до р.х.). Азарія був сильним у військовому аспекті, але слабким—у духовному. Він укріпив Юдею серед її сусідів, але не позбавився від царювання ідолопоклонства. Його було уражено проказою, і протягом останніх десяти років він правив разом із своїм сином Йотамом (див. 2 Царів 15:1–7; 2 Хроніки 26).

Йотам: Царював шістнадцять років (прибл. 750–732 рр. до р.х.). Йотам був неабияким правителем, але, як і його батько, не викоринив у Юдеї ідолопоклонство. Він царював разом із своїм сином Ахазом протягом останніх чотирьох років свого правління (див. 2 Царів 15:32–38; 2 Хроніки 27).

Ахаз: Царював шістнадцять років (прибл. 735–715 рр. до р.х.). Всупереч пораді пророка Ісаї Ахаз уклав союз з Ассирією. Він повернув Юдею до ідолопоклонства і навіть приносив у жертву цілоспалення своїх власних синів (див. 2 Царів 16; 2 Хроніки 28).

ЦАРІ ІЗРАЇЛЯ *продовження*

Осія: Царював дев'ять років (прибл. 732–722 рр. до р.х.). Коли Осія воцарився, полон був уже неминучим для Ізраїля. Асирійці завоювали Самарію прибл. у 721 рр. до р.х., і більшість жителів були переселені. Після цього вони розсіялися і стали “десятьма загубленими колінами” (див. 2 Царів 17:1–34).

Кінець Північного царства Ізраїля

Асирійське заслання

“І сильно розгнівався Господь на Ізраїля, і відкинув їх від Свого лица, — не позостало нікого, тільки саме Юдине плем'я” (2 Царів 17:18).

ПРОРОКИ

Ізраїль	Обидва	Юдея
		Михей
		Ісаїя
		Нананія
		Наум
		Хулда (пророкниця)
		Софонія
		Аввакум
		Єремія
Легій		Даніїл

ЦАРІ ЮДЕЇ *продовження*

Єзекія: Царював двадцять дев'ять років (прибл. 715–686 рр. до р.х.). Єзекія, син Ахаза, вважається одним з найбільш праведних царів Юдеї. Він припинив ідолопоклонство, очистив храм, і відновив поклоніння Єгови. Дякуючи його праведності, Господь спинив навалу асирійців, а також подовжив життя Єзекії на п'ятнадцять років. Саме в цей період у нього народився син Манасія (див. 2 Царів 18–20; 2 Хроніки 29–32; Ісаїя 36–39).

Манасія: Царював п'ятдесят п'ять років (прибл. 697–642 рр. до р.х.), з них одинадцять — разом зі своїм батьком Єзекією. У 21-му розділі 2-ої Книги царів Манасію описано як людину більш злочестиву, ніж амореяни, яких Ізраїльтяни знищили. Він повністю звів нанівець все те добро, яке зробив його батько. Він силою ввів поклоніння ідолам і повбивав пророків Єгови. Він також приносив у жертву лжебогам своїх власних дітей (див. 2 Царів 21:1–18; 2 Хроніки 33:1–20).

Амон: Царював два роки (прибл. 642–640 рр. до р.х.). Амон продовжив злочестиві справи свого батька Манасії. Убитий своїми слугами (див. 2 Царів 21:19–26; 2 Хроніки 33:21–25).

Йосія: Царював тридцять один рік (прибл. 640–609 рр. до р.х.). Йосія, зійшовши на престол у віці восьми років, заслуговує на похвалу за проведення найширших в історії Юдеї релігійних реформ. Закон Мойсея було знайдено і його почали знову вивчати. На жаль, Йосію було вбито під час військової кампанії проти єгиптян і його реформи були недовговічними (див. 2 Царів 22:1–23:30; 2 Хроніки 34–35).

Єгоахаз: Царював три місяці (прибл. 609 рр. до р.х.). Фараон усунув Єгоахаза і посадив на престол його брата Ел'якіма (див. 2 Царів 23:31–33; 2 Хроніки 36:1–4).

Єгояким, або Ел'яким: Царював одинадцять років (прибл. 609–598 рр. до р.х.). Фараон змінив ім'я Ел'яким на Єгояким. Єгояким постійно відкидав поради пророка Єремії і намагався вбити його. Його було вбито після повстання проти Вавилону (див. 2 Царів 23:34–24:7; 2 Хроніки 36:5–8).

Єгояхін: Царював три місяці (прибл. 598–597 рр. до р.х.). Єгояхіна та багатьох інших було забрано у вавилонську неволю (див. 2 Царів 2:8–17; 2 Хроніки 36:9–10).

ПРОРОКИ		
Ізраїль	Обидва	Юдея
	Лейї	Єремія Єзекііль
		Даніїл

Цар Кір дозволив Юдеям повернутися до Єрусалима прибл. у 537 р. до Р.Х. Огій, Захарій та Малахія були пророками, яких було поставлено для Юдеїв уже після їхнього повернення.

ЦАРІ ЮДЕЇ *продовження*

Седекія, або Маттанія: Царював одинадцять років (прибл. 597–586 рр. до р.х.). Седекія також відкинув пораду пророка Єремії підкоритися Вавилону. Він уклав союз з Єгиптом, за що вавилоняни зруйнували Єрусалим і забрали Юдеїв у вавилонську неволю (див. 2 Царів 24:18–25:21; 2 Хроніки 36:11–21).

Південне царство Юдеї в неволі

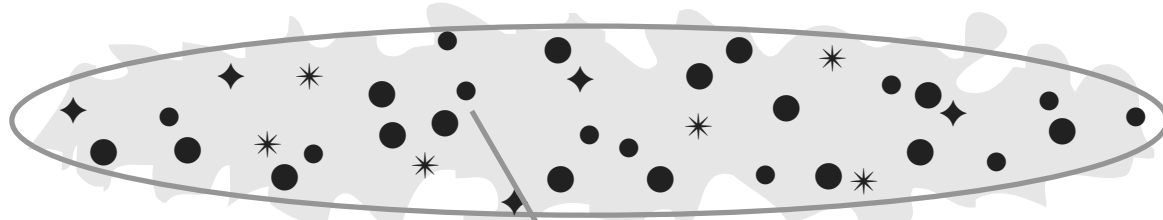

Вавилонська неволя

“Хто Якова дав на здобич, а Ізраїля грабіжникам? Хіба ж не Господь, що ми проти Нього грішили були і не хотіли ходити путями Його, а Закона Його ми не слухали?” (Ісаїя 42:24).

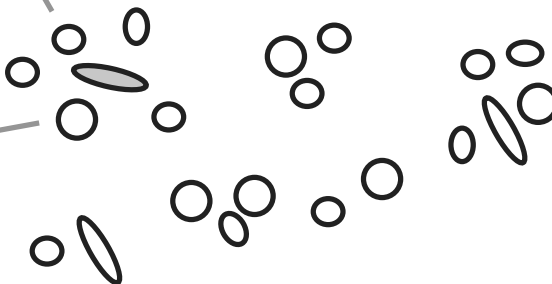
Відомий всесвіт

- 40 000 000 000 світлових років у діаметрі

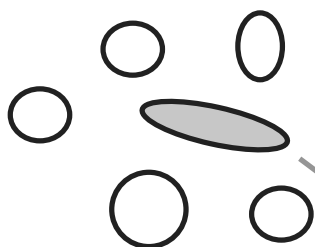
Найближчі скупчення галактик

- 150 000 000 світлових років у діаметрі
- Мільйони галактик

Наша галактика та її найближче оточення

- 4 000 000 світлових років у діаметрі

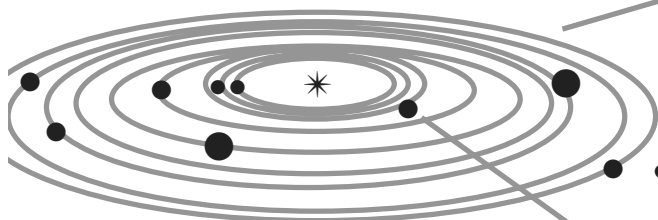
Галактика Чумацький шлях

- 100 000 світлових років у діаметрі
- Сотні мільярдів зірок

Наша Сонячна система

- 0,000063 світлових років у діаметрі
- Сонячне світло доходить до планети Плутон за 5 годин.

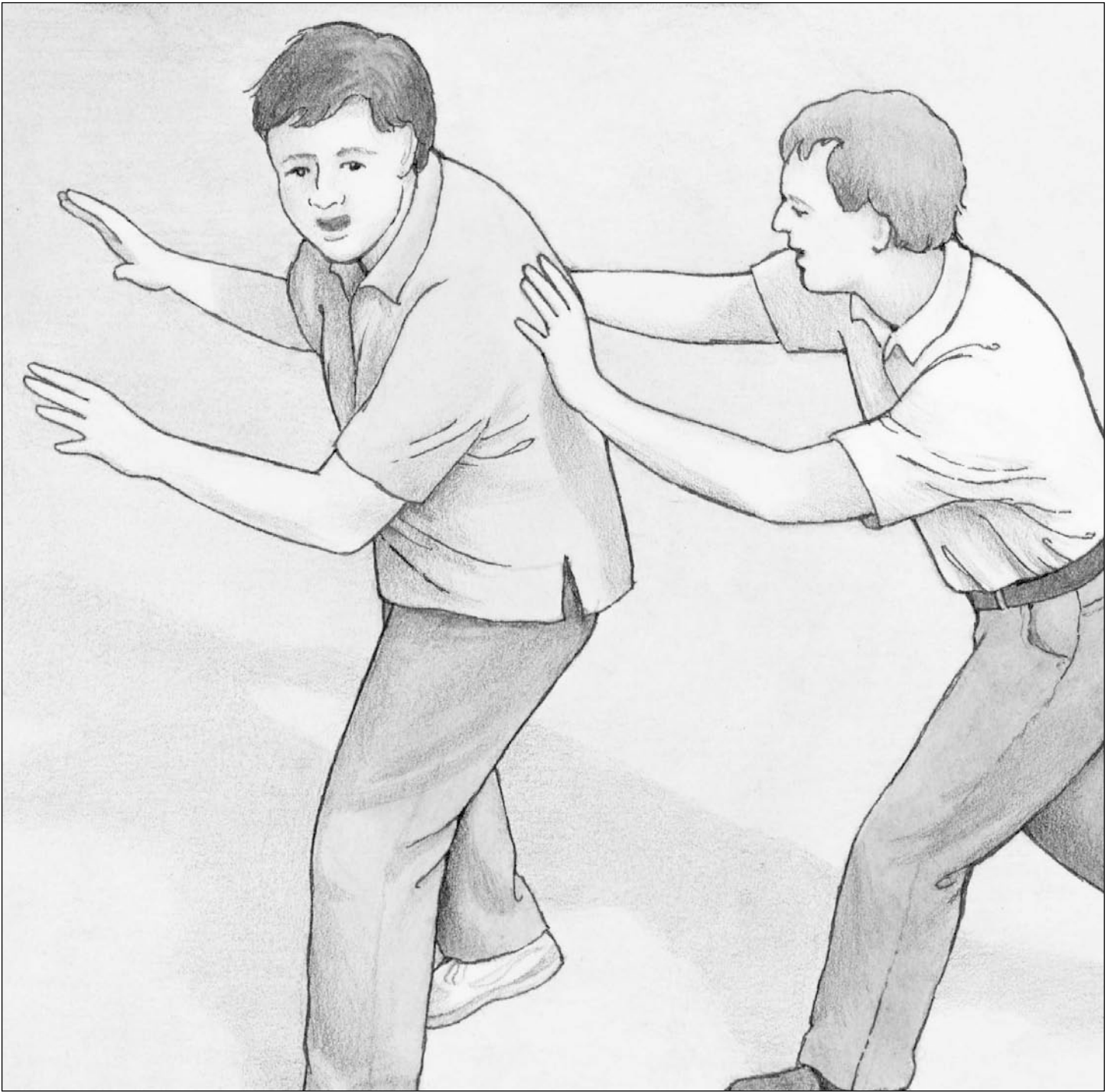
Наша Земля

- 12756 км у діаметрі
- 0,000016 світлових років від сонця
- Сонячне світло доходить до нас за 8 хвилин.

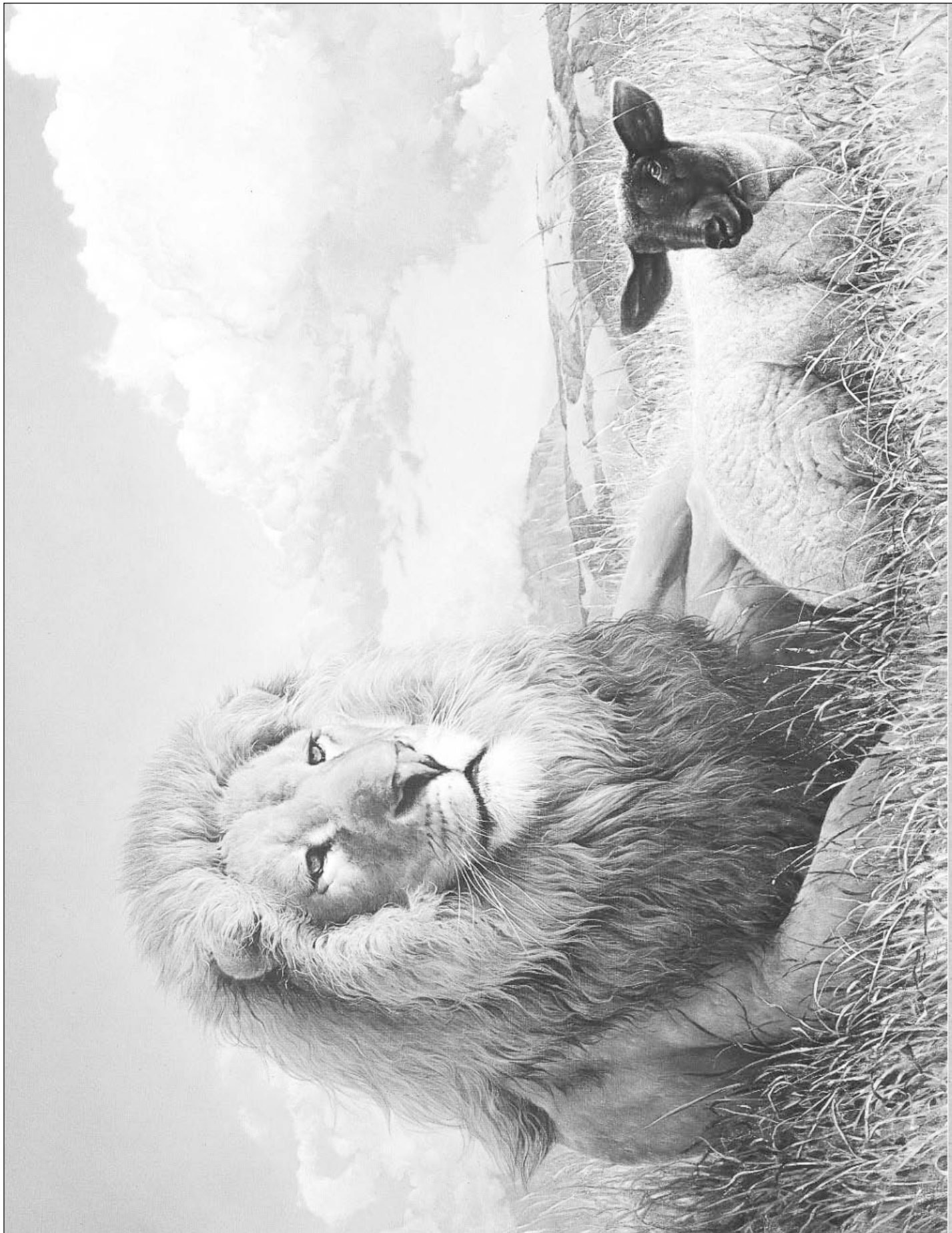

Світлових рік—це дистанція, яку проходить світло за один рік зі швидкістю 300000 км за секунду, що становить приблизно 9,5 тріліонів км.

ЦЕРКВА
ІСУСА ХРИСТА
СВЯТИХ
ОСТАННІХ ДНІВ

